

**БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2010. ГОДИНА**

**BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2010. GODINA**

Sarajevo, 2011.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2010. GODINA

BROJ 21

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

Prof. dr. MIODRAG SIMOVIĆ

Urednik:

ZVONKO MIJAN

Redakcijski odbor:

ZDRAVKO ĐURIČIĆ

SEADA PALAVRIĆ

MATO TADIĆ

ARIJANA DŽANOVIĆ

ERMINA DUMANJIĆ

Lektura:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

FADILA GUŠO

KRISTINA FILIPOVIĆ

Korektura:

FADILA GUŠO

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

SVJETLOST ŠTAMPA

Tiraž: 350

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 7/10	15
Одлука У 13/09	33
Одлука У 14/09	47
Одлука У 16/09	63
Одлука У 17/09	79
Одлука У 12/09	95
Одлука У 9/09	115
Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука АП 2821/09	171
Одлука АП 1164/10	193
Одлука АП 2391/07	205
Одлука АП 1623/08	211
Одлука АП 916/10	219
Одлука АП 2843/07	237
Одлука АП 519/07	255
Одлука АП 575/07	289
Одлука АП 1533/07	305
Одлука АП 2239/07	321
Одлука АП 2568/07	339
Одлука АП 3225/07	359
Одлука АП 3376/07	377
Одлука АП 3453/09	395
Одлука АП 2130/09	419
Одлука АП 3349/08	441
Одлука АП 717/08	453
Одлука АП 1307/08	467
Одлука АП 2009/08	485
Одлука АП 3627/07	505
Одлука АП 619/08	521
Одлука АП 498/08	539
Одлука АП 1676/10	559
Одлука АП 1720/08	575

Регистар одлука по надлежности	591
Регистар одлука по критеријумима допустивости	597
Регистар одлука по каталогу права	601
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	609
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	611
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	613

SADRŽAJ

Uvodna riječ 9

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka U 7/10	15
Odluka U 13/09	33
Odluka U 14/09	47
Odluka U 16/09	63
Odluka U 17/09	79
Odluka U 12/09	95
Odluka U 9/09	115

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka AP 2821/09	171
Odluka AP 1164/10	193
Odluka AP 2391/07	205
Odluka AP 1623/08	211
Odluka AP 916/10	219
Odluka AP 2843/07	237
Odluka AP 519/07	255
Odluka AP 575/07	289
Odluka AP 1533/07	305
Odluka AP 2239/07	321
Odluka AP 2568/07	339
Odluka AP 3225/07	359
Odluka AP 3376/07	377
Odluka AP 3453/09	395
Odluka AP 2130/09	419
Odluka AP 3349/08	441
Odluka AP 717/08	453
Odluka AP 1307/08	467
Odluka AP 2009/08	485
Odluka AP 3627/07	505
Odluka AP 619/08	521
Odluka AP 498/08	539
Odluka AP 1676/10	559
Odluka AP 1720/08	575

Registar odluka po nadležnosti	591
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	597
Registar odluka po katalogu prava	601
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	609
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	611
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	613

KAZALO

Uvodna riječ	9
Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 7/10	15
Odluka U 13/09	33
Odluka U 14/09	47
Odluka U 16/09	63
Odluka U 17/09	79
Odluka U 12/09	95
Odluka U 9/09	115
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 2821/09	171
Odluka AP 1164/10	193
Odluka AP 2391/07	205
Odluka AP 1623/08	211
Odluka AP 916/10	219
Odluka AP 2843/07	237
Odluka AP 519/07	255
Odluka AP 575/07	289
Odluka AP 1533/07	305
Odluka AP 2239/07	321
Odluka AP 2568/07	339
Odluka AP 3225/07	359
Odluka AP 3376/07	377
Odluka AP 3453/09	395
Odluka AP 2130/09	419
Odluka AP 3349/08	441
Odluka AP 717/08	453
Odluka AP 1307/08	467
Odluka AP 2009/08	485
Odluka AP 3627/07	505
Odluka AP 619/08	521
Odluka AP 498/08	539
Odluka AP 1676/10	559
Odluka AP 1720/08	575

Registar odluka po nadležnosti	591
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	597
Registar odluka po katalogu prava	601
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	609
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	611
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	613

УВОДНА РИЈЕЧ

Издавање Билтена Уставног суда БиХ један је од начина остваривања принципа јавности рада Уставног суда БиХ и приближавања домаћој и међународној јавности уставносудске праксе, посебно када је у питању област промовисања и заштите основних људских права и слобода.

Вођен овим циљевима, Уставни суд БиХ је припремио Билтен одлука Уставног суда Босне и Херцеговине за 2010. годину. У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2010. године Уставни суд БиХ је примио 6.056, а ријешио 4.057 предмета, који су одлучени у оквиру 3.076 одлука. Од укупног броја одлука Уставни суд је донио 2.788 одлука о допустивости, док је усвојио 288 одлука о допустивости и меритуму. Од укупног броја ријешених предмета, Уставни суд је у 232 предмета усвојио апелацију, тј. захтјев, што чини нешто више од пет одсто од укупног броја ријешених предмета у 2010. години. Као и до сада, највећи број предмета односи се на апелациону надлежност која је прописана чланом VI/36) Устава БиХ. У оквиру ове надлежности ријешено је чак 4.038 предмета. Знатно мањи број – 19 предмета – у вези је с апстрактном оцјеном уставности према члану VI/3а) Устава БиХ.

Због практичних, али и финансијских разлога, Уставни суд БиХ није у могућности да штампа све донесене одлуке. Стога је Уставни суд БиХ, као и до сада, одлучио да у овом билтену објави одлуке које садрже значајне и нове уставноправне ставове: седам одлука из надлежности апстрактне оцјене уставности и 23 одлуке из апелационе надлежности, од чега пет одлука о допустивости због *prima facie* неоснованости, те 18 одлука о допустивости и меритуму. Суштински, у највећој мјери одлуке се односе на наводе о повреди права на правично суђење и права на имовину. Све остале одлуке Уставног суда БиХ које нису обухваћене Билтеном, доступне су на web страници Уставног суда БиХ: www.ccbh.ba.

Одлуке из Билтена разврстане су према надлежности Уставног суда БиХ, а унутар тога према правном основу из Правила Уставног суда БиХ. Даљње класификације израђене су према врсти одлука (одлуке о меритуму, одлуке о допустивости). Саставни дио Билтена чине и два индекса - индекс одлука, које су разврстане према надлежности Уставног суда БиХ, критеријумима допустивости и каталогу права, те алфавитни индекс кључних ријечи.

Овај билтен, као и сви досадашњи, представља још једну могућност за сва заинтересована лица, а, прије свега, правне практичаре, да се ближе упознају с начином рада и резултатима Уставног суда БиХ. Уставни суд БиХ тумачи уставноправне стандарде и представља један од механизма за њихову практичну примјену. Ово је посебно битно када се говори о уставноправним инструментима заштите основних људских права и слобода, с обзиром на то да је то незаобилазна компонента демократије и владавине права. Узимајући то у обзир, надамо се да ће нови правни ставови Уставног суда БиХ, презентовани у овом билтену, допринијети бољем разумијевању уставне стварности у којој живимо.

Сарајево, јануар 2011. године

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

**ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE**

Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број У 7/10

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Захтјев Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Сулејмана Тихића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, и Бериза Белкића, замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, за оцјену уставности члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда Републике Српске

Одлука од 26. новембра 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у саставу: предсједник Миодраг Симовић, потпредсједнице Валерија Галић, Constance Grewe и Сеада Палаврић, судије Tudor Pantiru, Мато Тадић, David Feldman и Мирсад Ђеман, на сједници одржаној 26. новембра 2010. године, у предмету број У 7/10, рјешавајући захтјеве **Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Сулејмана Тихића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, и Бериза Белкића, замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 17 став 1 тачка 1 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацују се као недозвољени захтјеви **Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Сулејмана Тихића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, и Бериза Белкића, замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ**, за оцјену уставности члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 29/05), због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Клуб делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Сулејман Тихић, замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, и Бериз Белкић, замјеник предсједавајућег Представничког дома Парламентарне

скупштине БиХ (у даљњем тексту: подносиоци захтјева), поднијели су 17. септембра 2010. године (У 7/10), 20. септембра 2010. године (У 8/10) и 24. септембра 2010. године (У 9/10) Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјеве за оцјену сагласности члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Уставни суд РС, „Службени гласник РС” број 29/05) са Уставом БиХ.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је донио одлуку да, у складу са чланом 31 Правила Уставног суда, захтјеве из предмета бр. У 7/10, У 8/10 и У 9/10 споји у један предмет који ће се водити под бројем У 7/10 с обзиром на то да се сви захтјеви тичу истог чињеничног и правног питања.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

3. Подносиоци захтјева сматрају да одредба члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда РС није у сагласности са алинејама 3 и 10 Преамбуле Устава Босне и Херцеговине и чл. I/2 и III/36) Устава Босне и Херцеговине.

4. Подносиоци захтјева су, најприје, истакли да, према већ исказаном ставу Уставног суда у предмету број У 5/98 у одлуци „о конститутивности народа” (види Уставни суд, Трећа дјелимична одлука број У 5/98 III од 1. јула 2000. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 23/00), Преамбула Устава БиХ чини његов саставни дио, односно представља његов нормативни дио у односу на који је могуће вршити уставносудску контролу.

5. Подносиоци захтјева су навели да је Уставни суд у поменутој Одлуци број У 5/98 утврдио смисао и домаћај уставне позиције конститутивних народа. Даље су истакли да је поменутом одлуком Уставни суд поништио низ одредаба ентитетских устава које нису биле у складу са уставном позицијом конститутивних народа. Будући да парламенти ентитета, како су даље истакли подносиоци захтјева, нису адекватно реаговали на поменуту одлуку, Високи представник за БиХ је низом амандмана у значајној мјери обезбиједио равноправност конститутивних народа у оба ентитета. Тако су, како се даље наводи, у домену заштите виталног националног интереса у процесу парламентарног одлучивања у ентитетима прописана идентична рјешења у оба ентитета, која, *mutatis mutandis*, преузимају рјешења садржана у Уставу БиХ. Даље је истакнуто да у случају непостизања сагласности у ентитетским

парламентима у питањима виталног националног интереса, под условом да је заштиту виталног националног интереса покренула 2/3 већина једног националног клуба у Вијећу народа РС, односно Дому народа Парламента ФБиХ, арбитражна (судска) улога је повјерена ентитетским уставним судовима. Да би се консеквентно обезбиједио принцип равноправности конститутивних народа, ентитетски уставни садрже идентичну одредбу која гласи: „У случају да процедуру према овом амандману покрене 2/3 већина једног од клубова, потребан је глас најмање двојице судија да би Суд одлучио да се ради о виталном интересу” (тачка 6 Амандмана XL на Устав Федерације БиХ; и алинеја 6 тачке б) Амандмана LXXXII на Устав РС). Ову одредбу, како даље истичу подносиоци захтјева, у идентичном тексту преузео је Закон о Уставном суду РС (члан 21 став 3). Подносиоци захтјева су истакли да Уставни суд Федерације БиХ у цијелости примјењује наведену уставну одредбу. Међутим, како су даље истакли, Уставни суд РС, који је одговоран за заштиту уставности у том ентитету, својим Пословником о раду, који је акт ниже правне снаге од Устава РС и Устава БиХ, прописује оспореном одредбом да је за позитивну одлуку о меритуму потребан глас двије трећине чланова Вијећа Уставног суда РС за заштиту виталног интереса (у даљњем тексту: Вијеће). Подносиоци захтјева закључују да је Уставни суд РС оспореном одредбом, сем што је прекршио цитирану одредбу Устава РС, грубо повриједио више одредби Устава БиХ.

6. Подносиоци захтјева су истакли да је уставни принцип равноправности конститутивних народа консеквентно спроведен у Уставу БиХ. Даље су навели да по принципу супремације Устава БиХ, коју обезбјеђује Уставни суд, равноправност конститутивних народа мора бити обезбијеђена и у свим другим дијеловима уставног система БиХ и ентитета, а нарочито у институцијама и у поступцима који постоје ради заштите равноправности конститутивних народа, као што је случај и са Вијећем.

7. Када је у питању заштита виталних националних интереса конститутивних народа у процесу парламентарног одлучивања у ентитетима, уставни ентитета су, како су даље истакли подносиоци захтјева, изразили посебну осјетљивост за очување равноправности када су прописали да је за позитивну одлуку потребно само два гласа од седам чланова Вијећа. Истина, уставни не прописују да то морају бити гласови чланова из истога конститутивног народа, али када се то посматра у контексту прописаног паритетног националног састава вијећа (по два члана из реда сваког конститутивног народа), према мишљењу подносилаца захтјева, јасна је интенција уставотворца када је прописивао наведену одредбу. Насупрот томе, оспореном одредбом Пословника, према оцјени подносилаца захтјева, Уставни

суд РС је отворио широку могућност кршења наведеног уставног принципа. Прегласавањем које имплицира оспорена одредба могуће је да се доведе у питање равноправност било којег од конститутивних народа у најосјетљивијем питању заштите његовог виталног националног интереса.

8. Подносиоци захтјева су указали на то да је Вијеће од свог конституисања, тј. од 14. марта 2004. године па до 15. јула 2010. године одлучивало укупно у 38 случајева, а од тога у 35 случајева је одлучивано о заштити виталних националних интереса бошњачког народа. Од тога у само два случаја, када се радило о ентитетским симболима, утврђено је да је (само дјелимично) повријеђен витални национални интерес. Подносиоци захтјева сматрају да је, поготово када се има у виду пракса Вијећа у Уставном суду Федерације БиХ, оспорена одредба имала погубан утицај на легитимну заштиту виталног националног интереса Бошњака у РС.

9. Оспореном одредбом, према мишљењу подносилаца захтјева, директно је повријеђен члан III/36) Устава БиХ јер је њоме нарушен основни принцип надређености Устава БиХ и конзистентности правног система БиХ. Такође, оспорена одредба, према мишљењу подносилаца захтјева, у директној је супротности и са основним принципом уставног уређења БиХ који је изражен у члану I/2 Устава БиХ, према којем: „БиХ је демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних демократских избора”. Омогућавањем мајоризације конститутивних народа једних над другим у остваривању њиховог уставима загарантованог права на заштиту виталног националног интереса, како су закључили подносиоци захтјева, повријеђено је демократско уређење државе, које подразумијева, уз остало, и равноправност не само појединаца него и колективитета, као што су конститутивни народи. Оспореном одредбом повријеђен је и други дио наведене одредбе Устава БиХ, то јесте, принцип владавине права.

10. Подносиоци захтјева су истакли да је Уставни суд у Одлуци број АП 2821/09 од 26. марта 2010. године изразио став да се Вијеће може сматрати и судским органом у смислу неопходности примјене свих демократских стандарда о правичном суђењу. Полазећи од тога, Вијеће се при одлучивању мора придржавати и принципа наведеног у трећој алинеји Преамбуле Устава БиХ, према којем *демократски органи власти и правичне процедуре најбоље стварају мирољубиве односе унутар плуралистичког друштва*. Због прегласавања представника појединих конститутивних народа, према оцјени подносилаца захтјева, тешко се може рећи да Вијеће представља демократски орган и да примјењује демократске процедуре, због чега оспорена одредба није у сагласности са наведеном одредбом Преамбуле Устава БиХ.

11. Такође је наведено да се оспореном одредбом мијењају уставне одредбе које прописују потребу постојања гласа најмање двоје судија и у основи мијењају услови приступа суду у случају када процедуру према ставу б) Амандмана LXXXII на Устав РС покрене 2/3 већина једног од клубова конститутивних народа у Вијећу народа. Подносиоци захтјева истичу да, умјесто да је за приступ Уставном суду РС довољан глас најмање двоје судија, супротно систему утврђеном Уставом РС, уводи се ново правило које ограничава уставно право 2/3 чланова једног клуба као подносилаца захтјева на одлуку суда. Подносиоци захтјева су закључили да се тиме крше право на приступ суду и право на одлуку суда, у конкретном случају на одлуку Уставног суда РС. Увођењем мимо Устава РС правила да је потребна 2/3 одлука судија у Вијећу да би се утврдило да се ради о повреди виталног националног интереса заправо су створене претпоставке да конститутивни народ дође у позицију да и поред тога што је остварио уставне претпоставке не може да оствари ову заштиту. На тај начин, како је даље закључено, један ентитет, у конкретном случају Уставни суд РС, прекршио је одредбе члана III/3б) Устава БиХ угрожавајући правни поредак унутар БиХ. Ако је устав ентитета нарушен актом самог уставног суда, без обзира на то што се не ради о закону, нарушен је систем одлучивања и заштите националног интереса који је у основи и Устава БиХ и устава ентитета. Будући да Пословник Уставног суда РС онемогућава доношење одлуке Уставног суда у складу и према процедури коју је утврдио Устав РС, самим тим је нарушена јединственост правног система БиХ и посебно утврђена могућност да се неком од народа мимо устава ускрати доношење одлуке поводом захтјева за заштиту виталног националног интереса. Јединственост правног система, како су истакли подносиоци захтјева, може се сагледавати у јединству устава и закона у БиХ, али и аката који нису закон. Иако Пословник Уставног суда РС није закон, подносиоци захтјева сматрају да је јасно да овај нормативни акт не може бити изван и изнад закона, па ни изнад самог Устава РС. Ако већ сам Уставни суд РС крши Устав РС, онда га, како су сматрали подносиоци захтјева, у оквиру система мора вратити Уставни суд.

12. Подносиоци захтјева су истакли да је Уставни суд РС *ratione personae* пасивно легитимисан да буде странка у предметном спору позивајући се при томе на ставове Уставног суда у предмету број У 5/99 од 3. децембра 1999. године. Такође су навели став Уставног суда у предмету број АП 2821/09 од 26. марта 2010. године гдје је у тачки 26 наведено: „Уставни суд прихвата да нема надлежност да одлучује о питањима у вези са тумачењем или примјеном Устава Републике Српске као таквог. Међутим, ако неки суд Републике Српске (укључујући и Уставни суд) тумачи или даје такву правну снагу том уставу да је несагласан са захтјевима из Устава Босне и Херцеговине, који је највише рангирана правна норма у држави Босни и Херцеговини,

дакле чак виша и од устава ентитета, Уставни суд, и само Уставни суд, има уставно овлаштење да коначно одлучује о томе да ли је одлука суда Републике Српске (чак и ако се односи на Устав Републике Српске) у сагласности или није у сагласности са Уставом Босне и Херцеговине. Другачијом одлуком би (i) Уставни суд Републике Српске био сматран коначним ауторитетом у погледу сагласности Устава Републике Српске, као што је то протумачио Уставни суд Републике Српске, са Уставом Босне и Херцеговине, што би било супротно члану VI/3 алинеја 1. и тачка (б) Устава Босне и Херцеговине, или (i) би парничари остали без правног лијека ако би било који од уставних судова ентитета Босне и Херцеговине донио одлуку на основу погрешног тумачења или погрешне примјене Устава Босне и Херцеговине у супротности са њиховим обавезама из члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, који, у том дијелу, прописује: *Ентитети и све њихове административне јединице ће се у потпуности придржавати овог Устава, којим се стављају ван снаге законске одредбе Босне и Херцеговине и уставне и законске одредбе ентитета [...]*”.

13. Подносиоци захтјева су, такође, сматрали да је Уставни суд *ratione materiae* надлежан да оцјењује сагласност Пословника Уставног суда РС са Уставом БиХ јер је Уставни суд у својим одлукама бр. У 4/05 од 22. априла 2005. године и У 7/05 од 2. децембра 2005. године већ исказао став да су и други општи акти, сем устава и закона ентитета, погодни за уставносудску контролу Уставног суда.

б) Одговор на захтјева

14. У одговору Уставног суда РС је наведено да је на сједници одржаној 7. октобра 2010. године Уставни суд РС изразио став да Уставни суд није надлежан за одлучивање о усаглашености Пословника Уставног суда РС са Уставом Босне и Херцеговине. Овакав став, према мишљењу Уставног суда РС, произилази из чињенице да је Уставни суд, према члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, надлежан да одлучује о усаглашености ентитетских устава и закона са Уставом Босне и Херцеговине, а не и о усаглашености подзаконских аката са Уставом Босне и Херцеговине, како је то у конкретном случају. С друге стране, како је даље навео Уставни суд РС, према одредби члана 119 Устава Републике Српске, одлуке Уставног суда РС су обавезне и извршне на територији Републике Српске. Према мишљењу Уставног суда РС, свако супротно тумачење било би контрадикторно претходно цитираној одредби и довело би у питање независност Устава Републике Српске. Предложено је да Уставни суд предметне захтјева због ненадлежности одбаца као недопустиве.

15. Уставни суд РС је 18. октобра 2010. године одговорио на писмо Уставног суда којим је од Уставног суда РС затражена информација о томе да ли је Уставном суду

РС био поднесен приједлог, односно иницијатива за покретање поступка за оцјену уставности и законитости Пословника о раду Уставног суда РС, а посебно да ли су приједлог, односно иницијативу поднијели Уставни суд РС или Клуб делегата из реда бошњачког народа у Вијећу народа РС, те да, уколико су били поднесени наведени приједлог, односно иницијатива, обавијесте Уставни суд о одлуци коју је у вези с тим донио Уставни суд РС. У одговору Уставног суда РС је наведено да Уставни суд РС није одлучивао о оцјени уставности Пословника о раду Уставног суда РС.

IV. Релевантни прописи

16. Устав Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Преамбула – алинеје 3 и 10

Увјерени да демократске институције власти и правични поступци најбоље стварају мирољубиве односе унутар плуралистичког друштва,

Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим утврђују Устав Босне и Херцеговине: [...]

Члан I/2 Устава Босне и Херцеговине гласи:

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора.

Члан III/3б)

Ентитети и њихове ниже јединице у потпуности ће поштовати овај Устав, којим се стављају ван снаге одредбе закона Босне и Херцеговине и одредбе устава и закона ентитета које су у супротности с њим, као и одлуке институција Босне и Херцеговине. Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

17. Устав Републике Српске у релевантном дијелу гласи:

Члан 70 допуњен је и Амандманом LXXXII („Службени гласник РС” број 21/02, објављен 25. априла 2002. године), који гласи:

[...]

б) Процедуре за законе који се односе на витални национални интерес уколико је одлучено 2/3 већином једног од клубова конститутивних народа у Вијећу народа.

[...]

Уколико заједничка комисија из тачке а) не постигне сагласност, питање се просљеђује Уставном суду Републике Српске да донесе коначну одлуку да ли се предметни закон односи на витални интерес једног од конститутивних народа.

Вијеће за заштиту виталног интереса при Уставном суду Републике Српске одлучује о прихватљивости таквих случајева 2/3 већином у року од једне седмице, а у року од мјесец дана одлучује о меритуму случајева који се сматрају прихватљивим.

У случају да процедуру према ставу б) покрене 2/3 већина једног од клубова, потребан је глас најмање двојице судија да би суд одлучио да се ради о виталном интересу.

Уколико Суд донесе позитивну одлуку о виталном интересу, тај закон се сматра неусвојеним, те се документ враћа предлагачу који треба покренути нову процедуру. У том случају предлагач не може поново доставити исти текст закона, прописа или акта.

У случају да Суд одлучи да се предметни закон не односи на витални интерес, сматра се да је закона усвојен/биће усвојен простом већином.

18. У **Закону о Уставном суду Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” број 54/05, објављен 3. јуна 2005. године) релевантна одредба гласи:

Члан 21.

О питањима из своје надлежности Суд одлучује већином гласова свих судија.

О питањима заштите виталних националних интереса, утврђених Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске, Вијеће одлучује двотрећинском већином.

У случају да процедуру, која се односи на витални национални интерес, покрене двотрећинска већина једног од клубова, потребан је глас најмање двојице судија да би Суд одлучио да се ради о виталном интересу.

19. У **Пословнику о раду Уставног суда Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” број 29/05, објављен 24. марта 2005. године) релевантна одредба гласи:

Члан 52. став 2.

Вијеће о виталном интересу у меритуму одлучује доношењем одлуке двотрећинском већином свих чланова вијећа.

V. Допустивост

20. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али не ограничавајући се само на то:

- *Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.*
- *Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.*

Спорове могу покренути само чланови Предсједништва, предсједавајући Вијећа министара, предсједавајући, или његов замјеник, било којег дома Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова/делегата било којег дома Парламентарне скупштине, или једна четвртина чланова било којег дома законодавног органа једног ентитета.

Члан 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда гласи:

Захтјев није допустив ако постоји неки од сљедећих случајева:

1. Уставни суд није надлежан за одлучивање; [...]

21. Предметне захтјеве за оцјену уставности поднијели су једна четвртина делегата у Вијећу народа РС, затим замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ и замјеник предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, што значи да је захтјеве поднио овлашћени подносилац из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

22. Уставни суд, даље, истиче да се предметним захтјевима за оцјену уставности оспорава акт ниже правне снаге од закона, то јесте, Пословник о раду Уставног суда РС. Чланом VI/3а) алинеја 2 Устава Босне и Херцеговине дата је надлежност Уставном суду у погледу контроле уставности, прије свега, правних аката вишег ранга, тј. устава и закона, а акти ниже правне снаге не помињу се у наведеној уставној одредби.

23. Уставни суд подсјећа на то да је досадашња пракса Уставног суда у правилу усмјерена на контролу законодавних општинских аката, а не и подзаконских аката (види Уставни суд, Одлука број У 3/04 од 27. маја 2005. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 58/05). У наведеној одлуци Уставни суд је изразио став: „Приликом испитивања захтјева у дијелу који се односи на оцјену уставности оспорених рјешења Уставни суд је пошао првенствено од питања који општи акти могу бити предметом апстрактне уставносудске контроле у смислу члана VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине. С тим у вези, досадашња пракса Уставног суда у правилу је усмјерена на контролу законодавних општинских аката, а не и аката органа извршне власти и управних органа. Међутим, у Одлуци У 4/05 од 22. априла 2005. године Уставни суд је прихватио надлежност за оцјену уставности Статута Града Сарајева. С обзиром да статуте у локалној управи и самоуправи доносе представничка тијела тих јединица, статуте се могу класифицирати према надлежности за доношење као основни општи акти за дјелатност локалне самоуправе и управе, истог логичког типа као закони. Оспорена рјешења су појединачни акти, који своју правну ваљаност изводе из овлаштења која им даје статут и не представљају врсту опће-нормативних аката, односно прописа за које је Уставни суд, у складу са чланом VI/3.а) Устава Босне и Херцеговине, надлежан да оцјењује њихову уставност. Према наведеном, у конкретном случају Уставни суд је, узимајући у обзир све околности, а посебно имајући при томе у виду своју досадашњу јуриспруденцију приликом тумачења своје надлежности, закључио да не може прихватити надлежност за одлучивање о меритуму овог дијела захтјева” (види тачке 17 и 18 цитиране одлуке).

24. Међутим, Уставни суд може вршити контролу уставности и правних аката нижег ранга од закона када такви акти покрећу питања кршења људских права и основних слобода заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, као што је Уставни суд већ урадио у Одлуци број У 4/05 (види Уставни суд, Одлука број У 4/05 од 22. априла 2005. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 32/05), када је испитивао уставност Статута Градског вијећа Града Сарајева и одлука општинских вијећа о делегирању вијећника у Градско вијеће, јер су оспорени акти покретали питања кршења људских права гарантованих Уставом Босне и Херцеговине. У наведеној одлуци Уставни суд је закључио да је „[...] као институција која подржава Устав Босне и Херцеговине, надлежан да испитује уставност свих аката, без обзира на доносиоца, ако је питање покренуто према једној од надлежности Уставног суда из члана VI/3. Устава Босне и Херцеговине. У складу са аргументацијом о људским правима, Уставни суд је мишљења да, кад год је то могуће, мора интерпретирати своју јурисдикцију тако да дозволи најширу

могућност отклањања посљедица кршења тих права. У конкретном случају, захтјев за оцјену уставности се управо односи на питања која произлазе из Устава Босне и Херцеговине и међународних споразума којима се гарантира заштита људских права и тиче се остваривања људских права и уставних принципа, као што је принцип конститутивности народа и право на забрану дискриминације” (*ibid*, ст. 14-17).

25. Уставни суд, даље, истиче да је у предмету број *АП 2821/09* одлучивао о томе да ли се апелација апеланата (у наведеном предмету апеланти су били Клуб делегата из реда бошњачког народа Републике Српске) против одлуке Вијећа за заштиту виталног интереса Уставног суда РС да не разматра захтјев подносилаца за оцјену сагласности члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда Републике Српске са Уставом Републике Српске убраја у надлежност овог Уставног суда и, у вези с тим, закључио да је апелација недопустива. Даље је навео: „Уставни суд је обавезан да подржава Устав Босне и Херцеговине а нема надлежност да подржава Устав Републике Српске, те је Уставни суд Републике Српске коначни ауторитет по овом питању. Постоји изузетак од овог принципа у предметима у којима Уставни суд Републике Српске тумачи и примјењује Устав Републике Српске на начин који није у складу са Уставом Босне и Херцеговине. Међутим, у конкретном случају се не ради о таквом питању. Уставни суд, стога, сматра да није надлежан за одлучивање о уставности оспорене одлуке Вијећа да не разматра наводне неусклађености са Уставом Републике Српске” (види Уставни суд, Одлука о допуствости број *АП 2821/09* од 26. марта 2010. године, тачка 13, доступна на [web-stranici](http://web-stranici.ustavnisud.ba) Уставног суда www.ustavnisud.ba).

26. Уставни суд запажа да се подносиоци захтјева позивају на несагласност релевантних одредби оспореног Пословника о раду Уставног суда РС са Уставом БиХ. Међутим, Уставни суд сматра да подносиоци захтјева фактички упућују на несагласност одредби оспореног акта са Уставом РС с обзиром на то да се у захтјевима јасно наглашава да се оспореним одредбама Пословника о раду Уставног суда РС *de facto* стављају ван снаге релевантне одредбе Устава РС, према којим одредбама би се, према мишљењу подносилаца захтјева, требала одвијати процедура и доношење одлука у случају заштите виталног националног интереса на ентитетском нивоу. У том случају, према мишљењу Уставног суда, предметним захтјевима за оцјену уставности указује се на несагласност прописа и општих аката са Уставом РС, за шта је надлежан да одлучује Уставни суд РС. Наиме, одредбом члана 115 Устава РС прописано је да Уставни суд РС одлучује о сагласности закона, других прописа и општих аката са Уставом РС. Даље, одредбама члана 120 Устава РС, које су допуњене тачкама 3 и 4 Амандмана XLII на Устав РС, прописано је да „[...]

Поступак пред Уставним судом (РС) могу, без ограничења, покренути предсједник Републике, Народна скупштина и Влада [...]”. С тим у вези, Уставни суд сматра да питање неусаглашености Пословника о раду Уставног суда РС са Уставом РС треба да буде ријешено према одредбама које прописује ентитетски Устав РС. Уставни суд наглашава да се, у конкретном случају, не може примијенити његова пракса из одлука у предметима бр. У 4/05 и У 7/05 с обзиром на то да Пословник о раду Уставног суда РС не представља акт „[...] који је донијело представничко тијело јединице локалне самоуправе [...]”. Напротив, Пословник о раду Уставног суда РС је подзаконски акт, који је донесен на основу члана 77 Закона о Уставном суду РС (пречишћени текст од 17. маја 2005. године), према којем: „Начин рада и организација Суда уређују се Пословником и одлуком о систематизацији”, што, према мишљењу Уставног суда, представља додатни аргумент да усклађеност одредби Пословника о раду Уставног суда РС са одредбама Устава РС треба бити испитана у складу са одредбама тог устава (Устава РС). Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да, у конкретном случају, Пословник о раду Уставног суда РС не представља акт чију је усклађеност са Уставом Босне и Херцеговине Уставни суд надлежан испитати према одредбама члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

27. Имајући у виду одредбе члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда, према којима ће се захтјев одбацити као недозвољен уколико се утврди да Уставни суд није надлежан за одлучивање, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

28. У смислу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини издвојено мишљење судије Мирсада Ђемана супротно одлуци.

29. У складу са чланом VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Издвојено мишљење судије Темана о неслагању

На основу члана 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), издвајам мишљење супротно одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине о допустивости у предмету број У 7/10 од 26. новембра 2010. године, како слиједи:

1. **Први разлог** мог неслагања са одлуком већине је у томе што Уставни суд, иако у тачки 23, након што претходно **исправно констатује** да „[...] се подносиоци захтјева позивају на несагласност релевантних одредаба оспореног Пословника о раду Уставног суда РС-а са **Уставом БиХ [...]**”, **ипак закључује** „[...] да подносиоци захтјева **фактички упућују** на несагласност одредаба оспореног акта са **Уставом РС** обзиром да се [...]”.

Дакле, Уставни суд, према моме мишљењу, иако у тачкама 3-13 садржајно коректно износи суштину навода сва три подносиоца захтјева, погрешно их интерпретира, те их у коначници произвољно квалификује **налазећи у њима** („фактички”) **оне захтјеве који не постоје** (оцјена уставности са Уставом РС), умјесто да о њима одлучи у контексту недвосмисленог захтјева за оцјеном сагласности спорних одредби Пословника о раду Уставног суда РС са Уставом Босне и Херцеговине.

2. **Други разлог** се тиче допустивости и одлуке о томе да ли је спорни акт, тј. Пословник о раду Уставног суда Републике Српске (заправо члан 52 став 2 Пословника), подобан да се о његовој сагласности или несагласности са Уставом Босне и Херцеговине уопште одлучује пред Уставним судом БиХ. **Уставни суд је, наиме, закључио да су захтјеви недозвољени „[...] због ненадлежности Уставног суда БиХ за одлучивање” па их је, као такве, одбацио.**

Супротно одлуци већине, ја сматрам да је Уставни суд имао основа не само засновати своју надлежност у овом случају и захтјеве за оцјену уставности прихватити као допустиве него и основане а то значи утврдити несагласност са алинејама 3 и 10 Преамбуле као и члановима I/2 и III/36) Устава Босне и Херцеговине.

Наиме, конкретни захтјеви и одлука, али са друкчијим исходом, покрећу у **основи иста питања** на која је Уставни суд већ одговорио у неким ранијим предметима (видјети тачке 21-23). И у конкретном случају, као и у предметима бр. У 4/05 и У 7/05 у којима је Уставни суд засновао надлежност, захтјеви за оцјену уставности се односе на питања (иако не и формално истоврсне акте) **„која произлазе из Устава Босне и Херцеговине и међународних споразума којима се гарантира заштита**

људских права и тиче се остваривања људских права и уставних принципа као што је принцип конститутивности народа и право на забрану дискриминације". Уставни суд је, дакле, према својој већ усвојеној пракси, могао засновати своју надлежност и у овом случају јер: „У складу са аргументацијом о људским правима, Уставни суд је мишљења да, кад год је то могуће, мора интерпретирати своју јурисдикцију тако да дозволи најширу могућност отклањања последица кршења тих права” (видјети У 4/05, тачке 14-16). Дакле, надлежност је могуће засновати и када су у питању други акти (у овоме случају Пословник) **када и ако се њима крше загарантована људска права и уставни принципи као што су принцип конститутивности народа и право на забрану дискриминације**, што само по себи упућује на обавезу „отклањања последица кршења тих права”.

Даље, у цитираној Одлуци број У 4/05, тачка 14, Уставни суд закључује:

„[...] Уставни суд је једна од најодговорнијих институција система који представља додатни механизам заштите и осигурава досљедно поштивање људских права у складу са међународним конвенцијама и осталим међународним документима. Уставни суд мора бити праведни и поуздани заштитник Устава Босне и Херцеговине, његових вриједности и људских права. Доста је питања која произлазе из Устава Босне и Херцеговине која требају бити расвијетљена, а једино мјеродавно и компетентно је тумачење Уставног суда.”

Из наведеног јасно произилази да Уставни суд БиХ већ примјењује тзв. **функционални критеријум** при давању оцјене да ли је или не надлежан да оцјењује уставност одређеног општег акта, при чему **веома битну улогу игра оцјена тежине евентуалне повреде Устава БиХ** са посебним акцентом на повреду одредби које се тичу заштите људских права и слобода. Другим ријечима, општи акти, који нису закони или слични правни акти, према досадашњој пракси Уставног суда БиХ, **не воде *á priori* одбацивању захтјева** ако се, примјеном функционалног критеријума, ипак дође до закључка да је **мериторна одлука неопходна ради заштите Устава БиХ**.

Сем тога, јасно је да у Босни и Херцеговини постоје не само индивидуална него и колективна права. Уколико колективна права не би било могуће штитити кроз институције и одређене дјелотворне механизме, она би тада била тек **илузорна права** која би само декларативно уљепшавала слику о Босни и Херцеговини као **правној плуралистичкој држави**. Међутим, заштита виталног националног интереса у Босни и Херцеговини један је од уставноправних института заштите људских права и слобода који се **мора дјелотворно штитити**. То, према моме мишљењу, значи да се и у систему апстрактне оцјене уставности, примјеном функционалног критеријума при оцјени допустивости, преиспитује повреда виталног националног интереса.

У конкретном случају, дакле, чак када би се узео у обзир **наводни формални недостатак** Пословника Уставног суда РС, тј. да га се пред Уставним судом БиХ не може преиспитивати због његове „правне природе” јер није закон, мислим да би, ипак, у оваквим случајевима **функционални критеријум за оцјену уставности требао превладати над формалним** јер би се изгледа једино на тај начин Устав БиХ ефективно заштитио!!! („Уставни суд ће подржавати овај устав”). Наиме, држим да се кроз оцјену „**баланси (не)надлежности** Уставног суда БиХ због (евентуално) формалних разлога и **нарушавања Устава БиХ**” ипак мора доћи до закључка да Уставни суд БиХ **може** овдје интервенисати. С таквим схватањем надлежности Уставног суда као органа који „ће подржавати овај устав” и предметни захтјеви би били допустиви.

У **противном, како** објаснити чињеницу да би се **избјегавањем оцјене уставности, дакле на формалан начин**, могла увијек избјећи заштита (у овом случају виталних националних интереса али и уопште) пред Уставним судом БиХ! То у коначници (са оваквим већинским схватањем) значи да реално не постоји ефективна заштита уставних права, у конкретном случају „виталних националних интереса” на простору цијеле БиХ на који се, неспорно, протеже надлежност Уставног суда БиХ. Не вјерујем да је то интенција већине у Уставном суду. Није ли управо конкретни случај/захтјев једно од „[...] питања која произлазе из Устава Босне и Херцеговине која требају бити расвијетљена, а једино мјеродавно и компетентно је тумачење Уставног суда”, дакле, Уставног суда БиХ.

Наиме, ако се актима ниже правне природе крше акти више правне природе, па и сам Устав БиХ, односно „**када такви акти покрећу питања кршења људских права и основних слобода заштићених Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом**” а Уставни суд БиХ **због формалних ???!!! разлога** (као што је Суд закључио у конкретном предмету) не би био надлежан, како онда објаснити, односно како ефективно реализирати његову улогу дјелотворног „заштитника” Устава БиХ из члана VI.3. Устава БиХ.

Ово питање је посебно **леgitимно** у конкретном случају јер претходна догађања и конкретан чињенични супстрат указују на то да у Републици Српској отворено/спорно питање уставности појединих одредби Пословника Уставног суда РС (свеједно да ли са Уставом РС или/и Уставном БиХ) траје већ годинама, а очигледно је да не постоји нити политичка а нити правна воља да се спорно питање ријешити у складу са стандардима из Устава БиХ, али и Устава РС. Наиме, упркос бројним апелима, надлежни покретачи оцјене уставности (то су у РС, без ограничења, према члану 120 Устава РС, који је допуњен тачкама 3 и 4 Амандмана XLII на Устав РС,

„[...] *предсједник Републике, Народна скупштина и Влада [...]*”) до сада нису и очигледно не намјеравају покренути овај поступак, а Хрвати и Бошњаци у Републици Српској, као конститутивни народи и у овом ентитету, **немају потребну већину у било којем органу** (Народна скупштина, Влада и сл.) како би могли покренути захтјев за оцјену уставности и законитости пред Уставним судом РС.

Ко је, дакле, ако не Уставни суд БиХ, надлежан отклонити посљедице очигледне (и из квазиформалних разлога присутне) институционалне немоћи представника не српских народа у институцијама Републике Српске у ситуацији када се и Уставни суд РС, такође као надлежан орган, не жели уопште упустити у оцјену те несагласности, иако је ријеч о прворазредном уставноправном питању (заштита виталног националног интереса конститутивних народа).

С тим у вези, ваља подсетити на то да је, колико је мени познато, предсједник Уставног суда РС покренуо ово питање пред Уставним судом РС, али тај суд, мада према Уставу РС има надлежност да сам прати, испитује и штити уставност и законитост од јавног интереса (члан 115 Устава РС) или да захтјев свог предсједника третира бар као иницијативу за оцјену уставности и законитости коју може свако покренути (видјети члан 120 Устава РС), **никада о томе није** донио било какву одлуку. Чак је на позив овог суда да му достави информацију „да ли је Уставном суду РС био поднесен приједлог, односно иницијатива за покретање поступка за оцјену уставности и законитости Пословника о раду Уставног суда РС, а посебно да ли је приједлог, односно иницијатива била поднесена од стране Уставног суда РС [...] итд.” одговорено само „да Уставни суд РС није одлучивао о оцјени уставности Пословника о раду Уставног суда РС” (видјети тачку 15 образложења).

На крају, а у вези са дјелотворношћу политичко-правног система Републике Српске да заштити права и друга два конститутивна народа у смислу њихове „колективне равноправности”, треба ли напоменути да је спорном пословничком одредбом нарушен систем „конститутивности народа” који је успостављен (колико заиста - отворено је питање) у мукотрпном процесу имплементације Треће дјелимичне одлуке Уставног суда БиХ број У 5/98 из јула 2000. године, и то тек интервенцијом Уреда Високог представника (ОХР).

3. **И коначно**, супротно ставу већине, сматрам да је Уставни суд требао одлучити и о меритуму захтјева. Захтјев подносилаца сматрам основаним. Држим да су подносиоци захтјева за такво одлучење дали сасвим довољно разлога заснованих на одредбама Устава БиХ и досадашњој пракси овог Уставног суда.

Predmet broj U 13/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Sulejmana Tihica, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti člana 9.1. st. 2. i 3. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i člana 79. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

Odluka od 30. januara 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 13/09**, rješavajući zahtjev **Sulejmana Tihića, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

David Feldman, sudija

Krstan Simić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 30. januara 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se zahtjev Sulejmana Tihića, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da su član 9.1. st. 2. i 3, član 10.1. stav 3. i član 11.1. stav 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) u skladu sa alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sulejman Tihić, predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 16. novembra 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 9.1. st. 2. i 3. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon) i člana 79. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Podnosilac zahtjeva je 3. decembra 2009. godine dopunom zahtjeva zatražio ocjenu ustavnosti člana 10.1. stav 3. i člana 11.1. stav 2. Izbornog zakona.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 2. i 7. decembra 2009. godine da dostave odgovor na zahtjev i dopunu zahtjeva.

3. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma je 14. decembra 2009. godine dostavila mišljenje o zahtjevu za ocjenu ustavnosti, dok u ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na dopunu zahtjeva. Ustavnopravna komisija Doma naroda je 28. decembra 2009. godine dostavila mišljenje o zahtjevu i dopuni zahtjeva.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjev koje su dostavili Predstavnički dom i Doma naroda dostavljen je podnosiocu zahtjeva 29. decembra 2009. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnosilac zahtjeva smatra da odredbe člana 9.1. st. 2. i 3, člana 10.1. stav 3. i člana 11.1. stav 2. Izbornog zakona, te odredba člana 79. Poslovnika Predstavničkog doma nisu u saglasnosti sa alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

6. Podnosilac zahtjeva je obrazložio da Izborni zakon u članu 9.1. st. 2. i 3. nije propisao mehanizme za osiguranje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana u Predstavničkom domu prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Dalje je

naveo da je princip proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana BiH prema popisu stanovništva iz 1991. godine, nakon donošenja odluke Ustavnog suda „o konstitutivnosti naroda” (vidi Ustavni sud, Treća djelimična odluka broj *U 5/98 III* od 1. jula 2000. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 23/00) ugrađen i u entitetske ustave i predstavlja osnovni princip koji treba slijediti s ciljem ponovnog uspostavljanja multietničkog demokratskog društva koje se temelji na jednakim pravima Bošnjaka, Hrvata i Srba, kao konstitutivnih naroda i svih ostalih građana.

7. Podnosilac zahtjeva ističe da je u članu 9.1. stav 1. Izbornog zakona prenesena ustavna odredba sadržana u članu IV/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojoj će Predstavnički dom sačinjavati 42 člana od kojih se dvije trećine biraju sa teritorije Federacije BiH, a jedna trećina sa teritorije Republike Srpske, te da će članovi Predstavničkog doma biti direktno izabrani iz svog entiteta u skladu s izbornim zakonom kojeg će usvojiti Parlamentarna skupština BiH.

8. Po mišljenju podnosioca zahtjeva u st. 2. i 3. člana 9.1. Izbornog zakona nije primijenjen princip proporcionalne zastupljenosti sva tri konstitutivna naroda i ostalih građana u broju poslanika koji se biraju sa teritorije Republike Srpske (14 članova), odnosno broju poslanika koji se biraju sa teritorije Federacije BiH (28 članova) u Predstavnički dom. Podnosilac zahtjeva je objasnio da u sadašnjoj strukturi Parlamentarne skupštine BiH u Predstavničkom domu od 14 poslanika izabranih sa teritorije Republike Srpske 12 je srpske, dva su bošnjačke nacionalnosti, a nijedan poslanik hrvatske nacionalnosti, i nijedan poslanik iz reda Ostalih. Podnosilac zahtjeva dalje ističe da su od 28 poslanika iz Federacije BiH 20 bošnjačke nacionalnosti, sedam hrvatske i jedan srpske nacionalnosti, a nijedan poslanik iz reda Ostalih.

9. Podnosilac zahtjeva zaključuje da su od ukupno 42 poslanika Predstavničkog doma 22 bošnjačke nacionalnosti, 13 srpske nacionalnosti i sedam hrvatske nacionalnosti, te da nema nijedan poslanik iz reda Ostalih. Po ocjeni podnosioca zahtjeva izborna procedura koja za posljedicu ima ovakvu nacionalnu strukturu Predstavničkog doma kao doma građana ne bi bila toliko sporna da Poslovnik Predstavničkog doma u članu 79. ne propisuje „entitetsko glasanje” koje je uvjet za donošenje odluke Doma. Podnosilac zahtjeva navodi da se institut koji je zamišljen i kreiran kao sredstvo za zaštitu ravnopravnog položaja entiteta u Predstavničkom domu koristi za etničku dominaciju i homogenizaciju, što je protivno osnovnim principima i duhu Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Naime, „entitetsko glasanje” propisano članom IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine pretvorilo se u „etničko glasanje” i na taj način se Predstavnički dom, kao dom građana, pretvorio u dom u kojem etnička većina iz jednog ili drugog entiteta može

profilirati svoje interese, nasuprot interesima i volji druga dva konstitutivna naroda iz svakog od tih entiteta, kao i volji ostalih građana sa teritorije tih entiteta.

10. Po mišljenju podnosioca zahtjeva, kada se radi o zaštiti interesa entiteta, u Predstavničkom domu bi se o tome trebali pitati predstavnici sva tri konstitutivna naroda i ostalih građana koji bi trebali biti proporcionalno zastupljeni u jednoj trećini izabраниh poslanika sa teritorije Republike Srpske, kao i u dvije trećine poslanika izabраниh sa teritorije Federacije BiH. Stoga nepropisivanje u Izbornom zakonu principa proporcionalne zastupljenosti sva tri konstitutivna naroda i ostalih građana u broju poslanika koji se biraju sa teritorije Republike Srpske (14) i sa teritorije Federacije BiH (28) u Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH predstavlja povredu Ustava Bosne i Hercegovine koji propisuje da je „Bosna i Hercegovina demokratska država” i da „demokratski organi vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva”.

11. Podnosilac zahtjeva je dalje naveo da je Izborni zakon u članu 10.1. stav 3. propisao da će najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda biti zastupljena u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH. Ovakvom odredbom Izbornog zakona, kako je dalje naveo podnosilac zahtjeva, istina nije onemogućeno da u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH koji broji 98 članova bude zastupljeno više od četiri člana svakog konstitutivnog naroda, jer odredba glasi „najmanje četiri” ali svakako nije osigurano poštivanje principa proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH prema popisu stanovništva iz 1991. godine. U sadašnjoj strukturi Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH uslijed primjene spomenute odredbe Izbornog zakona i neprimjenjivanja principa proporcionalne zastupljenosti prema popisu stanovništva iz 1991. godine od ukupno 98 poslanika 72 su bošnjačke nacionalnosti, 21 poslanik hrvatske, četiri poslanika srpske nacionalnosti i jedan poslanik iz reda nacionalnih manjina.

12. Također, u članu 11.1. stav 2. Izbornog zakona je propisano da će najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda biti zastupljena u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Podnosilac zahtjeva naglašava da je i ova odredba, na isti način kao i odredba člana 10.1. stav 3, osigurala samo minimalnu zastupljenost od najmanje četiri poslanika svakog konstitutivnog naroda u Narodnoj skupštini RS, ali nije osigurala poštivanje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana u Narodnoj skupštini RS. Naime, od ukupno 83 poslanika Narodne skupštine RS, 71 je srpske nacionalnosti, osam poslanika bošnjačke nacionalnosti, četiri poslanika hrvatske nacionalnosti i nijedan poslanik iz reda nacionalnih manjina, odnosno ostalih građana BiH.

13. Podnosilac zahtjeva je istakao da je princip proporcionalne zastupljenosti ispoštovan u izvršnoj vlasti Federacije BiH i izvršnoj vlasti Republike Srpske, kao i da se primjenjuje

u organima javne vlasti i sudovima u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. Međutim, podnosilac zahtjeva zaključuje da u pogledu strukture zakonodavne vlasti u BiH princip proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana prema popisu stanovništva iz 1991. godine nije ispoštovan. Po mišljenju podnosioca zahtjeva, navedene odredbe Izbornog zakona ne predstavljaju prepreku zakonodavcu da u Izbornom zakonu osigura mehanizme da broj pripadnika svakog konstitutivnog naroda bude veći od četiri i da odgovara njihovoj proporcionalnoj zastupljenosti iz 1991. godine. Stoga nepropisivanje u Izbornom zakonu mehanizama za izbor Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH i Narodne skupštine RS, u čijem sastavu će proporcionalno biti zastupljena sva tri konstitutivna naroda i predstavnici nacionalnih manjina, odnosno ostalih građana BiH, kako zaključuje podnosilac zahtjeva, predstavlja povredu Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Podnosilac zahtjeva je naglasio da je Ustavni sud u navedenoj Odluci broj U 5/98 zaključio da „u kontekstu multinacionalnih država kakva je BiH, zaštita kultura i etničkih grupa zabranjuje, kako njihovu asimilaciju, tako i njihovu segregaciju. Prema tome, segregacija u principu nije legitiman cilj u demokratskom društvu. Stoga nije upitno da etnička razdioba teritorijalnim razgraničenjem ne zadovoljava standarde demokratske države i pluralističkog društva utemeljene članom I/2. Ustava BiH, a u vezi sa trećom alinejom Preambule. Teritorijalni raspored, stoga, ne smije služiti kao instrument etničke segregacije, već – baš naprotiv – mora ugađati etničkim grupama očuvanjem lingvističkog pluralizma i mira s ciljem doprinošenja integraciji države i društva kao takvih” (*op. cit., U 5/98 III, tačka 57*).

b) Odgovor na zahtjev

15. U mišljenju Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma je navedeno da Komisija nakon rasprave, s tri glasa „za”, tri glasa „protiv” i bez glasova „suzdržan” nije podržala predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 9.1. st. 2. i 3. Izbornog zakona.

16. U mišljenju Ustavnopravne komisije Doma naroda je navedeno da Komisija s dva glasa „za”, dva glasa „protiv” i jednim glasom „suzdržan” nije podržala zahtjev i dopunu zahtjeva.

IV. Relevantni propisi

17. Ustav Bosne i Hercegovine

Preambula – alineje 3, 8. i 9.

Ubijedeći da demokratski organi vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva,

Inspirisani Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, Međunarodnim paktovima o građanskim i političkim pravima, odnosno o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, i Deklaracijom o pravima lica koja pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, kao i drugim instrumentima ljudskih prava,

Podsjećajući se na Osnovna načela usaglašena u Ženevi 8. 9. 1995. godine i u Njujorku 26. 9.1995. godine,

Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstitutivni narodi (u zajednici sa ostalima) i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Član I/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

2. Demokratski principi

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član IV/2.

Predstavnički dom se sastoji od 42 člana od kojih se dvije trećine biraju sa teritorije Federacije, a jedna trećina sa teritorije Republike Srpske.

a) Članovi Predstavničkog doma biraju se neposredno iz svog entiteta, u skladu s izbornim zakonom kojeg će donijeti Parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će biti održani u skladu s Aneksom 3 Općeg okvirnog sporazuma.

[...]

18. Izborni zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08)

Član 9.1. st. 2. i 3.

(2) Od 28 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, 21 bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona, a sedam su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Federacije, u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona.

(3) Od 14 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje na teritoriji Republike Srpske, devet se bira iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona, a pet su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Republike Srpske kao cjeline, u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona.

Član 10.1. stav 3.

Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH.

Član 11.1. stav 2.

Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

19. Poslovnik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 33/06, 41/06, 81/06, 91/06 i 91/07)

Član 79.

Sve odluke u Domu donose se većinom glasova onih koji su prisutni i koji glasaju. Delegati i poslanici će maksimalno nastojati da ta većina uključuje najmanje jednu trećinu glasova delegata ili poslanika s teritorije svakog entiteta. Ako većina glasova ne uključuje jednu trećinu glasova delegata ili poslanika s teritorije svakog entiteta, predsjedavajući i njegovi zamjenici sastat će se kao komisija i pokušati da osiguraju saglasnost u roku od tri dana nakon glasanja. Ako to ne uspije, odluke se donose većinom glasova onih koji su prisutni i koji glasaju, pod uslovom da glasovi protiv ne smiju da sadrže dvije trećine ili više delegata ili poslanika izabranih iz svakog entiteta.

V. Dopustivost

20. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna

četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

21. U odnosu na osporene odredbe Izbornog zakona, Ustavni sud ističe da, iako odredba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredbe zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlasti određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnom sudu za takvu nadležnost, a posebno ulogom Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Stanovište Ustavnog suda u ovakvim slučajevima u njegovoj dosadašnjoj praksi jasno ukazuje da je Ustavni sud nadležan da ocjenjuje ustavnost zakona, odnosno pojedinih odredbi zakona Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/02* od 30. januara 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 18/04).

22. Nadalje predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti osporenih odredaba Izbornog zakona podnio je predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, što znači da je zahtjev podnio ovlašteni podnosilac iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba Izbornog zakona dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni podnosilac i ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. Pravila Ustavnog suda u pogledu nedopustivosti.

VI. Meritum

24. Podnosilac zahtjeva navodi da osporene odredbe Izbornog zakona nisu saglasne sa alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine i sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnosilac zahtjeva, prvenstveno, smatra da osporeni Izborni zakon svojim odredbama ne osigurava proporcionalnu zastupljenost konstitutivnih naroda i pripadnika Ostalih prema popisu stanovništva iz 1991. godine u zakonodavnim tijelima Predstavničkom domu, Predstavničkom domu Federacije BiH i Narodnoj skupštini RS.

25. Ustavni sud ističe da je podnosilac zahtjeva zatražio ocjenu ustavnosti osporenih odredbi Izbornog zakona u odnosu na ustavne principe sadržane u alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da je u spomenutoj Odluci broj *U 5/98* zauzeo stav da „odredbe Preambule pružaju pravnu osnovu za preispitivanje svih normativnih akata nižeg reda u odnosu na Ustav BiH, dok god spomenuta preambula sadrži ustavne principe koji [...], opisuju sfere nadležnosti, doseg prava i obaveza, ili uloge političkih institucija. Odredbe preambule onda nisu

samo opisne, već im je također data moćna normativna snaga, te one predstavljaju valjan standard za sudsku kontrolu Ustavnog suda” (*op. cit.*, U 5/98 III, tačka 26). Imajući u vidu već zauzeti stav, Ustavni sud će ispitati ustavnost osporenog zakona u odnosu na navedene ustavne principe Preambule i član I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

26. Ustavni sud zapaža da je podnosilac zahtjeva osporio navedene odredbe Izbornog zakona zato jer ne propisuju mehanizme za osiguranje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Predstavničkom domu, u Predstavničkom domu Federacije BiH i u Narodnoj skupštini RS. Podnosilac zahtjeva smatra da je nepropisivanjem odredbi u Izbornom zakonu, kojim bi se osigurala proporcionalna zastupljenost konstitutivnih naroda u navedenim zakonodavnim tijelima, povrijeđen ustavni princip konstitutivnosti naroda. S tim u vezi podnosilac zahtjeva se pozvao na navedenu odluku Ustavnog suda „o konstitutivnosti naroda” broj U 5/98.

27. Ustavni sud ističe da je u Odluci broj U 5/98 izrazio stav da „ustavni princip kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda, koji proizlazi iz označavanja Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda, zabranjuje bilo kakve posebne privilegije za jedan ili dva od tih naroda, svaku dominaciju u strukturama vlasti i svaku etničku homogenizaciju putem segregacije zasnovane na teritorijalnom razdvajanju” (*op. cit.*, U 5/98 III, tačka 60). „Uprkos teritorijalnom rasporedu Bosne i Hercegovine uspostavljanjem dva entiteta, ovaj teritorijalni raspored ne može služiti kao ustavna legitimacija za etničku dominaciju, nacionalnu homogenizaciju ili pravo na održavanje efekata etničkog čišćenja” (*ibid.*, tačka 61).

28. U pogledu institucionalne strukture Predstavničkog doma u navedenoj Odluci broj U 5/98 je istaknuto da se, prema Ustavu BiH, dvije trećine od 42 člana biraju sa teritorije Federacije, jedna trećina sa teritorije Republike Srpske, „međutim, ove odredbe ne propisuju etničku pripadnost kandidata, i u stvarnosti, na zadnjim općim izborima 1998. godine, bilo je članova Bošnjaka koji su bili izabrani sa teritorija Republike Srpske i članova Srba koji su bili izabrani sa teritorija Federacije. S obzirom da se određen broj ministara imenuje sa teritorija Federacije ili Republike Srpske prema članu V/4.b), dok određene članove Ustavnog suda biraju odgovarajuća parlamentarna tijela entiteta prema članu VI/1.a), sve te odredbe ne pokazuju ništa drugo već činjenicu da ili teritorij ili određene institucije entiteta služe kao pravna ishodišna tačka za izbor članova institucija BiH. Ovo je, opet, očigledno za ministre koje, konačno, bira Predstavnički dom BiH koji, zasigurno, ne predstavlja samo jedan, dva, pa ni sva tri konstitutivna naroda, već sve građane BiH bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost” (*op. cit.*, U 5/98 III, tačka 67).

29. Podnosilac zahtjeva je naveo da predmetna izborna procedura ima za posljedicu da su od 42 člana Predstavničkog doma 22 bošnjačke nacionalnosti, 13 srpske nacionalnosti i sedam hrvatske nacionalnosti, da nema nijedan poslanik iz reda Ostalih, te da ovakva nacionalna struktura Predstavničkog doma, kao doma građana, nije proporcionalna popisu stanovništva iz 1991. godine. Podnosilac zahtjeva je dodao da takva nacionalna struktura ne bi bila toliko sporna da citirani član 79. Poslovnika Predstavničkog doma ne propisuje „entitetsko glasanje”, koje se u praksi pretvara u „etničko glasanje”. Isto tako podnosilac zahtjeva je naveo da propisivanjem da će najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda biti zastupljena u zakonodavnim organima Federacije BiH i Republike Srpske, Izbornim zakonom nije osigurano poštovanje ustavnog principa konstitutivnosti naroda i ostalih građana.

30. Ustavni sud je u svojoj ranijoj praksi jasno ukazao da je „djelotvorno sudjelovanje konstitutivnih naroda u državnim organima” element inherentan pojmu vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda (vidi *mutatis mutandis* Ustavni sud, Odluku broj *U 8/04* od 25. juna 2004. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 40/04).

31. U predmetu broj *U 7/05* Ustavni sud je utvrdio da su Statuti Grada Istočno Sarajevo i Grada Banjaluka u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine. Podnosilac zahtjeva je u navedenom predmetu osporavao ustavnost navedenih statuta jer niti jednom svojom odredbom nisu osiguravali minimalnu zastupljenost konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine, Bošnjaka, Srba, Hrvata i pripadnika Ostalih u skupštinama navedenih gradova. Ustavni sud je smatrao da je evidentno da dosljedna primjena demokratskog principa glasanja jedan birač – jedan glas u postojećim političkim okolnostima u Bosni i Hercegovini nosi potencijalni rizik da u sredinama u kojima je jedan od konstitutivnih naroda većinski bude izabrana monoetnička vlast (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 7/05* od 2. decembra 2005. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 45/06, tačka 39). „Naime, Bošnjaci i Hrvati, kao i Srbi, pod jednakim uvjetima imaju pravo glasa i kandidature, te pravo učešća na izborima, od čijeg ishoda kasnije zavisi učestvovanje u vlasti. Npropisivanje odredaba o garantiranoj minimalnoj zastupljenosti može potencijalno dovesti do toga da bilo koji od konstitutivnih naroda bude u apsolutnoj većini na gradskom nivou vlasti, ali to bi uvijek zavisilo od ishoda izbornih rezultata. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da npropisivanjem garantirane minimalne zastupljenosti bez obzira na izborne rezultate u Statutu Grada Istočno Sarajevo i Statutu Grada Banjaluka, Srbi nisu dovedeni u privilegiran položaj u odnosu na Bošnjake i Hrvate, s obzirom da takav privilegiran položaj nije u osporenim statutima dat nijednom od konstitutivnih naroda” (*ibid.*, tačka 49).

32. Ustavni sud također, podsjeća da je u predmetu broj *U 10/05* utvrdio da Prijedlog zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine nije destruktivan po vitalne interese hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini zato što u njemu nije propisano da u Odbor Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine moraju biti izabrani predstavnici svih konstitutivnih naroda i Ostali (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 10/05* od 22. jula 2005. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 64/05).

33. Međutim, isto tako Ustavni sud ovdje želi naglasiti već ranije izraženi stav da pitanje tumačenja pojma „efektivnog učestvovanja konstitutivnih naroda u državnoj vlasti” koji je već spomenut u ovoj odluci, primjenjujući ga van ustavnih odredbi koje su prethodno citirane, treba primjenjivati funkcionalno i u skladu sa odredbom člana IX/3. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojoj „funkcioneri imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine, u pravilu, odražavaju sastav naroda Bosne i Hercegovine”. To znači, s jedne strane, da državna vlast treba biti, u principu, reprezentativan odraz napredne koegzistencije svih naroda u Bosni i Hercegovini, uključujući i nacionalne manjine i Ostale. S druge strane, „efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u vlasti”, ako se prevazilazi ustavni okvir, nikada se ne smije provoditi ili nametati na štetu efektivnog funkcioniranja države i njenih organa (*op. cit., U 8/04*, tačka 33). U tom smislu, Ustavni sud je obrazložio da „nijedna odredba Ustava ne omogućava zaključak da se ova specijalna prava za zastupanje i učestvovanje konstitutivnih naroda u institucijama BiH mogu primijeniti također i na druge institucije ili procedure. Naprotiv, u onoj mjeri u kojoj bi ova specijalna kolektivna prava mogla kršiti odredbe o nediskriminaciji [...] ona su legitimizirana samo njihovim ustavnim rangom i, stoga, moraju biti usko formulirana. Posebno, ne može se zaključiti da Ustav Bosne i Hercegovine predviđa opći institucionalni model koji se može prenijeti na nivo entiteta, ili da slične, etnički definirane institucionalne strukture na nivou entiteta, ne moraju zadovoljavati globalni obavezujući standard nediskriminacije Ustava Bosne i Hercegovine prema članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, ili ustavni princip jednakosti konstitutivnih naroda” (*op. cit., U 5/98 III*, tačka 68). „Prema tome, iz toga se izvodi pravilan zaključak da se samo na taj način može uspostaviti kompromisan odnos između pripadnosti jednom konstitutivnom narodu i građanskoj opciji” (*op. cit., U 8/04*, tačka 33).

34. Ustavni sud zapaža da osporeni članovi, niti Izborni zakon u cjelini, ne sadrže niti jednu odredbu kojom se nekom od konstitutivnih naroda omogućava privilegiran status. Također, Ustavni sud uočava da ne postoji odredba u Ustavu Bosne i Hercegovine, koja nameće zakonodavcu obavezu da u Izbornom zakonu postoji odredba o mehanizmima za osiguranje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda bez obzira na izborne rezultate. U odnosu na zahtjev podnosioca zahtjeva da se ocijeni ustavnost osporenih članova Izbornog zakona jer ne sadrže odredbe koje bi, prema mišljenju podnosioca

zahtjeva, morali sadržavati, Ustavni sud ističe da se ocjena ustavnosti i ne može odnositi na nešto što zakonodavac nije propisao.

35. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da nepropisivanjem u Izbornom zakonu mehanizama za osiguranje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih građana u Predstavničkom domu, Predstavničkom domu Federacije BiH i Narodnoj skupštini RS, prema popisu stanovništva iz 1991. godine, gdje navedene ustavne odredbe ne nameću obavezu za takvom normom, nije narušen princip konstitutivnosti, odnosno osporene odredbe Izbornog zakona su u skladu sa alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

36. U svjetlu zaključaka u pogledu ustavnosti osporenih odredaba Izbornog zakona, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati navode u vezi sa ustavnošću člana 79. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

37. Ustavni sud smatra da odredbe člana 9.1. st. 2. i 3, člana 10.1. stav 3. i člana 11.1. stav 2. Izbornog zakona nisu u nesaglasnosti sa alinejama 3, 8. i 9. Preambule Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine zato što nisu propisale mehanizme kojim bi se osigurala proporcionalna zastupljenost konstitutivnih naroda BiH, prema popisu stanovništva iz 1991. godine, prilikom neposrednog biranja od samih građana - birača, članova Predstavničkog doma, Predstavničkog doma Federacije BiH i Narodne skupštine RS.

38. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj U 14/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Željka Komšića, predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine

Odluka od 30. siječnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 14/09**, rješavajući zahtjev **Željka Komšića, predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Constance Grewe, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

David Feldman, sudac

Krstan Simić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 30. siječnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljen zahtjev Željka Komšića, predsjedatelja Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08).

Utvrđuje se da je članak 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08) sukladan članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Željko Komšić, predsjedatelj Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je 23. studenoga 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08, u daljnjem tekstu: Zakon o sukobu interesa – u daljnjem tekstu: pobijana odredba).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda, od Doma naroda i Zastupničkoga doma Parlamenta Federacije BiH zatraženo je 30. studenoga 2009. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. U ostavljenom roku, koji je istekao 18. prosinca 2009. godine, Dom naroda i Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH nisu dostavili odgovore na zahtjev s tim da je Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH 30. prosinca 2009. godine obavijestio Ustavni sud da su poduzeli proceduralne aktivnosti da nadležno tijelo toga doma Parlamenta FBiH dâ konačno stajalište u svezi sa ovom problematikom koje će „prezentirati kada bude zakazana rasprava u svezi sa ovim predmetom”.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositelj zahtjeva je naveo da je pobijana odredba izravno protivna članku II/2. i članku IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine. U kontekstu ukazivanja na navodnu neusklađenost pobijane odredbe sa člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, podnositelj zahtjeva se pozvao i na članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) u kojem je utvrđeno pravo na slobodne izbore koje uključuje i aktivno i pasivno biračko pravo.

Dalje, ukazujući na navodnu neusklađenost pobijane odredbe sa člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine, podnositelj zahtjeva je naglasio da je citiranom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine utvrđeno da se nijedna osoba koja izdržava kaznu izrečenu od Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, te nijedna osoba koja je pod optužbom Suda ili koja se oglušila o poziv da se pojavi pred Sudom ne može kandidirati, niti može obnašati nikakvu neimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriju Bosne i Hercegovine. Podnositelj zahtjeva je naveo da iz citiranih odredaba nedvojbeno proizlazi da se pasivno biračko pravo može ograničiti samo i jedino kako je to propisano citiranim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije, te smatra da je ograničavanje pasivnog biračkog prava utvrđeno pobijanom odredbom protivno ustavnim odredbama. Iz toga proizlazi da podnositelj zahtjeva od Ustavnog suda traži da utvrdi da pobijana odredba nije sukladna članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelj zahtjeva je zatražio da Ustavni sud naloži Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od 30 dana pobijanu odredbu usuglasi sa Ustavom Bosne i Hercegovine, a ukoliko to ne učini, da Ustavni sud donese privremenu mjeru o neprimjenjivanju pobijane odredbe.

IV. Relevantni propisi

5. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Članak II/2.

Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Članak IX/1.

Opće odredbe

Nijedna osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne, izrečene presudom Međunarodnoga tribunala za bivšu Jugoslaviju, i niti jedna osoba koja je pod optužnicom Tribunala, a koja se nije povinovala naredbi da se pojavi pred Tribunalom, ne može biti kandidat ili imati bilo koju neimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriju Bosne i Hercegovine.

6. Protokol uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Prvi protokol”) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Visoke strane ugovornice se obvezuju da u primjerenim vremenskim razmacima održavaju slobodne izbore s tajnim glasovanjem, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

7. **Zakon o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08) u relevantnom dijelu glasi:

I. SUKOB INTERESA

Članak 1.

Opće odredbe

(1) Radi sprečavanja sukoba interesa, ovim zakonom uređuju se posebne obveze izabranih dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika u tijelima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kantona i jedinica lokalne samouprave u vršenju javne funkcije.

(2) Sukob interesa postoji u situacijama u kojima izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici imaju privatni interes koji utječe ili može utjecati na zakonitost, otvorenost, objektivnost i nepristranost u vršenju javne funkcije.

Članak 3.

Definicije

U smislu ovoga zakona:

[...]

e) „izabranim dužnosnicima” smatraju se:

1. zastupnici i delegati Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije),

2. zastupnici u zakonodavnim tijelima kantona,

3. vijećnici u gradskim i općinskim vijećima;

f) „nositeljima izvršnih funkcija” smatraju se predsjednik i dopredsjednici Federacije, članovi Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) i vlada kantona, gradonačelnici i općinski načelnici, [...];

g) „savjetnicima” se smatraju savjetnici izabranim dužnosnicima i nositeljima izvršnih funkcija [...];

[...]

Članak 5.

Javna poduzeća i agencije za privatizaciju

(1) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnoga odbora, nadzornoga odbora, skupštine, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe u javnome poduzeću.*

(2) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnoga ili nadzornoga odbora, niti ravnatelji direkcije ili agencije za privatizaciju.*

Članak 6.

Vladina ulaganja u privatna poduzeća

(1) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu biti članovi skupštine, nadzornoga odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe svakog privatnoga poduzeća u koje je tijelo vlasti čiji je član izabrani dužnosnik nositelj izvršne funkcije ili savjetnik ulagao kapital u razdoblju od četiri godine prije preuzimanja funkcije i za vrijeme vršenja funkcije izabranoga dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika.*

(2) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja dužnosti ne mogu biti članovi skupštine, nadzornoga odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe bilo kojeg privatnog poduzeća koje sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000,00 KM godišnje sa tijelima koja se financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti.*

Članak 8.

Ugovori o osobnim uslugama

(1) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju osobnih usluga sa bilo kojim javnim poduzećem.*

(2) *Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju osobnih usluga sa bilo kojim privatnim poduzećem koje sklapa ugovore ili na drugi način posluje sa vladama na bilo kojoj razini. Odredba ovoga članka primjenjuje se samo na privatna poduzeća koja su sklopila ugovor ili posluju sa vladama istodobno dok izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik vrši funkciju i samo onda kada vrijednost ugovora ili posla sa vladom prelazi 5.000,00 KM godišnje.*

(3) *U slučaju da izabrani dužnosnik, nositelj izvršnih funkcija ili savjetnik prekrši odredbe ovoga članka, ugovor dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika smatrat će se ništavim.*

Članak 9.

Angažman bliskih srodnika

Pod uvjetima definiranim u čl. 4, 5, 6. i 8. ovoga zakona, angažman bliskih srodnika izabranoga dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika, također; dovodi do situacije u kojoj za ovoga izabranoga dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika dolazi do sukoba interesa.

Članak 16.

(1) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 5, 6, 8. i 9. ovoga zakona, on se smatra nepodobnim da se kandidira za bilo koju funkciju izabranoga dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenoga prekršaja. Osim toga, izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik može biti novčano kažnjen u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM.

V. Dopustivost

8. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je predsjedatelj Predsjedništva Bosne i Hercegovine, što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

9. Predmet zahtjeva je ocjena ustavnosti članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa koji je donio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, a za čije rješavanje je Ustavni sud nadležan prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

10. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. Pravila Ustavnoga suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

Usklađenost pobijane odredbe sa člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

11. Podnositelj zahtjeva smatra da je pobijana odredba izravno protivna članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine, jer je pasivno biračko pravo onih na koje se pobijana odredba odnosi ograničeno na nedopušten i neustavan način.

12. Člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da se prava i slobode predviđeni Europskom konvencijom i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te da ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, a člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju utvrđeno je pravo na slobodne izbore koje uključuje aktivno (pravo da se glasuje) i pasivno biračko pravo (pravo da se kandidira) pri izboru zakonodavnih tijela.

13. Ustavni sud ukazuje na stajališta Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), koji je u više svojih odluka naglasio da prava koja garantira članak 3. Protokola broj 1 nisu apsolutna, te zaključio da države ugovornice u svojim unutarnjim pravnim sustavima pravo pojedinca da glasuje i da bude biran ograničavaju uvjetima koji u načelu nisu nedopušteni. Europski sud je zaključio da države ugovornice u ovoj sferi imaju širok stupanj slobodne procjene, kao i da je zadaća suda da se uvjeri da ti uvjeti ne „ograničavaju ova prava do te mjere da ugrožavaju njihovu suštinu i lišavaju ih njihove efektivnosti; da su ovi uvjeti uvedeni kako bi zadovoljili legitiman cilj kojem se teži; da primijenjena sredstva nisu neproporcionalna” (vidi, Europski sud, *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije*, presuda od 2. ožujka 1987. godine, stavak 52). Identično stajalište Europski sud je iznio i u predmetu *Gitonas i ostali protiv Grčke* (presuda od 1. srpnja 1997. godine). Europski sud je i u predmetu *Ždanoka protiv Latvije* (odluka od 16. ožujka 2006. godine, predstavka broj 58278/00) konstatirao da se državama ugovornicama u ovoj sferi mora dati određen stupanj slobodne procjene, kao i da postoji mnogo načina da se organiziraju izborni sustavi i mnoštvo raznolikosti u povijesnome razvoju, kulturnoj raznolikosti i političkoj misli unutar Europe, te da je na svakoj državi ugovornici da to ugradi u svoju demokratsku viziju (stavak 103). Iz navedenoga slijedi da je izborna zakonodavstvo svake od ugovornica potrebno ocijeniti u svjetlu političkoga razvoja određene zemlje s tim da karakteristike koje su neprihvatljive u okviru jednog sustava mogu biti opravdane u kontekstu drugoga sustava (stavak 115.c). U citiranoj odluci Europski sud, u svezi sa pravom kandidiranja na izborima, usvojio je stajalište da se nadležnost suda ograničava na ispitivanje izostanka arbitrarnosti u domaćim procedurama koje su dovele do lišavanja neke osobe prava na kandidiranje (stavak 115.e).

14. Iz navedenoga proizlazi da članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koji podrazumijeva aktivno i pasivno biračko pravo, ta prava ne navodi eksplicitno, a pogotovo ih ne definira, ostavlja prostor da „pretpostavlja ograničenja” (vidi, npr., *Labita protiv Italije*, presuda od 6. travnja 2000. godine, predstavka broj 26772/95, stavak 201) s tim da ta ograničenja ne ugrožavaju suštinu ovih prava i ne lišavaju ih njihove efektivnosti, da su uvedena kako bi zadovoljila legitiman cilj i da ta ograničenja nisu neproporcionalna.

Legitiman cilj

15. Dovodeći u svezu navedena načela sa predmetnim zahtjevom, Ustavni sud smatra da pobijanu odredbu treba promatrati u kontekstu diskrecijskoga prava države da pri ostvarivanju određenih prava pojedinaca postavi izvjesna ograničenja. Predmetna ograničenja imaju opravdanje u specifičnosti unutarnjega uređenja i specifičnoga povijesnoga trenutka Bosne i Hercegovine. Naime, nepobitno je da je Bosna i Hercegovina zemlja u tranziciji sa dominantnim težnjama da se uključi u opće tijekove internacionalizacije (prvenstveno Europskoj uniji) koji podrazumijevaju visok stupanj demokracije u svim segmentima društva a osobito u oblasti ostvarivanja izbornoga prava kao jednog od temeljnih prava koje garantira pluralizam političkoga sustava i, samim tim, mogućnost da građani između više opcija izaberu onu koja najviše odgovara njihovim stajalištima. Sa aspekta birača ovo je iznimno važno, budući da upravo zakonodavna tijela, donoseći zakone, praktički određuju razvoj cjelokupnoga sustava jedne države kako u sferi političkoga, tako nepobitno i ekonomskoga sustava.

16. U tome kontekstu treba promatrati i propise koji reguliraju oblast izbornoga prava u Bosni i Hercegovini, pa samim tim i članak 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa. Nepobitno je da pobijana odredba članka 16. stavak 1. Zakona ima restriktivan karakter, u smislu ograničavanja „pasivnoga biračkoga prava”, na način da ograničava prava već izabranoga dužnosnika. Međutim, navedena odredba predviđa ograničavanje „pasivnoga” biračkoga prava samo za one izabrane dužnosnike koji postupaju protivno odredbama čl. 5, 6, 8. i 9. Zakona o sukobu interesa. Tim odredbama je propisano da izabrani dužnosnici u vrijeme vršenja funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti angažirani (u svojstvu članova upravnoga odbora, nadzornoga odbora, skupštine, uprave ili menadžmenta niti u svojstvu ovlaštene osobe ili ravnatelja) u javnim poduzećima i direkcijama ili agencijama za privatizaciju (članak 5. Zakona). Isto se odnosi i na privatna poduzeća u koja je tijelo vlasti čiji je član izabrani dužnosnik ulagalo kapital u razdoblju od četiri godine prije preuzimanja funkcije i za vrijeme vršenja funkcije izabranoga dužnosnika ili koji sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000,00 KM godišnje sa tijelima koja se financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti (članak 6. Zakona). Također je određeno da izborni zvaničnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju osobnih usluga sa bilo kojim javnim poduzećem, kao i sa privatnim poduzećem koje sklapa ugovore ili na drugi način posluje sa vladama na bilo kojoj razini u razdoblju u kojem izabrani dužnosnik vrši funkciju, kada vrijednost ugovora ili posla sa vladom prelazi 5.000,00 KM godišnje (članak 8), te je određeno da ova ograničenja važe i ukoliko se radi o angažmanu bliskih srodnika izabranoga dužnosnika (članak 9).

17. Ustavni sud smatra da navedena ograničenja nesporno predstavljaju cilj od općega interesa, budući da se njime želi postignuti da izabrani dužnosnici svoju funkciju obnašaju otvoreno, objektivno i nepristrano, a što je moguće postići jedino ukoliko se njihov privatni interes u cijelosti odvoji od njihovog javnoga angažmana. Naime, pravo birača koji sudjeluju na izborima jeste da u zakonodavna tijela budu izabrani kandidati koji će povjerenu javnu funkciju obnašati neovisno, profesionalno i odgovorno, bez procjenjivanja određenih zakonskih rješenja kroz prizmu osobnog interesa, i sprečavanje kandidata da zlorabije javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi. Takav odnos se može postignuti samo u situaciji kada se stvori zakonodavni okvir u kojem će izabrani dužnosnik biti obvezan rukovoditi se općim, a ne osobnim interesom. Stvaranje zakonodavnoga okvira koji će isključiti prevagu osobnog interesa u odnosu na opći interes tako da izabrani dužnosnici u vršenju svoje funkcije postupaju odgovorno, nepristrano i otvoreno, što je kao cilj i definirano člankom 1. stavak 2. Zakona o sukobu interesa, predstavlja i legitiman cilj u smislu članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Proporcionalnost

18. Ustavni sud ističe da je Europski sud u više svojih odluka istaknuo da bi pravo kandidiranja na izborima iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koje je karakteristika istinski demokratskih društava, bilo iluzorno samo ukoliko bi bilo moguće samovoljno lišavanje ovih prava u bilo kojem trenutku. Stoga je u situaciji kad države ugovornice imaju široku slobodu procjene prigodom utvrđivanja ograničenja za ostvarivanje izbornoga prava, radi utvrđivanja efektivnosti ovoga prava, u svakom konkretnom slučaju neophodno utvrditi je li kandidat odista postupao protivno ograničenjima, odnosno je li ispunio sve kriterije za kandidiranje kako bi se u svakom konkretnom slučaju spriječila proizvoljnost u odlučivanju (vidi, npr., Europski sud, *Krasnov i Skuratov protiv Rusije*, presuda od 31. ožujka 2008. godine, stavak 42). U svezi s tim Ustavni sud naglašava da je, sukladno praksi Europskoga suda, neophodno utvrditi je li ograničenje propisano pobijanom zakonskom odredbom proporcionalno cilju koji se želi postići, odnosno jesu li propisana ograničenja u tolikoj mjeri ograničila pasivno biračko pravo da ugrožavaju samu suštinu ovoga prava, te da ga lišavaju njegove efektivnosti.

19. Razmatrajući pobijanu odredbu u kontekstu načela proporcionalnosti iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud podsjeća da je pobijanom odredbom propisano da se izabrani dužnosnik smatra nepodobnim da se kandidira za bilo koju funkciju izabranoga dužnosnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenoga prekršaja ako se utvrdi da je on, odnosno njegov bliski srodnik angažiran u javnome poduzeću, agenciji za privatizaciju ili privatnom poduzeću protivno odredbama čl. 5, 6, 8. i 9. Zakona

o sukobu interesa. Osim toga, propisana je i mogućnost novčanoga kažnjavanja u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM.

20. Ustavni sud smatra da pobijana odredba ne ograničava pravo osoba da se kandidiraju za zakonodavna tijela, ali tu prijavu podvrgava određenim uvjetima. Dalje, evidentno je da navedena odredba ima opći karakter, te da se kao takva primjenjuje na sve kandidate koji se prijave na izbore i da, po svom sadržaju, ne protežira niti jednog sudionika, niti eventualno neku političku opciju s tim da je na domaćim tijelima vlasti (Središnjem izbornom povjerenstvu i redovitom sudu) odgovornost da odredbe ovoga zakona pravilno primijene na svaki konkretan slučaj. Također, nepobitno je da su predmetna ograničenja uvedena isključivo radi promoviranja općega interesa zajednice, a ne pojedinačnih parcijalnih interesa izabranih kandidata, i njihov smisao jeste da osiguraju da izabrani dužnosnici svoje funkcije obnašaju neovisno, odgovorno i nepristrano. Stoga, radi njihove objektivnosti, izabrani dužnosnici ne mogu biti ni u kakvom odnosu ovisnosti prema bilo kome, budući da moraju djelovati isključivo u interesu građana.

21. Međutim, u konkretnoj situaciji, imajući u vidu opći karakter pobijane zakonske odredbe, Ustavni sud zapaža da je pobijana odredba, odnosno pobijani Zakon bio predmetom parlamentarne rasprave u kojoj su zainteresirani subjekti, prvenstveno političke stranke u parlamentarnoj proceduri, mogli iznijeti svoje eventualne primjedbe na predložena zakonska rješenja. Budući da je Zakon usvojen, nepobitno je da je dobio potporu parlamentarne većine, dakle, upravo kategorije osoba na koje se primjenjuju navedena zakonska rješenja. Promatrajući segment proporcionalnosti, Ustavni sud zapaža da je Zakon objavljen u „Službenim novinama Federacije” i da je stupio na snagu 6. studenoga 2008. godine, dakle, poslije lokalnih izbora koji su održani 5. listopada 2008. godine, te da će primjena Zakona, a samim tim i propisanih ograničenja, biti osobito aktualna na Općim izborima koji će se održati u jesen 2010. godine. To praktično znači da će osobe koje namjeravaju da se kandidiraju za zakonodavna tijela imati sasvim dostatno vremena da svoje ponašanje prilagode odredbama Zakona o sukobu interesa. Pri tomu treba osobito imati u vidu da ostvarivanje pasivnoga biračkoga prava ovisi isključivo o samim kandidatima, odnosno o njihovoj odluci i spremnosti da opći interes stave ispred svoga osobnoga interesa, te da je upravo Zakonom o sukobu interesa (članak 2. stavak 9) propisano da u vrijeme vršenja javne funkcije izabrani dužnosnici primaju plaću i naknade za funkciju, čime se praktično ne dovodi u pitanje ekonomska egzistencija zastupnika. S druge strane, Ustavni sud konstatira da propisano ograničenje kandidiranja ima privremeni karakter, jer zabranjuje kandidiranje na izborima na razdoblje od četiri godine, a da je novčano kažnjavanje predviđeno kao mogućnost s tim da propisani raspon novčane kazne, prema mišljenju Ustavnoga suda, obzirom na posljedice koje može proizvesti zlouporaba

javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi, nije pretjerano visok. Stoga, Ustavni sud smatra da predmetna ograničenja ne ograničavaju pasivno biračko pravo do te mjere da ugrožavaju samu suštinu ovoga prava, odnosno da ga lišavaju njegove efektivnosti. Budući da opći interes u smislu objektivnosti, neovisnosti, nepristranosti, kao i apsolutne posvećenosti izabranoga dužnosnika javnoj funkciji na koju je izabran, radi dobrobiti društva kao cjeline, preteže nad interesom pojedinca da bez ograničenja bude biran u zakonodavna tijela i istodobno obnaša značajne funkcije u javnim i privatnim poduzećima, Ustavni sud smatra da predmetna ograničenja zadovoljavaju i kriterij proporcionalnosti.

22. Ustavni sud smatra da pobijana odredba Zakona o sukobu interesa nije protivna članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, budući da propisana ograničenja služe legitimnom cilju koji se, u konačnici, svodi na sprečavanje zlouporabe javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi. Dalje, predmetna ograničenja imaju razumno opravdanje, te ne ograničavaju pasivno biračko pravo do te mjere da ugrožavaju suštinu ovih prava i da ih lišavaju njihove efektivnosti, budući da su proporcionalna cilju šire društvene zajednice u smislu transparentnosti izbornoga procesa, te objektivnosti, zakonitosti, neovisnosti i nepristranosti izabranoga dužnosnika vršenju javne funkcije.

23. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je pobijana odredba sukladna članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Usklađenost pobijane odredbe sa člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine

24. Podnositelj zahtjeva smatra da je pobijanom odredbom ograničeno pasivno biračko pravo protivno članku IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine.

25. Članak IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine propisuje da nijedna osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne, izrečene presudom Međunarodnoga tribunala za bivšu Jugoslaviju, i niti jedna osoba koja je pod optužnicom Tribunala a koja se nije povinovala naredbi da se pojavi pred Tribunalom, ne može biti kandidat ili imati bilo koju neimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriju Bosne i Hercegovine.

26. Ustavni sud ukazuje da je citiranom ustavnim odredbom propisana zabrana pasivnoga biračkoga prava za određenu kategoriju osoba u svezi sa ratnim zločinima u Bosni i Hercegovini i ta odredba ne propisuje bilo kakva druga ograničenja pasivnoga biračkoga prava. Međutim, u ovoj odredbi nisu propisane ni zabrane određivanja nekih drugih ograničenja pasivnoga biračkoga prava. Stoga, Ustavni sud smatra da se i odredba

članka IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine u kontekstu konkretnoga predmeta mora, također, ocjenjivati u svezi sa odredbom članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te zapaža da su pobijanom odredbom Zakona određena ograničenja pasivnoga biračkoga prava drugačijeg karaktera u odnosu na ograničenja iz citirane ustavne odredbe.

27. Iz navedenoga proizlazi da se citirana ustavna odredba apsolutno ne može uzeti kao argument da se pasivno biračko pravo ne može ograničiti i u drugim slučajevima, budući da niti jednom drugom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine nije isključena takva mogućnost. S druge strane, kao što je prethodno navedeno u ovoj odluci u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, a prema praksi Europskog suda, postoji mogućnost da države u unutarnjim pravnim sustavima pravo pojedinaca da glasuju i da budu birani u zakonodavna tijela ograniče uvjetima koji, u načelu, nisu nedopušteni pod uvjetom da ta ograničenja ne ugrožavaju suštinu ovih prava i da ih ne lišavaju njihove efektivnosti, da su uvedena kako bi zadovoljila legitiman cilj i da ta ograničenja nisu neproporcionalna, o čemu se u konkretnome slučaju, kao što je prethodno navedeno u ovoj odluci, upravo i radi.

28. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je pobijana odredba sukladna članku IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

29. Ustavni sud je zaključio da je članak 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08) sukladan članku II/2. u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, budući da propisana ograničenja pasivnoga biračkoga prava služe legitimnom cilju da osiguraju neovisnosti izabраних dužnosnika u zakonodavnim tijelima radi promoviranja općih interesa zajednice kao cjeline i sprečavanja zlouporabe javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi pri čemu interes zajednice, u smislu zakonitosti, otvorenosti, objektivnosti i nepristranosti izabраних kandidata u vršenju javne funkcije, preteže nad interesom pojedinca da bude biran u zakonodavna tijela i istodobno obnaša značajne funkcije u javnim i privatnim poduzećima. Dalje, Ustavni sud je utvrdio da je članak 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08) sukladan članku IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine, budući da se navedena ustavna odredba odnosi na posebnu kategoriju osobe čije je pasivno biračko pravo ograničeno na ovaj način a u isto vrijeme ova odredba ne sadrži bilo koje druge vrste ograničenja pasivnoga biračkoga prava za druge kategorije osoba.

30. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

31. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnoga suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број У 16/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Милорада Живковића, предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, за оцјену постојања уставне надлежности Босне и Херцеговине и Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за доношење Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини и оцјену уставности члана 5. Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини

Одлука од 27. марта 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број У 16/09, рјешавајући захтјев Милорада Живковића, предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 17 став 1 тачка 5 Правила Уставног суда, члана 59 став 2 алинеје 1 и 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Constance Grewe, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија

на сједници одржаној 27. марта 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев Милорада Живковића, предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, за оцјену уставности члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04).

Утврђује се да је члан 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) у складу са чланом II/Зк) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одбацује се као недозвољен захтјев Милорада Живковића, предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине

Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, за оцјену постојања уставне надлежности Босне и Херцеговине и Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за доношење Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) и за оцјену уставности члана 5 ст. 2 и 6 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) због тога што се ради о питању о ком је Уставни суд Босне и Херцеговине већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у захтјеву не произилази да има основа за поновно одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Милорад Живковић (у даљњем тексту: подносилац захтјева), предсједавајући Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, поднио је 1. децембра 2009. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену постојања уставне надлежности Босне и Херцеговине и Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Парламентарна скупштина) за доношење Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) и оцјену уставности члана 5 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04; у даљњем тексту: оспорени закон).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине затражено је 3. фебруара 2009. године да доставе одговор на захтјев.

3. Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је 26. марта 2010. године доставио одговор на захтјев. Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине није доставио одговор на захтјев.
4. Одговор Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине достављен је подносиоцу захтјева 26. марта 2010. године.
5. У складу са чланом 93 став 1 алинеја 2 и став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је донио одлуку о изузећу потпредсједнице Уставног суда Сеаде Палаврић и судије Мирсада Ђемана из рада и одлучивања о предметном захтјеву због тога што су они учествовали у доношењу оспореног закона као чланови Парламентарне скупштине.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

6. Подносилац захтјева наводи да је Парламентарна скупштина основ за доношење оспореног закона нашла у одредби члана IV/4а) Устава Босне и Херцеговине. Наиме, према тој одредби се успоставља надлежност Парламентарне скупштине на *доношење закона потребних за спровођење одлука Предсједништва или за извршавање надлежности Скупштине према Уставу*. Према мишљењу подносиоца захтјева, ради се о универзалној надлежности сваког парламента у области законодавне власти. Стога је спорно питање да ли је Парламентарна скупштина, која има мандат за доношење закона, могла да донесе оспорени закон, конкретно члан 5, с обзиром на уставна ограничења.
7. Истакнуто је да Парламентарна скупштина не наводи адекватну одредбу, тј. уставни основ који јој даје мандат да област која је предмет регулисања она регулише. Даље је наведено да у одредби члана III/1 Устава БиХ не може да се нађе мандат Парламентарне скупштине да регулише област успостављања компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини нити је то уставна надлежност Босне и Херцеговине већ изворна надлежност њених државотворних ентитета. Према мишљењу подносиоца захтјева, члан II не оставља сумњу да је област преноса електричне енергије, оснивање компаније за ту и сличне области, надлежност Републике Српске, односно Федерације Босне и Херцеговине. Даље, наводи да прихваћеним методама тумачења свих чланова Устава, а посебно члана II који третира универзална људска права и слободе, нарочито из члана II/3к) Устава БиХ, као и већ поменутог члана III/1 Устава БиХ, не може да се утврди усклађеност члана 5 оспореног закона са Уставом БиХ.

8. Према мишљењу подносиоца захтјева, члан 5 оспореног закона крши елементарна људска права и слободe гарантоване Уставом Босне и Херцеговине, конвенцијама и протоколима на које се Устав Босне и Херцеговине позива и којима је дат примат у односу на законодавство Босне и Херцеговине (члан II/2 Устава Босне и Херцеговине). Подносилац захтјева сматра да је члан 5 оспореног закона супротан члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

9. Наведено је да у конкретном случају јавни интерес није требало штитити насртањем на имовину и имовинска права ранијих сопственика јер се јавни интерес могао адекватно заштитити и задржавањем раније сопственичке структуре. Према мишљењу подносиоца захтјева, рад и пословање су људска права у која се у демократским и уређеним друштвима једноставно „не дира” нити се било каквим једностраним актом нечија имовина присваја, припаја, а поготово се једним законом не уређују имовинскоправни односи ентитета и унутар ентитета, чија је то изворна надлежност, што потврђује и сам Устав Босне и Херцеговине у појашњењима правног поретка и тиме да све надлежности које нису изведене као надлежности БиХ припадају ентитетима. Члан 5 оспореног закона на најгрубљи начин крши људска права и слободe, аутоматски присвајајући својину других (правних) лица, па чак и ентитета као таквих, не пружајући минимум објашњења и уставности за један тако драстичан чин гдје се дојучерашњи сопственици претварају у акционаре а претходно им је одузета имовина. То, према мишљењу подносиоца захтјева, доводи до правне несигурности.

10. Истакнуто је да је у вези са наведеним интересантно поменути појашњење дато из Канцеларије Високог представника. Наиме, у том појашњењу је наведено да је Парламент Босне и Херцеговине усвојио закон, да је он објављен у Службеном гласнику, те да је доношење поменутог закона захтјев из Европског партнерства и захтјев из преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању. У том погледу, подносилац захтјева је навео да ни Европско партнерство нити Споразум о стабилизацији и придруживању не могу да буду правни основ за доношење закона и оснивање „Електропреноса” јер у вријеме доношења оспореног закона Босни и Херцеговини није био уручен документ „Европско партнерство” нити су вођени преговори за закључење Споразума о стабилизацији и придруживању са Босном и Херцеговином.

11. Подносилац захтјева предлаже да Уставни суд стави ван снаге члан 5 оспореног закона јер није усклађен са Уставом БиХ и правним системом и на тај начин спријечи

изазивање правне несигурности. Сем наведеног, подносилац захтјева предлаже да се у цјелини стави ван снаге оспорени закон јер је без члана 5 сам закон бесмислен и непроведив.

б) Одговор на захтјев

12. У свом одговору на захтјев Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је навео да Уставноправна комисија Дома народа не подржава предметни захтјев.

IV. Релевантни прописи

13. **Устав Босне и Херцеговине** у релевантном дијелу гласи:

Члан III/1

I. Надлежности институција Босне и Херцеговине

Сљедећа питања су у надлежности институција Босне и Херцеговине:

- а) вањска политика,*
- б) вањскотрговинска политика,*
- ц) царинска политика,*
- д) монетарна политика, као што је предвиђено чланом VII,*
- е) финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине,*
- ф) политика и регулисање питања имиграције, избјеглица и азила,*
- г) спровођење међународних и међуентитетских кривичноправних прописа, укључујући и односе са Интерполом,*
- х) успостављање и функционисање заједничких и међународних комуникацијских средстава,*
- и) регулисање међуентитетског транспорта,*
- ј) контрола ваздушног саобраћаја.*

Члан III/2б) у релевантном дијелу гласи:

Сваки ентитет ће пружити сву потребну помоћ Влади Босне и Херцеговине како би јој се омогућило да испоштује међународне обавезе Босне и Херцеговине [...].

Члан III/3а)

Све владине функције и овлашћења која нису овим Уставом изричито повјерена институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима.

Члан III/5а)

Босна и Херцеговина ће преузети надлежност у оним стварима у којима се о томе постигне сагласност ентитета; у стварима које су предвиђене Анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или које су потребне за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности међу институцијама Босне и Херцеговине. Додатне институције могу да буду успостављене према потреби за вршење ових надлежности.

Члан IV/4

Парламентарна скупштина је надлежна за:

а) доношење закона који су потребни за спровођење одлука Предсједништва или за вршење функција Скупштине према овом Уставу,

б) одлучивање о изворима и износу средстава за рад институција Босне и Херцеговине и за међународне обавезе Босне и Херцеговине,

ц) одобравање буџета за институције Босне и Херцеговине,

д) одлучивање о сагласности за ратификацију уговора,

е) остала питања која су потребна да се спроведу њене дужности, или која су јој додијељена заједничким споразумом ентитета.

14. У Закону о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) релевантне одредбе гласе:

Члан I

Циљеви

1. Овим законом успоставља се акционарско/дионичарско друштво за пренос електричне енергије „Електропренос Босне и Херцеговине” (у даљњем тексту: Компанија) и дефинишу се његове функције, овлашћења, управљање и својина. Компанија ће обављати своје дјелатности на цијелој територији Босне и Херцеговине.

2. Циљ овог закона је формирање јединствене преносне компаније и обезбјеђење континуираног снабдијевања електричном енергијом према дефинисаним

стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом се намјерава подржати стварање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини и интеграција тог тржишта у регионално тржиште електричне енергије и регионалне развојне активности у вези са енергијом. Закон се базира на постојећој међународној пракси и примјенљивим директивама Европске уније (и имплементацији директива ЕУ у земљама чланицама Европске уније).

Члан 2 став 1

Сврха оснивања Компаније и искључиво овлашћење

1. Компанија ће обављати дјелатности које се односе на рад система за пренос електричне енергије у складу са одредбама овог закона. Дјелатности укључују пренос електричне енергије и дјелатности везане за пренос, у складу са чланом 7 овог закона (регулација преноса Компаније и међусобних односа). Након оснивања Електропреноса Босне и Херцеговине, ниједна електроенергетска нити друга компанија неће имати овлашћење да се бави преносом електричне енергије и дјелатностима везаним за пренос.

Члан 3 ст. 3 и 13

3. „Компанија” означава Електропренос Босне и Херцеговине.

13. „НОС” значи Независни оператер система, као што је дефинисано у Закону о преносу, регулатору и оператеру система електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” бр. 7/02 и 13/03; Закон о преносу).

Члан 4

Назив и сједиште

1. Назив Компаније је „Електропренос Босне и Херцеговине” акционарско друштво Бања Лука.

2. Сједиште Компаније је у Бањој Луци.

Члан 5

Оснивање Компаније

1. Након регистрације Компаније и у складу са одредбама овог закона, сва средства и обавезе, неопходни за пренос и дјелатности које се односе на пренос а које обављају сљедеће компаније, биће пренесени и постаће имовина Компаније:

1. Јавно матично предузеће „Електропривреда” Републике Српске, Требиње, Луке Вукаловића број 3;

2. Јавно предузеће „Електропривреда” Босне и Херцеговине, 71000 Сарајево, Вилсоново шеталиште број 15;
3. Електропривреда Хрватске заједнице Херцег-Босна, Јавно предузеће за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије Мостар, Др. Миле Будака број 106 А;

2. Овај аутоматски пренос својине укључиваће сва средства, обавезе и сопственичка права над имовином, укључујући покретну, непокретну, материјалну или нематеријалну имовину, финансијска средства, као и свако друго право или интерес на дио или цјелокупну имовину коју су управни одбори електропривреда у БиХ, уз сагласност влада ентитета, одобрили за пренос. У складу са одредбама овог закона, електропривреде у Босни и Херцеговини формираће комисије које ће сачинити приједлог раздвајања и издвајања средстава за пренос електричне енергије која су у својини и којима управљају електропривреде и по потреби средства ЗДП-а Електропривреде Републике Српске, те ће тај приједлог поднијети управним одборима трију електропривреда. Управни одбори електропривреда ће да обаве цјелокупан процес алокације средстава у року од шездесет (60) дана од дана ступања на снагу овог закона. Уколико се цјелокупни поступак алокације средстава, укључујући и давање сагласности на тај поступак, не заврши у наведеном року од шездесет (60) дана, независни члан преузет ће искључиву надлежност за доношење одлука у вези са преносом средстава, те ће се поступак преноса средстава завршити у року од тридесет (30) дана од дана његовог именованја у складу са одредбама члана 51 (Ванредна овлашћења независног члана Управног одбора за оснивање Компаније), односно по истеку наведеног рока од шездесет (60) дана. Након преноса, електропривреде које преносе имовину, као и њихови правни сљедници, биће посебно и солидарно одговорни према Компанији за било које обавезе које су настале на основу било ког зајма или кредита који су директно или индиректно узети од државе или ентитета, сем ако се другачије не договори са сваком појединачном релевантном међународном финансијском институцијом. Искључиво у сврху преноса ових средстава, сматраће се да је право својине на овим средствима правно ваљано.

3. Имовина и средства неопходна за испуњење дистрибутивних дјелатности неће бити укључени у имовину која ће бити пренесена на Компанију. Средства дистрибуције која су искључена из преноса средстава укључују сву нисконапонску и средњенапонску дистрибутивну мрежу номиналног напона 35 kV до, или ниже, али не укључујући трафо-станице 110/x kV, које се преносе на Компанију.

4. Имовина и средства неопходна за испуњење производних дјелатности неће бити укључена у имовину која ће бити пренесена на Компанију. Средства

производње која су искључена из преноса имовине укључиваће сву имовину укључену у производњу електричне енергије до, али не укључујући преносне водове који повезују производне трафо-станице с преносним системом, док ће водови преноса бити пренесени на Компанију.

5. Имовина и средства која су неопходна како би НОС испунио обавезе у оквиру својих надлежности неће бити укључена у средства која се преносе на Компанију.

6. Независни члан може да, у складу са својим дискреционим правом, у ограниченом броју одобри изузетке искључењу средстава дистрибуције, производње и имовине НОС-а из овог члана да би обезбиједио максималну ефикасност система преноса електричне енергије. Одлука независног члана биће коначна до краја прелазног периода дефинисаног у члану 50 овог закона (Трајање прелазног периода). У случају било ког спора насталог на основу одлуке независног члана, а која се тиче алокације имовине и средстава, на основу овог члана закона, тада ће да се испоштује арбитражна процедура наведена у члану 49 овог закона (Регистрација Компаније и почетак пословања).

7. На дан извршења преноса средстава и обавеза, пренос електричне енергије и активности везане за тај пренос постаће искључива надлежност и законско право Компаније. Јавно предузеће Електропривреда Босне и Херцеговине, Електропривреда Хрватске заједнице Херцег-Босна и Јавно матично предузеће Електропривреда Републике Српске престаће имати надлежност и законско право над преносом електричне енергије и активностима везаним за пренос.

8. Трошкове оснивања Компаније сносиће три босанскохерцеговачке електропривреде које су наведене у овом члану, у складу са одредбама члана 46 (Трошкови оснивања Компаније и захтјев за одобрење ДЕРК-у) и члана 51 (Ванредна овлашћења независног члана Управног одбора за формирање Компаније) овог закона.

9. Својина над Компанијом дефинисана је у складу са одредбама овог закона, тако што ће се акције издати Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, у складу са чланом 13 овог закона (Утврђивање почетног капитала), пропорционално улогу капитала три електропривреде у БиХ.

Члан 10 Сопственици

Почетни сопственици Компаније су:

- 1) Федерација Босне и Херцеговине и
- 2) Република Српска.

Члан 13

Утврђивање почетног капитала

1. Статут утврђује износ почетног одобреног капитала Компаније, као и број акција и њихову номиналну вриједност.

2. Почетни одобрени капитал Компаније састојаће се од једне класе акција, које ће све бити издате ентитетима, на начин утврђен Статутом, у складу са чланом 18 овог закона (Издавање и регистрација акција) и према сљедећем омјеру:

- а) акције издате Федерацији Босне и Херцеговине, додијељене у омјеру према нетовриједности средстава уложених од Федерације Босне и Херцеговине;
- и
- б) акције издате Републици Српској, додијељене у омјеру према релативној нетовриједности средстава уложених од Републике Српске.

V. Допустивост

15. Захтјев за оцјену уставности поднио је предсједавајући Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. Предмет захтјева је оцјена уставности оспореног закона који је донијела Парламентарна скупштина БиХ, а за чије рјешавање је Уставни суд надлежан према члану VI/3а) алинеја 2 Устава Босне и Херцеговине.

16. При испитивању допустивости захтјева у дијелу постојања уставне надлежности Босне и Херцеговине и Парламентарне скупштине за доношење Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04) и за оцјену уставности члана 5 ст. 2 и 6 Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 35/04), Уставни суд је пошао од одредби члана 17 став 1 тачка 5 Правила Уставног суда.

Члан 17 став 1 тачка 5 Правила Уставног суда гласи:

Захтјев није допустив ако постоји неки од сљедећих случајева:

5. *ради се о питању о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у захтјеву не произилази да има основа за поновно одлучивање.*

17. У односу на наводе подносиоца захтјева да не постоји уставни основ да би Парламентарна скупштина донијела оспорени закон, Уставни суд упућује на Одлуку

Уставног суда број У 17/05 (види Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број У 17/05 од 26. маја 2006. године, тачка 17, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 87/06). У наведеној одлуци Уставни суд је утврдио да постоји уставни основ да Босна и Херцеговина законски уреди предметну област, будући да су премијери Владе Федерације Босне и Херцеговине и Владе Републике Српске 2. јуна 2003. године закључили Споразум о Преносној компанији и Независном оператору система (у даљњем тексту: Споразум), чиме су, у смислу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине, предметну област пренијели у надлежност државе. Из наведеног произилази да је о питању уставне надлежности Босне и Херцеговине за регулисање ове области Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у захтјеву не произилази да има основа за поновно одлучивање.

18. Уставни суд је, такође, у Одлуци број У 17/05 (види тачку 20 цитиране одлуке) већ одлучио и о усклађености члана 5 ст. 2 и 6 оспореног закона са Уставом Босне и Херцеговине тако што је закључио да су оспорене одредбе у складу са Уставом Босне и Херцеговине. Према томе, и у односу на овај дио ради се о питању о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у захтјеву не произилази да има основа за поновно одлучивање.

19. Имајући у виду одредбу члана 17 став 1 тачка 5 Правила Уставног суда, према којој ће се захтјев одбацити као недозвољен уколико се ради о питању о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у захтјеву не произилази да има основа за поновно одлучивање, Уставни суд је, у односу на овај дио захтјева, одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

20. Даље је Уставни суд утврдио да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив у односу на оцјену уставности члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 оспореног закона, те ће у наредним ставовима мериторно испитати овај дио предметног захтјева.

VI. Меритум

21. Подносилац захтјева сматра да је одредба члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 оспореног закона супротна одредби члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

22. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

к) право на имовину.

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине, сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

23. Уставни суд указује на то да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију одговара члану II/3к) Устава Босне и Херцеговине. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу два овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Ова три правила нису различита, у смислу да нису повезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и требају бити тумачена у свјетлу општег принципа израженог у првом правилу (види Европски суд за људска права, *Sporrong u Lönnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52, став 61).

24. Разматрајући наводе подносиоца захтјева у погледу кршења права на имовину ентитета одредбом члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 оспореног закона, Уставни суд подсјећа на то да је у Одлуци број У 17/05 (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 17/05 од 26. маја 2006. године, тачка 20, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 87/06) овај суд оцјењивао уставност оспореног закона и чл. 5 ст. 2 и 6, 7 став 2, 46 став 3, 49 став 3 и 51 ст. 2, 4 и 5 у односу на кршење уставног права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд је у поменутој одлуци истакао да *предметни закон, укључујући његове оспорене одредбе, представља инструмент „контролисања коришћења имовине”*. Овај закон је *јавно објављен у службеном гласилу. Његове одредбе, укључујући и оспорене, формулисане су са довољном јасноћом и прецизношћу, тако да сви они на које се*

оне односе могу разумјети посљедице свог поступања. Како је наведено у члану 1 став 2 предметног Закона, циљ овог Закона је формирање јединствене преносне компаније и обезбјеђење континуираног снабдијевања електричном енергијом према дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом се намјерава подржати стварање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини и интеграција тог тржишта у регионално тржиште електричне енергије и регионалне развојне активности у вези са енергијом. Закон се базира на постојећој међународној пракси и примјенљивим директивама Европске уније (и имплементацији директива ЕУ у земљама чланицама Европске уније). Из наведеног јасно произилази да је закон донесен у јавном и општем интересу. Такође, Уставни суд не налази да оспорене одредбе предметног закона представљају саме по себи непропорционалност између „средстава која се користе и циља који се жели постићи”. Према наведеном, Уставни суд закључује да оспорене одредбе предметног закона не крше уставно право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

25. Дакле, из наведеног произилази да је у поменутој одлуци Уставни суд закључио да је оспорени закон донесен у јавном интересу који се огледа у члану 1 став 2 оспореног закона. Наиме, циљ оспореног закона је формирање јединствене преносне компаније у складу са дефинисаним стандардима квалитета а за добробит свих грађана Босне и Херцеговине. Даље, у наведеној одлуци Уставни суд је утврдио да је одредба члана 5 ст. 2 и 6 пропорционална у погледу „средстава која се користе и циља који се жели постићи”. Дакле, Уставни суд се у наведеној одлуци није бавио оцјеном уставности одредбе члана 5 у цијелости, већ је само оцјењивао ст. 2 и 6 члана 5 оспореног закона. Подносилац захтјева сматра да одредба члана 5 оспореног закона у цијелости крши уставно право на имовину ентитета. Стога ће Уставни суд размотрити да ли се законским рјешењима из осталих оспорених ставова члана 5 крши право на имовину ентитета, односно да ли су та законска рјешења пропорционална у погледу „средстава која се користе и циља који се жели постићи”.

26. У вези са наведеним, разматрајући члан 5, односно његове ставове 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9, Уставни суд истиче да се наведеним ставовима регулише питање преноса средстава и обавеза са постојећих компанија на акционарско/дионичарско друштво за пренос електричне енергије „Електропренос Босне и Херцеговине” (у даљњем тексту: Компанија) које је успостављено оспореним законом. Даље се регулише која то имовина и средства неопходна за испуњење дистрибутивних, производних дјелатности и дјелатности Независног оператера система неће бити укључена у имовину која ће бити пренесена на новоосновану Компанију, као и питање надлежности и законског права над преносом електричне енергије и активностима

везаним за тај пренос. Такође је регулисано питање трошкова оснивања Компаније, као и питање својине над Компанијом тако што ће се Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, у смислу члана 13 оспореног закона, издати акције пропорционално улогу капитала три електропривреде у БиХ.

27. При оцјени постојања пропорционалности законских рјешења садржаних у оспореним ставовима члана 5 предметног закона, Уставни суд полази од чињенице да је ставом 9 наведеног члана регулисано да ће се ентитетима издати акције пропорционално улогу капитала. Даље, ст. 3 и 4 члана 5 оспореног закона постојећим компанијама ентитета остављени су имовина и средства неопходна за испуњење њихове дистрибутивне и производне дјелатности. Стога, имајући у виду наведено, као и јасан јавни интерес за доношење оспореног закона, те чињеницу да се оспорени закон базира на постојећој међународној пракси и примјенљивим директивама Европске уније, Уставни суд сматра да су ставови 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 члана 5 оспореног закона пропорционални у погледу „средстава која се користе и циља који се жели постићи”. Према томе, Уставни суд сматра да одредба члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 не крши право на имовину ентитета.

28. Из наведеног произилази да је предметни захтјев за оцјену уставности неоснован, те да одредба члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 није несагласна са одредбама члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VII. Закључак

29. Уставни суд је закључио да је предметни захтјев за оцјену уставности одредбе члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 неоснован и не крши право на имовину ентитета из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због тога што је оспорени закон донесен у јавном интересу. Такође је закључено да одредба члана 5 ст. 1, 3, 4, 5, 7, 8 и 9 није непропорционална између „средстава која се користе и циља који се жели постићи”.

30. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

31. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj U 17/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Zahtjev Milorada Živkovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti člana 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini

Odluka od 27. marta 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 17/09**, rješavajući zahtjev **Milorada Živkovića u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
David Feldman, sudija

na sjednici održanoj 27. marta 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se zahtjev Milorada Živkovića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti člana 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 12/04).

Utvrđuje se da je član 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 12/04) u skladu s članom IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milorad Živković (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, podnio je 1. decembra 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 12/04, u daljnjem tekstu: osporene zakonske odredbe).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine zatraženo je 21. decembra 2009. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom je odgovor na zahtjev dostavio 19. januara 2010. godine, dok je Dom naroda odgovor na zahtjev dostavio 4. februara 2010. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjev dostavljeni su podnosiocu zahtjeva 4. marta 2010. godine.

5. U skladu s članom 93. stav 1. alineja druga Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je donio odluku o izuzeću potpredsjednice Ustavnog suda Seade Palavrić i sudije Ustavnog suda Mirsada Ćemana, zbog toga što su učestvovali u donošenju osporenog akta kao članovi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva je naglasio da je Parlamentarna skupština u skupštinskoj proceduri usvojila Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini. Ustavni osnov za donošenje navedenog zakona Parlamentarna skupština je našla u odredbama člana IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine ali je, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, više nego evidentno da su na ovaj način derogirane ustavne i zakonodavne nadležnosti Republike Srpske u oblasti osiguranja, jer „Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini nije regulisao oblast osiguranja na državnom nivou”. Podnosilac zahtjeva je dalje naveo da su odredbama člana III/1. Ustava Bosne i Hercegovine propisane nadležnosti državnih institucija, ali da one „ne

navode pomenutu nadležnost kao nadležnost institucija Bosne i Hercegovine". Naglašeno je da član 68. Ustava Republike Srpske, koji je zamijenjen Amandmanom XXXII, u tački 12. propisuje da Republika Srpska uređuje i obezbjeđuje radne odnose, zaštitu na radu, zapošljavanje, socijalno osiguranje i druge oblike socijalne zaštite, zdravstvo, boračku i invalidsku zaštitu, brigu o djeci i omladini, obrazovanje, kulturu i zaštitu kulturnih dobara i fizičku kulturu. Prema navodima iz zahtjeva za ocjenu ustavnosti, oblast osiguranja u Republici Srpskoj je potpuno usklađena i u cijelosti je regulisala strukturu, nadležnost i funkcionisanje sljedećim zakonima: Zakon o društvima za osiguranje („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/05 i 64/06), Zakon o posredovanju u osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/05 i 64/06) i Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/05 i 64/06). Osim toga, u zahtjevu se naglašava da su odredbe Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini u suprotnosti jedne s drugima, jer se u određenim odredbama (opšte odredbe i cilj zakona) „govori o neophodnoj koordinaciji zakona o osiguranju u oba entiteta”, dok se kasnije u drugim odredbama „govori o isključivim nadležnostima Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini koje značajno derogiraju nadležnosti Republike Srpske u predmetnoj oblasti”.

b) Odgovor na zahtjev

7. Nakon što je tražio od Predstavničkog doma da dostavi odgovor na zahtjev, Ustavni sud je primio mišljenje Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma u kojem je navedeno da je na 90. sjednici, održanoj 18. januara 2010. godine, Ustavnopravna komisija razmatrala predmetni zahtjev i glasala sa tri glasa „za”, pet glasova „protiv” i jednim glasom „suzdržan”, te da navedena komisija „nije podržala zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini”.

8. Na traženje Ustavnog suda od Doma naroda da dostavi odgovor na zahtjev, Ustavni sud je primio mišljenje Ustavnopravne komisije Doma naroda u kojem je navedeno da je na 51. sjednici, održanoj 1. februara 2010. godine, Ustavnopravna komisija razmatrala predmetni zahtjev te da „nije podržan zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini (iako je sa tri glasa „za” i jednim glasom „protiv” zahtjev podržan, ali je članom 39. Poslovnika Doma naroda bilo traženo očitovanje predstavnika sva tri konstitutivna naroda, što ovdje nije bio slučaj)”.

IV. Relevantni propisi

9. **Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 12/04)

Član 1.
Opće odredbe

Ovim se zakonom regulira područje osiguranja u Bosni i Hercegovini na način da se osigura neophodna koordinacija zakona o osiguranju u oba entiteta, u entitetima i Bosni i Hercegovini; poslovi osiguranja koji se obavljaju u Bosni i Hercegovini; osnivanje, sjedište, sastav, status, djelatnost, rukovođenje, ovlasti, obveze i financiranje Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Agencija).

Član 2.
Cilj Zakona

Svrha je ovoga zakona da Agencija, slijedeći opće ciljeve i načela, osigura:

a) jedinstvenu primjenu zakona o osiguranju između entiteta, kao i postojanje neometane i djelotvorne suradnje između agencija za nadzor osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, te da osigura da se entitetski zakoni primjenjuju i tumače na pravičnoj i jedinstvenoj osnovi;

b) da zakonodavstvo o osiguranju koje je na snazi u entitetima u potpunosti bude usuglašeno u namjeri da osigura jednak i ravnopravan odnos prema svim društvima za osiguranje u oba entiteta i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt) i da osigura jednaku pravnu zaštitu kako za ugovarače osiguranja, tako i za treću stranu – podnositelje odštetnih zahtjeva na teritoriju Bosne i Hercegovine;

c) Agencija ima obvezu osigurati da zakonodavstvo o osiguranju u Bosni i Hercegovini bude i ostane usuglašeno sa zakonodavstvom Evropske unije, koje se primjenjuje na područje osiguranja;

d) Agencija koordinirano predstavlja i zastupa Bosnu i Hercegovinu u organizacijama koje se bave osiguranjem na međunarodnom nivou, te obavlja kontinuiranu suradnju s njima;

e) Agencija, uz kontinuiranu suradnju s agencijama za nadzor osiguranja entiteta i Brčko Distrikta, rješava sporove između agencija za nadzor osiguranja u pogledu jedinstvenog tumačenja i primjene zakonodavstva o osiguranju na nivou entiteta i Brčko Distrikta i izdaje pismene odluke i mišljenja kojima se osigurava jedinstvena primjena zakonodavstva o osiguranju;

f) Agencija osigurava i vodi sve relevantne podatke o sveukupnom tržištu osiguranja u Bosni i Hercegovini.

Član 6.
Zakonodavna uloga Agencije

Upravni odbor Agencije odgovoran je za predlaganje zakona i drugih akata na nivou entiteta, kao i izmjena i dopuna postojećih zakona iz ovoga područja, davanje suglasnosti na nacрте, odnosno prijedloge zakona i drugih akata koje predloži jedan ili oba entiteta i to:

a) podnošenje nacрта, odnosno prijedloga zakona entitetskim ministarstvima za primjenu zakonodavstva Evropske unije ili smjernica za usklađivanje entitetskih zakonodavstava;

b) podnošenje entitetskim ministarstvima financija prijedloga za izmjenu i dopunu postojećeg entitetskog zakonodavstva u području osiguranja, uključujući prijedloge za druge vrste osiguranja;

c) davanje suglasnosti za izmjene i dopune entitetskog zakonodavstva o osiguranju, a koje su predložene od jednog ili oba entiteta.

Kad Upravni odbor Agencije podnese nacrt, odnosno prijedlog zakona entitetskim ministarstvima u svezi s primjenom propisa Vijeća Evropske unije, koji imaju izravan učinak unutar Evropske unije, entitetske skupštine usvojiti će i primijeniti takvo zakonodavstvo bez amandmana.

Član 9.
Međunarodni odnosi

Agencija je odgovorna za međunarodne odnose Bosne i Hercegovine u području osiguranja. Ovo će uključivati postavljenje predstavnika koji će pohađati međunarodne i regionalne forume, forume Evropske unije u svezi s nadzorom, pravom i praksom osiguranja.

Postavljenje takvih predstavnika bit će učinjeno s dužnom pozornošću o jednakom predstavljanju područja osiguranja u svakom entitetu i Brčko Distriktu. Svaka odluka donijeta na međunarodnom nivou, uz sudjelovanje Agencije, bit će obavezujuća za oba entiteta i Brčko Distrikt.

Agencija je odgovorna za davanje svih podataka, koje može zahtijevati Evropska unija u svezi sa zakonom i praksom o osiguranju u Bosni i Hercegovini, u svrhu procjenjivanja harmoniziranja zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa standardima Evropske unije.

Agencija je odgovorna za uređivanje pitanja, koja se odnose na bilo kakvo osiguranje izvoznih kredita, koje se nudi izvoznicima osnovanim u Bosni i Hercegovini.

Agencija, uz preporuku odgovarajuće entitetske agencije za nadzor osiguranja, predstavljat će Bosnu i Hercegovinu u pogledu osnivanja podružnica ili supsidijarnih društava osiguravajućih društava ili posrednika osnovanih u bilo kojem entitetu ili Brčko Distriktu i u trećim zemljama. Njezine dužnosti uključuju svaku neophodnu koordinaciju i suradnju između odgovarajuće entitetske agencije za nadzor osiguranja i odgovarajuće agencije za nadzor osiguranja u trećoj zemlji.

Agencija zaključuje ugovore o suradnji za razmjenu podataka s mjerodavnim organima drugih zemalja, uz suradnju s entitetskim agencijama za nadzor osiguranja.

Agencija surađuje s entitetskom agencijom za nadzor osiguranja u svim slučajevima kada to zahtijeva agencija za nadzor osiguranja druge zemlje.

Agencija obavlja ovjeru potvrde o margini solventnosti izdanoj za upotrebu u trećoj zemlji, od bilo koje agencije za nadzor osiguranja, za bilo koje društvo za osiguranje osnovano u Bosni i Hercegovini koje namjerava osnovati podružnicu u trećoj zemlji.

Agencija prosljeđuje podatke entitetskim agencijama za nadzor osiguranja u pogledu međunarodne prakse osiguranja, međunarodne statistike osiguranja i druge podatke dobijene kroz sudjelovanje na međunarodnim forumima osiguranja, a koji mogu biti od pomoći agencijama za nadzor osiguranja u obavljanju njihovih dužnosti.

Član 10.

Biro zelene karte

Agencija prati rad Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini sukladno zakonima i propisima koji se primjenjuju na aktivnosti Biroa zelene karte u Bosni i Hercegovini, a u svezi s ispunjavanjem zahtjeva Vijeća Biroa.

Član 11.

Statistički servis

Agencija vodi statistike u pogledu poslovanja tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini. Agencija će, uz prethodnu suglasnost Upravnog odbora Agencije, statistike koje vodi a koje su sastavljene iz godišnjih izvještaja oba entiteta i Brčko Distrikta, objaviti u „Službenom glasniku BiH” i službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta.

Agencija je odgovorna za podnošenje statističkih izvještaja, u ime Bosne i Hercegovine, Evropskoj komisiji ili bilo kojem drugom međunarodnom tijelu koje dostavi zahtjev za dobijanje dostupnih podataka.

10. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Član III/1.

I Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Slijedeća pitanja su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

- a) Vanjska politika.*
- b) Vanjskotrgovinska politika.*
- c) Carinska politika.*
- d) Monetarna politika, kao što je predviđeno članom VII.*
- e) Finansiranje institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.*
- f) Politika i regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila.*
- g) Provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnihopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom.*
- h) Uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava.*
- i) Regulisanje međuentitetskog transporta.*
- j) Kontrola vazdušnog saobraćaja.*

Član III/2.b) u relevantnom dijelu glasi

Svaki entitet će pružiti svu potrebnu pomoć vladi Bosne i Hercegovine kako bi joj se omogućilo da ispoštuje međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine [...].

Član III/3.a)

Sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.

Član III/5.a)

Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnost u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta; u stvarima koje su predviđene Aneksima 5-8 Opšteg okvirnog sporazuma; ili koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa podjelom nadležnosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne institucije mogu biti uspostavljene prema potrebi za vršenje ovih nadležnosti.

Član IV/4.

Parlamentarna skupština je nadležna za:

a) Donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za vršenje funkcija Skupštine po ovom Ustavu.

b) Odlučivanje o izvorima i iznosu sredstava za rad institucija Bosne i Hercegovine i za međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine.

c) Odobravanje budžeta za institucije Bosne i Hercegovine.

d) Odlučivanje o saglasnosti za ratifikaciju ugovora.

e) Ostala pitanja koja su potrebna da se provedu njene dužnosti, ili koja su joj dodijeljena zajedničkim sporazumom entiteta.

Član VI/3. alineje a), c) i d)

Predsjedništvo je nadležno za:

a) Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine.

c) Predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član.

d) Vođenje pregovora o zaključenju međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz saglasnost Parlamentarne skupštine, ratifikovanje takvih ugovora.

V. Dopustivost

11. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Predmet zahtjeva je ocjena ustavnosti osporene zakonske odredbe koju je donijela Parlamentarna skupština BiH, a za čije rješavanje je Ustavni sud nadležan prema članu VI/3.a) alineja 2. Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

13. Imajući u vidu navode iz zahtjeva, Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva smatra da su osporene zakonske odredbe (član 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini, u daljnjem tekstu: Zakon o Agenciji za osiguranje) neusklađene s Ustavom Bosne i Hercegovine iz sljedećih razloga: a) član IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine,

imajući u vidu precizno određene nadležnosti koje su propisane članom III/1. Ustava Bosne i Hercegovine, ne daje ovlaštenje Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da donese (usvoji) osporene zakonske odredbe kojima se ograničavaju i derogiraju nadležnosti Republike Srpske u oblasti osiguranja, s obzirom da osporene zakonske odredbe propisuju isključivu nadležnost Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Agencija) u određenim slučajevima; i b) osporene zakonske odredbe u suprotnosti su sa drugim odredbama Zakona o Agenciji za osiguranje s obzirom da se daju isključiva ovlaštenja Agenciji kojima se ograničavaju i derogiraju nadležnosti Republike Srpske u oblasti osiguranja, dok istovremeno opće odredbe tog zakona kao i odredbe kojima se propisuje šta je cilj zakona utvrđuju samo „neophodnu koordinaciju zakona o osiguranju u oba entiteta”.

14. Ustavni sud zapaža da su relevantno identična pitanja iz predmetnog zahtjeva za ocjenu ustavnosti u vezi s nadležnostima Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine već razmatrana u predmetu u kojem je Ustavni sud ispitivao usklađenost s Ustavom Bosne i Hercegovine Zakona o statistici Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 26/04 i 42/04, u daljem tekstu: Zakon o statistici). U navedenom predmetu Ustavni sud je razmatrao da li je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine imala nadležnost da oblast statistike reguliše zakonom pozivajući se na član IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu precizno utvrđene nadležnosti u članu III/1.a) Ustava Bosne i Hercegovine. U tom predmetu Ustavni sud je utvrdio da je Zakon o statistici u skladu s odredbama člana IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluku broj U 9/07 od 4. oktobra 2008. godine, objavljenu u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/09).

15. Ocjenjujući ustavnost Zakona o statistici Ustavni sud je naglasio da je vanjska politika u isključivoj nadležnosti Bosne i Hercegovine, te da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima nadležnost, između ostalog, za „...predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovine nije član...” Osim toga, Ustavni sud je i naglasio da „Predsjedništvo, u okviru svojih ustavnih nadležnosti, kreira i vodi vanjsku politiku Bosne i Hercegovine čiji je elementarni aspekt članstvo u međunarodnim organizacijama i integracijama” (vidi tačku 16. citirane odluke Ustavnog suda).

16. U kontekstu ispunjavanja obaveza i uvjeta za uključenje Bosne i Hercegovine u međunarodnu organizaciju i integracije, Ustavni sud je u navedenoj odluci naglasio: „...Ustavni sud podsjeća da je Bosna i Hercegovina, nakon potpisivanja Općeg

okvirnog sporazuma, odnosno nakon stupanja na snagu Ustava BiH, nastavila svoj međunarodnopravni subjektivitet i zadržala članstvo u međunarodnim organizacijama čiji je bila član i preuzima neophodne korake radi ispunjenja svih obaveza koje proizlaze iz članstva u ovim međunarodnim organizacijama, posebno članstva u Ujedinjenim nacijama. Uporedo s ovim aktivnostima, intenzivirana je politika uključivanja Bosne i Hercegovine u evropske integracije, što je rezultiralo članstvom Bosne i Hercegovine u Vijeću Evrope 2002. godine i potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom 2008. godine. Proces pristupanja evropskim integracijama je složen i zahtjevan proces koji podrazumijeva niz privilegija i prava svake države članice, ali u isto vrijeme i niz obaveza koje su članice dužne ispuniti kako u toku pristupnog procesa, tako i u postprijemnoj fazi..." (vidi tačku 16. citirane odluke Ustavnog suda). U tački 18. te odluke Ustavni sud je naglasio da je potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina započela proces ispunjavanja obaveza iz „Mape puta” koja je sadržavala 18 prvih reformskih koraka, koje je naša država bila dužna ispuniti da bi Evropska komisija pristupila izradi Studije izvodljivosti kojom je trebalo procijeniti spremnost Bosne i Hercegovine da preduzme sljedeće korake ka evropskim integracijama u okviru procesa pridruživanja. U izvještaju Evropske komisije Vijeću Evrope o spremnosti Bosne i Hercegovine za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju od 18. novembra 2003. godine, naloženo je Bosni i Hercegovini da implementira u potpunosti Zakon o statistici s ciljem stvaranja funkcionalnog sistema za statistiku s jasnom raspodjelom nadležnosti, dok je u narednom takvom izvještaju za 2004. godinu Evropska komisija konstatovala da je bilo vrlo malo napretka u ovoj oblasti, unatoč sporazumu iz novembra 2003. godine između tri statistička zavoda da se pređe na jedinstven sistem statistike u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je u spomenutoj odluci naglasio da za Bosnu i Hercegovinu proizlazi nedvosmislena obaveza da usvoji Zakon o statistici kako bi ispunila zahtjeve Evropske komisije iz Studije o izvodljivosti.

17. Imajući u vidu stavove iz navedene odluke Ustavni sud smatra da se oni suštinski mogu izraziti kao dužnost Bosne i Hercegovine da izvršava obaveze koje je preuzela potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s ciljem pristupanja Evropskoj uniji. Ustavni sud je mišljenja da se takvi stavovi mogu primijeniti i u konkretnom slučaju. Naime, u Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine u 2009. godini, koji je sačinila Evropska komisija i uputila Evropskom parlamentu i Evropskom vijeću 14. oktobra 2009. godine (dostupno na web stranici Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine, www.dei.gov.ba), u odjeljcima 4. i 4.1. evropski standardi i unutrašnje tržište naglašeno je: „...razmatraju se sposobnosti Bosne i Hercegovine da postepeno približi *acquisu* svoje zakonodavstvo i politike u vezi s unutrašnjim tržištem, sektorskim politikama i pravdom,

slobodom i sigurnošću u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju...”. Dalje, u odjeljku 4.1.2. Kretanje osoba, usluga i pravo poslovnog nastana navedeno je: „... Državna Agencija za osiguranje je dobila status posmatrača u Međunarodnom udruženju supervizora osiguranja (IASA) i članica je Međunarodne fondacije osiguranja (IIF). Ipak, Agencija i dalje ima ograničenu ulogu, jer izdavanje dozvola i nadzor ostaje u nadležnosti entitetskih agencija. Malo je urađeno na nadogradnji kapaciteta za provedbu nadzora u ovom sektoru. Radna grupa za usklađivanje zakona o osiguranju entiteta i Distrikta Brčko postoji, ali rezultati tek treba da se vide. Imenovan je Ombudsman za osiguranje, ali još uvijek nije finaliziran zakonski okvir za njegove aktivnosti...”

18. Iz citiranih dijelova Izvještaja za 2009. godinu Ustavni sud podvlači da su analizirane sposobnosti Bosne i Hercegovine da svoje zakonodavstvo, u vezi s unutrašnjim tržištem, postepeno približi *acquisu* (pravu Evropske unije).

19. Dakle, obaveza usklađivanja zakona koji regulišu unutrašnje tržište s pravom Evropske unije postoji. Oblast osiguranja se nesporno odnosi na unutrašnje tržište Bosne i Hercegovine. Teško bi bilo govoriti o funkcionalnom tržištu te jedinstvenom ekonomskom prostoru u Bosni i Hercegovini (što su također obaveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju), bez postojanja efikasnog sistema osiguranja (osoba, imovine, poslovnih pothvata, kredita i sl.) koji je usklađen sa standardima koji su propisani unutar Evropske unije. Upravo stoga je, po mišljenju Ustavnog suda, osporenim zakonskim odredbama bilo nužno propisati zakonodavnu nadležnost Agencije tako da joj se daju ovlaštenja da: a) može podnositi nacрте odnosno prijedloge zakona entitetskim ministarstvima za primjenu zakonodavstva Evropske unije ili smjernica za usklađivanje entitetskih zakonodavstava; b) može podnositi prijedloge entitetskim ministarstvima finansija za izmjenu i dopunu postojećeg entitetskog zakonodavstva u oblasti osiguranja; i c) davanje saglasnosti za izmjene ili dopune entitetskog zakonodavstva o osiguranju koje su predložili jedan ili oba entiteta. Osim toga, osporenim zakonskim odredbama nalaže se entitetskim skupštinama da usvoje i primijene bez amandmana prijedlog zakona koji Agencija podnese entitetskim ministarstvima u vezi s primjenom propisa o osiguranju Evropske unije koji imaju direktan učinak unutar Evropske unije. Ustavni sud naglašava da domaću legislativu, koja se odnosi na oblast osiguranja, ne bi bilo moguće uskladiti s pravom Evropske unije bez postojanja osporenih zakonskih odredbi. Bez osporenih zakonskih odredbi bi i dalje postojala mogućnost da entitetska ministarstva donose međusobno suprotne zakone, te da u dva entiteta postoje različiti propisi o osiguranju, kao i da entiteti biraju da li će usvojiti ili implementirati određeni propis iz ove oblasti koji ima obavezujuću primjenu u Evropskoj uniji.

20. Ustavni sud naglašava da je pitanje članstva Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji svakako stvar koja se tiče vanjske politike naše zemlje, te da smo na tom putu preuzeli određene obaveze potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u koje, između ostalog, spada i usklađivanje zakonodavstva s pravom Evropske unije koje se odnosi na unutrašnje tržište - konkretno na oblast osiguranja. Osim toga, prema članu 9. stav 4. Zakona o Agenciji za osiguranje, Agencija je odgovorna za uređivanje pitanja koja se odnose na bilo kakvo osiguranje izvoznih kredita koji se nude izvoznicima osnovanim u Bosni i Hercegovini. Po mišljenju Ustavnog suda, ovo su pitanja koja se tiču vanjske trgovine (izvozni krediti), te se moraju dovesti u vezu s obavezom harmoniziranja legislative koja se odnosi na unutrašnje tržište kao i primjenom standarda iz prava Evropske unije u oblasti osiguranja. Stoga, Ustavni sud smatra da se osporene zakonske odredbe tiču pitanja vanjske politike i vanjske trgovine, što svakako spada u nadležnost državnih institucija iz člana III/1. tač. a) i b) koje treba dovesti i u vezu s odredbama člana III/2.b) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima će „...svaki entitet pružiti svu potrebnu pomoć vladi Bosne i Hercegovine kako bi joj se omogućilo da ispoštuje međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine...” U ovom slučaju međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine su ispunjavanje uvjeta iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sve s ciljem što bržeg približavanja članstvu u Evropskoj uniji.

21. Kako je već rečeno, podnosilac zahtjeva je postavio i pitanje međusobne neusklađenosti odredaba Zakona o Agenciji za osiguranje, naglasivši da se daju isključiva ovlaštenja Agenciji za osiguranje kojima se ograničavaju i derogiraju nadležnosti Republike Srpske u oblasti osiguranja, dok istovremeno opšte odredbe tog zakona kao i odredbe kojima se propisuje šta je cilj zakona utvrđuju samo „neophodnu koordinaciju zakona o osiguranju u oba entiteta”. S tim u vezi Ustavni sud naglašava da je njegova nadležnost, prema članu VI/3.a) druga alineja, da odluči „da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu s ovim ustavom”. Dakle, prema citiranoj ustavnoj odredbi Ustavni sud je nadležan da odluči, između ostalog, da li je određena zakonska odredba u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, a ne da odlučuje o međusobnoj usklađenosti pojedinih zakonskih odredbi kako to predlaže podnosilac zahtjeva, zbog čega Ustavni sud neće posebno niti razmatrati ovaj dio navoda..

22. Ustavni sud, stoga, zaključuje da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvajanjem osporenih zakonskih odredbi postupila u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, Ustavni sud je zaključio da je osporeni zakon u skladu s članom IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

23. Ustavni sud je zaključio da je član 6. Zakona o Agenciji za osiguranje Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 12/04) u skladu s odredbama člana IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Zaključeno je da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine imala ovlaštenje da usvoji osporene zakonske odredbe na temelju člana IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi s članom III/1. tač. a) i b) Ustava Bosne i Hercegovine, s obzirom da je njihov cilj međusobno usklađivanje entitetskog zakonodavstva u oblasti osiguranja kao i njihovog usklađivanja s relevantnim propisima kojima je ova oblast regulisana unutar Evropske unije, što ujedno i predstavlja ispunjavanje obaveza preuzetih potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom.

24. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

25. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj U 12/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev dvadeset tri zastupnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i pet zastupnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine i Odluke Vijeća ministra Bosne i Hercegovine o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za porodijsko odsustvo u institucijama Bosne i Hercegovine

Odluka od 28. svibnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 12/09**, rješavajući zahtjev **23 zastupnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i pet zastupnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Constance Grewe, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

David Feldman, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 28. svibnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **23 zastupnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i pet zastupnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09).**

Utvrđuje se da članak 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09) nije sukladan članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te čl. 1, 2. i 11. Konvencije UN o ukidanju svih oblika diskriminacije u odnosu na žene, člankom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i člankom 10. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Ukida se članak 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09), sukladno članku 63. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukida se Odluka Vijeća ministara o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za porodijsko odsustvo u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 58/09), sukladno članku 63. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, jer je ukidanjem članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09) prestala pravna osnova za njezino donošenje.

Ukinuti članak 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09) i Odluka Vijeća ministara o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za porodijsko odsustvo u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 58/09) prestaju važiti narednog dana od dana objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, sukladno članku 63. stavak 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dvadeset tri zastupnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i pet zastupnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijeli su 1. listopada 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 50/08 i 35/09, u daljnjem tekstu: pobijana odredba) i Odluke Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za porodijsko odsustvo u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 58/09, u daljnjem tekstu: pobijana odluka Vijeća ministara). Podnosioci zahtjeva

su, također, zatražili da se donese privremena mjera kojom bi Ustavni sud obustavio primjenu članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, navodeći da bi se na taj način dijelom ublažilo loše finansijsko-materijalno stanje obitelji i kućanstava koji neopravdano i nezakonito ostaju bez primanja i beneficija na koje imaju pravo do donošenja konačne odluke Ustavnog suda glede zahtjeva.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri od 22. listopada 2009. godine odbio kao neutemeljen zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Ustavni sud nije prihvatio prijedlog podnositelja zahtjeva da, u smislu članka 15. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, zatraži stručno pisano mišljenje od Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zaključivši da je dovoljno specijalno izvješće Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine od 12. svibnja 2009. godine koje je priloženo uz zahtjev.

4. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine, te Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) zatraženo je 7. listopada 2009. godine da dostave odgovore na zahtjev.

5. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara i Dom naroda Parlamentarne skupštine su 12. i 30. listopada i 13. studenoga 2009. godine dostavili odgovore na zahtjev.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjev dostavljeni su podnositeljima zahtjeva 18. prosinca 2009. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

7. Podnositelji zahtjeva navode da su pobijana odredba, kao i pobijana odluka Vijeća ministara oprečne članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Također, smatraju da se pobijanim zakonom i odlukom krše članak 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966), Opcioni protokoli (1966. i 1989), Konvencija UN o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Europska socijalna

povelja. Pored navedenog, smatraju da su pobijani zakon i odluka oprečni Zakonu o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 59/09).

8. Podnositelji zahtjeva navode da je stupanjem na snagu pobijanog zakona i pobijane odredbe Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine izdalo instrukciju da se obustave isplate naknada plaća za vrijeme trajanja porodijskog odsustva iz proračuna Bosne i Hercegovine uposlenicama porodijskim sa mjestom prebivališta u Federaciji Bosne i Hercegovine, koje im je do toga momenta redovito isplaćivao poslodavac. Istodobno, porodijskim uposlenicama čije je prebivalište u Republici Srpskoj navedena naknada se isplaćuje u potpunosti iz sredstava proračuna Bosne i Hercegovine na teret Javnog fonda navedenog entiteta. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, primjena pobijane odredbe prouzročila je diskriminaciju i segregaciju uposlenica u okviru iste institucije, jer onemogućava svim uposlenicama iz iste institucije iste razine vlasti da jednako uživaju prava iz radnoga odnosa. Poslodavci, institucije Bosne i Hercegovine, naknadu plaće isplaćuju uposlenicama sa prebivalištem u Republici Srpskoj, a uposlenicama sa prebivalištem u Federaciji Bosne i Hercegovine ne isplaćuju, ili one primaju samo postotak, ovisno o propisu toga kantona, budući da odredbu u praksi tumače na način da ove uposlenice (s prebivalištem u Federaciji Bosne i Hercegovine) svoja prava na naknadu ostvaruju prema kantonalnim propisima.

9. Na navedeni način, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nastala je diskriminacija i između uposlenica koje imaju prebivalište u Federaciji Bosne i Hercegovine, ali i u različitim kantonima obzirom na to da neki od kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine uopće ne isplaćuju socijalnu pomoć za vrijeme porodijskoga odsustva, a samim tim ne pridonose po osnovi mirovinskog i zdravstvenog osiguranja. Pored navedenog, navode da je predmetna odredba u koliziji sa drugim odredbama pobijanog zakona, najprije sa odredbom članka 4. toga zakona. Navedenom odredbom je određeno da se sredstva za plaće i naknade uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine osiguravaju isključivo iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine i ona se odnose na sve vrste naknada koje su predviđene i regulirane navedenim zakonom, kao i Zakonom o radu Bosne i Hercegovine, u koje se ubraja i naknada za vrijeme trajanja porodijskoga odsustva. Također, navode da je Vijeće ministara pobijanom odlukom samo pogoršalo i potvrdilo nejednakopravan tretman u postupanju prema uposlenicama državnih institucija. Istaknuto je da, usljed primjene pobijane odredbe, mnogi kantoni u Federaciji Bosne i Hercegovine isplaćuju određena finansijska sredstva obiteljima sa djecom, a ti kantoni uplaćuju i doprinose za socijalno i zdravstveno osiguranje. Međutim, neki kantoni ovakvu naknadu uopće ne predviđaju, ili je predviđaju u simboličnom iznosu, a to znači da se ni doprinosi za mirovinsko-invalidsko i zdravstveno osiguranje porodijskim ne uplaćuju, pa porodijske

tim kantonima nisu u mogućnosti ostvariti ni primarnu zdravstvenu zaštitu za sebe i svoje novorođeno dijete. Podnositelji zahtjeva predlažu da se Jasminki Džumhur, ombudsmanu za ljudska prava BiH, dodijeli status *amicus curie*.

b) Odgovor na zahtjev

10. U odgovoru na zahtjev Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je naveo da Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda ne podržava predmetni zahtjev.

11. U svom odgovoru Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je naveo da je Ustavnopravno povjerenstvo toga doma, nakon rasprave, sa pet glasova „za”, bez glasova „protiv” i dva glasa „suzdržan” podržalo predmetni zahtjev.

12. U odgovoru na zahtjev Vijeće ministara je navelo da zakonsko rješenje pobijane odredbe proizlazi iz ustavne odrednice da je pitanje izravnih poreza, odnosno korištenja prava na zdravstveno, socijalno i mirovinsko-invalidsko osiguranje u nadležnosti entiteta. Sukladno navedenom, entiteti su donijeli zakone i uspostavili fondove putem kojih uposleni u institucijama BiH, u ovisnosti o mjestu prebivališta, ostvaruju pravo na naknadu za porodijsko odsustvo, pravo na naknadu za bolovanje, pravo na mirovinsko i invalidsko osiguranje. Istaknuto je da je takvo zakonsko rješenje identificiralo postojeća raznolika rješenja nadležnih entitetskih fondova u načinu ostvarivanja prava, kao i u visini naknade koja pripada korisnicima utvrđenim zakonom. U svezi sa navedenim, postojalo je različito shvaćanje proračunskih korisnika glede obračuna i isplate naknade za porodijsko odsustvo uposlenim u institucijama BiH čije je mjesto prebivališta u Federaciji BiH. Sukladno članku 90. stavak 2. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom („Službene novine FBiH” broj 36/99), svi kantoni u Federaciji BiH bili su obvezni donijeti zakon kojim se bliže uređuju uvjeti, način, postupak i financiranje prava na naknadu za porodijsko odsustvo. Međutim, i pored jasno utvrđene zakonske obveze, pojedini kantoni u Federaciji BiH nisu donijeli spomenuti zakon, te se javio problem ostvarivanja prava na naknadu za porodijsko odsustvo za uposlene čije je mjesto prebivališta u kantonima u Federaciji BiH.

13. Dalje je navedeno da je Vijeće ministara na 64. sjednici, održanoj 30. listopada 2008. godine, razmatralo informaciju o problematici primjene Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine. Jedan od problema koji je obuhvaćen navedenom informacijom jesu i obračun i isplata naknade za porodijsko odsustvo. U svezi sa navedenim, Vijeće ministara je usvojilo zaključak da „zadužuju se proračunski korisnici i Ministarstvo financija i trezora da svim uposlenim koji koriste porodijsko odsustvo omoguće korištenje zdravstvene i socijalne zaštite najmanje u opsegu propisanom

zakonima koji se primjenjuju na nižim razinama vlasti uz obvezu poduzimanja tužbi prema nižim razinama vlasti koji ne provode zakonske obveze. Istodobno, preporučuje se svim razinama vlasti da poboljšaju stupanj zdravstvene zaštite i zaštite porodilja i majčinstva, kao i da omoguće harmonizaciju primjene ovih prava na čitavom teritoriju BiH”.

14. O navedenom zaključku Ministarstvo financija i trezora je dopisom broj 01-08-16-5259-1/09 od 4. studenoga 2008. godine obavijestilo sve proračunske korisnike, te zadužilo rukovoditelje proračunskih korisnika da, u slučajevima kada kantonalnim propisima nisu bliže uređeni uvjeti, način, postupak i financiranje prava na naknadu za porodiljsko odsustvo za uposlene čije je mjesto prebivališta u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), obračunaju tu naknadu u visini najniže cijene rada koja je definirana Općim kolektivnim ugovorom na razini Federacije. Također, na spomenuti iznos naknade institucije su dužne obračunati i uplatiti poreze i doprinose sukladno važećim propisima.

IV. Relevantni propisi

15. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

Članak II/2.

Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Članak II/4.

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovome članku ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. ovoga ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Za svrhe ove konvencije, izraz „diskriminacija žena” označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje glede spola, što ima za posljedicu ili cilj da ugrozi ili onemogući priznanje, ostvarenje ili vršenje od strane žena ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom polju, bez obzira na njihovo bračno stanje, na temelju jednakopravnosti muškaraca i žena.

Članak 2.

Države članice osuđuju diskriminaciju žena u svim vidovima, suglasne su da provode svim odgovarajućim sredstvima koja im stoje na raspolaganju i bez odgađanja politiku otklanjanja diskriminacije žena i radi toga se obvezuju:

- (a) da unesu načelo jednakopravnosti muškaraca i žena u svoje nacionalne ustave ili odgovarajuće zakone, ako to već nisu učinile, kao i da osiguraju, zakonskim ili drugim odgovarajućim mjerama, praktičnu primjenu toga načela;*
- (b) da usvoje odgovarajuće zakonske i druge mjere, uključujući i sankcije kada je potrebno, kojima se zabranjuju svi vidovi diskriminacije žena;*
- (c) da uvedu pravnu zaštitu prava žena na jednakopravnoj osnovi s muškarcima i da preko nadležnih nacionalnih sudova i drugih javnih institucija osiguraju efikasnu zaštitu žena od svakog postupka kojim se vrši diskriminacija;*
- (d) da se uzdrže od svakog postupka ili prakse diskriminacije žena i da osiguraju da javna tijela i institucije postupaju sukladno ovoj obvezi;*
- (e) da poduzmu sve potrebne mjere za otklanjanje diskriminacije žena od bilo koje osobe, organizacije ili poduzeća;*
- (f) da poduzmu sve podesne mjere, uključujući i zakonodavne, radi izmjene ili ukidanja postojećih zakona, propisa, običaja i prakse koji predstavljaju diskriminaciju žena;*
- (g) da stave izvan snage sve unutarnje kaznene odredbe kojima se vrši diskriminacija.*

Članak 11.

1. Države članice poduzimaju sve podesne mjere radi eliminiranja diskriminacije žena u oblasti upošljavanja kako bi se na temelju jednakopravnosti muškaraca i žena osigurala jednaka prava, a posebice:

- (a) pravo na rad kao neotuđivo pravo svih ljudi;*
- (b) pravo na jednake mogućnosti upošljavanja, uključujući i primjenu jednakih kriterija pri izboru kandidata za radno mjesto;*
- (c) pravo na slobodan izbor profesije i uposlenja, pravo na unapređenje, sigurnost uposlenja i sva prava i uvjeti koji proistječu iz rada, kao i pravo na stručno osposobljavanje i prekvalifikaciju, uključujući učenje u gospodarstvu, više stručno osposobljavanje i povremeno dodatno osposobljavanje;*

- (d) pravo na jednaku nagradu uključujući beneficije, kao i na jednak tretman za jednak rad i jednak tretman pri ocjenjivanju kvalitete rada;
- (e) pravo na socijalnu zaštitu, posebice u slučaju odlaska u mirovinu, neuposlenosti, bolesti, invalidnosti, starosti i druge nesposobnosti za rad, kao i pravo na plaćeno odsustvo;
- (f) pravo na zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu, uključujući i zaštitu bioloških i reproduktivnih funkcija žena.

2. Radi sprečavanja diskriminacije žena zbog stupanja u brak ili materинства i osiguravanja njihova stvarnog prava na rad, države članice poduzimaju odgovarajuće mjere radi:

- (a) zabrane, pod prijetnjom poduzimanja sankcija, davanja otkaza zbog trudnoće ili porodijskoga odsustva i diskriminacije prigodom otpuštanja s posla zbog bračnoga stanja;
- (b) uvođenja plaćenoga porodijskoga odsustva ili sličnih socijalnih beneficija, bez gubljenja prava na ranije radno mjesto, primanja po osnovi staža i socijalna primanja;
- (c) podsticanja osiguranja potrebnih pomoćnih društvenih službi kako bi se roditeljima omogućilo da usklade obiteljske obveze s obvezama na radnom mjestu i učešćem u društvenome životu, posebice podsticanjem osnutka i razvoja mreže ustanova za brigu o djeci;
- (d) osiguranja posebne zaštite žena za vrijeme trudnoće na onim mjestima za koja je dokazano da su štetna za trudnice.

3. Mjere zakonske zaštite koje se odnose na pitanja obuhvaćena u ovome članku preispituju se periodično, u svjetlu znanstvenih i tehnoloških saznanja, i prema potrebi revidiraju, ukidaju ili produljuju.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima u relevantnome dijelu glasi:

Članak 26.

Sve su osobe jednake pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednaku zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora zabranjivati svaku diskriminaciju i osigurati svim osobama podjednaku i uspješnu zaštitu protiv svake diskriminacije, osobito glede rase, boje, spola, jezika, vjere, političkoga ili drugoga uvjerenja, nacionalnoga ili socijalnoga podrijetla, imovnoga stanja, rođenja ili svakoga drugoga stanja.

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima u relevantnome dijelu glasi:

Članak 10.

Države članice ovoga pakta priznaju da:

1. Treba biti pružena što šira zaštita i pomoć obitelji koja je prirodni i temeljni sastavni dio društva, posebice za njezino obrazovanje i za ono vrijeme za koje ona snosi odgovornost za izdržavanje i odgajanje djece o kojima se brine. Na sklapanje braka budući supružnici moraju slobodno pristati.

2. Treba biti pružena posebna zaštita majkama na razumno vrijeme prije i poslije rođenja djece. Uposlene majke trebaju uživati, za vrijeme ovoga razdoblja, plaćeno odsustvo ili odsustvo uz odgovarajuća davanja iz socijalnoga osiguranja.

3. Treba poduzeti posebne mjere zaštite i pomoći u korist djece i mladih, bez ikakve diskriminacije iz rodbinskih ili drugih razloga. Djeca i omladina moraju biti zaštićeni od ekonomske i socijalne eksploatacije. Zakonom se treba zabraniti upošljavanje na poslovima koji su takve prirode da mogu izložiti opasnosti njihov moral ili njihovo zdravlje, dovesti u opasnost njihov život, ili naškoditi njihovu normalnom razvoju. Države trebaju, isto tako, utvrditi granice starosti ispod kojih je plaćeni rad dječije radne snage zakonom zabranjen i kažnjiv.

16. Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 50/08 i 35/09) u relevantnome dijelu glasi:

Članak 4.

(Osiguravanje sredstava za plaće)

Sredstva za plaće i naknade uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine osiguravaju se isključivo iz proračuna.

Članak 35.

(Naknada za porodiljsko odsustvo)

Uposleni u institucijama Bosne i Hercegovine na porodiljskom odsustvu ima pravo na naknadu sukladno propisima kojima se uređuje ova oblast prema mjestu uplate doprinosa za svakoga uposlenoga.

17. Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za porodiljsko odsustvo u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 58/09) glasi:

*Članak 1.
(Predmet Odluke)*

Ovom odlukom uređuju se način i postupak ostvarivanja prava uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine na naknadu za porodiljsko odsustvo, sukladno članku 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine i članku 50. stavak 1. Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.

*Članak 2.
(Visina naknade)*

Uposleni u institucijama Bosne i Hercegovine na porodiljskom odsustvu ima pravo na naknadu sukladno propisima koji uređuju ovu oblast prema mjestu uplate doprinosa za svakoga uposlenoga u institucijama Bosne i Hercegovine.

(1) U slučajevima kada entitetskim propisima, odnosno propisima Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine nisu bliže uređeni uvjeti, način, postupak i financiranje prava na naknadu za porodiljsko odsustvo vrše se u visini najniže cijene rada koja je definirana entitetskim općim kolektivnim ugovorima, odnosno općim kolektivnim ugovorom Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine.

*Članak 3.
(Način dokazivanja porodiljskoga odsustva)*

(1) Da bi uposleni ostvario pravo na naknadu za vrijeme porodiljskoga odsustva, potrebno je da dostavi izvješće o trajanju privremene spriječenosti za rad izdano od nadležne zdravstvene ustanove, a kojim se dokazuje da se nalazi na porodiljskom odsustvu.

(2) Uposleni je dužan dostaviti izvješće iz stavka (1) ovoga članka nadležnoj službi proračunskoga korisnika najkasnije do početka obračuna plaće za mjesec u kojem je uposleni bio na porodiljskom odsustvu.

*Članak 4.
(Obračun i isplata naknade)*

Obračun i isplata naknade za porodiljsko odsustvo za uposlene u institucijama Bosne i Hercegovine vrše se uz mjesečni obračun i isplatu plaća i naknada uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine na temelju izvješća iz članka 3. stavak (1) ove odluke i rješenja o porodiljskom odsustvu izdanog od rukovoditelja institucije.

*Članak 5.
(Institucije odgovorne za provedbu Odluke)*

Za realizaciju ove odluke zadužuju se institucije Bosne i Hercegovine i Ministarstvo financija i trezora.

Članak 6.
(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu narednoga dana od dana objave u „Službenom glasniku BiH”.

V. Dopustivost

18. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Članak VI/3./a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovome ustavu između dvaju entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom sukladna ovom ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednoga entiteta sukladna ovom ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik, bilo kojega doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojega doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojega doma zakonodavnoga tijela jednoga entiteta.

19. Ustavni sud nalazi da su zahtjev podnijela 23 zastupnika Zastupničkoga doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i pet zastupnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, što znači da je zahtjev podnio ovlaštenu subjekt u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlaštenu subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

21. Podnositelji zahtjeva u konkretnom slučaju vide neusuglašenost pobijane odredbe i pobijane odluke Vijeća ministara sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. st. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Također, smatraju da se navedenom

odredbom i pobijanom odlukom Vijeća ministara krše i sljedeći međunarodni instrumenti: Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966), Opcioni protokoli (1966. i 1989), Konvencija UN o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Europska socijalna povelja, te Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine.

22. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovome članku ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. ovoga ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

23. Članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju glasi:

Članak 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavku 1.

24. Ustavni sud podsjeća da članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine osigurava uživanje svih prava i sloboda predviđenih međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. Ustava Bosne i Hercegovine svim osobama bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi. Aneks I. točka 7. Ustava BiH navodi listu dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini. Među tim sporazumima podnositelji zahtjeva su se pozvali na Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena. Ovom konvencijom je ustanovljeno da države članice osuđuju svaku diskriminaciju žena pri čemu izraz „diskriminacija žena”, prema ovoj konvenciji, označava svaku razliku. Članak 11. posebice zabranjuje diskriminaciju žena u oblasti upošljavanja kako bi se osiguralo pravo na iste mogućnosti upošljavanja. Dalje, ovom konvencijom države ugovornice su se obvezale da će s ciljem otklanjanja diskriminacije žena u svim vidovima poduzeti sve podesne mjere, uključujući i zakonodavne, radi izmjene

ili ukidanja postojećih zakona, propisa, običaja i prakse koji predstavljaju diskriminaciju žena. Ustavni sud neće ispitivati Europsku socijalnu povelju, jer nije navedena u Aneksu I.

25. Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju ispitati predmetni zahtjev u odnosu na članak II/4. Ustava BiH u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, kao i sa drugim međunarodnim sporazumima. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. veljače 1967. godine, serija A broj 6, stavak 10). Pri tomu je nevažno je li diskriminacija posljedica različitoga zakonskoga tretmana, ili primjene samoga zakona (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978. godine, serija A broj 25, stavak 226). Europski sud za ljudska prava je primijenio isti pristup pitanju diskriminacije u odnosu na političko sudjelovanje u Bosni i Hercegovini u odnosu na članak 14. Europske konvencije i članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 22. prosinca 2009. godine, aplikacije broj 27996/06 i 34836/06).

26. Ustavni sud smatra da je ovaj pristup adekvatan u odnosu na primjenu članka II/4. Ustava BiH i u kombinaciji sa člankom 26. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima, člankom 10. Međunarodnoga pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i čl. 1, 2. i 11. Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena. Sukladno tom pristupu, da bi različit tretman bio objektivno i razumno opravdan, moraju biti ispunjena dva uvjeta - načelo različitoga tretmana se može primijeniti u svrhu postizanja legitimnoga cilja i mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja čijem ostvarenju se teži.

27. Prvo pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti jeste postoji li različiti tretman. *Prima facie* se ne čini da se ovo desilo u ovom predmetu obzirom na to da se članak 35. koji regulira porodijsko odsustvo odnosi na sve žene koje rade u državnim institucijama. Međutim, treba navesti da se ova odredba odnosi na mjesto isplate naknada za porodijsko odsustvo. Također, podnositelji zahtjeva smatraju da su uposlenice u institucijama Bosne i Hercegovine koje imaju mjesto prebivališta u Federaciji diskriminirane na temelju mjesta isplate kada je u pitanju uživanje prava na naknade za porodijsko odsustvo. Naime, podnositelji zahtjeva smatraju da su uposlenice u institucijama Bosne i Hercegovine sa mjestom prebivališta u Federaciji diskriminirane u odnosu na uposlenice čije je mjesto prebivališta na teritoriju Republike Srpske, ili sa onima čije je mjesto prebivališta u Federaciji ovisno o kantonu u kojem žive.

28. Na taj način pobijane odredbe se odnose na entitetsko zakonodavstvo o socijalnoj politici. Dok je u Republici Srpskoj ženama garantirano da će primiti puni iznos plaće, u Federaciji ovo pitanje reguliraju vlasti Federacije, kao i kantona ili čak općina, što rezultira značajnim razlikama s tim da neki kantoni nemaju nikakve isplate naknada (vidi specijalno izvješće Ombudsmena BiH od 12. svibnja 2009. godine). Stoga je jasno da članak 35. tretira na različit način skupinu osoba – žene uposlenice u državnim institucijama – koje se kao uposlenice državne institucije nalaze u istoj pravnoj situaciji. Prema tomu, ovaj različiti tretman mora biti opravdan.

29. Drugo pitanje na koje treba odgovoriti tiče se legitimitnog cilja kojem teži pobijana odredba. Ustavni sud nalazi da je pobijana odredba sadržana u Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine i stoga je usmjerena ka garantiranju istih socijalnih prava uposlenicima iste institucije. Ovaj cilj je jasan u svjetlu članka 4. ovoga zakona i korespondira međunarodnim obvezama BiH kao što je to precizno navedeno u okvirnome Zakonu o zabrani diskriminacije BiH („Službeni glasnik BiH” broj 59/09). Ustavni sud mora razmotriti može li se različit tretman opravdati raspodjelom odgovornosti između države i entitetā. Naime, pitanje socijalne politike potpada pod nadležnost entitetā, a ne države. Glede toga Ustavni sud smatra da ekskluzivna nadležnost entitetā ne uzima u obzir činjenicu da porodijsko odsustvo nije samo pitanje socijalne politike nego i ljudskih prava i njihove zaštite.

30. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud podsjeća da se porodijsko odsustvo osobito odnosi na prava žena da ne budu diskriminirane i da uživaju adekvatne uvjete rada, pravo na zdravlje, pravo na privatni i obiteljski život, te prava djece. Stoga se u izvješću Bosne i Hercegovine od siječnja 2004. godine Povjerenstvu koje ima zadatak nadgledati primjenu Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena navodi: *Prema važećim zakonima iz oblasti rada u Bosni i Hercegovini, zabranjena je svaka vrsta diskriminacije po osnovi prava na rad i upošljavanje. Bosna i Hercegovina je potpisnica više od 66 konvencija iz oblasti rada (MOR) tako da je u proteklom razdoblju donijela nove zakone koje je uskladila, u najvećem dijelu, sa konvencijama MOR-a. U novo zakonodavstvo su ugrađeni međunarodni radni standardi koji osiguravaju potpunu jednakost svih osoba na radu i u pristupu upošljavanju, zabranjuje se svaki vid diskriminacije i utvrđuju se prava koja su ekonomski i finansijski održiva obzirom na stanje gospodarstva Bosne i Hercegovine. Sve beneficije po osnovi rada jednake su za žene i muškarce (točka 157).* Međutim, ovi navodi nisu ispunjeni u potpunosti, jer isto izvješće navodi: *Za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta žena ima pravo na porodijsko odsustvo u trajanju od jedne godine. Za vrijeme korištenja porodijskoga odsustva uposlenica ima pravo na naknadu plaće, u RS u visini prosjeka posljednje isplaćene tri plaće a u FBiH prema propisima kantona, u čemu ima razlike u visini isplata (točka 186).*

31. Dalje, Ustavni sud podsjeća da su prijašnje naknade za porodijsko odsustvo bile vezane za zdravstvenu zaštitu i socijalno osiguranje. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini je nadležna uskladiti ovaj dio zakonodavne aktivnosti entitetā kako bi se ispunili uvjeti za integraciju u Europsku uniju. Obveza da se ispune zahtjevi za integraciju u Europsku uniju postoji, također, glede naknada za porodijsko odsustvo. Naime, cilj Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine je stvaranje uvjeta za rad bez diskriminacije u smislu članka II/4. Ustava BiH u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Također, spomenuti zakon mora poštivati polje prava na slobodu kretanja osoba sukladno Uredbi Vijeća Europske ekonomske zajednice (EEZ broj 1408/71 od 14. lipnja 1971. godine) o primjeni programa socijalnoga osiguranja na uposlene osobe, samostalno uposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice. Ustavni sud podsjeća na svoju Odluku broj U 68/02 od 25. lipnja 2004. godine u kojoj je navedeno da je materijalni sadržaj jedinstvenoga tržišta (članak I/4. Ustava Bosne i Hercegovine) jasno definirao Europski sud pravde, dajući europskim zemljama smjernice u ustavnopravnom razvoju ovoga važnoga aspekta (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 68/02 od 25. lipnja 2004. godine, stavak 41, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 38/04). Stoga, jedinstveno tržište koje tumači Europski sud pravde ima interpretativnu moć za ustavnopravno načelo jedinstvenoga tržišta iz članka I/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tomu načelu, naknade kao što je porodijsko odsustvo za uposlenice u državnim institucijama ne bi trebale ovisiti o mjestu prebivališta osoba obzirom na to da ideja o jedinstvenome tržištu podrazumijeva da država treba učiniti jednako privlačnim prilike za upošljavanje svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na granice entitetā, entitetsko državljanstvo ili mjesto prebivališta. Podržavajući sheme koje osigurava pobijana odredba, država je učinila privlačnijim prilike za upošljavanje unutar državnih institucija onim građanima koji žive u entitetu koji nudi veće naknade. Dalje, pravo na slobodu kretanja osoba zajedno sa drugim slobodama koje su sadržane u načelu jedinstvenoga tržišta potpada pod načelo prava na nediskriminaciju.

32. Obzirom na to da naknada za porodijsko odsustvo proizlazi iz radnog odnosa u toj instituciji, a ne iz mjesta prebivališta, razlika koju nameće pobijana odredba sukladno mjestu isplate nije adekvatan način da se postigne najviša razina ljudskih prava. Ustavni sud smatra da nadležnost entitetā da reguliraju socijalnu politiku nije adekvatna cilju koji se teži postići u socijalnoj zaštiti i jednakoj naknadi. Stoga se mora uzeti u obzir da te uposlenice rade u državnim institucijama, a ne u entitetskim institucijama i da, sukladno članku 4. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, *sredstva za plaće i naknade uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine osiguravaju se isključivo iz proračuna*. Prema tomu, država i entitet imaju zajedničku obvezu ne samo da osiguraju najvišu razinu zaštite ljudskih prava nego i da garantiraju jednaku

implementaciju ovih prava. Prema navodima Odbora CEDAW (Odbor Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena: „15. Odbor izražava zabrinutost da usvajanje Zakona o jednakosti spolova još uvijek nije doveo do usklađivanja, kako se to zahtijeva, postojećeg zakonodavstva sa ovim zakonom iako je veći broj izmjena i dopuna formuliran. 16. Odbor preporučuje državi da ubrza proces usklađivanja zakona kako bi ispunila obveze iz Zakona o jednakosti spolova (članak 30. stavak 2), te, sukladno svim člancima Konvencije, pokrene procedure za efikasnu implementaciju i provedbu tih zakona.”

33. Slijedeći navedeno, Ustavni sud smatra da pobijana odredba ne teži zakonitom cilju.

34. Treće, Ustavni sud mora odgovoriti na pitanje proporcionalnosti. U svezi sa ovim načelom, Ustavni sud primjećuje da se isti cilj (osiguravanje socijalne zaštite i jednakih naknada za porodijsko odsustvo) može postići na drugi način, a ne samo striktnim oslanjanjem na lokalne propise. Zakon o zabrani diskriminacije obvezuje sve nadležne vlasti u državi i entitetima da usklade sve propise kako bi se stvorili uvjeti bez diskriminacije u političkom, ekonomskom i socijalnom životu u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud ne vidi razlog zašto državne institucije nisu u stanju da, sukladno svojim finansijskim mogućnostima, izravno isplate naknade uposlenicima, kako bi izbjegli bilo kakav diskriminatorski tretman, obzirom na to da je država obvezna financirati, između ostalog, isplate uposlenicima institucija u BiH i da predmetna isplata nema utjecaja na bilo koje druge dodatne beneficije koje uposlenicima daju entiteti.

35. Dalje, Ustavni sud ističe da, iako Bosna i Hercegovina ima kompleksnu ustavnu strukturu (vidi Odluku Ustavnoga suda broj *U 5-98*, stavak 13) bez kvalificiranja njezinoga ustavnopravnog poretka, u federalnim državama na razini Europe nema sheme naknada za porodijsko odsustvo slične ovoj. U svim federalnim državama (npr., Austrija, Njemačka, Švicarska i Rusija) porodijsko odsustvo je jednako za sve uposlenike, bez obzira na mjesto prebivališta. Jedina iznimka je Švicarska u kojoj uposlenici koji žive u Kantonu Ženeva imaju dva dodatna tjedna porodijskoga odsustva u odnosu na druge kantone. Međutim, federalna vlada je postavila minimum standarda koje moraju ispuniti svi kantoni, osiguravajući pri tomu da nema velikih razlika između uposlenika. Ovaj primjer je tipičan za ideju da dodatna prava mogu biti na raspolaganju na lokalnoj razini sve dok minimum standarda garantira federalna vlada (usporedi, *U 3/08*, st. 73. i dalje). S druge strane, Ustavni sud poštuje specifičnost ustavnoga poretka Bosne i Hercegovine. Međutim, zajednički ustavni standardi kompleksnih država - posebice na europskoj razini - moraju se uzeti u obzir a odstupanja se mogu desiti jedino kada postoji dovoljno opravdanje. U ovom predmetu Ustavni sud ne nalazi razlog za odstupanja od zajedničkih europskih standarda.

36. Stoga, Ustavni sud smatra da pobijana odredba nije proporcionalna cilju kojem se teži Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH. Obzirom na razlike u naknadama u Republici Srpskoj i Federaciji, pogotovu u kantonima gdje nema nikakvih naknada za porodijsko odsustvo, pobijana odredba sadrži diskriminaciju koja je sama po sebi disproportionalna i čiji intenzitet raste zbog različitosti propisa u Federaciji.

37. Obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je članak 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama u Bosni i Hercegovini diskriminatoran i oprečan članku II/4. Ustava BiH u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, čl. 1, 2. i 11. Konvencije UN o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, kao i članku 26. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima i članku 10. Međunarodnoga pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

38. Razmatrajući predmetni zahtjev u odnosu na pobijanu odluku Vijeća ministara, Ustavni sud je ustanovio da je člankom 1. navedene odluke propisano da se njome uređuju način i postupak ostvarivanja prava uposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine na naknadu za porodijsko odsustvo sukladno članku 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine i članku 50. stavak 1. Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine. Dakle, proizlazi da je navedena odluka Vijeća ministara donesena i na temelju pobijane odredbe Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine. Obzirom na to da je u prethodnim točkama ove odluke Ustavni sud zaključio da je pobijana odredba Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine diskriminirajuća, te da je oprečna članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, proizlazi da je prestankom važenja pobijane zakonske odredbe prestala pravna osnova za donošenje pobijane odluke Vijeća ministara.

VII. Zaključak

39. Ustavni sud smatra da je pobijana odredba članka 35. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine oprečna članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, čl. 1, 2. i 11. Konvencije UN o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, kao i članku 26. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima i članku 10. Međunarodnoga pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, jer dovodi do različitoga tretmana uposlenica u institucijama Bosne i Hercegovine, a za takvo razlikovanje Ustavni sud nije našao razumno i objektivno opravdanje, zbog čega je diskriminirajuća. Kao posljedica navedenog, Ustavni sud zaključuje da je prestala pravna osnova za donošenje pobijane

odluke Vijeća ministara, jer je donesena na temelju pobijane odredbe Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.

40. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. st. 2. i 3. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnoga suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број У 9/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности одредби чл. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6 и 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине, одредби члана VI.C. ст. 4 и 7 Амандмана CI на Устав Федерације Босне и Херцеговине, става 1 уводног општег дијела и става 2 Одлуке Високог представника за Босну и Херцеговину ко-јом се проглашава Статут Града Мостара и одредби чл. 7, 15, 16, 17, 38, 44 и 45 Статута Града Мостара

Одлука од 26. новембра 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 9/09**, рјешавајући захтјев **Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 17 став 1 тачка 1, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и члана 63 ст. 1 и 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 26. новембра 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности одредби члана 19.4 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 и 37/08) и члана 17 Статута Града Мостара („Градски службени гласник Града Мостара” број 4/04).

Утврђује се да члан 19.4 став 2 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 и 37/08) и члан 17 став 1 Статута Града Мостара („Градски службени гласник Града Мостара” број 4/04) у дијелу у ком гласи: „У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника” нису у

складу с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима који је саставни дио Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 19.2 ст. 1 и 3, те члана 19.4 ст. 2 до 8 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 и 37/08) и члана 17 став 1 Статута Града Мостара („Градски службени гласник Града Мостара” број 4/04) у дијелу који гласи: „У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника” нису у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да измијени и допуни неуставне одредбе Изборног закона Босне и Херцеговине у складу с овом одлуком у року од шест мјесеци након објављивања ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”.

Утврђује се да члан 7 ст. 1 и 3, члан 15 став 2, члан 17 став 1 и члан 38 став 1 Статута Града Мостара нису у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Налаже се Градском вијећу Града Мостара да обавијести Уставни суд о корацима које ће предузети да усклади Статут Града Мостара с Уставом Босне и Херцеговине у року од три мјесеца након објављивања у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” и амандмана које је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине да би ускладила Изборни закон Босне и Херцеговине с Уставом Босне и Херцеговине у складу с овом одлуком.

До тада, даљи поступак по захтјеву Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности одредби члана 7 ст. 1 и 3, члана 15 став 2, члана 17 став 1 и члана 38 став 1 Статута Града Мостара се одлаже.

Одбија се као неоснован захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности одредби чл. 19.4 ст. 1 и 9 и 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине, одредбе члана VI.C. став 7 Амандмана CI на

Устав Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 9/04) и одредбе чл. 7 ст. 2 и 3, чл. 15 став 1, чл. 16, 17 ст. 2 и 3, члан 38 ст. 2, 3 и 4, чл. 44 и 45 Статута Града Мостара.

Утврђује се да су одредбе члана 19.4 ст. 1 и 9, те члана 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине, одредба члана VI.C. став 7 Амандмана CI на Устав Федерације Босне и Херцеговине, преостале одредбе чл. 7 и 15, члан 16, преостале одредбе чл. 17 и 38, те чл. 44 и 45 Статута Града Мостара у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Одбацује се као недопуштен захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности става 1 уводног дијела и става 2 Одлуке Високог представника којом се проглашава Статут Града Мостара, због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Клуб изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 16. септембра 2009. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредби чл. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6 и 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 и 37/08; у даљњем тексту: Изборни закон), одредби члана VI.C. ст. 4 и 7 Амандмана CI на Устав Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 9/04; у даљњем тексту: Устав ФБиХ), става 1 уводног општег дијела и става 2 Одлуке Високог представника за Босну и Херцеговину којом се проглашава Статут Града Мостара и одредби чл. 7, 15, 16, 17, 38, 44 и 45 Статута Града Мостара („Градски службени гласник Града Мостара” број 4/04; у даљњем тексту: Статут).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине затражено је 1. децембра 2009. године да доставе одговор на захтјев.
3. На основу члана 15 став 3 Правила Уставног суда, од Канцеларије Високог представника за Босну и Херцеговину затражено је 7. децембра 2009. године да достави стручно писано мишљење у вези с предметним захтјевом.
4. Представнички дом је 14. децембра 2009. године доставио одговор на захтјев, а Дом народа 28. децембра 2009. године.
5. Канцеларија Високог представника је 30. децембра 2009. године доставила писано стручно мишљење у вези с предметним захтјевом.
6. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на захтјев су достављени подносиоцу захтјева 4. јануара 2010. године.
7. На Пленарној сједници одржаној 28. и 29. маја 2010. године Уставни суд је одлучио да одржи јавну расправу у овом предмету. Јавна расправа је одржана 24. септембра 2010. године. Након расправе, Венецијанска комисија (Европска комисија за демократију путем права) је као *amicus curiae* поднијела своје мишљење, које је прослијеђено странама.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

8. Подносилац захтјева сматра да оспорене одредбе Изборног закона, Устава ФБиХ и Статута нису у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (1966) (у даљњем тексту: Међународни пакт) и опционим протоколима (1966. и 1989) у вези с чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (подносилац захтјева се позива на Међународни пакт, што је очигледна омашка), те чланом 1 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације, које чине саставни дио Устава Босне и Херцеговине (Анекс I на Устав Босне и Херцеговине).
9. Подносилац захтјева сматра да је став 1 уводног општег дијела Одлуке Високог представника за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: Високи представник),

којом се проглашава Статут Града Мостара, у супротности с одредбом члана II/1 Устава Босне и Херцеговине јер увођењем принципа неједнаког третмана јединица локалне самоуправе и њених грађана, у поређењу с другим јединицама локалне самоуправе и њиховим грађанима, не може да се постигне највиши ниво људских права и основних слобода. Такође, подносилац захтјева сматра да је наметање Статута недемократски чин, те да је став 2 Одлуке Високог представника који гласи: „Статут је на снази на привременом основу док га не усвоји Градско вијеће Града Мостара у одговарајућој форми без измјена и допуна и без додатних услова” супротан одредби члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

10. Даље, подносилац захтјева сматра да је одредбама члана 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и члана 16 Статута, којима је прописан доњи и горњи лимит заступљености представника у Градском вијећу из реда сваког од конститутивних народа, дискриминисан хрватски народ. Наиме, подносилац захтјева наводи да прописивање доњег лимита заступљености у Градском вијећу, као привилегије која је у конкретном случају дата српском народу као најмалобројнијем народу у Мостару, те горњег лимита заступљености, као одређеног ограничења за већински народ, без обзира на резултате избора, није прописана ниједним актом као привилегија за хрватски народ, нити као ограничење за српски и бошњачки народ у градовима гдје они представљају већински народ.

11. Подносилац захтјева сматра да је одредбама члана 19.4 став 2 Изборног закона и одредбама члана 17 став 1 Статута, којима је прописано да се по три вијећника бирају из сваке од шест изборних јединица градског подручја, прекршен основни принцип Изборног закона по ком при одређивању подручја изборних јединица мора да се води рачуна да изборне јединице имају подједнак број гласача. У вези с тим, подносилац захтјева наводи да изборна јединица Мостар Југозапад има око четири пута више гласача од изборне јединице Мостар Југоисток, а да се у обје изборне јединице бира исти број вијећника.

12. Подносилац захтјева сматра да су одредбама члана 19.2 ст. 1 и 3 и члана 19.4 став 2 Изборног закона и одредбама чл. 15 и 17 став 1 у вези с чл. 5 и 7 Статута дискриминисани грађани бивше Централне зоне у односу на грађане који живе у неком од шест градских подручја. Наиме, подносилац захтјева наводи да је оспореним одредбама прописано да на подручју Града као једне изборне јединице бирају 17 вијећника сви грађани Мостара, док преосталих 18 вијећника бирају само грађани шест градских подручја, док је грађанима бивше Централне зоне онемогућено да и они бирају своје представнике у Градско вијеће.

13. Такође, подносилац захтјева сматра да су одредбама члана 38 Статута, којима је прописано да се за свако од градских подручја успоставља по једна комисија у чији састав улазе по три градска вијећника изабрана с територије релевантног градског подручја, дискриминисани грађани бивше Централне зоне. Подносилац захтјева наводи да комисије за градска подручја одлучују о доношењу одлуке о расподјели прихода по основу додијељеног грађевинског земљишта и расписивању референдума у складу с чланом 33 Статута, те да грађани бивше Централне зоне нису у могућности да одлучују о тим питањима јер не припадају ниједном од градских подручја. Поред тога, подносилац захтјева сматра да су оспореним одредбама доведени у неравноправан положај и градски вијећници међусобно, јер вијећници који су изабрани у градској изборној јединици нису у могућности да буду бирани у комисију Градског вијећа за конкретно градско подручје, те самим тим да одлучују о напријед наведеним питањима.

14. Даље, подносилац захтјева сматра да су одредбе члана 19.7 Изборног закона, одредбе члана VI.C. став 7 Амандмана на Устав ФБиХ и одредбе чл. 44 и 45 Статута, којима је прописано да за градоначелника могу да буду изабрани само вијећници изабрани у Градско вијеће и да градоначелника бирају и смјењују вијећници Градског вијећа, дискриминаторске за све грађане Града Мостара. Наиме, подносилац захтјева наводи да је тачком 3) Амандмана CIV на Устав ФБиХ и одговарајућим одредбама Изборног закона прописано да начелнике и градоначелнике бирају грађани на непосредним и тајним изборима, те да је тачком 2) Амандмана CI на Устав ФБиХ прописано да „Град Мостар има надлежности општине”. При томе, подносилац захтјева истиче да у свим општинама и Граду Бањалуци грађани непосредно учествују у избору начелника и градоначелника, из чега произилази да грађани Мостара немају иста права као грађани Града Бањалуке. Такође, подносилац захтјева наводи да су оспореним одредбама посебно дискриминисани грађани бивше Централне зоне, који због начина избора вијећника у Градско вијеће могу да дођу у ситуацију да немају могућност да буду бирани за градоначелника.

б) Одговор на захтјев

15. У одговору на захтјев Представнички дом је навео да је Уставноправна комисија Представничког дома на 87. сједници одржаној 14. децембра 2009. године разматрала предметни захтјев и да након расправе са три гласа „за”, три гласа „против” и без гласова „суздржан” не подржава захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине.

16. У одговору на захтјев Дом народа је навео да је Уставноправна комисија Дома народа на 48. сједници одржаној 23. децембра 2009. године разматрала предметни

захтјев и да, након расправе са три гласа „за”, без гласова „против” и са два гласа „суздржан”, без гласова сва три конститутивна народа, не подржава захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине.

с) Мишљење Високог представника у својству *amicus curiae*

17. У вези с оспореним одредбама чл. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4 и 19.5 Изборног закона, члана VI.C. став 4 Амандмана CI на Устав ФБиХ и чл. 7, 15, 16 и 17 Статута, Високи представник је у писаном стручном мишљењу, прије свега, навео да члан 3 Протокола број 1 уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима из 1966. године уређује поступак за услове допустивости за представке пред Комитетом за људска права Уједињених нација, те да се ови услови не примјењују пред Уставним судом. Високи представник је навео да, ако се ради о грешци и ако су подносиоци захтјева под наведеним подразумијевали члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, наведени члан није примјенљив у конкретном случају, пошто се тај члан не примјењује на изборе за тијела локалне власти која не врше законодавне овласти већ врше регулаторне овласти које им је делегирао Парламент. Уколико би подносиоци захтјева остали при тврдњи да је члан 14 Европске конвенције примјенљив у вези с чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Високи представник је навео да је Европски суд за људска права јасно утврдио да из комбинације ових одредби не може да се изведе право да сви гласови имају једнаку тежину. Што се тиче тврдњи подносиоца захтјева у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Високи представник се позвао на Општи коментар Комитета за људска права УН у ком је наведено да било каква ограничења права из члана 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима „требају бити заснована на објективним и разумним критеријима”. Наиме, Високи представник је навео да принцип „једна особа, један глас” и принцип да сви гласови имају једнаку тежину није апсолутно право и да ограничење тог права може да буде оправдано на основу објективних и разумних критеријума. У вези с тим је навео да је изборни систем у Граду Мостару оправдан када се у обзир узму циљеви који се желе постићи тим системом и историјат Града. Навео је да, при процјењивању оправданости у овом случају, мора да се узме у обзир сложена историја провођења мира у Мостару и важност улоге коју Мостар има у ширем контексту провођења мира у Федерацији и цијелој држави. Високи представник сматра да су поштовање једнакости конститутивних народа и стварање дјелотворног механизма подјеле власти који спречава да било који народ има већинску контролу у Градском вијећу легитимни циљеви који се желе постићи оспореним одредбама Статута, Изборног закона и Устава ФБиХ. Такође, сматра да постоји разумно сразмјеран однос између средстава која су употријебљена и циља који се жели постићи.

18. У вези с оспореним одредбама члана 38 Статута, Високи представник сматра да ни Устав Босне и Херцеговине, ни Устав ФБиХ, као ни међународни инструменти које наводи подносилац захтјева не гарантују „право грађана да буду бирани или да учествују у процесу доношења одлука у оквиру комисија Градског вијећа”.

19. У вези с оспореним одредбама члана 19.7 Изборног закона, члана VI.C. став 7 Амандмана CI на Устав ФБиХ и чл. 44 и 45 Статута, Високи представник сматра да ни Устав Босне и Херцеговине, ни Устав ФБиХ, као ни међународни инструменти које наводи подносилац захтјева не захтијевају примјену јединственог система избора/смјене градоначелника/начелника општина на подручју цијеле Босне и Херцеговине. Навео је да власти у Босни и Херцеговини уживају широку слободу процјене у погледу утврђивања било непосредног или посредног система избора и/или смјене градоначелника и општинских начелника. Даље, да Устав ФБиХ предвиђа могућност било непосредног или посредног избора и смјене с дужности начелника општина/градоначелника у Босни и Херцеговини. Такође, да се избор и смјена градоначелника Сарајева, Источног Сарајева и Брчко Дистрикта врши на посредан начин, као што је то случај и с Градом Мостаром.

d) Мишљење Венецијанске комисије у својству *amicus curiae*

20. Венецијанска комисија је навела да одредбе чл. 19.4 и 19.6 Изборног закона, које регулишу избор Градског вијећа, одступају од принципа једнаке тежине сваког гласа јер успостављају минимални и максимални праг заступљености три конститутивна народа и Осталих. Венецијанска комисија је навела да те одредбе гарантују заступљеност свих конститутивних народа и Осталих, те спречавају доминацију једног конститутивног народа или Осталих у Градском вијећу. У вези с тим, Венецијанска комисија је навела да је приликом оцјењивања односних одредби одлучујуће да ли ограничење принципа једнаке тежине гласа може да се сматра разумним и заснованим на објективним критеријумима према утврђеним принципима Европског суда за људска права и Комитета за људска права УН-а. Венецијанска комисија је истакла да је у свом мишљењу о Изборном закону Босне и Херцеговине из 2001. године навела „да је расподјела радних мјеста у државним органима између конститутивних народа била централни елеменат Дејтонског споразума који је омогућио мир у Босни и Херцеговини, те да је у том смислу тешко оповргнути законитост норми које би могле бити проблематичне с гледишта недискриминације, али неопходне да се постигне мир и стабилност”. Венецијанска комисија је истакла „да, иако се ситуација у Босни и Херцеговини развијала у позитивном смислу, и даље остају околности које захтијевају политички систем који није прости одраз правила већине, већ који гарантује расподјелу власти и позиција

међу националним скупинама, те да покушаји да се израде изборна правила која омогућавају одговарајућу заступљеност за разне скупине и даље остају законити”.

21. Даље, Венецијанска комисија је указала на Одлуку Уставног суда број У 4/05, која се тиче изборног система Града Сарајева, у којој је Уставни суд навео „да је неопходно да сва три конститутивна народа добију минимум гаранција за учешће у Градском вијећу без обзира на изборне резултате, будући да је то једини начин да се испоштује принцип конститутивности народа на цијелој територији Босне и Херцеговине”. Такође, Венецијанска комисија је указала на трећу Дјелимичну одлуку Уставног суда у предмету број У 5/98 у којој је Уставни суд навео „да досљедна примјена демократског принципа – један бирач један глас, у постојећим политичким приликама у Босни и Херцеговини, носи ризик стварања једнонационалне власти изабране у подручјима у којима је један конститутиван народ у већини”. Имајући у виду наведено, Венецијанска комисија је навела да, према општим приликама у Босни и Херцеговини и специфичним околностима у Мостару, гарантовање заступљености у изабраним тијелима свих конститутивних народа и Осталих, као и спречавање било које групе да доминира у таквим тијелима, остаје законит циљ, иако би развој требао да се креће у смислу система који даје већу тежину изборним резултатима. При томе, Венецијанска комисија је истакла да су слична рјешења усвојена за Град Сарајево (као што слиједи из Одлуке У 4/05), као и у другим европским градовима са сличним контекстима мултинационалног или мултијезичког састава (нпр. у Белгији). По мишљењу Венецијанске комисије, одступања од принципа једнаке тежине сваког гласа пропорционална су законитом циљу ком се тежи и испуњавају критеријум разумности и објективности како се то захтијева Протоколом број 12 уз Европску конвенцију, чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима и Општим коментаром Комитета за људска права УН-а. Такође, Венецијанска комисија је навела да то важи и за одредбе о организацији и саставу комисија Градског вијећа који слиједи исти критеријум.

22. У погледу бивше Централне зоне, Венецијанска комисија је навела да грађани бивше Централне зоне, за разлику од грађана који живе у било ком од шест градских подручја, гласају само за 17 вијећника који се бирају у изборној јединици на нивоу Града, али не и за 18 вијећника који се бирају на нивоу градских подручја као изборних јединица. Венецијанска комисија је истакла да из наведеног произилази да су бирачка права грађана бивше Централне зоне мања од оних која имају остали грађани Мостара, те да је основа за такво другачије поступање чисто географске природе. У вези с тим, Венецијанска комисија је навела да није обавијештена о било каквим посебним разлозима за такво поступање, тако да у недостатку разумног

и објективног оправдања та разлика у поступању дјелује дискриминаторски и представља кршење Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Такође, Венецијанска комисија је навела да Градско вијеће има непосредну и велику моћ у односу на Централну зону у областима (расподјела прихода остварених из накнада по основу додјеле земљишта у склопу бивше Централне зоне) која су у градским подручјима у надлежности комисија Градског вијећа. Венецијанска комисија сматра да су на тај начин грађани бивше Централне зоне на дискриминишући начин лишени права да самостално и у свом интересу регулишу и управљају дијелом јавних питања, а да за то не постоји никакво посебно и објективно оправдање, те да је стога дошло до кршења Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

23. У погледу избора градоначелника, Венецијанска комисија је навела да се ни Устав Босне и Херцеговине, нити међународни инструменти на које се подносилац захтјева позива, не баве избором градоначелника, али да пружају могућност непосредног и посредног избора. Венецијанска комисија је навела да је посредни избор усмјерен ка националном помирењу које је много теже постићи у контексту непосредних избора, да то представља легитиман циљ, те да су основе бирачког права о ком је ријеч очуване. Сходно мишљењу Венецијанске комисије, у конкретном случају постоји разумно и објективно оправдање за другачије поступање при избору градоначелника.

IV. Јавна расправа

24. Уставни суд је, у складу с чланом 46 Правила Уставног суда, на Пленарној сједници одржаној 28. и 29. маја 2010. године одлучио да одржи јавну расправу на којој ће се расправљати о предметном захтјеву. Уставни суд је, у складу с чланом 47 став 3 Правила Уставног суда, на Пленарној сједници одржаној 9. јула 2010. године, одлучио да се на јавну расправу позову: представник подносиоца захтјева, представници оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, представник Савјета Европе, представник Европске уније, представник OSCE-а, представник ОНР-а, представник Венецијанске комисије, предсједник Градског вијећа Града Мостара, градоначелник Града Мостара, представник Централне изборне комисије Босне и Херцеговине и експерти за изборни систем проф. др Зоран Томић и др Суад Арнаутовић.

25. Уставни суд је 24. септембра 2010. године одржао јавну расправу на којој су присуствовали: представници подносиоца захтјева, представник Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, представник Клуба делегата бошњачког народа у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ, представник Канцеларије

Секретаријата Савјета Европе у БиХ, представник шефа Мисије OSCE-а у БиХ, представник ОHR-а, председник Градског вијећа Града Мостара, градоначелник Града Мостара, представник Централне изборне комисије Босне и Херцеговине и експерти за изборни систем проф. др Зоран Томић и др Суад Арнаутовић. У расправи о предметном захтјеву су учествовали: представници подносиоца захтјева, представник Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, представник Клуба делегата бошњачког народа у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ, председник Градског вијећа Града Мостара, градоначелник Града Мостара, представник Централне изборне комисије Босне и Херцеговине и експерти за изборни систем, проф. др Зоран Томић и др Суад Арнаутовић.

V. Релевантни прописи

26. **Изборни закон Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 23/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 12.7

Опитински начелник може се бирати или посредним избором од опитинског вијећа, односно скупштине општине, или непосредним избором од регистрованих бирача у тој општини. Ако ентитетски закони предвиђају да се начелник бира непосредним избором, тада ће се избор вршити у складу са ставом 2. овог члана. Ако ентитетски закони предвиђају да се избор начелника врши посредно од опитинског вијећа, односно скупштине општине, тада се избор врши у складу са ставом 3 овог члана. Ако ентитетски закони не предвиђају начин избора начелника, тада се начелник бира посредним избором, као што је утврђено у ставу 3. овог члана.

Ако се начелник непосредно бира, тада Изборна комисија Босне и Херцеговине утврђује изглед гласачког листића.

Ако се начелник бира посредно, тада се он или она бирају на основу већине гласова укупног броја чланова опитинског вијећа, односно скупштине општине. Сваки члан опитинског вијећа, односно скупштине општине може предложити кандидата за функцију опитинског начелника. Ако кандидат не добије већину гласова од укупног броја чланова, проводи се други круг избора. Ако ниједан кандидат не добије већину гласова од укупног броја чланова, проводи се трећи круг избора. У трећем кругу избора биће изабран члан који добије највећи број гласова. Ако је резултат исти, најмлађи од кандидата са истим резултатом биће изабран за опитинског начелника.

У случају да посредно изабрани начелник поднесе оставку, умре или буде смијењен од опитинског вијећа, односно скупштине општине, опитинско вијеће, односно скупштина општине бира новог начелника у складу са ставом 3. овог члана.

27. Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 20/02)

Члан 18.

Постојећа поглавља 12., 13., 14., 15., 16., 17. и 18. постају поглавља 13., 14., 15., 16., 17., 18. и 19.

28. Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 4/04) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2.

Ново поглавље 19 се уводи у Изборни закон Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, број 23/01, 7/02, 9/02, 20/02 и 25/02): иза поглавља 18. „Дистрикт Брчко” додаје се ново поглавље под називом „Град Мостар” у којем стоји:

„Члан 19.1

Овим законом се уређује избор вијећника у Вијеће Града Мостара (у даљем тексту: Градско вијеће). Изузетно од одредаба поглавља 13. овог закона, принципи утврђени овим поглављем примјењују се на изборе у Граду Мостару.

Члан 19.2

У састав Градског вијећа улази тридесетпет (35) чланова. Вијећници у Градском вијећу се бирају у градској изборној јединици и изборним јединицама градског подручја, на начин утврђен у члану 19.4 овог закона.

„Градска изборна јединица” у смислу претходног става обухвата цијело подручје Града дефинисано у члану 5. Статута Града Мостара.

„Изборне јединице градског подручја” у смислу става 1. овог члана су бивше градске општине како је то дефинисано чланом 7. и чланом 15. Статута Града Мостара.

Члан 19.3

Град Мостар има једну Изборну комисију успостављену у складу са одредбама овог закона у дијелу у којем се овај закон односи на општинске изборне комисије.

Члан 19.4

Седамнаест (17) вијећника се бира из градске изборне јединице. Минимално четири (4) вијећника из сваког од конститутивних народа и један (1) вијећник као припадник скупине „осталих” се бира из градске изборне јединице.

Три (3) вијећника се бирају из сваке од 6 изборних јединица градског подручја.

Изборна јединица градског подручја 1 састоји се од бивше градске општине Мослар Сјевер.

Изборна јединица градског подручја 2 састоји се од бивше градске општине Мослар Стари Град.

Изборна јединица градског подручја 3 састоји се од бивше градске општине Мослар Југоисток.

Изборна јединица градског подручја 4 састоји се од бивше градске општине Мослар Југ.

Изборна јединица градског подручја 5 састоји се од бивше градске општине Мослар Југозапад.

Изборна јединица градског подручја 6 састоји се од бивше градске општине Мослар Запад.

Ниједан од конститутивних народа нити из групе „осталих” не могу имати више од петнаест (15) својих представника у Градском вијећу.

Члан 19.5

Прво се врши додјела мандата који се попуњавају из градске изборне јединице, према формули утврђеној у ставу 1. члана 9.6 овог закона. Ако додјела мандата из градске изборне јединице не омогућује минималну заступљеност било којег од конститутивних народа и/или скупине „осталих” на начин утврђен у складу с ставом 1. члана 19.4 овог закона, примјењиваће се слиједећи метод:

1. Један или више посљедњих мандата који ће се додјељивати из градске изборне јединице потребан за испуњавање квота било којег од конститутивних народа односно групе „осталих” додјељује се једном или више кандидата из реда одговарајућег конститутивног народа и/или групе „осталих” који је тј. који су добили највећи број гласова са листе политичке странке, са листе независних кандидата или са листе коалиције којима је мандат додијељен према ставу 1. члана 9.6 овог закона. Уколико се мандат утврђен према формули из става 1. члана 9.6 овог закона додијели независном кандидату, примјењује се тачка 2. овог члана.

2. Ако политичка странка, листа независних кандидата или коалиција којима је мандат додијељен на начин утврђен у ставу 1. члана 9.6 овог закона не посједује довољан број одговарајућих кандидата на листи своје градске изборне јединице, или ако би мандат, према члану 9.6. овог закона, био дат једном или више независних кандидата, мандат се преноси:

- на политичку странку или странке, листу или листе независних кандидата или коалицију или коалиције које имају такве преостале кандидате на својим листама; или
- на независног кандидата или кандидате из реда одговорајућег конститутивног народа или из скупине „осталих” који има други по реду највећи количник као што је то утврђено чланом 9.6 овог закона.

3. Ако се ниједан кандидат из реда једног или више датих конститутивних народа или скупине „осталих” не нађе у складу са тач. 1. и 2. овог члана, мандат се преноси на:

- политичку странку, листу независних кандидата или листу коалиције која располаже тим кандидатима преосталим на листи било које друге изборне јединице градског подручја након што су мјеста која су попуњена из ових изборних јединица додијељена у складу с чланом 19.6 овог закона или
- на независног кандидата или кандидате из реда одговорајућег конститутивног народа или из скупине „осталих” који су се кандидовали за било коју изборну јединицу градског подручја, а који има највећи количник као што је то утврђено чланом 9.6 овог закона.

Став 2. члана 9.6 се не примјењује када се додјељују мандати из овог члана.

Члан 19.6

Мандати који се попуњавају из изборних јединица градских подручја након тога се додјељују према формули утврђеној у члану 9.6 овог закона. Мандати се додјељују појединачно почевши са највише ранжираним кандидатом у свакој изборној јединици градског подручја и наставља се на сличан начин како би се попунило свако доступно мјесто из сваке изборне јединице градског подручја. Редослијед попуњавања мандата додијељених свакој изборној јединици градског подручја за сваки од три узастопна корака одређује се жријебањем. Жријебање организује Изборна комисија Босне и Херцеговине.

Уколико би додјела мандата из изборне јединице градских подручја водила ка заступљености једног конститутивног народа и/или скупине осталих преко квоте која је утврђена према члану 19.4 став 4. овог закона, примјењиваће се слиједећи метод:

1. Мандат ће бити прерасподијељен кандидату који не припада датом конститутивном народу и/или скупини „осталих” који је добио највећи број гласова на листи политичке странке, листе независних кандидата или коалиције којима је

мандат додијељен у складу са чланом 9.6 став 1. овог закона. Ако би се мандат према формули из члана 9.6 став 1. овог закона додјељивао независном кандидату, примјењиват ће се тачка 2. овог члана.

2. Ако такав кандидат не постоји или ако би се мандат према формули из члана 9.6 став 1. овог закона додјељивао независном кандидату, мандат се преноси у исту изборну јединицу градског подручја или:

- политичкој странци, листи независних кандидата или коалиције која има кандидата који не припада датом конститутивном народу и/или групи „осталих” који је преостао на листи; или
- независном кандидату или кандидатима који не припада/ју датом конститутивном народу и/или групи „осталих” који имају највећи сљедећи количник као што је то утврђено у члану 9.6 овог закона.

3. Ако не постоји такав кандидат у складу са тач. 1. и 2. овог члана, мандат односно мандати се преносе на:

- политичку странку, листу независних кандидата или коалиције која има таквог кандидата који је преостао на листи из било које друге изборне јединице градског подручја након што су мјеста попуњена из те изборне јединице градског подручја била додијељена у складу са чланом 19.6 овог закона; или
- независног кандидата из одговарајућег конститутивног народа или групе „осталих” који се кандидовао за било коју изборну јединицу градског подручја, а који је добио највећи количник као што је то утврђено чланом 9.6 овог закона.

Члан 19.7

Изузетно од одредаба члана 13.7. овог закона, градоначелник Града Мостара се бира индиректно у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.”

29. Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 33/08)

Члан 57.

Члан 13.7 мијења се и гласи:

(1) Општински начелник односно градоначелник бира се у складу са овим Законом, уставима, ентитетским законима и статутом општине односно града.

(2) Ако се општински начелник односно градоначелник бира непосредно, општинског начелника односно градоначелника бирају бирачи уписани у Централни бирачки списак у тој изборној јединици у складу са овим Законом, ентитетским законом, статутом општине, односно града.

(3) У случају да изабраном начелнику односно градоначелнику из става (2) овог члана престане мандат у складу са чланом 1.10 овог Закона или буде опозван, општински начелник односно градоначелник бира се у складу са овим Законом, ентитетским законом, статутом општине односно града.

30. Измјене и допуне Устава Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 13/97)

Амандман XVI

У Уставу Федерације Босне и Херцеговине, иза поглавља: „VI - ОПЋИНСКЕ ВЛАСТИ”, додаје се ново поглавље, које гласи:

VI. А. ГРАДСКЕ ВЛАСТИ

1) За подручје двије или више општина које су урбано и територијално повезане свакодневним потребама грађана, формира се град као јединица локалне управе и самоуправе, у складу са федералним законом.

2) Одговорности града обухватају: а) финансије и пореску политику, у складу са федералним и кантоналним законима, б) заједничку инфраструктуру, с) урбанистичко планирање, д) јавни промет, е) друге надлежности које граду повјери кантон, односно које пренесе општине.

3) Град има статут који мора бити у складу са овим уставом, кантоналним уставом и кантоналним законодавством.

4) Град има градско вијеће, чији састав чини једнак број вијећника из сваке општине, а број вијећника, поступак избора и трајање мандата утврђује се статутом. Градско вијеће не може имати мање од 15, а нити више од 30 вијећника.

5) Градско вијеће: а) припрема и двотрећинском већином усваја статут града, б) бира градоначелника, с) доноси буџет града, д) доноси прописе у извршавању пренесених овлаштења и врши друга овлаштења утврђена статутом.

б) Одговорност градоначелника је: а) именовање и смјењивање градских функционера, б) провођење градске политике и извршавање градских прописа, с) осигурање сарадње градских функционера са омбудсменима, д) подношење извјештаја градском вијећу и јавности о провођењу градске политике.

7) Град остварује приходе опорезивањем, задуживањем и на други начин, у складу са законом.

31. Измјене и допуне Устава Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 9/04) у релевантном дијелу гласе:

Амандман С1

Додаје се нови члан VI.C који гласи:

„VI.C Организација Мостара

4) Градска подручја су изборне јединице. Статутом се одређује састав Градског вијећа, а изборни поступак се регулише Изборним законом Босне и Херцеговине и Статутом на начин који може одступати од услова прописаних у члану VI.A овог Устава.

7) Сваки грађанин Босне и Херцеговине који испуњава услове за гласање у Граду Мостару може бити изабран за градоначелника Града Мостара. Градоначелника бира и смјењује двотрећинска већина изабраних вијећника. Поступак избора и смјењивање градоначелника се детаљније одређује Статутом Града Мостара.

32. Одлука којом се исправља превод званичне одлуке Високог представника којом се проглашавају измјене и допуне Устава Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 32/07)

Члан 1.

У члану VI.C, став 7 Устава Федерације Босне и Херцеговине, прва реченица која гласи: „Сваки грађанин Босне и Херцеговине који испуњава услове за гласање у Граду Мостару може бити изабран за градоначелника Града Мостара”, замјењује се сљедећом реченицом: „Само вијећници изабрани у Градско вијеће могу бити бирани за градоначелника Града Мостара”.

Члан 2.

Ради отклањања сумње, овим се изричито изјављује и указује да се сматра да је исправљена одредба споменута у члану 1. ове Одлуке на снази од 15. марта 2004. године.

33. Статут Града Мостара („Градски службени гласник Града Мостара” број 4/04) у релевантном дијелу гласи:

Користећи се овластима које су Високом представнику дате у члану В Анекса 10. (Споразум о provedби цивилног дијела Мировног споразума) Општег оквирног

споразума за мир у Босни и Херцеговини, према којем је Високи представник коначни ауторитет у земљи у погледу тумачења горенареченог Споразума о provedби цивилног дијела Мировног уговора; и посебно узевши у обзир члан II 1. (д) истог Споразума према којем Високи представник „помаже, када оцијени да је то неопходно, у рјешавању свих проблема који се појаве у вези с provedбом цивилног дијела Мировног уговора”;

[...]

Имајући на уму свеукупност горенаречених питања, Високи представник доноси сљедећу:

ОДЛУКУ

којом се проглашава Статут Града Мостара

Статут Града Мостара који се налази у даљњем тексту чини саставни дио ове Одлуке и ступа на снагу 15. марта 2004. године.

Статут је на снази на привременом основу све док га не усвоји Градско вијеће Града Мостара у одговарајућој форми, без измјена и допуна и без додатних услова.

[...]

У складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине и Уставом Херцеговачко-неретванског кантона, Градско вијеће Града Мостара доноси сљедећи Статут:

Члан 5.

Територија Града

Територија Града обухвата јединствено, неподијељено подручје у складу са стањем подручја према катастарским цртама рубних дијелова на дан 1. јануара 1991. године, модификованог Општиним оквирним споразумом за мир у Босни и Херцеговини, потписаним 14. децембра 1995. године.

Члан 7.

Градска подручја

1. У Граду се формира шест (6) градских подручја која одговарају бившим градским општинама.

2. Подружнице Градске управе се формирају у градским подручјима искључиво у сврху пружања максималног обима услуга грађанима у њиховом окружењу.

3. Градска подручја Града су изборне јединице у складу са чланом 15 овог Статута.

Члан 15.

Избори за Градско вијеће

1. Вијећници у Градском вијећу се бирају у изборним јединицама.

2. Изборне јединице у Граду су подручје Града и шест градских подручја, како је дефинисано у члановима 5. и 7. овог Статута и мапи приложеној у Привременом статуту објављеном у „Градском службеном гласнику Града Мостара” од 20. фебруара 1996. године (ГСГ. Града Мостара, бр. 1/96, 20. фебруар 1996. године), која је саставни дио овог Статута.

Члан 16.

Заступљеност у Градском вијећу

1. Најмање четири (4) представника из реда сваког конститутивног народа и један (1) из реда Осталих ће бити заступљени у Градском вијећу.

2. Ниједан од конститутивних народа не може имати више од петнаест (15) вијећника.

Члан 17.

Расподјела мандата

1. У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника. Преосталих седамнаест (17) вијећника се бира на подручју Града као једне изборне јединице (у даљем тексту: Градска листа).

2. Најмање четири (4) кандидата из реда сваког конститутивног народа и један (1) кандидат из реда Осталих са Градске листе ће бити изабрани у Градско вијеће.

3. Расподјела мандата у Градском вијећу се врши у складу са Изборним законом Босне и Херцеговине.

Члан 28.

Надлежности Градског вијећа

1. Градско вијеће је највиши орган Града и одговорно је за сва питања која су у његовој надлежности у складу са уставима и законом.

Члан 38.

Комисије за градска подручја

1. За свако од градских подручја успоставља се по једна комисија Градског вијећа за градско подручје. У састав сваке од комисија Градског вијећа за градска

подручја (у даљем тексту: Комисије за градска подручја) улазе по три градска вијећника изабрана са територије релевантног градског подручја на основу члана 17. став 1. овог Статута.

2. У надлежности комисија за градска подручја спадају:

- доношење одлука о расподјели прихода по основу додијељеног грађевинског земљишта, у складу с чланом 56. овог Статута;*
- учествовање у доношењу одлуке о расписивању референдума, у складу с чланом 33, став 3. овог Статута;*

3. Доношење одлука комисија за градска подручја обавља се простом већином гласова.

4. Ставови 3. до 5. члана 37, овог Статута примјењују се на комисије за градска подручја. Питања која нису уређена овим Статутом прописују се Пословником о раду Градског вијећа у складу с општим принципима утврђеним у овом Статуту.

Члан 44.

Избор Градоначелника

1. На мјесто градоначелника могу бити изабрани само вијећници изабрани у Градско вијеће.

2. Избор градоначелника ће се вршити на првој сједници Градског вијећа након изборв.

3. Сваки градски вијећник има право да номинује кандидате из реда изабраних вијећника.

4. Прије избора, номиновани кандидати морају изјавити у писаној форми да прихватају кандидатуру.

5. Двотрећинска већина гласова изабраних градских вијећника је потребна за избор градоначелника. Уколико ниједан од кандидата не добије довољан број гласова у првом кругу, врши се други круг избора између два кандидата који су добили највећи број гласова у првом кругу. Уколико је, усљед неријешеног исхода избора међу кандидатима у првом кругу, немогуће установити која су два кандидата добили највећи број гласова, организоваће се посебан круг за ове кандидате како би се извршио одабир кандидата или кандидатв који ће се квалификовати за други круг. Уколико ниједан од преостала два кандидата не добије двотрећинску већину гласова у другом кругу, врши се трећи круг избора. У трећем кругу, проста већина гласова изабраних градских вијећника је потребна за избор градоначелника од два преостала кандидата. Уколико преостала два кандидата добију исти број гласова у трећем кругу, млађи од та два кандидата бити ће изабран за градоначелника.

6. Одмах након избора, изабрани кандидат даје изјаву о томе да ли прихвата избор. Уколико изабрани кандидат одбије избор, избори ће се поновити према поступку прописаном у овом члану.

Члан 45.

Смјена са функције

1. Градоначелник може бити смијењен са функције прије истека његовог мандата одлуком Градског вијећа.

2. Приједлогу за смјену потребна је подршка натполовичне већине изабраних градских вијећника.

3. Одлука о смјени градоначелника се доноси на посебној сједници Градског вијећа. Одлука се доноси двотрећинском већином гласова изабраних Градских вијећника.

VI. Допустивост

34. Одлуком Високог представника проглашен је предметни Закон о измјенама и допунама Изборног закона и одређено је да Одлука ступа на снагу 1. марта 2004. године, те да за њено ступање на правну снагу нису потребни даљњи процедурални кораци. Такође, одлукама Високог представника проглашене су Измјене и допуне Устава ФБиХ и Статут за које је одређено да ступају на снагу 15. марта 2004. године, те да су на снази на привременом основу док их не усвоји Парламент ФБиХ, односно Градско вијеће Града Мостара у одговарајућој форми, без измјена и допуна и без додатних услова.

Допустивост у односу на Одлуку Високог представника којом се проглашава Статут Града Мостара

35. Подносилац захтјева сматра да став 1 уводног општег дијела Одлуке Високог представника којом се проглашава Статут није у складу с чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине и да став 2 предметне Одлуке није у складу с чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

36. У погледу надлежности Високог представника да доноси законе, те надлежности Уставног суда да одлучује о сагласности тих закона с Уставом Босне и Херцеговине, Уставни суд је већ раније изразио свој став да овласти Високог представника произилазе из Анекса X Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, релевантних резолуција Савјета безбједности Уједињених нација и Бонске декларације и да те овласти, као ни вршење тих овласти, нису подложне

контроли Уставног суда. Међутим, када Високи представник интервенише у правни систем Босне и Херцеговине, супституишући домаће власти, тада дјелује као власт Босне и Херцеговине, а закони које доноси су природе домаћих закона те морају да се сматрају законима Босне и Херцеговине, чија је сагласност с Уставом Босне и Херцеговине подложна контроли Уставног суда (види Уставни суд, Одлука број У 9/00 од 3. новембра 2000. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 1/01, Одлука број У 16/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 13/01 и Одлука број У 25/00 од 23. марта 2001. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 17/01).

37. Из наведеног произилази да Уставни суд није надлежан да испитује уставност става 1 уводног општег дијела и става 2 Одлуке Високог представника којом се проглашава Статут, будући да се ради о овластима Високог представника које произилазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, а које, како је наведено у претходној тачки одлуке, нису подложне контроли Уставног суда.

38. Имајући у виду одредбе члана 17 став 1 тачка 1 Правила Уставног суда, према којима ће се захтјев одбацити као недопуштен уколико се утврди да Уставни суд није надлежан за одлучивање, Уставни суд је у односу на овај дио предметног захтјева одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост у односу на оспорене одредбе Изборног закона, Устава ФБиХ и Статута Града Мостара

39. С друге стране, Уставни суд указује да је Високи представник интервенисао у правни систем Босне и Херцеговине и умјесто Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Парламента Федерације Босне и Херцеговине и Градског вијећа Града Мостара донио оспорене одредбе Изборног закона, Устава ФБиХ и Статута. Имајући у виду наведене ставове, ови акти се сматрају домаћим актима чија је сагласност с Уставом Босне и Херцеговине подложна контроли Уставног суда.

40. У погледу оспорених одредби Устава ФБиХ Уставни суд указује да је према члану VI/3а) алинеја 2 Устава Босне и Херцеговине Уставни суд искључиво надлежан да испитује да ли је нека одредба устава ентитета у складу с Уставом Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд указује да, иако одредба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине не предвиђа експлицитну надлежност Уставног суда да оцјењује уставност закона или одредбе закона Босне и Херцеговине, супстанционални појам овласти одређених самим Уставом Босне и Херцеговине

садржи у себи *titulus* Уставном суду за такву надлежност, а посебно улогом Уставног суда као тијела које подржава Устав Босне и Херцеговине. Становиште Уставног суда у оваквим случајевима у његовој досадашњој пракси јасно указује да је Уставни суд надлежан да оцјењује уставност закона, односно појединих одредби закона Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број У 1/99 од 14. августа 1999. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 16/99).

41. Такође, у погледу оспорених одредби Статута, Уставни суд је у својој пракси већ елаборирао питање своје надлежности из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине у сличној ситуацији када је предмет оцјене био Статут Града Сарајева и закључио да је „као институција која подржава Устав Босне и Херцеговине, надлежан да испитује уставност свих аката, без обзира на доносиоца, ако је питање покренуто према једној од надлежности Уставног суда из члана VI/3 Устава Босне и Херцеговине. У складу с аргументацијом о људским правима, Уставни суд је мишљења да, кад год је то могуће, мора да интерпретира своју јурисдикцију тако да дозволи најширу могућност отклањања посљедица кршења тих права. У конкретном случају, захтјев за оцјену уставности се управо односи на питања која произилазе из Устава Босне и Херцеговине и међународних споразума којима се гарантује заштита људских права и тиче се остваривања људских права и уставних принципа, као што је принцип конститутивности народа и право на забрану дискриминације” (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 4/05 од 22. априла 2005. године ст. 14 до 17, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 32/05). Руководећи се принципима из наведене одлуке, Уставни суд сматра да је у конкретном случају надлежан да испитује уставност Статута, будући да се и овдје ради о захтјеву за оцјену уставности који се односи на питања која произилазе из Устава Босне и Херцеговине и међународних споразума о заштити људских права, односно заштити људских права и права на забрану дискриминације.

42. Даље, захтјев за оцјену уставности поднио је Клуб изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, чиме је испуњен услов из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине према ком захтјев може да поднесе најмање једна четвртина чланова/делегата било ког дома Парламентарне скупштине.

43. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев у овом дијелу допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив.

VII. Меритум

Дискриминација у погледу избора за Градско вијеће супротно члану 14 Европске конвенције у вези с чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију

44. Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

45. Члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Високе стране уговорнице се обавезују да у примјереним временским размацама одржавају слободне изборе с тајним гласовањем, под условима који обезбјеђујеју слободно изражавање мишљења народа при избору законодавних тијела.

46. Члан 14 Европске конвенције је примјенљив у случајевима када постоји различито поступање по забрањеној основи према лицу или групи лица која се налазе у сличној ситуацији у вези с неким правом из Европске конвенције и њених протокола, а за то различито поступање нема објективног или разумног оправдања. Сходно томе, да би се примијенио члан 14, правило, акт или пропуст морају да потпадају под дјелокруг неког материјалног права из Европске конвенције. У овом предмету, подносилац захтјева сматра да оспорена одредба потпада под дјелокруг члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (подносилац захтјева се позвао на члан 3 Протокола број 1 уз Међународни пакт, што је очигледна омашка).

47. Обавеза државе, која проистиче из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, предвиђа активно и пасивно бирачко право народа: активно право гласања на изборима и пасивно право да се учествује као кандидат на изборима. Међутим, ова права се односе само на избор 'законодавних тијела'. Европски суд за људска права има досљедно мишљење да се овај члан примјењује само у односу на избор тијела која врше значајну законодавну функцију. Да ли одређено тијело врши довољну законодавну власт да би у ову сврху могло да се сматра законодавним тијелом је питање процјене на које треба да се одговори у свјетлу улоге тог тијела и његовог доприноса демократској изради закона у контексту устава у цјелини: види, нпр., *Mathieu-Mohin u Clerfayt v. Belgium*, пресуда од 2. марта 1987. године, серија А, бр. 113; *Matthews v. United Kingdom*, пресуда од 18. фебруара 1999. године, Извјештаји 1999-I [GC]; *Santoro v. Italy*, пресуда од 1. јула 2004. године, Извјештаји

2004-VI. Док регионално вијеће може да има довољну законодавну власт да се оквалификује као законодавац (види горе наведену пресуду *Santoro v. Italy*), локално вијеће је типично нема: види нпр. *Gorizdra v. Moldova*, апликација бр. 53180/99, одлука о прихватљивости од 2. јула 2002. године; *Cherepkov v. Russia* апликација бр. 51501/99, одлука о прихватљивости од 25. јануара 2000. године, Извјештаји 2000-I; *Salleras Llinares v. Spain*, апликација бр. 52226/99, одлука о прихватљивости од 12. октобра 2000. године, Извјештаји 2000-XI.

48. Одредбом члана 28 Статута Града Мостара је прописано да је Градско вијеће највиши орган Града и да је одговорно за сва питања која су у његовој надлежности у складу с уставима и законом. Измјенама и допунама Устава Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 13/97) прописано је да Градско вијеће: а) припрема и двотрећинском већином усваја статут града, б) бира градоначелника, с) доноси буџет града, д) доноси прописе у извршавању пренесених овлашћења и врши друга овлашћења утврђена статутом.

49. С обзиром на веома ограничен дјелокруг законодавне власти коју врши градско вијеће, Уставни суд сматра да је градско вијеће углавном административно, а не законодавно тијело. Сходно томе, избор за градско вијеће не потпада у дјелокруг обавезе Босне и Херцеговине према члану 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију да одржи слободне изборе који ће обезбиједити ‘слободно изражавање мишљења народа при избору законодавних тијела’. С обзиром на ово, захтјев не покреће питање у погледу примјене члана 14 Европске конвенције у вези с чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Стога, овај дио захтјева се одбија као неоснован.

Дискриминација у погледу избора за градско вијеће супротно члану II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима

50. Подносилац захтјева наводи да одредбе чл. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6 и 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине, одредбе члана VI.C. став 7 Амандмана CI на Устав ФБиХ и одредбе чл. 7, 15, 16, 17, 38, 44 и 45 Статута Града Мостара нису у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (1966) (Анекс I на Устав Босне и Херцеговине).

51. **Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине** у релевантном дијелу гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

52. Анекс I Устава Босне и Херцеговине – Додатни споразуми о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини

7. Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966) и опциони протоколи (1966 и 1989)

53. Члан 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (1966) прописује:

Члан 25.

Сваки грађанин треба да има право и могућност да без икаквих разлика наведених у члану 2. и без неразумних ограничења:

а) судјелује у вођењу јавних послова, изравно или преко слободно изабраних представника;

б) бира и буде биран праведно проведеним, повременим изборима са општим и једнаким правом гласа и тајним гласањем, који обезбјеђујеју слободно изражавање воље бирача;

54. Уставни суд ће захтјев прво испитати, у контексту права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, прије разматрања навода о повреди члана 25б) одвојено.

55. Уставни суд подсјећа да члан II/4 Устава Босне и Херцеговине утврђује да се уживање права и слобода, предвиђених у међународним споразумима наведеним у Анексу I Устава Босне и Херцеговине, обезбјеђује свим лицима без дискриминације по било ком основу. У Анексу I тачка 7 Устава Босне и Херцеговине - Додатни споразуми о људским правима који ће се примјењивати у Босни и Херцеговини је, између осталог, наведен и Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966). Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда за људска права према којој дискриминација постоји само ако се лице или група лица који се налазе у аналогној ситуацији различито третирају, а не постоји неко објективно и разумно оправдање за

различит третман (види Европски суд за људска права, *Белгијски предмет о језицима*, пресуда од 23. јула 1968, серија А, број 6). Овај приступ је Европски суд за људска права примијенио на питања дискриминације у вези с учешћем у политичком животу у Босни и Херцеговини у односу на члан 14 Европске конвенције и члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију: види *Сејдић и Финци в. Босна и Херцеговина*, апликације бр. 27996/06 и 34836/06, пресуда од 22. децембра 2009. године [Велико вијеће]. Уставни суд сматра овај приступ подједнако адекватним када се ради о примјени члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима. У складу с овим приступом, да би за различито поступање постојало објективно и разумно оправдање, потребно је да се кумулативно испуне два услова – да је разликовање установљено ради остваривања неког легитимног циља и да постоји разуман однос пропорционалности између средстава која су употријебљена и циља који се жели постићи.

56. Члан 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима сваком грађанину гарантује право да може да учествује у јавним пословима, право да бира и да буде изабран, као и право приступа јавним службама. За разлику од члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право да бира и да буде изабран према члану 25 Међународног пакта није ограничено на изборе за законодавна тијела, него се примјењује генерално на она тијела чије чланство у потпуности или дјелимично зависи од избора. Међународни пакт од држава потписница захтијева да донесу такве законе и друге мјере које су неопходне како би грађани имали ефективну могућност да уживају у правима која гарантује овај међународни инструмент. У свом Коментару о члану 25б) Међународног пакта (усвојен на 57. сједници од 12. јула 1996. године) Комитет за људска права УН-а је, између осталог, навео да „било какви услови који се примјењују на уживање права заштићених чланом 25б) морају бити засновани на објективним и оправданим критеријумима [...] уживање ових права грађана не може бити укинато или искључено осим под условима који су установљени законом и који су објективни и разумни.” У даљњем дијелу Коментара Комитет за људска права УН-а указује на могућа оправдана ограничења активног и пасивног бирачког права као што су минималне године живота и неприхватљива ограничења као што су имовински услови, степен образовања, писменост, припадност политичкој партији итд. Такође, постоје услови под којима би државе требале да организују изборе без било каквих притисака, присиле или других облика принуде у односу на гласаче. Комитет за људска права УН-а је посебно истакао да Међународни пакт не намеће обавезу постојања неког одређеног изборног система, али да успостављени систем у држави уговорници мора да буде у складу с правима заштићеним чланом 25б) Међународног пакта и мора да одражава изражену слободну вољу

бирача. У Коментару је наглашено да се „принцип један човјек, један глас мора примјењивати, и да се и оквиру изборног система сваке државе уговорнице глас једног бирача треба бити једнак гласу другог бирача. Повлачење граница бирачких јединица и метода додјелјивања гласова не би требало пореметити распоред бирача или дискриминирати било коју групу и не би требало искључити или неразумно ограничити право грађана да своје представнике слободно изаберу.”

57. У првом дијелу свога захтјева подносилац захтјева истиче да су грађани Мостара дискриминисани у односу на друге грађане Босне и Херцеговине у вези с њиховим правима да учествују на слободним изборима за Градско вијеће (или за одговарајуће институције). Наведено је да ова дискриминација проистиче из одредби члана 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и члана 16 Статута, којима је прописано да ће у Градском вијећу бити заступљено најмање четири и највише 15 представника из реда сваког конститутивног народа. Да бисмо схватили значај наведеног, морамо да упоредимо положај појединих конститутивних народа у односу једних према другима у Мостару с аналогним положајем конститутивних народа приликом сличних избора у осталим општинама у Босни и Херцеговини у којима је неки од конститутивних народа у већини. Наиме, подносилац захтјева тврди да прописивање доњег лимита заступљености у Градском вијећу представља привилегију која је у конкретном случају дата српском народу као најмалобројнијем народу у Мостару, док прописивање горњег лимита заступљености за било који конститутивни народ (или Остале) представља вјештачко ограничавање слободних избора у оном обиму у ком се омогућава већински број хрватских заступника на таквим изборима. Супротно томе, подносилац захтјева наводи да у другим општинама које могу да се пореде, као што су Сарајево и Бањалука, у којима је хрватски народ у мањини, закон не прописује еквивалентан доњи лимит заступљености за хрватски народ, или за друге народе који су у мањини, нити ограничава горњи лимит заступљености конститутивног народа који представља већину (без обзира на резултате избора) на начин да привилегује хрватски народ (или друге народе који су у мањини) у градовима у којима су српски или бошњачки народ у већини. Подносилац захтјева је истакао да привилегија која је дата нпр. српском народу да, без обзира на број бирача и изборне резултате, буде заступљен с најмање четири члана вијећа у Градском вијећу, није дата хрватском народу у другим дијеловима Босне и Херцеговине, нпр. у Бањалуци у којој представљају малобројнији народ.

58. При одлучивању да ли је хрватски народ предмет различитог поступања у поређењу са српским и бошњачким народом, потребно је да се нађу одговарајуће упоредне ситуације. Другим ријечима, да би се утврдило да ли је дошло до

различитог поступања потребно је да се одреди која се лица или групе налазе у релевантно сличним ситуацијама, тако да би различито поступање према тим лицима или групама захтијевало оправдање. У овом предмету подносилац захтјева се жали да су представници хрватског народа у Мостару изложени различитом и неповољнијем поступању него српски народ у изборним јединицама у којима је српски народ у већини, као нпр. у Бањалуци, или у подручјима, као што је Сарајево, гдје је бошњачки народ у већини. Постоје два могућа основа за поређење. Први је положај Хрвата у Мостару у поређењу са Србима, Бошњацима и Осталима у Мостару. Судаћи по оспореним одредбама, Хрвати, Срби и Бошњаци су у истом положају при изборима за Градско вијеће, док су Остали у неповољнијем положају, али још увијек добијају неку врсту заштите од могућих изборних резултата који им нуде малу или никакву заступљеност.

59. На први поглед, чини се да ово није проблем на који би Хрвати (или Срби или Бошњаци) могли да се жале. Међутим, слично поступање према народу или групама које нису у релевантно сличним ситуацијама може понекад да укључује право на недискриминацију: сличне ситуације треба да буду једнако третиране, али релевантно различите ситуације треба да буду третиране различито. Уколико би хрватски народ могао да докаже да би у градском вијећу био у значајној мјери недовољно заступљен у односу на друге конститутивне народе и Остале узимајући у обзир њихово бројчано учешће у популацији Мостара, вјештачко ограничавање броја заступника би у сваком случају захтијевало оправдање према члану II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Међутим, не постоје најновији и поуздани статистички подаци о структури становништва Мостара; посљедњи подаци који могу да се нађу су резултати пописа из 1991. године. На јавној расправи представник Централне изборне комисије, госп. Бранко Петрић, је одговарајући на питање Суда потврдио да постоји изборна евиденција из које би било могуће да се саставе статистички подаци о тренутној распоређености припадника конститутивних народа у разним изборним јединицама Мостара. Међутим, таква врста статистике још није сачињена. С обзиром на ово, Уставни суд није у позицији да по овој основи каже да оспорене одредбе укључују права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине.

60. Друга основа за одлучивање да ли је дошло до различитог поступања је поређење положаја конститутивних народа у Мостару с њиховим положајем при изборима за Градско вијеће и за сличне институције у другим дијеловима Босне и Херцеговине. Онда се поставља питање да ли је посебно поступање према гласачима који нису припадници хрватског народа на подручју Мостара различито од поступања према

гласачима који нису припадници већинског народа у Бањалуци или Сарајеву, тако да су Хрвати на подручју Мостара доведени у неповољнији положај у погледу њиховог права на гласање и права на учешће у јавном животу у односу на Србе у Бањалуци или Бошњаке у Сарајеву, јер је могући омјер изабраних заступника који могу да буду представници Хрвата на подручју Мостара мањи од омјера изабраних заступника за Сарајево и Бањалуку, који могу да буду представници Бошњака, односно Срба.

61. Уставни суд запажа да, у вези са Градским вијећем Града Сарајева, Статут Града Сарајева, у члану 22(3) одређује: „Бошњацима, Хрватима и Србима, као конститутивним народима, појединачно бити ће гарантован минимум од 20% мјеста у Градском вијећу, а групи Осталих најмање 2 (два) мјеста, без обзира на изборне резултате”. Као резултат, бошњачка већина не може да има мање од 20% мјеста, ни више од 60% мјеста минус два мјеста. Статут Града Бањалуке у члану 33(2) одређује: „припадницима свих националних мањина гарантује се једно одборничко мјесто у Скупштини Града Бањалука”. Ово значи да би Срби, који су већина у Бањалуци, потенцијално могли да остану без иједног мјеста или да имају једно мјесто мање од 100% мјеста у Скупштини Града Бањалуке.

62. Ако ово упоредимо са ситуацијом која се односи на изборни положај Хрвата у вези с Градским вијећем Мостара, можемо да утврдимо да према одредбама чланова 19.2 и 19.4 Закона о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине, у састав Градског вијећа улази 35 вијећника, од којих се 17 бира из градске изборне јединице, те минимално четири из сваког конститутивног народа и најмање један вијећник из групе Остали. Стога, Хрвати могу да добију најмање четири, или највише осам мјеста. Преостаје да се изабере још 18 вијећника (по три из сваке од шест изборних јединица градског подручја). Законом није прописано да неки одређени број тих вијећника морају да буду из конститутивних народа или из групе Остали, већ је у 9. ставу члана 19.4 прецизирано да ниједан конститутивни народ, ни Остали, не могу да имају више од 15 својих представника у Градском вијећу. Слиједи да Хрвати могу да имају било који број својих представника у Градском вијећу у распону од четири (11,43% представника) до 15 (42,86% представника), чак и уколико хрватски кандидати добију пуно више од 42,86% гласова.

63. Јасно је да је највећи могући омјер хрватских заступника у Градском вијећу Града Мостара значајно мањи од оног бошњачких заступника у Градском вијећу Града Сарајева, те још мањи од највећег могућег омјера српских представника у Скупштини Града Бањалуке. Уставни суд сматра да постоји могућност да је ово различито поступање у супротности с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у

вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Стога, Уставни суд мора да одлучи да ли постоји објективно и разумно оправдање за ове разлике.

64. Уставни суд, у овом контексту, сматра да је нужно да се нагласи да су наведене оспорене одредбе уграђене у Статут Града Мостара и Изборни закон као резултат дугогодишњих напора домаћих и међународних власти да пронађу најповољније политичко рјешење за уређење града Мостара, проблем који је представљао посебне потешкоће у контексту потребе за обнављањем града и обезбјеђивањем успостављања мултиетничке заједнице након рата. У вези с тим, Уставни суд подсећа да је Вашингтонским споразумом из марта 1994. године, Оквирним споразумом за Федерацију БиХ који је потписан 1. марта 1994. и Споразумом о оснивању Федерације БиХ који је потписан 18. марта 1994. године, договорено да ће градском општином Мостар управљати Администратор Европске уније, у периоду од двије године, како би се потпомогла послеријатна транзиција, координирала реконструкција у разореном граду и иницирао развој основних структура у граду у критичним раним годинама. Меморандумом о разумијевању, који је потписан у Женеви 6. априла 1994. године, наглашена је обавеза према развоју уједињеног, мултиетничког града, повратку, слободи кретања и привременом оснивању Управе Европске уније. Дејтонским споразумом о оживотворењу Федерације БиХ од 10. новембра 1995. године поново је реafirмисан договор о одређеним принципима Прелазног статута за Град Мостар, укључујући подршку јединству Града према прелазном структуралном споразуму. На крају, Прелазни статут је усвојен 7. фебруара 1996. године као привремено уређење како би се обезбиједила основна управа Града и структуре власти, док су трајали преговори, израда нацрта и усвајање сталне правне структуре. Дакле, из наведеног јасно произилази да Град Мостар, због своје специфичности, има посебан статус у односу на друге градове у Босни и Херцеговини. Ове специфичности, које се односе на успоставу града, представљају објективне и разумне основе за његово другачије уређење у односу на друге градове Босне и Херцеговине.

65. Испоставило се да је успостављање задовољавајућих рјешења дугорочан пројекат. Управни одбор Вијећа за provedбу мира, на свом засједању одржаном у Бриселу 11. децембра 2003. године, преузео је обавезу да пружи пуну подршку реализацији рјешења питања Мостара које је засновано на јединственој и cjеловитој градској управи с дјелотворним механизмима подјеле власти, а којима се спречава да било који народ има већинску контролу над Градским вијећем. Такође, Комисија за реформу Града Мостара (у даљњем тексту: Комисија), која је основана Одлуком

Високог представника број 160/03 од 17. септембра 2003. године, у Извјештају од 15. децембра 2003. године је навела да се приликом припремања новог статута за Мостар руководила одређеним принципима као смјерницама у раду, које је Комисији дао Високи представник у свом *amicus curiae* мишљењу у овом предмету. Између осталог, смјернице су биле да састав Градске управе треба да одражава посљедњи попис становништва (из 1991. године), као и да јединствено вијеће и изборни систем треба да обезбиједи заступљеност свих конститутивних народа и Осталих, као и заступљеност свих дијелова Мостара. Да би објаснио рјешења која су усвојена за Мостар, у *amicus curiae* мишљењу Високи представник цитира запажања Венецијанске комисије из извјештаја за 2001. годину којим се подржава поставка да је расподјела позиција између конститутивних народа била централни елемент Дејтонског споразума којим је омогућен мир у Босни и Херцеговини, без обзира колико је то проблематично у погледу спречавања дискриминације. Такође, из извјештаја Венецијанске комисије, Високи представник цитира наводе који се односе на потешкоће при реформи градске управе Мостара која је имала за циљ да се повећају дјелотворност и успјешност централних власти и успостави аутентичан демократски политички систем умјесто оног који се заснива само на сопственим интересима политичара и на политици страха. Комисија у свом извјештају инсистира да „било која реформа Мостара се мора заснивати не на броју становника, него на обавези осигурања заштите људских права, права конститутивних народа и Осталих, путем заштите виталних националних интереса”. У предметном извјештају је наведен податак који се тиче демографске структуре предратне општине Мостар из 1991. године - 43.856 Бошњака (34,6%), 43.037 Хрвата (34%), 23.864 Срба (18,8%), 12.768 Југославена (11,1%) и 3.121 Осталих (2,5%). Одредбе члана 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и члана 16 Статута одражавају посљедњи попис становништва Града Мостара и обезбјеђује заступљеност свих конститутивних народа, те да ниједан народ нема апсолутну већину у градском вијећу.

66. Уколико прихватимо основ са ког Извјештај полази, а нарочито да је 2003. године било примјерено да се избор градског вијећа заснива на односу снага између конститутивних народа и Осталих какав је био у вријеме пописа из 1991. године, те да организација Мостара стога треба да буде заснована на расподјели позиција тако да ниједан конститутивни народ нема апсолутну већину у градском вијећу, резултат горњег и доњег лимита заступљености у Градском вијећу Града Мостара одређен чланом 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и чланом 16 Статута има објективно и разумно оправдање. Међутим, ово покреће још два питања: прво, да ли је 2003. године било рационално да се организација Мостара заснива на попису из 1991. године, те да се игноришу све промјене у структури становништва које су могле

да се десе као резултат рата из 1992-1995. године и касније остваривање права избјеглица и расељених лица на повратак у своје предратне домове; друго, да ли је и даље разумно оправдано да се 2010. године одрже посебна рјешења која укључују члан II/4 Устава Босне и Херцеговине, с обзиром да је прошло више од 14 година од завршетка рата.

67. У вези с питањем рационалности коришћења података који су добијени након пописа из 1991. године као основе за организацију Мостара 2003. године, Уставни суд је већ запазио да су то посљедњи подаци који су били доступни. Сходно томе, Уставни суд сматра да је, с обзиром на околности које су постојале 2003. године, коришћење података о становништву према попису из 1991. године било далеко од идеалног, али је то био разуман поступак ако се узму у обзир проблеми утврђивања најновијих података и значај охрабривања избјеглица и расељених лица да се врате у своје домове у Мостару ради стварања мултиетничке заједнице у уједињеном граду.

68. Затим, Уставни суд мора да испита да ли је и даље оправдано да се у 2010. години задржи изборни систем за градско вијеће који представнике различитих народа третира различито у односу једних према другима, према општини у којој се проводе избори. Ово је много сложеније питање. Још седам година је прошло и подаци о структури становништва су сада стари 19 година, а чини се да не постоји званични покушај да се установи тачнија слика о структури становништва у Мостару, каква је данас. Постоји ризик да ће дјелотворност члана II/4 Устава Босне и Херцеговине бити доведена у питање у односу на дискриминацију између конститутивних народа међусобно и између сваког конститутивног народа и Осталих уколико власти у цијелој Босни и Херцеговини не предузму кораке с циљем да се утврде поуздани статистички подаци о садашњој структури становништва Босне и Херцеговине и њених ентитета, Брчко Дистрикта, кантона, градова и општина.

69. Уставни суд подсјећа да је Европски суд за људска права у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине*, тачка 41, одлучио већином гласова да је прошло превише времена од краја рата да би Босна и Херцеговина наставила да оправдава посебним потребама, у другој половини 2009. године, дискриминаторске одредбе у Уставу Босне и Херцеговине које се тичу заступања Осталих у Дому народа законодавне Скупштине и у Предсједништву Босне и Херцеговине. Док прихвата да „према Конвенцији не постоји захтјев да се у потпуности одустане од инструмената подјеле власти који су својствени Босни и Херцеговини, и да још није дошло вријеме за политички систем који би био једноставан одраз владавине већине”, Европски суд за људска права је запазио да „постоје инструменти подјеле власти који аутоматски

не воде ка потпуном искључивању представника других заједница. У вези с овим, Европски суд за људска права подсјећа да могућност алтернативних средстава којима се постиже исти циљ чини важан фактор у овој сфери (види *Glor против Швајцарске*, бр. 13444/04, став 94, 30. април 2009. године)”; (види тачку 48 пресуде у предмету *Сејдић и Финци*, горе наведено). Даље, суд је сматрао важним што је 2002. године Босна и Херцеговина приступила Европској конвенцији без резерви и самим тим се обавезала да ће испуњавати норме прописане Конвенцијом (тачка 49).

70. Уставни суд подсјећа да је у Пресуди Европског суда за људска права у предмету Сејдић и Финци у тачки 44 наведено: „У оваквом контексту, гдје се разлика у третману заснива на раси и етничком поријеклу, појам објективног и разумног оправдања мора да се тумачи што је могуће прецизније (видјети *D.H. и остали*, горе цитирано, тачка 196). Суд такође сматра да ни једна врста различитог поступања, која се искључиво или у критичном обиму заснива на етничком поријеклу појединца, не може објективно да се оправда у савременом демократском друштву које је изграђено на принципима плурализма и поштовања различитих култура (*ibid.*, тачка 176). С обзиром на наведено, члан 14 не забрањује странама уговорницама да различито третирају групе како би исправиле ‘чињеничне неједнакости’ између њих. И заиста, у одређеним ситуацијама не покушати да се исправе неједнакости кроз различит третман, без објективног и разумног оправдања, може да доведе до кршења тог члана (случај *који се односи одређене аспекте закона о коришћењу језика у образовању у Белгији*, цитирано горе у тексту, тачка 10; *Thlimmenos против Грчке* [GC], бр. 34369/97, тачка 44, ECHR 2000-IV; и *D.H. и остали*, горе цитирано, тачка 175).” Такође, Уставни суд подсјећа да је у тачки 48 предметне пресуде наведено: „Поред тога, иако се Суд слаже са Владом да ниједна одредба Конвенције не тражи потпуно напуштање механизма подјеле власти који су својствени Босни и Херцеговини и да можда још увијек није сазрело вријеме за политички систем који би био само одраз принципа владавине већине, Мишљења Венецијанске комисије (видјети тачку 22. горе у тексту) јасно показују да постоје такви механизми подјеле власти који не воде аутоматски до потпуног искључења представника осталих заједница. У вези са овим, Суд је подсјетио да могућност да се другачијим средствима постигне исти циљ представља важан фактор у овој области (видјети *Glor против Швајцарске*, бр. 13444/04, тачка 94, 30. април 2009).” Изгледа да ово указује на то да, будући да се ради о питању из домена европског права људских права, сада не постоји оправдање према члану II/4 Устава Босне и Херцеговине да се задрже оспорене одредбе. Међутим, Уставни суд се не сматра обавезним да заузме такав приступ у конкретном предмету из два разлога. Као прво, пресуда Европског суда, као и све

пресуде које се тичу оправдања за могуће дискриминаторске поступке или правила, фокусира се на конкретне чињенице и питања с којима се сусреће. Предмет *Сејдић и Финци* односи се на рјешења која у потпуности искључују могућност кандидовања свих лица која не припадају једном од три конститутивна народа на изборима за Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и за Предсједништво Босне и Херцеговине. За разлику од горе споменутог, одредбе које се оспоравају у конкретном предмету посебно штите право Осталих да буду заступљени у Градском вијећу Мостара. Као друго, док је Европски суд крајњи ауторитет у питању тумачења и примјене Европске конвенције, Уставни суд је крајњи ауторитет у питању тумачења и примјене Устава Босне и Херцеговине, укључујући и члан II/4. Док су општи принципи који се примјењују на питања дискриминације исти и према члану II/4 и према Европској конвенцији (као што је наведено горе у тачки 41), Уставни суд је тај који одлучује да ли постоји објективно и разумно оправдање у сваком појединачном предмету у смислу члана II/4. У том контексту, Уставни суд мора да узме у обзир своје сопствено знање и разумијевање ситуације у Босни и Херцеговини. Будући да је много ближи и упућенији у друштвене и политичке услове живота у Босни и Херцеговини у данашњем времену него што је то случај с Европским судом, Уставни суд је у бољој позицији од Европског суда да процијени да ли су оправдани поступци или правила који, ако нису оправдани, доводе до неуставне дискриминације. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Венецијанска комисија (Европска комисија за демократију путем права) у свом поднеску као *amicus curiae* у овом предмету прихватила да би посебан положај Мостара могао да пружи објективно и рационално оправдање за његов јединствен изборни аранжман, уз констатацију да би Уставни суд приликом оцјењивања могућих оправдања требао да узме у обзир све измјене у ситуацији које су се десиле током задњих 15 година. Уставни суд се слаже да је ово одговарајући начин да се приступи овом питању.

71. С обзиром на ово, Уставни суд сматра да послеријатна друштвена и политичка ситуација у којој се налази Босна и Херцеговина, а посебно Град Мостар, остаје таква да је и даље разумно да се приступи политичкој организацији Града Мостара на основама установљеним 2003. године. Примјењујући тест пропорционалности, Уставни суд закључује да оспорене мјере доводе до разлика у поступцима према конститутивним народима у различитим градовима, али да потешкоће с којима се суочавају у Мостару, као што је то установила Комисија у свом извјештају из децембра 2003. године, и даље остају нарочито несавладиве. Мјере служе законитом циљу тако што постављају структуру подјеле власти за коју се разумно надати да ће постепено побољшати квалитет политичких процеса у граду. Оне су разумно

повезане са законитим циљем. Њихов резултат може да буде такав да Градско вијеће може да буде успостављено на начин који тачно не одражава изражено мишљење бирачког тијела на изборима, а то је значајан недостатак у погледу демократског легитимитета система. У сваком случају, према оскудним информацијама које су тренутно доступне, не може да се каже да ће учинак вјероватно бити непропорционалан важности циља.

72. Уставни суд, стога, закључује да оспорене одредбе члана 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и члана 16 Статута не дискриминишу хрватски народ у остваривању његових права према члану II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Наводна повреда права на изборе на основу општег и једнаког права гласа према члану 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима посматрано одвојено у односу на изборе за Градско вијеће Мостара

73. Даље, Уставни суд мора да размотри тврдњу подносиоца захтјева да оспорене одредбе саме по себи крше члан 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. У том погледу, подносилац захтјева тврди да оспорене одредбе крше право на учешће у изборима на основу општег и једнаког права гласа, јер члан 19.4 Изборног закона и члан 17 Статута Града Мостара успостављају изборне јединице са значајно различитим бројем гласача, што доводи до различите вриједности појединих гласова. Подносилац захтјева тврди да то крши принцип једнаког права гласа из члана 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

74. Прво питање је да ли Уставни суд може да примијени члан 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима самостално, када врши оцјену уставности неке правне норме према члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. У вези с тим, Уставни суд указује да је Међународни пакт о грађанским и политичким правима саставни дио Устава Босне и Херцеговине. С обзиром на то, Уставни суд је надлежан да одлучи у предметном случају да ли су оспорене одредбе у складу с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

75. Уставни суд истиче да захтјев који се односи на једнако право гласа не подразумијева тачну једнакост у важности, или дјеловању, сваког гласа бирача. То би био недостижни идеал. Суштина тог захтјева је да би сваки гласач требао да има исти број гласова и да би сваки глас требао да има приближно исту вриједност, премда прецизна једнакост дјеловања може да буде недостижна према неким системима гласања, чак и ако би број бирача у свакој изборној јединици требао да

буде једнак; на примјер, у пракси, гласови могу да имају различиту важност према неким облицима пропорционалне заступљености, а гласови додијељени истој партији могу да имају различито дјеловање у различитим изборним јединицама у изборним системима који користе просту већину (већински изборни систем). Прецизна једнакост у броју гласача у свакој изборној јединици је недостижна у пракси. Различите потешкоће утичу на повлачење граница изборних јединица. Неке од тих су географске, друге су административне. Све оно што може да се постигне је да не би требало да буде претјераних неједнакости у величини бирачког тијела и важности која се даје појединим гласовима у различитим изборним јединицама. Њу су признали и аутори Међународног пакта (види Manfred Nowak, *УН Пакт о грађанским и политичким правима: Коментар* (1993), стр. 448). Европски суд за људска права је то такође прихватио приликом тумачења ријечи „једнако право гласа” из члана 3 Протокола бр. 1 уз Европску конвенцију (види *Matthieu-Mohin против Белгије*, серија А, бр. 113, пресуда од 2. марта 1987, став 54). Европски суд за људска права признаје ограничења права и пита се да ли је било произвољности или непропорционалности, и да ли је тим ограничењем дошло до мијешања у слободно изражавање воље бирачког тијела, у доношењу оцјене у свјетлу политичких услова у држави о којој се радило (види, генерално, *Ždanoka против Латвије*, апликација број 58278, Извјештаји 2006-IV (Велико вијеће); *Adamsons против Латвије*, апликација број 3669-03, пресуда од 24. јуна 2008, став 111; и *Yumak и Sadak против Турске*, апликација број 10226/03, пресуда од 8. јула 2008. године (Велико вијеће), став 109).

76. Из Одлуке Централне изборне комисије о утврђивању и објави бирача уписаних у Централни бирачки списак по основним изборним јединицама за локалне изборе 2008. године („Службени гласник БиХ” број 74/08) произилази да је у изборној јединици градског подручја 1 (бивша градска општина Мостар Сјевер) регистровано 8.866 бирача, у изборној јединици градског подручја 2 (бивша градска општина Мостар Стари Град) 18.977 бирача, у изборној јединици градског подручја 3 (бивша градска општина Мостар Југоисток) 6.869 бирача, у изборној јединици градског подручја 4 (бивша градска општина Мостар Југ) 6.989 бирача, у изборној јединици градског подручја 5 (бивша градска општина Мостар Југозапад) 29.522 бирача и у изборној јединици градског подручја 6 (бивша градска општина Мостар Запад) 17.406 бирача. Уставни суд примјећује да број гласача у изборним јединицама у градским подручјима Мостара варира од 29.522 гласача у Мостару Југозапад до 6.869 гласача у Мостару Југоисток. Ови бројеви поприлично варирају: виши број за 400 процената премашује нижи број. Ипак, свака изборна јединица бира по три члана Вијећа, тако да је вриједност гласа у Мостару Југоисток четири

пута већа од вриједности гласа у Мостару Југозапад. Из члана 7 Статута Града Мостара произилази да су границе изборних јединица једноставно посуђене од пријашњих општина унутар Мостара које су постале градска подручја (члан 7.1), а које су, наизмјенично, постале изборне јединице за изборе у градска вијећа. Имајући у виду да се по члану 7.1 свакој изборној јединици додјељују по три представника, историјске границе постају узрок значајне неједнакости. Уставни суд сматра да ова неједнакост захтијева оправдање уколико се не жели сматрати неуставном.

77. У тачкама 58 и 59 ове одлуке наведени су разлози за рјешења која су усвојена за Мостар. Као што је наведено у тачки 65 горе, Уставни суд сматра да је потреба за бављењем постратним друштвеним и политичким условима који утичу на стање у Босни и Херцеговини, а нарочито Град Мостар, и даље легитиман циљ који би могао да оправда одступање од нормалног демократског принципа према ком би сваки бирачки глас требао да има сличну тежину у оној мјери у којој је то могуће. Међутим, Уставни суд не сматра задовољавајућим да су разлике између вриједности гласова бирача у различитим изборним јединицама пропорционалне у смислу да се објективно и рационално односе на легитимни циљ развоја мултиетничке структуре подјеле власти за коју разумно може да се нада да ће постепено побољшати квалитет политичког процеса у граду. Љествица разлика, која је назначена у тачки 76 горе, произилази директно из двије одлуке: прво, засновати границе изборних јединица директно на границама бивших градских подручја; друго, додијелити исти број вијећника свакој од тих изборних јединица. Уставни суд сматра да обје одлуке произилазе из жеље за административном једноставношћу прије него што су то потребне, разумне или пропорционалне мјере за развој структуре подјеле власти или мултиетничке заједнице у Мостару. Сходно томе, Уставни суд сматра да варијација на овој љествици не може да буде оправдана у смислу да је потребна или пропорционална било ком легитимном циљу. Стога, Уставни суд утврђује да одредбе члана 19.4 став 2 Изборног закона и члана 17 став 1 Статута у дијелу у ком гласи: „У сваком градском подручју се бирају по три (3) вијећника” нису у складу с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Не би било адекватно да Уставни суд поништи релевантне прописе с непосредним дејством јер би то довело до ситуације у којој би захваћене изборне јединице остале без права гласа док законодавство не донесе нове законе који би редефинисали границе изборних јединица. Сходно томе, Уставни суд одређује надлежним властима период од шест мјесеци од дана објаве ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” да ускладе релевантне одредбе с Уставом Босне и Херцеговине, у складу с овом одлуком.

78. Подносилац захтјева такође тврди да члан 19.4 став 2 Изборног закона и члан 17 став 1 Статута крше основни принцип Изборног закона према ком при одређивању подручја изборних јединица мора да се води рачуна да изборне јединице имају подједнак број гласача, као и основни принцип „једна особа, један глас”, који је инхерентан у свим већинским демократијама. Међутим, с обзиром на закључак Уставног суда у погледу неусклађености с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Уставни суд сматра да није неопходно да одлучи да ли је такав основни принцип садржан у Изборном закону или да ли би могло да се каже, уколико би такав принцип постојао у Изборном закону, да одредба која није у складу с тим принципом доводи до повреде Устава Босне и Херцеговине.

Наводна повреда члана II/4 Устава Босне и Херцеговина у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима у односу на грађане бивше Централне зоне Мостара

79. Даље, подносилац захтјева сматра да су одредбама члана 19.2 ст. 1 и 3, члана 19.4 став 2 и 8 Изборног закона и одредбама чл. 15 и 17 став 1 у вези с чл. 5 и 7 Статута дискриминисани грађани бивше Централне зоне у уживању права из члана 25б) Међународног пакта, јер немају иста права као грађани градских подручја при избору вијећника у Градско вијеће. Такође, подносилац захтјева сматра да су одредбама члана 38 Статута дискриминисани грађани бивше Централне зоне, као и вијећници који се бирају у градској изборној јединици, јер нису у могућности да буду бирани у комисије за градска подручја.

80. Уставни суд указује да је одредбама члана 19.2 Изборног закона и одредбама члана 15 у вези с чл. 5 и 7 Статута прописано да се вијећници у Градском вијећу бирају у градској изборној јединици која обухвата цијело подручје Града и изборним јединицама градског подручја које одговарају бившим градским општинама. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је Прелазним статутом основано шест општинских подручја или „градских општина”: Мостар Југ, Мостар Југозапад, Мостар Запад, Мостар Југоисток, Мостар Сјевер и Стари Град. Такође, Уставни суд подсјећа да је према Прелазном статуту Централна зона, која је у центру традиционално комерцијалног и туристичког средишта града, требала да буде под директном управом Градске управе. Дакле, из наведеног произилази да Централна зона није представљала „градску општину” према Прелазном статуту, као и да не представља ни „градско подручје” према новом Статуту.

81. Стога, становници Централне зоне Мостара могу да бирају само 17 вијећника који заступају градску изборну јединицу која обухвата цијело подручје Града. За

разлику од становника осталих шест градских општина, они немају могућност да бирају и три вијећника који би заступали њихово подручје у Градском вијећу. Као посљедица начина на који се успостављају комисије Градског вијећа, Централна зона је једино подручје града које нема своје представнике у комисијама.

82. Уставни суд сматра да оваква организација не обезбјеђује 'једнаку заступљеност' бирача у граду Мостару и није у складу с чланом 25б) Међународног пакта. Већина гласача у Мостару бира двије врсте вијећника. Бирачи у Централној зони могу да бирају само једну врсту вијећника. Ова очита неравноправност не може да се оправда, ако се има на уму, како је Уставни суд већ раније запазио, да је разлог за усвајање таквог рјешења био превасходно административна погодност а не рационалан начин за постизање легитимног циља као што је то увођење изборног система који узима у обзир историјске проблеме који утичу на конститутивне народе у Мостару. Из наведеног произилази да ова рјешења такође крше чланом II/4 Устава БиХ загарантовану заштиту од дискриминације. Наведено кршење штетно утиче на значајан број људи: Европски извјештај Међународне контакт групе бр. 150, Анекс А, наводи да је током 2002. године у Централној зони живјело 1.008 становника, док представник Централне изборне комисије у свом излагању на јавној расправи у овом предмету сугерише да је данас број становника тог градског подручја 2.000.

83. Уставни суд утврђује да одредбе члана 19.2 ст. 1 и 3, члана 19.4 ст. 2 до 8 Изборног закона крше члан II/4 Устава БиХ у вези с чланом 25 Међународног пакта. Стога, Уставни суд налаже Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у року од шест мјесеци од дана објаве ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, изврши измјене релевантних одредби Изборног закона БиХ како би се уклонила дискриминација.

84. Када то буде учињено, можда ће бити неопходно (у зависности од контекста измјена Изборног закона које ће Парламентарна скупштина усвојити) да Градско вијеће Града Мостара изврши измјене у неким или свим од сљедећих чланова: члан 7 став 1 и 3, члан 15 став 2, члан 17 став 1 и члан 38 став 1 Статута Града Мостара како би ускладили Статут с измјенама Изборног закона. Тренутно, они доводе до резултата који није у складу с Уставом БиХ из истих разлога који су наведени раније у вези са чланом 19.2 ст. 1 и 3 Изборног закона.

85. Међутим, тренутно је немогуће да се предвиди хоће ли бити потребне било какве измјене Статута Града Мостара те, уколико буду, у каквом облику. Због тога Уставни суд одлаже овај аспект захтјева *sine die*, али налаже Градском вијећу Града Мостара да извијести Уставни суд у року од три мјесеца од дана објаве измјена

које Парламентарна скупштина изврши у Изборном закону БиХ у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” о корацима који су предузети како би се Статут Града Мостара ускладио с Уставом БиХ. Затим ће Уставни суд одлучити да ли је неопходно да се овај предмет врати на даљње разматрање. Дакле, Уставни суд је тренутно дјелимично ријешио захтјев подносиоца у овом дијелу.

Наводна дискриминација грађана Града Мостара у погледу избора градоначелника

86. Поред тога, подносилац захтјева тврди да су грађани Града Мостара дискриминисани у вези с начином избора њиховог градоначелника. Подносилац скреће пажњу на одредбе члана 19.7 Изборног закона, члан VI.C став 7 Амандмана CI на Устав ФБиХ и чланове 44 и 45 Статута Града Мостара којима је прописано да се градоначелник бира између вијећника двотрећинском већином. Подносилац захтјева ово пореди с положајем грађана Града Бањалуке који непосредно бирају и смјењују свог градоначелника. У вези с тим, Уставни суд БиХ има у виду одредбе члана 13.7 став 1 Изборног закона којим је прописано да се општински начелник или градоначелник бира у складу с овим законом, уставима, ентитетским законима и статутом општине, односно града. Ставом 2 истог члана је прописано да ако се општински начелник, односно градоначелник, бира непосредно, општинског начелника, односно градоначелника бирају бирачи уписани у Централни бирачки списак у тој изборној јединици у складу с овим законом, ентитетским законом, статутом општине, односно града. Дакле, релевантним одредбама Изборног закона је одређено да постоје два начина избора градоначелника – непосредно га бирају грађани или посредно преко представника у градским вијећима – избор између ових начина се коначно утврђује уставима ентитета, законима ентитета и статутима градова. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана VI.A. став 4 Амандмана XVI на Устав ФБиХ прописано да Градско вијеће бира градоначелника. С друге стране, чланом 100 Устава Републике Српске је прописано да се територијална организација уређује Законом. Одредбама члана 42 став 1 и члана 60 Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС” бр. 101/04, 42/05 и 118/05) је прописано да избор начелника и градоначелника врше грађани на општим непосредним изборима.

87. Начин бирања градоначелника спада у дјелокруг члана 256) Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Међутим, тај члан не захтијева нити искључује било који посебни начин бирања градоначелника. Није необично да се користе различити начини бирања у једној истој држави зависно од околности

које превладавају у одређеним градовима. На примјер, у Енглеској и Велсу закон дозвољава да гласачи у граду непосредно бирају градоначелника, или да га посредно бирају изабрани вијећници; неки градоначелници се бирају непосредно, мада се већина бира посредно. Сходно мишљењу Уставног суда, питање које се поставља у сваком случају из члана 25б) је да ли је одабир начина избора градоначелника произвољан, имајући у виду да члан 25б) прихвата да народ може да учествује у јавном животу било непосредно или посредно преко својих слободно изабраних представника. Као што је случај с Градом Мостаром, Уставни суд прихвата да су вијећници изабрани слободном вољом и да принципи демократије која подупиру члан 25 у цијелости дозвољавају да градоначелника бирају вијећници прије него да га непосредно бирају гласачи.

88. Разлика између начина бирања градоначелника у Мостару у поређењу с начином бирања градоначелника у Бањалуци заиста доводи до различитог уживања права на учествовање у изборима, које може да укључи члан II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Потребно је да се одговори на сљедећа питања: (а) да ли је поступак бирања градоначелника аналоган у различитим градовима; и (б) ако јесте, да ли је различито поступање објективно и разумно оправдано.

89. Уставни суд сматра да је поступак бирања градоначелника у различитим градовима аналоган, пошто је улога градоначелника више-мање слична у сваком граду. Окрећући се питању да ли је оправдано да се користе различити начини, Уставни суд примјењује да Устав Федерације Босне и Херцеговине, који се примјењује на Мостар, уређује ову област на различит начин у односу на Устав Републике Српске, који уређује ову област у Бањалуци. Ове разлике нису несагласне с релевантним одредбама Изборног закона Босне и Херцеговине. Имајући у виду да Устав Босне и Херцеговине предвиђа значајан степен самоуправе у сваком ентитету, Уставни суд сматра да једна оваква незнатна разлика није неоправдана у смислу члана II/4 Устава Босне и Херцеговине осим ако избор једног или другог начина бирања градоначелника може да се сматра као неразложан, или ако може да се докаже да је он дио плана да се народу одређеног ентитета или града ускрати бит његовог права да учествује у јавном животу кроз један демократски политички процес. Узимајући у обзир недостатак оваквих доказа, ограничену улогу градоначелника у креирању политике градског вијећа и чињеницу да у међународним оквирима редовно налазимо и непосредне и посредне начине бирања градоначелника, у овом предмету не постоји ништа што би указивало да одабир непосредног начина избора градоначелника града Мостара доводи до неоправдане дискриминације у

поређењу с грађанима града Бањалуке. Из овога слиједи да грађани града Мостара нису дискриминисани у уживању свог права из члана 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима супротно члану II/4 Устава Босне и Херцеговине.

90. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су одредбе чл. 19.4 ст. 1 и 9 и 19.7 Изборног закона, одредбе члана VI.C. став 7 Амандмана CI на Устав ФБиХ и одредбе чл. 7, 15, 16, 17 став 1 у преосталом дијелу и ст. 2 и 3, те чл. 38, 44 и 45 Статута у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Остали наводи из захтјева подносиоца захтјева

91. Уставни суд сматра да није неопходно да испита оспорене одредбе чл. 19.1, 19.2 став 2, 19.5 и 19.6 Изборног закона и одредбе члана VI.C. став 4 Амандмана CI на Устав ФБиХ, будући да су наводи подносиоца захтјева, којима оспорава наведене одредбе, паушални и необразложени, а у захтјеву не прецизира које су уставне одредбе или права из међународних инструмената наводно прекршени у овом контексту.

VIII. Закључак

92. Уставни суд закључује да одредбе члана 19.4 ст. 1 и 9 Изборног закона и члана 16 Статута, којима су прописани доњи и горњи лимит заступљености конститутивних народа у Градском вијећу, не дискриминишу хрватски народ у остваривању његових права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

93. С друге стране, Уставни суд усваја захтјев подносиоца захтјева у погледу (а) навода да су одредбама члана 19.2 ст. 1 и 3, члана 19.4 став 1 Изборног закона због којег различит број бирача у изборним јединицама који се заснива на бившим градским подручјима у Мостару крши члан 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, те (б) навод да одредбе члана 19.2 став 1 и члана 19.4 чл. 2 до 8 онемогућавају бирачима из Централне зоне Града Мостара да бирају вијећнике који би их заступали уз вијећнике који заступају градско изборно подручје за цијели Град Мостар, крше члан II/4 Устава БиХ у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

94. Уставни суд одлучује да члан 7 ст. 1 и 3, члан 15 став 2, члан 17 став 1 и члан 38 став 1 Статута, који онемогућава бирачима у Централној зони Града Мостара да

бирају вијећнике који би их заступали уз вијећнике који заступају градско изборно подручје за цијели Град Мостар, крше члан II/4 Устава БиХ у вези с чланом 256) Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Уставни суд одлаже даље поступање по овом дијелу захтјева *sine die* до доношења измјена Изборног закона у складу с овом одлуком. Уставни суд налаже Градском вијећу Града Мостара да обавијести Уставни суд у року од три мјесеца од дана објаве измјена које Парламентарна скупштина изврши у Изборном закону БиХ у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” о корацима који су предузети како би се Статут Града Мостара ускладио с Уставом БиХ.

95. На крају, Уставни суд сматра да су одредбе члана 19.7 Изборног закона, члана VI.C. став 7 Амандмана на Устав ФБиХ и чл. 44 и 45 Статута, према којима грађани Града Мостара бирају градоначелника на другачији начин у односу на грађане Града Бањалуке, у складу с правима грађана Града Мостара загарантованим према члану 256) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, те да не дискриминишу грађане Града Мостара у уживању наведеног права противно члану II/4 Устава Босне и Херцеговине.

96. Уставни суд сматра да није неопходно да одлучи да ли члан 19.4 став 2 Изборног закона и члан 17 став 1 Статута крше неки основни принцип Изборног закона, или да испита оспорене одредбе чл. 19.1, 19.2 став 2, 19.3, 19.5 и 19.6 Изборног закона и одредбе члана VI.C. став 4 Амандмана CI на Устав ФБиХ, позивањем на непоткријељене наводе подносиоца захтјева који се односе на Међународну конвенцију о укидању свих облика расне дискриминације.

97. На основу члана 17 став 1 тачка 1, члана 61 ст. 1, 2 и 3, и члана 63 ст. 1 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

98. У смислу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чине издвојена мишљења потпредсједнице Валерије Галић, судије Мате Тадића и судије Мирсада Ђемана дјелимично супротна одлуци.

99. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Издвојено мишљење судије Тадића о дјелимичном неслагању

1. У погледу Одлуке о допуствости и меритуму у предмету У 9/09 слажем се с већином која је изгласала овакву одлуку.
2. Моје неслагање се односи на дио одлуке којим се одбија захтјев да се утврди неуставност одредби члана 19.4 став 9 Изборног закона и члана 16 став 2 Статута Града Мостара у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Оспорене одредбе односе се на прописивање максималне квоте, тако да ниједан конститутивни народ не може да има више од по 15 вијећника у градском вијећу.
3. Ја сматрам да становишта већине изнесена у овом дијелу у нашој одлуци нису у оквиру стандарда које тражи Устав БиХ у погледу забране свих облика недискриминације, да нису у складу с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, да су неувјерљива и дјелимично контрадикторна с осталим становиштима која су заузета у овој и неким другим одлукама Уставног суда.
4. Уставни суд признаје да оваква рјешења (прописивање обавезне најниже и највише квоте) нису предвиђена у Изборном закону за друге градове или општине у БиХ нити у другим статутима градова или општина (постоји у неким статутима одредба о најнижој квоти), па ипак оправдава овакво рјешење у Статуту Града Мостара. Главно оправдање Уставни суд за ово даје у параграфима 64, 65 и 66 своје одлуке, у којима указује на развој и смиривање поратних догађања у Мостару од 1994. године до 2003. године. Могао бих у највећем дијелу и да прихватим да су ови наводи тада били оправдани, али не могу никако да прихватим да Уставни суд 2010. године износи исте аргументе и позива се на Извјештај Комисије од 15. децембра 2003. године о смјерницама за Град Мостар, која је основана одлуком Високог представника, за своје становиште да је то оправдано и 2010. године. За заузимање оваквог става Уставни суд, по моме мишљењу, није дао никакво релевантно образложење.
5. Уставни суд се у својој пракси, изграђујући највише стандарде владавине права и примјене демократских принципа, те елиминисању свих облика дискриминације, позива на одлуке Европског суда за људска права, али у овом случају то не чини, него полемише с Европским судом шаљући јасан сигнал да се не слаже с одлуком Европског суда у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* (види параграф 70 наше одлуке).

6. У параграфу 71 наше одлуке, оправдавајући задржавање оваквих рјешења, наводи се "...Уставни суд закључује да оспорене мјере доводе до разлика у поступању према конститутивним народима у различитим градовима, али да потешкоће са којима се суочавају у Мостару, као што је то установила Комисија у свом извјештају из просинца 2003. године, и даље остају нарочито несавладиве". Није ми познато на основу чега је већина извела овакав закључак да и данас, након седам година од извјештаја Комисије, ..."потешкоће... и даље остају нарочито несавладиве...", када на те околности нисмо изводили никакве доказе нити су нам понуђене од учесника у поступку релевантне и аргументоване чињенице за овакве тврдње. Стога овај дио закључка Уставног суда сматрам произвољним.

7. На основу изнесеног, држим како је дошло до повреде члана II/4 Устава БиХ у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима у погледу прописивања горњег лимита и како такве одредбе у Изборном закону и Статуту немају *данас* разумно оправдање и не слиједе легитиман циљ, због чега у овоме дијелу нисам подржао одлуку.

Издвојено мишљење потпредсједнице Галић дјелимично супротно одлуци

На основу члана 41 Правила Уставног суда БиХ (“Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09) издвајам своје мишљење о дјелимичном неслагању с одлуком већине судија у овом предмету из сљедећих разлога:

I. Допустивост

У односу на оспорене одредбе Изборног закона БиХ, Устава ФБиХ и Статута Града Мостара сложила сам се с мишљењем већине судија да је у овом дијелу захтјев допустив.

Када је у питању допустивост у односу на став 1 уводног дијела и став 2 Одлуке Високог представника за БиХ, којом се проглашава Статут Града Мостара, уз велику резерву, сложила сам се да у том дијелу захтјев није допуштен због ненадлежности Уставног суда за одлучивање, искључиво због већ раније заузетог става Уставног суда, израженог у неколико одлука Уставног суда БиХ, да овлашћења Високог представника за БиХ, као ни вршење тих овлашћења, нису подложни контроли Уставног суда.

II. Меритум

Моје суштинско неслагање с мишљењем већине судија односи се на дио Одлуке којим је утврђено да су одредбе члана 19 тачка 4 ст. 1 и 9 Изборног закона БиХ и члана 16 Статута Града Мостара, у дијелу којим је прописано да **“ниједан од конститутивних народа у Градском вијећу Мостара не може имати више од петнаест (15) вијећника”**, у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Разлози мог неслагања су сљедећи:

1. Полазећи од приступа који је Уставни суд заузео (тач. 55 и 56 Одлуке) за испитивање оспорених одредби с аспекта њихове усклађености с чланом II/4 Устава БиХ у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, позивајући се на приступ који је Европски суд за људска права примијенио на питања дискриминације у вези с учествовањем у политичком животу у Босни и Херцеговини у односу на члан 14 Европске конвенције и члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију (види *Сејдић и Финци в. Босна и Херцеговина*, апликације бр. 27996/06

и 34836/06, пресуда од 22. децембра 2009. године [Велико вијеће], с референцом на критеријуме који су установљени праксом стразбуршких органа и Опште коментаре Комитета за људска права УН-а у односу на право гласа које је загарантовано чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, очекивала сам да ће Уставни суд приликом испитивања уставности оспорених одредби конзистентно слиједити тај приступ.

Међутим, моје мишљење је да је Уставни суд у образложењу Одлуке (тач. 57 до 62) недовољно изложио тест компарације и да није одредио довољно релевантне критеријуме за поређење, инхерентне тесту једнакости, како би могао да одговори на питање да ли су основани наводи подносиоца захтјева да у конкретном случају постоји разлика у третману.

2. Уставни суд је у фокус испитивања ставио питање могућег омјера заступљености у Градском вијећу Града Мостара вијећника из реда хрватског народа у односу на могући омјер заступљености представника других конститутивних народа (бошњачких и српских) у другим јединицама локалне управе и самоуправе, у којима ти народи представљају већину, с тим што је као критеријуме за поређење користио могуће омјере заступљености бошњачких представника у Градском вијећу Града Сарајева и српских представника у Скупштини Града Бањалуке. Уставни суд је утврдио (тачка 63 образложења Одлуке) да је највећи могући омјер хрватских заступника у Градском вијећу Града Мостара значајно мањи од оног бошњачких заступника у Градском вијећу Града Сарајева, те још мањи од највећег могућег омјера српских представника у Скупштини Града Бањалуке. Уставни суд сматра да постоји могућност да је ово различито поступање у супротности с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Слажем се с оваквим закључком већине судија, за мене је неспорно да постоји очигледна неједнакост у третману заступљености хрватских вијећника у односу на бошњачке и српске представнике, не само у Градском вијећу Града Сарајева и Скупштине Града Бањалуке, већ и у другим јединицама локалне управе и самоуправе у Босни и Херцеговини, јер постоји низ других упоредних показатеља који то потврђују.

Питање различитог третмана у заступљености хрватских представника у јединицама локалне управе и самоуправе можда и јесте фундаментални аспект овог предмета, међутим сматрам да је Уставни суд пропустио да испита још један битан аспект овог предмета, ког се само маргинално дотакао у тачки 57 образложења Одлуке. То је питање које се односи на различит третман сва три конститутивна

народа, дакле не само хрватског народа, у заступљености у Градском вијећу Града Мостара (с обзиром на одредбу о горњем лимиту заступљености у Градском вијећу Града Мостара) у поређењу са заступљености сва три конститутивна народа у вијећима или скупштинама осталих јединица локалне управе и самоуправе у Босни и Херцеговини. Сматрам да се успостављањем горњег лимита ограничава слободно изражавање воље бирача, односно одступа од принципа једнаке тежине сваког гласа, гарантованог чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима, што по мом мишљењу не може да се сматра разумним и заснованим на објективним критеријумима и да је Уставни суд требао да испита и овај аспект.

3. Оно с чиме се ја посебно не слажем односи се на мишљење већине судија изнесено у образложењу Одлуке (тач. 64 до 72), којим се одражава став како постојећи диференцијални третман за Град Мостар није дискриминаторски у смислу постојања објективне и рационалне оправданости за постојање таквог третмана, те како се њиме остварује легитиман циљ и како постоји оправдана пропорционалност између средстава која су примијењена и циља који је потребно да се постигне.

У суштини, већина судија овакав закључак заснива на Извјештају Комисије за реформу Града Мостара од 15. децембра 2003. године, сматрајући како послеријатна друштвена и политичка ситуација у којој се налази БиХ, а посебно Град Мостар, остаје таква да је и даље разумно да се приступи политичкој организацији Града Мостара на темељима који су установљени 2003. године и да потешкоће с којима се суочавају у Мостару, као што је то установила Комисија у свом Извјештају из децембра 2003. године, и даље остају посебно несавладиве.

За мене је посебно разочаравајући дио образложења (тачка 70 Одлуке) у ком се проблематизује примјенљивост ставова Европског суда за људска права на одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине. Ово посебно ако се има у виду како Уставни суд Босне и Херцеговине своју праксу у претежном дијелу заснива на принципима и стандардима који су установљени праксом Европског суда за људска права.

Уставни суд, нажалост, не сматра да је релевантан став Европског суда у предмету *Сејдић и Финци* о значајном позитивном развоју у Босни и Херцеговини од потписивања Дејтонског мировног споразума, заснован на извјештајима релевантних европских и других међународних представника и организација за Босну и Херцеговину, а свој став заснива на процјени Комисије за реформу Града Мостара, изнесеној у Извјештају из децембра 2003. године. Сматрам да то није довољно да би се донио закључак да је 15 година од потписивања Дејтонског мировног споразума и седам година од наметања Статута Града Мостара ситуација

у Мостару и даље таква да постоји разумно оправдање да организација Града Мостара остане на темељима који су утврђени наметнутим актима из 2003. године. Моје је мишљење да такав закључак не рефлектује стварност и развојне процесе, који су се десили у Граду Мостару од тренутка наметања оспораваних аката. За свој закључак, Уставни суд је требао да изврши једну дубљу анализу и једно интензивно испитивање у свјетлу садашњих услова, што нажалост није урађено.

Историјски контекст и послеријатна догађања у Граду Мостару можда су имали оправдање за одређена ограничења изборних права у Градском вијећу Града Мостара у вријеме кад су наметнути оспоравани акти и можда и даље постоји оправдање за одређивање минимума гаранција за представљање у Градском вијећу Града Мостара сва три конститутивна народа и Осталих, без обзира на изборне резултате. Међутим, уз дужно поштовање према мишљењу већине судија, не видим нити један аргуменат у образложењу који би ме увјерио да одредбе о горњем лимиту заступљености конститутивних народа у Градском вијећу Града Мостара и даље имају оправдање. Сматрам да те одредбе значајно одступају од демократских принципа који су гарантовани одговарајућим међународним документима, који се на основу Устава БиХ примјењују у Босни и Херцеговини и да су у супротности с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чланом 25б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

4. Даље, сматрам да је оваква одлука Уставног суда у контрадикцији с одлуком већине судија у дијелу у ком су утврђене повреде осталих оспораваних одредби Изборног закона БиХ и Статута Града Мостара. Иако сам се сложила с одлуком већине судија, у дијелу у ком су утврђене повреде осталих оспораваних одредби, сматрам да ће одлука Уставног суда у овом дијелу бити тешко provedива и реално неће имати никакав практични значај, због остављања на правној снази одредби Изборног закона БиХ и Статута Града Мостара којим је прописан горњи лимит заступљености конститутивних народа у Градском вијећу Града Мостара.

Издвојено мишљење судије Темана о дјелимичном неслагању

На основу члана 41 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), **издвајам мишљење-дјелимично неслагање** с одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине о меритуму, у предмету број У 9/09 од 26. новембра 2010. године.

Прије свега желим да нагласим да **сам сагласан** с одлучењем и образложењем у ст. 8, 9 и 10 диспозитива одлуке (у идентификацији имати у виду стварни нумерисани редослијед).

Уставни суд је, наиме, одбијајуће одлучење из ст. 8 и 9, поред осталог, образложио закључујући у тачки 71 образложења „...да послижератна друштвена и политичка ситуација у којој се налази Босна и Херцеговина, а посебно Град Мостар, остаје таква да је и даље разумно да се приступи **политичкој организацији Града Мостара** на основима установљеним 2003. године. Примјењујући тест пропорционалности, Уставни суд закључује да оспорене мјере доводе до разлика у поступању према конститутивним народима у различитим градовима, али да потешкоће с којима се суочавају у Мостару, као што је то установила Комисија у свом извјештају из децембра 2003. године, и даље остају нарочито несавладиве. Мјере служе законитом циљу тако што постављају структуру подјеле власти за коју се разумно надати да ће постепено побољшати квалитет политичких процеса у граду. Оне су разумно повезане са законитим циљем. Њихов резултат може да буде такав да Градско вијеће може да буде успостављено на начин који тачно не одражава изражено мишљење бирачког тијела на изборима, а то је значајан недостатак у погледу демократског легитимитета система. У сваком случају, према оскудним информацијама које су тренутно доступне, не може да се каже да ће учинак вјероватно бити непропорционалан важности циља.”

За разлику од већине, **сматрам да из истих, горе наведених разлога, „политичка организација Града Мостара” још увијек не треба да се мијења.** Уставни суд је имао основа да и за спорне одредбе Изборног закона БиХ као и Статута Града Мостара из ст. 1-5. диспозитива одлуке (у идентификацији имати у виду стварни нумерисани редослијед) утврди да нису у нескладу, односно да су у складу с одговарајућим одредбама Устава БиХ у вези с одређеним одредбама Међународног пакта о грађанским и политичким правима. **Наиме**, иако би, наравно, када промјене набоље и објективни показатељи то потврде било сасвим разумно,

чак и обавезно, да се изврше одређене корекције у легислативи укључиво и локални ниво (можда чак и онако како то предлагач за оцјену уставности наводи), ја још увијек не видим да је реално дошло до промјена које би већ сада налагале било какву измјену спорних законских и статутарних одредби зато што, наводно, нису у складу с Уставом односно Међународним пактом о грађанским и политичким правима. Уставни суд је, наиме, у тачки 70 образлажући зашто **не сматра да је обавезно да у конкретном предмету заузме идентичан приступ као што је то Европски суд у предмету Сејдић и Финци**, закључио да „Уставни суд мора узети у обзир своје властито знање и разумијевање ситуације у Босни и Херцеговини. Будући да је много ближи и **упућенији у друштвене и политичке услове живота у Босни и Херцеговини** у данашњем времену него што је то случај с Европским судом, Уставни суд је у бољој позицији од Европског суда да процијени оправдање за поступање или правила која, ако нису оправдана, доводе до неуставне дискриминације.”

Држим да је оваквим приступом испољен креативан приступ већине у Уставном суду, који и ја подржавам, у идентификацији конкретних услова и околности у Граду Мостару (раније и у вријеме одлучења) те интерпретацији уставног текста и међународних докумената из области људских права који су његов саставни дио. Овакав приступ, по моме мишљењу, истовремено кореспондира с праксом Европског суда и „друштвеним и политичким условима живота у Босни и Херцеговини у данашњем времену” које треба да се узму у обзир приликом доношења одлуке и у конкретном случају.

Иако „друштвени и политичких услови живота у Босни и Херцеговини”, па и Граду Мостару као такви нису примарно или уопште „правна категорија”, они објективно (имајући у виду методологију разумијевања и тумачења права која су гарантована Европском конвенцијом од стране Европског суда) представљају подлогу за разумијевање стварног капацитета и домаћаја одредби Устава БиХ односно међународних споразума на које се подносилац захтјева позвао.

Дакле, и у случају одбијајућег одлучења у тачкама 1-5, сходно мом мишљењу, не би могло да се каже да би у овоме тренутку учинак био непропорционалан важности циља који је уграђен у пакет прописа на државном, ентитетском и локалном нивоу којим је уређена политичка организација Града Мостара.

Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj AP 2821/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine i zahtjev za ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske

Odluka od 26. marta 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, potpredsjednice Valerija Galić, Seada Palavrić i Constance Grewe, sudije Mato Tadić, David Feldman, Tudor Pantiru i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 26. marta 2010. godine, u predmetu broj **AP 2821/09**, rješavajući apelaciju **Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske**, na osnovu članova VI/3.a) i VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 2. i 4. tačke 1. i 9, člana 59. stav 2. alineja 1. i člana 77. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine u kojoj se navodi da Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske nisu povrijeđeni vitalni interesi bošnjačkog naroda, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv odbijanja Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske u predmetu broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine da odluči da li je član 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske u skladu sa šestim stavom člana 79.(b) Ustava Republike Srpske i članom 21. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske (dopunjenim Amandmanom LXXXII), zbog toga što Ustavni sud Bosne i Hercegovine nije nadležan za odlučivanje.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv odbijanja Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske u predmetu broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine da odluči da li je član 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske u skladu sa šestim stavom člana 79.(b) Ustava Republike Srpske i članom 21. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske (dopunjenim Amandmanom LXXXII)

jer je doveo do povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Klub delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banje Luke, kojeg zastupa Edin Ramić, predsjednik, podnio je 7. septembra 2009. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vijeće) broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine. Apelanti su istovremeno zatražili i ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Poslovnik Ustavnog suda RS) i, u okviru tog zahtjeva, zatražili donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio primjenu člana 52. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda RS „do konačne odluke o ustavnosti tog akta”. Apelanti su dopunili apelaciju 15. septembra 2009. godine.
2. Predsjedavajući Vijeća naroda Republike Srpske je 2. juna 2009. godine dostavio Vijeću akt broj 03.1/I-223/09 od 1. juna 2009. godine kojim se, na zahtjev apelanata, tražilo pokretanje postupka za zaštitu vitalnog interesa bošnjačkog naroda u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o teritorijalnoj organizaciji), koji je izglasala Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 7. aprila 2009. godine. Apelanti smatraju da je članom 5. Zakona o teritorijalnoj organizaciji, kojim su utvrđene općine u Republici Srpskoj, povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda jer je ovom odredbom izostavljena odrednica „bosanski” ispred naziva općina Brod i Kostajnica, a ostavljene su bez ove odrednice i općine čiji su nazivi ranije izmijenjeni (Gradiška, Novi Grad, Šamac i Kozarska Dubica).
3. Vijeće Ustavnog suda RS je osporenom Odlukom broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine utvrdilo da Zakonom o teritorijalnoj organizaciji nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda. U obrazloženju ove odluke Vijeće je navelo da je imalo u vidu član 70. stav 1. tačke 2. i 4. Ustava Republike Srpske, kojim je utvrđeno da Narodna skupština donosi zakone i utvrđuje teritorijalnu organizaciju Republike Srpske i član 100.

Ustava Republike Srpske prema kojem se teritorijalna organizacija Republike Srpske uređuje zakonom. Dalje, Vijeće je navelo da je imalo u vidu i član 5. stav 1. alineja 2. Ustava Republike Srpske prema kojem se ustavno uređenje Republike Srpske zasniva na osiguravanju nacionalne ravnopravnosti i zaštiti vitalnih interesa konstitutivnih naroda. Također, Vijeće je ukazalo na to da je Amandmanom LXXVII na Ustav Republike Srpske teritorijalna organizacija definirana kao jedan o vitalnih interesa konstitutivnih naroda.

4. Imajući u vidu navedene odredbe, Vijeće je zaključilo da je Narodna skupština bila ovlaštena da donese Zakon o teritorijalnoj organizaciji navodeći da je „jedan od razloga za donošenje ovog zakona i usklađivanje naziva pojedinih općina u Republici Srpskoj sa Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 44/01 od 27. februara 2004. godine”. Obrazlažući zaključak da se osporenim odredbom ovog zakona ne krši vitalni interes bošnjačkog naroda, Vijeće je navelo da je imalo u vidu „činjenicu da prisvojni pridjev ‘bosanski’ potječe od naziva Bosne i Hercegovine, koja je zajednička država tri konstitutivna naroda i ostalih građana”, zbog čega je „nesumnjivo da se odnosi na sve građane ove države i ne može se smatrati da pripada isključivo bošnjačkom narodu”. Također je navedeno da je odrednica „bosanski” prema svom sadržaju šira od pojma „bošnjački” pa se ta dva pojma ne mogu poistovjetiti. Vijeće je, dalje, navelo da pridjev „bosanski” predstavlja „zajedničku historiju, tradiciju, kulturu i geografsku odrednicu svih građana u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost”. Isto tako, kako je dalje obrazloženo, nazivi općina su podjednako od interesa za sve stanovnike, „pa se pitanje prefiksa ‘bosanski’ u nazivima naseljenih mjesta ne može posmatrati sa stanovišta samo jedne nacionalne cjeline”. Vijeće je, također, navelo da je pitanje u kojoj se mjeri pripadnici konstitutivnih naroda identificiraju sa pridjevom „bosanski” stvar „njihovog individualnog pristupa i ne može se odnositi na konstitutivni narod u cjelini”.

5. Dalje, u obrazloženju osporene odluke je navedeno da, historijski posmatrano, povezivanje vitalnog interesa bilo kojeg konstitutivnog naroda u Bosni i Hercegovini za pridjev „bosanski” uz nazive naseljenih mjesta „nema uporište u historijskim činjenicama na ovom području”. Naime, Vijeće je u obrazloženju navelo da je pridjev „bosanski” u nazivu mjesta Brod službeno uveden nakon Berlinskog kongresa 1878. godine i to zbog administrativnih razloga, tj. kako bi se napravila razlika u odnosu na naselje sa istim nazivom koje se nalazilo na drugoj strani rijeke Save. Slična je situacija, kako je Vijeće dalje navelo, i sa nazivom Kostajnica, koja je pridjev „bosanski” dobila početkom XIX vijeka, također kao granično naselje na rijeci Uni i da bi se razlikovala od Kostajnice na drugoj strani te rijeke. Dakle, kako je Vijeće zaključilo, pridjev „bosanski” je uveden kao geografska odrednica za pogranična naselja i sada se „podjednako odnosi na sve građane

ove države, i niko nema pravo da smatra da on pripada samo bošnjačkom narodu...budući da je pojam 'bosanski' mnogo širi nego pojam 'bošnjački'... Pridjev 'bosanski' predstavlja zajedničku historiju, tradiciju i kulturu i predstavlja geografsku odrednicu svih građana Republike Srpske i Bosne i Hercegovine bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost”.

6. Dalje, Vijeće je navelo da smatra da su nazivi općina u osporenoj odredbi Zakona o teritorijalnoj organizaciji neutralni, bez ikakvog nacionalnog ili drugog karaktera, „čime ne daju prednost ni jednom konstitutivnom narodu, niti prave razliku među njima”. Zbog toga, prema mišljenju Vijeća, ovakvi nazivi ne mogu dovesti do povrede vitalnog interesa niti do diskriminacije u uživanju bilo kojeg od prava garantiranih Ustavom Republike Srpske. Sličan stav je, kako je navelo Vijeće, imao i Ustavni sud BiH u Odluci broj U 44/01 od 27. februara 2004. godine. U tački 53. navedene odluke Ustavnog suda je istaknuto: „Drugi razlog koji je doveo do promjene naziva gradova i općina bi se u nekim slučajevima mogao posmatrati kao želja da se nazivi ovih mjesta razlikuju od sličnih naziva gradova ili općina koji se nalaze na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, Ustavni sud napominje da bi se ovaj cilj lako mogao postići odabiranjem predznaka ili naziva etnički neutralnog karaktera”. Vijeće je, dalje, navelo da su, historijski gledano, nazivi naseljenih mjesta promjenjiva kategorija i da zavise od brojnih faktora, a da sama činjenica da su ovi gradovi u jednom periodu svoje historije imali u nazivu pridjev „bosanski” ne znači da je usvajanjem neutralnog naziva, koji nema ovaj ili neki drugi pridjev, povrijeđen vitalni interes bilo kojeg konstitutivnog naroda ili „da dovodi u pitanje egzistenciju i budućnost bošnjačkog naroda na ovim prostorima”. Vijeće je zaključilo da zadržavanje pridjeva „bosanski” u nazivima općina „može predstavljati određeni politički ili neki drugi sličan interes etničke grupe”, ali da izostavljanje ovog pridjeva ne može dovesti do povrede vitalnog interesa „koji je osnovni interes naroda kao cjeline i svakako ima jednu širu dimenziju”. Vijeće je, također, odlučilo da se ovakvim određivanjem naziva gradova ne negira kulturno-historijski identitet Bosne i Hercegovine, jer „nazivi naseljenih mjesta ne čine osnov identiteta jedne države”. Osim toga, prema mišljenju Vijeća, neutralan naziv koji ne sadrži nikakvu odrednicu „može samo da doprinese boljem suživotu i međusobnoj toleranciji pripadnika svih nacionalnih grupa nastanjenih na ovim prostorima, pogotovo kad se ima u vidu eventualna potreba za smirivanjem međunacionalnih tenzija”.

7. Apelanti smatraju da je osporenim odlukom prekršeno pravo iz čl. II/3, II/4. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 6. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). U obrazloženju ovih navoda apelanti navode da se osporenim odlukom krši pravo bošnjačkog naroda na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, jer se „njom povrjeđuje nacionalni interes građana Bošnjaka da se očuvaju tradicionalni, historijski nazivi općina

Bosanski Brod i Bosanska Kostajnica sa odrednicama ‘bosanski’”. Apelanti ističu da oni ne poistovjećuju pridjeve „bosanski” i „bošnjački”, te da „ne svojataju pridjev ‘bosanski’ koji pripada svim građanima kao i drugim konstitutivnim narodima”. Međutim, apelanti smatraju da je Bošnjački klub, kao politički predstavnik bošnjačkog naroda, legitimiran da pokreće pitanje vitalnog interesa u članu 5. Zakona o teritorijalnoj organizaciji kojim se ovaj pridjev ukida iz naziva navedenih općina. Apelanti, dalje, navode da je nesporno da je teritorijalna organizacija definirana kao vitalni interes konstitutivnih naroda u Amandmanu LXXVII kojim je dopunjen član 70. Ustava Republike Srpske. U kontekstu svojih navoda o diskriminaciji, apelanti su naveli da je u općini Bosanski Brod, prema popisu stanovništva iz 1991. godine, u nacionalnoj strukturi bilo 12,35% Bošnjaka, 41,40% Hrvata, 33,29% Srba i 2,24% ostalih. U Bosanskoj Kostajnici je, također, postojala multietnička struktura stanovništva u kojoj su Bošnjaci učestvovali sa 27,47%. Apelanti, dalje, navode da „nasilno izmijenjena demografska struktura stanovništva tih općina, kao rezultat proteklog rata, ne može biti legalan ni legitiman osnov da se oduzimaju odrednice ‘bosanski’ u nazivima bilo kojeg grada, općine ili naseljenog mjesta u Bosni i Hercegovini”, te da za takvo oduzimanje nema objektivnog i razumnog opravdanja.

8. Apelanti navode da „kao legitimni predstavnici bošnjačkog naroda doživljavaju i smatraju da je brisanje odrednice ‘bosanski’ iz naziva općina Bosanski Brod i Bosanska Kostajnica (kao i ranije brisanje te odrednice iz naziva općina Bosanska Gradiška, Bosanski Novi, Bosanska Dubica i Bosanski Šamac) flagrantna povreda principa konstitutivnosti i ravnopravnosti bošnjačkog naroda, ugrožavanje njegove kulture i tradicije, kao i kulturno-historijskog identiteta zajedničke države Bosne i Hercegovine”. Stoga, apelanti smatraju da se radi o diskriminaciji građana – pripadnika bošnjačkog naroda, u odnosu na poštivanje prava na povratak u domovinu utvrđenog članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelanti smatraju da je cilj ovakvih propisa „mogao biti u tome da se poslije etničkog čišćenja čiste i bosanski nazivi općina i naseljenih mjesta”, te da se osporenom odlukom ne može dati podrška takvom neustavnom i nelegitimnom cilju.

9. Apelanti, također, tvrde da je osporenom odlukom prekršeno pravo na pravično suđenje „iz čl. II/2. i II/3. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. [Evropske konvencije]”. Povredu ovog prava apelanti vide u tome što je Vijeće, prilikom odlučivanja o zahtjevu apelanata, primijenilo odredbu člana 52. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda RS, a ne odredbe Amandmana LXXXII kojim je dopunjen član 70. Ustava Republike Srpske. Apelanti navode da se radi o načinu odlučivanja o pitanju vitalnog interesa, o čemu Ustav Republike Srpske i Zakon o Ustavnom sudu Republike Srpske sadrže jasne i precizne odredbe koje propisuju sljedeće: „U slučaju da proceduru koja se odnosi na vitalni nacionalni interes pokreće dvotrećinska većina jednog od klubova, potreban je glas najmanje dvojice sudija da

bi Sud odlučio da se radi o vitalnom interesu”. Apelanti smatraju da je svrha ovih odredaba da u sastavu Vijeća „funkciju sudije obavljaju po dva pripadnika svakog konstitutivnog naroda i jedan sudija iz reda ostalih. Time je data mogućnost da najmanje dvojica sudija u Vijeću glasaju pozitivno za odluku da je povrijeđen vitalni interes, upozore zakonodavna tijela [...] da nisu uspjeli o spornom aktu postići nužni kompromis u pogledu pitanja vitalnog interesa”. Imajući u vidu ove, kako navode, istovjetne odredbe Ustava Republike Srpske i Zakona o Ustavnom sudu RS, apelanti smatraju da je odredba člana 52. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda RS neustavna i nezakonita, te da je postupanje i donošenje odluke po neustavnoj odredbi Poslovnika Ustavnog suda RS, također, neustavno. U tom smislu, apelanti ističu da je Vijeće prilikom glasanja o zahtjevu apelanata imalo „(prema zvaničnim saznanjima) četiri glasa za pozitivnu odluku i tri glasa protiv”.

10. Zbog navedenog, apelanti predlažu da Ustavni sud prilikom razmatranja apelacije „izvrši uvid u zapisnik o vijećanju i glasanju, te objektivno utvrdi rezultat glasanja i način odlučivanja”. Apelanti, također, smatraju da im je osporenom odlukom zbog navedenih razloga prekršeno pravo na pravično suđenje, jer je „neustavnom i proizvoljnom primjenom svog Poslovnika, a ne primjenom Ustava i zakona što mu je ustavna obaveza, Ustavni sud prakticirao nepravično odlučivanje na štetu apelanata i prava građana koje apelanti legitimno predstavljaju”. Stoga, apelanti predlažu da Ustavni sud Bosne i Hercegovine usvoji apelaciju i ukine osporenu odluku, te da sam odluči o meritumu zahtjeva.

11. Apelanti, također, traže „ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda RS, konkretno člana 52. stav 2. ovog akta”. Apelanti predlažu da, „imajući u vidu trajanje apelacionog postupka”, Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi obustavio primjenu odredbe člana 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda RS „koja će trajati do konačne odluke o ustavnosti tog akta”. Ovaj prijedlog apelanti obrazlažu potrebom da se, prije konačnog usklađivanja Poslovnika Ustavnog suda RS sa Ustavom Republike Srpske, „zakonodavne procedure u Vijeću naroda RS i Ustavnom sudu RS provode na ustavan način”. U podnesku koji su Ustavnom sudu dostavili 15. septembra 2009. godine apelanti su naveli da su tražili od Ustavnog suda RS da uskladi Poslovnik Ustavnog suda RS sa Ustavom Republike Srpske i Zakonom o Ustavnom sudu. Međutim, kako dalje navode, Ustavni sud RS je, na sjednici od 2. septembra 2009. godine, odbio da raspravlja o tom zahtjevu smatrajući da apelanti nisu aktivno legitimirani. Također, apelanti navode da je Ustavni sud RS odbio da raspravlja o Poslovniku Ustavnog suda RS i povodom zahtjeva koji je podnio predsjednik Ustavnog suda RS. Apelanti ističu da im „nije poznato zvanično obrazloženje za takvo odbijanje i da li je Ustavni sud [RS] pri tome imao u vidu klasično pravno pravilo da niko ne može biti sudija u vlastitom sporu (*nemo iudex in sua causa*)”. Također, apelanti su obavijestili Ustavni sud da „ostaju pri svojoj odluci

da ne učestvuju u zakonodavnim procedurama u okviru Vijeća naroda dok se mjerodavno ne riješi pitanje ustavnosti Poslovnika Ustavnog suda [RS]. Ovakvo pravno i činjenično stanje blokira rad ne samo [apelanata] već i Vijeća naroda Republike Srpske”. U vezi s tim, apelanti su istakli da su podnijeli prijedlog/inicijativu za ocjenu ustavnosti zakona i drugih akata koji su izglasani i objavljeni bez njihovog učešća. Apelanti smatraju da su se stekli uvjeti da Ustavni sud „u ovom predmetu hitno postupa kako bi se spriječile daljnje negativne posljedice na pravni poredak i funkcioniranje zakonodavne vlasti”.

12. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba čl. VI/3.a) i VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. st. 2. i 4. tačke 1. i 9. i člana 77. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

[...]

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

2. Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

Član 16. stav 4. tačke 1. i 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

- 1. Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;*
- 9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom.*

Član 77. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda glasi:

1. Malo vijeće može, na zahtjev podnosioca zahtjeva ili apelanta, odrediti strankama svaku privremenu mjeru za koju smatra da je treba donijeti u interesu stranaka ili pravilnog vođenja postupka.

3. Ustavni sud u plenarnoj sjednici, odnosno Vijeće od pet sudija može, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranke, odrediti privremenu mjeru iz stava 1. ovog člana.

A. Nadležnost Ustavnog suda da preispituje Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Srpske

13. U konkretnom slučaju Ustavni sud prvo mora odlučiti da li se apelacija apelanata protiv odluke Vijeća da ne razmatra zahtjev podnosioca za ocjenu saglasnosti člana 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske sa članom 121. Ustava Republike Srpske ubraja u nadležnost ovog Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud smatra da je apelacija nedopustiva. Ovaj Ustavni sud je obavezan da podržava Ustav Bosne i Hercegovine a nema nadležnost da podržava Ustav Republike Srpske, te je Ustavni sud Republike Srpske konačni autoritet po ovom pitanju. Postoji izuzetak od ovog principa u predmetima u kojima Ustavni sud Republike Srpske tumači i primjenjuje Ustav Republike Srpske na način koji nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvom pitanju. Ustavni sud, stoga, smatra da nije nadležan za odlučivanje o ustavnosti osporene odluke Vijeća da ne razmatra navodne neusklađenosti sa Ustavom Republike Srpske.

14. Podnosioci zahtjeva, također, tvrde da odbijanje Vijeća da se bavi ovim pitanjem vodi do povrede prava na pravično saslušanje, što je suprotno članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije. Međutim, to pravo se, u skladu sa dosljednim tumačenjem ovog Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, primjenjuje samo na postupak u kojem se određuju ili krivična optužba ili građanska prava ili obaveze. Pravo zaštite vitalnih interesa prema Ustavu Republike Srpske je pravo koje ima političku prirodu koja se, prema mišljenju ovog Ustavnog suda, ne ubraja u djelokrug „građanskih prava i obaveza”, kako je taj pojam shvaćen u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, naprimjer, *mutatis mutandis*, presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Pierre-Bloch protiv Francuske*, aplikacija br. 24194/94, presuda od 21. oktobra 1997. godine, Izvještaji

1997-VI). Stoga, Ustavni sud smatra da je apelacija u ovom dijelu *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

15. Zbog toga, Ustavni sud smatra da nije nadležan da donese odluku prema osnovu navedenom u apelaciji, odnosno da je apelacija *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te da je, prema tome, nedopustiva u dijelu koji se odnosi na ovo pitanje.

B. Da li se odluka Vijeća može smatrati sudskom presudom tako da se protiv nje može podnijeti apelacija Ustavnom sudu?

16. Dalje, Ustavni sud mora odlučiti da li se apelacija apelanata protiv odluke Vijeća u kojoj se navodi da vitalni interesi bošnjačkog naroda ne zahtijevaju zaštitu od Zakona o teritorijalnoj organizaciji ubraja u nadležnost ovog Ustavnog suda. To djelimično zavisi i od toga da li se odluka Vijeća smatra „presudom suda” u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Ustavni sud je u svojoj jurisprudenciji pojam „presuda” iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine tumačio šire, tako da je apelaciju moguće podnijeti ne samo protiv presude drugog suda u meritumu već i protiv drugih odluka i rješenja drugih sudova kojima se negativno utječe na ustavna prava i slobode fizičkih ili pravnih lica, ili o pitanjima koja se tiču onih lica koja pokreću neka druga pitanja iz Ustava Bosne i Hercegovine. Kako je Ustavni sud utvrdio u svojoj Odluci broj *U 5-99* od 3. decembra 1999. godine („Službeni glasnik BiH” broj 3/00), entitetski ustavni sudovi su „sudovi” u okviru značenja člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, a efektivnost apelacione kontrole koju vrši Ustavni sud Bosne i Hercegovine „zaista bi bila značajno reducirana ako se protiv presuda ustavnih sudova entiteta ne bi mogle podnositi apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine u pogledu njihove saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine”.

18. Neophodno je razmotriti da li Vijeće za zaštitu vitalnih interesa unutar Ustavnog suda Republike Srpske djeluje kao sud ili u stvarnosti djeluje kao produžetak zakonodavstva Republike Srpske kada odlučuje o pitanjima vitalnog interesa koja su mu prosljedili predstavnici Vijeća naroda. Ako ono nije sud, protiv njegovih presuda se ne može podnijeti apelacija pred ovim Ustavnim sudom prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

19. Neki aspekti rada Vijeća za zaštitu vitalnih interesa Ustavnog suda Republike Srpske ukazuju na to da Vijeće djeluje u zakonodavnom svojstvu. Naime, upućivanje na Ustavni sud Republike Srpske je dio postupka koji ima za cilj da riješi nesuglasice unutar Vijeća naroda i Narodne skupštine Republike Srpske koji odgađaju usvajanje predložene legislative. Ustavni sud Republike Srpske mora odlučiti da li, prema formulaciji četvrtog

stava člana 79.(b) Ustava Republike Srpske, kao što je to učinjeno Amandmanom LXXXII tog Ustava, „konkretni zakon upućuje na vitalni interes jednog od konstitutivnih naroda”. Ako Sud odluči da zakon upućuje na vitalni interes, smatra se da zakon nije usvojen. Ako Sud odluči da zakon ne upućuje na vitalni interes, smatra se da je zakon usvojen ili da se može naknadno usvojiti jednostavnom većinom glasova u zakonodavnom organu (vidi sedmi i osmi stav člana 79.(b) Ustava Republike Srpske).

20. S druge strane, neke karakteristike postupka ukazuju na to da se radi prije o sudskom nego li zakonodavnom postupku. Kao prvo, kada se upućuje na Ustavni sud, pretpostavlja se da Ustavni sud treba da postupa sudski (a naročito nepristrano, objektivno i bez vanjskog pritiska i političkog utjecaja) kada obavlja ove funkcije kao i kada obavlja druge uobičajenije funkcije (usput napomena da je ovo način na koji je Ustavni sud shvatio svoju ulogu kada, u širem smislu, obavlja slične funkcije u vezi sa postupkom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članu IV/3. Ustava Bosne i Hercegovine). Kako se od Ustavnog suda očekuje da postupa sudski i da donese svoju odluku kao sud, sugerira se da se odluka može smatrati „presudom” u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

21. Kao drugo, tekst članova 79.(a) i 79.(b) Ustava Republike Srpske pravi razliku između dva veoma različita načina rješavanja sporova o vitalnim interesima. Prema članu 79.(a), proces se odigrava u potpunosti unutar zakonodavstva i uključuje pokušaj da se postigne konsenzus između različitih političkih grupacija u Vijeću naroda i između Vijeća naroda i Narodne skupštine. Prema članu 79.(b), četvrti stav zahtijeva da, ukoliko politički pregovori ne rezultiraju konsenzusom, pitanje napusti okvir zakonodavstva i djelokrug političkog pregovaranja, i to pitanje rješava sud na sudski i pravosudni način prije nego li na politički način. Rezultat je takav da dovodi do razdvajanja odlučivanja od zakonodavstva, umanjujući opseg u kojem se odluka Ustavnog suda Republike Srpske može posmatrati kao dio zakonodavnog procesa.

22. Kao treće, peti stav člana 79.(b) Ustava Republike Srpske upućuje na odluke o dopustivosti i meritumu koje donosi „Vijeće za zaštitu vitalnih interesa Ustavnog suda Republike Srpske”. Dok se ovo može čitati u smislu da se sugerira da će pitanje riješiti poseban organ za arbitražu koji nije Ustavni sud, u svom uobičajenom sastavu, st. 6, 7. i 8. člana 79.(b) jasno navode da je Vijeće dio Ustavnog suda i da se njegove odluke donose u ime Ustavnog suda Republike Srpske.

23. Uzimajući sve u obzir, Ustavni sud je mišljenja da se može smatrati da Vijeće postupa kao sud i da se od njega može zahtijevati da postupa sudski kada vrši svoje funkcije prema članu 79.(b) Ustava Republike Srpske. Stoga, njegova odluka se, u principu, može smatrati kao „presuda suda” u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Ustavni sud, dalje, mora razmotriti da li je odluka Vijeća takva presuda suda koja prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine može biti predmet apelacije pred Ustavnim sudom. Apelanti su naveli da osporena odluka krši nekoliko odredaba Ustava Bosne i Hercegovine. Kao konačni autoritet u Bosni i Hercegovini za tumačenje i primjenu Ustava Bosne i Hercegovine, kojem je članom VI. Ustava Bosne i Hercegovine povjeren zadatak da podržava taj Ustav, Ustavni sud nije samo nadležan nego ima i ustavnu obavezu da odluči o tvrdnji podnosioca zahtjeva da konačna odluka Vijeća u ovom slučaju nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

25. Moglo bi se tvrditi da odluka Ustavnog suda Republike Srpske nije ni u kakvoj vezi sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Moglo bi se reći da je taj Sud jednostavno odlučio o pitanju koje je relevantno za Ustav Republike Srpske, za koji je konačan autoritet taj sud, a ne Ustavni sud. Odluka o tome da li, kako to podnosioci zahtjeva tvrde, vitalni interesi bošnjačkog naroda zahtijevaju zaštitu protiv Zakona o teritorijalnoj organizaciji, koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske, u potpunosti i isključivo je u nadležnosti Ustavnog suda Republike Srpske. Ustavni sud nema nadležnost da tumači ili primijeni Ustav Republike Srpske, te tako nema ni nadležnost da odluči o apelaciji protiv odluke Ustavnog suda Republike Srpske o takvom pitanju.

26. Ustavni sud prihvata da nema nadležnost da odlučuje o pitanjima u vezi sa tumačenjem ili primjenom Ustava Republike Srpske kao takvog. Međutim, ako neki sud Republike Srpske (uključujući i Ustavni sud) tumači ili daje takvu pravnu snagu tom ustavu da je nesaglasan sa zahtjevima iz Ustava Bosne i Hercegovine, koji je najviše rangirana pravna norma u državi Bosni i Hercegovini, dakle čak viša i od ustava entiteta, Ustavni sud, i samo Ustavni sud, ima ustavno ovlaštenje da konačno odlučuje o tome da li je odluka suda Republike Srpske (čak i ako se odnosi na Ustav Republike Srpske) u saglasnosti ili nije u saglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Drugačijom odlukom bi (i) Ustavni sud Republike Srpske bio smatran konačnim autoritetom u pogledu saglasnosti Ustava Republike Srpske, kao što je to protumačio Ustavni sud Republike Srpske, sa Ustavom Bosne i Hercegovine, što bi bilo suprotno članu VI/3. alineja 1. i tačka (b) Ustava Bosne i Hercegovine, ili (i) bi parničari ostali bez pravnog lijeka ako bi bilo koji od ustavnih sudova entiteta Bosne i Hercegovine donio odluku na osnovu pogrešnog tumačenja ili pogrešne primjene Ustava Bosne i Hercegovine u suprotnosti sa njihovim obavezama iz člana III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, koji, u tom dijelu, propisuje: *Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, kojim se stavljaju van snage zakonske odredbe Bosne i Hercegovine i ustavne i zakonske odredbe entiteta [...].*

27. Zbog toga, Ustavni sud smatra da ima nadležnost da donese odluku o apelaciji protiv odluke Vijeća na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, ako ona pokreće pitanje iz Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Kao strana u postupku pred Ustavnim sudom Republike Srpske, koji je donio osporenu presudu, apelanti su aktivno legitimirani za podnošenje apelacije Ustavnom sudu.

C. Da li se apelacijom prezentiraju činjenice koje bi mogle pokrenuti pitanje iz Ustava Bosne i Hercegovine?

29. Prema članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, apelacija je nedopustiva ako Ustavni sud utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava. Apelanti tvrde da su tom odlukom prekršena prava „bošnjačkog naroda” i to pravo na nediskriminaciju i pravo na pravično suđenje. U vezi sa ovim pitanjima, Ustavni sud ističe da se apelaciona jurisdikcija odnosi na zaštitu ustavnih prava i individualnih sloboda, uključujući prava i slobode iz Evropske konvencije koja se direktno primjenjuje na osnovu člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine. To, *inter alia*, znači da apelaciona nadležnost Ustavnog suda predstavlja posljednju instancu zaštite ljudskih prava i fundamentalnih sloboda u Bosni i Hercegovini. U vršenju apelacione nadležnosti iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je primijenio standarde Evropske konvencije i ostale norme međunarodnog prava o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

(i) Diskriminacija u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

30. U vezi sa pravom na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, apelanti ukazuju na činjenicu da je Zakonom o teritorijalnoj organizaciji izostavljena odrednica „bosanski” iz imena mjesta i tvrde da netretiranje toga na način da se ugrožava vitalni interes bošnjačkog naroda diskriminira taj narod, a time i srpski i hrvatski narod, jer sva tri konstitutivna naroda imaju interes u identificiranju mjesta kao bosanskih. Apelanti, također, tvrde da osporena odluka „diskriminira Bošnjake na nacionalnoj osnovi, nepoštivanjem političkih, socijalnih i kulturnih sloboda, uključujući zajedničku historiju i tradiciju njihovih matičnih općina”.

31. Ustavni sud ne može prihvatiti taj argument. Onda kada je jednom prihvaćeno da se pridjev „bosanski” ne odnosi na bilo koji od konstitutivnih naroda, nije moguće reći da izostavljanje tog pridjeva iz naziva mjesta diskriminira direktno ili indirektno bilo koji od konstitutivnih naroda. Osim toga, suština koncepta nezakonite ili neustavne diskriminacije je da se jedno lice ili grupa tretira manje različito od ostalih koji su u analognoj situaciji (vidi, naprimjer, presude Evropskog suda za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*,

serija A, broj 31, presuda od 13. juna 1979. godine, st. 32. i 33). Čak i da se prihvati da izostavljanje pridjeva „bosanski” nepovoljno utječe na interese ostalih konstitutivnih naroda, to izostavljanje nema takvo djelovanje da se neko lice ili grupa tretira različito od ostalih. Također, čak i da neko fizičko ili pravno lice ima pravo da se žali da je imalo takav nepovoljan tretman, to bi jedino mogla učiniti država Bosna i Hercegovina budući da se jedina prijatna odnosi na ono što podnosioci zahtjeva adekvatno opisuju, u tački 6. svoje apelacije, kao opasnost... kulturnom i historijskom identitetu zajedničke države Bosne i Hercegovine. Međutim, sama država sama po sebi nema pravo na uživanje prava na nediskriminaciju, čak i ako bi se diskriminacija mogla ustanoviti. Prema tome, apelanti nisu istakli bilo kakav osnov za tvrdnju da se osporenom odlukom bošnjački narod tretira drugačije od bilo koje druge grupe na nekom osnovu iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

(ii) Diskriminacija u suprotnosti sa članom 14. Evropske konvencije

32. U vezi sa članom 14. Evropske konvencije, Ustavni sud ističe da član 14. zabranjuje diskriminaciju u odnosu na osiguranje prava i sloboda iz Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud i Evropski sud za ljudska prava su konstantno smatrali da se član 14. Evropske konvencije (za razliku od Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju) primjenjuje samo ako se neko lice ili grupa tretira različito od ostalih u analognoj situaciji (ili je, možda, stavljeno u nepovoljniji položaj tako što se tretira slično u odnosu na ostale koji su u relativno drugačijoj situaciji) u vezi sa pitanjem koje se ubraja u opseg jednog od prava zagarantiranih Evropskom konvencijom i njenim protokolima. Član 14. Evropske konvencije se, naprimjer, primjenjuje kada se neko lice tretira nepovoljnije u odnosu na ostale u pogledu neke odredbe koja pomaže ljudima da uživaju neko pravo iz Evropske konvencije, čak i kada to ne zahtijeva Evropska konvencija (vidi, naprimjer, presude Evropskog suda za ljudska prava, *Abdulaziz, Cabales, Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, serija A, broj 94, presuda od 28. maja 1985. godine, stav 82; *Zarb Adami protiv Malte*, aplikacija broj 17209/02, presuda od 20. juna 2006. godine, st. 71-73).

33. Apelanti u svojoj apelaciji ne preciziraju neko drugo pravo ili prava iz Evropske konvencije u okviru kojeg su imali različit tretman. Jedino drugo pravo iz Evropske konvencije na koje su se pozvali je pravo na pravično saslušanje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud ne smatra da se odluka Vijeća, u kojoj je naznačeno da Zakon o teritorijalnoj organizaciji nije povrijedio vitalni interes bošnjačkog naroda, ubraja u opseg člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Imajući u vidu razloge koji su navedeni u tački 14. ove odluke, pravo na zaštitu vitalnog interesa iz Ustava Republike Srpske je pravo političke prirode koje se ne ubraja u opseg „građanskih prava i obaveza” budući da je taj termin shvaćen u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

(iii) Pravo na povratak iz člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine

34. Podnosioci zahtjeva navode da je povrijeđeno pravo izbjeglica i raseljenih lica na povratak prvobitnim domovima iz člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Suština žalbenih navoda apelantata jeste da je Vijeće dovelo do toga da će se izbjeglice i raseljena lica iz tih općina osjećati manje sposobnim da ostvare svoje pravo na povratak prvobitnim domovima onako kako im je to pravo dodijeljeno članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, budući da nije smatralo da zakon kojim je izostavljena riječ „bosanski” iz naziva nekih općina krši vitalni interes bošnjačkog naroda. Međutim, Ustavni sud ne smatra da je predočen bilo koji dokaz u prilog tvrdnji da je netretiranje promjena imena mjesta kao pitanja od vitalnog interesa bošnjačkog naroda imalo takvo djelovanje. Isto se odnosi i na tvrdnju (u onoj mjeri u kojoj je ona relevantna) da bi promjena imena mjesta obeshrabrila izbjeglice i raseljena lica da se vraćaju u svoje prvobitne domove u onim mjestima koja su zahvaćena takvim promjenama. Ustavni sud je istakao u svojoj odluci u predmetu broj U 44/01 od 27. februara 2004. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 18/04) da davanje naziva općinama koji se odnose na jedan konstitutivni narod može dovesti do primjene člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine zbog stvaranja neprijateljskog okruženja, a time i obeshrabrivanja izbjeglica i raseljenih lica ostalih konstitutivnih naroda i „ostalih” da se ponovo nasele u tim gradovima. Međutim, taj predmet je sasvim različit od ovog predmeta. Ne postoje dokazi da bi izbjeglice i raseljena lica vjerovatno smatrale da davanje naziva nekom mjestu koje se ne odnosi na bilo koji konstitutivni narod ili geografsko područje države Bosne i Hercegovine stvara neprijateljsko okruženje. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da predmet apelacije ne dovodi do primjene člana II/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

(iv) Pravo na pravično saslušanje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije

35. Konačno, apelanti navode da im je Vijeće uskratilo pravično saslušanje jer je donijelo svoju odluku primjenom glasačke procedure iz člana 52. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda Republike Srpske umjesto procedure iz odredaba člana 79.(b) Ustava Republike Srpske i člana 21. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske (izmijenjenog Amandmanom LXXXII) koji su normativno višeg ranga od Poslovnika u pravnom poretku i koji bi bili povoljniji za apelante.

36. Tačno je da je Ustavni sud često poništavao odluke ostalih sudova na osnovu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ako je neki drugi sud donio odluku proizvoljnom primjenom relevantnih ustavnih odredbi ili zakona,

ili proizvoljnom procjenom dokaza. Međutim, pravo na pravično saslušanje se pojavljuje u nekrivičnim predmetima, u postupku gdje se određuje neko građansko pravo ili obaveza. Kao što je Ustavni sud istakao u tačkama 14. i 33. ove odluke, kolektivno pravo ustavnih naroda da zaštite vitalni interes u okviru zakonodavnog procesa nije građansko pravo u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Slijedi da postupak pred Vijećem ne povlači zaštitu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, tako da nije potrebno razmatrati da li su uvjeti tih odredaba bili povrijeđeni.

D. Zahtjev za privremenu mjeru

37. Imajući u vidu navedeno obrazloženje, Ustavni sud je zaključio da nema potrebe da odlučuje o privremenoj mjeri u ovom predmetu.

E. Zaključak

38. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko Ustavni sud utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava, zatim odredbu člana 16. stav 4. tačke 1. i 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj apelacija nije dopustiva ako Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, odnosno ako je apelacija *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izdvojena mišljenja potpredsjednice Valerije Galić i sudije Mate Tadića u skladu sa odlukom, te izdvojeno mišljenje sudije Mirsada Čemana suprotno odluci.

40. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Zajedničko izdvojeno mišljenje potpredsjednice Ustavnog suda BiH Valerije Galić i sudije Ustavnog suda BiH Mate Tadića u skladu sa odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj AP 2821/09 od 26. marta 2010. godine

Na osnovu člana 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), dajemo zajedničko izdvojeno mišljenje **u skladu sa navedenom odlukom** Ustavnog suda BiH donesenom na plenarnoj sjednici Ustavnog suda BiH održanoj 26. marta 2010. godine.

Slažemo se sa odlukom većine sudija Ustavnog suda BiH da je apelaciju Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesenu protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine trebalo odbaciti kao nedopuštenu, ali zbog drugih razloga u odnosu na razloge koji su navedeni u većinskoj odluci Ustavnog suda BiH.

Pri ispitivanju dopustivosti apelacije, u odnosu na pitanje da li se osporena odluka Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske može smatrati sudskom presudom, tako da se protiv nje može podnijeti apelacija Ustavnom sudu BiH, naše mišljenje je sljedeće:

Iako je Ustavni sud BiH u svojoj Odluci broj U 5/99 od 3. decembra 1999. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 3/00) zaključio da je u okviru svoje apelacione nadležnosti ovlašten preispitivati odluke ustavnih sudova entiteta, naše mišljenje je da se stanovište Ustavnog suda iz predmeta broj U 5/99 ne može analogno primijeniti u konkretnom slučaju. Podsjećamo na to da se apelaciona nadležnost Ustavnog suda BiH tiče zaštite ustavnih prava i sloboda **pojedinaца**, uključujući i prava iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koja se, na osnovu člana II/2. Ustava BiH, direktno primjenjuje. To, između ostalog, znači da apelaciona nadležnost Ustavnog suda predstavlja posljednji stepen zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda **pojedinaца** u Bosni i Hercegovini. U vršenju apelacione nadležnosti iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud primjenjuje norme i standarde Evropske konvencije i druge norme i standarde međunarodnog prava u zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Osim toga, Ustavni sud BiH je u svojoj jurisprudenciji pojam „presude” iz člana VI/3.b) Ustava BiH tumačio šire, tako da je apelaciju moguće podnijeti ne samo protiv presuda već i protiv drugih odluka i rješenja redovnih sudova kojima se konačno rješava o određenim pravima i slobodama fizičkih ili pravnih lica. Međutim, u konkretnom slučaju smatramo da osporena odluka ne predstavlja pojedinačni pravni akt

kojim se odlučivalo o nekom zaštićenom ljudskom pravu ili slobodi pojedinca iz Ustava Bosne i Hercegovine ili Evropske konvencije. Naime, osporena odluka je donesena u okviru ekskluzivne nadležnosti Ustavnog suda Republike Srpske da odlučuje o pitanju vitalnog nacionalnog interesa nekog konstitutivnog naroda **kao kolektiviteta**, koje se postavi tokom zakonodavnog procesa u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Ovo je pitanje o kojem Ustavni sud Republike Srpske donosi konačnu i obavezujuću odluku i ne tiče se bilo kojeg individualnog ljudskog prava ili slobode koji se ispituju kroz apelacionu nadležnost Ustavnog suda BiH.

Polazeći od navedenog, smatramo da osporena odluka ne predstavlja pojedinačni pravni akt kojim se odlučivalo o nekom zaštićenom ljudskom pravu ili slobodi pojedinca iz Ustava BiH ili Evropske konvencije, te se ne može smatrati „presudom” u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Stoga, prema našem mišljenju, Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje u konkretnom slučaju.

Dalje, Klub delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske (apelanti), kako sam navodi u apelaciji, podnio je apelaciju „kao legitimni predstavnik bošnjačkog naroda” i tvrdi da su osporenim odlukom prekršena prava „bošnjačkog naroda” i to pravo na nediskriminaciju i pravo na pravično suđenje. Prema našem mišljenju, proizlazi da je namjera apelantata bila da pokrene *actio popularis*, budući da apelanti tvrde da je osporenim odlukom prekršeno pravo svakog pripadnika bošnjačkog naroda na nediskriminaciju, a da je pravo na pravično suđenje prekršeno zato što su primijenjene odredbe Poslovnika Ustavnog suda RS koje su, prema tvrdnji apelantata, neustavne. U vezi s tim navodima, ukazujemo na to da je, prema praksi bivše Evropske komisije za ljudska prava i konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, neophodno da aplikant dokaže da je žrtva navodnog kršenja nekog od prava ili sloboda garantiranih Evropskom konvencijom, te da mora biti lično ugrožen navodnim kršenjem. Stoga je Evropska komisija odbacivala kao nedopuštene aplikacije u kojima aplikanti nisu mogli dokazati da su lično ugroženi navodnim kršenjem prava iz Evropske konvencije, pa su tražili *in abstracto* ocjenu kompatibilnosti nekog domaćeg zakona sa odredbama Evropske konvencije (vidi Evropska komisija, *X protiv Austrije*, aplikacija broj 705/07, Odluke i izvještaji broj 7 (1997), str. 87; i *Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 7806/77, Odluke i izvještaji broj 12, str. 168). S tim u vezi, naše je mišljenje da su apelanti tvrdnjama o navodnom kršenju ljudskih prava „bošnjačkog naroda” kao kolektiviteta pokušali ishoditi *in abstracto* razmatranje kompatibilnosti Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije, te razmatranje ustavnosti Poslovnika Ustavnog suda Republike Srpske sa odredbama Ustava Republike Srpske.

Što se tiče ovako postavljenog zahtjeva za ocjenu ustavnosti, naše je mišljenje da se u konkretnom slučaju u okviru nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine ne može uspostaviti nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, za što je Ustavom BiH predviđena posebna procedura i propisani podnosioci takvog zahtjeva.

Zbog navedenih razloga, smatrali smo da je apelaciju trebalo, u skladu sa članom VI/3.b) Ustava BiH, članom 16. stav 4. tačka 1. i članom 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda, odbaciti kao nedopuštenu zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Izdvojeno mišljenje
Mirsada Ćemana, sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine,
suprotno odluci Ustavnog suda u predmetu broj AP 2821/09

Na osnovu člana 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), suprotno odluci većine sudija o **dupustivosti** u predmetu broj AP 2821/09 od 26. marta 2010. godine, izražavajući dužno poštovanje prema većinskom mišljenju, ne slažem se sa mišljenjem i odlukom većine.

Prije svega, smatram potrebnim izraziti svoje slaganje sa stavom većine prema kojem je:

- Odluka Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske (broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine) „**presuda suda**”, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, kako je to obrazloženo u tačkama 16-23. ove odluke, što znači da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine nadležan odlučivati o tome da li je tom i takvim odlukama eventualno povrijeđeno neko od prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda;

- Klub delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske (jednako kao i bilo koji drugi klub konstitutivnog naroda u tome Vijeću), kao strana u postupku pred Ustavnim sudom Republike Srpske koji je donio osporenu odluku (broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine), **aktivno legitimiran** za podnošenje apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (tačka 28. ove odluke), te, konsekvntno, i zahtjeva za ocjenu ustavnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Međutim, prema mome mišljenju, Ustavni sud je propustio uočiti da je apelant, u konkretnom slučaju, Ustavnom sudu u jednom podnesku (apelacija od 7. septembra 2009. godine) **realno uputio dva podneska** i to **apelaciju** kojom traži zaštitu zbog kršenja „prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine kao i prava (koja su) zaštićena u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima...”, te, **istovremeno**, „**zahtjev za ocjenu ustavnosti** Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske, konkretno člana 52. stav 2, sa Ustavom Bosne i Hercegovine”. To sasvim očigledno proizlazi iz tačke 10. apelacije u kojoj stoji: „Ovom apelacijom **apelant istovremeno traži ocjenu ustavnosti** Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske, konkretno člana 52. stav 2”, kada se ona čita u vezi sa apelantovim podneskom od 15. septembra 2009. godine u kojem apelant/podnosilac izričito navodi da „...**istovremeno** sa apelacijom apelant je zatražio **ocjenu ustavnosti** Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske, u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine”.

Ne ulazeći u razloge očiglednih nedostataka forme i sadržaja apelantovih podnes(a) ka dostavljenih Ustavnom sudu, držim da je Ustavni sud, u pripremljenoj fazi postupka odlučivanja, bio obavezan, u skladu sa članom 20. Pravila Ustavnog suda, pozvati podnosioca apelacije/zahitjeva da uredi podnesak, tj. da „...u određenom roku, a najduže u roku od 30 dana te nedostatke otkloni...”. To je moglo, pa i moralo, uključivati poziv za izričitim očitovanjem apelanta/podnosioca o tome da li je i u kojem smislu osim apelacije postavljen i zahtjev za ocjenu ustavnosti, tim prije što, iako, prema stanovištu većine, takav zahtjev nije postavljen, citirani dio podneska od 15. septembra 2009. godine **otvara makar sumnju** u tome pogledu. Propuštanjem da apelanta/podnosioca zahtjeva pozove da otkloni nedostatke u podnesku, a time i sumnju o tome da li je takav zahtjev uopće postavljen, Ustavni sud očigledno nije postupio prema odredbi vlastitih Pravila.

Ustavni sud je, također, prema mome mišljenju, neosnovano odbio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi spriječio početak primjene spornog Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske, koji je izglasala Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 7. aprila 2009. godine, dok ne odluči o usklađenosti sporne odredbe člana 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Naime, primjenom te odredbe donesena je sporna odluka Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske, što inače (prema rezultatima glasanja na sjednici Vijeća - prema navodima apelanta/podnosioca zahtjeva i zapisniku sa sjednice Vijeća) ne bi bilo moguće da je primijenjena relevantna odredba Ustava Republike Srpske, odnosno Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske. Na ovaj način Ustavni sud Bosne i Hercegovine je mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa u zakonodavnom procesu u Republici Srpskoj učinio nedjelotvornim iako je imao priliku, osnov i obavezu da djeluje u skladu sa svojom ustavnom nadležnošću.

Naime, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, npr., odlukama br. U 4/05 od 22. aprila 2005. godine i U 7/05 od 2. decembra 2005. godine iskazao stav da je kao institucija koja „podržava Ustav Bosne i Hercegovine” nadležan ispitivati ustavnost **svih akata**, bez obzira na donosioca, ako je pitanje pokrenuto prema jednoj od nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine, a to znači ne samo zakona koje su donijeli zakonodavni organi države i entiteta nego i drugih akata kao što su to u konkretnom slučaju bili Statut Grada Sarajeva, odnosno Statut Grada Istočno Sarajevo.

Konsekventno, to, prema mome mišljenju, znači da je nadležan i za ocjenu usklađenosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu navedeno, ne smatram potrebnim komentirati odluku u pogledu odlučivanja o apelaciji.

Broj predmeta AP 1164/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Milana Milačaka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-08-000 001 036 od 2. ožujka 2010. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. kolovoza 2008. godine

Odluka od 9. srpnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, dopredsjednice Valerija Galić, Constance Grewe i Seada Palavrić, suci Tudor Pantiru, Mato Tadić, David Feldman i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 10. srpnja 2010. godine u predmetu broj **AP 1164/10**, rješavajući apelaciju **Milana Milačaka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je:

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Milana Milačaka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-08-001 036 od 2. ožujka 2010. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. kolovoza 2008. godine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

Obrazloženje

1. Milan Milačak (u daljnjem tekstu: apelant) iz Doboja, kojeg zastupa Siniša Đorđević, odvjetnik iz Doboja, podnio je 1. travnja 2010. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-08-000 001 036 od 2. ožujka 2010. godine i Presude Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. kolovoza 2008. godine. Apelant je od Ustavnog suda zatražio da donese privremenu mjeru kojom bi Ustavni sud odgodio izvršenje pobijane presude do donošenja odluke o apelaciji.
2. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 1164/10 od 29. svibnja 2010. godine kojom je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.
3. Osnovni sud je Presudom broj Ps-23/01 od 30. listopada 2006. godine odbio tužbeni zahtjev „Krajina-Borca” a.d. Banjaluka (u daljnjem tekstu: tužitelj) kao neutemeljen. Tužitelj je obvezan „Borcu” d.d. Travnik (u daljnjem tekstu: prvotuženi), apelantu i Slobodanu Suvajcu (u daljnjem tekstu: trećetuženi) nadoknaditi troškove postupka u iznosu od 16.487,50 KM, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudne ovrhe. Istom

presudom je odlučeno da se ukine mjera osiguranja određena Rješenjem tog suda broj Ps-23/01 od 21. lipnja 2005. godine.

4. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je tužitelj dokazivao nepobitnu činjenicu da je poslovni prostor, koji je predmetom spora, u postupku privatizacije državnog kapitala u poduzećima ušao u početnu bilancu stanja, te činjenicu da je prigodom registracije tužitelja kao subjekta upisa kod Osnovnog suda evidentiran kao tužiteljeva imovina i predmetni poslovni prostor, te da je navedena imovina po osnovi važećih propisa o privatizaciji prerasla iz društvene u državnu imovinu. Međutim, prema ocjeni suda, tužitelj nijednim od provedenih dokaza nije dokazao pravni temelj i način na koji je stekao vlasništvo na predmetnoj nekretnini u smislu odredaba članka 20. Zakona o osnovnim vlasničkopравnim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOVPO, „Službeni list SFRJ” br. 6/80, 36/90 i „Službeni glasnik RS” broj 38/03), koji se primjenjuje i preuzet je sukladno članku 12. Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 21/92). Prema ZOVPO, pravo vlasništva se stječe po samom zakonu, na osnovi pravnog posla i nasljeđivanjem, te odlukom državnog tijela na način i pod uvjetom određenim zakonom. U konkretnom slučaju tužitelj nije dokazao pravni temelj za stjecanje vlasništva na navedenoj nekretnini obzirom da pravni akti za koje je on smatrao da predstavljaju osnovu za stjecanje prava na nekretninu, prema ocjeni suda, u smislu odredbe članka 20. navedenog zakona, ne mogu biti pravno valjana osnova. Naime, sama činjenica da je navedeni poslovni prostor evidentiran prigodom registracije tužitelja kao pravnog subjekta u sudskom registru Osnovnog suda Rješenjem broj U/I-1718/92 od 19. svibnja 1992. godine, ne predstavlja pravnu osnovu za stjecanje vlasništva ili drugog prava na toj imovini ukoliko ne postoji osnova predviđena zakonom na temelju koje je tužitelj to pravo ostvario i evidentirao ga prigodom registracije.

5. Sud je, dalje, naveo da sama činjenica da je navedeni poslovni prostor unesen kao tužiteljeva imovina u početnu bilancu prigodom privatizacije državnog kapitala sukladno Zakonu o privatizaciji državnog kapitala u poduzećima (u daljnjem tekstu: Zakon o privatizaciji, „Službeni glasnik RS” br. 24/98, 62/02, 38/03 i 109/05), ne znači da je navedeni poslovni prostor na taj način postao tužiteljevo vlasništvo, jer je navedenim propisom regulirano samo pitanje privatizacije državnog kapitala u poduzećima, a sukladno Uredbi o utvrđivanju metodologije za pripremu Programa za privatizaciju državnog kapitala u poduzećima. Sud je istaknuo da je na osnovi navedenih propisa tužitelj usvojio Program privatizacije, a Upravni odbor donio Odluku o usvajanju Programa privatizacije iz koje je vidljivo da se radi o poduzeću u kojem je državni kapital 100% i utvrđena knjigovodstvena vrijednost od 950.473,00 KM. Prema ocjeni suda, iz navedenog proizlazi kakav je vlasnički oblik kapitala bio u momentu sačinjavanja početne bilance

kod tužitelja. Međutim, time se nije dokazivalo pravo vlasništva na konkretnoj imovini koja je bila osnova za sačinjavanje te početne bilance.

6. Sud je, također, istaknuo da je nepobitno da je člankom 2. stavak 1. Okvirnog zakona o privatizaciji poduzeća i banaka u BiH (u daljnjem tekstu: Okvirni zakon o privatizaciji, „Službeni glasnik BiH” broj 14/98) propisano da ovaj zakon priznaje pravo entitetima da vrše privatizaciju poduzeća i banaka koje su smještene na njihovom teritoriju a koje nisu u privatnom vlasništvu. Odluka o privatizaciji glede imovine i tražbina se donosi prema propisima entiteta u kojem se nalazi, na teritoriju svakog entiteta pojedinačno. Međutim, iz provedenih dokaza je, također, vidljivo da je predmetna imovina u postupku privatizacije kod tužitelja označena kao „upitna” u početnoj bilanci, tako da se ona bez obzira na navedene odredbe Okvirnog zakona o privatizaciji nije mogla smatrati tužiteljevom imovinom bez dokazivanja pravne osnove za njezino stjecanje, odnosno stjecanja pravnih preduvjeta da se navedena imovina kao pojedinačna evidentira i smatra tužiteljevim vlasništvom, što provedenim dokazima nije utvrđeno.

7. Sud je, dalje, naveo da je odbio i dio tužiteljevog tužbenog zahtjeva kojim je tražio predaju u posjed i korištenje tog poslovnog prostora suglasno odredbama članka 37. ZOVPO, budući da nije našao osnovanim dio tužbenog zahtjeva kojim je traženo utvrđivanje prava vlasništva na predmetnom poslovnom prostoru. Dalje, akte Direkcije za privatizaciju Republike Srpske i Federacije BiH sud nije prihvatio kao mjerodavne dokaze o statusu predmetne imovine u smislu utvrđivanja prava vlasništva, budući da je ocijenio da ti akti ne mogu biti pravni temelj za stjecanje vlasništva, niti utjecati na donošenje odluke u smislu provedene privatizacije, jer predmetom tužbenog zahtjeva i nije mogao biti taj postupak pošto se radi o upravnom postupku, pa bi u tom dijelu bila dovedena u pitanje i nadležnost suda za odlučivanje.

8. Prema ocjeni suda, zaključeni kupoprodajni ugovor formalno ispunjava uvjete za punovažnost ugovora o prometu nekretnina u smislu odredbe članka 9. Zakona o prometu nekretnina (u daljnjem tekstu: ZPN, „Službeni list SRBiH” br. 38/78, 4/89, 29/90 i 22/91) koji se primjenjuje na osnovi članka 12. Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Srpske, jer je iz njega vidljivo da je zaključen u pisanom obliku i da su potpisi ugovarača ovjereni kod nadležnog suda. Dalje, sud je ocijenio da nema apsolutne ništavosti predmetnog ugovora u smislu odredaba čl. 103. i 109. Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO, „Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik RS” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04), budući da je kao jedina osnova za poništenje navedenog kupoprodajnog ugovora bila zabrana raspolaganja predviđena Uredbom o zabrani raspolaganja nekretninama na teritoriju Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Uredba, „Službeni glasnik RS” broj 13/99) za koju je Odlukom Ustavnog suda

Republike Srpske broj U 33/99 od 13. lipnja 2001. godine („Službeni glasnik RS” broj 28/01) utvrđeno da nije u suglasnosti sa Ustavom Republike Srpske.

9. Okružni sud je Presudom broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. kolovoza 2008. godine prizive tužitelja i umješača na strani tužitelja djelomično uvažio, prvostupanjsku presudu preinačio i utvrdio da je ništav ugovor o kupoprodaji nekretnina zaključen između prvotuženog, apelanta i trećetuženog 1. ožujka 1999. godine, ovjeren kod Osnovnog suda pod br. OV-411/99 od 24. ožujka 1999. godine, kojim je prvotuženi prodao apelantu i trećetuženom poslovni prostor u Doboju u stambeno-poslovnoj zgradi „Stari grad”, u Ulici vojvode Mišića, zgrada označena sa A-3, pod nazivom „Prodavnica”, površine 140,19 m². Apelant i trećetuženi su obvezani tužitelju predati u posjed navedeni poslovni prostor. U preostalom dijelu kojim je prvostupanjskom presudom odbijen tužiteljev tužbeni zahtjev da se utvrdi da predmetni poslovni prostor predstavlja njegovu imovinu, Okružni sud je prizive odbio i prvostupanjsku presudu u tom dijelu potvrdio. Dalje, istom presudom su apelant, prvotuženi i trećetuženi obvezani tužitelju solidarno naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 6.550,00 KM, u roku od 30 dana od dana primitka presude.

10. U obrazloženju presude Okružni sud je istaknuo da je prednik prvotuženog, Kombinat „Borac” Travnik, bilo poduzeće u društvenom vlasništvu i da je, sukladno tada važećim propisima, prijeporni poslovni prostor, također, bio u društvenom vlasništvu i da je na njemu ta pravna osoba mogla steći samo pravo raspolaganja. Njegova transformacija izvršena je 31. prosinca 1990. godine sukladno Zakonu o društvenom kapitalu („Službeni list SFRJ” br. 84/89 i 46/90), kada je postalo poduzeće u mješovitoj svojini. Gospodarsko društvo „Borac” Travnik d.d. registrirano je kod nadležnog suda nakon što je proveden postupak privatizacije 2003. godine. Pošto je poduzeće „Borac” d.o.o. Travnik registrirano 1990. godine kao poduzeće u mješovitom vlasništvu, tj. nije potpuno transformirano u poduzeće u privatnom vlasništvu, prijeporni poslovni prostor nije postao privatno vlasništvo tog poduzeća, a ni radnika ulagača. Zbog toga se pitanje vlasništva na tom poslovnom prostoru ne može riješiti odvojeno od pitanja vlasničke transformacije poduzeća u državnom vlasništvu, tj. od procesa privatizacije.

11. Okružni sud je istaknuo da je tužiteljev prednik „Krajina-Borac” d.o.o. osnovan na dijelu imovine „Borca” iz Travnika koja se nalazi u Republici Srpskoj i koja je upisana u registar Osnovnog suda udruženog rada u Banjaluci Rješenjem broj U/I-1718/92 od 19. svibnja 1992. godine, a sukladno Zakonu o prijenosu sredstava društvenog u državno vlasništvo („Službeni glasnik RS” br. 4/93 i 29/94, 31/94 i 8/96). Tako je izvršena statusna promjena tužiteljevog prednika iz d.o.o. u državno poduzeće s potpunom odgovornošću, nakon čega je uslijedila privatizacija dijela državnog kapitala u tom poduzeću 2001. godine i izvršena registracija u sudskom registru, te statusne promjene na osnovi Rješenja

Osnovnog suda broj U/I-836/02 u Trgovačko-akcionarsko društvo „Krajina-Borac” Banjaluka.

12. Okružni sud, dalje, navodi da je pravomoćnim Rješenjem Direkcije za privatizaciju Republike Srpske broj 01-1141-4/99 od 4. srpnja 2001. godine odobren program privatizacije DTP „Krajina-Borac” Banjaluka, kojim je obuhvaćen i upitni poslovni prostor i određene metode privatizacije. Pošto je Okvirnim zakonom o privatizaciji entitetima dano isključivo pravo da izvrše privatizaciju poduzeća koja se nalaze na njihovom teritoriju a nisu u privatnom vlasništvu, na dio državnog kapitala u upitnom poslovnom prostoru, koji se nalazi na teritoriju Republike Srpske i koji je unesen kao dio osnivačkog uloga pri osnutku pravnog prednika tužitelja, prema mišljenju ovog suda, tuženi nema osnove polagati bilo koje pravo. Sud je ocijenio da Okvirnim zakonom o privatizaciji nije priznato pravo vlasništva na imovinu poduzeća koja je ušla u tu imovinu prigodom njegovog osnutka i upisa u sudski registar, a koja je prije izbijanja ratnih sukoba 1992. godine pripadala poduzeću sa sjedištem na teritoriju drugog entiteta, nego je priznato pravo entiteta da izvrši privatizaciju poduzeća na svojem teritoriju, tj. da po propisima o privatizaciji tog entiteta izvrši vlasničku transformaciju i da raspoláže novčanim sredstvima nakon izvršene privatizacije. Pri tome, pravo vlasništva na toj imovini stječe ona pravna ili fizička osoba koja nakon provedenog postupka privatizacije kupi društveni, odnosno državni kapital tog poduzeća.

13. Dakle, u konkretnom slučaju, Okružni sud je smatrao da je upitni ugovor o prodaji oprečan navedenom Okvirnom zakonu o privatizaciji, kao prinudnom propisu koji je *lex specialis* u odnosu na ZOVPO i ZPN, pa je taj ugovor ništav u smislu članka 103. ZOO. Utvrđenjem ništavosti ugovora o kupoprodaji predmetnog poslovnog prostora, u smislu članka 104. ZOO, nastaju i pravne posljedice ništavosti tog ugovora od njegovog zaključenja, tj. posljedice su takve da predmetni ugovor više ne postoji, pa zbog toga apelant i trećetuženi, kako navodi Okružni sud, nemaju pravnog temelja držati u posjedu upitni poslovni prostor. Iz navedenog proizlazi da je prvostupanjski sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravo kada je u ovom dijelu odbio tužbeni zahtjev tužitelja zbog čega je uvažio prizive u navedenom dijelu i prvostupanjsku presudu preinačio. Okružni sud je istaknuo da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je odbio tužiteljev tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da poslovni prostor predstavlja njegovu imovinu, jer, prema odredbi članka 187.a) Zakona o poduzećima koji je bio na snazi u vrijeme osnutka tužiteljevog prednika, odluku o statusnoj promjeni poduzeća je donosilo tijelo upravljanja, a međusobni odnosi poduzeća koji su nastali statusnom promjenom uređivali su se ugovorom.

14. Okružni sud je zaključio da o statusnoj promjeni nije odlučivalo matično poduzeće i da između tužiteljevog prednika i ostalih dijelova poduzeća „Borac” Travnik nije zaključen ugovor o reguliranju međusobnih odnosa, što znači da statusna promjena nije ni izvršena sukladno članku 187.a) Zakona o poduzećima, a odlukom o osnutku tužiteljevog prednika, niti rješenjem o registraciji nije se mogla regulirati pravna sljednost tužitelja na upitnoj imovini-poslovnom prostoru u Doboju, a samim tim ni njegovo pravo vlasništva. Sud je, dalje, naveo da će pravo vlasništva steći one pravne i fizičke osobe kojima po provedenom postupku privatizacije sukladno zakonu bude prenesen, odnosno prodan državni kapital poduzeća koje se privatizira. Prema tome, ni rješenje Direkcije za privatizaciju kojim je odobren tužiteljev Program privatizacije poduzeća nije osnova stjecanja prava vlasništva tog subjekta na upitnim nekretninama. Tim rješenjem je određen prijenos određenog postotka vrijednosti akcija državnog kapitala tog poduzeća na fondove sukladno zakonskoj obvezi i metodu privatizacije preostalog dijela državnog kapitala u tom poduzeću.

15. Presudom Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-08-001 036 od 2. ožujka 2010. godine revizija apelanta, prvoptuženog i trećetuženog, te revizija tužitelja izjavljena protiv dijela Presude Okružnog suda broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. kolovoza 2008. godine je odbijena. Istom presudom odbijen je i tužiteljev zahtjev za naknadu troškova revizijskog postupka.

16. Vrhovni sud je naveo da su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužiteljev tužbeni zahtjev za utvrđenje da je upitni poslovni prostor njegovo vlasništvo. Vrhovni sud je ocijenio da tužitelj nije stekao pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru u Doboju bez obzira na to što se on nalazi na teritoriju Republike Srpske i što je unesen kao dio osnivačkog uloga pri tužiteljevom osnutku. Vrhovni sud, dalje, navodi da Okvirnim zakonom o privatizaciji nije priznato pravo vlasništva na imovini poduzeća koja se nalaze na teritoriju entiteta, koja je ušla u imovinu tog poduzeća prigodom njegovog osnutka i upisa u sudski registar, koja je prije izbijanja ratnih sukoba na teritoriju bivše SRBiH 1992. godine pripadala poduzeću sa sjedištem na teritoriju drugog entiteta. Naime, u tom slučaju je priznato pravo entiteta da izvrši privatizaciju poduzeća na svojem teritoriju, tj. da po propisima o privatizaciji tog entiteta izvrši vlasničku transformaciju i da raspolaze novčanim sredstvima nakon izvršene privatizacije. Vrhovni sud je, također, istaknuo da pravo vlasništva stječe ona pravna i fizička osoba koja po provedenom postupku privatizacije kupi društveni, odnosno državni kapital tog poduzeća.

17. Osim navedenog, Vrhovni sud je istaknuo da je člankom 20. ZOVPO regulirana pravna osnova stjecanja prava vlasništva. Međutim, kada je u pitanju stjecanje prava vlasništva na osnovi pravnog posla, onda se vlasništvo stječe upisom u zemljišne

knjige, kako je to propisano člankom 33. navedenog zakona. Vrhovni sud je istaknuo da u konkretnom slučaju ni tužitelj ni prvotučeni nisu bili upisani u zemljišne knjige i u katastru nekretnina kao vlasnici, korisnici ili posjednici upitnog poslovnog prostora, nego je u javnim knjigama navedeni prostor evidentiran kao društveno, a kasnije državno vlasništvo, a Općina Doboj je upisana kao korisnik i posjednik tog prostora sa 1/1 dijelom. S tim u svezi, Vrhovni sud je naveo da se prijeporno pitanje vlasništva na predmetnom poslovnom prostoru nije moglo riješiti primjenom odredaba ZOVPO, budući da ZOVPO uređuje stjecanje prava vlasništva građana, udruga građana i drugih građansko-pravnih osoba, a stjecanje prava na imovini poduzeća u društvenom, odnosno državnom ili mješovitom vlasništvu uređeno je drugim zakonima.

18. Vrhovni sud je ocijenio da je pravilan zaključak drugostupanjskog suda da je, u smislu članka 103. stavak 1. ZOO, ništav kupoprodajni ugovor koji su zaključili apelant i trećetuženi s prvotučeni 1. ožujka 1999. godine. Naime, tim ugovorom je prvotučeni prenio na apelanta i trećetuženog pravo vlasništva iako on sâm nije imao to pravo, niti je imao pravo raspolaganja, odnosno korištenja prijepornog poslovnog prostora. Vrhovni sud je ocijenio da je navedeni kupoprodajni ugovor oprečan i Okvirnom zakonu o privatizaciji kao prinudnom propisu koji je bio na snazi u vrijeme njegovog zaključivanja. Vrhovni sud je, dalje, naveo da kupoprodajni ugovor od 1. ožujka 1999. godine ne bi bio pravno valjan ni u slučaju da je prvotučeni imao pravo raspolagati predmetnim poslovnim prostorom obzirom na to da se, suglasno odredbi članka 19. stavak 1. ZPN, otuđenje, odnosno prodaja nekretnina iz društvenog, odnosno državnog vlasništva vrši javnim nadmetanjem (licitacijom). Pošto u konkretnom slučaju postupak licitacije nije proveden, to je predmetni kupoprodajni ugovor ništav i po odredbi stavka 2. navedenog članka ZPN. Vrhovni sud je naveo da utvrđenjem ništavosti kupoprodajnog ugovora predmetnog poslovnog prostora nastaju i pravne posljedice ništavosti tog ugovora, te da apelant i trećetuženi nemaju pravnu osnovu za posjedovanje upitnog poslovnog prostora.

19. Vrhovni sud je naveo da među strankama nije prijeporno da u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora od 1. ožujka 1999. godine u posjedu tog prostora nije bio prvotučeni, nego tužitelj, kao i da je tužitelj, a ne prvotučeni, ovaj prostor predao apelantu i trećetuženom. Stoga, u smislu članka 104. ZOO, apelant i trećetuženi imaju obvezu upitni poslovni prostor predati tužitelju, a ne prvotučeni kao prodavcu, jer prostor treba da se vrati u ono stanje u kakvom je bio prije zaključenja ništavog ugovora. Na koncu, Vrhovni sud je istaknuo da tužitelju pripada jače pravo na posjed prijepornih nekretnina (članak 41. ZOVPO) obzirom na to da se predmetni poslovni prostor nalazio u njegovom posjedu od svibnja 1992. godine, kao i u vrijeme kada je zaključen kupoprodajni ugovor između prvotučeni, apelanta i trećetuženog. Dalje, sud je istaknuo da je tužitelj osnovan

na imovini koja se nalazi u Doboju, na teritoriju Republike Srpske, na kojoj se nalazi i upitni poslovni prostor, da je kao takva upisana u registar nadležnog suda, te da je pravomoćnim rješenjem Direkcije za privatizaciju Republike Srpske odobren program privatizacije tužitelja kojim je obuhvaćen i navedeni poslovni prostor.

20. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u, navodno, proizvoljnom tumačenju propisa relevantnih za donošenje zakonite odluke. Apelant je istaknuo da je Vrhovni sud očigledno proizvoljno tumačio odredbu članka 2. Okvirnog zakona o privatizaciji kojom se priznaje pravo entitetima da privatiziraju poduzeća i banke smještene na njihovom teritoriju koji nisu privatno vlasništvo, te da će odluka je li poduzeće ili banka privatno vlasništvo biti donesena prema propisu entiteta. Ova odredba, prema apelantovom mišljenju, ne može se primjenjivati kao *lex specialis* u odnosu na ZOVPO i Zakon o poduzećima. Ovakva tvrdnja je pravno potpuno neutemeljena. Međutim, čak i da se prihvati ovakav stav drugostupanjskog suda, ne vidi se na koji način se može dovesti u vezu ZPN sa ZOVPO u pogledu uvjeta za zaključenje ugovora kada se ZOVPO ne reguliraju uvjeti koji su potrebni da bi stranke zaključile ugovor strogo formalnog karaktera. Vrhovni sud je pravilno utvrdio da se entitetima priznaje pravo da vrše privatizaciju poduzeća i banaka koje nisu u privatnom vlasništvu, ali isto tako je utvrdio da se privatizacijom vrši „privatizacija kapitala”, a da je imovina tužitelja koja se odnosila na poslovne prostore i u početnoj bilanci stanja bila „upitna”.

21. Apelant, dalje, navodi da tužitelj nije bio, niti je danas vlasnik poslovnog prostora da bi se eventualno utvrdilo da su apelant i trećetuženi zaključili ugovor s nevlasnikom, niti je Direkcija za privatizaciju RS po osnovi samog zakona preuzela u vlasništvo spomenuti poslovni prostor da bi prodajom državnog kapitala taj prostor prešao u tužiteljevo vlasništvo. Stoga, nije bilo nikakve zakonske osnove da se utvrdi da je ovaj ugovor ništav. Apelant se poziva na Odluku Ustavnog suda broj AP 2157/08 i navodi da je Ustavni sud u toj odluci zaključio „da je Vrhovni sud arbitrarno protumačio relevantne zakonske odredbe i da je propustio uzeti u obzir relevantne odredbe ZOVPO”. Apelant je od Ustavnog suda zatražio da donese privremenu mjeru kojom bi Ustavni sud odgodio ovrhu pobijane presude do donošenja odluke o apelaciji.

22. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

23. Ustavni sud u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta mora utvrditi, između ostalog, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očigledno neutemeljena ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji sa dovoljnom jasnoćom pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 640/04 od 13. rujna 2005. godine, i Europski sud, *Mezotur-Tiszazugi Vizgazdalkodasi Tarsulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

24. U svezi s apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje i imovinu, koji se odnose isključivo na način na koji su Vrhovni i Okružni sud primijenili materijalno pravo, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili

zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

25. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da su Vrhovni sud i Okružni sud u obrazloženjima pobijanih odluka dali detaljne, jasne i precizne razloge za svoje odlučnje, te da se ne može zaključiti da je primjena relevantnih zakonskih odredaba u bilo kojem dijelu proizvoljna ili neprihvatljiva sama po sebi, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud, također, zapaža da apelant u apelaciji ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je na bilo koji način došlo do kršenja prava na pravično suđenje ili prava na imovinu, osim što je nezadovoljan ishodom konkretnog postupka. Osim toga, Ustavni sud zaključuje da je neutemeljeno apelantovo pozivanje na Odluku Ustavnog suda broj AP 2157/08 (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu od 30. svibnja 2009. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 82/09 od 20. listopada 2009. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), budući da se odluka Ustavnog suda na koju se apelant poziva ne odnosi na isto činjenično i pravno pitanje koje je postavljeno u ovoj apelaciji. Naime, u navedenom slučaju je upitna nekretnina bila registrirana kod nadležnog suda na apelantovo ime, što u ovom slučaju nije.

26. Imajući u vidu navedeno, te stavove Europskog i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da u svezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje i prava na imovinu nema ništa što ukazuje da apelant ima „opravdan zahtjev” koji pokreće pitanje iz Ustava Bosne i Hercegovine ili Europske konvencije koje bi trebalo meritorno ispitati. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, kao i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju očigledno (*prima facie*) neutemeljeni.

27. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neutemeljena, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

28. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 2391/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Вакуфске дирекције поднесена против Одлуке Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-28/06 од 16. маја 2007. године којом су одредбе Закона о продаји станова на којима постоји станарско право проглашене неуставним

Одлука од 27. новембра 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у саставу: предсједник Миодраг Симовић, потпредсједнице Валерија Галић, Constance Grewe и Сеада Палаврић, судије Tudor Pantiru, Мато Тадић, David Feldman и Мирсад Ђеман, на сједници одржаној 27. новембра 2010. године, у предмету број **АП 2391/07**, рјешавајући апелацију **Вакуфске дирекције**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 1 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недопуштена апелација Вакуфске дирекције поднесена против Одлуке Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-28/06 од 16. маја 2007. године, због ненадлежности Уставног суда Босне и Херцеговине за одлучивање.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

1. Вакуфска дирекција (у даљњем тексту: апелант) коју заступа Есад Хрвачић, адвокат из Сарајева, поднијела је 21. августа 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Одлуке Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд ФБиХ) број У-28/06 од 16. маја 2007. године, којом су одредбе Закона о продаји станова на којима постоји станарско право (у даљњем тексту: Закон о продаји станова) проглашене неуставним.
2. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду, као и из Одлуке Уставног суда ФБиХ број У-28/06 од 18. маја 2007. године (објављена у „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” број 45/07) могу да се сумирају на сљедећи начин.

3. Група од 22 делегата Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине и предсједник Федерације БиХ (у даљњем тексту: подносиоци захтјева), поднијели су Уставном суду ФБиХ захтјев да се утврди уставност одредби ст. 3 и 4 члана 10 Закона о продаји станова, сматрајући да оне нису у сагласности с чланом II.A.2. и II.A.2.1) Устава Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав ФБиХ), измијењеног Амандманом V на Устав ФБиХ.
4. Пресудом Уставног суда ФБиХ број У-28/06 од 16. маја 2007. године утврђено је да одредбе ст. 3 и 4 члана 10 предметног Закона нису у сагласности с Уставом Федерације Босне и Херцеговине.
5. Апелант се жали да му је оспореном одлуком Уставног суда БиХ прекршено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на поштовање дома из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Прије свега, апелант наводи да је као заинтересована страна учествовао у поступку пред Уставним судом ФБиХ, те указује на чињеницу да он „сходно Уставу Исламске заједнице управља вакуфима, а да одредбе које су биле предмет поступка се односе на вакуфску имовину”, због чега је, како наводи, „неупитан интерес апеланта у смислу покретања ове апелације”.
6. Апелант даље наводи да се „из разлога специфичности ‘вакуфа’ који има огромну историјску вриједност за БиХ законодавац одлучио да ставом 3. и 4. члана 10. Закона омогући откуп и вакуфских станова под увјетом да се прије тога тражи сагласност вакуфа”. Даље, апелант појашњава да су у сваком случају носиоци станарских права заштићени јер имају право на замјенски стан исте врсте и квалитета у сваком погледу, те сматра да не постоји неједнакост у третману. Сходно апелантовом мишљењу, и једни и други изворни власници нису ограничени у свом праву, осим што носиоци станарских права из става 3 члана 10 Закона о продаји станова имају обавезу да траже сагласност изворних власника.
7. Апелант такође истиче да је Уставни суд ФБиХ утврдио повреду права из члана 14 Европске конвенције, а да није утврдио повреду нити једног члана из Европске конвенције. Апелант наводи да је оваквом „протузаконитом одлуком (Уставног суда ФБиХ)” директно повријеђено право на имовину вакуфа из члана 1 Протокола број 1 Европске конвенције, јер је „стављањем ван снаге одредби онемогућен поврат вакуфских станова као и замјенска додјела у случајевима гдје се да сагласност за откуп”.
8. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 4 тачка 10 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

Члан 16 став 4 тачка 1 Правила Уставног суда гласи:

Апелација није допуштена и ако постоји неки од сљедећих случајева:

1. Уставни суд није надлежан за одлучивање;

9. Уставни суд примјећује да се суштина апелантових навода односи на чињеницу да су оспореном Одлуком Уставног суда ФБиХ број У-28/06 од 16. маја 2007. године, проглашене неуставним одредбе Закона о продаји станова којим је било одређено да је потребна сагласност власника стана за станове „чији су ранији власници вакуфи (легати, задужбине)”, чиме је дошло до повреде апелантових права које наводи у апелацији.

10. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на своју надлежност из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, сходно којој *Уставни суд има апелациону надлежност у питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.* Сходно наведеним одредбама, Уставни суд, у оквиру апелационе надлежности, може да разматра апелације поднесене против пресуде, односно одлуке којом је окончан неки поступак. Даље, Уставни суд подсјећа на своју досадашњу праксу (види Уставни суд, Одлука У 5/99, од 13. децембра 1999. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 3/00) у којој је, полазећи од језичког тумачења појма „суд”, наведено да Уставни суд Босне и Херцеговине јесте надлежан да испита да ли је пресуда Уставног суда ФБиХ у сагласности с Уставом Босне и Херцеговине.

11. Међутим, узевши у обзир правни систем Босне и Херцеговине Уставни суд налази да је потребно, прије свега, да дефинише ситуације када јесте или није надлежан да поступа у апелацијама изјављеним против одлука ентитетски уставних судова, а ради успостављања правне сигурности и поштовања правног и уставног система Босне и Херцеговине. С тим у вези Уставни суд примјећује да ентитетски уставни судови имају јасно дефинисану надлежност, у коју, између осталог, спада и доношење одлуке да ли је одређени закон у сагласности с уставом ентитета, у конкретном случају с Уставом ФБиХ. Затим, Уставни суд примјећује да одлука ентитетског уставног суда о усаглашености закона или другог општег акта с ентитетским уставом, као таква, донијета у домену њихове уставне надлежности, представља коначан и обавезујући акт, а ентитетски уставни суд је за таква питања посљедњи ауторитет.

12. Уставни суд примјећује да апелант кроз апелациону надлежност оспорава одлуку Уставног суда ФБиХ из апстрактне надлежности. Уставни суд сматра да није у духу Устава Босне и Херцеговине и правног поретка да кроз апелациону надлежност Уставног суда дозволи испитивање апелације којом се оспорава одлука ентитетског суда донесена из области апстрактне надлежности ентитетског уставног суда. Ако би се испитивала одлука ентитетског уставног суда у конкретном случају, то би значило да се кроз „апелациону надлежност” Уставног суда дозволи да се поново испитује „уставност” коначне и обавезујуће одлуке ентитетског уставног суда, што свакако не потпада под надлежност Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и никако не доприноси правној сигурности и владавини права. Поступање Уставног суда у конкретном случају, кроз апелациону надлежност, значило би мијешање Уставног суда у надлежност ентитетских уставних судова, а осим тога поставља се и питање „погођености” апеланта конкретном одлуком коју оспорава јер се њоме не рјешавају индивидуална права појединаца. Осим тога, Уставни суд примјећује да се ситуација оспоравања коначне одлуке редовног суда и ситуација као у конкретном случају - оспоравања одлука Уставног суда ФБиХ којом је измијењен ентитетски закон, суштински и садржајно потпуно разликују и *de iure* и *de facto* се ради о два различита захтјева из двије надлежности Уставног суда.

13. С тим у вези, слиједи да Уставни суд нема надлежност да у апелационом поступку разматра одлуку Уставног суда ФБиХ из апстрактне надлежности, односно да разматра да ли одлука ентитетског уставног суда којом је укинута/промијењен неки закон, односно општи акт, крши нека од апелантових уставних права.

14. Имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 1 Правила Уставног суда, сходно којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико се утврди да Уставни суд није надлежан за одлучивање, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

15. У смислу члана 41 Правила Уставног суда анекс ове одлуке чини издвојено мишљење судије Мирсада Ћемана, које је у складу с одлуком.

16. У складу с чланом VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 1623/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Salema Đogovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-Gž-07-000883 od 11. aprila 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU, broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. marta 2007. godine

Odluka od 8. decembra 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, potpredsjednice Valerija Galić i Seada Palavrić, sudije Mato Tadić i Mirsad Čeman, na sjednici održanoj 8. decembra 2010. godine, u predmetu broj **AP 1623/08**, rješavajući apelaciju **Salema Đogovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Salema Đogovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-GŽ-07-000883 od 11. aprila 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU, broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. marta 2007. godine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Obrazloženje

1. Salem Đogović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Republike Crne Gore, kojeg zastupa Kadrija Kolić, advokat iz Sarajeva, podnio je 4. juna 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 009-0-GŽ-07-000883 od 11. aprila 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU (u daljnjem tekstu: Zemljišnoknjižni ured), broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. marta 2007. godine.

2. Apelant je 23. maja 2006. godine Zemljišnoknjižnom uredu podnio prijedlog za upis prava vlasništva na osnovu Ugovora o kupoprodaji ovjerenog u Općinskom sudu u Sarajevu pod brojem 065-0-Ov-06-001101 od 26. aprila 2006. godine. Rješenjem Zemljišnoknjižnog ureda broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. marta 2007. godine odbačen je navedeni apelantov prijedlog i izvršena zabilježba odbačenog prijedloga u podulošku broj 2492 Općina Novi Grad Sarajevo. U obrazloženju rješenja je navedeno da je apelant podnio zahtjev za upis prava vlasništva na stanu čiji su podaci bliže navedeni u rješenju, po osnovu kupoprodajnog ugovora koji je apelant kao kupac zaključio sa Rankom i Marom Kordić kao prodavcima. Od apelanta je, prema obrazloženju Zemljišnoknjižnog

ureda, 27. decembra 2006. godine zatraženo da dopuni prijedlog tako što će dostaviti uvjerenje o državljanstvu. S tim u vezi, Zemljišnoknjižni ured je naveo da apelant nije dostavio dokaz da je državljanin BiH, niti je dopunio prijedlog za upis prava vlasništva, u smislu člana 88. stav 1. i člana 89. Zakona o vlasničkopравnim odnosima („Službene novine FBiH” broj 6/89; u daljnjem tekstu: Zakon), u vezi sa članom 40. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH („Službene novine FBiH” br. 19/03 i 54/04), zbog čega je njegov prijedlog odbačen.

3. Protiv navedenog rješenja apelant je 28. marta 2007. godine izjavio žalbu Kantonalnom sudu. Kantonalni sud je donio Rješenje broj 009-0-Gž-07-000883 od 11. aprila 2008. godine kojim je apelantovu žalbu odbio i potvrdio prvostepeno rješenje. U obrazloženju rješenja je navedeno da je apelant uz žalbu tom sudu dostavio dopise Federalnog ministarstva pravde o postojanju reciprociteta između FBiH i Srbije i Crne Gore u pogledu stjecanja prava vlasništva. S tim u vezi, Kantonalni sud je obrazložio da je reciprocitet osnovni uvjet određen članom 91. Zakona o vlasničkopравnim odnosima da bi strano lice moglo steći pravo vlasništva na nekretninama u FBiH, ali da, pored tog uvjeta, postoje i posebni uvjeti koji moraju biti ispunjeni da bi se pravo vlasništva steklo u FBiH. Kantonalni sud je naveo da je čl. 89. i 88. stav 1. Zakona propisano da strani državljanin, da bi stekao pravo vlasništva na teritoriji FBiH, mora biti stalno nastanjen u FBiH ili biti državljanin FBiH, ili obavljati djelatnost u FBiH. Pošto apelant nije dostavio dokaz da ispunjava bilo koji od navedenih posebnih uvjeta, Kantonalni sud je zaključio da je prvostepeni sud pravilno primijenio relevantne zakonske propise i prijedlog odbacio.

4. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Apelant navodi da su sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili materijalno pravo, budući da je Federalno ministarstvo pravde svojim Raspisom broj 03-06-481/05 od 5. maja 2005. godine, koji je dostavilo svim općinskim sudovima, objasnilo da strana lica iz Srbije i Crne Gore mogu steći vlasništvo na teritoriji FBiH po osnovu reciprociteta bez ispunjavanja posebnih uvjeta. Apelant navodi da nadležni sudovi u svojim odlukama uopće ne daju nikakve razloge zašto za njih nisu relevantna mišljenja nadležnih ministarstava, te proizvoljno primjenjuju pravo. Apelant smatra da je proizvoljno primijenjeno pravo i zbog toga „što su sudovi tražili samo dokaz o državljanstvu ali ne i druge dokaze”. Apelant smatra i da je postupak u njegovom predmetu trajao nerazumno dugo, budući da je od dana podnošenja prijedloga za uknjižbu pa do donošenja konačne odluke čekao više od dvije godine.

5. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

6. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

7. Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

1. Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

8. U odnosu na primjenu člana 6. Evropske konvencije na postupke uknjižbe prava vlasništva, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu broj AP 2706/06 izrazio stav: „S obzirom na to da su garancije prava na pravično suđenje, prema praksi Evropskog suda, primjenjive u svim postupcima uknjižbe prava vlasništva, Ustavni sud će pružiti iste garancije u postupcima povodom apelacija podnesenih ovom sudu” (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP2706/06 od 14. oktobra 2008. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 99/08, tač. 19-23).

9. Ustavni sud, dalje, ističe da, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi, Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

10. U vezi sa apelantovim navodima o povredi prava na pravično suđenje i imovinu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije, odnosno da li je prekršeno pravo na imovinu (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

11. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da sudovi nisu odbacili zahtjev za uknjižbu zbog, kako apelant navodi, pogrešne primjene zakonskih odredaba o reciprocitetu, jer postojanje reciprociteta sudovi nisu ni doveli u pitanje, već zbog toga što apelant nije pružio dokaze da ispunjava uvjete za stjecanje vlasništva koji su predviđeni zakonom. Ustavni sud, dalje, zapaža da od apelanta nije traženo pribavljanje saglasnosti za stjecanje vlasništva kao ni druge dokumentacije, već su sudovi utvrdili da reciprocitet postoji, ali da to ne znači da apelant ne mora ispuniti uvjete predviđene zakonom radi stjecanja prava vlasništva. Osim toga, Ustavni sud ističe da su sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud, također, ukazuje na to da apelant u apelaciji ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je na bilo koji način povrijeđeno pravo na pravično suđenje ili pravo na imovinu, osim što je nezadovoljan ishodom konkretnog postupka. Stoga, imajući u vidu stavove Evropskog i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da u vezi sa apelantovim navodima o povredi prava na pravično suđenje i prava na imovinu nema ničega što ukazuje na to da apelant ima „opravdan zahtjev” koji pokreće pitanje iz Ustava Bosne i Hercegovine ili Evropske konvencije, a koje bi trebalo meritorno ispitati.

12. U vezi sa apelantovim navodom da nije imao suđenje u razumnom roku, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju apelant propustio da dostavi sudu potrebnu

dokumentaciju, čime je i sam utjecao na dužinu predmetnog postupka. Stoga, Ustavni sud smatra da činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija u vezi sa ovim navodima očigledno ne predstavljaju povrede prava na pravično suđenje u razumnom roku u okviru značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

13. U vezi sa apelantovim navodima o povredi prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da apelant nije eksplicitno naveo u vezi sa kojim pravima smatra da postoji povreda prava iz člana 13. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o povredi ovog prava dovode u vezu sa pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravne lijekove propisane zakonom u vanparničnom postupku. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali apelantovim uspjehom u vanparničnom postupku ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova, pa Ustavni sud zaključuje da je i ovaj dio apelacije očigledno (*prima facie*) neosnovan.

14. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da su navodi o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

15. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao očigledno (*prima facie*) neosnovana ukoliko ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije „žrtva” povrede prava zaštićenih Ustavom, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

16. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 916/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Smaje Šatora i Agencije
za poslovne usluge i informatiku
„Puma 21“ Sarajevo podnesena
protiv niza akata različitih sudova u
Bosni i Hercegovini

Odluka od 8. prosinca 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, dopredsjednice Valerija Galić i Seada Palavrić, suci Mato Tadić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 8. prosinca 2010. godine, u predmetu broj **AP 916/10**, rješavajući apelaciju **Smaje Šatora i Agencije za poslovne usluge i informatiku PUMA 21 Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 7. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije Smaje Šatora i Agencije za poslovne usluge i informatiku PUMA 21 Sarajevo podnesene protiv akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 U 001243 09 UVP, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 PS 016423 08 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 PS 902012 08 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-UVP-08-001 261, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 010588 09 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 902011 09 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000128, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000399, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000133, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000421, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000111, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000319, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000320, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000387, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000352, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000325, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000192, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000215, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000136, akta

Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000225, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000191, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-109-000112, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000019, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000201, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000214, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000228, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000266, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000302, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000303, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000425, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000305, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000445, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000246, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000201, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000267, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000245, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000275, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 PS 014928 10 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000421, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-20-000241, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-09-001082, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-09-001175, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000241, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000420, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000165, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-09-001071, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000420, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-09-001071, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj AP-3934/10-PR-1, Zaključka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj od 26. listopada 2009. godine, objavljenog u Biltenu

sudske prakse br. 1-2, siječanj-prosinac 2009. godine, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000320, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000319, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000325, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000352, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000387, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000225, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000256, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000267, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000136, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000215, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000246, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000275, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000192, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-08-000 091, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-REV-09-001 943, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-08-000088, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 306, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 307, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 308, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 308, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 323, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 388, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 415, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 415, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000 420, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000 421, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 431, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-000 433, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-08-000 016, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 031,

akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 067, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 081, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 082, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 114, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 127, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 146, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 148, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001 174, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 131, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 135, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 141, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-08-000 146, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 166, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 206, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 285, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-09-000 286, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 008324 10 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-08-000 130, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001175, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-GR-10-000154, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-20-000241, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 PS 027850 10 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 PS 014928 10 REV, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001069, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-000949, akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-SU-10-001070, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 009-0-PŽ-08-000 046, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 016361 07 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 061294 10 GZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 007296 08 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027834 09 PS, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 016361 07 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 29146 008 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 09 0 P 008423 08 GZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 K

071231 09 KŽ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 011066 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 012569 10 PZ 2, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 011519 09 PŽ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010980 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010205 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010981 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010243 10 GŽ 2, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010345 10 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 012050 09, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 010209 08 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 008401 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 005-0-GŽ-10-000 001, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 010241 10 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 010242 10 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 41 0 P 010199 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 008041 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 014242 10 GZ 2, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009337 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009229 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009222 09 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009003 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009329 09 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010051 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010033 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 011342 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008857 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010205 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008166 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008853 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010048 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010317 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010195 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009224 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009581 09 GZ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 007871 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Mostar broj 58 0 PS 902015 10 PŽ, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 027722 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 001654 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027944 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002186 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 41 0 P 010051 08 P, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 014927 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060277 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo

broj 65 0 PS 002190 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002185 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060277 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 P 061294 08 P, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 027722 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002065 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 016046 05 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-10-003787, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027389 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 0027832 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 0027832 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 04927 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002047 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027877 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015934 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 016046 05 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 028977 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 098410 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002064 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 034553 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 ST 035914 08 ST, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015658 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060799 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027395 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060824 09 PZ, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 002187 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-1064/04, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-250/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-155/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj P-1800/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-10-004096 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 10 KV 2, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-2228/04, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 02065 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-010-003800, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 10 KV 3, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010902 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010903 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010905 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015934 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010987 05 MALS, akta

Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 011005 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 O MALS 010989 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-152/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002183 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj P-155/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 010901 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 025765 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010784 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027851 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010858 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010860 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010862 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010865 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010891 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010897 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010900 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 25765 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027397 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 P 008041 08 P, akta Općinskog suda Goražde broj 45 0 P 010243 08 P, akta Općinskog suda Goražde broj 45 0 P 011571 09 P, akta Općinskog suda Mostar broj 07 58 PS 902008 05 PS, akta Općinskog suda Mostar broj 07 58 PS 902008 05 PS, akta Općinskog suda Mostar broj SU-2245/10, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010047 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 008851 10 GŽ, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010045 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010208 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010207 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 45 0 P 011345 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 45 0 P 010038 09 P i akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 009003 08 P, zbog toga što su apelanti zlouporabili pravo na podnošenje apelacije.

Obrazloženje

1. Smajo Šator i Agencija za poslovne usluge i informatiku PUMA 21 Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su u razdoblju od 15. ožujka 2010. godine do 5. studenoga 2010. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv akta Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 09 0 U 001243 09 UVP, akta Vrhovnog suda broj 65 0 PS 016423 08 REV, akta Vrhovnog suda broj 58 0 PS 902012 08 REV, akta Vrhovnog suda broj 070-0-UVP-08-001 261, akta Vrhovnog suda broj 45 0 P 010588 09 REV, akta

Vrhovnog suda broj 58 0 P 902011 09 REV, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000128, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000399, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000133, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000421, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000111, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000319, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000320, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000387, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000352, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000325, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000192, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000215, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000136, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000225, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000191, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-109-000112, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000019, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000201, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000214, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000228, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000266, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000302, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000303, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000425, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000305, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000445, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000246, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000201, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000267, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000245, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000275, akta Vrhovnog suda broj 65 0 PS 014928 10 REV, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000421, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-20-000241, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-09-001082, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-09-001175, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000241, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000420, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000165, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-09-001071, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000420, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-09-001071, akta Vrhovnog suda broj AP-3934/10-PR-1, Zaključka Vrhovnog suda broj od 26. listopada 2009. godine, objavljenog u Biltenu sudske prakse br. 1-2, siječanj-prosinac 2009. godine, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000320, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000319, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000325, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000352, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000387, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000225, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000256, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000267, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000136, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000215, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000246, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000202, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000275, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000192, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-08-000 091, akta Vrhovnog suda broj 070-0-REV-09-001 943, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-08-000088, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 306, akta

Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 307, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 308, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 308, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 323, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 388, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 415, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 415, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000 420, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000 421, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 431, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-000 433, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-08-000 016, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 031, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 067, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 081, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 082, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 114, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 127, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 146, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 148, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001 174, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 131, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 135, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 141, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-08-000 146, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 166, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 206, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 285, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-09-000 286, akta Vrhovnog suda broj 45 0 P 008324 10 REV, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-08-000 130, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001175, akta Vrhovnog suda broj 070-0-GR-10-000154, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-20-000241, akta Vrhovnog suda broj 65 0 PS 027850 10 REV, akta Vrhovnog suda broj 65 0 PS 014928 10 REV, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001069, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-000949, akta Vrhovnog suda broj 070-0-SU-10-001070, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 009-0-PŽ-08-000 046, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 016361 07 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 061294 10 GZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 007296 08 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027834 09 PS, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 016361 07 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 PS 29146 008 PZ, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 09 0 P 008423 08 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 011066 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 012569 10 PZ 2, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 011519 09 PŽ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010980 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010205 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010981 09 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010243 10 GŽ 2, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 010345 10 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 012050 09, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 PS 010209 08 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 008401 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 005-0-GŽ-10-000 001, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 010241 10 PZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 010242 10 PZ, akta Kantonalnog

suda Goražde broj 41 0 P 010199 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 P 008041 09 GZ, akta Kantonalnog suda Goražde broj 45 0 MALS 014242 10 GZ 2, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009337 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009229 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009222 09 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009003 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009329 09 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010051 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010033 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 011342 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008857 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010205 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008166 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 008853 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010048 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010317 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 010195 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009224 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 009581 09 GZ, akta Kantonalnog suda Zenica broj 41 0 P 007871 10 GŽ, akta Kantonalnog suda Mostar broj 58 0 PS 902015 10 PŽ, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 027722 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 001654 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027944 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002186 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 41 0 P 010051 08 P, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 014927 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060277 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002190 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002185 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060277 08 PS, akta Kantonalnog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 KŽ, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 P 061294 08 P, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 027722 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 09 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 IP 077581 07 IP, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002065 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 016046 05 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-10-003787, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027389 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 0027832 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 0027832 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 04927 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002047 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027877 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015934 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 016046 05 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 028977 07 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 098410 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002064 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj

65 0 PS 034553 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 ST 035914 08 ST, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015658 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060799 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027395 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 060824 09 PZ, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 PS 002187 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-1064/04, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-250/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-155/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj P-1800/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-10-004096 IKS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 10 KV 2, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-2228/04, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 02065 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 065-0-SU-010-003800, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 K 071231 10 KV 3, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010902 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010903 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010905 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 015934 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010987 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 011005 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010989 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj PS-152/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 002183 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj P-155/05, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 010901 10 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 025765 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010784 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027851 08 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010858 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010860 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010862 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010865 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010891 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010897 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 MALS 010900 05 MALS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 09 65 PS 25765 04 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 65 0 PS 027397 09 PS, akta Općinskog suda Sarajevo broj 45 0 P 008041 08 P, akta Općinskog suda Goražde broj 45 0 P 011571 09 P, akta Općinskog suda Goražde broj 45 0 P 010243 08 P, akta Općinskog suda Mostar broj 07 58 PS 902008 05 PS, akta Općinskog suda Mostar broj 07 58 PS 902008 05 PS, akta Općinskog suda Mostar broj SU-2245/10, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010047 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 008851 10 GŽ, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010045 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010208 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 010207 09 P, akta Općinskog suda Visoko broj 45 0 P 011345 09 P, akta Općinskog suda Visoko 45 0 P 010038 09 P i akta Općinskog suda Visoko broj 41 0 P 009003 08 P.

2. S obzirom na to da su apelanti u razdoblju od 15. ožujka 2010. godine do 5. studenoga 2010. godine Ustavnom sudu dostavili veliki broj podnesaka koje su označili kao apelacije, Ustavni sud je, radi racionalizacije postupanja povodom navedenih podnesaka/apelacija, a uslijed njihovog masovnog priliva, odlučio sve podneske/apelacije koje apelanti dostave u jednom danu zavešti pod jedan poslovni broj, odnosno kao jednu apelaciju, pa su tako u predmetu broj AP 4592/10 Ustavnom sudu dostavljena 62 podneska/apelacije; u predmetu broj AP 4723/10 Ustavnom sudu je dostavljeno devet podnesaka/apelacija, a u predmetu broj AP 4734/10 Ustavnom sudu su dostavljena četiri podneska/apelacije. Iz navedenog proizlazi da su Ustavnom sudu ukupno dostavljena 222 podneska. Oni su evidentirani kao 152 apelacije.

3. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se odnose na istu činjeničnu i pravnu osnovu, Ustavni sud je, sukladno članku 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. AP 916/10, AP 1027/10, AP 1159/10, AP 1845/10, AP 2127/10, AP 2256/10, AP 2343/10, AP 2344/10, AP 2345/10, AP 2346/10, AP 3103/10, AP 3104/10, AP 3105/10, AP 3106/10, AP 3184/10, AP 3213/10, AP 3385/10, AP 3386/10, AP 3387/10, AP 3388/10, AP 3389/10, AP 3537/10, AP 3538/10, AP 3539/10, AP 3540/10, AP 3541/10, AP 3542/10, AP 3543/10, AP 3544/10, AP 3545/10, AP 3633/10, AP 3634/10, AP 3635/10, AP 3636/10, AP 3637/10, AP 3638/10, AP 3639/10, AP 3640/10, AP 3725/10, AP 3726/10, AP 3727/10, AP 3728/10, AP 3729/10, AP 3830/10, AP 3831/10, AP 3832/10, AP 3833/10, AP 3834/10, AP 3902/10, AP 3903/10, AP 3904/10, AP 3905/10, AP 3906/10, AP 3907/10, AP 3908/10, AP 3909/10, AP 3910/10, AP 3911/10, AP 3912/10, AP 3913/10, AP 3914/10, AP 3915/10, AP 3916/10, AP 3917/10, AP 3918/10, AP 3919/10, AP 3920/10, AP 3921/10, AP 3922/10, AP 3923/10, AP 3924/10, AP 3925/10, AP 3926/10, AP 3927/10, AP 3928/10, AP 3929/10, AP 3930/10, AP 3931/10, AP 3932/10, AP 3933/10, AP 3934/10, AP 3984/10, AP 3985/10, AP 3986/10, AP 3987/10, AP 3988/10, AP 3989/10, AP 3990/10, AP 3991/10, AP 3992/10, AP 4102/10, AP 4103/10, AP 4104/10, AP 4105/10, AP 4106/10, AP 4107/10, AP 4108/10, AP 4109/10, AP 4110/10, AP 4111/10, AP 4112/10, AP 4113/10, AP 4114/10, AP 4115/10, AP 4116/10, AP 4117/10, AP 4118/10, AP 4119/10, AP 4120/10, AP 4121/10, AP 4122/10, AP 4123/10, AP 4124/10, AP 4125/10, AP 4156/10, AP 4190/10, AP 4191/10, AP 4192/10, AP 4193/10, AP 4249/10, AP 4250/10, AP 4251/10, AP 4252/10, AP 4253/10, AP 4254/10, AP 4255/10, AP 4256/10, AP 4257/10, AP 4258/10, AP 4259/10, AP 4260/10, AP 4261/10, AP 4262/10, AP 4263/10, AP 4264/10, AP 4265/10, AP 4266/10, AP 4267/10, AP 4268/10, AP 4269/10, AP 4270/10, AP 4271/10, AP 4272/10, AP 4273/10, AP 4301/10, AP 4351/10, AP 4352/10, AP 4353/10, AP 4354/10, AP 4592/10, AP 4723/10 i AP 4734/10, u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 916/10.

4. Podnesci/apelacije koje su apelanti u tako velikom broju dostavili Ustavnom sudu sastoje se od jednog lista papira. Navodeći pobijani akt, apelanti su označili samo tijelo koje je donijelo odluku i broj te odluke, bez preciziranja o kojoj se vrsti odluke radi (je li to presuda, rješenje i sl.), odnosno bez navođenja datuma kada je odluka donesena.

5. Dalje, apelanti su u velikom broju slučajeva podnijeli identične podneske/apelacije više puta, odnosno u tim su podnescima/apelacijama pobili iste akte, i to kako slijedi:

BROJ PREDMETA	DATUM DOSTAVLJANJA APELACIJE	DATUM PONOVOG DOSTAVLJANJA IDENTIČNE APELACIJE
AP 3184/10	27. srpanj 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 26. listopada 2010. godine
AP 3730/10	30. kolovoz 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 1. listopada 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 26. listopada 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 3. studenoga 2010. godine
AP 3905/10	14. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 26. listopada 2010. godine
AP 3921/10	14. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 1. listopada 2010. godine
AP 3925/10	14. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 8. listopada 2010. godine
AP 3986/10	17. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 3. studenoga 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 4. studenoga 2010. godine
AP 3992/10	17. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4103/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine

AP 4104/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4105/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4106/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4119/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 1. listopada 2010. godine
P 4122/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4123/10	22. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4156/10	24. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 18. listopada 2010. godine
AP 4190/10	28. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4191/10	28. rujan 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 3. studenoga 2010. godine
AP 4249/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
		<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 8. listopada 2010. godine
AP 4250/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
AP 4252/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 8. listopada 2010. godine tri puta
AP 4259/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 26. listopada 2010. godine
AP 4261/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 26. listopada 2010. godine
AP 4262/10	1. listopad 2010. godine	<ul style="list-style-type: none"> • Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine

AP 4266/10	1. listopada 2010. godine	• Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
		• Identična apelacija dostavljena 8. listopada 2010. godine
AP 4269/10	1. listopada 2010. godine	• Identična apelacija dostavljena 5. listopada 2010. godine
		• Identična apelacija dostavljena 8. listopada 2010. godine
AP 4723/10	3. studeni 2010. godine	• Identična apelacija dostavljena 4. studenoga 2010. godine

6. Apelanti su u svakom od podnesaka/apelacija naveli da će dopunu „apelacije” dostaviti naknadno, no, do dana donošenja ove odluke Ustavnom sudu nije dostavljena niti jedna dopuna bilo kojem od niza navedenih podnesaka/apelacija. Apelanti u navedenim podnescima/apelacijama nisu Ustavnom sudu ponudili bilo kakvo obrazloženje zašto su pobijane odluke i eventualnu ostalu dokumentaciju bili spriječeni dostaviti uz podneske/apelacije koje su dostavili Ustavnom sudu. Također, apelanti nisu naveli ni za koje odredbe Ustava i/ili međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini smatraju da su povrijeđeni aktima koje pobijaju, niti su naveli činjenice i dokaze na kojima te podneske/apelacije temelje.

7. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 4. točka 7. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 4. točka 7. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

7. apelant je zloupotrijebio pravo na podnošenje apelacije;

[...]

8. Ustavni sud ukazuje na odredbu članka 19. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, kojom je propisano da apelacija treba sadržavati pobijanu presudu suda u Bosni i Hercegovini; odredbe Ustava i/ili međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima koji

se primjenjuju u Bosni i Hercegovini; navode, činjenice i dokaze na kojima se apelacija temelji; u nedostatku pobijane presude/odluke razloge za podnošenje apelacije, te potpis podnositelja apelacije.

9. Apelanti su u svakom od ovih podnesaka/apelacija naveli da će njihove dopune dostaviti naknadno. Ustavni sud ukazuje na to da je prvi od ovog niza podnesaka/apelacija koji su masovno dostavljani Ustavnom sudu podnesak/apelacija broj AP 916/10 koji je Ustavnom sudu dostavljen 15. ožujka 2010. godine, a nakon tog prvog, dostavljeno ih je još 222, zaključno sa brojem AP 4734/10 koji je Ustavnom sudu dostavljen 5. studenoga 2010. godine. Iako je od podnošenja prvog podneska/apelacije prošlo više od šest mjeseci, apelanti nisu dostavili dopunu ni jednog podneska/apelacije, niti obrazloženje o tome zašto podnose toliki broj podnesaka/apelacija i zbog čega su spriječeni apelaciju dostaviti u obliku propisanom odredbom članka 19. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. Naprotiv, apelanti su, u nekim slučajevima, identične podneske/apelacije dostavljali Ustavnom sudu više puta. Također, Ustavni sud posebno ukazuje na to da su se apelanti u svakom od podnesaka/apelacija sami obvezali da će dostaviti dopune svakom podnesku/apelaciji koje su dostavili Ustavnom sudu.

10. Postupanje apelanata na navedeni način ne upućuje na postojanje stvarne namjere da u apelacionom postupku pred Ustavnim sudom ostvare zaštitu svojih ustavnih prava. Ustavni sud smatra da se takvim ponašanjem apelanata Ustavnom sudu stvara nepotreban posao inkompatibilan njegovoj stvarnoj funkciji zaštite ustavnih prava apelanata (vidi, *mutatis mutandis*, odluku o dopustivosti bivše Europske komisije za ljudska prava u predmetu *M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 13284/87 od 15. listopada 1987. godine).

11. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelanti zlouporabili pravo na podnošenje apelacije.

12. Sukladno navedenome, a imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 7. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je apelant zlouporabio pravo na podnošenje apelacije, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

13. Sukladno članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 2843/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Мухарема Авдића поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број У-116/05 од 4. октобра 2007. године, Рјешења Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске Бијељина - Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука, број 3013228719 од 21. новембра 2005. године и Рјешења Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње број 3013228719 од 13. јула 2005. године

Одлука од 12. јануара 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2843/07**, рјешавајући апелацију **Мухарема Авдића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/07 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Крстан Симић, судија

на сједници одржаној 12. јануара 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Мухарема Авдића.

Утврђује се повреда права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се Пресуда Окружног суда у Требињу број У-116/05 од 4. октобра 2007. године, Рјешење Фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске Бијељина - Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука, број 3013228719 од 21. новембра 2005. године и Рјешење Фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње, број 3013228719 од 13. јула 2005. године.

Налаже се Фонду за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње, да по хитном поступку донесе нову одлуку у предмету број 3013228719, у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлука се доставља Влади Републике Српске која је дужна да предузме мјере којима ће се обезбиједити поштовање права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Фонду за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње, да, у року од 60 дана од дана достављања ове одлуке, а Влади Републике Српске у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем да се изврши ова одлука, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Мухарем Авдић (у даљњем тексту: апелант) из Мостара, ког заступа Мехмед Пезо, адвокат из Мостара, поднио је 26. октобра 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд). Апелант је поднио апелацију против Пресуде Окружног суда у Требињу (у даљњем тексту: Окружни суд) број У-116/05 од 4. октобра 2007. године, Рјешења Фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске Бијељина - Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука (у даљњем тексту: Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука), број 3013228719 од 21. новембра 2005. године и Рјешења Фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње (у даљњем тексту: Фонд ПИО), број 3013228719 од 13. јула 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Окружног суда и Фонда ПИО затражено је 13. јануара 2009. године да доставе одговоре на апелацију. Од Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: Народна скупштина РС) и Владе Републике Српске (у даљњем тексту: Влада РС) затражено је 8. октобра 2009. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Фонд ПИО је 13. фебруара 2009. године доставио одговор на апелацију, Окружни суд 3. марта 2009. године, а Народна скупштина РС и Влада РС су доставили одговоре 23. октобра, односно 26. октобра 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Фонда ПИО и Окружног суда достављени су апеланту 23. септембра 2009. године, а одговори Народне скупштине РС и Владе РС достављени су апеланту 1. децембра 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Рјешењем Фонда ПИО - Филијала Требиње, број 3013228719 од 13. јула 2005. године апеланту је одређен сразмјерни дио инвалидске пензије почевши од 16. јуна 2005. године у износу од 152,15 КМ мјесечно. Такође, одређено је да ће се тако утврђен износ пензије усклађивати мјесечно према стању средстава намијењених за исплату пензија у Фонду ПИО Републике Српске. У рјешењу је, такође, наведено да ће се пензија исплаћивати у текућем мјесецу за претходни мјесец, те да ће се исплата пензије обуставити ако наступе разлози због којих се пензија не исплаћује.

7. Против наведеног рјешења апелант је изјавио жалбу Одјељењу за рјешавање у другом степену Бања Лука, који је Рјешењем број 3013228719 од 21. новембра 2005. године одбио жалбу као неосновану. Апелант је жалбом тражио да му се ретроактивно исплате и заостале пензије од 1992. године па до јуна 2005. године будући да је у том периоду због ратних збивања био у избјеглиштву па му пензија није исплаћивана. У образложењу рјешења Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука навело је да је увидом у спис утврђено да је апеланту признато право на сразмјеран дио инвалидске пензије почевши од 22. јула 1986. године и да се пензија исплаћивала на адресу у Билећи а потом је исплата 1992. године обустављена јер се апелант није налазио на остављеној адреси а није пријавио никакву промјену. Даље, утврђено је да су се, након што се апелант поновно јавио Фонду ПИО Републике Српске и доставио нову адресу и потврду о животу, стекли услови за наставак исплате пензије, те је оспореним рјешењем Фонда ПИО - Филијала Требиње, поновно успостављена исплата почевши од 16. јуна 2005. године. Сем тога, у рјешењу је наведено да је чланом 148 став 2 и чланом 151 Закона о пензионом и инвалидском осигурању („Службени гласник РС” бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 106/05, 20/07, 33/08 и 1/09; у даљњем тексту: Закон) прописано „да доспјела примања из става 1 овог члана, која нису могла бити исплаћена због

околности које је проузроковао корисник примања, не могу накнадно да се исплате”, односно да је „корисник права из пензионог и инвалидског осигурања обавезан да у року од осам дана пријави сваку чињеницу која утиче на коришћење или обим права”. С обзиром на наведене законске одредбе, као и на чињеницу да апелантово боравиште од 16. јуна 1992. године до 16. јуна 2005. године није било непознато, те да је апелант имао могућност да већ од 1996. године Фонду ПИО Републике Српске пријави нову адресу и затражи наставак исплате пензије, Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука је одбило апелантову жалбу као неосновану.

8. Након тога апелант је тужбом покренуо управни спор пред Окружним судом који је Пресудом број У-116/05 од 4. октобра 2007. године тужбу одбио као неосновану. У образложењу пресуде Окружни суд је навео да су управни органи на потпуно и правилно утврђено стање правилно примијенили материјално право, јер је одредбама Закона прописано да се примања из ПИО-а неће исплаћивати корисницима који сами проузрокују околности које спречавају наставак исплате, односно који у року од осам дана не пријаве промјене које утичу на коришћење или обим права из ПИО-а, те да износи пензије који нису исплаћени због таквих околности не могу ретроактивно да се исплате. Како је у конкретном случају апелант одмах након престанка ратних сукоба, тј. 1996. године, имао могућност да пријави нову адресу боравишта, што није учинио, нити је према одредбама Закона доставио потврду о животу, управни органи су правилно поступили када су донијели рјешења којима се поновна исплата сразмјерног дијела инвалидске пензије апеланту успоставља од 16. јуна 2005. године, односно од дана када се апелант јавио Фонду ПИО Републике Српске.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

9. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант сматра да су надлежни органи требали узети у обзир да је рат виша сила, те да је поновно јављање само доказ гдје треба исплатити доспјеле а неисплаћене пензије. Апелант, такође, сматра да су његове пензије требале бити депоноване на посебан рачун и да су му требале бити исплаћене када су се стекли услови за исплату. Наиме, апелант

сматра да никада није донесена одлука о суспензији његовог права на пензију, а да му је оваквим поступањем надлежних органа Републике Српске право на пензију заиста и суспендовано.

б) Одговор на апелацију

10. У одговору на апелацију Народна скупштина РС је истакла да, прије свега, захтјеве за оцјену сагласности ентитетског закона са Уставом БиХ могу да поднесу само чланови Предсједништва, предсједавајући Савјета министара, предсједавајући или потпредсједавајући једног од домова Парламентарне скупштине БиХ или четвртина посланика законодавних тијела ентитета, а не грађани појединачно. С друге стране, Народна скупштина РС је истакла да појединци могу да поднесу апелацију против коначне пресуде било ког суда у БиХ у року од 60 дана од дана њеног пријема. С тим у вези, Народна скупштина РС је навела да је у конкретном случају поднесена апелација против пресуде Окружног суда, те да није јасно према ком основу Уставни суд сматра Народну скупштину РС учесником у поступку, те да Народна скупштина РС није обавезна да тумачи чл. 148 став 2 и 151 Закона. Међутим, Народна скупштина РС је ипак навела да је Закон ступио на снагу 30. септембра 2000. године и да његове одредбе важе од тог тренутка, односно да немају ретроактивно дјеловање. С тим у вези, Народна скупштина РС сматра да рат као виша сила због које апелант није могао да користи своја права из ПИО-а, а на што се апелант позива, не може да се односи на период важења тог закона будући да је закон ступио на снагу након завршетка ратних сукоба и не обухвата ратни период. Сем тога, Народна скупштина РС је навела да су законска рјешења из спорних чланова Закона донесена како би њихови корисници правилно остваривали права и ради остваривања правне сигурности и извјесности као најважнијих правних вриједности али и јавног интереса осталих корисника права из ПИО-а који издвајају своја средства у овај фонд. Даље, Народна скупштина РС је навела да су спорне одредбе донесене у складу са овлашћењима државе из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију којим је државама дата могућност да примјењују законе које сматрају потребним да би регулисале коришћење имовине у складу са општим интересима. У конкретном случају, општи интерес државе, у овом случају ентитета, јесте да се сва права, па и она из ПИО-а, остварују на правилан начин. Стога је и нереализовање права због неиспуњења законских обавеза из чл. 148 и 151 Закона у тој функцији. И коначно, Народна скупштина РС је истакла да, како је апелација поднесена против пресуде Окружног суда, Народна скупштина РС не може да коментарише предметну одлуку будући да није учествовала у њеном доношењу.

11. У одговору на апелацију Влада РС је истакла да су спорне законске одредбе донесене у складу са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер држава има право неко лице да лиши имовине у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права. С тим у вези, Влада РС је истакла да је неспорно да је ратно стање објективна околност која спречава могућност обраћања за заштиту својих права, али да је ратна опасност на територији РС укинута 19. јуна 1996. године и да је апелант одмах након тог датума био дужан да се обрати туженој ради заштите својих права из ПИО-а, а да је апелант то учинио тек 2005. године. На тај начин је, према мишљењу Владе РС, апелант исказао незаинтересованост и неактивност када је у питању заштита његових права. Сем тога, Влада РС сматра да је апелант лишен своје имовине у складу са законом, у јавном интересу ради очувања правне сигурности јер се није придржавао законом прописаних рокова. У супротном, Влада РС сматра да, када би била остављена могућност за ретроактивну исплату неисплаћених средстава, била би угрожена ликвидност Фонда ПИО који ионако пати од недостатка средстава, а што би било супротно јавном интересу. С тим у вези, Влада РС сматра да је апелантово лишење имовине било и пропорционално будући да на апеланта није стављен претјеран терет у односу на друге учеснике у правном промету.

12. Окружни суд је у одговору на апелацију навео да сматра да је апелација неоснована.

13. У одговору на апелацију Фонд ПИО је навео да је поступак у овом предмету правилно спроведен и да је правилно примијењено материјално право, те да због тога апелацију треба одбити.

V. Релевантни прописи

14. У **Закону о пензионом и инвалидском осигурању** („Службени гласник РС” бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 106/05, 20/07, 33/08 и 1/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 148 став 2

Доспјела примања из става 1 овог члана, која нису могла бити исплаћена због околности које је проузроковао корисник примања, не могу накнадно да се исплате.

Члан 151

Корисник права из пензионог и инвалидског осигурања обавезан је да у року од осам дана пријави сваку чињеницу која утиче на коришћење или обим права.

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број У-116/05 од 4. октобра 2007. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 15. октобра 2007. године, а апелација је поднесена 26. октобра 2007. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

19. Апелант оспорава наведене одлуке тврдећи да су му тим одлукама повријеђена права из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

20. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

к) Право на имовину.

21. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно и неометано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би контролисала коришћење имовине у складу са општим интересима, или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

22. Према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), концепт „имовине” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију има аутономно значење које засигурно није ограничено на појам својине или посједовања физичких ствари. Такође, и нека друга права и интереси који представљају одређена добра могу да се сматрају „имовинским правима” и могу да представљају „имовину” у смислу наведене одредбе (види Европски суд, *Gasus Dosier - und Fördertechnik GmbH против Холандије*, пресуда од 23. фебруара 1995. године, серија А, број 306-Б, страна 46, став 53). Према раније усвојеном ставу Уставног суда, право на пензију за одређени период представља имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види Уставни суд, Одлука о меритуму број АП 639/04 од 23. септембра 2005. године, став 20).

23. Дакле, апелант неспорно има имовину која ужива заштиту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, јер му је 1986. признато право на сразмјеран дио инвалидске пензије, будући да је испуњавао законске услове за остварење тог права. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама дошло до мијешања у апелантово право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

24. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у другом ставу овог члана, дозвољава државама потписницама право да, између осталог, контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Ова три правила нису различита у смислу да нису повезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и треба да буду тумачена у свјетлу општег принципа израженог у

првом правилу (види Европски суд, *Sporrong u Lönnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52 став 61).

25. У одговору на питање које је од наведених правила примјенљиво у конкретном случају, Уставни суд указује на то да је суштински циљ члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију да заштити лице од неоправданог мијешања у мирно уживање имовине. Међутим, како је истакао и Европски суд, на основу члана 1 Европске конвенције, свака страна уговорница ће „обезбиједити свакоме унутар [своје] територије права и слободе дефинисане у Конвенцији”. Испуњење ове опште обавезе може да укључи позитивне обавезе својствене осигурању дјелотворног уживања у правима гарантованим Европском конвенцијом. У контексту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, ове позитивне обавезе могу да захтијевају од државе да предузме мјере које су неопходне да заштити право на имовину (види Европски суд, *Broniowski против Пољске*, пресуда од 22. јуна 2004. године, апликација број 31443/96, објављена у ECHR 2002-X, т. 143 са даљњим референцама). Иако границе између позитивних и негативних обавеза не могу да буду прецизно дефинисане, примјенљиви принципи су ипак слични. Било да се предмет разматра у свјетлу позитивне обавезе државе или у смислу мијешања власти које мора да буде оправдано, критеријуми који се морају примијенити се у суштини не разликују. У оба контекста мора да се обрати пажња на правичну равнотежу која мора да се постигне између супротстављених интереса појединца и заједнице у цјелини. Такође, циљеви који су поменути у овој одредби могу да буду од одређеног значаја при оцјени да ли је постигнута равнотежа између захтјева јавног интереса и апелантовог права на имовину, а држава у оба контекста ужива одређену дискрециону оцјену у одређивању корака које треба предузети ради осигурања поштовања права из Европске конвенције (*idem.*, *Broniowski*, т. 144).

26. У конкретном случају, апелант се позива на члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и наводи да је, након што му је признато право на пензију, спровођењем Закона о ПИО-у онемогућен да за одређени период прими неисплаћене износе пензије. Апелант сматра да је тиме доведено у питање мирно уживање у имовини на коју је већ остварио право. С друге стране, Влада РС сматра да се ради о лишавању имовине у складу са законом. Народна скупштина РС је истакла да се ради о контроли коришћења имовине „у складу са општим интересима”. Међутим, Уставни суд сматра да чињенице овог предмета могу да се размотре и у смислу ометања дјелотворног уживања у стеченом праву на имовину или у смислу пропуста државе да обезбиједи имплементацију тог права без неоправданих ограничења. Стога, Уставни суд сматра да није потребно стриктно одредити да ли ће се конкретни предмет размотрити у

вези са позитивним обавезама државе или у вези са негативним обавезама да се уздржи од неоправданог мијешања у право на мирно уживање имовине. Уставни суд ће одлучити да ли је поступање јавних власти, без обзира на то да ли се ради о пропусту или мијешању или комбинацији овог двога, било оправдано у свјетлу примјенљивих принципа, односно: а) принципа законитости; б) принципа легитимног циља у јавном интересу; и ц) принципа „правичне равнотеже”.

а) Принцип законитости

27. Уставни суд подсјећа на то да је, према пракси Европског суда, први и најважнији захтјев из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију онај који тражи да мијешање јавних власти у право на имовину буде „законито”. Наиме, друга реченица првог става члана 1 Протокола број 1 дозвољава лишавање права на имовину само „под условима предвиђеним законом”, а други став члана 1 признаје државама право да контролишу коришћење имовине „доношењем закона”. Принцип правне сигурности је присутан у цијелој Европској конвенцији и мора да буде испоштован без обзира на то које се од три правила из члана 1 Протокола број 1 примјењује. Овај принцип подразумијева постојање и поштовање адекватно доступних и довољно прецизних домаћих закона који задовољавају основне захтјеве појма „закон” (види Европски суд, *Iatridis против Грчке*, пресуда од 25. марта 1999. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1999-II, тачка 58). Тек када је овај захтјев испуњен, може да се разматра да ли постоји правична равнотежа између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева за заштиту појединачног права на имовину.

28. Уставни суд подсјећа на то да је цитираним релевантним одредбама Закона о ПИО-у прописано да је корисник дужан у року од осам дана пријавити сваку чињеницу која утиче на коришћење или обим права те да доспјела примања која нису могла бити исплаћена због околности које је проузроковао корисник примања не могу накнадно да се исплате. С тим у вези, Уставни суд истиче да је предметни закон објављен у „Службеном гласнику РС”, да је ступио на снагу осам дана након објављивања и да је тиме постао доступан. Сем тога, Уставни суд примјењује да је након израде Пречишћеног текста Закона о ПИО-у, који је објављен у „Службеном гласнику РС” број 106/05, члан 148 постао члан 180, а члан 151 постао је члан 183, те да су и након тога, доношењем измјена Закона, предметни чланови помјерани. Апелант сматра да је рок, прописан наведеним члановима Закона о ПИО-у, сувише рестриктиван и да је директно супротан обавези државе да му омогући уживање у већ стеченом праву, тим прије што не узима у обзир ни „постојање нарочитих околности као што је био рат”. С друге стране, Влада РС и Народна скупштина РС не сматрају да се ради о било каквој „незаконитости” већ о спровођењу закона у јавном интересу.

29. Уставни суд запажа да је релевантним законом предвиђено ограничење апелантовог права на пензију под одређеним условима. Међутим, Уставни суд сматра да посљедице које оваква одредба има, са аспекта сагласности са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, представљају материјална разматрања која се требају узети у обзир при одлучивању о томе да ли су јавне власти у примјени прописаних мјера или у нечињењу постигле правичну равнотежу између различитих интереса (*ibid.*, Broniowski, т. 154). Стога ће Уставни суд наставити анализу уз прихватање да су чињења или пропусти јавних власти, у мјери у којој представљају мијешање или ограничење спровођења апелантовог права на мирно уживање имовине, били „предвиђени законом” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Принцип легитимног циља у јавном интересу

30. Уставни суд примјећује да из одговора Народне скупштине РС и Владе РС произилази да је јавни интерес који се имао у виду приликом доношења Закона о ПИО-у, а посебно спорних одредби члана 148 став 2 и члана 151 тог закона, осигурање правне сигурности и заштита ликвидности пензионих фондова. Уставни суд сматра да је легитимно да јавна власт предузима мјере осмишљене ради постизања ових циљева, у општем интересу заједнице.

ц) Принцип „правичне равнотеже” између општег интереса заједнице и апелантовог права на мирно уживање имовине

31. Апелант сматра да је „рат виша сила и да је поновно јављање само доказ гдје треба исплатити доспјеле а неисплаћене пензије”, те да су „његове пензије требале бити депоноване на посебан рачун” и бити му исплаћене након што се за то стекну услови, нарочито зато што му никада није суспендовано право на пензију. С друге стране, Народна скупштина РС и Влада РС сматрају да су корисници пензија дужни да поштују законом прописане рокове, те, ако то није случај, не могу реализовати своје право због неиспуњења законом прописаних обавеза. Народна скупштина РС је истакла да је Закон о ПИО-у ступио на снагу 2000. године и његове одредбе немају ретроактивно дјеловање, па да стога рат као виша сила на коју се апелант позива не може да се односи на период важења тог закона. Влада РС је истакла да је неспорно да је ратно стање објективна околност, али да је ратна опасност на територији Републике Српске укинута 19. јуна 1996. године, те да је апелант био обавезан да се одмах након тога пријави ради заштите свог права на пензију, што није превелики терет у смислу „правичне равнотеже”, што је апелант пропустио да учини.

32. Уставни суд подсјећа на то да је Законом о ПИО-у прописано које све услове лице треба да испуни да би стекло право на пензију, те да се право на пензију стиче на основу обавезног или добровољног осигурања. То значи да је за сваког корисника у току радног вијека, до стицања услова за одлазак у пензију, обавезно издвајан дио средстава за пензиони фонд. При том, Уставни суд има у виду да је у конкретном случају апеланту признато право на исплату сразмјерног дијела инвалидске пензије још 1986. године и да током свих ових година, односно до дана доношења ове одлуке, то право ничим није доведено у питање нити стављено ван снаге. Сем тога, Уставни суд примјећује да је предметно примање апеланту редовно исплаћивано до 1992. године, односно до почетка ратних сукоба у БиХ када је исплата прекинута, те да је поновно настављена 2005. године, након што је апелант поднио захтјев за наставак исплате. Даље, Уставни суд примјећује да из спорних одредби Закона о ПИО-у произилази да, уколико корисник не пријави промјену адресе боравка/ пребивалишта у року од осам дана, губи право на доспјела примања. Тиме се Фонд ПИО у потпуности ослобађа своје обавезе за одређени период, иако корисник није изгубио само право на пензију.

33. Уставни суд примјећује да пензионо осигурање представља обавезно осигурање свих запослених које подразумијева законску обавезу послодавца да, приликом сваке исплате плате запосленику, уплати и средства у Фонд ПИО у одређеном проценту од плате. То значи да се, према важећем пензионом систему, средства у пензионом фонду акумулирају током једног мјесеца након чега услиједи исплата примања корисницима из ПИО-а који су остварили право на пензију, у висини утврђеној рјешењима за сваког корисника понаособ. С тим у вези, Уставни суд примјећује да овакав начин уплате средстава у пензиони фонд представља врсту солидарне уплате средстава која се уплаћују у току радног вијека појединца. На тај начин се ствара обавеза пензионог фонда да том појединцу, након испуњавања услова за одлазак у пензију, исплаћује пензију из средстава која и даље прикупља према истом систему. У међувремену, до стицања таквих услова, уплаћена средства се користе за исплату примања из ПИО-а корисницима који су већ остварили право на пензију. Даље, Уставни суд примјећује да су и у току цијелог апелантовог радног вијека средства на наведени начин уплаћивана у Фонд ПИО, а исти систем је и данас на снази.

34. Даље, Уставни суд има у виду да су апеланту примања редовно исплаћивана до 1992. године, када је због ратних дешавања исплата обустављена. Исплата је поновно настављена 2005. године јер је до тада апелантово боравиште, односно пребивалиште било непознато Фонду ПИО. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на то да су поменуте ратне околности у Босни и Херцеговини биле узрок „географских”

помјерања њених грађана, како унутар Босне и Херцеговине, тако и ван њених граница. Ситуација у којој су се тако нашли босанскохерцеговачки грађани донијела је низ неријешених питања, а посебно питања из области економских и социјалних права, чије је остваривање и уживање било, према правилу, увијек у непосредној вези са њиховим пребивалиштем, односно боравиштем. Једно од тих питања је било и остваривање као и наставак коришћења већ стечених права из пензионог и инвалидског осигурања (види Уставни суд, Одлука број АП 2213/06 од 10. јануара 2008. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 27/08, т. 25).

35. У контексту наведеног, Уставни суд примјећује да Закон о ПИО-у, за разлику од Закона о добровољном пензионом осигурању, не садржи одредбе којима би било регулисано питање шта се дешава са новчаним износима који корисницима несумњиво припадају а који нису исплаћени због непознатог боравишта, односно пребивалишта корисника. Наиме, Уставни суд примјећује да из одредби Закона о добровољном пензионом осигурању произилази да, када појединац оствари право на пензију на основу приватног/добровољног уговора о осигурању, издвајања за овакву врсту осигурања никада не пропадају, чак ни у случајевима када контакт-адреса осигураника није позната годинама, будући да се за сваког корисника отвара посебан рачун на који се депонују средства која су уплаћена и којима корисник може да располаже на основу уговора о добровољном осигурању. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је рјешење из Закона о ПИО-у непрецизно и недоречено будући да оставља простор за произвољну примјену у погледу располагања неисплаћеним новчаним средствима. Такође, Уставни суд сматра да остварење легитимног циља - осигурање правне сигурности и очување ликвидности пензионог фонда - не може да буде оправдање за потпуни губитак већ стеченог права појединца у одређеном периоду. Стога, такво законско рјешење не може, према мишљењу Уставног суда, успоставити правичну равнотежу између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину, већ представља претежак терет за корисника осигурања, због чега није задовољен принцип пропорционалности из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

36. С тим у вези, Уставни суд подсјећа и на то да је раније у својој јуриспруденцији закључио да има надлежност да у поступку из апелационе јурисдикције испита и квалитет закона у мјери у којој то утиче на питање остваривања права појединца из Европске конвенције (види, нпр., Уставни суд, Одлука број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године; Одлука број АП 774/04 од 20. децембра 2005. године). При томе, Уставни суд нарочито наглашава да је Устав Босне и Херцеговине највиши облик општег акта државе и да има предност у односу на сваки други закон који није

у складу с њим, да је Европска конвенција, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, надређена било ком домаћем закону, а да су сви органи власти у Босни и Херцеговини, према члану II/6 Устава Босне и Херцеговине, дужни да примјењују права гарантована у Европској конвенцији. У конкретном случају, Уставни суд је прихватио да је задовољен принцип „законитости” јер је мјера која је у питању предвиђена законом. Међутим, Уставни суд је закључио да није задовољен принцип „правичне равнотеже”, те да постоји кршење права на имовину. Имајући у виду да се оваква мјера, која је прописана Законом о ПИО-у, примјењује на све кориснике пензија, а не само на апеланта, и у свим околностима, а не само онима које из било ког разлога могу да се сматрају посебним, Уставни суд сматра да је и у конкретном случају потребно испитати квалитет оваквог законског рјешења.

37. Уставни суд има у виду да су Народна скупштина РС и Влада РС, дајући одговор у вези са спорним члановима Закона о ПИО-у, образложиле да се ради о „нормирању обавезе корисника да у кратком року, тј. осам дана, обавијести Фонд ПИО о чињеницама које утичу на коришћење или обим права због тога што се ради о периодичним исплатама са веома кратким роком доспијећа, чија би евентуална ретроактивна исплата утицала на текућу ликвидност Фонда која је због огромног броја корисника и недостатка средстава пренапрегнута, што је ноторна чињеница”. Уставни суд, међутим, сматра да законом утврђени губитак права на доспјеле а неисплаћене пензије корисницима само зато што нису пријавили промјену адресе у сувише кратком року не може да буде оправдан разлозима као што су правна сигурност, евентуална неликвидност фонда или недостатак средстава.

38. Сем тога, као што је већ речено, корисник (апелант) остварио је и дуже вријеме уживао своје право на примања из Фонда који средства обезбјеђује на основу солидарних уплата. Тако су и средства за спорни период била обезбјеђена и једини разлог због ког нису исплаћена је непозната адреса корисника. Јавна власт је за такве ситуације морала утврдити одговарајући начин депоновања средстава која су обезбјеђена а нису исплаћена како корисник не би био онемогућен да накнадно оствари своја стечена права. Уставни суд сматра да такво поступање не би било супротно интересу правне сигурности нити би на било који начин могло да угрози ликвидност Фонда или да негативно утиче на средства Фонда, нити је у том смислу законодавац понудио убједљива и прихватљива образложења. Такође, Уставни суд запажа да је законски рок од осам дана један од најрестриктивнијих рокова у правном систему који за собом повлачи губљење, за одређени период, самог права које је раније признато.

39. Уставни суд свакако прихвата да јавне власти уживају врло широку дискрециону оцјену за избор мјера којима би се обезбиједило уживање у економским и социјалним правима, као и за одређивање услова под којима се та права остварују, будући да та права значајно утичу на земљу у цјелини. Избор таквих мјера може да укључи и одлуке којима се економска и социјална права ограничавају, а успостављање правичне равнотеже између права изузетно је тежак задатак. Ова дискрециона оцјена, колико год била важна, ипак није неограничена, а њена примјена, чак и у контексту најсложеније реформе, не може за собом да повлачи посљедице које су супротне стандардима Европске конвенције (види Европски суд, *James и др. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, т. 37). Међутим, Уставни суд запажа да у области пензионог осигурања није дошло ни до какве темељне и радикалне реформе која би могла да оправда овако рестриктивну мјеру. Законска рјешења која се тичу услова под којима се остварује право на пензију и исти рок од осам дана за пријављивање свих промјена код корисника пензије био је утврђен још у Закону о ПИО-у из 1993. године („Службени гласник РС” број 27/93), а задржан је и у Закону о ПИО-у из 2000. године, дакле и након ступања Европске конвенције на правну снагу у Босни и Херцеговини, за шта јавне власти, према мишљењу Уставног суда, нису дале задовољавајућа образложења.

40. На основу наведеног, Уставни суд сматра да предметне законске одредбе не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, што је супротно и принципу владавине права из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд наглашава да није његов задатак да одреди које ће конкретне мјере предузети законодавац у области пензионог осигурања. Међутим, имајући у виду закључке Уставног суда у овој одлуци, Уставни суд сматра да је неопходно предузети одговарајуће легислативне мјере којима ће се обезбиједити да било које ограничење права на пензију као „имовине” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, а које законодавац може да сматра оправданим у смислу Закона о ПИО-у, задовољава и принцип „правичне равнотеже”, како је Уставни суд већ образложио.

41. Дакле, Уставни суд закључује да је у конкретном случају повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

42. Уставни суд сматра да је ради ефикасне заштите апелантовог права на имовину неопходно укинути све оспорене одлуке и наложити Фонду ПИО - Филијала Требиње, да донесе нову одлуку која неће кршити апелантова људска права. При

томе, Уставни суд поново подсећа на то да су сви органи јавне власти у Босни и Херцеговини у оквиру своје надлежности дужни да директно примјењују стандарде основних људских права и слобода из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције, који имају супремацију у односу на законе. Такође, Уставни суд сматра да је неопходно наложити и Влади РС да предузме одговарајуће мјере како би се обезбиједило поштовање уставног права на имовину у смислу ове одлуке и у свим другим релевантним случајевима.

Остали наводи

43. У погледу апелантових навода о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, а имајући у виду закључак о повреди права на имовину, Уставни суд сматра да их није неопходно посебно разматрати.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када законом није успостављена „правична равнотежа” између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину. Сем тога, закон примијењен у конкретном случају не испуњава законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

45. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 519/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Neđe Samardžića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. decembra 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/49 od 7. aprila 2006. godine

Odluka od 30. januara 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnoj sjednici u predmetu broj **AP 519/07**, rješavajući apelaciju **Nede Samardžića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 3. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
David Feldman, sudija
Krstan Simić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 30. januara 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Nede Samardžića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. decembra 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/49 od 7. aprila 2006. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Neđo Samardžić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupaju Milan Vujin, Slaviša Prodanović i Mara Pilipović, advokati Advokatske kancelarije „Vujin” iz Beograda, podnio je 6. februara 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. decembra 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-KR-05/49 od 7. aprila 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 22. augusta 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH je dostavio odgovor 12. septembra 2007. godine, a Tužilaštvo BiH 7. septembra 2007. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 28. maja 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Postupak protiv apelanta otpočeo je u Kantonalnom sudu u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Rješenjem o provođenju istrage broj Ki 305/00 od 1. decembra 2000. godine, zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 154. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

7. Kantonalni sud se Rješenjem broj KV 462/04 od 30. decembra 2004. godine proglasio mjesno nenadležnim, te je predmetni spis uputio Okružnom sudu u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud).

8. Tužilaštvo BiH je pregledalo predmet vezan za apelantov slučaj, tj. predmet koji se u Okružnom tužilaštvu u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružno tužilaštvo) vodio pod brojem Kt-2/05. U vezi s tim, Tužilaštvo BiH je, prema Orijentacionim kriterijima za osjetljive predmete „Pravila puta”, na osnovu dokaza koji su se nalazili u spisu prilikom

pregleda, apelantov predmet svrstalo u kategoriju „osjetljiv”. Okružno tužilaštvo je o tome obaviješteno 25. januara 2005. godine.

9. Okružni sud je 18. aprila 2005. godine potvrdio optužnicu kojom je apelantu stavljeno na teret izvršenje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Krivični zakon RS). Glavni pretres u Okružnom sudu bio je zakazan za 29. i 30. septembar 2005. godine.

10. Sud BiH je 11. augusta 2005. godine primio inicijativu Udruženja „Žene - žrtve rata” iz Sarajeva da se krivični predmet protiv apelanta preuzme od Okružnog suda. Okružni sud je 17. augusta 2005. godine obavijestio Sud BiH da je optužnica protiv apelanta, u svih šest tačaka koje ga terete zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona RS, potvrđena 18. aprila 2005. godine. Nakon toga, apelant je 5. maja 2005. godine izjavio da se ne osjeća krivim. Glavni pretres zakazan je za 29. septembar 2005. godine.

11. Vanraspravno vijeće Suda BiH je 18. augusta 2005. godine obavijestilo Udruženje „Žene - žrtve rata” da Sud BiH neće preuzeti krivični predmet protiv apelanta jer ne ispunjava uvjete iz člana 449. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o krivičnom postupku BiH).

12. Okružno tužilaštvo uputilo je 29. augusta 2005. godine dopis Tužilaštvu BiH ističući da bi vođenje krivičnog predmeta protiv apelanta pred Okružnim sudom trebalo ponovno razmotriti s obzirom na to da bi se moglo raditi o vrlo osjetljivoj spisu. Na osnovu ovog dopisa, Tužilaštvo BiH je 30. augusta 2005. godine podnijelo prijedlog da se preuzme predmet broj Kt-2/05, u kojem je protiv apelanta potvrđena optužnica zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona RS.

13. Vanraspravno vijeće Suda BiH je Rješenjem broj X-KRN/05/49 od 31. augusta 2005. godine, „povodom prijedloga Tužilaštva BiH, a po službenoj dužnosti”, od Okružnog suda preuzelo apelantov predmet na osnovu člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH. U obrazloženju rješenja konstatirano je da je optužnica u odnosnom predmetu potvrđena, da je Tužilaštvo BiH, prema Orijentacionim kriterijima za osjetljive predmete „Pravila puta”, na osnovu dokaza koji su se nalazili u spisu prilikom pregleda predmeta, svrstalo predmet u kategoriju „osjetljiv” i o tome obavijestilo Okružno tužilaštvo 25. januara 2005. godine. Međutim, kako je dalje navedeno u rješenju, Okružno tužilaštvo je 29. augusta 2005. godine predmet ponovno dostavilo Tužilaštvu BiH da izvrši ponovni uvid i ocjenu, s obzirom na to da su se pojavile nove činjenice i dokazi koji upućuju na zaključak da bi se moglo raditi o „vrlo osjetljivoj” predmetu. Nakon ponovnog uvida u spis, te na osnovu prikupljenih dokaza na kojima se zasniva optužnica, Tužilaštvo BiH je

ocijenilo da postoji osnovana sumnja da je apelant počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke g) i h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Krivični zakon BiH). Dalje, Sud BiH je zaključio da nije potrebno održavati javnu raspravu u ovom predmetu s obzirom na to da se raspravljalo o procesnim pitanjima koja se tiču nadležnosti suda. U pogledu primjene člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, konstatirano je da se „analizom odredbi iz člana 449. Zakona o krivičnom postupku BiH može razabrati kako zakonodavac nakon stupanja na snagu tog zakona, kao i Krivičnog zakona BiH, tj. 1. marta 2003. godine, nije odredio moment do kojeg Sud BiH može donijeti odluku o preuzimanju predmeta iz svoje nadležnosti propisane članom 13. (1) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudu BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 37/03 od 10. februara 2003. godine). Prema toj odredbi, Sud BiH je nadležan, *inter alia*, za krivična djela koja su definirana Krivičnim zakonom BiH i drugim zakonima BiH. Što se tiče Odjela I za ratne zločine, Sud ima nadležnost nad ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti iz čl. od 171. do 203. Krivičnog zakona BiH. U članu 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH propisano je da će predmete iz nadležnosti suda, primljene u rad u drugim sudovima, odnosno tužilaštvima, i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu (do stupanja na snagu ovog zakona), dovršiti ti sudovi [...] što ne sprječava ovaj sud da donese odluku o preuzimanju predmeta u kojem je nakon donošenja Zakona o krivičnom postupku BiH optužnica stupila na pravnu snagu. Dakle, odlukom ovog suda ne bi se mogao preuzeti predmet u situaciji u kojoj je neki drugi sud potvrdio optužnicu ili je optužnica postala pravosnažna do stupanja na pravnu snagu Zakona o krivičnom postupku BiH. *A contrario*, nakon stupanja na snagu Zakona o krivičnom postupku BiH 1. marta 2003. godine, drugi sudovi i tužilaštva nisu ovlašteni da uzimaju u rad i da postupaju u predmetima u nadležnosti Suda BiH (član 23. Zakona o krivičnom postupku BiH)”. Na osnovu ovakvog tumačenja, Sud BiH je zaključio da ne postoje prepreke da se, u skladu sa citiranim odredbom, na obrazložen prijedlog Tužilaštva BiH, preuzme krivični predmet protiv apelanta, s obzirom na to da potvrđena optužnica i zakazani glavni pretres sami po sebi nisu smetnja za donošenje odluke o preuzimanju predmeta. Sud BiH je to zaključio imajući u vidu da se radi o predmetu iz originarne nadležnosti Suda BiH, da je Tužilaštvo BiH na osnovu novih činjenica i dokaza ponovno ocijenilo predmet u skladu sa Orijentacionim kriterijima za osjetljive predmete „Pravila puta” od 12. oktobra 2004. godine i utvrdilo da se ovaj predmet svrstava u kategoriju „vrlo osjetljiv”, što upućuje na zaključak da se suđenje u ovom predmetu mora održati pred Sudom BiH. Dodatno uporište za ovakav zaključak Sud BiH je našao i u navodima iz prijedloga Tužilaštva BiH u kojima se ističe da je Tužilaštvo BiH, nakon podnošenja optužnice, saznalo da se u Okružnom tužilaštvu vodi još jedna istraga protiv apelanta za krivično djelo zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona RS. Također, Sud BiH je, oslanjajući se na izložene razloge, te imajući u vidu „tehničke

mogućnosti kojima raspolaže, zahvaljujući kojima će zaštićenim svjedocima dati potrebne garancije za očuvanje tajnosti njihovog identiteta, te profesionalnim resursima koji garantiraju neutralan i nepristran pristup prema ratnim zločinima, kao osnovnog uvjeta za efikasno i zadovoljavajuće uspostavljanje pravde”, odlučio da se predmet preuzme i spis ustupi Tužilaštvu BiH na daljnje postupanje.

14. Apelant je 5. septembra 2005. godine protiv rješenja Suda BiH izjavio žalbu sa prijedlogom da se odluka preinači i predmet vrati Okružnom tužilaštvu/sudu u Trebinju ili da se o predmetu ponovno odlučuje. U žalbi je, između ostalog, istaknuto da je izreka osporenog rješenja kontradiktorna jer se navodi da se predmet preuzima po službenoj dužnosti i ustupa Tužilaštvu BiH, a Sud BiH je, ustvari, postupao na prijedlog Tužilaštva BiH za preuzimanje predmeta. Dalje, istaknuto je da je u konkretnom slučaju za odlučivanje relevantna odredba člana 449. stav 1. Zakona o krivičnom postupku BiH koja regulira da će predmete primljene u rad u drugim sudovima do stupanja na snagu ovog zakona dovršiti ti sudovi, ukoliko je optužnica potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu, a ne član 449. stav 2. istog zakona koji regulira situacije u kojima optužnica nije potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu. Najzad, istaknuto je da je osporeno rješenje plod velikih pritisaka javnosti.

15. Apelaciono vijeće Suda BiH je 9. septembra 2005. godine, nakon sjednice održane u prisustvu tužioca, apelanta i njegovog branioca, odbilo apelantovu žalbu kao neosnovanu. Time je odluka o preuzimanju krivičnog predmeta broj Kt-02/05 postala pravosnažna, te je od Okružnog tužilaštva/suda zatraženo dostavljanje cjelokupnog spisa. Sud BiH je zaključio da je u konkretnom slučaju pravilno primijenjen član 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, s obzirom na to da se radi o optužnici koja je stupila na snagu 18. aprila 2005. godine, dakle nakon stupanja na snagu Zakona o krivičnom postupku BiH, odnosno da bi bilo nezakonito preuzeti samo predmete u kojima je optužnica stupila na snagu prije stupanja na snagu ovog zakona. Također, član 449. Zakona o krivičnom postupku BiH ne određuje imperativno fazu krivičnog postupka u kojoj je moguće da Sud BiH preuzme predmet. Naime, na taj način je „ostavljena mogućnost Sudu da diskrecionom ocjenom odluči, u svakom konkretnom slučaju, da li se radi o predmetu koji treba biti procesuiran pred Sudom BiH”. Sud je u cijelosti prihvatio i potvrdio razloge iz prvostepenog rješenja u pogledu ocjene da se radi o „vrlo osjetljivom” predmetu. Dalje, kao subjektivni su odbačeni navodi o pritisku javnosti na Sud BiH, s obzirom na to da se i prvostepeno vijeće jasno ograničilo na ocjenu nadležnosti Suda BiH da postupa u ovom predmetu, što apsolutno ne znači da je riječ o vanjskim elementima koje su nametnuli lica ili organizacije koji ne učestvuju u konkretnom postupku. Najzad, Sud BiH je ocijenio da se predmet nedvojbeno ubraja u njegovu nadležnost, te da je irelevantan žalbeni prigovor o kontradiktornosti izreke prvostepenog rješenja, prema kojem se predmet preuzima po

službenoj dužnosti, a na prijedlog Tužilaštva BiH, s obzirom na to da nema razlike u pravnim posljedicama preuzimanja predmeta na prijedlog tužilaštva ili kada to sud učini po službenoj dužnosti.

16. Tužilaštvo BiH je 5. ili 6. septembra 2005. godine podnijelo prijedlog da se od Okružnog tužilaštva preuzme i drugi krivični predmet protiv apelanta, predmet broj Kt-46/05, u kojem je apelant, također, bio osumnjičen za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona RS.

17. Vanraspravno vijeće Suda BiH je 5. oktobra 2005. godine donijelo rješenje da se preuzme predmet broj Kt-46/05.

18. Tužilaštvo BiH je 26. decembra 2005. godine, pod brojem KT-RZ: 89/05, podnijelo optužnicu protiv apelanta optuživši ga da je na način opisan u 11 tačaka počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. Krivičnog zakona BiH. Optužnicu je, u svih 11 tačaka, potvrdio Sud BiH 28. decembra 2005. godine.

19. Sudija za prethodno saslušanje Suda BiH je 12. januara 2006. godine, odlučujući povodom prijedloga iz optužnice, donio rješenje da se spoje krivični postupci koji su se po optužnici Tužilaštva BiH broj KT-RZ: 89/05 i optužnici Okružnog tužilaštva broj Kt-02/05 vodili protiv apelanta.

20. U skladu sa rješenjem o spajanju postupka, Tužilaštvo BiH je navedene optužnice spojilo i uredilo u jedinstvenu optužnicu, te pod brojem KT-RZ: 89/05 podnijelo 9. februara 2006. godine optužnicu protiv apelanta optuživši ga da je na način opisan u 17 tačaka optužnice počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. Krivičnog zakona BiH. Glavni pretres otvoren je 6. marta 2006. godine. Tužilac je 30. marta 2006. godine, u skladu sa članom 275. Zakona o krivičnom postupku BiH, podnio izmijenjenu optužnicu kojom je apelanta teretio da je na način opisan u 10 tačaka optužnice počinio navedeno krivično djelo.

21. Sud BiH je Presudom broj X-KR-05/49 od 7. aprila 2006. godine apelanta proglasio krivim za krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke e) i g) Krivičnog zakona BiH, na način opisan u tačkama od 1. do 4. optužnice, te mu izrekao jedinstvenu kaznu zatvora od 13 godina i četiri mjeseca. Sud BiH je, također, oslobodio apelanta od optužbi da je na način opisan u tački 4. optužnice počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke a), d), e), g), h), i) i k) Krivičnog zakona BiH, te odbio optužbu da je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke a), d), e), g), h), i) i k) Krivičnog zakona BiH na način opisan u preostalim tačkama optužnice.

22. Rješenjem Apelacionog vijeća Odjela I za ratne zločine broj KRŽ 05/49 od 29. septembra 2006. godine uvažene su žalbe Tužilaštva BiH i apelanta, Presuda Suda BiH broj X-KR-05/49 od 7. aprila 2006. godine je ukinuta u osuđujućem i oslobađajućem dijelu, te je određeno održavanje novog pretresa na osnovu člana 315. stav 1. tačke a) i b) Zakona o krivičnom postupku BiH. Sud je ocijenio da su prvostepenom presudom učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku BiH (izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama). Također, sud je ocijenio i da su navedene povrede učinjene zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. Apelant je presudu osporavao zbog svih razloga utvrđenih članom 296. Zakona o krivičnom postupku BiH. Sud se nije izjašnjavao o apelantovim žalbenim navodima u pogledu primjene člana 449. Zakona o krivičnom postupku BiH.

23. Apelacioni odjel Odjela I za ratne zločine Suda BiH (u daljnjem tekstu: Apelacioni odjel Suda BiH) donio je 13. decembra 2006. godine Presudu broj X-KRŽ 05/49. Tom presudom apelant je proglašen krivim za krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama d), e), g) i k) Krivičnog zakona BiH, te mu izrekao kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 24 godine, a oslobodio ga optužbe za krivično djelo iz člana 172. stav 1. tačka a) Krivičnog zakona BiH. U obrazloženju presude istaknuto je da se sud, u pogledu primjene materijalnog zakona i pravne kvalifikacije djela, rukovodio principima propisanim čl. 3, 4. i 4. a. Krivičnog zakona BiH, te utvrdio da je apelant počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama d), e), g) i k) navedenog zakona. U vezi sa primjenom materijalnog zakona, sud je smatrao relevantnim princip zakonitosti prema kojem nikom ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna (član 3. Krivičnog zakona BiH). Dalje, sud je smatrao relevantnim i princip vremenskog važenja krivičnog zakona prema kojem se na učinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme činjenja krivičnog djela, a ako se poslije činjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, onda se primjenjuje zakon koji je blaži za učinioca (član 4. Krivičnog zakona BiH). Sud je istakao da je princip zakonitosti propisan i članom 7. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članom 15. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koje je država Bosna i Hercegovina, kao nasljednica bivše Jugoslavije, ratificirala, čime su postali obavezujući i za vlasti Bosne i Hercegovine, uključujući i sudove. Citirane odredbe nalažu da krivično

djelo mora biti propisano, odnosno mora predstavljati krivično djelo po domaćem ili međunarodnom pravu, te da se za krivično djelo ne može izreći teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kada je djelo počinjeno. Također, ukazano je na član 15. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prema kojem, u slučaju da se nakon počinjenog krivičnog djela zakonskom odredbom propiše izricanje blaže kazne, to će ići u korist počinioca. Sud je zaključio da citirane odredbe „propisuju zabranu izricanja teže kazne, ne utvrđujući time obaveznu primjenu (naj)blažeg zakona (ako je zakon više puta mijenjan) za učinioca, u odnosu na kaznu koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela”. Dalje, ukazano je na to da od citiranog pravila oba dokumenta predviđaju i izuzetke utvrđene članom 7. stav 2. Evropske konvencije, odnosno članom 15. stav 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Prema tim izuzecima, ne sprječava se suđenje i kažnjavanje bilo kojeg lica za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao krivično djelo u skladu sa općim principima prava koje su priznali civilizirani narodi, odnosno prema općim pravnim principima koje priznaje međunarodna zajednica. U vezi s tim, ukazano je na to da je isti izuzetak ustanovljen i članom 4. a. Krivičnog zakona BiH, u kojem je korištena fraza „općim principima međunarodnog prava”. Citirana fraza predstavlja kombinaciju „principa međunarodnog prava”, kakvu poznaju Generalna skupština Ujedinjenih nacija i Komisija za međunarodno pravo, i „općih principa prava koje su priznale zajednice naroda”, kakvu poznaje Statut Međunarodnog suda pravde i član 7. stav 2. Evropske konvencije, te član 15. stav 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Apelacioni odjel Suda BiH je zaključio da se zločin protiv čovječnosti u svakom slučaju može podvesti pod „opći principi međunarodnog prava” iz člana 4. a. Krivičnog zakona BiH, s obzirom na to da je u vrijeme počinjenja, bez obzira na to da li je posmatrano sa stanovišta međunarodnog običajnog prava ili sa stanovišta „principa međunarodnog prava”, nedvojbeno predstavljao krivično djelo, odnosno da je zadovoljen princip legaliteta. U tom smislu, Apelacioni odjel Suda BiH je ukazao na činjenicu da su radnje nabrojane u članu 172. Krivičnog zakona BiH bile kažnjive i po zakonu koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela, te ukazao na odredbe čl. 134, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 154, 155. i 186. Krivičnog zakona SFRJ. Konačno, u vezi sa članom 7. stav 1. Evropske konvencije, Apelacioni odjel Suda BiH je zaključio da primjenu člana 4. a. Krivičnog zakona BiH dodatno opravdava činjenica da je izrečena kazna u svakom slučaju blaža od smrtne kazne koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a time je zadovoljena i primjena zakona koji je blaži za apelanta.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Također, apelant smatra da su mu povrijeđena i prava zagwarantirana odredbama člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 6 uz Evropsku konvenciju, te čl. 1. i 2. Protokola broj 13 uz Evropsku konvenciju. Najzad, apelant smatra da mu je povrijeđeno i pravo na žalbu u krivičnim stvarima zagwarantirano članom 2. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

25. Apelant smatra da je Sud BiH, odlukom da preuzme predmet od Okružnog suda, na osnovu pogrešnog tumačenja člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, povrijedio pravo garantirano članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine koji propisuje zaštitu svih prava u krivičnom postupku, a jedno od njih je i suđenje pred nadležnim sudom. U prilog ovim navodima, apelant ističe da je članom 449. stav 1. Zakona o krivičnom postupku BiH regulirano da će sve predmete iz nadležnosti Suda BiH, primljene u rad u drugim sudovima do dana stupanja na snagu ovog zakona (tj. prije 1. marta 2003. godine), dovršiti ti sudovi, ukoliko je u tim predmetima optužnica potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu. Međutim, stavom 2. istog člana predviđeno je da će predmete iz nadležnosti Suda BiH, u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu, odnosno nije potvrđena, dovršiti sudovi u kojima se ti predmeti nalaze, osim ako Sud BiH, po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branioca, ne odluči da preuzme takav predmet. Apelant smatra da Sud BiH nije mogao zasnovati svoju odluku o preuzimanju predmeta na osnovu člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH jer on ne regulira da optužnica mora da stupi na pravnu snagu ili da bude potvrđena do donošenja Zakona o krivičnom postupku BiH. Kako se njegov predmet u trenutku stupanja na snagu odnosnog zakona nalazio u drugom sudu, te kako je optužnica bila potvrđena 18. aprila 2005. godine, Sud BiH svoje rješenje o preuzimanju predmeta od 31. augusta 2005. godine nije mogao zasnovati na članu 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, zbog toga što, prema citiranoj odredbi, čin potvrđivanja optužnice nije vezan nikakvim rokom.

26. Apelant smatra da je Sud BiH, proglašavajući ga krivim za krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti iz člana 172. Krivičnog zakona BiH, prekršio garancije ustanovljene članom II Ustava Bosne i Hercegovine o prioritetoj primjeni Evropske konvencije i njezinih protokola, prvenstveno člana 7. Evropske konvencije, prema kojem se ne može izreći stroža kazna od one koja je bila propisana u vrijeme kada je izvršeno krivično djelo. U vezi s tim, apelant ističe da je djelo koje mu se stavlja na teret, prema

presudi Suda BiH, počinjeno od aprila 1992. godine do marta 1993. godine, tj. u vrijeme kada je važio Krivični zakon SFRJ koji je preuzet kao zakon u Bosni i Hercegovini. I Krivični zakon SFRJ i Krivični zakon BiH, koji je donesen 2003. godine, u posebnoj glavi reguliraju krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pa terminološki nazivi pojedinih krivičnih djela u navedenim glavama oba zakona nisu značajna da bi trebalo da se smatra da su inkriminirana nova krivična djela u Krivičnom zakonu BiH u odnosu na Krivični zakon SFRJ. Zbog toga, primjena Krivičnog zakona BiH ne može se podvesti pod član 7. stav 2. Evropske konvencije. Apelant smatra da član 142. Krivičnog zakona SFRJ sadrži sve radnje koje su navedene i u članu 172. Krivičnog zakona BiH, s tim da je članom 142. propisana kazna zatvora od najmanje pet godina ili smrtna kazna, a članom 173. predviđena je kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Imajući u vidu odredbe člana 4. Krivičnog zakona BiH koji propisuje primjenu blažeg zakona na učinioca, kao i odredbu člana 3. istog zakona koji regulira da ne može biti izrečena kazna ili krivičnopravna sankcija koja nije bila propisana zakonom u vrijeme izvršenja krivičnog djela, apelant smatra da je mogao biti proglašen krivim samo za krivično djelo iz člana 142. Krivičnog zakona SFRJ. Također, smatra da primjenu navedenog člana ne isključuje ni član 4. a. Krivičnog zakona BiH, odnosno da navedeni član ne omogućava retroaktivnu primjenu člana 172. Krivičnog zakona BiH. U prilog neprimjenjivosti člana 172. Krivičnog zakona BiH, apelant ističe i da član 4. a. isključuje primjenu odredaba čl. 3. i 4. istog zakona samo u odnosu na propisanost krivičnog djela u zakonu u vrijeme izvršenja krivičnog djela, ali da ne isključuje garancije u vezi sa zabranom izricanja kazne koja nije bila propisana zakonom u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Suprotno tumačenje navedene odredbe dovelo bi do toga da izraz „kažnjavanje”, upotrijebljen u članu 4. a, predstavlja osnov za izricanje kazne koja nije bila propisana zakonom, a time bi se kršio princip *nulla poena sine lege* i princip primjene blažeg zakona.

27. Tvrđenje u pogledu primjenjivosti člana 142. Krivičnog zakona SFRJ apelant potkrepljuje tumačenjem pojma „blaži zakon”. Naime, apelant smatra da je, imajući u vidu odredbe Protokola broj 6 i Protokola broj 13 uz Evropsku konvenciju, kojima se ograničava, odnosno ukida mogućnost izricanja smrtne kazne, a u vezi sa članom 38. stav 2. Krivičnog zakona SFRJ, član 142. Krivičnog zakona blaži za učinioca. Ovaj navod potkrijepljen je citiranjem člana 38. stav 2. Krivičnog zakona SFRJ, koji je propisivao da se za krivična djela za koja je propisana smrtna kazna može izreći i zatvor od 20 godina. S obzirom na to da je članom II Ustava Bosne i Hercegovine propisano da se Evropska konvencija i njezini protokoli direktno primjenjuju i imaju prioritet nad svim zakonima, jasno je da se smrtna kazna nije mogla izreći. To upućuje na zaključak da je odredba člana 142. Krivičnog zakona SFRJ bila blaža.

28. Najzad, apelant ističe da je presudom Apelacionog odjela proglašen krivim i za one oblike krivičnog djela iz člana 172. Krivičnog zakona BiH za koje je prvostepenom presudom bio oslobođen, pa je presuda Apelacionog odjela u tom dijelu, ustvari, prvostepena osuđujuća presuda u pogledu koje nema pravo žalbe redovnom sudu.

b) Odgovor na apelaciju

29. Sud BiH je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da: „[...] smatra da nije prikladno da u apelacionom postupku pred Ustavnim sudom aktivno učestvuje dajući dodatne argumente koji bi eventualno išli u korist odbijanju apelacije. Dalje, smatra da u ovakvom postupku uloga Suda BiH treba biti ograničena na pružanje pojašnjenja potrebnih za donošenje odluke Ustavnog suda, te da aktivno učešće ovog Suda u apelacionom postupku u kojem se preispituje njegova odluka ne bi bilo u skladu sa principom nepristranosti koji, između ostalog, proizlazi iz člana 6. stav 1. Konvencije [...]”. Ne upuštajući se u iznošenje razloga i opovrgavanje tvrdnji o navodnim povredama iznesenim u apelaciji, Sud BiH daje hronološki prikaz vođenih postupaka koji je sadržajno isti onome što je već izloženo u činjeničnom stanju ove odluke.

30. Tužilaštvo BiH je u odgovoru istaklo da apelacija treba da bude odbačena zbog toga što ju je podnijelo neovlašteno lice i zbog toga što pokreće pitanja koja su *ratione materiae* nespojiva sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom. U tom smislu, osporena je legitimnost apelantovog pravnog zastupnika pred Ustavnim sudom, te istaknuto da je apelaciju 6. februara 2007. godine podnio advokat Milan Vujin, koji je znatno prije toga rješenjem Suda BiH razriješen dužnosti apelantovog branioca, pa slijedi da je apelaciju podnijelo neovlašteno lice.

31. U pogledu navoda iz apelacije koji se odnose na primjenu člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, Tužilaštvo BiH je istaklo da je Sud BiH u svom Rješenju broj X-KRN/05/49 od 31. augusta 2005. godine i Rješenju broj X-KRN/05749 od 5. oktobra 2005. godine jasno obrazložio da su predmeti protiv apelanta preuzeti kako bi se osiguralo potpuno i efikasno suđenje u razumnom roku zagarantirano članom 6. Evropske konvencije. Dakle, preuzimanje predmeta više je koristilo apelantu i ne predstavlja kršenje njegovog prava na pravično suđenje. Tužilaštvo BiH neosnovanim smatra apelantove navode da je povrijeđeno pravo na suđenje pred nadležnim sudom jer član 6. Evropske konvencije osigurava pravo na suđenje pred zakonom ustanovljenim sudom, a apelant ni na koji način nije osporio zakonitost uspostavljanja Suda BiH. Smatra da se ovi navodi odnose na pitanje mjesne nadležnosti sudova o kojima Ustavni sud nema nadležnost da raspravlja jer su nespojivi *ratione materiae* sa odredbama Ustava BiH i Evropske konvencije. U vezi sa ovim navodima, Tužilaštvo BiH ističe, pozivajući se na Odluku o dopustivosti Ustavnog

suda broj AP 2094/05 od 17. decembra 2005. godine, da član 6. nije primjenjiv na ova pitanja. Dalje, Tužilaštvo BiH smatra da je Sud pravilno primijenio Krivični zakon BiH i odgovorio na pitanje primjene „blažeg zakona”. Ove tvrdnje potkrijepljene su stanovištem Ustavnog suda koje je izraženo u predmetu broj AP 1785/06 u vezi sa primjenom člana 7. Evropske konvencije. Također je u odgovoru istaknuto da ne postoji retroaktivna primjena člana 172. Krivičnog zakona BiH jer primjena dugotrajnog zatvora umjesto smrtne kazne ne predstavlja primjenu teže kazne od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela, tako da je u skladu sa principom *nulla poena sine lege*. U prilog tome je navedeno da član 1. Drugog fakultativnog protokola Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji je naveden u Aneksu I Ustava BiH, propisuje da niko ne smije biti osuđen na smrtnu kaznu. Na osnovu Drugog prijelaznog sporazuma iz Aneksa II na Ustav, svi zakoni koji su predviđali pogubljenje lica su u očiglednoj suprotnosti sa Ustavom, te, stoga, nisu mogli proizvoditi učinak nakon 14. decembra 1995. godine. Najzad, Tužilaštvo BiH zaključuje da je Sud BiH pravilno postupio kada je utvrdio da kažnjivost zločina protiv čovječnosti ima običajni status, te da zločin protiv čovječnosti predstavlja imperativnu normu međunarodnog prava, zbog čega je neosporno da je navedeni zločin 1992. godine bio dio međunarodnog prava. Ovakvo stanovište potvrdio je i generalni sekretar UN-a, Komisija za međunarodno pravo, u jurisprudenciji Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, odnosno Ruandu, te Studiji o međunarodnom humanitarnom pravu koju je izradio Međunarodni komitet Crvenog križa.

V. Relevantni propisi

32. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06 i 55/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

Princip zakonitosti

(1) *Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.*

(2) *Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje nije bila zakonom propisana kazna.*

Član 4.

Vremensko važenje krivičnog zakona

(1) *Na učinioca krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme činjenja krivičnog djela.*

(2) *Ako se poslije činjena krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinioca.*

Član 4. a.

Suđenje ili kažnjavanje za krivična djela prema općim principima međunarodnog prava

Čl. 3. i 4. ovog zakona ne sprječavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjene ili nečinjene koje je u vrijeme kada je učinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim principima međunarodnog prava.

[...]

Glava XVII - Krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom

Član 172.

Zločini protiv čovječnosti

(1) Ko kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

- a) lišenje drugog lica života (ubistvo),*
- b) istrebljenje,*
- c) odvođenje u ropstvo,*
- d) deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva,*
- e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravima međunarodnog prava,*
- f) mučenje,*
- g) prisiljavanje drugog lica upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njegov život ili tijelo ili na život ili tijelo njemu bliskog lica, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog seksualnog nasilja,*
- h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi sa bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine,*
- i) prisilni nestanak lica,*
- j) zločin aparthejda,*

- k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušavanja zdravlja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 173.

Ratni zločini protiv civilnog stanovništva

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

- a) napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, a taj je napad imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu ozljedu ili teško narušavanje zdravlja ljudi,
- b) napad bez izbora cilja kojim se ozljeđuje civilno stanovništvo,
- c) ubijanja, namjerno nanošenje licu snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge naučne eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja,
- d) raseljenje, preseljenje ili prisilno odnarođjenje ili prevođenje na drugu vjeru,
- e) prisiljavanje drugog lica, upotrebom sile ili prijetnje, direktnim napadom na njegov život ili tijelo ili na život ili tijelo njemu bliskog lica, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivpravno odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi,
- f) prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protivpravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerima, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjene vrijednosti domaće novčane jedinice ili protivzakonito izdavanje novca, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

- a) napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom ili općeopasne objekte i postrojenja kao što su brane, nasipi i nuklearne elektrane,

- b) *napad bez izbora cilja na civilne objekte koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, nebranjena mjesta i demilitarizirane zone,*
- c) *dugotrajno oštećenje prirodnog okoliša velikih razmjera, koje može da šteti zdravlju ili opstanku stanovništva.*

(3) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, kao okupator naredi ili učini preseljenje dijelova civilnog stanovništva svoje pripadnosti na okupiranu teritoriju, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

33. Krivični zakon SFRJ („Službeni list SFRJ” br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90) u relevantnom dijelu glasi:

Član 38.

[...]

(2) Za krivična djela za koja je propisana smrtna kazna sud može izreći i zatvor od 20 godina.

[...]

Glava XVI - Krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava (Napomena: obuhvatala, između ostalih, sljedeća krivična djela: član 141. genocid; član 142. ratni zločin protiv civilnog stanovništva; član 143. ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika; član 144. ratni zločin protiv ratnih zarobljenika; član 145. organiziranje grupe i poticanje na izvršenje genocida i ratnih zločina; član 146. protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja; član 147. protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištima; član 154. rasna i druga diskriminacija; član 155. zasnivanje ropskog odnosa i prijevoz lica u ropskom odnosu).

Član 142.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplancije, nanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarođnjavanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisiljavanje na prostituciju ili silovanje; primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga pro-

tivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrano suđenje; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njezinoj obavještajnoj službi ili administraciji; prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskacija imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca, ili ko izvrši neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi: da se izvrši napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom i objekte i postrojenja sa opasnom snagom kao što su brane, nasipi i nuklearne elektrane; da se bez izbora cilja pogađaju civilni objekti koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, nebranjena mjesta i demilitarizirane zone; dugotrajno i velikih razmjera oštećenje prirodne okoline koje može da šteti zdravlju ili opstanku stanovništva ili ko izvrši neko od navedenih djela.

(3) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije kao okupator naredi ili izvrši preseljenje dijelova svog civilnog stanovništva na okupiranu teritoriju, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina.

34. Zakon o krivičnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06 i 76/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 23.

Stvarna nadležnost Suda

(1) Sud je nadležan:

a) da sudi u prvom stepenu u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom,

b) da odlučuje o žalbama protiv odluka donesenih u prvom stepenu.

[...]

Član 28.

Posljedice nenadležnosti

(1) Sud je dužan da pazi na svoju nadležnost i da se, čim primijeti da nije nadležan, proglasi nenadležnim i nakon pravosnažnosti rješenja ustupi predmet nadležnom sudu.
[...]

(2) Sud kojem je predmet ustupljen dužan je da provede postupak i donese odluku.

Član 449.

Ustupanje predmeta iz nadležnosti Suda

(1) *Predmete iz nadležnosti Suda primljene u rad u drugim sudovima do stupanja na snagu ovog zakona dovršit će ti sudovi, ukoliko je u tim predmetima optužnica potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu.*

(2) *Predmete iz nadležnosti Suda primljene u rad u drugim sudovima, odnosno tužilaštvima, i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu, odnosno nije potvrđena, dovršit će ti sudovi, osim ako Sud po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branioca, ne odluči da preuzme takav predmet.*

(3) *U slučaju iz stava 2. ovog člana, nakon odluke Suda o preuzimanju predmeta, krivični postupak će se nastaviti u skladu sa ovim zakonom.*

35. **Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 29/00, 24/02, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04 i 61/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 13.

Krivična nadležnost

(1) *Sud je nadležan za krivična djela utvrđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.*

[...]

36. **Zakon o Tužilaštvu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 9/04, 35/04 i 61/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 12.

Krivična nadležnost

(1) *Tužilaštvo je organ nadležan za provođenje istrage za krivična djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine, te za gonjenje počinitelaca pred Sudom Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i drugim primjenjivim zakonima.*

[...]

(3) *Posebni odjeli, između ostalog, preduzimaju zakonom određene mjere za ispitivanje i gonjenje počinitelaca krivičnih djela ratnih zločina, organiziranog kriminala, privrednog kriminala i korupcije, predviđenih zakonom, kada je u navedenim zakonima za ta djela predviđena nadležnost Suda Bosne i Hercegovine.*

Član 18.
Prijelazna odredba

Nakon formiranja Tužilaštva, svi sudovi i tužilaštva u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko, kod kojih je u toku rješavanje krivičnih predmeta koji se ubrajaju u nadležnost Suda Bosne i Hercegovine, na osnovu izmijenjenog i dopunjenog člana 13. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine, u kojima optužnica nije potvrđena ili nije postala pravosnažna, obavezni su o tim predmetima obavijestiti Tužilaštvo.

VI. Dopustivost

37. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

38. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

39. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj X-KRŽ 05/49 od 13. decembra 2006. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 19. januara 2007. godine, a apelacija je podnesena 6. februara 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

40. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

41. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Dalje, apelant smatra da su mu povrijeđena i prava zagwarantirana odredbama člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 6 uz Evropsku konvenciju, te čl. 1. i 2. Protokola broj 13 uz Evropsku

konvenciju. Najzad, apelant smatra da mu je povrijeđeno i pravo na žalbu u krivičnim stvarima koje je zagantirano članom 2. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

42. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

43. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

44. Apelant smatra da mu je Sud BiH, odlukom da preuzme predmet od Okružnog suda u Trebinju, na osnovu pogrešnog tumačenja člana 449. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, povrijedio pravo na pravično suđenje koje osigurava zaštitu svih prava u krivičnom postupku, a jedno od njih je i suđenje pred nadležnim sudom.

45. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da, što se tiče uvjeta iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, sud mora biti „ustanovljen zakonom”, a prema praksi nadzornih organa Evropske konvencije, ustroj, organizacija i djelovanje sudova treba da budu propisani na nivou zakonodavne vlasti (dakle, Parlamenta ili drugog najvišeg zakonodavnog organa), a ne da ih propisuju druge grane vlasti, posebno izvršne vlasti. Uzimajući u obzir navedeno, sud koji je postupao u apelantovom predmetu, sa aspekta zakonskog organizacionog okvira sudstva, ispunjava zahtjev iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

46. Praksa Evropskog suda za ljudska prava po pitanju nadležnosti u kontekstu pojma „sud” postavila je kriterije kojima se služi pri donošenju odluka o tome da li predmetna ustanova predstavlja „sud” prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije. Pri tome je istaknuto da pojam „sud” u suštinskom smislu riječi „određuje njegova sudska funkcija, dakle, to što on donosi odluke o pitanjima iz svoje nadležnosti na osnovu pravnih normi i nakon postupka koji je proveden na propisani način” (vidi Evropski sud, *Belilos protiv Švicarske*, presuda od 29. aprila 1988. godine, serija A, broj 132, str. 29, stav 64).

Dakle, da bi ispunio zahtjev „zakonom ustanovljenog suda” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, sud ne samo da mora biti osnovan u skladu sa zakonom već mora i suditi u okviru zakonom propisane nadležnosti.

47. Ustavni sud smatra da iz navedenog proizlazi da, prema sudskoj praksi Evropskog suda, „sud” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, u suštini, određuje i njegovu nadležnost.

48. Najzad, prema praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, pitanje poštivanja principa pravičnog postupka treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. Imajući u vidu složenost i višestепенost krivičnog postupka, eventualni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza tog postupka. Dakle, generalno gledajući, nije moguće utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravosnažno ne okonča (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68; i Ustavni sud, Odluka broj U 63/01 od 26. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

49. U vezi sa apelantovim navodima o tome da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno zbog toga što nije imao postupak pred „nadležnim sudom”, Ustavni sud podsjeća na to da je Sud BiH ustanovljen Zakonom o Sudu BiH koji je donio Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, a naknadno potvrdila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine. Članom 13. navedenog zakona ustanovljena je krivična nadležnost Suda BiH, odnosno Sud BiH je nadležan za krivična djela propisana Krivičnim zakonom BiH i drugim zakonima Bosne i Hercegovine. Također, citirana odredba mora se čitati u vezi sa članom 23. Zakona o krivičnom postupku BiH koji propisuje stvarnu nadležnost Suda BiH (između ostalog, da sudí u prvom stepenu u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom). Najzad, Krivičnim zakonom BiH u članu 172. propisano je krivično djelo zločina protiv čovječnosti.

50. Dalje, da bi sud bio „ustanovljen zakonom” mora i suditi u okviru propisane nadležnosti. U vezi s tim, Ustavni sud ističe da je članom 449. stav 1. Zakona o krivičnom postupku BiH propisano da će predmete iz nadležnosti Suda BiH primljene u rad u drugim sudovima do stupanja na snagu ovog zakona dovršiti ti sudovi, ukoliko je u tim predmetima optužnica potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu. Stavom 2. istog člana propisano je da će predmete iz nadležnosti Suda BiH primljene u rad u drugim sudovima, odnosno tužilaštvima, i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu, odnosno nije potvrđena, dovršiti ti sudovi, osim ako Sud BiH, po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branioca, ne odluči da preuzme takav predmet. Imajući u vidu član

23. Zakona o krivičnom postupku BiH, kojim je propisana stvarna nadležnost Suda BiH, u skladu sa kojim, nakon stupanja na snagu ovog zakona, tj. nakon 1. marta 2003. godine, drugi sudovi i tužilaštva nisu ovlašteni da uzimaju u rad predmete iz nadležnosti Suda BiH, Ustavni sud smatra da se član 449. st. 1. i 2. Zakona o krivičnom postupku BiH prvenstveno odnosi na predmete koji su primljeni u rad u drugim sudovima do stupanja na snagu ovog zakona, iako stav 2. ovog člana ne sadrži jasnu odrednicu iz stava 1. istog člana, tj. „do stupanja na snagu ovog zakona”. Dalje, predmete u kojima optužnica nije potvrđena ili stupila na snagu, Sud BiH može preuzeti po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka u postupku i branioca. Odluku o preuzimanju predmeta Sud BiH donosi u formi rješenja i protiv njega se može izjaviti žalba tročlanom vijeću iz člana 24. stav 6. Zakona o krivičnom postupku BiH.

51. U konkretnom slučaju Sud BiH je dva puta odlučivao o preuzimanju apelantovog predmeta. Prvi put, Vanraspravno vijeće je razmatralo inicijativu koju je pokrenula nevladina organizacija koja nije imala status stranke u postupku, pa je zaključilo da nisu ispunjeni uvjeti iz člana 449. Zakona o krivičnom postupku BiH. Drugi put, obrazloženi prijedlog za preuzimanje predmeta podnijelo je Tužilaštvo BiH, kao stranka u postupku, tj. podnio ga je ovlašteni predlagač u smislu člana 449. Zakona o krivičnom postupku BiH, a na inicijativu Okružnog tužilaštva. Na osnovu onoga što je predočeno Ustavnom sudu može se zaključiti da je inicijativa Okružnog tužilaštva uslijedila zbog novih saznanja do kojih je ovo tužilaštvo došlo, zbog čega je ocijenilo da je potrebno da Tužilaštvo BiH ponovno ocijeni predmetni spis. Naime, u skladu sa Pravilnikom o pregledu predmeta ratnih zločina, čiji je sastavni dio i dokument Orijentacioni kriteriji za ocjenjivanje osjetljivih predmeta Jedinice za pravila puta, Tužilaštvo BiH ocjenjuje koji su to predmeti koji zbog svoje težine ili zbog statusa počinioca moraju biti procesuirani pred Sudom BiH. Iz obrazloženja rješenja o preuzimanju predmeta proizlazi da je Sud BiH odlučio da preuzme predmet u skladu sa stavom 2. člana 449. Zakona o krivičnom postupku BiH jer je ocijenio da ne postoje prepreke za preuzimanje i onih predmeta u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu ali nakon donošenja Zakona o krivičnom postupku BiH. Ovakvo stanovište potkrijepljeno je i u rješenju Apelacionog vijeća koje je doneseno povodom apelantove žalbe, u kojem je istaknuto da bi bilo nezakonito preuzimati samo one predmete iz nadležnosti Suda BiH u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu prije stupanja na pravnu snagu Zakona o krivičnom postupku BiH. Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH svoju odluku zasnovao na obrazloženom prijedlogu Tužilaštva BiH, koje je ovlašteno da podnosi prijedlog za preuzimanje predmeta. Sam prijedlog sadržavao je jasne podatke o osumnjičenom, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je osumnjičeni počinio djelo koje mu se stavlja na teret, te obrazloženje zbog čega Sud BiH traži preuzimanje predmeta. Dalje, podnošenje prijedloga Tužilaštva BiH za preuzimanje predmeta mora se sagledati

i u svjetlu člana 12. Zakona o Tužilaštvu BiH, u skladu sa kojim podnošenje prijedloga Tužilaštva BiH predstavlja „jednu od zakonom određenih mjera za ispitivanje i gonjenje počinilaca krivičnih djela kada je zakonom za ta djela predviđena nadležnost Suda BiH”, na što upućuje stav 3. citiranog člana.

52. Najzad, Ustavni sud podsjeća na to da način na koji će nadležne vlasti regulirati pitanje nadležnosti sudova, kao i mogućnost preuzimanja nadležnosti u određenim stvarima, predstavlja pitanje koje se ubraja u slobodnu procjenu države. Međutim, ta slobodna procjena nije apsolutna već je ograničena principom vladavine prava koji, između ostalog, zahtijeva da zakoni budu dovoljno precizni i jasni kako bi se izbjegla proizvoljnost u odlučivanju. To je naročito važno za propise koji na bilo koji način reguliraju krivičnopravnu oblast s ciljem osiguranja provođenja pravičnog postupka. Jedan od neodvojivih elemenata pravičnog postupka je njegova zakonitost, uz koju je tijesno vezano pitanje stvarne nadležnosti suda. Da bi se ovako postavljenim konceptom principa zakonitosti moglo u potpunosti ostvariti pravo na pravičan postupak, zakonodavac mora propisati jasna pravila o tome da samo sud koji je unaprijed određen zakonom kao nadležan može suditi za krivična djela iz njegove nadležnosti. S druge strane, ako zakonodavac želi propisati i pravila prema kojima stvarnu nadležnost u određenim krivičnopravnim stvarima može preuzeti drugi sud osim onog zakonom propisanog, onda mora, s ciljem poštivanja principa vladavine prava općenito i principa zakonitosti kao njegovog neodvojivog elementa, precizno i jasno propisati pod kojim uvjetima do toga može da dođe.

53. U konkretnom slučaju, članom 23. Zakona o krivičnom postupku BiH, koji se mora čitati u vezi sa članom 13. Zakona o Sudu BiH, propisana je stvarna, odnosno krivična nadležnost Suda BiH i u tom smislu ne postoji dilema da je Sud BiH „sud koji je unaprijed određen zakonom kao nadležni sud da sudi za krivična djela iz njegove nadležnosti”. Dalje, članom 449. Zakona o krivičnom postupku BiH propisano je kada i pod kojim uvjetima Sud BiH može, odnosno ne može preuzeti predmet iz svoje nadležnosti, koji se u momentu stupanja na snagu Zakona o krivičnom postupku BiH nalazio u nekom drugom sudu. Ustavni sud smatra da je Sud BiH u pogledu osnova za zasnivanje svoje nadležnosti dao detaljno obrazloženje koje ima uporište u navedenim zakonima i koje se ne može ocijeniti kao arbitrarno.

54. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da Sud BiH, rješenjem o preuzimanju predmeta nakon što je Okružni sud potvrdio optužnicu i kazao glavni pretres nakon stupanja na pravnu snagu Zakona o krivičnom postupku BiH, nije povrijedio apelantovo pravo na pravično suđenje u odnosu na zahtjev da mu sudi „zakonom ustanovljeni sud”.

55. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo garantirano članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

Kažnjavanje samo na osnovu zakona, ukidanje smrtne kazne

56. Jedan od apelantovih suštinskih navoda vezan je za odnos predmetnog krivičnog postupka i člana 7. Evropske konvencije, te člana 1. Protokola broj 6 uz Evropsku konvenciju i čl. 1. i 2. Protokola broj 13 uz Evropsku konvenciju. Naime, apelant smatra da je Sud BiH, proglašavajući ga krivim za krivično djelo propisano Krivičnim zakonom BiH, a ne za krivično djelo propisano Krivičnim zakonom SFRJ, koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, prekršio garancije ustanovljene članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelant smatra da na osnovu navedene ustavne odredbe, prioritarnom primjenom Evropske konvencije i njezinih protokola, nije postojala mogućnost da mu bude izrečena smrtna kazna, koja je bila utvrđena Krivičnim zakonom SFRJ, pa da je ovaj zakon bio blaži u odnosu na Krivični zakon BiH koji propisuje kaznu dugotrajnog zatvora. U vezi s tim, smatra da su mu prekršene garancije iz člana 7. Evropske konvencije, tj. da se „niko ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu, te da izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela”.

57. Član II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

58. Član 7. Evropske konvencije glasi:

1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

2. Ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica koje je krivo za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim principima priznatim kod civiliziranih naroda.

59. Član 1. Protokola broj 6 uz Evropsku konvenciju glasi:

*Član 1.
Ukidanje smrtne kazne*

Smrtna kazna se ukida. Niko se ne može osuditi na smrtnu kaznu ili pogubiti.

60. Protokol broj 13 uz Evropsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

*Član 1.
Ukidanje smrtne kazne*

Smrtna kazna se ukida. Niko ne smije biti osuđen na takvu kaznu ili biti pogubljen.

*Član 2.
Zabrana derogiranja*

Na osnovu člana 15. Konvencije, odredbe ovoga protokola ne mogu se derogirati.

61. Garancija sadržana u članu 7. Evropske konvencije jeste jedan od osnovnih činilaca vladavine prava i zauzima istaknuto mjesto u sistemu ostvarivanja prava zaštićenih Evropskom konvencijom. Značaj člana 7. Evropske konvencije ogleda se i u činjenici da, u skladu sa članom 15. Evropske konvencije, nije dopušteno odstupanje od primjene garancija ustanovljenih članom 7. Evropske konvencije ni u vrijeme rata ili druge javne opasnosti. Član 7. Evropske konvencije se mora tumačiti i primjenjivati na način kojim se osigurava uspješna zaštita protiv arbitrarnog gonjenja, osude i kazne.

62. U praksi Evropskog suda, u pogledu tumačenja člana 7. stav 1. Evropske konvencije, uspostavljeni su sljedeći opći principi (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Konovov protiv Latvije*, presuda od 24. jula 2008. godine, aplikacija broj 36376/04):

a) Član 7. Evropske konvencije objedinjuje princip da samo zakon može ustanoviti krivično djelo i propisati kaznu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Zbog toga, prvi zadatak suda jeste da provjeri da li je, u vrijeme kada je optuženi počinio radnju koja je dovela do optuživanja i kažnjavanja, bila na snazi odredba domaće ili međunarodnog prava koja je takav akt činila kažnjivim. Istovremeno, član 7. Evropske konvencije zabranjuje, prvo: širenje područja primjene postojećih krivičnih djela na radnje koje ranije nisu bile krivična djela, i drugo: široko tumačenje krivičnog zakona na štetu optuženog, naprimjer, analogijom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Come i drugi protiv Belgije*, aplikacija br. 32472/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96 i 145, ECHR 2000-VII);

b) Kažnjiva djela i važeće kazne moraju biti jasno ustanovljeni zakonom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Achour protiv Francuske*, aplikacija broj 67335/01, stav

41, ECHR 2006). Ovaj zahtjev je zadovoljen kada je pojedinac u stanju da iz sadržaja ocijeni relevantne odredbe, ako je potrebno i uz sudsku pomoć pri njezinom tumačenju, koje radnje i propuštanja ga čine krivično odgovornim (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Cantoni protiv Francuske*, presuda od 15. novembra 1996. godine, Izvještaji 1996-V, p. 1627, stav 29). Kada se govori o „zakonu”, član 7. Evropske konvencije podrazumijeva istovjetan koncept na koji Konvencija upućuje kada bilo gdje koristi ovaj termin, tj. koncept koji uključuje pisani zakon i sudsku praksu i podrazumijeva kvalitativne zahtjeve, uključujući dostupnost i predvidivost (vidi *Come i drugi protiv Belgije*);

c) Koliko god da pravne norme u bilo kojem sistemu, uključujući krivično pravo, bile jasno definirane, postoji i neizbježno sudsko tumačenje. Uvijek će postojati potreba za pojašnjenje nejasnih pitanja i za prilagođavanje izmijenjenim okolnostima. Pri tome, postepeni razvoj krivičnog prava popunjavanjem pravnih praznina sudskim tumačenjem u državama u kojima je Evropska konvencija u primjeni, duboko je ukorijenjen i neophodan dio pravne tradicije. Član 7. Evropske konvencije ne može se tumačiti kao zabranjivanje postepenog razjašnjenja pravila krivične odgovornosti sudskim tumačenjem od slučaja do slučaja, pod uvjetom da je promjena koja rezultira u skladu sa suštinom krivičnog djela i razumno bi se mogla predvidjeti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Streletz, Kessler i Krenz protiv Njemačke*, [GC], aplikacije br. 34044/96, 35532/97 i 44801/98, ECHR 2001-II, stav 50);

d) Domašaj koncepta predvidivosti u znatnoj mjeri zavisi od sadržaja instrumenta u pitanju, oblasti koju je namijenjen pokrivati i broja i statusa onih kojima je upućen. Zakon će još uvijek zadovoljavati zahtjev predvidivosti čak i u slučaju kada lice u pitanju, u mjeri u kojoj je to razumno u datim okolnostima, mora potražiti pravni savjet da bi ocijenilo koje nužne posljedice može imati određena radnja. Ovo je tačno posebno u pogledu lica koja obavljaju profesionalnu aktivnost, koja su obavezna postupati sa povećanom pažnjom pri obavljanju svoje profesije. U vezi s tim, od njih se može očekivati i posebna pažnja u procjeni rizika koji takva radnja nužno može imati za posljedicu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pessino protiv Francuske*, aplikacija broj 40403/02, stav 33, 10. oktobar 2006. godine);

e) U skladu sa općim pravnim principima, okrivljeni ne mogu opravdavati ponašanje koje je dovelo do njihove osude jednostavno ukazujući na to da je, ustvari, takvo ponašanje, time što se dogodilo, postalo praksa. Stoga, praksa države da tolerira ili ohrabruje određena ponašanja koja se smatraju krivičnim djelima prema domaćim ili međunarodnim instrumentima i dojam nekažnjivosti koji ovakva praksa ulijeva kod počinitelaca takvih djela ne sprječava njihovo privođenje pravdi i kažnjavanje (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Streletz, Kessler i Krenz*, st. 74, 77-79 i 87-88);

f) U slučaju sukcesije države ili promjene političkog režima na državnoj teritoriji, u potpunosti je opravdano u državi koja se rukovodi vladavinom prava voditi krivični postupak protiv lica koja su počinila krivično djelo za vrijeme prethodnog režima; također, sudovi takve države koji su zauzeli mjesto onih koji su ranije postojali, ne mogu biti kritizirani za primjenjivanje i tumačenje pravnih odredaba koje su bile na snazi u relevantnom periodu, u svjetlu principa vladavine prava kojim se rukovodi država u pitanju (vidi Evropski sud, *K. H. W. protiv Njemačke (GC)*, broj 37201/97, stav 84, ECHR 2001-II [izvodi]).

63. U pogledu stava 2. člana 7. Evropske konvencije, organi Evropske konvencije su naveli sljedeće:

a) Stav 2. člana 7. Evropske konvencije, koji se odnosi na „suđenje i kažnjavanje” bilo kojeg lica za bilo koju radnju ili propuštanje, koji su, u vrijeme kada su počinjeni, bili krivično djelo prema općim principima prava koje su prepoznali civilizirani narodi”, uspostavlja izuzetno odstupanje od općeg principa ustanovljenog u stavu 1. tog člana. Prema tome, oba stava su uzajamno povezana i moraju se tumačiti na saglasan način (vidi Evropski sud, *Tess protiv Latvije*, broj 34854/02, od 12. decembra 2002. godine);

b) *Travaux preparatoires* upućuje na to da je svrha stava 2. člana 7. Evropske konvencije da precizira da se član 7. Evropske konvencije ne odnosi na zakone koji su, u potpuno izuzetnim okolnostima, doneseni nakon Drugog svjetskog rata, da bi se kaznili ratni zločini, izdaja i saradnja sa neprijateljem, prema tome, nije mu cilj niti moralna niti pravna osuda takvih zakona (vidi Evropski sud, *X protiv Belgije*, broj 268/57, odluka Komisije od 20. jula 1957. godine, Godišnjak 1, p. 241). Također, ovakvo shvatanje se primjenjuje i u pogledu zločina protiv čovječnosti počinjenih u ovom periodu (vidi Evropski sud, *Touvier protiv Francuske*, broj 29420/95, odluka Komisije od 13. januara 1997. godine, Odluke i izvještaji (DR) 88, p. 148; i *Papon protiv Francuske* (broj 2) broj 54210/00, ECHR 2001-XII [izvodi]).

64. U predmetu *Kokkinakis protiv Grčke* (serija A, br. 260-A, str. 22, stav 52) Evropski sud je tumačio član 7. Evropske konvencije tako da taj član nije ograničen na zabranu retroaktivne primjene krivičnog zakona na aplikantovu štetu, već taj član, mnogo općenitije, sadrži princip da samo zakon može ustanoviti postojanje krivičnog djela i da samo zakon može propisati kaznu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kao i princip da se krivični zakon ne smije široko tumačiti na štetu optuženog. U navedenom predmetu Evropski sud je posebno istaknuo da je ovaj zahtjev člana 7. Evropske konvencije zadovoljen kada pojedinac iz sadržaja relevantne odredbe, ukoliko je potrebno i uz pomoć tumačenja suda, može shvatiti koje krivične radnje i propusti ga mogu učiniti krivično odgovornim.

65. U vezi sa navodima iz apelacije kojima se problematiziraju pojmovi „blažeg zakona” i „blaže kazne”, kao i „retroaktivne primjene zakona”, Ustavni sud se poziva na obrazloženje koje je u povodu istih pitanja izneseno u predmetu broj AP 1785/06 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1785/06, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 57/07). U predmetnoj odluci Ustavni sud je iskazao stanovište da stav 2. člana 7. Evropske konvencije upućuje na „opće pravne principe civiliziranih naroda”, a da odredba člana III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje da su „opći principi međunarodnog prava sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta”. Iz ovakve odredbe proizlazi da su ti principi sastavni dio pravnog poretka u Bosni i Hercegovini, čak i bez posebne ratifikacije konvencija i drugih dokumenata koji reguliraju njihovu primjenu, pa, samim tim, i Statut Međunarodnog suda za gonjenje lica odgovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije iz 1993. godine (UN dok. S25704). Dalje, Ustavni sud je stanovišta da su ratni zločini „zločini po međunarodnom pravu” u univerzalnom smislu nadležnosti za procesuiranje, tako da i osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio određena djela kao krivična i propisao posebnu krivičnu sankciju, a koji to nisu bili po zakonodavstvu koje je bilo na snazi u vrijeme kada su djela počinjena, ne bi bila suprotna članu 7. stav 1. Evropske konvencije. U tom smislu, ukazano je i na stanovište Evropskog suda za ljudska prava u predmetu broj 51891/99, *Naletilić protiv Hrvatske*, od 4. maja 2000. godine, prema kojem: „U pogledu aplikantovih navoda da ga ICTY može osuditi na težu kaznu nego domaći sudovi ukoliko bi im bilo omogućeno da vrše svoju nadležnost i okončaju postupak protiv njega, Sud primjećuje da, čak i pod pretpostavkom da je član 7. primjenjiv u konkretnom slučaju, specifična odredba koja bi se mogla primijeniti bi bila odredba stava 2. prije nego stava 1. člana 7. Konvencije. To znači da druga rečenica člana 7. stav 1. Konvencije, na koju se pozvao aplikant, ne može biti primijenjena.”

66. Dalje, apelant smatra da je Sud BiH pri ocjeni „blažeg zakona” zanemario da, u skladu sa članom 1. Protokola broj 6 i čl. 1. i 2. Protokola broj 13, nije mogla biti izrečena smrtna kazna propisana Krivičnim zakonom SFRJ, pa da je, u tom smislu, ovaj zakon bio blaži za njega. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da su svi zakoni koji su predviđali pogubljenje lica nakon 14. decembra 1995. godine bili u očiglednoj suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te od navedenog datuma nisu mogli proizvoditi pravni učinak. Dalje, kao što je Ustavni sud konstatirao u citiranoj odluci u predmetu broj AP 1785/06, ni u jednoj državi bivše Jugoslavije u zakonodavstvu nije postojala mogućnost izricanja doživotnog zatvora niti dugotrajnih zatvorskih kazni, a što je Međunarodni krivični sud za zločine na području bivše Jugoslavije često činio (slučaj *Krstić, Galić itd.*).

Istovremeno, koncept Krivičnog zakona SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora, nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cilja koji se želio postići krivičnom politikom u vrijeme važenja tog zakona. U vezi s tim, Ustavni sud je konstatirao da nije moguće jednostavno „odstraniti” jednu sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela. Najzad, u konkretnom slučaju radi se o krivičnom djelu ratnog zločina kao „zločina po međunarodnom pravu” u univerzalnom smislu nadležnosti za procesuiranje, koje je Krivičnim zakonom BiH naknadno propisano kao krivično djelo i za koje je propisana krivična sankcija.

67. Zatim, Ustavni sud je zaključio da su neosnovani navodi iz apelacije kojima se ističe da smrtna kazna propisana Krivičnim zakonom SFRJ nije mogla biti izrečena s obzirom na prioritetnu primjenu Evropske konvencije i njezinih protokola u Bosni i Hercegovini, te da se, u skladu s tim, morala primijeniti odredba člana 38. stav 2. navedenog zakona, koja je predviđala da se umjesto smrtne kazne može izreći kazna zatvora od 20 godina. Naime, apelant je optužen i osuđen za krivično djelo ratnog zločina protiv čovječnosti, kao zločina po međunarodnom pravu, koje je propisano i sankcionirano Krivičnim zakonom BiH, ali koje Krivičnim zakonom SFRJ nije bilo propisano kao kažnjivo, pa, u skladu s tim, nije bilo ni sankcionirano.

68. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH u svojoj novijoj praksi (vidi Sud BiH, Presuda broj X-KRŽ-06/299 od 25. marta 2009. godine, dostupna na web-stranici Suda BiH www.sudbih.gov.ba), pozivajući se na stanovište Ustavnog suda BiH iskazano u citiranoj odluci u predmetu broj AP 1785/06 da [...] *različita primjena zakona u sličnim predmetima dopušta se ako iza nje stoji razuman i opravdan razlog*, pri ocjeni „blažeg zakona” usvojio stanovište da je u predmetu o kojem je tom prilikom odlučivao Krivični zakon SFRJ, kao preuzeti Krivični zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela u tom slučaju, „blaži zakon” u odnosu na Krivični zakon BiH. Ovakvo stanovište Sud BiH je obrazložio stavom da se jedan te isti zakon može pokazati, u zavisnosti od konkretnih okolnosti, u jednoj situaciji kao blaži, a u drugoj kao teži, pa je, u situaciji kada je više zakona u konkurenciji, potrebno procijeniti prema kojem zakonu učinilac ima veću mogućnost za povoljan ishod (tačka 133. navedene presude).

69. Međutim, ovakvo stanovište ni na koji način ne dovodi u pitanje primjenu iznesenih stavova Ustavnog suda u pogledu procesuiranja i kažnjavanja ratnog zločina. Naime, u citiranoj presudi i Sud BiH konstatira (vidi t. 120. i 121. citirane presude) da je član 4. a. Krivičnog zakona BiH primjenjiv na krivično djelo zločina protiv čovječnosti, kao

krivično djelo po općim principima međunarodnog prava, učinjeno u vrijeme kada je bio na snazi preuzeti Krivični zakon, jer taj zakon uopće nije propisivao ovo krivično djelo. U vezi s tim, Sud BiH je istakao da je potrebno direktno primijeniti član 7. stav 2. Evropske konvencije koja se na osnovu člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Također, navedeni član ne dopušta da, ako se ne inkriminiraju u nacionalnom zakonodavstvu određene radnje kao krivična djela, a koje su kao takve prepoznate prema općim principima međunarodnog prava, njihovi počinioci izbjegnu suđenje i kažnjavanje.

70. Zbog svega navedenog, te imajući u vidu i primjenu člana 4. a. Krivičnog zakona BiH u vezi sa članom 7. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju primjena Krivičnog zakona BiH u postupku pred Sudom BiH ne predstavlja kršenje člana 7. Evropske konvencije.

Pravo višeg suda da preispituje presudu ili kaznu

71. Apelant ističe da mu je presudom Apelacionog odjela Suda BiH, kojom je proglašen krivim i za one oblike krivičnog djela iz člana 172. Krivičnog zakona BiH za koja je prvostepenom presudom bio oslobođen, povrijeđeno pravo da viši sud preispituje presudu ili kaznu, odnosno pravo iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, zbog toga što ne postoji mogućnost izjavljivanja žalbe protiv osporene presude u ovome dijelu.

72. Član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju glasi:

(1) Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu presudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući osnove za njegovu korištenje, određuje se zakonom.

(2) Ovo pravo može podlijegati izuzecima u odnosu na djela manjeg značaja koja su određena zakonom ili u slučajevima kada je licu u pitanju u prvom stepenu sudio najviši sud ili je bilo osuđeno na osnovu žalbe na oslobađajuću presudu.

73. Obim ovog člana u osnovi je određen konceptom „krivično djelo”, „sud”, te riječima „osuda i kazna”. Značenje riječi „krivično djelo” tijesno je povezano sa idejom „krivične optužbe” iz člana 6. Evropske konvencije. Dalje, član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju podrazumijeva postojanje „osude i kazne”, s tim da ove pojmove treba autonomno tumačiti. Član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju ne može se primjenjivati ukoliko lice nije osuđeno i kažnjeno zbog nedostatka dokaza ili krivice. Najzad, pojam „sud” upućuje na organe koji jesu sudovi u okviru značenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

74. Iz stava 1. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju nedvosmisleno proizlazi da o ostvarivanju prava na žalbu, odnosno o modalitetima preispitivanja, odlučuje domaće zakonodavstvo. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, iskazanoj u predmetu *Krombach* (vidi Evropski sud, presuda od 13. februara 2001. godine, aplikacija broj 29731/96, stav 96), države imaju široko polje procjene u utvrđivanju kako će pravo garantirano članom 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju biti izvršavano. Polazeći od toga, „preispitivanje ‘osude’ i ‘kazne’, koje vrši viši sud, može se odnositi i na činjenice i na pravna pitanja ili biti ograničeno jedino na pravna pitanja. Bilo koje ograničenje prava na preispitivanje garantiranog ovim članom, koje je uspostavljeno u domaćem zakonodavstvu, mora, po analogiji sa pravom na pristup sudu otjelotvorenim u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, ići za legitimnim ciljem i ne smije kršiti samu suštinu prava”.

75. Stavom 2. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju ustanovljeni su i izuzeci od primjene prava izloženog u stavu 1. istog člana. Prvi izuzetak odnosi se na manje prijestupe. Izvještaj sa objašnjenjima predlaže da vodeći kriterij u određivanju granice koja dijeli manje od ozbiljnih prijestupa bude odgovor na pitanje da li je prijestup kažnjiv zatvorskom kaznom ili ne. Drugi izuzetak se odnosi na slučajeve kada je domaće zakonodavstvo propisalo da u prvoj instanci sudi najviši sud zbog statusa optuženog (visoki državni zvaničnik, sudija i sl.) ili zbog prirode prijestupa. U tim slučajevima takvo preispitivanje nije moguće. Najzad, treći izuzetak odnosi se na slučajeve gdje je osuda izrečena u postupku povodom žalbe na oslobađajuću presudu.

76. U vezi sa navedenim, Ustavni sud zapaža da je članom 2. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju utvrđeno da o modalitetima preispitivanja „presude ili kazne” odlučuje domaće zakonodavstvo, te da se prema Izvještaju sa objašnjenjima preispitivanje može odnositi na činjenične nalaze i zakonska pitanja ili samo na zakonska pitanja. U svjetlu prakse Evropskog suda, preispitivanje zakonskih pitanja trebalo bi da omogući poništenje ili izmjenu presude i kazne. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ukazuje na to da je Zakon o krivičnom postupku BiH, u dijelu kojim regulira pravo na žalbu, žalbene osnove, nadležnost za odlučivanje i odluke povodom žalbe, omogućio da „viši sud preispituje i činjenične nalaze i zakonska pitanja”, te i u jednom i u drugom slučaju predvidio kao moguće posljedice preispitivanja prema oba osnova, „poništenje i izmjenu presude i kazne”. Najzad, Zakon o krivičnom postupku BiH, u vrijeme kada je donesena presuda Apelacionog vijeća Odjela I za ratne zločine Suda BiH, nije propisivao mogućnost izjavljivanja žalbe na presudu Apelacionog vijeća.

77. U konkretnom slučaju, prvostepenom presudom Suda BiH apelant je oslobođen od optužbi naznačenih u izreci presude, a na osnovu člana 284. tačka c) Zakona o krivičnom postupku BiH (*ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje*).

Također, optužba je odbijena u dijelu naznačenom u izreci presude, a na osnovu člana 283. tačka c) Zakona o krivičnom postupku BiH (*ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja ili se krivično gonjenje ne može preduzeti zbog zastarjelosti ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje*). Polazeći od činjenice da je član 2. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju određen konceptom „krivično djelo”, „sud” i „osuda i kazna”, Ustavni sud zaključuje da su garancije ustanovljene citiranim članom mogle biti primijenjene samo u odnosu na osuđujući dio presude, a ne i na dio kojim je apelant oslobođen od optužbi, jer u ovom dijelu nedostaje „osuda i kazna”. U tom smislu, apelant nije bio uskraćen na pravo žalbe Apelacionom vijeću Odjela I za ratne zločine Suda BiH na prvostepenu presudu kojom je u jednom dijelu proglašen krivim, kako u pogledu preispitivanja „suda”, tako i u pogledu „krivičnog djela”, te „osude i kazne”.

78. Dalje, stavom 2. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, kao jedan od izuzetaka od primjene prava ustanovljenog stavom 1. ovog člana, predviđen je slučaj gdje je osuda izrečena u postupku povodom žalbe na oslobađajuću presudu. U konkretnom slučaju, apelant je prvostepenom presudom djelimično oslobođen za pojedine radnje koje čine obilježje krivičnog djela ratnog zločina protiv čovječnosti zbog nedostatka dokaza. Apelaciono vijeće Odjela I za ratne zločine Suda BiH, uvažavajući i apelantovu žalbu i žalbu Tužilaštva BiH, ukinulo je prvostepenu presudu i u osuđujućem i u oslobađajućem dijelu, te nakon održanog pretresa donijelo presudu kojom je apelanta proglasilo krivim i za one oblike krivičnog djela iz optužbe za koje je prvostepenom presudom bio oslobođen zbog nedostatka dokaza. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da je nemogućnost izjavljivanja žalbe na ovu presudu u skladu sa izuzetkom ustanovljenim stavom 2. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, prema kojem države nemaju obavezu da omoguće preispitivanje krivične presude i u „trećem stepenu”, tj. kada je nakon izjavljene žalbe na oslobađajuću presudu donesena osuđujuća presuda.

79. Imajući u vidu da stav 1. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju propisuje da o ostvarivanju prava na žalbu, odnosno o modalitetima preispitivanja, odlučuje domaće zakonodavstvo, te da države pri tome uživaju široko polje procjene kako će ovo pravo biti izvršeno, kao i da stav 2. citiranog člana Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, uspostavljajući izuzetke od pravila iz stava 1. člana 2. ovog protokola uz Evropsku konvenciju, upućuje na zaključak da ovo pravo nije apsolutno i bezuvjetno, Ustavni sud zaključuje da nemogućnošću izjavljivanja žalbe protiv presude Apelacionog vijeća Odjela I za ratne zločine Suda BiH, kojom je apelant proglašen krivim i u pogledu navoda iz optužbe za koje je prvostepenom presudom bio oslobođen, nije povrijeđeno apelantovo pravo na preispitivanje višeg suda. Štaviše, iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju očigledno proizlazi da ovakvo ograničenje, odnosno izuzetak, propisuje i

sama Evropska konvencija. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da činjenica da Zakon o krivičnom postupku BiH nije propisivao mogućnost preispitivanja krivične presude u „trećem stepenu” u vrijeme kada je donesena osporena presuda Apelacionog vijeća Odjela I za ratne zločine Suda BiH ne predstavlja kršenje apelantovog prava garantiranog članom 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

80. U konkretnom slučaju ne postoji povreda prava na pravično suđenje budući da je postupak protiv apelanta zbog ratnih zločina i kršenja međunarodnog humanitarnog prava vođen pred Sudom BiH kao zakonom ustanovljenim sudom. Sud BiH je postupao u okviru zakonom ustanovljene nadležnosti kada je od Okružnog suda preuzeo apelantov predmet, tj. predmet vezan za krivično gonjenje, nakon što je optužnica protiv njega stupila na pravnu snagu, a poslije stupanja na pravnu snagu Zakona o krivičnom postupku BiH.

81. Ne postoji povreda člana 7. Evropske konvencije jer stav 2. tog člana predviđa izuzetke kada se radi o predmetima koji se tiču ratnih zločina i zločina kršenja međunarodnog humanitarnog prava, koje su prihvatili „civilizirani narodi”, a apelantov slučaj upravo predstavlja izuzetak od pravila iz stava 1. člana 7. Evropske konvencije.

82. Ne postoji povreda prava na preispitivanje presude pred višim sudom, garantiranog članom 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, budući da navedenim članom nije ustanovljena obaveza da se, u slučaju osuđujuće presude izrečene povodom žalbe na oslobađajuću presudu, mora omogućiti pravo da takva odluka bude preispitana pred višim sudom. Stavom 2. ovog člana predviđen je izuzetak od pravila da presudu preispita viši sud, između ostalog, u slučaju osude povodom žalbe na oslobađajuću presudu, kao u apelantovom slučaju.

83. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

84. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 575/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Halida Dedića podnesena zbog nedonošenja odluke u sudbenom postupku koji je pokrenuo pred Općinskim sudom u Bihaću radi povrata na posao i drugih prava iz radnog odnosa

Odluka od 30. siječnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnoj sjednici, u predmetu broj **AP 575/07**, rješavajući apelaciju **Halida Dedića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Krstan Simić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 30. siječnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Halida Dedića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnome roku u postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Bihaću povodom tužbe od 14. veljače 1994. godine u predmetu broj P-2139/07.

Nalaže se Općinskome sudu u Bihaću da žurno okonča postupak u predmetu broj P-2139/07, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Unsko-sanskome kantonu, sukladno članku 76. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine, da Halidu Dediću u roku

od 90 dana od dana dostave ove odluke isplati iznos od 3.900 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja sudbene odluke u razumnome roku.

Sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Općinskome sudu u Bihaću i Vladi Unsko-sanskoga kantona da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenome glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenome glasniku Republike Srpske” i u „Službenome glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Halid Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća podnio je 12. veljače 2007. godine apelaciju Ustavnome sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u sudbenom postupku koji je pokrenuo pred Općinskim sudom u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u svrhu povrata na posao i drugih prava iz radnoga odnosa. U vrijeme podnošenja apelacije Ustavnome sudu apelant je djelomično uspio sa tužbenim zahtjevom (u dijelu u kojem je sud utvrdio da mu je radni odnos nezakonito prekinut, te je naređeno da se apelant vrati na posao) a postupak je bio u tijeku pred Kantonalnim sudom u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) koji je trebao odlučiti o prizivu protiv Presude Općinskoga suda broj 407/02 od 6. veljače 2004. godine. Apelant je dopunio apelaciju 8. veljače 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda, od Kantonalnoga suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) zatraženo je 20. veljače, a potom 20. kolovoza 2007. godine da dostavi odgovor na apelaciju. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 27. kolovoza 2007. godine.

3. Ustavni sud je zatražio od Općinskoga suda da dostavi odgovor na apelaciju i kompletan sudbeni spis. Općinski sud je obavijestio Ustavni sud 27. srpnja 2008. godine

da se spis po reviziji nalazi pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud).

4. Ustavni sud je 29. rujna 2009. godine zatražio od Vrhovnoga suda odgovor na apelaciju i kompletan spis. Vrhovni sud je poslao dio spisa, u svezi sa odlučivanjem glede revizije.

5. Na ponovno traženje Ustavnoga suda od 14. listopada 2009. godine, Općinski sud je dostavio kompletan spis 23. listopada 2009. godine.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda, odgovor Kantonalnoga suda na apelaciju dostavljen je apelantu 29. siječnja 2008. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnome sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

8. Apelant je pokrenuo sudbeni postupak 3. veljače 1994. godine protiv Republike Bosne i Hercegovine, Okružni zatvor Bihać (u daljnjem tekstu: tuženi), u svrhu utvrđivanja nezakonitosti prestanka radnoga odnosa i apelantova povratka na posao. Osnovni sud u Bihaću donio je Presudu broj Pr-5/94 od 30. ožujka 1994. godine kojom je djelomično uvažio apelantov tužbeni zahtjev i ukinuo rješenja tuženoga u jednome dijelu, te naredio tuženome da apelanta vrati na posao. U ostalome dijelu apelantov tužbeni zahtjev je odbijen. Protiv prvostupanjske presude apelant je izjavio priziv. Viši sud u Bihaću je donio Presudu broj Gž-52/94 od 31. svibnja 1995. godine kojom je priziv djelomično uvažen, pa je prvostupanjska presuda u dijelu u kojem je usvojen apelantov tužbeni zahtjev ukinuta, a u ostalom (odbijajućem dijelu prvostupanjske presude) priziv je odbijen kao neutemeljen i prvostupanjska presuda potvrđena.

9. Osnovni sud u Bihaću donio je Rješenje broj Pr-11/95 od 1. prosinca 1995. godine kojim postupak miruje od 30. studenoga 1995. godine. Apelant je podneskom od 31. siječnja 1996. godine tražio da se nastavi postupak. Sud je zakazao ročište za 14. travanj i 15. svibanj 1996. godine. Nijedno ročište nije održano, i to zbog nedolaska odvjetnika tuženog i zbog toga što sud nije imao vijeće. Sljedeće ročište je zakazano za 24. svibanj 1996. godine, ali odvjetnik tuženog je podneskom obavijestio sud da neće pristupiti, te da ostaje pri navodima i prijedlozima do tada iznesenim u postupku. U apelantovu predmetu pod novim brojem Pr-17/05 sud je zakazao naredno ročište za 14. svibanj 1997. godine i održao ga bez nazočnosti tuženoga koji je najavio da ročištu neće biti nazočan. Sud je zakazao i održao ročišta 29. svibnja, 18. lipnja i 25. lipnja 1997. godine, te 4. veljače 1998. godine.

10. Općinski sud je donio Presudu broj PR-17/97 od 4. veljače 1998. godine kojom je utvrđeno da je naredba tuženoga kojom je apelantu prestao radni odnos nezakonita, te da je kao takva poništena. Tuženi je obvezan vratiti apelanta na posao. Također, tuženi je obvezan naknaditi apelantu troškove parničnoga postupka.

11. Protiv Presude Općinskoga suda od 4. veljače 1998. godine apelant i tuženi su izjavili priziv. Po apelantovu prijedlogu iz odgovora na priziv, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine donio je Rješenje broj 112/99 od 20. listopada 1999. godine kojim je apelantov prijedlog da se odredi drugi mjesno nadležni sud odbijen. Kantonalni sud je donio Presudu broj GŽ-447/99 od 8. svibnja 2000. godine kojom je priziv uvažio, prvostupanjsku presudu ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje.

12. U predmetu koji je dobio novi broj PR-856/00 zakazano je ročište za 27. rujan 2000. godine, koje je na zahtjev tuženoga odgođeno. Novo ročište je zakazano za 25. prosinac 2000. godine, ali ono nije održano, jer sud nije osigurao vijeće potrebno za odlučivanje. Novo ročište je zakazano za 8. siječanj 2001. godine. Na ročištu od 8. siječnja 2001. godine sud je, po prijedlogu tuženog, predmetu broj PR-856/00 pripojio predmet broj PR-45/98 (apelant je tužbom od 13. travnja 1998. godine pokrenuo postupak protiv tuženog radi naknade štete), pa je sud odlučio da dalji postupak vodi pod brojem 45/98. Apelant je ostao pri svojim navodima, a sud je odlučio zatražiti dodatne podatke. Ročište je odgođeno za 19. veljaču 2001. godine, ali tada nije održano zbog toga što nije bilo vijeća suda. Sud je zakazao i održao ročišta 7. i 27. ožujka 2001. godine.

13. Općinski sud je donio Presudu broj PR-45/98 od 27. ožujka 2001. godine kojom je utvrđeno da je naredba tuženoga kojom je apelantu prestao radni odnos nezakonita, te da je kao takva poništena. Tuženi je obvezan vratiti apelanta u radni odnos. Također, tuženi je obvezan apelantu na ime naknade materijalne štete (na ime plaće) isplatiti iznos od 4.818,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom, kao i naknaditi mu troškove parničnoga postupka, a višak apelantova tužbenoga zahtjeva je odbijen. Općinski sud je odbio i apelantov zahtjev da mu se dosudi naknada na ime toploga obroka, kao i regresa, te apelantov zahtjev da mu se uplate doprinosi za mirovinsko i invalidsko osiguranje zbog nedostatka aktivne legitimacije.

14. Protiv presude Općinskoga suda od 27. ožujka 2001. godine apelant i tuženi su izjavili priziv. Kantonalni sud je donio Presudu broj RSŽ-143/2001 od 25. siječnja 2002. godine kojom je prizive apelanta i tuženoga djelomično uvažio, te prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je tuženi obvezan platiti apelantu iznos na ime naknade materijalne štete i u dijelu u kojem je višak apelantova tužbenoga zahtjeva odbijen ukinuo i predmet vratio

prvostupanjskome sudu na ponovno odlučivanje. U preostalome dijelu Kantonalni sud je prizive odbio i prvostupanjsku presudu potvrdio.

15. U ponovnome postupku u predmetu broj Rs-407/02 Općinski sud je održao ročište 30. travnja 2002. godine. Tuženi je podnio protutužbu 8. svibnja 2002. godine kojom je tražio da sud obveže apelanta da tuženome isplati iznos od 13.263 KM. Sljedeće ročište je održano 19. svibnja 2002. godine. Općinski sud je raspravu odgodio na neodređeno vrijeme zbog prikupljanja novih potrebnih dokumenata. Također, Općinski sud je donio Rješenje broj Rs: 407/02 od 28. kolovoza 2002. godine, kojim je odredio da u predmetu broj PR-407/02 vještak Jasminko Dervišević izvrši ekonomsko-financijsko vještačenje. Na ročištu od 17. veljače 2003. godine sud je konstatirao da vještak neće vještačiti, pa je sud odredio novog vještaka. Općinski sud je održao ročišta 25. kolovoza 2003. godine i 30. rujna 2003. godine, ročište zakazano za 23. listopad 2003. godine je odgođeno zbog opravdanoga odsustva tuženoga, a ročište zakazano za 11. studeni 2003. godine je opozvano. Općinski sud je 8. prosinca 2003. godine zakazao i održao pripremno ročište, a ročište za glavnu raspravu je zakazao za 23. prosinac 2003. godine, ali ga je opozvao. Ročište za glavnu raspravu je zakazano i održano 8. siječnja 2004. godine, kada je zaključena glavna rasprava.

16. Općinski sud je donio Presudu broj Rs-407/02 od 6. veljače 2004. godine kojom je obvezao tuženog da apelantu isplati na ime naknade materijalne štete, zbog izgubljene zarade za razdoblje precizirano u presudi, iznos od 1.187,92 KM sa zakonskom zateznom kamatom. Točkom 2. dispozitiva presude sud je odbio višak apelantova tužbenoga zahtjeva. U točki 3. dispozitiva presude sud je obvezao tuženog da apelantu isplati iznos od 10.000 KM na ime nematerijalne štete. Također, sud je obvezao tuženoga da isplati apelantu troškove parničnoga postupka. Sud je odbio tužbeni zahtjev tuženoga (protutužitelja) da mu se isplati iznos od 11.562,40 KM kao neutemeljen i iznos od 1.700,60 KM zbog nedostatka pasivne legitimacije. Sud je odbio apelantov zahtjev za izdavanje privremene mjere kojom je tuženi dužan prijaviti apelanta MIO i Zavodu zdravstvenoga osiguranja.

17. Protiv presude Općinskoga suda apelant (17. veljače 2004. godine) i tuženi (11. veljače 2004. godine) su izjavili prizive. Kantonalni sud je 21. rujna 2006. godine poslao dopis Općinskome sudu da se u prizivima otklone nedostaci. Kantonalni sud je donio Presudu broj 001-0-Gž-07-000095 od 31. listopada 2007. godine kojom je prizive djelomično uvažio, prvostupanjsku presudu ukinuo u dijelu odluke o zahtjevu za isplatu nematerijalne štete i u dosuđujućem i odbijajućem dijelu, u dijelu odluke o zahtjevu za isplatu materijalne štete zbog apelantove izgubljene zarade, te u dijelu o dodjeli troškova parničnoga postupka i u tom dijelu je predmet vraćen na ponovni postupak. U ostalom

dijelu prizivi apelanta i tuženog su odbijeni kao neutemeljeni i prvostupanjska presuda je potvrđena.

18. Apelant je izjavio reviziju 3. siječnja 2008. godine, a tuženi je dostavio odgovor na reviziju 23. siječnja 2008. godine.

19. Vrhovni sud je donio Presudu broj 070-0-Rev-08-000174 od 9. lipnja 2009. godine kojom se revizija odbija.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

20. Apelant se žali da je, zbog nedonošenja konačne odluke, povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na privatan život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, pravo na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na zabranu diskriminacije iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Također, apelant se žali da su povrijeđeni čl. 10. i 11. Međunarodnoga pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i članak 14. Konvencije protiv torture i drugih surovih i ponižavajućih kazni i postupaka. Apelant ističe da se obraćao mnogim institucijama u svrhu okončanja njegova spora, kao i da je intervenirao u predmetu, ali sve to nije pomoglo, pa postupak traje 13 godina (u momentu podnošenja apelacije). Dopisom od 8. veljače 2008. godine apelant je tražio kompenzaciju zbog povrede čl. 6. i 13. Europske konvencije, te je naveo da mu je djelomično predmet riješen, ali da se postupak nastavlja i da je peti put vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

b) Odgovor na apelaciju

21. U odgovoru Kantonalni sud je naveo kronološki tijek dešavanja u apelantovu predmetu. Kantonalni sud je istaknuo da predmetni postupak dugo traje, ali da je apelant ispravljao i mijenjao tužbeni zahtjev, da je tražio delegaciju drugoga suda i ostalo, a što je moglo utjecati na tijek postupka i duljinu. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da se mora imati u vidu broj predmeta na kojim se radi u sudu i broj sudaca, te zakonski prioritet koji imaju određeni predmeti, kao i činjenica da Kantonalni sud donosi svake godine program rada sa mjerama rješavanja zaostalih predmeta.

22. Vrhovni sud i Općinski sud nisu se izjasnili u svezi sa navodima iz apelacije.

V. Relevantni propisi

23. U **Zakonu o parničnome postupku** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 53/06) relevantne odredbe glase:

Članak 10

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

VI. Dopustivost

24. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnome lijeku kojeg je koristio.

26. Sukladno članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnoga suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. U konkretnome slučaju apelant se poziva na svoje pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, koje sadrži i pravo na „suđenje u razumnom roku”, zato što redoviti sud nije donio odluke o apelantovoj tužbi u duljem vremenskom razdoblju.

27. Ustavni sud zapaža da je apelant podnio apelaciju Ustavnome sudu 12. veljače 2007. godine, u vrijeme kada je u postupku pred Općinskim sudom djelomično odlučeno o apelantovu zahtjevu, i to u dijelu koji se odnosi na apelantov povrat na posao. U drugome dijelu koji se odnosi na naknadu plaća i drugih prava iz radnoga odnosa donesena je Presuda broj Rs-407/04 od 6. veljače 2004. godine protiv koje je apelant izjavio priziv, o kojoj Kantonalni sud u vrijeme podnošenja apelacije još nije odlučio.

28. Imajući u vidu navedeno, te činjenicu da se apelant žali na nemogućnost da dobije konačnu odluku u duljem vremenskom razdoblju, kao i odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2, 3. i 4. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud je zaključio da predmetna apelacija u svezi sa donošenjem odluke u razumnome roku iz

članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant se žali zbog nedonošenja konačne odluke u njegovu predmetu glede tužbe iz radnoga odnosa i navodi da postupak neopravdano dugo traje, te da je nakon 14 godina tek djelomično riješen, iz čega proizlazi da se žali na povredu prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Također, apelant navodi da je urgirao da se donese konačna odluka, ali da nema učinkovitog pravnog lijeka, te navodi da je povrijeđen članak 13. Europske konvencije.

VII.1. Pravo na pravično suđenje u razumnome roku

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovoga članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.

31. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

a) Relevantna načela

32. Prema konzistentnoj praksi Europskoga i Ustavnoga suda, razumnost duljine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinoga predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Europskog suda, a osobito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnoga suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

33. Osim toga, prema praksi Europskoga i Ustavnoga suda, veliki broj predmeta u radu nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke

na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudbenoga sustava (vidi, Europski sud, *Probstmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

34. Konačno, Europski sud je ukazao da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču osobnoga statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev osobito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudbeni postupci imaju žuran karakter (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, serija A broj 228-B, stavak 18).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

35. Predmetni postupak pokrenut je 3. veljače 1994. godine. Međutim, razdoblje koje, *ratione temporis*, ulazi u nadležnost Ustavnoga suda ne počinje tada, već 14. prosinca 1995. godine, kao nadnevka kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Međutim, u ocjenjivanju razumnosti duljine postupka na koji se apelant žali Ustavni sud će uzeti u obzir stadij postupka dostignut do 14. prosinca 1995. godine (*loc. cit.*, presuda *Mikulić*, stavak 37). Dalje, Ustavni sud zapaža da postupak nije u potpunosti okončan i da se, prema posljednjim informacijama, nalazi na rješavanju pred prvostupanjskim sudom. Dakle, cjelokupan postupak glede apelantova zahtjeva traje 15 godina i devet mjeseci, a od dana zasnivanja nadležnosti Ustavnoga suda skoro 13 godina i još nije okončan.

c) Složenost predmeta

36. Složenost postupka se mora razmatrati u okviru činjeničnoga i pravnoga aspekta parničnoga postupka, tj. dokaza koje sud treba izvesti i procijeniti u okviru pravne naravi spora. U konkretnome slučaju apelant je tražio da se utvrdi nezakonitost prestanka njegova radnoga odnosa, povrat na posao i druga prava koja mu pripadaju po osnovi rada. S tim u svezi, Ustavni sud smatra da se ne radi o osobito složenim činjeničnim i pravnim pitanjima koja je sud trebao razmotriti.

d) Analiza razumnosti trajanja postupka

37. Ustavni sud je utvrdio da je pred Općinskim sudom (tada Osnovni sud u Bihaću), nakon što je utemeljena nadležnost Ustavnoga suda (14. prosinac 1995. godine), postupak bio u fazi mirovanja i 31. siječnja 1996. godine apelant je tražio da se nastavi postupak. Prvostupanjski sud je zakazao prvo ročište za 14. travanj 1996. godine, ali ono nije održano, kao ni najveći broj zakazanih ročišta, i to zbog nedolaska tuženoga, ili zbog toga što sud nije osigurao vijeće potrebno za odlučivanje u predmetu. Osim toga, iz stanja spisa

proizlazi da u razdoblju od 15. svibnja 1996. godine do svibnja 1997. godine prvostupanjski sud nije poduzimao bilo kakve radnje. Prvostupanjska presuda je donesena 4. veljače 1998. godine, dakle, dvije godine nakon što je postupak nastavljen, a odluka glede priziva je donesena nakon dvije godine i tri mjeseca, pa je predmet vraćen na ponovni postupak. U ponovnom postupku prvostupanjski sud je donio odluku u roku kraćem od godinu dana, ali zakazana ročišta, uglavnom, nisu održana zbog toga što sud nije osigurao vijeće. Glede priziva protiv prvostupanjske presude, Kantonalni sud je odlučio u roku od 10 mjeseci, ali je predmet u jednom dijelu ponovno vraćen na ponovni postupak. Ponovljeni postupak pred prvostupanjskim sudom trajao je dvije godine, a rasprava je bila odgođena na neodređeno vrijeme zbog prikupljanja potrebnih dokaza. Protiv prvostupanjske presude od 6. veljače 2004. godine postupak povodom priziva trajao je tri godine, a Kantonalni sud je dvije godine i sedam mjeseci nakon što su stranke izjavile prizive tražio da se prizivi urede da bi konačno odlučio o prizivima 31. listopada 2007. godine, dakle, tri godine i osam mjeseci nakon donošenja prvostupanjske presude, i to tako što je opet za jedan dio tužbenoga zahtjeva postupak vraćen prvostupanjskom sudu na rješavanje. Vrhovni sud je odlučio povodom revizije u roku od jedne godine i pet mjeseci, što možda i nije pretjerano dugo razdoblje za odlučivanje, ali obzirom na ukupnu duljinu postupka, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud u konkretnome slučaju trebao reagirati brže i spriječiti dalje odugovlačenje u rješavanju predmeta.

38. Ustavni sud primjećuje da Općinski i Vrhovni sud nisu dali odgovor na apelaciju, te da ni Kantonalni sud nije ponudio argumente koji bi se mogli smatrati razumnim i objektivnim opravdanjem za ovako dugo trajanje postupka. Kantonalni sud je naveo da je i apelantovo ponašanje utjecalo na duljinu postupka zbog mijenjanja tužbenoga zahtjeva, kao i da se imaju u vidu veliki broj predmeta i broj sudaca, te program rada koji je napravio Kantonalni sud. Međutim, Ustavni sud zapaža da je sama narav spora (npr., potraživanje plaća) takva da zahtijeva promjenu tužbenog zahtjeva zbog čega postupak dulje traje. Osim, toga, Ustavni sud primjećuje da stranke mogu raspolagati svojim zahtjevima, te da se eventualno proširenje i promjena tužbenoga zahtjeva, kao zakonom dopuštene procesne radnje, ne mogu staviti na teret apelantu za ovoliko dugo trajanje postupka. Kantonalni sud nije naveo, niti je Ustavni sud utvrdio da apelant eventualno nije ispunio neki nalog suda, ili da je opstruirao bilo kakvu radnju koju je učinio sud. Također, Ustavni sud zapaža da je apelant podnescima urgirao da se uzme predmet u rad, ali bezuspješno. Stoga, u konkretnome slučaju Ustavni sud ne može utvrditi da je apelant odgovoran za duljinu trajanja postupka.

39. U odgovoru Kantonalni sud je istaknuo da rješava veliki broj predmeta i da nema dovoljan broj sudaca, te da neki predmeti imaju prioritet, imajući pri tomu u vidu činjenicu

da veliki broj zakazanih ročišta nije održan zbog toga što nije bilo osigurano vijeće. U svezi sa ovim navodima, Ustavni sud napominje da se preopterećenost pravosuđa, općenito, ne može prihvatiti kao opravdanje, budući da su države ugovornice Europske konvencije dužne organizirati administriranje pravde na takav način da sudovi ispunjavanju zahtjeve iz članka 6. Europske konvencije. Međutim, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. srpnja 1983. godine, serija A broj 66, st. 25-32; vidi odluke Ustavnog suda broj AP 600/04 od 17. veljače 2005. godine, točka 25; broj AP 505/04 od 15. lipnja 2005. godine, točka 31). U konkretnome predmetu sud nije obrazložio od kada je i kako je nastao zaostatak u rješavanju predmeta, te kakve je mjere poduzeo sud da bi poboljšao administriranje pravde. Ustavni sud ne može prihvatiti paušalan navod o velikom broju predmeta, a da ne uoči dobru namjeru i konkretan rad nadležnoga tijela u borbi protiv takvih problema.

40. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je apelantov tužbeni zahtjev samo djelomično riješen, a da je predmet čak četvrti put vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sustav od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnoga vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višega suda ka nižem često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sustav.

41. Ocjenjujući sve navedeno, kao i kriterije koji su navedeni u ovoj odluci, uključujući zaključak o složenosti predmeta, njegov status 14. prosinca 1995. godine, odnosno ukupnu duljinu postupka od 15 godina, kao i ponašanje redovitih sudova, posebice Općinskoga i Kantonalnoga, Ustavni sud smatra da duljina postupka u konkretnome slučaju ne zadovoljava zahtjev „razumnosti” iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

42. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnome slučaju postoji kršenje prava na suđenje u razumnome roku kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

43. Apelant je zatražio da mu se naknadi šteta zbog duljine trajanja parničnoga postupka. Prema članku 76. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud može iznimno, na apelantov zahtjev, odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Međutim, Ustavni sud podsjeća da se, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknada nematerijalne

štete određuje u odgovarajućem iznosu u odnosu na utvrđeno kršenje ljudskih prava i obračunava prema kriteriju koji je uspostavio Europski sud prilagođenom ekonomskoj situaciji u BiH.

44. Prigodom odlučivanja o apelantovu zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenoj načelu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti približno 150,00 KM, a ukoliko se radi o žurnom postupku, 300,00 KM. Imajući u vidu činjenicu da dio parničnog postupka povodom apelantove tužbe koji *ratione temporis* ulazi u okvir nadležnosti Ustavnoga suda traje 13 godina, apelantu se određuje naknada u iznosu od 3.900 KM, koji je Vlada Unsko - sanskog kantona dužna isplatiti apelantu.

Ostali navodi

45. Ustavni sud primjećuje da je apelant naveo da mu je povrijeđeno pravo na privatan život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, pravo na zabranu diskriminacije iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, čl. 10. i 11. Međunarodnoga pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i članak 14. Konvencije protiv torture i drugih surovih i ponižavajućih kazni i postupaka, ali ničim nije potkrijepio svoje navode i nije naveo u čemu se ogleda povreda. Iz sadržaja apelacije proizlazi da ove povrede apelant vidi u činjenici da nije odlučeno o njegovu predmetu. U svjetlu utvrđene povrede u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnome roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebice razmatrati ostale apelantove navode.

46. Ustavni sud, također, primjećuje da se apelant žali da mu je povrijeđeno pravo na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, zbog nerješavanja njegova slučaja pred domaćim sudovima u razumnome roku. Glede apelantova navoda da mu je povrijeđeno pravo na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, obzirom na zaključak Ustavnoga suda da je apelantu povrijeđeno pravo na pravično suđenje u razumnome roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud ne smatra da je potrebno posebice razmatrati ovaj navod. Međutim, Ustavni sud primjećuje da u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine pred redovitim sudovima nije osigurana zaštita u svezi sa nerazumnoj duljinom postupka. U postupku nakon podnošenja apelacije, a u svezi sa neodlučivanjem u razumnome roku, Ustavni sud osigurava supsidijarnu zaštitu. Imajući u vidu situaciju pred redovitim

sudovima i duljinu postupka koja često prelazi granice „razumnoga roka”, Ustavni sud smatra da je potrebno dostaviti ovu odluku svim relevantnim vlastima na teritoriju Bosne i Hercegovine. S tim u svezi, Ustavni sud poziva na članak II/6. Ustava Bosne i Hercegovine kojim je propisano da „*Bosna i Hercegovina i svi sudovi, agencije, vladina tijela i institucije kojima upravljaju entiteti ili koji djeluju u okviru entiteta, podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i temeljne slobode iz stavka 2*”. Zbog svega navedenog, Ustavni sud, sukladno članku II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, dostavlja ovu odluku svim relevantnim vlastima na svim razinama na teritoriju Bosne i Hercegovine u svrhu poduzimanja odgovarajućih koraka u svezi sa zaštitom i osiguranjem efikasnoga pravnoga lijeka glede nerazumne duljine postupka pred redovitim sudovima u nacionalnome sustavu Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da duljina postupka koji traje više od 15 godina ne zadovoljava zahtjev „razumnosti” iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, budući da Kantonalni sud nije dao razumno i zadovoljavajuće obrazloženje za ovako dugo trajanje postupka, a osobito za višestruko vraćanje predmeta od višeg suda ka nižem, zbog čega postoji kršenje prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

48. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnoga suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnoga suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 1533/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Енеса Џанића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Кж-06-000 469 од 23. марта 2007. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 071-0-К-06-001090 од 18. децембра 2006. године

Одлука од 11. фебруара 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1533/07**, рјешавајући апелацију **Енеса Цанића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Крстан Симић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 11. фебруара 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Енеса Цанића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Кж-06-000-469 од 23. марта 2007. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 071-0-К-06-001090 од 18. децембра 2006. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Енес Цанић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, ког заступа Јасминка Јовишевић, адвокат из Бање Луке, поднио је 26. априла 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 011-0-Кж-06-000

469 од 23. марта 2007. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број 071-0-К-06-001090 од 18. децембра 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Окружног и Основног суда, као и од Окружног тужилаштва у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружно тужилаштво), затражено је 18. марта 2009. године да доставе одговор на апелацију.

3. Основни суд је одговор на апелацију доставио 3. априла 2009. године, Окружно тужилаштво 8. априла 2009. године, а Окружни суд 30. новембра 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Основног суда и Окружног тужилаштва достављени су апеланту 11. новембра 2009. године, а Окружног суда 25. јануара 2010. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Апелант је оптужен да је учинио кривично дјело неовлаштене производње и стављања у промет опојне дроге из члана 224 став 1 Кривичног закона Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 49/03; у даљњем тексту: КЗ РС). Наконведеног кривичног поступка, Основни суд је донио Пресуду број 071-0-К-06-001090 од 18. децембра 2006. године којом је апелант проглашен кривим за кривично дјело за које је оптужен и изрекао му казну затвора у трајању од једне године и шест мјесеци. Истом пресудом суд је апеланту изрекао мјеру безбједности којом му је одузео опојну дрогу познату под називом „хашиш”, у количини од 7,8 грама.

7. Основни суд је провео доказни поступак који је обухватао саслушање апеланта, изјаве свједока, потврду о привременом одузимању предмета, налаз и мишљење поводом вјештачења непознате материје, увид у фото-документацију о претресу куће и помоћних просторија, као и друге документације која се односила на ово кривично дјело. Све претходно проведене доказе суд је цијенио појединачно и у њиховој међусобној повезаности, заснивајући своју одлуку на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу, утврдивши да је апелант починио наведено кривично дјело. У току доказног поступка суд је нарочиту пажњу поклонио исказу свједока Д.В.Б., који је потпуно јасно, децидно и без икаквог двоумљења

потврдио да му је апелант у току 2006. године продавао опојну дрогу хероин, и то 10 грама за 350,00 КМ, износећи пред судом све детаље у вези са апелантовим кривично-правним радњама. Овом приликом суд је имао у виду и чињеницу да оптужени, коме је омогућено унакрсно испитивање, није негирао нити покушао да доведе у питање вјеродостојност исказа свједока Д.В.Б. Суд је, такође, утврдио да је приликом претреса стана и других просторија пронађено и одузето 7,8 грама опојне дроге, што је у цијелости потврђено доказима и изјавама свједока Р.Ј., судије за претходни поступак Основног суда, и вјештака О.Ђ. Суд је у својој одлуци детаљно образложио зашто ове исказе сматра законито прибављеним доказима, јер се ради о исказу судије који је поступао као судија за претходни поступак. Суд је у цијелости прихватио као вјеродостојну изјаву претходног свједока, с обзиром да у прилог навода овог свједока, датих на главном претресу, иду и сви други изведени докази које је предложила оптужба. Суд је такође, у вези и са свим осталим доказима, цијенио и вјештачење вјештака О.Ђ. којим су потврђени наводи оптужнице да је код апеланта нађена извјесна количина опојне дроге. Вјештак је приликом појашњења на главном претресу потврдио да је у испитиваном узорку материје присутна психоактивна супстанца тетрахидроканабиол.

8. У спис је приложена и фото-документација о проналаску опојне дроге у апелантовој кући, као и фото-документација о коришћеним мобилним телефонима са СМС порукама. Суд је наведену фото-документацију цијенио као допуну потврдама о привременом одузимању предмета и записника о претресу куће и помоћних просторија, а све ради обезбјеђења и прегледности свих трагова који упућују да је апелант починио кривично дјело. Основни суд је закључио да је апелант у конкретном случају поступао са директним умишљајем јер је био свјестан свог дјела и хтио је да га изврши. И на крају, Основни суд је закључио да је апелант држао опојне дроге које је касније продавао, на тај начин је стицао приход за сопствено издржавање и издржавање своје породице, што је и раније чинио и због чега је, у претходном периоду, и осуђиван у Њемачкој.

9. Пресудом Окружног суда број 011-0-Кж-06-000-469 од 23. марта 2007. године апелантова жалба је дјелимично уважена, првостепена пресуда преиначена у одлуци о кривичној санкцији и апелант осуђен на казну затвора у трајању од једне године и два мјесеца. Окружни суд је утврдио да су неосновани жалбени приговори да је у првостепеном поступку почињена битна повреда одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 50/03; у даљњем тексту: ЗКП РС). Окружни суд је потврдио да су судије судећег вијећа одлучивали о предлогу за

продужење притвора и о жалби на рјешење о одређивању притвора апеланту, али то не значи и да су тада, у току поступка у ком је одлучивано о притвору, заузели став и мишљење према тада осумњиченом апеланту у смислу да је он крив за предметно кривично дјело, па тиме повриједили његово право на правично и непристрасно суђење, како се наводи у жалби. Окружни суд је навео „како нити предсједник нити чланови првостепеног вијећа нису поступали као судије за претходни поступак или као судије за претходно саслушање у овом кривичном предмету, а нису учествовали ни у доношењу одлуке која се оспорава правним лијеком (члан 37 тач. г) и д) ЗКП РС)”, није учињена повреда одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка б) ЗКП РС.

10. Окружни суд није прихватио ни наводе жалбе да је првостепени суд учинио битну повреду одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка з) ЗКП РС, јер се пресуда наводно заснива на исказу свједока на ком пресуда не може да се заснива. Наиме, суд је навео да овај свједок „није лице за које је доказано или за које постоји основана сумња да је учинио или да је учествовао у кривичном дјелу због кога се саслушава, па према томе он није особа која не смије да се заклиње, према члану 153 ЗКП РС”. Свједоку Д.В.Б., чији исказ апелант оспорава, није дат никакав имунитет, он није саучесник у извршењу предметног кривичног дјела, нити је процесуран.

11. Окружни суд, такође, није прихватио наводе бранилаца да су потврда о привременом одузимању предмета, потврда о предаји предмета и налаз и мишљење вјештачења непознате материје докази који немају карактер законито прибављених доказа. Како је у првостепеном поступку утврђено, судија за претходни поступак, Раденко Јанковић, издао је наредбу којом је одобрен претрес апелантове куће и помоћних објеката, о чему је сачињен и записник и потврда о одузимању предмета пронађених приликом претреса. Овај судија је саслушан у својству свједока на главном претресу, па је изјавио да је он лично од службених лица примио предмете из потврде о предаји предмета и то онако како је назначено у потврди, како количински тако и описно. Стога је Окружни суд као неприхватљив одбацио навод одбране да није вјештачена иста материја која је законито одузета од апеланта, посебно ако се има у виду да је изјаву о томе дао судија за претходни поступак.

12. Окружни суд је закључио да су неосновани и наводи жалбе да је првостепени суд учинио битну повреду одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка ј) ЗКП РС тако што је изрека пресуде противрјечна сама себи и разлозима пресуде, што пресуда не садржи разлоге, нити су у њој наведени разлози о одлучним чињеницама. Окружни суд је закључио да је изрека првостепене пресуде потпуно

разумљива, садржи прецизан опис учињеног кривичног дјела, као и правни опис који произилази из описа тог дјела, а дати су јасни, детаљни и увјерљиви разлози о свим, па и о одлучним чињеницама, које у цијелости прихвата и Окружни суд. Првостепеном пресудом су, према оцјени Окружног суда, дати детаљни и увјерљиви разлози у погледу одлучних чињеница које се односе на законитост свих доказа који су спроведени. И на крају, цијенећи да сврха кажњавања може да се постигне и умањењем казне затвора, која је првостепеном пресудом изречена апеланту, Окружни суд је преиначио одлуку о кривичној санкцији на начин како је наведено у изреци другостепене пресуде.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Повреду овог права апелант превасходно види у томе што је апеланту у првостепеном поступку судило исто вијеће које је одлучивало у поступку одређивања притвора те се, како се наводи у апелацији, „прије главног претреса упознало са доказима и већ формирало свој став у односу на ово”. Наиме, апелант наводи да је у доношењу првостепене одлуке учествовало вијеће у саставу Мира Дошеновић, предсједник вијећа, те судије Сњежана Кудрић и Драган Улетиловић, као чланови вијећа. Ово исто вијеће је, како даље наводи апелант, учествовало и у одлучивању о апелантовој жалби против рјешења о одређивању притвора које је донио судија за претходни поступак Раденко Јанковић, па је ту жалбу одбило. Апелант сматра да вијеће може да се упозна са оптужницом и са доказима тек у току извођења доказа на главном претресу.

14. Даље, апелант сматра да је његово право на правично суђење повријеђено и због коришћења исказа свједока Д.В.Б., односно лица коме је апелант продавао опојне дроге, јер тај доказ, због наводно незаконитог поступања овлашћених радника МУП-а, није поткријељен другим доказима. Апелант спори начин, као и утврђења суда, да је овом свједоку уопште продавао хероин, затим оспорава и друга доказна средства која је користио суд, сматрајући да она нису објективизирана нити тачно утврђена. Апелант тврди да материјал који је дат судији за претходни поступак и онај који је вјештачен није исти материјал, па је као доказ изгубио своју ваљаност и у том смислу свједочење судије за претходни поступак Р.Ј. дато на

главном претресу нема правну ваљаност. Апелант закључује да одузети предмети нису прегледани у смислу члана 135 ЗКП РС, нити је судија за претходни поступак поступио у складу са чланом 164 став 2 ЗКП РС, тако да је оставио дио материје која је дата на вјештачење, ради евентуално накнадног вјештачења и провјере. Због свих наведених разлога, апелант подноси апелацију Уставном суду предлажући да се уважи доношењем одлуке којом ће апелант бити ослобођен.

б) Одговор на апелацију

15. У одговору Основног суда на апелацију наводи се да је тачно да је судија судећег, првостепеног вијећа, уједно одлучивао о предлогу за продужење притвора и о жалби на рјешење за одређивање притвора апеланту. Међутим, предсједник вијећа и чланови првостепеног вијећа нису поступали као судије за претходни поступак или судије за претходно саслушање у овој кривично-правној ствари, а нису учествовали ни у доношењу одлуке која се оспорава правним лијеком (члан 37 тачка д) и г) ЗКП РС). У погледу навода да је почињена битна повреда одредби кривичног поступка, с обзиром да се пресуда заснива на исказу свједока Д.В.Б., Основни суд наводи да тај свједок није лице за које је доказано да је учинило или учествовало у кривичном дјелу због ког је саслушаван нити му је дат икакав имунитет, а није ни саучесник у извршењу кривичног дјела. Даље, није основана сумња у рад овлашћених службених лица ЦЈБ Бања Лука као ни у поступање судије за претходни поступак, па да може да се доводи у питање законитост изведених доказа. С обзиром да су сви приговори изнесени у апелацији већ разматрани и оцијењени у одлуци Окружног суда, који је своју одлуку засновао на правилно и потпуно утврђеном чињеничном стању након савјесне оцјене сваког доказа појединачно и у међусобној вези, Основни суд предлаже да се апелација одбије као неоснована.

16. У одговору Окружног тужилаштва на апелацију износи се хронологија овог кривичног поступка, уз оцјену да је због кривичног дјела неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 1 КЗ РС подигнута оптужница на основу законито прибављених доказа које Тужилаштво таксативно наводи и без повреде кривично-правног законодавства. Окружно тужилаштво предлаже да се апелација, због непостојања повреде права на правичан поступак, одбије као неоснована.

17. У одговору Окружног суда на апелацију наводи се да оспореним пресудама није повријеђено право на правично суђење, па Окружни суд предлаже да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

18. У **Кривичном закону РС** („Службени гласник Републике Српске” број 49/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 224

(1) Ко неовлаштено производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ко ради продаје купује, држи или преноси, или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се затвором од једне до десет година.

19. У **Закону о кривичном поступку РС** („Службени гласник Републике Српске” број 50/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 14

Принцип истине

Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 37

Разлози за изузеће

Судија не може да врши судијску дужност: [...]

г) ако је у истом кривичном предмету учествовао као судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или је поступао као бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно туживоца, или је саслушан као свједок.

д) ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке која се оспорава правним лијеком[...];

ђ) ако постоје околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност.

Члан 287

(1) Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.

(2) Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и на основу такве оцијене изведе закључак је ли нека чињеница доказана.

Члан 303

Битна повреда одредби парничног поступка постоји:

б) ако је на главном претресу учествовао судија који је морао да се изузме; [...]

з) ако се пресуда заснива на доказу на коме по одредбама овог закона не може да се заснива пресуда [...]

ј) ако је изрека пресуде неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама[...].

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 011-0-Кж-06-000-469 од 23. марта 2007. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 29. марта 2007. године, а апелација је поднесена 26. маја 2007. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апелант оспорава наведене пресуде, тврдећи да су му тим пресудама повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

Право на правично суђење

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

26. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

27. Апелант се жали против одлука донесених у кривичном поступку који је против њега вођен, па је члан 6 Европске конвенције примјенљив у овом предмету. Стога ће Уставни суд испитати да ли је тај поступак био правичан онако како то захтијева члан 6 Европске конвенције.

28. Апелант преваходно види повреду права на правичан поступак у томе што је апеланту судило, како наводи, исто вијеће које је одлучивало о жалби против рјешења судије за претходни поступак о одређивању притвора, те се, како наводи апелант, „прије главног претреса упознало са доказима и већ формирало свој став у односу на овог”. Апелант сматра да вијеће може да се упозна са оптужницом и са доказима тек у току извођења доказа на главном претресу.

29. У погледу ових навода, Уставни суд запажа да је неспорно да је притвор апеланту одредио судија за претходни поступак Раденко Јанковић Рјешењем Основног суда број 071-0-Кпп-06-000 343 од 27. септембра 2006. године. Против овог рјешења апелант се жалио, па је Вијеће од троје судија Основног суда донијело Рјешење број 071-0-Кв-06-000 397 од 28. септембра 2006. године, којим је жалба браниоца осумњиченог апеланта одбијена у цијелости. Из документације списа и оспорених одлука се види да судија за претходни поступак није уопште касније учествовао у кривичном поступку, па према томе ни приликом доношења првостепене кривичне пресуде, јер само таква процесна ситуација доводи до битне повреде кривичног поступка. Затим, Уставни суд запажа да у одредбама ЗКП РС у тексту закона нигдје не постоји изричита забрана да вијеће које је одлучивало о жалби против рјешења

којим је одређен притвор апеланту не може да буде вијеће које ће апеланту судити на главном претресу. Наиме, чланом 303 став 1 тачка б) ЗКП РС предвиђено је да повреда одредби кривичног поступка постоји ако је на главном претресу учествовао судија који је морао да се изузме. Такође, чланом 37 тач. д) и њ) ЗКП РС утврђено је да судија не може да врши судијску дужност ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке која се оспорава правним лијеком (тачка д)) и ако постоје околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност (тачка њ)). Међутим, у конкретном предмету то није случај, па ове законске одредбе не могу да се примијене на конкретну правну ситуацију. Даље, предсједник вијећа и чланови првостепеног вијећа нису поступали као судије за претходни поступак или судије за претходно саслушање у овој кривично-правној ствари, а нису учествовали ни у доношењу другостепене одлуке о жалби против првостепене пресуде (члан 37 тачка д) и г) ЗКП РС), да би и те околности довеле до битне повреде кривичног поступка.

30. Осим тога, Уставни суд подсјећа на став Европског суда за људска права који сматра да „...чињеница да је судија донио одлуке у предмету прије суђења, а да касније има функцију судије у судници у том предмету није по себи некомпатибилна са захтјевом непристрасности. Битан је ‘обим и природа’ других мјера које се предузму прије суђења...” (види пресуде *Nortier* од 24. августа 1993. године, *Saravia de Carvalho* од 22. априла 1994. године и *Fey* од 24. фебруара 1993. године). У конкретном случају су судије, чију непристрасност апелант доводи у питање, учествовале у жалбеном поступку о жалби за одређивање мјере притвора, али ниједан од тих судија није учествовао као судија за претходни поступак који је апеланту одредио притвор. С једне стране, ни једним чланом ЗКП РС вијећу које је одлучивало о жалби за одређивање мјере притвора није забрањено да касније суди у редовном поступку о утврђивању постојања кривичног дјела и кривичне одговорности. С друге стране, та чињеница не значи и да је тада вијеће, у току поступка у ком је одлучивано о жалби у вези са притвором, заузело став и мишљење према тада осумњиченом апеланту у смислу да је он крив за предметно кривично дјело, па тиме повриједили његово право на правично и непристрасно суђење, како се наводи у апелацији.

31. Из документације списка и оспорених пресуда произилази да је коначна одлука о кривици донесена на основуведеног доказног поступка на главном претресу, а не због чињенице да су судије имале предубјеђење о апелантовој кривици због чињенице да су учествовале у жалбеном поступку у ком је судија за претходни поступак одредио мјеру притвора, потврђена. Нико од њих из Вијећа није био судија за претходни поступак који је одредио мјеру притвора, што члан 37 ЗКП

РС изричито забрањује. Осим тога, Уставни суд не може да прихвати апелантове наводе да вијеће које одлучује о жалби против притвора није могло, већ у тој фази, да се упозна са оптужницом. Наиме, оптужница и докази који поткрепљују наводе о основаности притвора су *sine qua non* за одлучење да ли су испуњени услови за одређивање притвора, а нарочито да ли постоји основана сумња да је осумњичени починио кривично дјело које му се ставља на терет. Уставни суд запажа да, према релевантном процесном законодавству, одлука о томе да ли постоји основана сумња као неопходан законски услов за одређивање притвора није исто што и одлука која се донесе као резултатведеног доказног поступка и свеобухватне анализе тих доказа јер, како је нагласио Европски суд, „сумња и формално утврђење кривице не могу да буду исто третирани” (види Европски суд, *Hauschildt против Данске*, пресуда од 24. маја 1989. године, серија А 154, став 50).

32. У конкретном предмету, неспорно је да је судско вијеће које је учествовало у доношењу првостепене пресуде Основног суда учествовало у жалбеном поступку у ком је потврђена мјера притвора. Међутим, како је раније елаборисано, предметна процесно-правна ситуација није наведеним одредбама закона експлицитно предвиђена као разлог због ког би судија облигаторно морао да се изузме из учествовања на главном претресу и, након тога, у доношењу одлуке. Поред тога, а имајући у виду већ наведени став Европског суда, учествовање судије у доношењу одлуке о одређивању притвора, само по себи, не може да представља околност која би могла да изазове сумњу у његову непристрасност, него је потребан већи степен извјесности који мора у сваком конкретном случају да буде поткријепљен релевантним доказима да би се довела у питање правичност таквог поступка. Уставни суд закључује да чињеница да је првостепено вијеће одлучивало и о жалби против рјешења судије за претходни поступак о притвору не представља кршење принципа „непристрасног суда” као елемента права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

33. Даље, апелант сматра да је његово право на правично суђење повријеђено и због коришћења исказа свједока Д.В.Б., дакле лица ком је апелант продавао опојне дроге, јер тај доказ, због наводно незаконитог поступања овлашћених радника МУП-а, није поткријепљен другим доказима. Апелант спори начин као и утврђења Основног суда да је овом свједоку уопште продавао хероин, оспоравајући да исказ овог свједока уопште може да се користи као доказ у овом поступку. Међутим, вриједност овог доказа је темељно анализирана у другостепеној пресуди (страна 2 пасус 6 пресуде Окружног суда) и утврђено је да овај свједок није лице за које је доказано или за које постоји основана сумња да је учинио или учествовао у

кривичном дјелу због ког се саслушава, па према томе он није особа која не смије да се заклиње, сходно члану 153 ЗКП РС. Свједоку Д.В.Б., чији исказ апелант оспорава, није дат никакав имунитет, он није саучесник у извршењу предметног кривичног дјела, нити је процесираан. Уставни суд сматра да је овај доказ изведен на главном претресу, а апелант и не тврди да није имао могућност да овај доказ испита и да му супротстави своје доказе. Стога Уставни суд сматра и ове наводе о кршењу права на правично суђење неоснованим.

34. И на крају, апелант такође спори да и други докази у овом кривичном поступку нису прибављени на ваљан начин, односно да чињенице којима се доказује кривично дјело нису утврђене на правилан и законит начин. У вези са апелантовим приговором како су редовни судови цијенили доказе и којим доказима су вјеровали, увидом у оспорене пресуде Уставни суд запажа да је првостепени суд у својој пресуди у потпуности описао процес појединачне оцјене доказа, њиховог довођења у међусобну везу и извођење закључка о доказаности да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет. Из документације предочене Уставном суду произилази да је у току поступка првостепени суд провео веома обиман доказни поступак и у својству свједока саслушао свједоке оптужбе и свједоке одбране, који су унакрсно и директно испитивани, извршио увид у бројне материјалне доказе, као што је вјештачење, претресање просторија, одузимање предмета, фото-документација и други релевантни докази. Уставни суд запажа да је првостепени суд довољно јасно образложио пресуду у дијелу који се односи на оцјену проведених доказа, у вези са апелантовим тврдњама да он није извршилац кривичног дјела за које се терети. Такође, првостепени суд је дао јасно и разложно образложење зашто је прихватио неке исказе, односно зашто није вјеровао апелантовим исказима. Исто тако, првостепени суд је довољно образложио пресуду у дијелу који се односи на оцјену проведених доказа, при томе дајући јасне разлоге зашто је прихватио налаз вјештака. Закључке првостепеног суда у погледу оцјене доказа је у цијелости прихватио другостепени суд и у том правцу дао образложења, која Уставни суд не сматра мањкавим. Уставни суд такође запажа да је апелант имао могућност да изнесе своју одбрану лично и преко браниоца, да оспорава начин на који су судови цијенили доказе. Стога, Уставни суд није пронашао елементе који би указивали на повреду права на правично суђење у погледу доказног поступка како је то апелант навео.

35. Из свега наведеног, Уставни суд закључује да у конкретном поступку није прекршено апелантово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је апеланту у првостепеном поступку судило вијеће које је у ранијој фази одлучивало о апелантовој жалби против рјешења о притвору, које је донио судија за претходни поступак, а нити један члан тог вијећа није био у улози судије за претходни поступак. Такође, нема кршења права на правично суђење ни када су сви докази, чију законитост апелант доводи у питање, били изведени на главној расправи а апелант је имао могућност да те доказе испита и да им супротстави друге доказе.

37. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 2239/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Bajre Ikanovića podnesena protiv Presude Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-06/190 od 21. maja 2007. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-06/190 od 10. januara 2007. godine

Odluka od 14. aprila 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2239/07**, rješavajući apelacije **Bajre Ikanovića i Abdulkadira Cesura**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Čeman, sudija

na sjednici održanoj 14. aprila 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbijaju se kao neosnovane apelacije Bajre Ikanovića i Abdulkadira Cesura podnesene protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-06/190 od 21. maja 2007. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-06/190 od 10. januara 2007. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bajro Ikanović (u daljnjem tekstu: prvoapelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Amra Gurda, advokat iz Sarajeva, podnio je 2. augusta 2007. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelaciono vijeće) broj X-Kž-06/190 od 21.

maja 2007. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-K-06/190 od 10. januara 2007. godine. Apelacija je zavedena pod brojem AP 2239/07.

2. Abdulkadir Cesur (u daljnjem tekstu: drugoapelant) iz Kopenhagena, Kraljevina Danska, kojeg zastupa Fahrija Karkin, advokat iz Sarajeva, podnio je 17. augusta 2007. godine Ustavnom sudu apelaciju protiv istih presuda kao i prvoapelant. Drugoapelant je zatražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi naložio prekid izvršenja kazne zatvora koja mu je izrečena osporenom Presudom Apelacionog vijeća X-Kž-06/190 od 21. maja 2007. godine do donošenja konačne odluke Ustavnog suda. Apelacija je zavedena pod brojem AP 2341/07.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) u predmetu broj AP 2341/07 zatraženo je 22. augusta, a u predmetu broj AP 2239/07 31. augusta 2007. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Tužilaštvo BiH je 10. septembra 2007. godine dostavilo odgovor u predmetu broj AP 2341/07, a u predmetu broj AP 2239/07 11. septembra 2007. godine.

5. Sud BiH je 12. septembra 2007. godine dostavio odgovor u predmetu broj AP 2341/07, a u predmetu broj AP 2239/07 21. septembra 2007. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelacije dostavljeni su prvoapelantu i drugoapelantu 12. marta 2010. godine.

7. Ustavni sud je 13. septembra 2007. godine donio Odluku o privremenoj mjeri broj AP 2341/07 kojom je odbio drugoapelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

8. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti, koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedinstven postupak i donijeti jednu odluku i to pod brojem AP 2239/07. Spojene su sljedeće apelacije: AP 2239/07 i AP 2341/07.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda prvoapelanta i drugoapelanta i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

10. Presudom Suda BiH broj X-K-06/190 od 10. januara 2007. godine prvoapelant i drugoapelant su, zajedno sa Mirsadom Bektaševićem (u daljnjem tekstu: trećeoptuženi), proglašeni krivim za počinjeno krivično djelo terorizma iz člana 201. stav 1. u vezi sa stavom 4. tačka f), a sve u vezi sa članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH). Istom presudom drugoapelant i trećeoptuženi su proglašeni krivim i za počinjeno krivično djelo sprječavanja službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 358. stav 1. u vezi sa članom 26. stav 1. KZBiH. Prvoapelantu je izrečena kazna zatvora u trajanju od osam godina i u kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, tj. od 18. novembra 2005. godine pa nadalje. Drugoapelantu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 13 godina i četiri mjeseca i u kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, tj. od 19. oktobra 2005. godine pa nadalje.

11. U postupku pred Sudom BiH, nakon provedenog obimnog dokaznog postupka, utvrđeno je da je drugoapelant doputovao u Sarajevo iz Kopenhagena u Danskoj a trećeoptuženi iz Geteborga u Švedskoj. Kako je utvrdio Sud BiH, prvoapelant i trećeoptuženi su u Sarajevo doputovali nakon dogovora sa njima poznatim licima među kojima je bio i Abdul Basit (protiv kojeg je, zajedno sa drugim pripadnicima njegove organizacije, u Danskoj vođen krivični postupak zbog krivičnog djela terorizma) sa namjerom da u Sarajevu počine teroristički čin napadom na neutvrđen, a njima poznat objekt. Cilj koji su željeli postići terorističkim napadom bilo je prisiljavanje BiH i vlada drugih zemalja, čije su vojne snage i predstavnici putem međunarodnih organizacija prisutni u BiH, da povuku svoje snage iz Iraka i Afganistana. Sud BiH je utvrdio da su drugoapelant i trećeoptuženi, u namjeri ispunjenja ovog cilja, u Sarajevu stupili u kontakt sa prvoapelantom i drugim licima.

12. Dalje, Sud BiH je utvrdio da je prvoapelant u dogovoru sa trećeoptuženim, za potrebe izrade improvizirane eksplozivne naprave, na način detaljno opisan u presudi, posredstvom Amira Bajrića nabavio i predao u posjed trećeoptuženom i drugoapelantu eksploziv čiji su sastav i količina detaljno navedeni u presudi. Navedeni eksploziv je, prema utvrđenju Suda BiH, trećeoptuženi u drugoapelantovom prisustvu dijelom izrezao, oblikovao i pripremio za tzv. „samoubilački pojas”. Sud BiH je utvrdio da taj eksploziv i druga sredstva koja su pronađena prilikom pretresa stana koji su svi zajedno koristili u Sarajevu, u ulici Poligonska broj 71, građanima uopće nije dopušteno nabavljati i posjedovati. Osim toga, utvrđeno je da su trećeoptuženi i drugoapelant u još jednom stanu koji su koristili u Sarajevu, u ulici Novopazarska broj 422, držali i jedan crni pleteni kaiš na koji je trećeoptuženi pričvrstio tri trotilska metka, pištolj marke „Broving” 7,65 mm sa pripadajućim okvirom i pet metaka, jednu tajmer dječiju igračku u obliku jajeta koja se može koristiti za izradu vremenskog upaljača, te još neka sredstva i predmete pobliže nabrojane u presudi. U stanu

u Novopazarskoj ulici je pronađena i videokaseta na kojoj se nalazio videozapis-poruka o cilju i razlozima izvršenja planiranog terorističkog napada. Navedena poruka je detaljno interpretirana u predmetnoj presudi. U postupku je utvrđeno da je lice koje je izgovaralo navedenu poruku bio trećeoptuženi. Osim toga, Sud BiH je u predmetnoj presudi detaljno opisao način pribavljanja eksploziva i ostalih pronađenih sredstava.

13. U obrazloženju presude Sud BiH je, dalje, naveo da su u toku predmetnog postupka, između ostalih, izvedeni i dokazi saslušanjem svjedoka, saslušanjem svih optuženih, zatim uvid u brojne materijalne dokaze, te pirotehničko vještačenje, vještačenje DNA uzoraka, daktiloskopsko, biološko, hemijsko, balističko i mehanoskopsko vještačenje.

14. U vezi sa navedenim, Sud BiH je istakao da je neosnovan navod prvoapelantove odbrane da je zaključak da je prvoapelant nabavio eksploziv Sud BiH izveo na osnovu protivrječnog iskaza nekredibilnog svjedoka Amira Bajrića koji je više puta osuđivan i koji je prethodno sklopio sporazum o priznaju krivnje sa Tužilaštvom BiH jer je i on bio optužen za nedopušteno držanje eksploziva. S tim u vezi, Sud BiH je obrazložio da je tačno da u iskazu ovog svjedoka postoje određene protivrječnosti ali da se one ne odnose na ključne činjenice. Prema navodu iz presude, svjedok Amir Bajrić „je bio dosljedan od svog prvog saslušanja u Tužilaštvu BiH do kraja svjedočenja pred ovim sudom. Tako je svjedok Amir Bajrić ostao dosljedan u tvrdnji da je prvoapelant od njega tražio eksploziv, da mu ga je on preko Senada Hasanovića (četvrtooptuženi) i nabavio i lično predao. Pri takvom iskazu ostao je čak i nakon prijetnji koje su mu uputili prvoapelant i njemu bliska lica”.

15. Sud BiH je istakao da je svjedok Amir Bajrić ostao i pri iskazu da mu je prvoapelant prilikom boravka na Igmanu dok je pored njih prolazila kolona SFOR-a rekao: „Ovdje treba napraviti džihad.” Osim toga, Sud BiH je istakao da činjenica da je prvoapelant nabavio eksploziv od ovog svjedoka nije utvrđena samo na osnovu svjedočenja Amira Bajrića već i na osnovu svjedočenja ostalih svjedoka koji su poimenično navedeni u presudi, čije je iskaze sud ocijenio vjerodostojnim.

16. Dalje, navedeno je da je na osnovu vještačenja, koja su izvršili stalni sudski vještaci koje su predložili i odbrana i Tužilaštvo BiH i čiji su nalazi detaljno interpretirani u predmetnoj presudi, utvrđeno da eksploziv i vremenski tajmer koji su posjedovali prvoapelant, drugoapelant i trećeoptuženi imaju svojstva koja im daju razornu i ubojnu moć. Osim toga, navedeno je da na predmetima koji su oduzeti prilikom pretresa njihovih stanova postoje tragovi otisaka prstiju i dlake za koje je putem DNA analize utvrđeno da pripadaju trećeoptuženom.

17. Sud BiH je obrazložio i da je na osnovu drugoapelantovog iskaza utvrđeno da je drugoapelant u Sarajevo stigao radi izvođenja terorističkog čina i to nakon što se putem

forumu na Internetu upoznao sa trećeoptuženim koji ga je pozvao da dođe u Sarajevo za vrijeme mjeseca ramazana. Dalje, u obrazloženju je navedeno da je drugoapelant istakao da je u Sarajevo došao nakon konsultacija sa prijateljima. U presudi je navedeno da je drugoapelant naveo da su među tim prijateljima bili i Abdul Basit i druga lica koja je drugoapelant pokazao na fotografijama koje su mu prezentirane na glavnoj raspravi, a protiv kojih je u Danskoj u to vrijeme vođen krivični postupak zbog terorizma. Drugoapelant je, prema navodima iz obrazloženja presude, istakao da su mu Abdul Basit i prijatelji kupili voznu kartu i da su mu drugim radnjama pomogli da dođe u Sarajevo. Također je navedeno da je drugoapelant izjavio i da je njegova veza sa suoptuženicima i licima iz Danske bila motivirana „istim pogledima na vjeru”. Sud BiH je naveo da je drugoapelant potvrdio da je sa trećeoptuženim kupio predmet u obliku jajeta koji je imao spravu za mjerenje vremena - tajmer.

18. Dalje, Sud BiH je istakao da je do zaključka o namjerama prvoapelanta, drugoapelanta i trećeoptuženog došao i na osnovu niza dokaza koji su pribavljeni putem međunarodne pravne pomoći iz Danske, Švedske i Velike Britanije. Spomenute dokaze su, prema navodima Suda BiH, prikupili organi tri navedene države, u skladu sa zakonskim procedurama tih država. S tim u vezi, Sud BiH je naveo da su neosnovani prigovori prvoapelanta, drugoapelanta i trećeoptuženog da su navedeni dokazi prikupljeni na nezakonit način i da se nisu mogli koristiti u postupku koji je pred Sudom BiH vođen protiv njih. Sud BiH je naveo da je Glavom XXX ZKPBiH reguliran način pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnopravnim stvarima. Navedeno je da je čl. 407. i 408. ZKPBiH propisan način upućivanja molbe za pravnu pomoć, kao i način pružanja takve pomoći. Prema ovim članovima, molbu za pravnu pomoć mogu uputiti ne samo sud već i tužilaštvo, a međunarodna krivična pomoć pruža se prema odredbama ZKPBiH, osim ako je nekim drugim zakonom BiH ili međunarodnim ugovorom nešto drugo određeno. S tim u vezi, Sud BiH je naveo da su procedure propisane navedenim članovima u potpunosti ispoštovane.

19. Naime, Sud BiH je naveo da je BiH ratificirala međunarodne dokumente koji se odnose na ovu materiju, a to su Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine, Evropska konvencija o suzbijanju terorizma iz 1977. godine i Međunarodna konvencija o suzbijanju terorističkih napada iz 1997. godine. Sud BiH je istakao da sve tri navedene konvencije nalažu pružanje najveće moguće uzajamne pravne pomoći u svim fazama postupka uključujući i pomoć u pribavljanju dokaza kojima raspolažu a koji su potrebni za postupak. Sud BiH je, također, istakao da sve ove konvencije u pogledu primjene prava predviđaju primjenu domaćeg prava zamoljene države, kako se u konkretnom slučaju i postupilo.

20. Osim toga, Sud BiH je u obrazloženju presude naveo i da je odbrana prvoapelanta, drugoapelanta i trećeoptuženog imala mogućnost da u toku postupka razmotri i osporava dokaze, te da izvede i kontradokaze onim dokazima prikupljenim putem međunarodne pomoći. Međutim, prema obrazloženju Suda BiH, odbrana to nije učinila, nego je osporavala samo formalnu stranu ovih dokaza „dok su, s druge strane, prvo i drugo[apelant] sami, prilikom saslušanja u svojstvu svjedoka, potvrdili niz činjenica koje proizlaze iz dokaza pribavljenih putem međunarodne pravne pomoći”.

21. S obzirom na navedeno, Sud BiH je zaključio da su prvoapelant, drugoapelant i trećeoptuženi, zbog toga što su pribavili i posjedovali navedena eksplozivna sredstva, oružje i druge predmete u namjeri da ih upotrijebe za izvršenje terorističkog (samoubilačkog) čina, mogli ozbiljno oštetiti BiH i njene organe i međunarodne organizacije trenutno prisutne u BiH. Osim toga, Sud BiH je zaključio da su na ovaj način nanijeli štetu BiH „koja se posebno ogledala u odgađanju izgradnje i konstrukcije BiH kao samoodržive države i nužnom produženju njenog specifičnog položaja u međunarodnom poretku, odnosno u otežavanju i obezvrjeđivanju njenih rezultata koje postiže pri ispunjavanju uvjeta za ulazak u NATO i Evropsku uniju”.

22. Osim navedenog, Sud BiH je drugoapelanta i trećeoptuženog proglasio krivim i za počinjeno krivično djelo sprječavanja službenog lica u obavljanju službene radnje jer su 10. oktobra 2005. godine, na način detaljno opisan u presudi, pokušali spriječiti pripadnike Odjeljenja za borbu protiv terorizma FMUP-a da po naredbi Suda BiH pretresu stan u Poligonskoj ulici broj 71.

23. Protiv navedene presude prvoapelant, drugoapelant, trećeoptuženi i četvrtooptuženi su izjavili žalbe Apelacionom vijeću. Apelaciono vijeće je donijelo Presudu broj X-KŽ-06/190 od 21. maja 2007. godine. Navedenom presudom djelimično su uvažene žalbe i preinačena prvostepena presuda u dijelu o kazni i to tako što je, između ostalog, prvoapelantu izrečena kazna zatvora u trajanju od četiri godine a drugoapelantu u trajanju od šest godina i četiri mjeseca. U kaznu zatvora uračunato im je vrijeme provedeno u pritvoru. U preostalom dijelu presuda je ostala neizmijenjena.

24. U obrazloženju presude Apelaciono vijeće je navelo da su neosnovani žalbeni navodi o tome da je osporena presuda nerazumljiva, protivrječna sama sebi i dokazima izvedenim na glavnom pretresu. Apelaciono vijeće je, također, navelo da su neosnovani i žalbeni navodi da je prvostepena presuda opterećena nizom pretpostavki i da u izreci izostaje opis radnje izvršenja. Apelaciono vijeće je istaklo da, prema njegovoj ocjeni, izreka prvostepene presude sasvim jasno u svom činjeničnom opisu navodi radnje svih optuženih koje su oni preduzeli. Dalje, Apelaciono vijeće je istaklo da su u izreci osporene presude navedene

činjenice za koje je u postupku izvođenja dokaza nedvojbeno dokazana istinitost. S tim u vezi, Apelaciono vijeće je istaklo da je prvoapelantova odbrana žalbom pokušala prikazati njegove radnje izolirano od radnji ostalih saizvršilaca koje sa prvoapelantovim radnjama čine „objektivno-subjektivnu vezu i kao takve čine i čvrstu logičku vezu iz koje proizlazi saizvršilaštvo”.

25. Dalje, Apelaciono vijeće je istaklo da su neosnovani i žalbeni navodi o tome da su izreka i obrazloženje prvostepene presude nerazumljivi i protivrječni jedno drugome. Naime, Apelaciono vijeće je obrazložilo da „pažljiva analiza i cjelovito a ne fragmentarno čitanje prvostepene presude pokazuje da ona ne zasniva nikakvu protivrječnost između izreke presude i obrazloženja odlučne činjenice na kojoj se zasniva [prvoapelantova] krivična odgovornost a koja se odnosi na nabavku eksploziva”.

26. Apelaciono vijeće je, dalje, navelo da su neosnovani i žalbeni navodi koji su se odnosili na nevjerodostojnost iskaza svjedoka Amira Bajrića zbog zaključenog sporazuma o priznanju krivnje sa Tužilaštvom BiH i, s tim u vezi, pozivanje na Odluku Ustavnog suda broj AP 661/04. U vezi sa ovim navodima, Apelaciono vijeće je, između ostalog, navelo da bi u konkretnom slučaju prvostepeni sud, zaista, povrijedio pravo na pravično suđenje u slučaju da je osporena presuda zasnovana samo na iskazu spomenutog svjedoka i da nema adekvatnog odgovora na pitanje zašto se smatra utvrđenim da je upravo prvoapelant nabavio eksploziv od navedenog svjedoka. Kako je, prema mišljenju Apelacionog vijeća, prvostepeni sud „dao sasvim jasno i logično (uvjerljivo) obrazloženje a koje je prihvatljivo i za ovo vijeće, zbog čega u cijelosti prihvata iskaz svjedoka Amira Bajrića čiji iskaz, uz niz neposrednih dokaza koje je prvostepeni sud brižljivo ocijenio i koji u svojoj sveukupnosti čine jednu logički povezanu cjelinu pa tako i potvrđuje tačnost iskaza ovog svjedoka, dovodi do jedinog mogućeg zaključka da je [prvoapelant] počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret”. Osim toga, Apelaciono vijeće je navelo da na vjerodostojnost svjedočenja navedenog svjedoka upućuju i svjedočenja ostalih svjedoka koji su poimenično navedeni u prvostepenoj presudi.

27. Dalje, Apelaciono vijeće je navelo da su neosnovani i žalbeni navodi koji se odnose na nezakonitost dokaza koje su prikupili organi Švedske, Danske i Velike Britanije. Apelaciono vijeće je obrazložilo da su navedeni dokazi pribavljeni u skladu sa odredbama ZKPBiH. Prema navodima Apelacionog vijeća, ti dokazi predstavljaju pravno valjane dokaze koje odbrane niti jednog od optuženih u toku prvostepenog postupka, niti u predmetnom žalbenom postupku nisu osporavale.

28. Osim toga, Apelaciono vijeće je istaklo da su neosnovani i žalbeni navodi koji su se odnosili na nepotpuno i pogrešno utvrđeno činjenično stanje. Apelaciono vijeće

je obrazložilo da je činjenično stanje utvrđeno na osnovu sveobuhvatne ocjene brojnih dokaza koji nisu ničim dovedeni u pitanje niti u prvostepenom postupku, niti u postupku povodom žalbe.

29. U vezi sa žalbenim navodima o povredi odredbi KZBiH, Apelaciono vijeće je, ponovno, istaklo da smatra da je prvostepeni sud ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, kako i nalažu odredbe procesnog zakona, te da je pravilno primijenio materijalno pravo.

30. Međutim, Apelaciono vijeće je, odlučujući o žalbenim navodima vezanim za visinu utvrđenih kazni, istaklo da izrečene kazne nisu adekvatne jer prvostepeni sud nije pravilno ocijenio olakšavajuće okolnosti. Pri tome je Apelaciono vijeće navelo da ima u vidu posebno saizvršilačke radnje za koje svaki od saizvršilaca odgovara prema stepenu doprinosa u izvršenju krivičnog djela, te starosnu dob optuženih. S tim u vezi, Apelaciono vijeće je preinačilo prvostepenu presudu u dijelu o kaznama na način detaljno naveden u predmetnoj presudi.

IV. Apelacije

a) Navodi iz apelacija

31. Prvoapelant smatra da su mu osporenim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na privatni i porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Povredu ovih prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju koje je zasnovano samo na protivrječnom iskazu svjedoka Amira Bajrića koji je sklopio sporazum o priznanju krivnje sa Tužilaštvom BiH. S tim u vezi, apelant smatra da Sud BiH (ni u prvostepenom ni u žalbenom postupku) nije ocijenio ostale dokaze koji su ukazivali na to da nije počinio djelo koje mu je stavljeno na teret, te da je u postupku povrijeđen princip jednakopravnosti stranaka. Zbog toga, prvoapelant smatra da su u postupku koji je vođen protiv njega proizvoljno primijenjeni materijalno i procesno pravo jer nije ni tačno ni potpuno utvrđeno da li je eksploziv nabavio on ili svjedok Amir Bajrić. Prvoapelant smatra da su povrijeđeni principi presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*, ali ove navode nije posebno argumentirao. Prvoapelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno i pravo na porodični i privatni život jer je njegovim „odlaskom u zatvor odvojen od porodice koja je ostala bez sredstava za život”.

32. Drugoapelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d.

Evropske konvencije. Također, drugoapelant smatra da je postupak nepravedno proveden uz proizvoljnu primjenu KZBiH, te da su povrijeđeni principi presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*, ali nije ni na koji način argumentirao ove navode. Dalje, drugoapelant navodi da su presude Suda BiH i Apelacionog vijeća zasnovane na dokazima koji su pribavljeni u Švedskoj, Danskoj i Velikoj Britaniji, što je, prema njegovom mišljenju, suprotno odredbama ZKPBiH. Drugoapelant, također, navodi da sud nije istinito i potpuno utvrdio činjenice vezane za donošenje zakonite odluke, te da su izreke presuda nerazumljive i protivrječne same sebi i razlozima presuda. Osim toga, drugoapelant smatra da je u postupku povrijeđen princip jednakopravnosti stranaka.

b) Odgovor na apelacije

33. U odgovorima na apelacije Sud BiH je istakao da su navodi iz apelacija u potpunosti neosnovani jer su u postupku pred prvostepenim sudom i u odnosu na prvoapelanta i drugoapelanta nesporno utvrđene sve činjenice i svi dokazi brižljivo ocijenjeni i pojedinačno i u vezi sa drugim dokazima. Osim toga, Sud BiH je naveo da su dokazi koji su pribavljeni na osnovu međunarodne pravne pomoći pribavljeni u skladu sa odredbama ZKPBiH i odgovarajućih, u osporenim presudama poimenično navedenih, međunarodnih sporazuma i konvencija.

34. U odgovoru na apelacije Tužilaštvo BiH je istaklo da navode iz obje apelacije smatra neosnovanim jer nisu potkrijepljeni nikakvim dokazima ni argumentima, te da apelacije treba odbiti.

V. Relevantni propisi

35. U **Zakonu o krivičnom postupku BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 12/09 i 16/09) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) *Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.*

(2) *Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.*

Član 14.

Jednakost u postupanju

Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju, kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo Suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 281.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak da li je neka činjenica dokazana.

Član 407.

Opća odredba

Međunarodna krivičnopravna pomoć pruža se prema odredbama ovog zakona, ukoliko zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom nije nešto drugo određeno.

Član 408.

Upućivanje molbe za pravnu pomoć

Molbe Suda, odnosno tužioca, za pravnu pomoć u krivičnim predmetima dostavljaju se inostranim organima diplomatskim putem, tako što Sud, odnosno tužilac, molbe dostavlja nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

36. U Evropskoj konvenciji o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima od 20. aprila 1959. godine („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori” broj 4/05) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1.

Strane ugovornice se obavezuju da, prema odredbama ove Konvencije, pružaju jedna drugoj najširu moguću pravnu pomoć u svakom postupku koji se odnosi na krivična djela

čije se krivično gonjenje, u trenutku kad je zatražena pomoć, ubraja u nadležnost sudskih organa strane moliteljice.

Član 3. stav 1.

Zamoljena strana će, u skladu sa načinima koje predviđa njeno zakonodavstvo, izvršiti zamolnice koje se odnose na krivični predmet koji joj budu uputili sudski organi strane moliteljice, a koje se odnose na obavljanje istražnih radnji ili dostavljanje dokaznog materijala, dosjea ili dokumenata.

VI. Dopustivost

37. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

38. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

39. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog vijeća broj X-KŽ-06/190 od 21. maja 2007. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu prvoapelant je primio 6. jula 2007. godine a apelaciju je podnio 2. augusta 2007. godine. Drugoapelant je osporenu presudu primio 21. juna 2007. godine, a apelaciju je podnio 17. augusta 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nisu očigledno (*prima facie*) neosnovane, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive.

40. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

41. Prvoapelant osporava navedenu presudu tvrdeći da su mu tom presudom povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije, člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

42. Drugoapelant osporava navedenu presudu tvrdeći da mu je tom presudom povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

43. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

44. Član 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivnja po zakonu ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

[...]

d. da ispituje svjedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se osiguraju prisustvo i saslušanje svjedoka u njegovu korist pod istim uvjetima koji važe za one koji svjedoče protiv njega.

45. Prvoapelant i drugoapelant smatraju da im je pravo na pravično suđenje povrijeđeno zbog toga što je Sud BiH uslijed pogrešne ocjene dokaza nepotpuno i pogrešno utvrdio činjenično stanje i da je, s tim u vezi, povrijedio principe presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*. Prvoapelant i drugoapelant smatraju i da su izreke i obrazloženja osporenih presuda kontradiktorni, te da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

46. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01).

Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima. Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan na način koji zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

47. Prvoapelant i drugoapelant navode da su organi Švedske, Danske i Velike Britanije u postupku protiv njih na nezakonit način pribavili dokaze. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda da njegov zadatak nije da daje svoju ocjenu o prihvatljivosti dokaza umjesto domaćih sudova, iako može ispitivati način na koji se s tim dokazima postupalo kao bitnim elementom pri odlučivanju da li je suđenje bilo pravično, te su tako pravila o dokazima uglavnom pitanje za domaće sudove. U odnosu na iznesene navode, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava da prihvatanje nezakonito dobijenih dokaza ne predstavlja samo po sebi kršenje člana 6. Evropske konvencije, ali je Evropski sud u predmetu *Schenk protiv Švicarske* utvrdio da to može da dovede do nepravličnosti, zavisno od činjenica konkretnog predmeta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Schenk protiv Švicarske*, presuda od 12. jula 1988. godine, broj predstavke 1086/84, serija A-140, stav 49). U ovoj odluci Evropski sud je izrazio stav da član 6. Evropske konvencije ne sadrži niti jedno pravilo koje regulira pitanje prihvatljivosti dokaza, nego da je to pitanje u isključivoj nadležnosti domaćeg zakonodavstva, te da, u skladu sa navedenim, prihvatanje nezakonitih dokaza ne znači samo po sebi povredu člana 6. Evropske konvencije, da Evropski sud ispituje postupak kao cjelinu, odnosno da li su sudovi, korištenjem tog nezakonitog dokaza, lice lišili prava na pravično suđenje, te da se posebno ocjenjuje da li je taj nezakoniti dokaz bio jedini dokaz na kojem su sudovi zasnivali svoju odluku.

48. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH u osporenim presudama na detaljan način obrazložio kako je i zašto pribavio navedene dokaze, te se pri tome pozvao na relevantne odredbe ZKPBiH i međunarodne dokumente relevantne za konkretan slučaj. Ustavni sud zapaža da su sudovi u osporenim presudama detaljno odgovorili na prigovore apelanata u vezi sa zakonitošću dokaza, naglašavajući da su ti dokazi prikupljeni u skladu

sa odredbama ZKPBiH i da predstavljaju pravno valjane dokaze, iz čega proizlazi da i nije riječ o nezakonito pribavljenim dokazima. S tim u vezi, sa aspekta pravičnosti postupka, Ustavni sud zapaža da su ovi dokazi izvedeni na javnoj raspravi, da su apelanti imali mogućnost da ih osporavaju i da im suprotstave vlastite dokaze.

49. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju proveden obiman dokazni postupak u kojem su saslušani brojni svjedoci, uključujući i prvoapelanta i drugoapelanta, te izvedeni i drugi brojni dokazi navedeni u presudama. Ustavni sud, također, primjećuje da je Sud BiH analizirao sve izvedene dokaze, te da je o svojim zaključcima dao obrazloženja koja u cijelosti zadovoljavaju kriterije i standarde prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

50. Osim toga, Ustavni sud smatra da se navodi o kršenju principa presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo* vezuju isključivo za utvrđeno činjenično stanje i sudsku ocjenu dokaza, jer, u vezi s tim navodima, prvoapelant i drugoapelant nisu ponudili bilo kakvu drugu argumentaciju kojom bi se poštivanje ovih principa, eventualno, moglo dovesti u pitanje. S tim u vezi, Ustavni sud navode prvoapelanta i drugoapelanta o povredi prava iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije smatra neosnovanim.

51. U vezi sa navodima prvoapelanta i drugoapelanta o tome da u postupku nisu tretirani na isti način kao i suprotna strana, Ustavni sud ukazuje na svoju raniju jurisprudenciju prema kojoj član 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije ne daje stranci neograničeno pravo da saslušava svjedoke pred sudom i predlaže izvođenje drugih dokaza. Ustvari, na redovnom sudu je da ocijeni da li bi izjave predloženih svjedoka ili izvođenje drugih predloženih dokaza bili relevantni za odlučivanje u konkretnom slučaju. Sud koji vodi postupak mora imati određenu diskreciju o ovim pitanjima, a iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije slijedi da stranka u postupku ne može imati prednost u odnosu na drugu stranu u pogledu mogućnosti da iznese dokaze (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 6/02, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 24/02).

52. U tom smislu, Ustavni sud zapaža da ni prvoapelant ni drugoapelant nisu ponudili argumente ili dokaze na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da je princip ravnopravnosti stranaka pred sudom na bilo koji način prekršen. Ustavni sud primjećuje da iz osporenih presuda proizlazi da su i prvoapelant i drugoapelant imali mogućnost da u postupku pred nadležnim sudom ispituju svjedoke, predlažu i izvode dokaze u svoju korist, te ispituju i osporavaju dokaze Tužilaštva BiH, što su i koristili. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju ništa ne ukazuje na to da je prvoapelantu i drugoapelantu na bilo koji način onemogućeno da ravnopravno učestvuju u postupku, odnosno da izvode svoje dokaze i ispituju dokaze suprotne strane. Stoga, Ustavni sud smatra da su navodi

prvoapelanta i drugoapelanta o povredi prava iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije neosnovani.

53. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su navodi prvoapelanta i drugoapelanta o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije neosnovani.

Pravo na privatni i porodični život

54. Prvoapelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije jer je „na period od četiri godine odvojen od svoje porodice koja je njegovim upućivanjem na izvršenje kazne zatvora ostala i bez sredstava za život”.

55. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da u demokratskim društvima izvršenje kazne zatvora koja je propisana zakonom i izrečena u zakonom propisanom postupku, samo po sebi, ne dovodi u pitanje pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana 8. Evropske konvencije. Svakako, izvršenje kazne zatvora može, u određenim okolnostima, dovesti u pitanje poštivanje ovog prava, npr., ako se apelantu tokom izvršenja kazne zatvora neopravdano onemogućava kontakt sa porodicom ili na drugi način, ali to nije predmet ove apelacije. Stoga, Ustavni sud smatra da su prvoapelantovi navodi o kršenju prava na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije neosnovani.

VIII. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d. Evropske konvencije kada su sudovi obrazložili da su dokazi protiv apelanata prikupljeni putem međunarodne pravne pomoći prema odredbama ZKPBiH i Evropske konvencije o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima, te kada nema ništa što u vezi sa korištenjem tih dokaza dovodi u sumnju pravičnost postupka u cjelini. Također, nema povrede prava na pravično suđenje kada su sudovi svoje odluke detaljno i jasno obrazložili i kada je osuđujuća presuda zasnovana na dokazima izvedenim na glavnom pretresu na kojem je prvoapelantu i drugoapelantu omogućeno da ravnopravno učestvuju u postupku, odnosno da izvode svoje dokaze i ispituju dokaze suprotne strane.

57. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prvoapelantovog prava na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8.

Evropske konvencije zbog činjenice da će izvršenjem kazne zatvora koja je propisana zakonom i koja mu je izrečena pravosnažnom sudskom presudom u zakonom propisanom postupku biti odvojen od porodice.

58. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

59. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 2568/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Nove Rajaka podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Fe-
deracije Bosne i Hercegovine broj
070-0-Kžk-07-000010 od 18. lipnja
2007. godine

Odluka od 14. travnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2568/07**, rješavajući apelaciju **Nove Rajaka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 14. travnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Nove Rajaka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kžk-07-000010 od 18. lipnja 2007. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Novo Rajak (u daljnjem tekstu: apelant) iz Višegrada, kojeg zastupa Zufer Pjano, odvjetnik iz Goražda, podnio je 14. rujna 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Kžk-07-000010 od 18. lipnja 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Tužiteljstva Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Federalno tužiteljstvo) i Kantonalnog tužiteljstva Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatražena je 10. listopada 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Kantonalno tužiteljstvo je dostavilo odgovor 22. listopada 2007. godine, Vrhovni sud 25. listopada 2007. godine, Federalno tužiteljstvo 29. listopada 2007. godine, a Kantonalni sud 9. studenoga 2007. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 21. siječnja 2010. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Kantonalnog suda broj K-53/04 od 27. studenoga 2006. godine apelant je proglašen krivim za počinjeno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. u vezi sa člankom 22. preuzetog Kaznenog zakona SFRJ (u daljnjem tekstu: KZSFRJ). Apelant je na temelju članka 41. stavak 1. istog zakona osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 14 godina. Apelantu je u kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 15. ožujka 2004. godine do 4. svibnja 2005. godine i od 27. studenoga 2006. godine pa do pravomoćnosti presude a najdulje dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u toj presudi. Dalje, osobe poblize navedene u izreci su navedenom presudom sa imovinskopравnim zahtjevom upućene na parnicu. Osim toga, apelant je na temelju odredbi članka 202. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) oslobođen dužnosti plaćanja troškova kaznenog postupka.

7. U postupku pred Kantonalnim sudom, nakon što su saslušani brojni svjedoci, utvrđeno je da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret iz svih šest točaka optužnice. U postupku je utvrđeno da je apelant u tijeku rata bio pripadnik rezervnog sastava Milicije Republike Srpske. Dalje, utvrđeno je da je apelant sam i zajedno sa drugim pripadnicima Milicije i srpskih oružanih snaga na širem području općine Višegrad, među kojima su sela i zaseoci Crni Vrh, Donja i Gornja Crnča, Donja i Gornja Lijeska, Kabernik i druga mjesta, odvodio i zatvarao civilno nesrpsko stanovništvo. Osim toga, utvrđeno je da je apelant mučio i zlostavljao nesrpsko civilno stanovništvo, te da je sa

tim civilima nečovječno postupao, na način i metodama koje ne opravdavaju upotrebu sredstava (kao što su, između ostalog, oružje, palice i batinanje). Navedenim sredstvima je ostvarivan zabranjeni cilj - nanošenje velikih patnji i narušavanje zdravlja i tjelesnog integriteta ličnosti. S tim u vezi, utvrđeno je da je apelant zastrašivao nesrpsko civilno stanovništvo prijetnjom oružjem i pucanjem iz oružja iznad glava civila i krovova kuća prilikom njihovog progona i razdvajanja. Utvrđeno je da je apelant odveo i žensku civilnu osobu na vojne barikade.

8. Dalje, u prvostupanjskom postupku je utvrđeno i da je apelant nezakonito lišavao slobode civile, budući da nije postojala opravdana sumnja da su osobe koje su lišene slobode učinile neko djelo ili predstavljale konkretnu opasnost za silu koja ih drži. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da je u okviru nezakonitog lišavanja slobode civila apelant iznuđivao iskaze i informacije upotrebom fizičke sile. Imajući u vidu apelantovu poziciju i utjecaj na ostale pripadnike rezervnog sastava milicije i vojske, Kantonalni sud je utvrdio da apelant nije spriječio nego, naprotiv, svojom prisutnošću, odnosno paljenjem kuća, doprinio uništavanju imovine civila nesrpske nacionalnosti. Osim toga, apelant je u okviru planske akcije predvodio grupu naoružanih i uniformiranih pripadnika oružanih snaga, te s tom grupom izvršio napad na nebranjeno selo Kabernik.

9. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je zaključio da sve činjenice ukazuju na to da je apelant bio svjestan da njegove radnje imaju za posljedicu nanošenje velikih patnji i narušavanje zdravlja i tjelesnog integriteta ličnosti i nestanak civila lišenih slobode tako da neki ni do danas nisu pronađeni. Kantonalni sud je naveo da je nesporno da je apelant sve navedene radnje svjesno i smišljeno poduzimao i htio. Prema obrazloženju Kantonalnog suda, taj sud je do ovakvog zaključka došao na temelju brojnosti radnji i civila prema kojima je apelant inkriminirane radnje poduzimao tijekom oružanog sukoba u BiH i to na širem području općine Višegrad koje je bilo pod kontrolom srpske vojske. Prema zaključku Kantonalnog suda, nesporno je da navedene radnje prema svom sadržaju predstavljaju i kršenje međunarodnog humanitarnog prava.

10. Na temelju svega navedenog, Kantonalni sud je utvrdio da je apelant predmetnim radnjama prekršio odredbe članka 3. stavak 1. točka (a) i članka 27. IV. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata, te članka 75. stavak 2. točka (a) i članka 85. stavak 3. točka (a) Dopunskog protokola uz Ženevsku konvenciju o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da su se u apelantovim radnjama stekla sva bitna obilježja bića kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. u vezi sa člankom 22. preuzetog KZSFRJ, te ga je proglasio krivim za navedeno kazneno djelo.

11. Dalje, Kantonalni sud je obrazložio da je prilikom odmjeravanja kazne apelantu kao olakšavajuće okolnosti ocijenio i imao u vidu apelantovo držanje pred sudom, njegovu dotadašnju neosudivanost, te činjenicu da je apelant u predmetnom razdoblju nekim civilima i pomagao. Kantonalni sud je, također, naveo da je kao otežavajuću okolnost ocijenio brojnost radnji i broj civila prema kojima je apelant u kratkom razdoblju poduzimao navedene radnje što je kao posljedicu imalo da neke osobe za kojima oštećeni tragaju ni do danas nisu pronađene. Uzevši sve to u obzir, Kantonalni sud je apelantu izrekao zatvorsku kaznu od 14 godina.

12. U obrazloženju presude Kantonalni sud je, također, naveo da nije prihvatio prijedlog obrane da se u tijeku postupka pročita iskaz umrlog svjedoka Milana Josipovića koji je taj svjedok dao pred drugim pretresnim vijećem kao ni ovjerenu pismenu izjavu tog svjedoka koja je dana pred nadležnim općinskim tijelom 8. kolovoza 2005. godine. Kao razlog za odbijanje ovog prijedloga Kantonalni sud je naveo da se u ovom slučaju ne radi o izuzetku koji je predviđen člankom 288. ZKPFBiH.

13. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da je prilikom izrade presude, ne ulazeći u pravnu kvalifikaciju djela, na temelju utvrđenih činjenica koje su rezultat provedenih dokaza, u interesu i za korist optuženog, prilagodio izreku presude u odnosu na točke jedan, četiri i sedam optužnice na način pobliže naveden u presudi.

14. Protiv navedene presude apelant je izjavio priziv Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je Rješenjem broj 070-0-Kž-07-000146 od 12. travnja 2007. godine priziv uvažio, ukinuo prvostupanjsku presudu i odredio da se održi pretres pred Vrhovnim sudom. U obrazloženju rješenja je navedeno da su utemeljeni prizivni navodi kojima se ukazuje na to da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka kada je na stranici 30. pasus 5. navedene presude prilikom izrade presude izvršio izmjene u izreci presude. S tim u vezi je Vrhovni sud istakao da prizivni navodi opravdano dovode u pitanje ovlast suda da prilikom izrade presude mijenja izreku presude koja je javno objavljena 27. studenoga 2006. godine jer iz obrazloženja same presude proizlazi da je sud prilikom njezine izrade izvršio određene intervencije u činjeničnom opisu presude. U vezi s tim, Vrhovni sud je naveo da su izmjene presude nesporno izvršene u fazi pisanja presude, čime je prvostupanjski sud povrijedio apelantovo pravo na obranu i time počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 312. stavak 1. točka (d) ZKPFBiH. Osim toga, Vrhovni sud je istakao da je irelevantna okolnost je li intervencija u činjeničnom opisu objavljene presude obavljena u apelantovu korist ili na njegovu štetu jer sud svoju odluku može donijeti isključivo u tijeku vijećanja i glasanja, kako je to predviđeno člankom 293. ZKPFBiH. Vrhovni sud je, također, naveo da svaka intervencija u presudi nakon vijećanja i glasanja predstavlja grubo kršenje prava na obranu.

15. Dalje, u obrazloženju rješenja Vrhovni sud je naveo i da prizivni navodi utemeljeno dovode u pitanje i pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na točku četiri izreke prvostupanjske presude. Vrhovni sud je istakao da je, s obzirom na to da se u tom dijelu presude prvostupanjski sud pri razmatranju toga je li optuženi počinio kazneno djelo za koje je proglašen krivim pozivao na iskaz Mule Mulaomerović, majke Mustafe Mulaomerovića, ta svjedokinja svjedočila na način koji nije dao temelj za zaključak prvostupanjskog suda o apelantovoj krivnji. S tim u vezi, Vrhovni sud je zaključio da se u tom dijelu „činjenično stanje prvostupanjske presude čini pogrešno i nepotpuno utvrđeno”.

16. Postupajući prema navedenom rješenju, Vrhovni sud je 18. lipnja 2007. godine održao pretres. Na navedenom pretresu izvedeni su dokazi čitanjem iskaza svjedoka koji su dati na glavnom pretresu održanom pred Kantonalnim sudom. Osim toga, izvršen je i uvid u ostale izvedene dokaze pred Kantonalnim sudom.

17. Nakon održanog pretresa, Vrhovni sud je donio Presudu broj 070-0-Kžk-07-000010. Navedenom presudom apelant je proglašen krivim za počinjeno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. u vezi sa člankom 22. KZSFRJ i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od osam godina u koju je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru. Osim toga, navedenom presudom je, na temelju članka 298. točka (d) ZKPFBiH, odbijena optužba protiv apelanta vezana za fizičko zlostavljanje, hapšenje i zatvaranje osoba pobliže navedenih u presudi, koje se desilo u lipnju i kolovozu 1995. godine. Apelant je, također, oslobođen dužnosti naknade troškova kaznenog postupka, a u presudi poimenično navedeni oštećeni su sa imovinskopравnim zahtjevom upućeni na parnicu.

18. U obrazloženju presude je navedeno da je Vrhovni sud utvrdio da je apelant zajedno sa pripadnicima srpskih oružanih formacija navedenim u presudi počinio radnje koje su mu stavljene na teret pod točkom jedan izreke presude. S tim u vezi, navedeno je da se takav zaključak temelji na iskazima svjedoka optužbe, poimenično nabrojanih u presudi koji su, kako je obrazloženo, bili neposredni očevici i sudionici predmetnih događaja. Osim toga, Vrhovni sud je istakao da su pojedina svjedočenja svjedoka optužbe potvrđena i iskazima svjedoka obrane pobliže navedenih u presudi. Naime, Vrhovni sud je istakao da je na temelju iskaza svjedoka Nezira Mešića, koji je sakriven u grmlju sve promatrao, i Zijada Kahrimana, koji je tom prilikom bio zarobljen, nesporno utvrđeno da je apelant osobno vodio grupu od sedam do deset pripadnika oružanih srpskih formacija koji su iz pravca sela Donja Lijeska pod prijetnjom oružja sa igrališta u tom selu sa sobom povelili grupu od 15 do 20 mladića Bošnjaka. Dalje, utvrđeno je da je zarobljenima naloženo da legnu na zemlju gdje su ih apelant i ostali iz grupe pod prijetnjom oružja tukli i ispitivali, te da je nesporno da su navedenoj oružanoj formaciji naređenja dolazila od apelanta.

19. Osim toga, utvrđeno je da je apelant tada osobno lišio slobode svjedoka Adila Čakala na način поближе naveden u presudi. Nakon toga, apelant je naredio i izvršio grupiranje i izdvajanje zarobljenih mladića tako da je grupu koju su činila šestorica mladića (među kojima je bio i Zijad Kahriman) udarajući policijskom palicom odveo u pravcu sela Šabanije. Osim toga, Vrhovni sud je utvrdio da je apelant zajedno sa ostalim pripadnicima oružane formacije zlostavljao osobe navedene u presudi na način i sredstvima također detaljno navedenim u presudi, te da su učinjene radnje osim u navedenom selu poduzimane i u stanici milicije u Višegradu.

20. Dalje, Vrhovni sud je istakao da su činjenični navodi iz točke dva osuđujućeg dijela izreke utvrđeni na temelju detaljnog iskaza svjedoka Suvada Dolovca, Mirsada Topalića i Gorana Trifkovića. Naime, Vrhovni sud je istakao da je nesporno utvrđeno da je apelant zajedno sa poimenično navedenim pripadnicima srpske oružane formacije sudjelovao u hapšenju svjedoka Suvada Dolovca i njegovog brata. Utvrđeno je da je tom prilikom iz kuće uz upotrebu vatrenog oružja ova grupa istjerala majku, djecu i snahu Suvada Dolovca, koja je tada bila trudna, i držali ih opkoljene ispred kuće. Apelant i ostali su nakon toga odveli Suvada Dolovca i njegovog brata u jednu prostoriju gdje su uz konstantno premlaćivanje ispitivani pa su ih nakon toga odvezli u stanicu milicije u Višegrad. U stanici milicije su bili i ostali zarobljenici čija su imena navedena u presudi. Utvrđeno je i da je apelant Suvadu Dolovcu garantirao da će on i brat ostati živi ali da im nije mogao garantirati da neće biti fizički zlostavljani.

21. Vrhovni sud je, dalje, istakao da su činjenični navodi iz točke četiri izreke predmetne presude utemeljeni na iskazima svjedoka poimenično navedenih u presudi. Naime, na temelju iskaza tih svjedoka utvrđeno je da je oružana grupa, čiji je član bio i apelant, pucajući u zrak dovela bošnjačko stanovništvo u selo Kabernik kao živi štit pozivajući stanovništvo tog sela da izađe iz kuća. U navedenom živom štitu se nalazio i svjedok Ešref Mulaomerović za kojeg je utvrđeno da je uspio pobjeći u šumu gdje se krio nekoliko dana i odakle je vidio paljenje kuća u selu. Navedeni svjedok je vidio i odvođenje svog brata Mustafe. S tim u vezi, Vrhovni sud je naveo da je na temelju iskaza svjedokinje Mule Mulaomerović utvrđeno da apelant nije uhapsio i odveo njezinog sina Mustafu već da su to učinile druge osobe.

22. Vrhovni sud je u obrazloženju presude istakao da je na temelju iskaza ostalih svjedoka utvrđeno da je apelant sudjelovao i u hapšenju i zlostavljanju i drugih osoba поближе navedenih u presudi, te da su se hapšenja i zlostavljanja odvijala u fabrici „Terpentin” i osnovnoj školi u selu Donja Lijeska koja je bila pretvorena u stanicu milicije.

23. Dalje, Vrhovni sud je naveo da se zaključak o tome da je apelant izvršio kaznenopravne radnje navedene u točki pet izreke presude temelji na iskazima svjedokinje Ajke Užičanin. Naime, u presudi je navedeno da je svjedokinja potvrdila da je krajem svibnja i u tijeku lipnja 1992. godine apelant bio pripadnik oružane formacije koja je, između ostalih, uhapsila i njezinog muža i oca i da je 30-ak uhapšenih odvedeno u osnovnu školu u selu Orahovica, nakon čega je apelant jednu grupu uhapšenih odveo u pravcu sela Kabernik. Osim toga, utvrđeno je da su tada žene i djeca odvojeni od muškaraca, te da su muškarci odvedeni u fabriku „Terpentin”, a žene i djeca u Crveni križ. Prema svjedokinjinim navodima, tada su nestali njezin otac i još nekoliko osoba navedenih u presudi.

24. Vrhovni sud je obrazložio da su činjenični navodi vezani za događaje iz lipnja 1992. godine iz točke šest izreke utemeljeni na iskazima svjedoka optužbe Razije Halilović i Mirsade Tabaković, te svjedoka obrane Miodraga Ivanovića. Naime, utvrđeno je da je oružana formacija, čiji je član bio i apelant, tom prilikom sa kamiona na trgu u Višegradu, u koji su pod oružanom prijetnjom bili uvedeni civili, „skinula” sina svjedokinje Razije Halilović. Utvrđeno je i da su civili uvedeni u još šest autobusa. Vrhovni sud je utvrdio da se nakon toga svjedokinjinom sinu gubi svaki trag, ali da apelant nije bio osoba koja ga je odvela. Vezano za ovaj događaj, utvrđeno je i da je tom prilikom apelant pomogao uhapšenima u nabavci cigara i hrane.

25. Imajući u vidu navedeno, Vrhovni sud je zaključio da je nesporno da su se u radnjama koje je apelant poduzimao, na način i u vrijeme utvrđeno u postupku, stekla sva obilježja bića kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koje mu je stavljeno na teret. Osim toga, Vrhovni sud je naveo da su počinjene radnje suprotne odredbama članka 3. stavak 1. i čl. 27. i 28. Ženevske konvencije o zaštiti civilnog stanovništva za vrijeme rata i čl. 75. stavak 2. točka (a) i 85. stavak 3. točka (a) Prvog dopunskog protokola uz Ženevsku konvenciju o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba. S tim u vezi, Vrhovni sud je proglasio apelanta krivim za počinjeno navedeno kazneno djelo i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od osam godina, uzimajući pri tome u obzir olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje su detaljno navedene u presudi.

26. Vrhovni sud je, također, istakao da je, ocjenjujući iskaze saslušanih svjedoka, u obrazloženju detaljno obrazložio zašto neke od iskaza smatra vjerodostojnim a neke ne. Vrhovni sud je naveo da u tijeku postupka nije stekao utisak da su svjedoci imali namjeru neopravdano inkriminirati apelanta. S tim u vezi je Vrhovni sud naveo da određeni svjedoci nisu željeli teretiti apelanta za radnje koje nisu osobno vidjeli (odvođenje sina Mule Mulaomerović, fizičko zlostavljanje drugih osoba i slično). Pri tom je Vrhovni sud naveo da u nekim iskazima, također, postoje izvjesna odstupanja vezana za isti događaj, što je, prema mišljenju Vrhovnog suda, i logično, budući da se radi o velikom broju radnji

koje su se dešavale kontinuirano u dužem razdoblju i u kojima je sudjelovao veliki broj osoba koje nisu u svakom momentu bile prisutne na svim mjestima. Vrhovni sud je naveo da je, npr., u stanici milicije u Višegradu postojalo više prostorija i više etaža na kojima su bile zatočene pritvorene osobe iz čega je proizašlo da nisu svi mogli imati saznanja o apelantovom ponašanju prema svim zatočenim osobama i u svim događajima.

27. Vrhovni sud je istakao da nije prihvatio iskaze svjedoka koji su u tijeku postupka svjedočili tako što su izjavili da apelant nije sudjelovao u izvršenju predmetnih radnji budući da se nesporno radilo o svjedocima koji su željeli prikriti apelantove radnje. Osim toga, prema navodu Vrhovnog suda, nesporno je da su ti svjedoci i sami bili sudionici predmetnih dešavanja i da bi suprotnim svjedočenjem inkriminirali i sami sebe.

28. Dalje, Vrhovni sud je naveo da je odbio prijedlog apelantovog branitelja za ponovno saslušanje svjedoka pobliže navedenih u presudi, koji su u tijeku ranijeg postupka pred Kantonalnim sudom saslušavani i više puta. Prema navodima Vrhovnog suda, apelantova obrana je imala mogućnost za direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje spomenutih svjedoka, a nije dostavila nikakve konkretne razloge zbog kojih bi bilo potrebno njihovo ponovno ispitivanje. Vrhovni sud je naveo da nije ispitao svjedoke Branislava Markovića i Junuza Tufekčića jer je apelantova obrana odustala od usvojenog prijedloga za njihovo saslušanje.

29. Dalje, Vrhovni sud je obrazložio da je predmetnu optužnicu Kantonalnog tužiteljstva u Goraždu protiv apelanta potvrdio sudac za prethodno saslušanje Kantonalnog suda u Goraždu. Nakon toga, optužnicu je preuzelo Kantonalno tužiteljstvo u Sarajevu i sadržavala je šest kaznenopravnih radnji koje su ulazile u sastav kaznenog djela iz članka 142. stavak 1. KZSFRJ. Vrhovni sud je naveo da je predmetna optužnica upućena tužitelju Međunarodnog suda za ratne zločine u Hagu koji je, sukladno tada važećim pravilima Rimskog sporazuma, dao svoju ocjenu utemeljenosti vođenja kaznenog postupka protiv apelanta. Prema navodu Vrhovnog suda, Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine je nakon toga u okviru svojih ovlasti donijelo odluku o ustupanju kaznenog postupka za šest navedenih kaznenopravnih radnji Kantonalnom tužiteljstvu u Sarajevu. Dalje, Vrhovni sud je istakao da je nakon ustupanja postupka optužni akt izmijenjen tako da su apelantu na teret stavljene još dvije kaznenopravne radnje. Navedene radnje, prema navodu Vrhovnog suda, nisu bile predmet ocjene, odnosno davanja suglasnosti ni Ureda tužitelja Međunarodnog suda niti Tužiteljstva Bosne i Hercegovine.

30. Imajući u vidu navedeno, Vrhovni sud je istakao da, suprotno mišljenju Kantonalnog suda iznesenom u ranijem postupku protiv apelanta, smatra da se događaji koji su se desili 1995. godine ne mogu vezati za događaje iz 1992. godine, te da se u konkretnom slučaju

ne radi o produženom kaznenom djelu. Naime, Vrhovni sud je istakao da se ne može zaključiti da se vremenska razlika od preko tri godine između kaznenopravnih radnji za koje je podnesena optužba i naknadno dodanih radnji smatra vremenskim kontinuitetom u izvršenju. S tim u vezi, Vrhovni sud je naveo da u konkretnom slučaju nedostaje objektivan uvjet za izvođenje zaključka da se radi o produženom kaznenom djelu. Osim toga, Vrhovni sud je istakao da proširenje optužbe nije pregledao niti Ured tužiteljstva Međunarodnog suda u Hagu niti Posebni odjel za ratne zločine Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, što znači da u tom pogledu nema odobrenja nadležnog tijela.

31. Imajući u vidu navedeno, Vrhovni sud je u odnosu na dvije dodane točke optužnice, prema odredbama članka 298. točka (d) ZKPFBiH, donio presudu kojom je optužba u tom dijelu odbijena.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

32. Apelant smatra da mu je pobijanom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Povredu navedenog prava apelant vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju jer je Vrhovni sud izveo pogrešnu ocjenu dokaza. Naime, apelant smatra da je Kantonalni sud utvrdio da nije počinio određene radnje koje mu je Vrhovni sud i uz takvo utvrđenje stavio na teret u ponovljenom postupku u kojem nisu posebno izvođeni dokazi već čitane izjave svjedoka iz postupka pred Kantonalnim sudom. Kao dokaz svojih tvrdnji, apelant navodi da je svjedokinja Mula Mulaomerović izjavila da nije odveo njezinog sina, a Vrhovni sud je, prema apelantovoj tvrdnji, njega proglasio krivim za odvođenje. Dalje, apelant navodi da nije utvrđeno ni da je on odveo Enesa Halilovića a sud mu je stavio na teret i tu radnju. Osim toga, apelant navodi da su svjedoci Adil Čakar i Suvad Dolovac potvrdili da nije ulazio u pritvorsku jedinicu niti da je odveo Safeta Tvrtkovića, a Vrhovni sud je, prema apelantovim navodima, ipak apelantu stavio na teret te radnje i proglasio ga krivim za te radnje. Apelant smatra da mu je Vrhovni sud stavio na teret i da je „napravio celofansku omču i vezao uhapšenu osobu iako iz iskaza svjedoka Zijada Kahrimana proizlazi da on to nije učinio”.

33. Osim toga, apelant smatra da je Vrhovni sud pogrešno primijenio procesno pravo jer je neutemeljeno odbio njegov zahtjev za ponovno ispitivanje svjedoka koji su saslušani u postupku pred Kantonalnim sudom. Apelant tvrdi da Vrhovni sud nije stvarno izvodio dokaze čitanjem iskaza svjedoka već je samo konstatirao da se čitaju njihove izjave.

b) Odgovor na apelaciju

34. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je istakao da su apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje neutemeljeni i da apelaciju treba odbiti. Vrhovni sud smatra da su apelant i njegovi branitelji imali priliku na pretresu pred Kantonalnim sudom ispitati sve pozvane svjedoke, te da su imali mogućnosti pobiti njihove izjave. Osim toga, Vrhovni sud navodi da je činjenično stanje utvrđeno na temelju ocjene svakog dokaza pojedinačno i u vezi sa svim ostalim dokazima i da je za razloge koji su ga rukovodili pri donošenju pobijane presude dao sva potrebna obrazloženja i da je opisao proces njihove ocjene.

35. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud nije dao poseban odgovor na navode apelacije, već je kronološkim redom opisao tijek cjelokupnog postupka protiv apelanta.

36. U odgovoru na apelaciju Federalno tužiteljstvo je istaklo da smatra da niti jedan od navoda iz apelacije nije utemeljen niti je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje. Federalno tužiteljstvo je predložilo da Ustavni sud odbije apelantovu apelaciju kao neutemeljenu jer je Vrhovni sud postupak vodio sukladno odgovarajućim odredbama ZKPFBiH i uz primjenu odgovarajućih odredaba preuzetog KZSFRJ.

37. U odgovoru na apelaciju Kantonalno tužiteljstvo je navelo da smatra da u postupku nisu povrijeđena apelantova prava. Kantonalno tužiteljstvo je navelo da se ne može izjasniti na neke od navoda budući da se radi o navodima koji se odnose na odluku sudskog vijeća koje je i nadležno za donošenje odluka.

V. Relevantni propisi

38. U **Kaznenom zakonu SFRJ** („Službeni list SFRJ” br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89 i 3/90, te „Službeni list RBiH” br. 2/92 i 6/92) relevantna odredba glasi:

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Članak 142.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu čine ubojstva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja;

raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarođivanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisiljavanje na prostituciju ili silovanja; primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protuzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrano suđenje; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njezinoj obavještajnoj službi ili administraciji; prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskacije imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protuzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protuzakonito izdavanje novca ili tko izvrši neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

39. U Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine relevantne odredbe glase:

Članak 3.

U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriju jedne od visokih stranaka ugovornica, svaka od strana u sukobu bit će dužna primjenjivati bar sljedeće odredbe:

1. Prema osobama koje ne sudjeluju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe onesposobljene za borbu uslijed bolesti, rana, lišenja slobode ili zbog bilo kojeg drugog uzroka, postupat će se u svakoj prilici čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije utemeljene na rasi, boji kože, vjeri ili uvjerenju, spolu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kojem drugom sličnom mjerilu.

S tim ciljem zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim osobama sljedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubojstava, osakaćenja, svireposti i mučenja;

[...]

Članak 27. stavak 1.

Zaštićene osobe imaju pravo, u svakoj prilici, na poštivanje svoje ličnosti, svoje časti, svojih obiteljskih prava, svojih vjerskih uvjerenja i obreda, svojih navika i svojih običaja. S njima će se u svako doba postupati čovječno i one će naročito biti zaštićene od svakog čina nasilja ili zastrašivanja, od uvreda i javne radoznalosti.

40. U **Prvom dopunskom protokolu uz Ženevsku konvenciju o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba** relevantne odredbe glase:

Članak 75. stavak 2. točka (a)

Sljedeća djela jesu i ostaju zabranjena u svako doba i na svakom mjestu, bilo da su ih učinili civilni ili vojni predstavnici:

a) nasilje nad životom, zdravljem ili fizičkim ili mentalnim blagostanjem ljudi naročito:

- (i) ubojstvo;*
- (ii) mučenje svake vrste, fizičko ili mentalno;*
- (iii) tjelesna kazna i*
- (iv) sakaćenje [...]*

Članak 85. stavak 3. točka (a)

Osim teških povreda definiranih u članku 11, sljedeća djela će se smatrati kao teške povrede ovog protokola kad su izvršena namjerno, kršenjem odgovarajućih odredaba ovog protokola, kada su prouzrokovala smrt ili ozbiljne tjelesne ili zdravstvene povrede:

a) napad na civilno stanovništvo ili pojedine civilne osobe [...]

41. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije BiH** („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03 i 28/05) relevantne odredbe glase:

Članak 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 276.

Izvođenje dokaza

(1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.

(2) Osim ako sudac, odnosno vijeće, u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi se na glavnom pretresu izvode sljedećim redom:

- a) dokazi optužbe,*
- b) dokazi obrane,*
- c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi obrane (replika),*

- d) dokazi obrane kao odgovor na pobijanje (duplika),
- e) dokazi čije je izvođenje naložio sudac, odnosno vijeće,
- f) sve relevantne informacije koje mogu pomoći sucu, odnosno vijeću, pri odmjeravanju odgovarajuće kaznenopravne sankcije, ako optuženi bude proglašen krivim prema jednoj ili više točaka optužnice.

Članak 278.

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

[...]

(2) *Ako sudac, odnosno predsjednik vijeća, zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj žele dokazati nemaju značaj za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbit će izvođenje takvog dokaza.*

Članak 296.

Dokazi na kojima se temelji presuda

(1) *Sud temelji presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.*

(2) *Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*

Članak 332.

Pretnes pred vijećem apelacijskog odjela

(1) *Odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostupanjskom postupku shodno se primjenjuju i na pretres pred vijećem apelacijskog odjela.*

(2) *Ako vijeće apelacijskog odjela ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja, iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz članka 276. stavak 2. točka (e) ovog zakona. U tom slučaju njihovi iskazi na pretresu se mogu čitati.*

VI. Dopustivost

42. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

43. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

44. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Kžk-07-000010 od 18. lipnja 2007. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 8. kolovoza 2007. godine a apelacija je podnesena 14. rujna 2007. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

45. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

46. Apelant pobija navedenu presudu tvrdeći da mu je tom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

47. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u vezi sa kaznenim postupkom.

48. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

49. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog toga što je, prema njegovom mišljenju, Vrhovni sud zbog pogrešne ocjene izvedenih dokaza pogrešno utvrdio činjenično stanje. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima. Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način koji zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

50. U vezi sa iznesenim apelacijskim navodima, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju proveden opsežan dokazni postupak u kojem su saslušani brojni svjedoci optužbe i svjedoci obrane i izvršen uvid u zapisnike o ekshumaciji i DNA analizi. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud na pretresu koji je održan pred tim sudom, shodno citiranim zakonskim ovlastima, budući da je ustanovio da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, odlučio da iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje budu prihvaćeni kao dokazni materijal, te su, kako su se za to stekli zakonom postavljeni uvjeti, ti iskazi, nalaz i mišljenje pročitani. Uostalom, apelant se i ne žali da nije mogao ispitati svjedoke čije su izjave pročitane. Osim toga, u odnosu na apelantove navode da je Vrhovni sud postupio suprotno odredbama ZKPFBiH jer je samo konstatirao da se iskazi svjedoka čitaju ali da oni nisu zaista pročitani, Ustavni sud primjećuje da apelant ne nudi nikakve argumente koji bi mogli učiniti vjerojatnim da na pretresu pred Vrhovnim sudom iskazi nisu pročitani, niti to proizlazi iz činjenica predmeta. Osim toga, apelant je, u slučaju da iskazi zaista nisu pročitani, imao mogućnost, prema odredbama članka 332. stavak 1. ZKPFBiH, prema kojima se na pretres pred apelacijskim vijećem primjenjuju odredbe koje važe za glavni pretres pred prvostupanjskim sudom, u tijeku pretresa pred Vrhovnim

sudom podnijeti prigovor što, prema činjenicama iz predmeta, apelant nije učinio. Stoga, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje zbog činjenice da su na pretresu pred Vrhovnim sudom pročitani iskazi svjedoka koji su saslušani u prvostupanjskom postupku u prisutnosti apelanta i njegovog branitelja.

51. U vezi sa apelantovim navodom da je Vrhovni sud pogrešno primijenio procesno pravo jer je neutemeljeno odbio njegov zahtjev za ponovno ispitivanje svjedoka koji su saslušani u postupku pred Kantonalnim sudom, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud odbio prijedlog apelantovog branitelja za ponovno saslušanje svjedoka pobliže navedenih u presudi, koji su u tijeku ranijeg postupka pred Kantonalnim sudom saslušavani i više puta. Ovu svoju odluku Vrhovni sud je obrazložio činjenicom da je apelantova obrana imala mogućnost za direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje navedenih svjedoka, a nije dostavila nikakve konkretne razloge zbog kojih bi bilo potrebno njihovo ponovno ispitivanje. Stoga je, sukladno zakonskim ovlastima, Vrhovni sud zaključio da bi ponovno izvođenje dokaza saslušanjem navedenih svjedoka bilo nesvršishodno. Ustavni sud navedena obrazloženja Vrhovnog suda ne smatra proizvoljnim.

52. U odnosu na apelantove navode da mu je presudom Vrhovnog suda stavljeno na teret odvođenje sina svjedokinje Mule Mulaomerović i Enesa Halilovića, Ustavni sud zapaža da ovi navodi nemaju uporišta u pobijanoj presudi Vrhovnog suda, budući da iz presude nesporno proizlazi da je Vrhovni sud utvrdio da apelant nije odveo ove osobe. Osim toga, nasuprot apelantovim tvrdnjama, Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi i da je to što je apelant odveo Safeta Tvrtkovića i to da je apelant ulazio u spomenutu ćeliju potvrđeno iskazom poimenično navedenih svjedoka. Stoga ni ovi apelantovi navodi ne pokreću niti jedno pitanje u vezi sa pravom na pravično suđenje.

53. Najzad, apelantovi navodi o „koliziji između izjave svjedoka Zijada Kahrimana navedene u presudi Kantonalnog suda i izjave koja je navedena u presudi Vrhovnog suda”, također ne dovode u pitanje poštivanje niti jedne garancije iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Naime, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud uzeo u obzir i na zadovoljavajući način obrazložio određenu koliziju u iskazima pojedinih svjedoka, pri tome uzimajući u obzir prostor i vrijeme kao i brojnost izvršenih radnji i osoba, te da je dao zadovoljavajuće obrazloženje o svojim zaključcima u vezi s tim.

54. Imajući u vidu sve iznesene apelacijske navode, Ustavni sud konstatira da je Vrhovni sud analizirao sve izvedene dokaze, te da je o svojim zaključcima dao obrazloženja koja, prema mišljenju Ustavnog suda, u cijelosti zadovoljavaju kriterije i standarde prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i koja nisu proizvoljna. Osim toga, Ustavni sud smatra da se svi apelantovi navodi suštinski odnose na sudsku

ocjenu dokaza, kojom je nezadovoljan, te da apelant ne iznosi bilo kakve tvrdnje niti nudi argumente na temelju kojih bi se moglo zaključiti da je postupak proveden na apelantovu štetu ili da mu je bilo onemogućeno pravo na obranu.

55. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je Vrhovni sud na održanom pretresu ustanovio da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, te, nakon što je utvrdio da su se stekli zakonom propisani uvjeti, dokazni postupak proveo na način da su iskazi dati na glavnom pretresu pred prvostupanjskim sudom pročitani i izvršen uvid u druge dokaze izvedene istom prilikom. Također, nema povrede navedenog prava ni u situaciji kada Vrhovni sud nije dopustio ponovno saslušanje već saslušanih i unakrsno ispitivanih svjedoka u prvostupanjskom postupku čije je ponovno saslušanje predlagala obrana bez iznošenja razloga za to, zatim kada je apelantu bilo omogućeno da ispita sve dokaze Tužiteljstva i da izvede svoje dokaze, a pri tome primjena procesnog prava nije bila proizvoljna. Naime, iz obrazloženja presude proizlazi da je Vrhovni sud savjesno ocijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izveo zaključak o tome je li neka činjenica dokazana. Također, Vrhovni sud je svoju presudu i u osuđujućem dijelu i u dijelu kojim se optužba odbija utemeljio na dokazima izvedenim na pretresu, te je svoju odluku detaljno i jasno obrazložio.

57. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 3225/07

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Н. С. поднесена против
Пресуде Врховног суда Републике
Српске број 118-0-Кжж-07-000 007 од
27. септембра 2007. године и Пресуде
Окружног суда у Бањој Луци број
011-0-Кж-К-06-000 305 од 19. марта
2007. године

Одлука од 14. априла 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 3225/07**, рјешавајући апелацију **Н. С.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 тачка 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 14. априла 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Н. С.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 118-Кжж-07-000007 од 27. септембра 2007. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске који је дужан да, по хитном поступку, донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 60 дана од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Н. С. (у даљњем тексту: апелант) из Приједора, ког заступа Мирко Дабић, адвокат из Бање Луке, поднио је 30. новембра 2007. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Кжж-07-000 007 од 27. септембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 011-0-Кж-К-06-000 305 од 19. марта 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда и Окружног тужилаштва Бања Лука (у даљњем тексту: Окружно тужилаштво) затражено је 17. децембра 2007. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд и Окружно тужилаштво доставили су одговоре 19. децембра 2007. године. Окружни суд није доставио одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног суда и Окружног тужилаштва достављени су апеланту 26. јануара 2010. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Пресудом Основног суда у Приједору (у даљњем тексту: Основни суд) број К-460/05 од 3. априла 2006. године апелант и другооптужени И. Р. (у даљњем тексту: другооптужени) проглашени су кривим зато што су, у вријеме и на начин наведен у изреци пресуде, починили кривична дјела и то апелант примање мита из члана 341 став 1 Кривичног законика Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 22/00; у даљњем тексту: КЗРС), а другооптужени давање мита из члана 342 став 2 КЗРС. Основни суд је осудио апеланта на казну затвора у трајању од

шест мјесеци, а другооптуженог на казну затвора у трајању од три мјесеца, те их обавезао на накнаду трошкова поступка. Основни суд је, такође, од апеланта одузео новчаницу од 500,00 евра.

7. Одлучујући о жалбама апеланта и другооптуженог, Окружни суд је донио Рјешење број 011-0-Кж-06-000 305 од 28. новембра 2006. године. Наведеним рјешењем Окружни суд је укинуо првостепену пресуду због битних повреда одредби кривичног поступка.

8. Пресудом Окружног суда број 011-0-Кж-К-06-000 305, донесеном у поновном поступку 19. марта 2007. године, апелант и другооптужени проглашени су кривим зато што су, у вријеме и на начин наведен у изреци пресуде, починили кривично дјело примања мита из члана 341 став 2 КЗРС, односно давања мита из члана 342 став 2 КЗРС. Окружни суд је осудио апеланта на казну затвора у трајању од шест мјесеци, а другооптуженог на казну затвора у трајању од три мјесеца.

9. У образложењу пресуде Окружни суд је навео да је одржао главни претрес на ком је прихватио све доказе који су изведени у првостепеном поступку. То су, између осталих, докази оптужбе: саслушање свједока Д. У., Р. К. и В. К., суочење свједока Д. У. и Р. К., план рада истражне радње постављања „клопке” примања мита (у даљњем тексту: план истражне радње), фото-документација о постављању „клопке уз помоћ обиљежених новчаница (у даљњем тексту: фото-документација), потврда о уласку у стан и друге просторије, потврда о привременом одузимању предмета од апеланта, списак добровољних прилога за предизборну кампању Партије демократског прогреса Републике Српске (у даљњем тексту: ПДП), потврда о привременом одузимању предмета од другооптуженог, уговор о раду на одређено вријеме између НП „Козара” Приједор и свједока Д. У. (у даљњем тексту: уговор о раду), те докази одбране: саслушање свједока Д. Р., С. П., П. П. и Б. М., саслушање апеланта у својству свједока, диплома Шумарског факултета у Сарајеву за Р. К., одговор службе рачуноводства НП „Козара” Приједор, те овлашћење ПДП-а.

10. Окружни суд је истакао да из уговора о раду произилази да је свједок Д. У. био запослен на одређено вријеме у НП „Козара” Приједор, предузећу у ком је апелант директор, да из исказа свједока Д. У., који је дао на главном претресу, слиједи да се он претходно састао са претпостављеним, свједоком Р. К., ком је рекао да ће његов ујак, другооптужени, однијети апеланту новац у висини 1.000,00 евра (једна новчаница од 500,00 евра, једна од 200,00 евра и 3 пута по 100,00 евра) који је њему његова мајка послала из Словеније, али да није знао у коју сврху, да је он са Р. К. отишао у полицију и понио новчанице које је полиција обиљежила и вратила му, да

је након неколико дана новчанице од 500,00 евра и 200,00 евра дао другооптуженом, те, када га је питао за што му треба тај новац, да је рекао „да почасте ПДП”. Окружни суд је навео да је овом свједоку указано на контрадикторности у односу на исказ који је дао у истрази 21. децембра 2004. године и у ком је изјавио да је апелант од другооптуженог тражио 2.000.00 КМ да би њега стално запослио у предузећу НП „Козара”, да је он то рекао свједоку Р. К. тврдећи да му он неће дати тај новац када би остао без посла, да је његова мајка послала новац, да је након тога отишао са свједоком Р. К. у полицију, да је извршено обиљежавање новчаница које је након тога дао другооптуженом. Окружни суд је навео да је овај свједок приликом давања исказа пред судом био несигуран, неубједљив и збуњен, да је изгледало као да се покајао што је све пријавио полицији, да је то довело до поремећености породичних односа, те да је у то вријеме конзумирао алкохол. Међутим, истакнуто је да то није утицало на његово нормално расуђивање, односно на његове тврдње које је изнио свједоку Р. К. и у полицији.

11. Даље, Окружни суд је навео да из исказа свједока Р. К. произилази да га је тај дан телефоном позвао свједок Д. У. који му је рекао да апелант од другооптуженог тражи 2.000.00 КМ за продужење уговора о раду, да је након тога са свједоком Д. У. отишао у полицију, те да је извршено обиљежавање новчаница. Окружни суд је истакао да је с циљем провјеравања истинитости исказа овог свједока извршио радњу суочења са свједоком Д. У. након чега је исказ свједока Р. К. оцијенио као вјеродостојан и тачан у свим битним чињеницама. Образлажући зашто није прихватио приговор одбране да овај свједок не може да буде објективан, будући да је поводом апелантове кривичне пријаве правоснажно осуђен због кривичног дјела фалсификовања исправе (дипломе) из члана 377 став 2 КЗРС и да му је изречена условна осуда, Окружни суд је навео да то није значајно јер његови наводи нису доведени у сумњу нити једним спроведеним доказом.

12. Окружни суд је, даље, навео да из плана истражне радње слиједи да се након пријаве свједока Д. У. сазнало да апелант тражи новац ради продужења уговора о раду, да је са тим свједоком договорена сарадња, да су новчанице обиљежене, да је план сачинио свједок В. К. који је саслушан и који је изјавио да су план истражне радње одобрили његови надређени, те да нема разлога нити елемената који би указивали на пристрасност овог свједока. Очитујући се на наводе одбране да је упитна законитост спровођења ове истражне радње, Окружни суд је навео да ови наводи нису основани будући да ова радња није била прописана као истражна радња одредбама тада важећег Закона о кривичном поступку („Службени лист СФРЈ” бр. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89 и 3/90, те „Службени гласник Републике Босне

и Херцеговине” бр. 2/92, 9/92, 16/92 и 13/94; у даљњем тексту: ранији ЗКП), те да је спроведена по процедури која је важила у вријеме спровођења те радње. Даље, наведено је да је тачна тврдња одбране да је симулирано давање поткупнине прописано као истражна радња одредбом члана 226 став 2 тачка ђ) важећег Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07 и 119/08; у даљњем тексту: ЗКПРС). Наведено је и да се у конкретном случају није радило о тој истражној радњи, односно није било симулираног давања поткупнине јер је другооптужени предао новчаницу апеланту, што значи да се радило о стварном давању, а не симулираном, у што није била изравно укључена полиција.

13. Окружни суд је навео да је након спроведених доказа несумњиво закључио да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет (искази свједока Р. К. и В. К. доведени у везу са планом истражне радње, фото-документацијом, потврдом о одузимању предмета, потврдом о уласку у стан и друге просторије, те дјелимично изјавом свједока Д. У.), односно да је апелант 11. октобра 2002. године у свом уреду у пословним просторијама НП „Козара” Приједор примио једну новчаницу у апоену од 500,00 евра од другооптуженог, ради пријема у стални радни однос свједока Д. У.

14. Образлажући зашто није прихватио исказе апеланта и другооптуженог, дате у својству свједока, да је другооптужени предао апеланту новчаницу од 500,00 евра као прилог ПДП-у на име предизборне кампање, Окружни суд је навео да су ови искази неубједљиви, нелогични и неаргументовани будући да је предаја новчанице извршена шест дана од октобарских избора 2002. године, те да апелант није издао нити потврду нити признаницу, што је уобичајено код давања новчаних донација на име финансирања предизборне кампање. Даље, образлажући зашто није прихватио исказ свједокиње Д. Ј., мајке свједока Д. У., Окружни суд је навео да је њен исказ контрадикторан, првенствено због чињенице да ПДП није постојао током рата, а да је она изјавила да је новац послала на име финансирања предизборне кампање ПДП-а, коју је она финансирала и током рата, те да уосталом није нити знала што значи скраћеница ПДП. Образлажући зашто није прихватио исказе свједока одбране С. П., Б. М., П. П. и Д. Р., Окружни суд је навео да ти искази нису били значајни за овај поступак јер су они свједочили на околности пословања НП „Козара” Приједор.

15. Одлучујући о жалбама апеланта и другооптуженог, Врховни суд је донио Пресуду број 118-0-Кжж-07-000 007 од 27. септембра 2007. године којом је жалбе одбио и потврдио пресуду Окружног суда. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да нису основани жалбени наводи да је Окружни суд починио битне повреде кривичног поступка из члана 303 став 1 ЗКПРС. Наиме, тачно је да план има

карактер обавјештења у смислу ранијег ЗКП, поводом пријаве тада привилегованог свједока Д. У. (према ранијем ЗКП свједок Д. У. је могао да одбије свједочење због сродства са другооптуженим), а да је тај план сачинио свједок В. К. на основу исказа свједока Д. У., тако да су се и план и исказ свједока В. К., у смислу члана 83 став 3 ранијег ЗКП, морали издвојити. Међутим, Врховни суд је истакао да одбрана не приговара другим доказима - потврди о привременом одузимању предмета која доказује да је од апеланта одузета новчаница од 500,00 евра, потврди о улажењу у стан и друге просторије, фото-документацији која потврђује наведено, те исказима свједока Р. К. и Д. У. који несумњиво доказују да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет, те да се жалбени наводи не односе на утицај наведених незаконитих доказа на правилност оспорене пресуде. Затим, Врховни суд је навео да жалбе пропуштају да оцијене утицај правно неваљаних доказа на законитост и правилност оспорене пресуде, односно да ли су ти докази утицали или би могли да утичу на законито и правилно доношење пресуде.

16. У односу на жалбене приговоре у вези са законитошћу исказа свједока Д. У. од 21. децембра 2004. године, који је дао у истрази, те у вези с тим да није упозорен да не мора да свједочи будући да му је другооптужени ујак, Врховни суд је навео да ти приговори нису основани. Наиме, из исказа недвојбено произилази да је овај свједок упозорен да не мора да свједочи, али да је пристао на свједочење, те да му службена забиљешка од 11. фебруара 2002. године из полиције није предочена како би му се објаснили наводи из забиљешке него како би се утврдило да ли је он прочитао и потписао ту изјаву коју је дао у полицији.

17. Даље, очитујући се на жалбене приговоре да оспорена пресуда не садржи разлоге у погледу одлучних чињеница, те да Окружни суд није навео разлоге зашто није прихватио доказе одбране, Врховни суд је навео да је Окружни суд, на основу правилно утврђеног чињеничног стања и доказа изведених на главном претресу, утврдио све одлучне чињенице за постојање апелантове кривичне одговорности, те да је дао логично и убједљиво образложење у погледу неприхватања исказа свједока одбране, који су били неубједљиви, нелогични и неаргументовани.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

18. Апелант сматра да му је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

Повреду овог права апелант види у погрешној примјени ЗКП, погрешној оцјени доказа на којима су судови заснивали своје одлуке, односно погрешно утврђеном чињеничном стању. Апелант наводи да судови нису могли узети као доказ план истражних радњи, будући да он има снагу обавјештења, нити исказ свједока који је сачинио план, те да су ти докази требали бити изузети у смислу члана 83 ранијег ЗКП, што потврђује и Врховни суд, али да у даљњем образложењу своје одлуке само наводи да нема аргумената да су ти докази утицали на правилност пресуде. Апелант сматра да је такав закључак противан члану 303 став 1 тачка з) ЗКП, који прописује укидање пресуде, а не утврђује да ли је тај доказ утицао или могао да утиче на законитост пресуде. Даље је наведено да се пресуда искључиво заснива на том доказу, што је противно члану 10 став 2 ЗКП, затим на исказима свједока Р. К. и В. К., те дјелимично на исказу Д. У. и потврдама о одузетим предметима. Апелант, даље, истиче да судови нису узели у обзир доказе одбране, односно да их нису уопште оцјењивали. С тим у вези, апелант сматра да је у поступку повријеђен принцип слободне оцјене доказа, односно да су судови на произвољан начин утврдили његову одговорност и повриједили му право на правично суђење.

б) Одговор на апелацију

19. Врховни суд сматра да је апелант у апелацији само преписао наводе из жалбе, а да се, у суштини, ради о приговорима који се односе на повреду одредби кривичног поступка и погрешно утврђено чињенично стање које Уставни суд није надлежан да испитује. Дакле, Врховни суд сматра да није повријеђено апелантово право на правично суђење.

20. Окружно тужилаштво сматра да апелациони наводи нису основани будући да се пресуде не заснивају искључиво на доказима које је апелант навео. Наиме, из исказа свједока Д. У. и Р. К., те потврде о привременом одузимању предмета и потврде о уласку у стан, произилази да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет, а њих одбрана није оспорила. Окружно тужилаштво сматра да, иако је било неких пропуста који су изазвани измјенама кривичног процесног законодавства, они нису такве природе да би представљали кршење апелантовог права на правично суђење.

V. Релевантни прописи

21. У **Кривичном законнику Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” број 22/00) релевантне одредбе гласе:

Примање мита

Члан 341

(1) Службено или одговорно лице које захтијева или прими поклон или какву другу корист, или које прими обећање поклона или какве користи, да у оквиру свог овлашћења изврши радњу коју не би смјело да изврши, или да не изврши радњу коју би морало или могло да изврши, казниће се затвором од једне до осам година.

(2) Службено или одговорно лице које захтијева или прими поклон или какву корист, или које прими обећање поклона или какве користи, да у оквиру свог овлашћења изврши радњу коју би морало или могло да изврши, или да не изврши радњу коју не би смјело да изврши, казниће се затвором од једне до пет година.

[...]

22. У **Закону о кривичном поступку** („Службени лист СФРЈ” бр. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89 и 3/90, те „Службени гласник Републике Босне и Херцеговине” бр. 2/92, 9/92, 16/92 и 13/94) релевантне одредбе гласе:

Члан 83

1) Када је у овом закону одређено да на исказу окривљеног, свједока или вјештака не може да се заснива судска одлука, истражни судија ће по службеној дужности или на приједлог странака донијети рјешење о издвајању записника [...].

2) Након правоснажности рјешења, издвојени записници се затварају у посебан омот и чувају код истражног судије одвојено од осталих списа и не могу се разгледати нити се могу користити у поступку [...].

3) Послије завршетка истраге, као и послије давања сагласности да се оптужница може поднијети без спровођења истраге (члан 160 став 1), истражни судија ће поступити према одредбама ст. 1 и 2 овог члана и у погледу свих обавјештења која се у смислу члана 151 овог закона [...].

Члан 151

1) Ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело за које се гони по службеној дужности, органи унутрашњих послова су дужни да предузму потребне мјере да се пронађе починилац кривичног дјела, да се починилац или саучесник не сакрије или не побјегне, да се открију и обезбиједи трагови кривичног дјела и предмети који могу да послуже као доказ, као и да прикупе сва обавјештења која би могла да буду корисна за успјешно вођење кривичног поступка.

[...]

23. У **Закону о кривичном поступку Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07 и 119/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 10

Правно неваљани докази

[...]

(2) Суд не може да заснива своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних Уставом и међународним уговорима, које је ратификовала Босна и Херцеговина, нити на доказима који су прибављени повредама овог закона.

(3) Суд не може да заснива своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2 овог члана.

Члан 147

Лица која могу одбити свједочење

(1) Свједочење могу одбити:

б) сродник осумњиченог, односно оптуженог по крви у правој линији, сродници у побочној линији до трећег степена закључно и сродници по тазбини до другог степена, усвојеник и усвојилац осумњиченог, односно оптуженог.

(2) Орган који води поступак дужан је да лица из става 1 овог члана, прије њиховог саслушања или чим сазна за њихов однос према осумњиченом, односно оптуженом, упозори да не морају свједочити. Упозорење и одговор се уносе у записник.

Члан 226

Врсте посебних истражних радњи и услови за њихову примјену

(1) Против лица за које постоје основи сумње да је само или заједно с другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 227 овог закона могу да се одреде посебне истражне радње, ако на други начин не могу да се прибаве докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тешкоћама.

(2) Истражне радње из става 1 овог члана су:

[...]

д) симулирани откуп предмета и симулирано давање поткупнине

[...]

Члан 228

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

(1) Истражне радње из члана 226 став 2 овог закона наредбом одређује судија за претходни поступак, на образложени приједлог тужиоца, који садржи [...]

Члан 303

Битне повреде одредби кривичног поступка

(1) Битна повреда одредби кривичног поступка постоји:

[...]

з) ако се пресуда заснива на доказу на ком се према одредбама овог закона не може заснивати пресуда:

[...]

(2) Битна повреда одредби кривичног поступка постоји и ако суд за вријеме припремања главног претреса или у току главног претреса или приликом доношења пресуде није примијенио коју одредбу овог закона, а то је утицало или је могло да утиче на законито и правилно доношење пресуде.

Члан 442

Рјешавање предмета примљених у рад

(1) Поступци у кривичним предметима примљеним у рад у судове прије ступања на снагу овог закона наставиће се према одредбама овог закона, сем ако одредбама овог члана није друкчије одређено.

VI. Допустивост

24. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

26. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 118-0-Кжж-07-000 007 од 27. септембра 2007. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену

пресуду апелант је примио 29. октобра 2007. године, а апелација је поднесена 30. новембра 2007. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

28. Апелант сматра да му је у предметном поступку повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

29. У конкретном случају поступак се односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланта у вези са извршењем кривичног дјела примања мита, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив. Према томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан, онако како захтијева члан 6 Европске конвенције.

30. Уставни суд, прије свега, указује на то да, према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове да образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може да буде схваћена као

обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види Уставни суд, одлуке бр. У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А, број 303-А, став 29). Уставни суд посебно наглашава и став да су, према пракси Европског суда за људска права, домаћи судови дужни да образложе своје пресуде при чему не морају дати детаљне одговоре на сваки навод, али ако је правно питање суштински важно за исход предмета, суд у том случају мора посебно да образложи разлоге на којима заснива своју одлуку. У супротном, постоји повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Van der Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 61).

31. Даље, Уставни суд указује на праксу Европског суда да прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције, али је Европски суд у предмету *Schenk против Швајцарске* нашао да то може да доведе до неправичности, зависно од чињенице конкретног предмета (види Европски суд за људска права, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49). У овој одлуци Европски суд је истакао да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа него да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства. У складу с тим, наведено је и да прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, затим да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови коришћењем тог незаконитог доказа лице лишили права на правично суђење, те да се посебно оцјењује да ли је тај незаконити доказ био једини доказ на ком су судови заснивали своју одлуку.

32. Уставни суд уочава да је Врховни суд, разматрајући жалбу против пресуде Окружног суда, утврдио постојање доказа на којима се према одредбама ЗКП не може заснивати пресуда. Свој став Врховни суд је, између осталог, образложио наводом: „Неспорно је да је овлаштено службено лице Станице јавне безбједности Приједор дана 9. октобра 2002. године сачинило План рада криминалистичко-истражне радње постављања клопке примања мита из кога произилази да је овај План сачињен по пријави У. З., тада привилегованог свједока, обзиром да му је оптужени И. Р. ујак. Неспорно је, такође, да је овај План реализован и неспорно је да је уврштен као доказ у кривичном поступку пред Окружним судом ... и да је на истом главном претресу као свједок саслушан К. В., криминалистички техничар СЈБ Приједор, који је план

сачинио, и то само на околности сачињавања Плана. [...] Дакле, ради се о подацима, односно обавјештењу који је сачинила СЈБ Приједор при раду на проналажењу извршиоца кривичног дјела и друге радње у том циљу, који могу имати разне називе (информација, изјава, обавјештење, службена забиљешка, податак и сл.), на основу пријаве лица ослобођеног дужности свједочења на основу члана 227. став 1. тачка 2. тада важећег ЗКП које се морало издвојити у смислу члана 83. став 3. истог ЗКП, па овај суд налази да је овај доказ прибављен битним повредама ЗКП који је важио у вријеме када је спорни доказ сачињен, односно прибављен. План је сачинио свједок К. В. на основу пријаве свједока У. Д., у то вријеме лица ослобођеног дужности свједочења, односно привилегованог свједока, тако да и исказ свједока К. В. добија карактер доказа на коме се пресуда не може заснивати”.

33. Уставни суд запажа да је Врховни суд, након изнесених констатација и ставова, своју одлуку у наставку образложио наводом: „Жалбама се указује да се исказ свједока К. В. једино може оцијенити у оквиру Плана постављања полицијске клопке и законитости сачињавања и провођења овог Плана, о чему је било више ријечи, при чему жалбе испуштају из вида да су на главном претресу изведени и други докази који потврђују да су оптужени починили кривична дјела за која су побијаном пресудом проглашени кривима. Наиме, искази саслушаних свједока У. Д. и К. Р., потврде о улажењу у стан и друге просторије са пратећом фото-документацијом и потврде о привременом одузимању предмета (на потврде и фото-документацију браниоци оптужених нису приговарали), које побијана пресуда оцјењује појединачно и у међусобној вези, потврђују да су оптужени извршили кривична дјела за која су побијаном пресудом проглашени кривима, а жалбе пропуштају да оцијене утицај правно неваљаних доказа на законитост и правилност побијане пресуде, односно да ли су ти докази утицали или могли бити од утицаја на законито и правилно доношење пресуде”.

34. Уставни суд истиче да је Врховни суд навео: „Првостепени суд је пажљивом анализом изведених доказа, а нарочито исказа непосредно саслушаних свједока Д. У. и Р. К., доводећи их у везу са потврдама о улажењу у стан и друге просторије и са пратећом документацијом, потврдама о привремено одузетим предметима - новцу од оптужених и другим проведеним доказима, дошао до закључка да су апелант и другооптужени извршили кривична дјела за која су побијаном пресудом проглашени кривим. Наиме, из исказа свједока Д. У., кога побијана пресуда правилно оцјењује [...] произилази да је апелант преко другооптуженог, иначе ујака свједока Д. У., тражио 2.000.00 КМ да би [...] свједока Д. У. запослио на неодређено вријеме. Са свим је свједок Д. У. упознао свједока Р. К. са којим одлази у полицију гдје се новчанице

обилежавају уз договор да ове новчанице свједок Д. У. преда другооптуженом и обавезу да обавијести раднике полиције када другооптужени дође да преда новац апеланту. Побијана пресуда исказ свједока Р. К. оцјењује као потпуно увјерљив и досљедан у својим тврдњама коју оцјену у потпуности прихвата и овај суд. Сем тога, и потврде о улажењу у стан и друге просторије и потврде о привременом одузимању предмета из којих произилази да је од апеланта одузета једна новчаница у апоену од 500,00 еура [...] потврђују исказ свједока Д. У. и указују на основаност утврђења да су апелант и другооптужени извршили кривична дјела за која су побијаном пресудом проглашени кривима”.

35. Разматрајући конкретан случај у контексту принципа из Европске конвенције који су изнесени у овој одлуци, Уставни суд као прво уочава да је и сам Врховни суд утврдио да су у предметном поступку коришћени докази који су у смислу члана 83 ранијег ЗКПРС морали бити изузети из списка. Даље, Врховни суд је констатовао да нису основани апелантови наводи да би се у овим радњама Окружног суда састојала битна повреда одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка з) ЗКПРС, али је своје образложење ограничио на изношење става да је на основу изјава свједока, доводећи их у везу са потврдама о улажењу у стан и друге просторије и са пратећом документацијом, потврдама о привремено одузетим предметима и другим доказима, закључио да су апелант и другооптужени извршили кривична дјела.

36. Дакле, имајући у виду ставове Врховног суда да се радило о доказима који су морали бити изузети, односно да се радило о незаконитим доказима, Врховни суд је био дужан да темељито образложи у којој је мјери употреба таквих доказа утицала на законитост пресуде, односно у којој је мјери могла довести у питање апелантово право на правично суђење. Околности конкретног случаја указују на то да је овдје посебно изражен захтјев поштовања принципа „образложене одлуке” из члана 6 Европске конвенције, зато јер се радило о правном питању које је од суштинског значаја за исход конкретног предмета.

37. Уставни суд, анализирајући образложење пресуде Врховног суда, увиђа да се у образложењу наводи да је Врховни суд оцијенио изјаве свједока доводећи их у везу са потврдама о улажењу у стан и друге просторије и са пратећом документацијом, потврдама о привремено одузетим предметима и *другим доказима*. Непрецизирањем у вези са којим другим доказима су оцијењени ови докази, Врховни суд оставља простора могућем разумијевању да су приликом оцјене доказа узети у обзир чак и докази за које је закључено да су били незаконити, те је и у овом дијелу образложење пресуде незадовољавајуће у смислу принципа из члана 6 Европске конвенције.

38. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је у пресуди Врховног суда изостало темељито образложење у погледу питања да ли су и у којој мјери незаконити докази утицали на законитост пресуде. Због тога, Уставни суд налази да су основани апелантови наводи у односу на овај аспект права на правично суђење.

39. Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

40. Имајући у виду претходни закључак, Уставни суд сматра несврсисходним да у овом тренутку испитује апелантове наводе који се тичу осталих аспеката права на правично суђење.

VIII. Закључак

41. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији када Врховни суд није темељито образложио да ли су и у којој мјери незаконити докази, који су у смислу позитивних законских одредби требали бити изузети, утицали на законитост и правилност пресуде.

42. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

43. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 3376/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Vajke Lugonjić koja navodi da je pretres njenog doma, koji je, na osnovu Naredbe za pretres Osnovnog suda Distrikta Brčko broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. marta 2007. godine, izvršila Policija Distrikta Brčko, bio nezakonit

Odluka od 28. aprila 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 3376/07**, rješavajući apelaciju **Vajke Lugonjić**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 28. aprila 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Vajke Lugonjić.

Utvrđuje se povreda prava na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku izvršenja Naredbe o pretresu stana Osnovnog suda Distrikta Brčko broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. marta 2007. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Vajke Lugonjić podnesena u vezi sa postupkom izvršenja Naredbe o pretresu stana Osnovnog suda Distrikta Brčko broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. marta 2007. godine u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u odnosu na Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Vajka Lugonjić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Brčkog podnijela je 17. decembra 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) tvrdeći da je pretres njenog doma, koji je, na osnovu Naredbe za pretres Osnovnog suda Distrikta Brčko broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. marta 2007. godine, izvršila Policija Distrikta Brčko, bio nezakonit.

2. Od apelantice je 27. decembra 2007. godine zatraženo da dopuni apelaciju, odnosno da navede koju konačnu odluku osporava i da je dostavi uz apelaciju, te da, u nedostatku takve odluke, navede razloge za podnošenje apelacije. Također, od apelantice je zatraženo i da obavijesti Ustavni sud o tome da li je vodila postupak pred redovnim sudovima prije obraćanja Ustavnom sudu.

3. Apelantica je 9. januara 2008. godine dostavila dopunjenu apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Tužilaštva Distrikta Brčko zatraženo je 23. januara 2008. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

5. Tužilaštvo Distrikta Brčko je dostavilo odgovor 7. februara 2008. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Tužilaštva Distrikta Brčko dostavljen je apelantici 24. marta 2010. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

8. Nalogom supervizora za Distrikt Brčko od 23. marta 2007. godine smijenjen je jedan broj zvaničnika u Vladi Distrikta Brčko, među kojim i O. L., supruga apelanticinog sina M. L. U nalogu supervizora, između ostalog, navedeno je da postoji mogućnost da su jedan ili više smijenjenih zvaničnika počinili krivična djela, pa da je zbog toga odlučeno da se ova stvar uputi Tužilaštvu Distrikta Brčko, zajedno sa dokazima koje posjeduje supervizor, a kako bi Tužilaštvo Distrikta Brčko moglo preduzeti daljnje radnje koje smatra odgovarajućim u skladu sa zakonom.

9. Policija Distrikta Brčko je 29. marta 2007. godine, u skladu sa čl. 51, 53. i 54. Zakona o krivičnom postupku Distrikta Brčko (u daljnjem tekstu: Zakon o krivičnom postupku), zatražila saglasnost nadležnog tužioca za izdavanje naredbe za pretresanje prostorija i privremeno oduzimanje predmeta za više lica, među kojima i O. L. U obrazloženju je istaknuto da je u nalogu supervizora Distrikta Brčko ukazano na veći broj propusta i nezakonitih radnji više lica, među kojima je i O. L., te da je, radi prikupljanja dokaza, potrebno izvršiti pretres stanova i drugih prostorija koje koriste navedena lica. Kao predmeti izvršenja krivičnog djela koji bi se mogli naći u navedenim prostorijama pobrojani su računari, nosači memorije: USB-ovi, CD-ovi, diskete, druga dokumentacija vezana za poslove koji se obavljaju, te privatna korespondencija i veća suma gotovog novca. Javno tužilaštvo je istog dana dalo svoju saglasnost za vršenje pretresa. Najzad, sudija Osnovnog suda je ocijenio da postoji osnovana sumnja da su smijenjeni zvaničnici, među kojim i O. L., počinili krivična djela, pa je, u skladu sa članom 57. Zakona o krivičnom postupku, izdao naredbu za pretres stana O. L. na naznačenoj adresi.

10. Policija Distrikta Brčko je 29. marta 2007. godine, provjerom na licu mjesta, utvrdila da O. L. ne živi u stanu koji se nalazi na adresi označenoj u naredbi Osnovnog suda. Policija Distrikta Brčko je operativnim radom na terenu doznala broj telefona supruga O. L. koji ih je obavijestio o tačnoj adresi stana u kojem žive on i njegova supruga, te da koriste i porodičnu kuću u Gornjim Dubravicama bb. Na osnovu ovih saznanja, Policija Distrikta Brčko je istog dana dopunila zahtjev za izdavanje naredbe za pretres stana na novoj adresi, kao i porodične kuće na navedenoj adresi.

11. Osnovni sud je izdao Naredbu za pretres broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. marta 2007. godine i to za pretres stana koji koristi O. L. na označenoj adresi u Brčkom, te porodične kuće u Gornjim Dubravicama bb, a zbog postojanja osnovane sumnje da se u navedenim prostorijama mogu naći predmeti izvršenja krivičnog djela (računari, drugi nosači memorije: diskete, CD-ovi, USB-ovi i dr., sva dokumentacija koja se odnosi na posao koji je O. L. obavljala, privatna korespondencija-rokovnici, bilješke i sl., kao i veća suma novca - preko 50.000.00 KM). Dalje, u naredbi su označena ovlaštena službena lica Policije Distrikta Brčko (njih 13) koja će izvršiti pretres, kao i da se pretres treba izvršiti najkasnije u roku od 15 dana od dana izdavanja naredbe, u bilo koje doba dana ili noći i bez prethodne najave, jer postoji osnovana sumnja da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se naredba ne izvrši odmah. Dalje, u naredbi je konstatirano da će ovlašteno službeno lice, nakon privremenog oduzimanja predmeta, napisati i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete, naznačiti naziv suda koji je izdao naredbu, te da se potvrda mora uručiti vlasniku ili stanaru. Najzad, u naredbi je konstatirano da „osumnjičeni imaju pravo obavijestiti branioca, a pretresanje se može izvršiti i bez braniočevog prisustva, jer to zahtijevaju izuzetne okolnosti”.

12. U Zapisniku o pretresu stana broj 14-02-230-16/07 od 29. marta 2007. godine, koji je sačinila Policija Distrikta Brčko, konstatirano je da je pretres započeo u 19.30 sati, u apelanticinom stanu i drugim prostorijama, da su pretres obavila tri ovlaštena službena lica, te da su pretresu prisustvovali apelantica (vlasnik stana), te dva svjedoka. Prije početka pretresa apelantica je upoznata sa svojstvom ovlaštenog službenog lica i razlogom dolaska. Prilikom pretresa apelanticine kuće nađena je i oduzeta jedna centrala jedinica, za koju je izdata potvrda o privremenom oduzimanju predmeta. U zapisniku nisu konstatirane primjedbe lica koja su prisustvovala pretresu. Pretres je okončan u 20.40 sati. Nakon što je zapisnik pročitana prisutnima, te nakon njihovih izjava da nemaju primjedbi, zapisnik su potpisali ovlašteno službeno lice, dva svjedoka, apelantica i zapisničar. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta uručena je apelantici. U potvrdi je konstatirano da se privremeno oduzeti predmeti oduzimaju prema naredbi Osnovnog suda, bez navođenja datuma i broja naredbe, gdje će oni biti i pohranjeni.

13. Apelanticin sin je 19. aprila 2007. godine podnio usmenu krivičnu prijavu Tužilaštvu Distrikta Brčko protiv sudije Osnovnog suda koji je izdao naredbu za pretres, te 13 ovlaštenih službenih lica Policije Distrikta Brčko zbog pravno neosnovanog i nezakonitog pretresa kuće u Gornjim Dubravicama, koja je apelanticino vlasništvo, a tokom pretresa stana i kuće koju koristi O. L. U prijavi je navedeno da se nezakonitost ogleđa u činjenici da je Policija Distrikta Brčko, prema nalogu Tužilaštva Distrikta Brčko, došla u apelanticinu kuću, rekla da traži O. L., te otpočela sa pretresom unatoč obavještenju da O. L. ne živi u apelanticinoj kući, da O. L. nije vlasnik kuće, te da O. L. nije bila prisutna prilikom pretresa. U pismenoj dopuni prijave, koju je podnio 23. aprila 2007. godine, apelanticin sin je istakao da se pretres apelanticine kuće nije mogao obaviti bez naloga koji bi glasilo na apelanticino ime i na njenu kuću, odnosno da se pretres nije mogao izvršiti prema nalogu naslovljenom na O. L.

14. Tužilaštvo Distrikta Brčko je apelanticinom sinu dostavilo Obavijest broj Kta-81/07 od 15. novembra 2007. godine da neće postupati povodom njegove krivične prijave jer iz prijave i prikupljenih dokaza proizlazi da ne postoje osnovi sumnje da su lica protiv kojih je prijava podnesena počinila krivično djelo.

15. Protiv ove obavijesti apelanticin sin je podnio pritužbu na koju mu je Tužilaštvo Distrikta Brčko dostavilo odgovor na pritužbu broj Kta-81/07 od 23. novembra 2007. godine. Tužilaštvo Distrikta Brčko je istaklo da je nakon zaprimljene prijave donijelo naredbu o provođenju određenih istražnih radnji (prikupljena dokumentacija vezana za izdavanje naredbe za pretres, dokumentacija vezana za postupak pretresa, predmeti pronađeni tom prilikom) na osnovu kojih nije moglo zaključiti da je prilikom pretresa apelanticine kuće počinjeno krivično djelo. Dalje, u vezi sa navodima da se pretres

apelanticine kuće nije mogao izvršiti jer ona nije osumnjičena, istaknuto je da je članom 51. Zakona o krivičnom postupku regulirano da se pretres može obaviti u stanu osumnjičenog, kao i drugih lica kada postoji dovoljno osnovane sumnje da se i kod drugih lica možda nalaze predmeti koji su važni za postupak. U vezi s tim je zaključeno da je činjenica da je O. L. koristila porodičnu kuću, apelanticino vlasništvo, pružila dovoljno sumnje da se u kući mogu naći predmeti značajni za krivični postupak, pa je, prema tome, naredba izdata u skladu sa navedenom zakonskom odredbom. U pogledu navoda da je sam postupak pretresa obavljen nezakonito, Tužilaštvo Distrikta Brčko je, na osnovu zapisnika o pretresu i potvrde o privremeno oduzetim predmetima, zaključilo da su pretres obavila ovlaštena službena lica, da su pretresu prisustvovali apelantica i dva svjedoka, da je apelantica tom prilikom upoznata sa razlogom pretresa, te da su bile ispunjene pretpostavke za zakonit pretres prema relevantnim zakonskim odredbama.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelantica smatra da su joj zbog nezakonitog pretresa njene kuće povrijeđena sljedeća prava: pravo da ne bude podvrgnuta mučenju, nečovječnom postupanju i kažnjavanju iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, pravo na efektivan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na slobodu kretanja i prebivališta iz člana II/3.m) Ustava Bosne i Hercegovine. Najzad, apelantica ističe da su povrijeđeni i čl. 16. i 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima kojima se garantiraju pravo na pravni subjektivitet i zaštita od samovoljnog miješanja u privatni život, porodicu, stan i prepisku. Povreda navedenih prava, prema apelanticinom mišljenju, ogleda se u činjenici da je pretres njene porodične kuće izvršen bez valjane sudske naredbe, odnosno da nije postojala naredba za pretres koja je glasila na njeno ime, a izvršen je pretres kuće koja je njeno vlasništvo. U vezi s tim, apelantica ističe da Tužilaštvo Distrikta Brčko u odgovoru na pritužbu nju označava kao „drugo lice” iako ona ima svoje ime i prezime, svoju imovinu, odnosno subjekt je prava, sa statusom koji joj u skladu s tim pripada. Dalje, apelantica tvrdi da joj prilikom pretresa nije predložena ili predana naredba o pretresu, odnosno da joj nije predat ni primjerak zapisnika o izvršenom pretresu. Prilikom

pretresa nije pronađen niti jedan dokument koji je glasio na ime O. L. Apelantica tvrdi da su je ovlaštena službena lica primorala na sve radnje koje je preduzela u toku pretresa, i to pod prijetnjom prinudnog izvršenja, te da su svjedoci prilikom pretresa izjavili da O. L. ne živi u njenoj kući. Apelantica ističe da joj je prilikom pretresa bilo uskraćeno pravo na advokata, da je pretres vršen suprotno obavezi zaštite ličnih podataka, jer su provjeravani sadržaj njene dokumentacije, albumi za slike, frižider, korpe sa krompirom itd., te da je obavljen i pretres prostorija koje nemaju stambeni karakter (garaža, ložionica i dr.). Najzad, apelantica ističe da je Jedinica za profesionalne standarde Policije Distrikta Brčko na njenu žalbu od 30. marta 2007. godine, podnesenu zbog načina rada i postupanja ovlaštenih službenih lica, odgovorila da nije bilo protivpravnih radnji prilikom pretresa njenog doma. Također, Tužilaštvo Distrikta Brčko je obavijestilo da ne postoje okolnosti koje ukazuju na postojanje osnovane sumnje da je prilikom pretresa njenog doma počinjeno krivično djelo, a u povodu krivične prijave koju je podnio njen sin.

b) Odgovor na apelaciju

17. Tužilaštvo Distrikta Brčko je u odgovoru na apelaciju istaklo da je naredba za pretres stana izdata u skladu sa članom 51. Zakona o krivičnom postupku koji u stavu 1. regulira da se pretres stana i ostalih prostorija osumnjičenog, odnosno optuženog i drugih lica, kao i njihovih pokretnih predmeta izvan stana, može preduzeti samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da se kod njih nalaze učinilac, saučesnik, tragovi krivičnog djela i predmeti važni za postupak. U skladu sa citiranom odredbom, pretres se može izvršiti i u objektima drugih lica, a ne samo u objektima koji su vlasništvo osumnjičenog, naravno ako postoji dovoljno osnova za sumnju da se kod njih nalaze predmeti važni za postupak. S obzirom na to da je suprug O. L., apelanticin sin, izjavio da O. L. boravi u stanu na adresi u Brčkom koju je sam dao, kao i u porodičnoj kući u Gornjim Dubravicama, to se realno moglo očekivati da i u porodičnoj kući mogu biti pronađeni predmeti važni za krivični postupak. Na osnovu navedenog, Tužilaštvo Distrikta Brčko je zaključilo da su zahtjev za pretres, kao i naredba za pretres potpuno pravno zasnovani. Također, Tužilaštvo Distrikta Brčko je istaklo da je analizom predmetnog spisa utvrdilo da je apelantica kao vlasnica kuće bila upoznata sa činjenicom pretresa, da su pretresu prisustvovala dva punoljetna svjedoka, te da je apelantica potpisala potvrdu o privremeno oduzetim predmetima koji su pronađeni prilikom pretresa.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o krivičnom postupku Distrikta Brčko** („Službeni glasnik Distrikta Brčko” br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07 i 21/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 58.

Sadržaj naredbe za pretresanje

Naredba za pretresanje sadrži:

[...]

f) određivanje ili opis mjesta, prostorija ili lica koja se traže, uz navođenje adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje identiteta,

g) uputstvo da se naredba treba izvršiti između 6 sati i 21 sat ili ovlaštenje da se naredba može izvršiti u bilo koje vrijeme ako to sud izričito odredi,

h) ovlaštenje izvršiocu naredbe da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se trebaju pretresti ako to sud izričito odredi,

i) uputstvo da se naredba i oduzete stvari donesu u sud bez odlaganja,

j) pouku da osumnjičeni ima pravo obavijestiti branioca i da se pretresanje može izvršiti i bez braniočevog prisustva ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti.

Član 60.

Postupak izvršenja naredbe za pretresanje

(1) Prije početka pretresanja ovlašteno službeno lice mora dati obavještenje o svojoj funkciji i razlogu dolaska i predati naredbu za pretresanje licu kod kojeg će se ili na kojem će se izvršiti pretresanje. Ako je nakon toga ovlaštenom službenom licu pristup uskraćen, može upotrijebiti silu u skladu sa zakonom.

[...]

VI. Dopustivost

19. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

Dopustivost u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije, te u odnosu na Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

21. Ustavni sud podsjeća na to da, u skladu sa članom 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda, apelacija neće biti dopuštena ako je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

22. U konkretnom slučaju apelantica se žali da joj je zbog nezakonitog pretresa povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

23. Ustavni sud podsjeća na to da član 6. Evropske konvencije, na koji se apelantica poziva, garantira pravičan postupak prilikom „utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe” protiv nekog lica. S obzirom na to da se u konkretnom slučaju apelantica žali na nezakonit pretres njenog doma, koji je proveden na osnovu naredbe za pretres koju je izdao nadležni sud, očigledno je da nije bilo utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve optužbe u smislu člana 6. Evropske konvencije.

24. Stoga, slijedi da je predmetna apelacija u odnosu na navodne povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

25. Dalje, apelantica smatra da su joj povrijeđena i prava garantirana Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da se njegova apelaciona nadležnost odnosi na prava garantirana Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, koja se, prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini. S druge strane, u Aneksu I tačka 8. Ustava Bosne i Hercegovine, Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, između ostalog, naveden je i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima. Međutim, Ustavni sud je već ranije ukazao na to da uživanje ovih prava nije garantirano samostalno već samo u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine – „Nediskriminacija” (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka broj AP 1994/06 od 5. aprila 2007. godine, objavljena na www.ustavisud.ba).

26. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je apelacija u dijelu u kojem se navodi povreda prava iz Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, bez pozivanja na diskriminaciju u vezi sa tim pravima, nedopuštena, jer je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

27. Imajući u vidu odredbe člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojim će apelacija biti odbačena kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke u odnosu na ovaj dio apelacije.

Dopustivost u odnosu na povredu prava da lice ne bude podvrgnuto mučenju, nečovječnom postupanju i kažnjavanju iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, prava na privatni i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, prava na efektivan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te prava na slobodu kretanja i prebivališta iz člana II/3.m) Ustava Bosne i Hercegovine

28. U konkretnom slučaju apelantica smatra da su joj nezakonitim pretresom kuće, koja je njeno privatno vlasništvo, povrijeđena navedena prava.

29. Ustavni sud ukazuje na član 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, prema kojem može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štite Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni instrumenti za zaštitu ljudskih prava koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to da predmetna apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije, apelacija je, prema praksi Ustavnog suda, dopustiva u smislu člana 16. stav 3. (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1248/07 od 11. novembra 2009. godine, odluka dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

30. Konačno, apelacija u ovom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

31. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija, u ovom dijelu, ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelantica smatra da joj je zbog nezakonitog pretresa kuće, koja je njeno privatno vlasništvo, povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Pravo na dom

33. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

34. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

35. Ustavni sud naglašava da je osnovna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana članom 8. Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C, stav 31). Član 8. Evropske konvencije štiti pravo pojedinca na poštivanje njegovog doma i predviđa da se javna vlast neće miješati u vršenje ovog prava, osim u slučajevima iz stava 2. tog člana.

36. Pri određivanju radi li se u konkretnom slučaju o povredi člana 8. Evropske konvencije prvenstveno se mora utvrditi predstavlja li sporni stan apelanticin „dom” u smislu značenja stava 1. člana 8. Evropske konvencije i predstavlja li pretres apelanticine kuće „miješanje” javnih vlasti u poštivanje apelanticinog „doma”. Drugo, da bi „miješanje” bilo opravdano, mora biti „u skladu sa zakonom”. Ovaj uvjet zakonitosti se, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno

dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon mora biti formuliran sa odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49).

37. U slučaju da se ispostavi da je to „miješanje” u skladu sa zakonom i tada može predstavljati povredu člana 8. Evropske konvencije ako se smatra da ono nije „neophodno” da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije. Neophodno u ovom kontekstu znači da „miješanje” odgovara „pritiscima društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A, broj 251).

38. Ustavni sud smatra nespornim da je apelanticina kuća koja je bila predmet pretresa, a čiji je ona vlasnik, predstavljala njen „dom” u smislu člana 8. Evropske konvencije, budući da nije bilo argumenata kojim se ova činjenica koju je apelantica istakla dovodi u pitanje.

39. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pretresanjem stana uvijek se krši i nečiji privatnost, odnosno kršenje prava na poštovanje doma uključuje i miješanje u nečiji privatni život (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A, broj 251-B, str. 33). U konkretnom slučaju, pretres apelanticinog doma, koji su izvršila ovlaštena lica Policije Distrikta Brčko, predstavlja miješanje javnih vlasti u apelanticino pravo na dom. U vezi s tim, potrebno je odgovoriti na pitanje da li je ovo miješanje bilo i zakonito, u skladu sa članom 8. stav 2. Evropske konvencije. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, izraz „u skladu sa zakonom”, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije, u kontekstu pretresa doma, upućuje na domaći zakon i sadrži obavezu poštovanja materijalnih i proceduralnih pravila sadržanih u njemu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Elci i drugi protiv Turske*, aplikacije br. 23145/93 i 25091/94 od 13. novembra 2003. godine). Propust nacionalnih vlasti da ispoštuju pravila domaćeg zakonodavstva kojim je reguliran postupak preduzimanja radnje pretresanja dovest će do nezakonitosti takve radnje u smislu člana 8. Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Panteleyenکو protiv Ukrajine*, aplikacija broj 11901/02 od 29. jula 2006. godine, st. 50-53).

40. Zakon o krivičnom postupku propisuje pretresanje stana, ostalih prostorija osumnjičenog, odnosno optuženog i drugih lica, kao i njihovih pokretnih stvari, kao radnju dokazivanja koja se preduzima samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da će se

prilikom pretresanja pronaći izvršilac krivičnog djela ili njegov saučesnik, ili da će se otkriti tragovi krivičnog djela i pronaći predmeti važni za krivični postupak. Da bi naredba za pretres bila izdata, uvjet je da postoji vjerovatnost da je počinjeno krivično djelo, te sumnja zasnovana na određenim dokazima ili saznanjima koji upućuju na zaključak da će pretresanje dati određene rezultate bilo u pogledu izvršioca i saučesnika, bilo u pogledu dokaza (tragova i predmeta) potrebnih za krivični postupak. Dalje, zakonom je propisano da naredbu za pretresanje, pod uvjetima propisanim zakonom, može izdati sud na obrazloženi zahtjev tužioca ili ovlaštenog službenog lica. Također su propisani i elementi koje zahtjev mora da sadrži. Ako sudija za prethodni postupak zaključi da je zahtjev za izdavanje naredbe za pretres opravdan, izdat će naredbu za pretres čiji je sadržaj propisan zakonom. Zakonom su određeni i vrijeme kada se može izvršiti naredba za pretres, postupak izvršenja naredbe za pretres, obaveze i ovlaštenja ovlaštenog službenog lica prilikom izvršenja naredbe za pretres, obaveza sastavljanja zapisnika sa propisanim sadržajem o obavljenom pretresu, te privremeno oduzimanje predmeta prema naredbi za pretres.

41. U konkretnom slučaju Policija Distrikta Brčko je podnijela zahtjev za izdavanje naredbe za pretres protiv O. L., uz obrazloženje da je Policiji Distrikta Brčko dostavljen nalog supervizora Distrikta Brčko kojim je smijenjeno više zvaničnika, među kojim je i O. L., a u kojem je ukazano na niz njihovih propusta i nezakonitih radnji, pa da je, u svrhu prikupljanja dokaza, potrebno izvršiti pretres stanova i drugih prostorija koje koriste smijenjeni zvaničnici. Sudija za prethodni postupak je ocijenio da postoji osnovana sumnja da se u stanu koji koristi O. L. u Brčkom, te u porodičnoj kući u Gornjim Dubravicama bb, mogu naći predmeti izvršenja krivičnog djela, koji su u naredbi pobrojani i određeni. Dakle, u vrijeme izdavanja naredbe postojala je vjerovatnost da je krivično djelo učinjeno, kao i dovoljno sumnje da se u stanu koji koristi O. L., te u porodičnoj kući, mogu naći predmeti izvršenja krivičnog djela. Dalje, naredba se mogla izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, bez prethodne najave, a zbog postojanja osnovane sumnje da će se traženi predmeti sakriti ili uništiti. Najzad, konstatirano je da osumnjičeni imaju pravo obavijestiti branioca, a da se pretresanje može obaviti i bez braniočevog prisustva jer to zahtijevaju izuzetne okolnosti. U naredbi nije navedeno u čemu se sastoje izuzetne okolnosti u konkretnom slučaju, a zbog čega je pretres mogao biti obavljen i bez braniočevog prisustva.

42. Apelantica smatra da je pretres njenog doma obavljen na osnovu nezakonite naredbe jer u njoj nije bilo naznačeno njeno ime već ime O. L., te da je pretres izvršen u njenom domu, iako O. L. tu ne živi i nije prijavljena na toj adresi. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je pretres apelanticine kuće određen na osnovu člana 51. Zakona o krivičnom postupku, u skladu s kojim se pretres može naložiti i u prostorijama „drugih lica”. Pri tome, pojam „drugo lice” može predstavljati kako lice koje je poznato osumnjičenom, odnosno

optuženom, tako i lice koje mu je nepoznato. U tom smislu, pretresanje se može preduzeti i kod lica koja su zbog srodstva ili drugih bliskih odnosa sa osumnjičenim, odnosno optuženim, oslobođena dužnosti svjedočenja. Nalogu za pretresanje prostorija „drugog lica” mora prethoditi vjerovatnost da je učinjeno krivično djelo i mora postojati dovoljno osnova za sumnju da se kod njega nalaze izvršilac krivičnog djela, saučesnik, tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za postupak. Dalje, stan, ostale prostorije, te pokretne stvari, kao objekti pretresanja, mogu biti kako u vlasništvu osumnjičenog, optuženog ili drugog lica, tako i u njihovom posjedu ili nekom drugom obliku vezanom uz stvarno pravne ili imovinskopravne odnose. Najzad, iz člana 58. Zakona o krivičnom postupku, koji propisuje sadržaj naredbe za pretresanje, proizlazi da naredba za pretresanje mora da sadrži opis mjesta ili prostorije ili lica koja se traže, uz navođenje adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje identiteta. U konkretnom slučaju izdavanju naredbe za pretres prethodio je zahtjev za pretres koji je podnijela Policija Distrikta Brčko, a čiju je osnovanost ocijenio sudija za prethodni postupak Osnovnog suda, odnosno postojala je vjerovatnost da je izvršeno krivično djelo i da postoji dovoljno sumnje da se na mjestima označenim u naredbi mogu naći tragovi krivičnog djela. Dalje, u skladu sa izdatom naredbom, pretres je trebalo obaviti u stanu koji koristi O. L. i u porodičnoj kući u Gornjim Dubavicama koju O. L. koristi. Policiju Distrikta Brčko je o obje adrese obavijestio apelantčin sin i suprug O. L. S obzirom na to da je porodičnu kuću kao mjesto koje koristi O. L. označio njen suprug i apelantčin sin, nije bilo neophodno utvrđivati i ko je njen vlasnik jer iz člana 58. Zakona o krivičnom postupku proizlazi da je u pogledu mjesta pretresa dovoljno da su dati podaci na osnovu kojih se ono može identificirati, a koji podrazumijevaju adresu, vlasništvo i sl. Najzad, s obzirom na to da se pretresanje prostorija drugog lica može naložiti i kada je lice zbog kojeg se pretres vrši i ne poznaje, irelevantno je da li ono živi u prostoru drugog lica koji se pretresa, odnosno da li je i prijavljen na toj adresi. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je ispunjen uvjet zakonitosti miješanja u apelantčino pravo na poštivanje doma u ovom kontekstu.

43. Dalje, apelantica ističe da joj je bilo onemogućeno da pozove advokata koji bi prisustvovao pretresu. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je članom 58. Zakona o krivičnom postupku kao element naredbe za pretres propisana i pouka osumnjičenom da ima pravo obavijestiti branioca i da se pretresanje može izvršiti i bez branioca ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti. Međutim, Zakon o krivičnom postupku ne sadrži odredbu koja bi i „drugom licu”, a što je apelantčin slučaj, davala pravo da pretresu koji se kod njega obavlja prisustvuje njegov advokat. S obzirom na to da je u konkretnom slučaju naredba za pretres sadržavala i pouku za osumnjičenog da o pretresu može obavijestiti branioca, te da se pretresanje može izvršiti i bez njegovog prisustva, te imajući u vidu da Zakon o krivičnom postupku ne garantira pravo „drugom licu” da prilikom pretresa koji se

kod njega obavlja može pozvati svog advokata, Ustavni sud zaključuje da su apelantici navodi u ovom dijelu neosnovani.

44. Apelantica, također, ističe da joj nije predat zapisnik o obavljenom pretresu. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da iz relevantnih odredbi Zakona o krivičnom postupku ne proizlazi ovakva obaveza za ovlašteno službeno lice pod čijim nadzorom se postupak pretresanja provodi. Također, apelantici je, u skladu sa obavezom utvrđenom zakonom, izdata potvrda o privremeno oduzetim predmetima. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da su apelantici navodi u ovom dijelu neosnovani.

45. Dalje, apelantica ističe da je pretres obavljen suprotno obavezi zaštite ličnih podataka jer su provjeravani sadržaj njene dokumentacije, albumi za slike, frižider, korpe sa krompirom itd., te da je obavljen i pretres prostorija koje nemaju stambeni karakter (garaže i ložionice). U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud primjećuje da se pod pojmom „stana” podrazumijevaju prostori za stanovanje (npr., stambena jedinica, porodična kuća i sl.), razne sporedne prostorije koje su u vezi (ne moraju biti i fizičkoj) sa stanom (npr., podrumi, tavani, praonice). Pretresanje stana i ostalih prostorija obuhvata njihov pregled i pretraživanje, ali i pregled i pretraživanje, odnosno pretresanje pokretnih stvari koje se u njima nalaze. U konkretnom slučaju naredbom za pretres kao predmet izvršenja krivičnog djela koje prilikom pretresa treba tražiti bila je označena i sva dokumentacija koja se odnosi na posao koji obavlja O. L., privatna korespondencija-rokovnici, bilješke i slično. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je ostvarivanje uvida u apelanticinu dokumentaciju bilo nužno kako bi se moglo utvrditi da se ne radi o dokumentaciji koja se odnosi na posao koji obavlja O. L. Dakle, uvid koji su ostvarila ovlaštena službena lica u apelanticinu dokumentaciju ne može se smatrati kršenjem obaveze o zaštiti ličnih podataka, tim prije što apelantica ne navodi niti jedan lični podatak čija je zaštita samo na osnovu uvida povrijeđena. Također, pretres ostalih pokretnih stvari, kao i pratećih prostorija, s obzirom na već navedeno, ne može se smatrati nezakonitim.

46. Najzad, apelantica tvrdi da joj prije početka pretresanja njenog doma nije predata naredba na osnovu koje se pretres obavlja. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na član 60. Zakona o krivičnom postupku u kojem je propisan postupak izvršenja naredbe za pretres. Prema navedenoj odredbi, prije početka pretresanja ovlašteno službeno lice mora dati obavještenje o svojoj funkciji i razlogu dolaska i predati naredbu za pretresanje licu kod kojeg će se ili na kojem će se izvršiti pretresanje. U svom odgovoru na apelaciju Tužilaštvo Distrikta Brčko nije osporilo istinitost ovog navoda, odnosno uopće se nije izjasnilo o ovom navodu. Iz zapisnika o pretresu sačinjenog 29. marta 2007. godine proizlazi da je apelantica prije početka pretresa upoznata sa svojstvom službenog lica i razlozima dolaska, ali se na osnovu zapisnika ne može zaključiti da li joj je prije početka

pretresanja predata naredba za pretres. Imajući u vidu eksplicitnu zakonsku odredbu koja propisuje obavezu predaje naredbe za pretres prije početka pretresa, kao i apelantičin navod da to nije učinjeno, a što Tužilaštvo Distrikta Brčko nije osporilo, a rukovodeći se principima iz člana 8. Evropske konvencije iznesenim u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da je propuštanjem preduzimanja ove radnje došlo do nezakonitog miješanja u apelantičino pravo na poštivanje doma.

47. Ustavni sud primjećuje da pretresanje stana predstavlja istražnu radnju čijim preduzimanjem javne vlasti ograničavaju prava na privatnost i nepovredivost stana, a u interesu efikasnosti krivičnog postupka. S obzirom na to da se ova radnja preduzima u ranoj fazi krivičnog postupka, kada je sumnja o izvršenom krivičnom djelu najniža, te da predstavlja mjeru prinude kojom se osigurava prisustvo osumnjičenog, odnosno tragovi ili predmeti izvršenja krivičnog djela, javne vlasti su u obavezi da pruže jamstvo da se radnja pretresanja treba preduzeti i izvršiti samo pod uvjetima i na način propisan zakonom. U konkretnom slučaju naredba za pretres je izdata u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku koji propisuje uvjete i postupak za izdavanje naredbe za pretres. Dalje, iz predočenog Ustavnom sudu proizlazi da je obavljanje pretresa imalo legitiman cilj koji se ogledao u prikupljanju tragova krivičnog djela u pogledu kojeg je postojala vjerovatnost da je počinjeno. Međutim, da bi radnja pretresanja predstavljala „miješanje” u skladu sa zakonom, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije, potrebno je i da je provedena na način i u postupku koji je izričito propisan članom 60. Zakona o krivičnom postupku. U konkretnom slučaju, ovlašteno službeno lice je propustilo da prije otpočinjanja pretresa apelantici preda naredbu za pretresanje, iako je to izričito određeno članom 60. Zakona o krivičnom postupku. Na taj način nije ispoštovana imperativna zakonska norma kojom je reguliran postupak preduzimanja radnje pretresanja, a koja je uvjet za zakonitost preduzete radnje u situaciji kada je naredba za pretres izdata. S obzirom na navedeno, radnja pretresanja nije zadovoljila kriterij „miješanja” u skladu sa zakonom, u smislu člana 8. Evropske konvencije (vidi već citiranu odluku *Panteleyenko*, st. 50-53).

48. Ocjenjujući navedeno, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju postupak pretresanja apelantičinog doma nije zadovoljio kriterij „miješanja u skladu sa zakonom” iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Naime, postupak izvršenja naredbe za pretres stana nije proveden u skladu sa procedurom propisanom zakonom, s obzirom na to da je ovlašteno službeno lice propustilo da prije otpočinjanja pretresa apelantičinog doma, u skladu sa izričitom zakonskom odredbom, apelantici preda naredbu za pretres. Prema tome, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantičino pravo na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Ostali navodi

49. S obzirom na zaključke o povredi prava na dom, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje i apelanticine navode o povredi ostalih prava na koja se u apelaciji pozvala.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud smatra da postoji povreda prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada ovlašteno službeno lice u postupku izvršenja naredbe za pretres stana, suprotno izričitoj zakonskoj odredbi, propusti da licu kod kojeg se pretres provodi preda naredbu za pretres prije početka pretresanja.

51. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 9, člana 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 3453/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marina Ivaniševića podnesena protiv Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine

Odluka od 28. travnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 3453/09**, rješavajući apelaciju **Marina Ivaniševića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 9, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Čeman, sudac

na sjednici održanoj 28. travnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Marina Ivaniševića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-15/09 od 16. studenoga 2009. godine, Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine, u odnosu na članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u odnosu na članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Marina Ivaniševića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. SIŽ-15/09 od 16. studenoga 2009. godine i Uvl-361/09 od 16. studenoga 2009. godine, Odluke Središnjeg

izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine, u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marin Ivanišević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupaju Martin Raguž i Nikica Gržić, odvjetnici iz Sarajeva, podnio je 5. studenoga 2009. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelant je podnio apelaciju protiv Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: SIPBiH) broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine. Apelant je 9. prosinca 2009. godine dopunio apelaciju i dostavio rješenja Suda BiH broj SIŽ-15/09 od 16. studenoga 2009. godine i broj Uvl-361/09 od 16. studenoga 2009. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio SIPBiH da odloži izvršenje Odluke broj 06-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i SIPBiH zatražena je 27. siječnja 2010. godine dostava odgovora na apelaciju.
3. Sud BiH je odgovor na apelaciju dostavio 10. veljače 2010. godine, a SIPBiH 5. veljače 2010. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju Suda BiH i SIPBiH dostavljeni su apelantu 13. veljače 2010. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Suda BiH broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine, utvrđeno je da je apelant kao izabrani dužnosnik od 28. studenoga 2008. godine obavljao funkciju vijećnika u Općinskom vijeću Novo Sarajevo, da je od 29. siječnja 2009. godine obavljao funkciju vijećnika u Gradskom vijeću Grada Sarajeva i da je istodobno obavljao funkciju ovlaštene osobe, tj. direktora poduzeća „Revicon” d.o.o. Sarajevo, koje je u 12. mjesecu 2008. godine i u 2009. godini sklopilo ugovore vrijednosti veće od 5.000.00 KM godišnje sa organima koji se financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti. Time je povrijedio odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o sukobu interesa). Na temelju navedene odredbe zakona, primjenom članka 16. stavak 1. istog zakona, SIPBiH je apelantu izrekao sankcije nepodobnosti za kandidiranje za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika, u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja, tj. od 10. rujna 2009. godine, odnosno od dana donošenja rješenja, te novčanu kaznu u iznosu od 5.000.00 KM koju je dužan uplatiti u roku od 30 dana od dana izvršnosti rješenja na depozitni račun Proračuna Federacije Bosne i Hercegovine.

7. U obrazloženju rješenja SIPBiH od 10. rujna 2009. godine je navedeno da se predmetni postupak vodio zbog povrede odredaba članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa. U konkretnom slučaju, SIPBiH je nakon izvedenih dokaza, uvida u službenu bazu podataka SIPBiH, apelantovu izjavu od 6. svibnja 2009. godine, apelantovu službenu i poslovno-financijsku dokumentaciju, nesporno utvrdio da je apelant imao status vijećnika i u općinskom i u gradskom vijeću, tj. da je imao status izabranog dužnosnika, da je obavljao funkciju ovlaštene osobe, direktora u privatnom poduzeću „Revicon” d.o.o. Sarajevo, čiji je i jedini vlasnik, i da je navedeno poduzeće sklapalo ugovore vrijednosti veće od 5.000.00 KM godišnje sa organima koji se financiraju iz proračuna bilo koje razine vlasti. Prema tome, SIPBiH je zaključio da su kumulativno ispunjeni svi zakonski uvjeti za utvrđivanje apelantove odgovornosti zbog povrede odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa, a u odnosu na vrstu i visinu sankcije, apelantu je izrečena obligatorna sankcija iz članka 16. stavak 1. istog zakona, nepodobnosti kandidiranja za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija ili savjetnika

u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja i novčana kazna. Apelantu je sankcija određena u odnosu na razdoblje u kojem se apelant nalazio u sukobu interesa, visinu sredstava koja su ostvarena poslovanjem privatnog poduzeća preko zakonskog utvrđenog maksimuma, kao i apelantove osobne i imovinske prilike. Kao otežavajuće okolnosti SIPBiH je istakao činjenicu da apelant do dana donošenja predmetnog rješenja nije otklonio postojeći sukob interesa.

8. U obrazloženju Rješenja Suda BiH broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine je navedeno da je apelant u prizivu ukazao na to da se, prema odredbi članka 19. stavak 1. Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o sukobu interesa BiH), priziv može podnijeti samo zbog materijalnih i proceduralnih povreda, te da takav priziv nije djelotvoran pravni lijek jer ne omogućava preispitivanje ispravnosti činjeničnog stanja. Sud BiH je, dalje, istakao da nijednu od navedenih utvrđenih činjenica apelant nije pobio u svojoj izjavi od 6. svibnja 2009. godine datoj SIPBiH prije donošenja pobijanog rješenja, koja mu je omogućila da sudjeluje u tom postupku. Dalje je navedeno da je na temelju relevantnih činjenica SIPBiH objektivno zaključio da je apelant povrijedio odredbu članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa, pa mu je, pravilno primjenjujući odredbu članka 16. stavak 1. istog zakona, izrekao navedene sankcije. U odnosu na apelantov prizivni navod o nedostatku djelotvornog pravnog lijeka u konkretnom slučaju, Sud BiH je smatrao da, kada bi se i prihvatilo da članak 19. stavak 1. Zakona o sukobu interesa BiH nije omogućio djelotvoran pravni lijek protiv rješenja SIPBiH, ni to ne bi utjecalo na zakonitost odluke jer u ovom postupku nijednu od relevantnih činjenica apelant nije pobio. Sud BiH je naveo da je predmetno rješenje doneseno primjenom članka 81. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima BiH (u daljnjem tekstu: ZUS).

9. Odlukom SIPBiH broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine apelantu je kao vijećniku u Općinskom vijeću Novo Sarajevo, izabranom na lokalnim izborima 2008. godine sa liste Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine, utvrđen prestanak mandata, kao i prestanak mandata vijećnika u Gradskom vijeću Grada Sarajeva osvojen na listi kandidata Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, danom donošenja ove odluke. Također je utvrđeno da će se nakon pravomoćnosti ove odluke, a sukladno odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i Statuta Grada Sarajeva, navedeni upražnjeni mandat dodijeliti sljedećim kvalificiranim kandidatima.

10. Sud BiH je Rješenjem broj SIŽ-15/09 od 16. studenoga 2009. godine odbio kao neutemeljen apelantov priziv izjavljen protiv Odluke SIPBiH broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine.

11. U obrazloženju rješenja je navedeno da je sud, ispitujući pobijanu odluku u granicama apelantovih prizivnih navoda, zaključio da je apelantov prigovor neutemeljen jer je odluka SIPBiH donesena na temelju pravilne primjene odredaba članka 2.9. stavak 1. točka 14. u vezi sa člankom 1.10. stavak 1. točka 8, članka 13.6. stavak 1. i članka 13.10. stavak 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08; u daljnjem tekstu: Izborni zakon) i članka 6. Instrukcija o načinu i postupku utvrđivanja prestanka mandata izabranom članu tijela vlasti prije isteka mandata na koji je izabran („Službeni glasnik BiH” broj 65/08). Naime, izabranom članu organa vlasti na svim razinama vlasti prestaje mandat prije isteka vremena na koji je izabran ako iz bilo kojeg razloga utvrđenog zakonom izgubi pravo da bude biran.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant se žali na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, prava na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu.

13. Navode da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije u konkretnom slučaju primjenjiv apelant posebno obrazlaže ističući da mu je odlukom SIPBiH zbog povrede iz članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa izrečena sankcija koja se sastoji od dvije kazne: nepodobnosti za kandidiranje za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne vlasti ili savjetnika za razdoblje od četiri godine, te novčana kazna u iznosu od 5.000 KM. Dakle, izrečena sankcija se ne tiče samo njegovih političkih prava već utječe i na njegove ekonomske interese - imovinu, koji su po svojoj prirodi, posebno kada se radi o novčanim kaznama zbog nepoštivanja određenih zakonskih odredaba, uvijek građanska prava. Dalje, apelant ističe da mu je poznato da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj AP 35/03 od 28. siječnja 2005. godine izrazio stav da *pravo na slobodne izbore nije građansko pravo već ono spada u subjektivno političko pravo koje se odnosi na pravo glasa i pravo da se bude biran na izborima za zakonodavne organe...*, te da, stoga, *Ustavni sud zaključuje da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nije primjenjiv u konkretnom slučaju s obzirom na to da se u postupku koji je okončan pobijanom presudom Suda BiH nisu utvrđivala apelantova građanska prava i obveze iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.* S tim u vezi, navodi da se u konkretnom slučaju nisu utvrđivala apelantova građanska prava iz

članka 6. stavak 1. Europske konvencije, s obzirom na to da se žalio na to da je formalnom i pogrešnom primjenom Amandmana XXXIV stavak 4. na Ustav FBiH *oštećen* prilikom utvrđivanja rezultata izbora delegata za Dom naroda Parlamenta Federacije BiH. Predmetna apelacija je bila fokusirana isključivo na povredu jednog političkog prava, koje je zaštićeno odredbom članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, a apelant se nije eksplicitno pozvao na povredu prava na pravično suđenje, iako je Ustavni sud upotrijebio formulaciju *iz apelacije proizlazi da se apelant žali zbog nepoštivanja prava iz čl. 6. i 13. Europske konvencije*. Ono što apelant smatra kao najvažnije u vezi sa navedenim predmetom i što ga čini različitim od njegovog slučaja jeste da on u konkretnom slučaju nije kažnjen novčanom kaznom, pa smatra da se praksa iz Odluke broj AP 35/03 ne može primijeniti u njegovom slučaju. Također, mišljenja je da je pogrešna praksa Ustavnog suda prema kojoj su *ratione materiae* nedopustive apelacije u predmetima u kojima je SIPBiH, postupajući prema odredbama Zakona o sukobu interesa, izrekao sankciju koja se sastoji od dvije kazne, zabrane kandidiranja u određenom razdoblju i novčane kazne (*odluke br. AP 2418/06 od 18. prosinca 2008. godine, AP 2095/07 od 15. siječnja 2009. godine i AP 1302/09 od 10. lipnja 2009. godine*).

14. Dalje, apelant se žali na to da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje jer nije bio saslušan u svojstvu stranke pred Sudom BiH, iako je to tražio u svom prizivu koji je izjavio protiv Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine, koji je sud Rješenjem broj SIŽ-10/09 odbio kao neutemeljen. Nakon toga je podnio zahtjev za preispitivanje navedenog rješenja, koji je Sud BiH Rješenjem broj Uvl-361/09 od 16. studenoga 2009. godine odbacio kao nedopušten. Apelant, stoga, smatra da je navedenim postupanjem sudova onemogućen da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje su važne za donošenje rješenja. Također se žali da u momentu davanja izjave SIPBiH nije imao mogućnost koristiti stručnu pomoć odvjetnika.

15. Apelant se, dalje, žali da mu je povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na imovinu jer smatra da se priziv iz članka 19. stavak 1. Zakona o sukobu interesa BiH samo formalno može nazvati prizivom. Naime, navedenim člankom je propisano da se priziv može podnijeti isključivo „iz oblasti primjene ovog Zakona”, što, prema apelantovom mišljenju, znači da se priziv može podnijeti samo zbog materijalnih i proceduralnih povreda navedenog zakona. To istodobno znači da se priziv ne može podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Apelant ističe da takav priziv nema temeljno svojstvo priziva kao redovnog pravnog lijeka, što priziv čini mnogo efektivnijom u odnosu na ostale uglavnom izvanredne pravne lijekove, kao što je, naprimjer, revizija. Predmetna zakonska odredba je ograničila apelanta da navedeno rješenje SIPBiH nije mogao pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog

stanja. U odnosu na obrazloženje Suda BiH da apelant nije pobio relevantne činjenice, apelant je istakao da je u prizivu od 29. rujna 2009. godine ukazao na to da u vezi sa utvrđenim činjeničnim stanjem: „...ima brojne primjedbe koje se prvenstveno odnose na vremenski period u kom je kontrolirano poslovanje firme Revicon, zatim ukupni iznosi poslovanja sa pojedinim organima”. Također je naveo da nije jasan navod Apelacijskog suda BiH da apelant može pobiti činjenično stanje, kada mu Zakon o sukobu interesa BiH ne daje takvu mogućnost (apelant bi, naprimjer, predložio vještačenje posredstvom stalnog sudskog vještaka financijske struke). Dalje je naveo da spomenuti zakon ne propisuje čak nikakve odluke, to jeste koju vrstu odluka Sud BiH može donijeti kada rješava o prizivima protiv odluka SIPBiH, a, osim toga, Zakon ne propisuje ni supsidijarnu primjenu drugog zakona u situacijama koje on ne regulira. Kada se ovome doda da članak 19. Zakona o sukobu interesa BiH ne sadrži odredbe o tome ima li priziv Apelacijskom odjeljenju Suda BiH suspenzivno i devolutivno djelovanje, prema apelantovom mišljenju, ne postoji niti pravna sigurnost za vrijeme dok sud preispituje odluku donesenu prema Zakonu o sukobu interesa. Apelant zaključuje da na navedeni način reducirani priziv ne može imati svojstvo djelotvornog pravnog lijeka.

16. Također, apelant se žali na to da mu je povrijeđeno i pravo na slobodne izbore zbog toga što je pravo na slobodne izbore subjektivno političko pravo koje se odnosi na „pravo glasa” i „pravo da se bude biran na izborima za zakonodavne organe”, pa, ukoliko bi se odredba članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa tumačila na restriktivan i ekstenzivan način, kako je to učinio SIPBiH, onda bi to, prema apelantovom mišljenju, praktično značilo da se vlasnicima privatnih firmi koje posluju sa državnim organima unaprijed onemogućava navedeno pravo, tj. *da se bude biran na izborima za zakonodavne organe vlasti*. To se naročito odnosi na njegov slučaj jer je vlasnik poduzeća koje je po prirodi svoje djelatnosti značajno usmjereno na rad sa organima koji se financiraju iz proračuna, s obzirom na to da se bavi konzaltingom iz oblasti poreznog zakonodavstva, u okviru kojeg izdaje časopis „Porezni savjetnik”, te na tu temu organizira brojne seminare, što je vrlo interesantno za državne organe koji se redovno javljaju kao korisnici usluga ove firme, pa, stoga, i kada bi prestao raditi sa državnim organima, to bi dovelo u pitanje likvidnost njegove firme.

17. Nametanje obveze plaćanja novčane kazne apelant smatra nezakonitim postupanjem, čime je došlo do uplitanja u njegovo pravo na imovinu. Naime, pobijanim rješenjem mu je naloženo plaćanje novčane kazne u visokom iznosu od 5.000 KM, pa smatra da mu je povrijeđeno pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Tvrdi da miješanje u njegovu imovinu nije izvršeno na temelju zakona, s obzirom na to da mu je novčana kazna nezakonito utvrđena u postupku u kojem mu

nije omogućeno da bude saslušan kao stranka, te da direktno sudu prezentira dokaze i argumente koji mu idu u korist.

b) Odgovor na apelaciju

18. Sud BiH je u odgovoru na apelaciju naveo da je rješenje ovog suda, koje apelant pobija apelacijom, utemeljeno na pravilnom utvrđenju relevantnih činjenica, na koje su pravilno primijenjene odredbe članka 1. stavak 2, članka 6. stavak 2. i članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa. Sud svoj stav smatra pravilnim jer je ograničavanje apelantovih prava u interesu šire društvene zajednice i s ciljem stvaranja realnih uvjeta u kojima će izabrani dužnosnici obavljati svoju funkciju zakonito, objektivno i nepristrano. Prema tome, Sud BiH predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

19. SIPBiH u odgovoru na apelaciju navodi da je u konkretnom slučaju, postupajući po službenoj dužnosti, donio odluku na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, te sukladno odredbama Zakona o sukobu interesa, Zakona o upravnom postupku i Zakona o sukobu interesa BiH. Ističe da nisu točni apelantovi navodi da mu je povrijeđeno pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer prilikom davanja izjave nije imao mogućnost koristiti stručnu pomoć odvjetnika, budući da takva izjava nije data pred neovisnim i nepristranim zakonom ustanovljenim sudom. SIPBiH tvrdi da je apelant izjavu dao 6. svibnja 2009. godine, u prisutnosti svoga odvjetnika Nikice Gržića, kako je to i propisano člankom 18. Zakona o sukobu interesa BiH, budući da je SIPBiH dužan prije izricanja sankcija omogućiti osobi protiv koje se vodi postupak davanje izjave, a što je, sukladno navedenom članu, i učinjeno. Dalje, SIPBiH pobija apelantove navode da mu je povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na imovinu, jer mu je, sukladno članku 15. stavak 1. Zakona o upravnom postupku i članku 19. Zakona o sukobu interesa BiH, bilo omogućeno podnijeti priziv na odluku SIP-a, što je apelant i učinio. Dalje, SIPBiH pobija apelantove navode da mu je povrijeđeno pravo na imovinu jer mu je kazna nezakonito utvrđena zbog toga što je nesporno utvrđeno da je apelant povrijedio odredbu članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa, pa su se tako stekli uvjeti za izricanje navedene sankcije, novčane kazne. Stoga, SIPBiH predlaže da se predmetna apelacija odbaci kao nedopuštena, ili odbije, budući da ne postoje povrede Ustava Bosne i Hercegovine na koje se apelant poziva.

V. Relevantni propisi

20. **Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 70/08) u relevantnom dijelu glasi:

I. Sukob interesa

*Članak 1.
Opće odredbe*

(1) Radi sprečavanja sukoba interesa ovim Zakonom uređuju se posebne obveze izabranih dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kantona i jedinica lokalne samouprave u vršenju javne funkcije.

(2) Sukob interesa postoji u situacijama u kojima izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici imaju privatni interes koji utječe ili može utjecati na zakonitost, otvorenost, objektivnost i nepristranost u vršenju javne funkcije.

*Članak 6.
Vladina ulaganja u privatna poduzeća*

[...]

(2) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici, za vrijeme vršenja dužnosti, ne mogu biti članovi skupštine, nadzornog odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe bilo kojeg privatnog poduzeća koje sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000.00 KM godišnje sa organima koji se financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti.

Članak 15.

Postupak pred Središnjim izbornim povjerenstvom Bosne i Hercegovine, kao i prizivni postupak, pokreće se i vodi sukladno Zakonu o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine.

Članak 16.

(1) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 5, 6, 8. i 9. ovog Zakona, on se smatra nepodobnim da se kandidira za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja. Osim toga, izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik može biti novčano kažnjen u iznosu od 1.000.00 KM do 10.000.00 KM.

[...].

21. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 16/02, 14/03, 12/04 i 63/08) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 19.

1. Priziv na odluku Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, iz oblasti primjene ovog zakona, rješava Apelacijsko odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine.

2. Priziv se podnosi u roku od 15 dana od dana prijema odluke, preko Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

22. **Zakon o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 19/02, 88/07 i 83/08) u relevantnom dijelu glasi:

IX - Postupak povodom izbornih priziva

Članak 81.

Kada Apelaciono odjeljenje [Suda BiH] nađe da je priziv utemeljen, donijet će odluku kojom će odrediti da se uklone nepravilnosti kojima je povrijeđeno izborno pravo. U protivnom, odbit će priziv.

Apelaciono odjeljenje će odlukom iz stavka 1. ovog članka odrediti mjere koje treba poduzeti da bi se otklonile nepravilnosti kojima je povrijeđeno izborno pravo podnosioca priziva, ostavljajući rok za izvršenje i odrediti sankcije za slučaj neizvršenja odluke.

Članak 82.

Odluka Apelacionog odjeljenja povodom priziva uloženog zbog povrede izbornog prava je konačna i obvezujuća.

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju, Ustavni sud će apelantove navode o tome da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zbog toga što nije bio saslušan u svojstvu stranke pred Sudom BiH, ispitati u odnosu na odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. st. 1. i 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

(4) *Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

9. *apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom.*

26. U vezi sa apelantovim navodima o tome da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje jer nije saslušan u svojstvu stranke pred Sudom BiH, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da je, prema jurisprudenciji organa Europske konvencije i Ustavnog suda, za primjenu garancija prava na pravično suđenje u nekom postupku, kao opće pravilo, neophodno da postoji spor oko prava i obveza i da oni budu građanske prirode, odnosno da se radi o postupku u kojem se utvrđuje utemeljenost kaznene optužbe. U pogledu rješavanja izbornih sporova koji se odnose na izabrane dužnosnike, Europski sud je izričito naglasio da ovi sporovi izlaze iz građanskih i kaznenih okvira članka 6. stavak 1. Europske konvencije, sukladno njegovoj dosadašnjoj praksi izraženoj u predmetu *Pierre-Bloch protiv Francuske* (presuda od 21. listopada 1997. godine, Izvješća 1997-VI).

27. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju radi o sporu koji je izvan okvira članka 6. stavak 1. Europske konvencije, a članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u ovom slučaju ne pruža širi obim zaštite, te su apelantovi navodi u vezi sa povredom prava na pravično suđenje inkompatibilni *ratione materiae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Također, Ustavni sud podsjeća na to da je o istom pravnom pitanju već razmatrao u Odluci o dopustivosti broj AP 2418/06 od 18. prosinca 2008. godine (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U odnosu na Rješenje Suda BiH broj Uvl-361/9 od 16. studenoga 2009. godine, kojim je odbačen kao nedopušten apelantov zahtjev za preispitivanje Odluke Suda BiH broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine, Ustavni sud je odlučio da i ovaj dio apelacije odbaci kao nedopušten jer je, zbog navedenih razloga, inkompatibilan *ratione materiae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Sukladno navedenom, a imajući u vidu odredbe članka 16. st. 1. i 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je inkompatibilna *ratione materiae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije odlučio kao u dispozitivu odluke.

28. Apelant, dalje, smatra da su mu pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju apelant pobija Rješenje Suda BiH broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijano rješenje apelant je primio 16. listopada 2009. godine, apelacija je podnesena 5. studenoga 2009. godine, a apelaciju je dopunio 9. prosinca 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Prema tome, apelacija u odnosu na ove navode ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

29. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u odnosu na apelantove navode o kršenju prava na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant se žali da su mu pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na slobodne izbore

31. Članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Visoke strane ugovornice se obvezuju da u primjerenim vremenskim razmacima održavaju slobodne izbore s tajnim glasanjem, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

32. Apelant se žali da mu je pobijanim odlukama uskraćeno pravo na slobodne izbore jer je pravo na slobodne izbore subjektivno političko pravo koje se odnosi na „pravo glasa” i „pravo da se bude biran na izborima za zakonodavne organe”, i zbog toga što smatra da SIPBiH restriktivnim tumačenjem odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa vlasnicima privatnih firmi koje posluju sa državnim organima unaprijed onemogućava navedeno pravo, tj. *da se bude biran na izborima za zakonodavne organe vlasti*.

33. Ustavni sud podsjeća na to da je člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine propisano da se prava i slobode predviđene Europskom konvencijom i njezinim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te da ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, dok je člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju utvrđeno pravo na slobodne izbore koje uključuje aktivno (pravo da se glasa) i pasivno biračko pravo (pravo da se kandidira) pri izboru zakonodavnih organa.

34. Ustavni sud ukazuje na stavove Europskog suda koji je u više svojih odluka naglasio da prava koja garantira članak 3. Protokola broj 1 nisu apsolutna, te je zaključio da države ugovornice u svojim unutarnjim pravnim sustavima pravo pojedinca da glasa i bude biran ograničavaju uvjetima koji u načelu nisu nedopušteni. Europski sud je zaključio da države ugovornice u ovoj sferi imaju širok stupanj slobodne procjene, kao i da je zadatak suda da se uvjeri da ti uvjeti ne „ograničavaju ova prava do te mjere da ugrožavaju njihovu suštinu i lišavaju ih njihove efektivnosti; da su ovi uvjeti uvedeni kako bi zadovoljili legitiman cilj kojem se teži; da primijenjena sredstva nisu neproporcionalna” (vidi Europski sud, *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije*, presuda od 2. ožujka 1987. godine, stavak 52).

35. U konkretnom slučaju, Ustavni sud primjećuje da je pobijanim odlukama utvrđeno da je apelant istodobno obavljao funkciju izabranog dužnosnika, vijećnika u općinskom i gradskom vijeću, i da je istodobno kao osnivač, vlasnik i direktor poduzeća „Revicon” sklapao ugovore veće od 5.000.00 KM sa organima koji se financiraju iz proračuna bilo koje razine vlasti. Time je prekršio odredbe članka 6. točka 2. Zakona o sukobu interesa, pa su mu izrečene sljedeće sankcije: nepodobnosti za kandidiranje za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja, tj. od 10. rujna 2009. godine, odnosno od dana donošenja rješenja i novčanu kaznu u iznosu od 5.000.00 KM. Pobijanim odlukama apelantu je, između ostalog, izrečena sankcija da je nepodoban da se kandidira za bilo koju neposredno ili posredno izabranu funkciju u razdoblju od četiri godine, tj da je nepodoban da se kandidira i pri izboru zakonodavnih organa, kako to propisuje članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je navedeni članak primjenljiv na apelantov slučaj.

36. Članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koji podrazumijeva aktivno i pasivno biračko pravo, ta prava ne navodi eksplicitno, a pogotovo ih ne definira, te ostavlja prostor za „pretpostavljena ograničenja” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Labita protiv Italije*, presuda od 6. travnja 2000. godine, predstavka broj 26772/95, stavak 201), s tim da ta ograničenja ne ugrožavaju suštinu ovih prava i ne lišavaju ih njihove efektivnosti, da su uvedena kako bi zadovoljili legitiman cilj i da ta ograničenja nisu neproporcionalna.

37. Dovodeći u vezu navedena načela sa konkretnim predmetom, Ustavni sud smatra da navedeno ograničenje predstavlja legitiman cilj od općeg interesa u smislu članka 3. Protokola broj 1 Europske konvencije budući da se njime želi postići da izabrani dužnosnici svoju funkciju obavljaju objektivno i nepristrano, a što je moguće postići jedino ukoliko se njihovi privatni interesi u cijelosti odvoje od njihovog javnog angažmana.

38. Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj Odluci o dopustivosti i meritumu broj U 14/09 od 29. siječnja 2010. godine (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) odbio kao neutemeljen zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 16. stavak 1. Zakona o sukobu interesa, koji, također, predviđa ograničenja „pasivnog biračkog prava”, te utvrdio da je navedena odredba sukladna članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa člankom 3. Protokola broj 1 Europske konvencije i člankom IX/1. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je u navedenoj odluci istakao: „...da osporenu odredbu treba posmatrati u kontekstu diskrecionog prava države da pri ostvarivanju određenih prava pojedinaca postavi izvjesna ograničenja. Ustavni sud smatra da navedena ograničenja nesporno predstavljaju cilj od općeg interesa. [...] Stvaranje zakonodavnog okvira koji će isključiti prevagu ličnog interesa u odnosu na opći interes tako da izabrani dužnosnici u vršenju svoje funkcije postupaju odgovorno, nepristrasno i otvoreno, što je kao cilj i definisano članom 1. stav 2. Zakona o sukobu interesa, predstavlja i legitiman cilj u smislu člana 3. Protokola broj 1 Europske konvencije.”

39. Ustavni sud, također, naglašava da je, prema praksi Europskog suda (vidi, npr., Europski sud, *Krasnov i Skuratov protiv Rusije*, presuda od 31. ožujka 2008. godine, stavak 42) neophodno utvrditi je li ograničenje propisano zakonom proporcionalno cilju koji se želi postići, odnosno je li propisano ograničenje u tolikoj mjeri ograničilo pasivno biračko pravo da ugrožava samu suštinu ovog prava, te ga lišava njegove efektivnosti. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je i pitanje proporcionalnosti analizirao u citiranoj Odluci broj U 14/09 u okviru prava iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Tom prilikom Ustavni sud je istakao: „...da smatra da osporena odredba ne ograničava pravo lica da se kandidiraju za zakonodavne organe ali tu prijavu podvrgava određenim uvjetima.” Ustavni sud je u citiranoj odluci zaključio da predmetna ograničenja ne ograničavaju pasivno biračko pravo do te mjere da ugrožavaju samu suštinu ovog prava, odnosno da ga

lišavaju njegove efektivnosti. Budući da opći interes u smislu objektivnosti, neovisnosti, nepristranosti, te apsolutne posvećenosti izabranog dužnosnika javnoj funkciji na koju je izabran, s ciljem dobrobiti društva kao cjeline, preteže nad interesom pojedinca da bez ograničenja bude biran u zakonodavne organe i istodobno obavlja značajne funkcije u javnim i privatnim poduzećima, Ustavni sud smatra da predmetna ograničenja zadovoljavaju i kriterij proporcionalnosti. Analogno tome, Ustavni sud smatra da su i u konkretnom slučaju SIPBiH i Sud BiH vodili dovoljno računa da propisana ograničenja služe legitimnom cilju koji se u konačnici svodi na sprečavanje zloupotrebe javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi. Ograničenje ima razumno opravdanje i ne ograničava apelantovo pasivno biračko pravo do te mjere da ugrožava suštinu ovog prava, budući da je proporcionalno cilju šire društvene zajednice u smislu transparentnosti izbornog procesa, te objektivnosti, zakonitosti, neovisnosti i nepristranosti izabranog dužnosnika u vršenju javne funkcije.

40. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o kršenju prava na „slobodne izbore” iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju neutemeljeni.

Pravo na imovinu

41. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno i neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

42. Prvo pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti i koje se nameće u konkretnom predmetu jeste predstavlja li novčana kazna koja je izrečena apelantu imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

43. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na to da, sukladno odredbi stavka 2. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, država ima pravo da „primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da [...] bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni”. Ova odredba predstavlja izuzetak od članka 1. stavak 1. koji garantira mirno uživanje imovine, jer citirani stav „ni na koji način ne utječe na pravo države da primjenjuje takve zakone” kojim osigurava naplatu kazni. Prilikom donošenja takvih zakona zakonodavac uživa široko polje procjene i odlučivanja (vidi Europski sud za ljudska prava u predmetu *Gasus Dosier – und Fördertechnik GmbH protiv Nizozemske*, presuda od 23. veljače 1995. godine, serija A, broj 306-B, stavak 60). Dalje, Ustavni sud podsjeća na svoj raniji stav da se izricanje novčanih kazni može definirati kao „lišavanje” imovine u smislu druge rečenice stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te, prema tome, ono mora ispunjavati uvjete iz navedenog članka (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 498/04* od 23. ožujka 2005. godine, stavak 22, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 32/05). Drugim riječima, čak i ako su novčane kazne izuzetak sukladno drugom stavu, Ustavni sud će procijeniti ispunjavaju li izrečene novčane kazne, u odnosu na imovinu, uvjete načela zakonitosti i proporcionalnosti i je li nadležni organ zloupotrijebio svoje zakonom predviđene nadležnosti.

44. Prema tome, izrečena novčana kazna se može smatrati imovinom u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S druge strane, izricanje novčane kazne se može definirati kao „lišavanje” imovine u smislu druge rečenice 1. stavka 1. članka Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te, prema tome, ono mora ispunjavati uvjete iz navedenog članka.

45. Da bi lišavanje imovine bilo sukladno drugoj rečenici stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, ono mora biti: (a) predviđeno zakonom, (b) u javnom interesu i (c) sukladno općim načelima međunarodnog prava. U pogledu zakonitosti, miješanje u imovinu je zakonito samo ako je zakon koji je temelj za takvo miješanje (a) pristupačan građanima, (b) formuliran sa odgovarajućom točnošću i preciznošću da bi se građanima omogućilo da prilagode svoje postupke i (c) kompatibilan sa vladavinom prava, što znači da pravna sloboda odlučivanja koju uživaju izvršni organi ne smije biti neograničena, odnosno zakon mora građanima osigurati odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. U pogledu javnog interesa mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja kojem se teži. Drugim riječima, nadležni organ mora utvrditi je li uspostavljena pravična ravnoteža između potreba javnog interesa i interesa pojedinca (vidi Europski sud za ljudska prava, predmet *Sporrong i Lönnroth*, odluka od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, st. 69. i 73). Prilikom utvrđivanja postojanja pravične ravnoteže, država ima široku slobodu odlučivanja u pogledu odabira sredstava primjene

i utvrđivanja opravdanosti posljedica takve primjene u javnom interesu radi ostvarivanja svrhe predmetnog zakona.

46. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je apelantu novčana kazna izrečena zbog povrede članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa a u vezi sa člankom 16. stavak 1. istog zakona. Ustavni sud podsjeća na to da je člankom 6. stavak 2. navedenog zakona propisano da *izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih vlasti i savjetnici za vrijeme obavljanja funkcije ne mogu biti članovi skupštine, nadzornog odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe bilo kojeg privatnog poduzeća koje sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000.00 KM godišnje sa organima koji se financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti.* Člankom 16. stavak 1. istog zakona je propisano da *ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 5, 6, 8. i 9. ovog Zakona, on se smatra nepodobnim da se kandidira za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja. Osim toga, izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik može biti novčano kažnjen u iznosu od 1.000.00 KM do 10.000.00 KM.* Tekst navedenih odredaba zakona na koje su se pozvali SIPBiH i Sud BiH u postupku utvrđivanja odgovornosti i izricanja novčane sankcije apelantu jezični je jasan, te je, prema tome, apelant mogao predvidjeti moguću sankciju u slučaju povrede navedenih odredaba Zakona o sukobu interesa.

47. Dalje, Ustavni sud smatra da je zakonsko uređenje izricanja novčane kazne u slučaju povrede relevantnih odredaba Zakona o sukobu interesa u javnom interesu i radi zaštite imovine društvene zajednice od pojedinaca koji su u poziciji da svojim javnim angažiranjem krše zabranu djelovanja u sukobu interesa zbog privatnih interesa. U tom slučaju, Ustavni sud prihvaća da je sprječavanje kršenja zakonom propisanih uvjeta u vršenju javne funkcije legitiman cilj koji je u javnom interesu (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud za ljudska prava, *Hentrich protiv Francuske*, presuda od 3. srpnja 1995. godine, serija A, broj 296-A, stavak 39. i dalje).

48. Ustavnom sudu ostaje da, u konkretnom slučaju, utvrdi: a) je li lišavanje imovine predviđeno zakonom, b) služi li lišavanje zakonitom cilju u javnom interesu i c) je li lišavanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg interesa.

49. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su se upravni organi i sud, kao javna vlast, umiješali u apelantovo pravo na imovinu kada mu je zbog povrede relevantnih odredaba Zakona o sukobu interesa izrečena novčana kazna radi postizanja legitimnih ciljeva u javnom interesu. Konačno, izricanje novčane kazne za nepoštivanje uvjeta

propisanih navedenim odredbama zakona je način koji stoji na raspolaganju organima vlasti da onemoguće takve aktivnosti. Osim toga, izuzev apelantovih navoda da mu je novčana kazna izrečena na nezakonit način, apelant nije naveo nikakav drugi razlog koji bi išao u prilog proizvoljnosti pobijanih rješenja. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su predmetna rješenja zakonita. Dalje, Ustavni sud smatra da se način na koji su organi uprave i sud primijenili zakonske odredbe ne može smatrati proizvoljnim, te da nisu povrijeđena apelantova ustavna prava kada se država, odnosno sud i upravni organ, primjenjujući relevantne odredbe zakona, umiješala u apelantovo pravo na imovinu na način koji je proporcionalan javnom interesu i njegovim pravima. Pri tome su vodili računa o razumnom odnosu proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići.

50. Ustavni sud zaključuje da se način na koji su organi uprave i sud primijenili zakonske odredbe ne može smatrati proizvoljnim, te da nisu povrijeđena apelantova ustavna prava kada se država, odnosno sud, primjenjujući relevantne odredbe zakona, umiješala u apelantovo pravo na način koji je proporcionalan javnom interesu i njegovim pravima. Ustavni sud, također, smatra da je uspostavljena pravična ravnoteža između zaštite apelantove imovine i zahtjeva općeg interesa.

51. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na imovinu

52. Članak 13. Europske konvencije glasi:

Svatko čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti.

53. Ustavni sud zapaža da članak 13. Europske konvencije svakoj osobi garantira pravo na djelotvoran pravni lijek u okviru nacionalnog pravnog poretka protiv povreda prava priznatih Europskom konvencijom. Pravo na djelotvoran pravni lijek je akcesorno pravo, ali i autonomno procesno pravo. Akcesornost ovog prava znači da na njegovu povredu može da se poziva samo u sklopu i u vezi sa povredom nekog drugog prava priznatog Europskom konvencijom. S druge strane, njegova autonomnost znači da primjena ove odredbe ne pretpostavlja nužno da je prethodno počinjena povreda kakvog drugog supstancijalnog prava iz Europske konvencije. Naime, čak i u slučaju kada sud nije ustanovio da je postojala povreda supstancijalnog prava, on je obavezan provjeriti

sadrži li nacionalno pravo odredbe o djelotvornom pravnom lijeku iz članka 13. Europske konvencije. Ustavni sud, dalje, zapaža da članak 13. Europske konvencije treba tumačiti tako da garantira „djelotvoran lijek pred državnim organima” svakome tko tvrdi da je žrtva kršenja prava i sloboda nabrojanih u Konvenciji (vidi Europski sud za ljudska prava, *Klass protiv Njemačke*, presuda od 6. rujna 1978. godine, serija A, broj 28, str. 29, stavak 64; i *Boyle i Rice protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 27. ožujka 1988. godine, serija A, broj 131, stavak 52).

54. Dalje, Ustavni sud ističe da obveza iz članka 13. Europske konvencije postoji samo ako pojedinac utemeljeno tvrdi da je žrtva kršenja prava nabrojanih u Europskoj konvenciji (vidi Europski sud za ljudska prava, *Silver i drugi protiv Velike Britanije i Sjeverne Irske*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, serija A, broj 61, stavak 113).

55. U predmetu *Rodić i tri ostala protiv Bosne i Hercegovine* Europski sud je istakao da: „Sud uvijek tumači član 13. tako da zahtijeva domaći pravni lijek u vezi s pritužbama koje se mogu smatrati ‘spornim’ u okviru Konvencije [...]. Kriterij po kojem se neka pritužba smatra ‘spornom’ ne može se tumačiti drugačije nego kao kriterij koji se primjenjuje kod proglašavanja pritužbe ‘očigledno neosnovanom’ [...]. Istovremeno, bez obzira na doslovno tumačenje člana 13., postojanje stvarnog kršenja druge odredbe Konvencije (materijalne odredbe) ne predstavlja predušlov za primjenu člana 13. [...]. U predmetnom slučaju Sud smatra da, pošto je žalba aplikantata po članu 2. Konvencije proglašena ‘očigledno neosnovanom’, ona se ne može smatrati ‘spornom’ u svrhu člana 13. [...]. S druge strane, Sud smatra da se žalbe aplikantata po članu 3. Konvencije mogu smatrati ‘spornim’ u svrhu člana 13., bez obzira na činjenicu da Sud nije našao da je utvrđeno da postoji kršenje člana 3. u pogledu jedne od ovih žalbi (one koja se odnosi na zatvorske uslove aplikantata u bolnici zatvora Zenica). Značajno je da dotična žalba nije proglašena očigledno neosnovanom i da je, stoga, potrebno ispitivanje merituma (vidjeti *Čelik i Imret v. Turska*, br. 44093/98, § 57, od 26. oktobra 2004.). Žalba aplikantata po članu 13. u vezi s članom 3. mora se, prema tome, proglasiti dopustivom.” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Rodić i tri ostala protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 27. svibnja 2008. godine, st. 81, 82. i 83).

56. Sukladno praksi Europskog suda za ljudska prava, pod pravom na djelotvoran pravni lijek podrazumijeva se postojanje pravnog lijeka u bilo kojoj formi u unutarnjem pravnom poretku kojim se efektivno mogu štititi prava i slobode garantirane Europskom konvencijom. Pravni lijek, odnosno sredstvo, efikasno (djelotvorno) je ako se njime u unutarnjem pravnom poretku daje pravo na poništaj akta kojim se vrši povreda prava iz Konvencije ili ako se tim sredstvom akt može izmijeniti. Također, efikasnost podrazumijeva i mogućnost da se njime otkloni povreda prava kao i da žrtva povrede dobije određenu satisfakciju

za pretrpljenu povredu. Ako pravni lijek ne ispunjava navedene uvjete, neće se smatrati djelotvornim u smislu članka 13. Europske konvencije. Djelotvornost podrazumijeva, također, ispitivanje povrede u meritumu i donošenje odluke u meritumu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Rotaru protiv Rumunjske*, presuda od 4. svibnja 2000. godine, stavak 67; i *Asenov i drugi protiv Bugarske*, presuda od 28. listopada 1998. godine, stavak 117).

57. Članak 13. Europske konvencije, dakle, zahtijeva pružanje domaćeg pravnog lijeka pomoću kojeg bi se „nadležni državni organ” bavio suštinom priziva prema Konvenciji i davao odgovarajuće zadovoljenje, mada je zemljama ugovornicama data izvjesna mjera diskrecije po pitanju načina na koji se pridržavaju svojih obveza prema ovoj odredbi. Također, domet obveze iz članka 13. promjenljiv je u ovisnosti o prirodi priziva u vezi s Konvencijom (vidi, *loc. cit.*, *Assenov i drugi*, stavak 117).

58. Ustavni sud ističe da apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na imovinu. U provedenom postupku apelantu je izrečena, osim drugih sankcija, i novčana kazna u iznosu od 5.000 KM, čime je, prema ocjeni Ustavnog suda, došlo do miješanja u apelantovo pravo na imovinu. Apelantova tvrdnja o povredi prava na imovinu, kako dalje smatra Ustavni sud, nije očito neutemeljena i može se smatrati „spornom” u svrhu članka 13. Europske konvencije. Ustavni sud, dalje, ističe da je apelant imao pravo priziva, koji je propisan Zakonom o sukobu interesa BiH. Međutim, apelant smatra da u konkretnom slučaju priziv koji se prema zakonu može podnijeti samo zbog materijalnih i proceduralnih odredaba predmetnog zakona, a ne i zbog ispitivanja činjeničnog stanja, ne predstavlja djelotvoran pravni lijek u smislu članka 13. Europske konvencije. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odlučujući o apelantovom prizivu, naveo da apelant tijekom postupka nije pobio niti jednu od relevantnih činjenica, a da je SIPBiH na temelju istaknutih relevantnih činjenica objektivno zaključio da je apelant povrijedio odredbe Zakona o sukobu interesa. Ustavni sud ističe da se predmetni priziv, prema članku 19. stavak 1. Zakona o sukobu interesa BiH, podnosi „iz oblasti primjene ovog zakona”. Ustavni sud, dalje, zapaža da zakonom nije propisano da se priziv može podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako je to određeno u drugim postupcima.

59. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, sudska revizija postupka predstavlja djelotvoran lijek u odnosu na dotični priziv (vidi Europski sud za ljudska prava, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. srpnja 1989. godine, serija A, broj 161, str. 27-28). U predmetu *Vilvजारah i drugi* Europski sud je zaključio da: „...dok je tačno da postoje ograničenja u ovlaštenjima Suda u sudskoj reviziji postupka [...] ova ovlaštenja, koja provode najviši sudovi u zemlji, osiguravaju djelotvoran stepen kontrole odluka upravnih organa u slučajevima azila i dovoljna su da zadovolje zahtjeve člana 13.” (vidi

Europski sud za ljudska prava, *Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 30. listopada 1991. godine, serija A, broj 215, stavak 126).

60. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju načinom na koji je propisan predmetni priziv, ispitivanje rješenja SIPBiH u prizivnom postupku limitirano na ispitivanje pravilne primjene Zakona o sukobu interesa, kojim su utvrđene obveze određenih osoba u vršenju javne funkcije. Ustavni sud, dalje, napominje da članak 13. Europske konvencije ne doseže tako daleko da zahtijeva određeni oblik pravnog lijeka, zatim da je državama-ugovornicama dat visok stupanj slobodne procjene u ispunjavanju njihove obveze prema ovoj odredbi, te da domet obveze iz članka 13. Europske konvencije ovisi o prirodi priziva u vezi sa pravima iz Europske konvencije. Također, Ustavni sud zapaža da su člankom 81. ZUS-a propisana ovlaštenja Suda BiH da odlukom odredi da se uklone nepravilnosti kojima je povrijeđeno izborno pravo kao i sankcije za slučaj neizvršenja odluke. Ustavni sud ističe da, budući da pravni lijek kao efektivan treba biti takvog kvaliteta da omogućiti da se povreda obustavi, spriječi, kao i da se otklone posljedice takve povrede, način na koji je propisan predmetni priziv zadovoljava uvjete remedijalne efektivnosti.

61. Ustavni sud smatra da se predmetnim prizivom, kako je određen Zakonom o sukobu interesa BiH, osigurava efikasan stupanj sudske kontrole nad odlukama administrativne vlasti u predmetima koji se tiču izbornog prava i vršenja javnih funkcija. Ustavni sud smatra da je način na koji je apelantu u konkretnom slučaju osigurano pravo na pravni lijek, polazeći od toga da članak 13. Europske konvencije zahtijeva određenu odredbu vezanu za domaći pravni lijek koji će omogućiti nadležnom državnom organu, u konkretnom slučaju Sudu BiH, da odlučuje o prizivu koji se pojavljuje prema Europskoj konvenciji i da osigura lijek oštećenoj strani, odnosno da ukloni utvrđenu povredu, dovoljan da zadovolji standarde djelotvornog pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije.

62. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

63. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na „slobodne izbore” iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada ograničenja propisana Zakonom o sukobu interesa služe legitimnom cilju i sprečavanju zloupotrebe javne funkcije radi ostvarenja osobne koristi izabranog dužnosnika. Ograničenje ima razumno opravdanje i ne ograničava apelantovo pasivno biračko pravo da ugrožava suštinu ovog prava, budući

da je proporcionalno cilju šire društvene zajednice u smislu transparentnosti izbornog procesa, te objektivnosti, zakonitosti, neovisnosti i nepristranosti apelanta kao izabranog dužnosnika u vršenju javne funkcije.

64. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu kada je apelantu odlukom SIPBiH i Suda BiH zbog povrede članka 6. stavak 2. Zakona o sukobu interesa u vezi sa člankom 16. stavak 1. navedenog zakona izrečena novčana kazna, u javnom interesu i radi zaštite imovine društvene zajednice od pojedinaca koji su u poziciji da svojim javnim angažiranjem krše zabranu djelovanja u sukobu interesa zbog privatnih interesa, kada kazna nije utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava i kada je uspostavljena pravična ravnoteža između zaštite apelantove imovine i općeg interesa.

65. Ustavni sud zaključuje da nema povrede apelantovog prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz članka II/3. (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju jer je Zakonom o sukobu interesa BiH propisano pravo na priziv, kao pravni lijek koji omogućava nadležnom sudu da vrši sudsku kontrolu odluka SIPBiH u vezi sa pravilnom primjenom Zakona o sukobu interesa i da pri tome donosi odluke kojima će otkloniti eventualne povrede izbornog prava i odrediti sankcije zbog neizvršavanja odluke. Navedena ovlaštenja Suda BiH su, prema ocjeni Ustavnog suda, dovoljna da zadovolje zahtjeve članka 13. Europske konvencije.

66. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

67. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 9. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

68. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 2130/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Митхада Новалића поднесена због недоношења одлуке у разумном року у поступку истраге која се води пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у предмету број КТ-РЗ-170/2005

Одлука од 28. маја 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 2130/09**, рјешавајући апелацију **Митхада Новалића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantigu, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 28. маја 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Митхада Новалића.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у предмету Тужилаштва Босне и Херцеговине број КТ-РЗ 170/2005.

Налаже се Тужилаштву Босне и Херцеговине да без даљих одлагања предузме мјере прописане законом с циљем окончања поступка у предмету број КТ-РЗ 170/2005, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Тужилаштву Босне и Херцеговине да у року од 30 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и

Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Митхад Новалић (у даљњем тексту: апелант) из Коњица, ког заступа Кадрија Колић, адвокат из Сарајева, поднио је 6. јула 2009. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због недоношења одлуке у разумном року у поступку истраге која се води пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) у предмету број КТ-РЗ-170/2005. Апелант је допунио апелацију 3. марта 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) и Тужилаштва БиХ затражено је 22. октобра 2009. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 4. новембра 2009. године. Тужилаштво БиХ је доставило одговор 6. новембра 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 8. априла 2010. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

6. Апелант је лишен слободе на основу наредбе Тужилаштва БиХ 28. децембра 2005. године. Тужилаштво БиХ је 29. децембра 2005. године Суду БиХ поднијело предлог за одређивање притвора апеланту због разлога утврђених чланом 132 став 1 тач. а), б) и д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту:

Закон о кривичном поступку БиХ), а због основане сумње да је починио кривично дјело - ратни злочин против цивилног становништва из члана 173 став 1 тачка ц) у вези са чланом 180 став 1 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Кривични закон БиХ). У предлогу је наведено да постоји основана сумња да је апелант 12. јула 1992. године, у мјесту званом Савина Пода, Реповци, Општина Коњиц, учествовао у убиству девет лица.

7. Судија за претходни поступак Суда БиХ, након одржане јавне расправе, донио је Рјешење број Х-КРН-05/167 од 29. децембра 2005. године којим је апеланту одређен притвор који најдуже може да траје до 28. јануара 2006. године, или до нове одлуке Суда. Закључак о постојању основане сумње Суд је засновао на доказима које је уз предлог приложило Тужилаштво БиХ, и то: изјавама саслушаних свједока, службеним извјештајима и забиљешкама надлежних органа, налазу Завода за трансфузијску медицину Федерације БиХ од 28. децембра 2005. године, ортопедском налазу о обављеном тјелесном прегледу апеланта према којем је утврђено да се на апелантовом тијелу налазе ожиљци од више простријелних рана, те другим достављеним материјалним доказима. Даље, с обзиром на чињеницу да апелант живи са породицом у Њемачкој, те да посједује визу за неограничени боравак у тој земљи, а у вези са дефинитивним сазнањем да се против њега води кривични поступак, Суд БиХ је закључио да постоји опасност од бјекства, у смислу члана 132 став 1 тачка а) Закона о кривичном поступку БиХ. Закључено је и да постоје околности да би апелант боравећи на слободи могао да омета кривични поступак с обзиром на то да је у извршењу наведеног дјела учествовало више лица у својству наредбодавца и непосредних извршилаца, те на чињеницу да Тужилаштво БиХ намјерава да саслуша још педесет свједока, од којих већина живи на подручју општине Коњиц. Због тога је оцијењено да су се стекли услови и за одређивање притвора из члана 132 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку БиХ. Најзад, закључено је да је испуњен услов и за одређивање притвора из члана 132 став 1 тачка д), како би се заштитили грађани с обзиром на запријећену казну дуготрајног затвора, начин извршења кривичног дјела (свирепо убиство из засједе, а након чега је жртвама пуцано у потиљак) и тешке последице које су узроковане (смрт више лица).

8. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН-05/167 од 24. фебруара 2006. године одбио апелантов предлог да се изврши вјештачење његових тјелесних повреда ради судског обезбјеђења доказа. У образложењу је истакнуто да се не ради о доказима у смислу члана 223 став 3 Закона о кривичном поступку БиХ који би могли да нестану, односно који не би могли да се изведу и на главном претресу. Такође, у образложењу је истакнуто да је Суд БиХ 24. фебруара 2006. године, поступајући по предлогу

Тужилаштва БиХ, донио наредбу да вјештак судске медицине којег ће ангажовати Тужилаштво БиХ изврши тјелесни преглед апеланта.

9. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 23. марта 2006. године, а након одржане јавне сједнице, одбио као неоснован апелантов предлог за укидање притвора. У образложењу рјешења је истакнуто да и даље постоји основана сумња да је апелант починио кривично дјело за које се терети, а на основу доказа који су побројани у рјешењу од 29. децембра 2005. године, као и посебни разлози за одређивање притвора из члана 132 став 1 тач. а), б) и ц) Закона о кривичном поступку БиХ, те да одбрана није понудила нити једну нову чињеницу која би оправдала укидање мјере притвора.

10. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 23. марта 2006. године, након одржане јавне сједнице, одбио као неоснован апелантов предлог за одређивање мјере забране напуштања боравишта и мјере јемства. У погледу постојања основане сумње поновљени су идентични разлози као и у рјешењу којим је одбијен предлог за укидање притвора. Даље, истакнуто је да и даље постоји опасност од бјекства, те да је апеланту притвор одређен не само због опасности од бјекства већ и због разлога утврђених чланом 132 став 1 тач. б) и д) Закона о кривичном поступку БиХ, а јемство може да се одреди када је притвор одређен само због опасности од бјекства. Такође, с обзиром да притвор није одређен само због опасности од бјекства, односно да се истрага води против више лица, да Тужилаштво БиХ тек треба да саслуша већи број свједока, закључено је да нису испуњени услови из члана 126 став 2 Закона о кривичном поступку БиХ, те да се сврха неометаног вођења кривичног поступка не може да обезбиједи мјером забране напуштања боравишта. У погледу притворског основа из члана 132 став 1 тачка д) Закона о кривичном поступку БиХ, поновљени су идентични разлози као у рјешењу од 29. децембра 2005. године.

11. Апелант је 29. марта 2006. године поднио захтјев Суду БиХ са предлогом да се Тужилаштво БиХ обавезе да ће му доставити налаз ДНК који је Тужилаштво БиХ већ прибавило, јер му је брис из грла узет 28. децембра 2005. године, приликом лишавања слободе. У захтјеву је истакнуто да је на рочишту о продужењу притвора, одржаном 27. марта 2006. године, Тужилаштво БиХ неистинито тврдило да овај доказ тек намјерава да прибави.

12. Апелант је 23. маја 2006. године поднио предлог за укидање притвора. У предлогу су поновљене тврдње да је анализа ДНК урађена, те да је овај доказ незаконито прибављен, јер није постојала наредба Суда БиХ, као и да Тужилаштво БиХ овај доказ крије. Такође, поновљен је предлог за одређивање јемства уз обећање осумњиченог да ће се одазвати сваком позиву Суда и Тужилаштва.

13. Апелант је 26. маја 2006. године поднио предлог за пуштање на слободу без одлагања. У предлогу је истакнуто да се Тужилаштво БиХ оглушило, односно изричито одбило да поступи по усменој наредби Суда БиХ од 27. марта 2006. године да обави тјелесни преглед апеланта ради утврђивања врсте и узрока двију повреда на његовом тијелу, те да изврши анализу ДНК трагова нађених на мјесту извршења кривичног дјела, као и анализу ДНК апеланта. С обзиром на то да Тужилаштво БиХ није поступило по наредби, на коју није изјављивало ни жалбу, апелант је сматрао да је Тужилаштво БиХ починило кривично дјело против судства из члана 239 Кривичног закона БиХ.

14. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 26. маја 2006. године апеланту продужио притвор за још 15 дана, тако да је притвор могао да траје до 12. јуна 2006. године. Постојање основане сумње, те притворских разлога из члана 132 став 1 тачка а), односно опасност од бјекства, засновани су на идентичним разлозима као и у претходним рјешењима. Суд је закључио да нису испуњени услови у погледу разлога за одређивање притвора из члана 132 став 1 тач. б) и д) Закона о кривичном поступку БиХ, јер је и само Тужилаштво БиХ истакло да је саслушало све свједоке, односно да није дало разлоге зашто би апелантовим пуштањем на слободу била угрожена јавна безбједност.

15. Суд БиХ је апелантовом браниоцу упутио допис 26. маја 2006. године у вези са исказаном спремношћу да се, у случају продужења притвора, понуди јемство, те затражио да се предлог за одређивање јемства прецизира, односно да се одреди у чему би се састојало и ко би га положио, уз назнаку адресе на којој ће се апелант налазити до краја кривичног поступка.

16. Апелант је 29. маја 2006. године изјавио жалбу на рјешење о продужењу притвора од 26. маја 2006. године, те жалбу на рјешење о одбијању предлога за одређивање јемства од 26. маја 2006. године.

17. Апелант је 30. маја 2006. године поднио предлог за укидање притвора и одређивање јемства, те изрицање једне од мјера предвиђених чланом 126 Закона о кривичном поступку БиХ.

18. Апелационо одјељење Суда БиХ је Рјешењем број Х-КРН-05/167 од 7. јуна 2006. године одбило као неосновану апелантову жалбу на рјешење о продужењу притвора од 26. маја 2006. године. Постојање основане сумње оцијењено је на основу доказа који су побројани у рјешењу о одређивању притвора од 29. децембра 2005. године, а на основу којих је и у оспореном рјешењу утврђено да постоји основана сумња,

а те разлоге прихвата и Апелационо одјељење. Постојање посебних притворских разлога из члана 132 став 1 тачка а) Закона о кривичном поступку БиХ такође је оцијењено на основу доказа побројаних у рјешењу од 29. децембра 2005. године.

19. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 7. јуна 2006. године одбио као неосновану апелантову жалбу на рјешење од 26. маја 2006. године којим је одбијен његов предлог за одређивање јемства. У образложењу је истакнуто да је апеланту 27. марта 2006. године притвор продужен не само због опасности од бјекства, а због чега би могло да се одреди јемство, већ и због разлога утврђених чланом 132 став 1 тач. б) и д) Закона о кривичном поступку БиХ, па усљед тога, у апелантовом случају не постоје услови да се притвор замијени јемством.

20. Апелант је 8. јуна 2006. године, у складу са упутствима Суда БиХ из дописа од 26. маја 2007. године, доставио употпуњен и образложен предлог за укидање притвора и одређивање јемства, те изрицање једне од мјера предвиђених чланом 126 Закона о кривичном поступку БиХ, уз ознаку адресе на којој ће апелант боравити за вријеме трајања кривичног поступка.

21. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 9. јуна 2006. године одредио јемство стављањем хипотеке на непокретности означене у изреци Рјешења, а на којим је као сопственик укњижен апелантов отац и чија вриједност је процијењена на износ од 140.140,00 КМ. У образложењу је истакнуто да је, према посљедњем рјешењу о продужењу притвора, притвор продужен због опасности од бјекства, те да је Суд оцијенио да се апелантово присуство може да обезбиди одређивањем јемства, а са чиме је сагласан и тужилац.

22. Апелант је дописом од 14. јуна 2006. године обавијестио Суд БиХ и Тужилаштво БиХ да је спроведен поступак конституисања хипотеке, те у прилогу доставио рјешења о укњижби хипотеке, након чега је апелант пуштен из притвора.

23. Апелант је 20. јуна 2006. године доставио захтјев са наредбом и питањима за вјештака који је требало да обави вјештачење повреда на апелантовом тијелу, те приложио налаз из Болнице Bethesda из Штутгарта као доказ о једној тјелесној повреди која је требало да буде предмет вјештачења, а која је, према приложеном налазу, настала 2003. године.

24. Апелант је 5. јула 2006. године поднио Суду БиХ и Тужилаштву БиХ захтјев за обустављање истраге. У захтјеву је истакнуто да је истрага, према оном што је Тужилаштво БиХ изнијело, отпочела прије више од шест мјесеци, па да је Тужилаштво

БиХ имало довољно времена да истражи релативно једноставне чињенице које чине, односно оправдавају основе сумње да је починио инкриминацију која му се ставља на терет. Даље, по протеклу шест мјесеци није подигнута оптужница, а он је пуштен из притвора. Апелант је истакао да Тужилаштво има правну и моралну обавезу да обустави истрагу. У вези с тим, истакнуто је да је, према члану 225 став 3 Закона о кривичном поступку БиХ, потребно да након протекла шест мјесеци Колегијум тужилаца направи процјену статуса истраге и затим нареди окончање истраге, а да то у његовом случају још увијек није урађено. Такође, указано је и на члан 224 став 3 Закона о кривичном поступку БиХ према којем тужилац има могућност да истрагу, обустављену због недостатка доказа, поново отвори ако дође до нових доказа.

25. Апелант је 11. августа 2006. године поднио предлог Суду БиХ за доношење рјешења о укидању јемства одређеног Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 9. јуна 2006. године.

26. Суд БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 22. августа 2006. године одбио као неоснован апелантов предлог за укидање јемства одређеног Рјешењем Суда БиХ број Х-КРН/05/167 од 9. јуна 2006. године. У образложењу рјешења је констатовано да је на основу увида у спис утврђено да истрага у предмету није окончана, да поступак није обустављен, те да се разлози за одређивање јемства, односно опасност од бјекства нису промијенили, нити је одбрана указала на другачије стање ствари.

27. Вијеће Суда БиХ је Рјешењем број Х-КРН/05/167 од 15. септембра 2006. године одбило апелантову жалбу на рјешење о одбијању предлога за укидање јемства као неосновану. У образложењу је истакнуто да је првостепени суд правилно оцијенио да и даље постоји опасност од бјекства, јер апелант има визу за неограничени боравак у СР Њемачкој, осумњичен је за кривично дјело за које може да се изрекне казна затвора 10 година или казна дуготрајног затвора, па у недостатку других облика везаности за БиХ, постоји реална опасност од бјекства. У погледу жалбених навода да истрага предуго траје, а самим тим и одређено јемство, истакнуто је да је јемство гаранција за присуство осумњиченог до правоснажног окончања кривичног поступка, па да, у том смислу, није везано за моменат окончања истраге. Даље, „разумност рока” оцјењује се, поред осталог, с обзиром на сложеност предмета, понашање органа гоњења и понашање жалиоца. На основу увида у спис закључено је да се ради о сложеном предмету, да је Тужилаштво БиХ активно водило истрагу у претходном периоду, јер је саслушало осамдесет и девет свједока, те да из одговора Тужилаштва БиХ на предлог за укидање јемства произилази да у наредном периоду намјерава да саслуша још тридесет свједока, као и да се још увијек прикупљају

материјални докази. С обзиром на наведене околности, а иако Тужилаштво БиХ није дало назнаку када очекује да истрага буде завршена, оцијењено је да није доведена у питање „разумност рока” у односу на трајање истраге.

28. Апелант је захтјевима упућеним Суду БиХ и Тужилаштву БиХ од 31. јануара 2007. године, 28. јуна 2007. године и 15. августа 2007. године тражио да се истрага обустави. Захтјеви су засновани на наводима изнесеним у идентичном захтјеву упућеном 5. јула 2006. године. Уз посљедњи захтјев приложен је и налаз вјештака за судску медицину који је издао Институт Универзитета у Tübingenu, Њемачка.

29. Апелант је 31. октобра 2008. године поднио предлог за укидање јемства одређеног Рјешењем број X-КРН/05/167 од 9. јуна 2006. године.

30. Суд БиХ је Рјешењем број X-КРН/05/167 од 13. новембра 2008. године одбио као неоснован апелантов предлог за укидање јемства. У образложењу је истакнуто да се нису промијениле околности које указују на опасност од бјекства, а због којих је апеланту био одређен и у више наврата продужен притвор. Наводи о дужини трајања истраге су оцијењени као неосновани, а тиме и изречене мјере јемства, те је указано на сложеност предмета, понашање Тужилаштва БиХ и самог осумњиченог као факторе који утичу на оцјену дужине поступка. Закључено је да јемство може да траје све док поступак не буде правоснажно окончан, или док Тужилаштво БиХ не донесе наредбу о обустављању истраге.

31. Апелант је 29. новембра 2009. године поднио захтјев Суду БиХ да га обавијести да ли је Тужилаштво БиХ поступило у складу са наредбама Суда БиХ са рочишта за продужење притвора одржаног 27. марта 2006. године. Суд БиХ је 10. децембра 2009. године доставио апеланту одговор Тужилаштва БиХ. У одговору су побројане релевантне одредбе Закона о Тужилаштву БиХ и Закона о кривичном поступку БиХ на основу којих је закључено да Наредба Суда БиХ број X-КРН-05/1 од 27. марта 2006. године (*тјелесни преглед и вјештачење повреда на апелантовом тијелу, анализа ДНК*) није заснована на одредбама Закона о кривичном поступку БиХ, те не обавезује Тужилаштво БиХ да по њој поступи. Најзад, истакнуто је да је Тужилаштво БиХ обавијештено од Института за генетичко инжињерство и биотехнологију Сарајево да се, у складу са важећим прописима, узорци крви чувају двије године, изузетно пет година. Наиме, приликом извршења кривичног дјела рањен је и неко од извршилаца, превезен је у болницу у Коњиц и том приликом му је узета крв. Међутим, овај узорак крви није сачуван како би могао да се упореди са узорком крви који је нађен на мјесту извршења кривичног дјела.

32. Апелант је захтјевом од 24. новембра 2009. године затражио од Тужилаштва БиХ да га обавијести да ли је Колегијум тужилаца овог тужилаштва донио одлуку о продужењу истраге у његовом предмету. Тужилаштво БиХ није одговорило на овај захтјев.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

33. Апелант сматра да истрага у његовом предмету траје неразумно дуго, због чега му је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У апелационим наводима детаљно је изнесена хронологија досадашњег поступка, на начин како је то већ изнесено у дијелу ове одлуке означеном као Чињенице предмета. Апелант сматра да је истрага против њега почела још у августу 2005. године, а на што упућују чињенице које је у досадашњем току поступка изнијело и признало само Тужилаштво БиХ, мада је, према његовом мишљењу, истрага отпочела и раније, на основу чега закључује да је Тужилаштво БиХ имало више него довољно времена да истражи, како он сматра, релативно једноставне чињенице које оправдавају основе сумње да је починио кривично дјело које му се ставља на терет. С обзиром на то да Тужилаштво БиХ на основу досадашњег тока истраге, у току које му је био одређен и притвор у периоду од 29. децембра 2005. године па до 12. јуна 2006. године, није потврдило основаност сумње и није подигло оптужницу, апелант сматра да Тужилаштво БиХ има „правну и етичку обавезу” да обустави истрагу у складу са чланом 224 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку БиХ. У прилог овом апелант истиче да је ставом 3 истог члана регулисано да окончање истраге не спречава тужиоца да истрагу, окончану сходно наведеној одредби, поново отвори ако дође до нових сазнања која указују да постоје основи сумње да је апелант починио кривично дјело. Апелант сматра да Закон о кривичном поступку БиХ не дозвољава да истрага траје неограничено вријеме, те да пружа гаранције којима се спречава да се осумњичени држи у неограниченој неизвјесности у погледу тога да ли ће и кад бити оптужен. У вези с тим, апелант истиче да, ако не буде подигнута оптужница након протеча шест мјесеци од покретања истраге, Колегијум Тужилаштва БиХ предузима потребне мјере да се истрага оконча. У његовом случају истрага траје више од четири године, а према његовим сазнањима, Колегијум Тужилаштва БиХ ни до данас није поступио по законској обавези и наложио да се изврше мјере које су потребне да се истрага оконча. Даље, апелант наводи да је дискриминисан у односу

на право на приступ суду из члана 6 став 1 Европске конвенције, јер Суд у другим предметима (указује на два предмета Суда БиХ) редовно преиспитује изречене мјере обезбјеђења осумњиченим за успјешно вођење кривичног поступка с обзиром на то да је у његовом случају одређено јемство. Апелант закључује да је у досадашњој истрази Тужилаштво БиХ прикупило доказе да је кривично дјело које му се ставља на терет почињено, али да нема доказе који њега доводе у везу са овим дјелом. Такође, апелант наглашава да су његова породица и он били довољно изложени несигурности у погледу своје будућности, да је у притвору провео пет мјесеци, па да је продужење оваквог стања противуствано, незаконито и неетичко.

34. У допуни апелације од 3. марта 2010. године апелант је истакао да је од Тужилаштва БиХ 24. новембра 2009. године затражио да му доставе изјаву поступајућег тужиоца и одлуку Колегијума Тужилаштва БиХ о мјерама које треба предузети да се истрага оконча. Тужилаштво БиХ му је доставило само изјашњење поступајућег тужиоца из ког се види да одбија да поступи по Наредби Суда БиХ број Х-КРН-05/1 од 27. марта 2006. године (наложено обављање тјелесног прегледа апеланта), а непоступање по наредби толерише и Суд БиХ.

б) Одговор на апелацију

35. У одговору на апелацију Суд БиХ је истакао да може да се изјасни само у погледу законитости рјешења која је овај суд доносио, а да су питање дужине трајања истраге, те начина и домашаја вођења истраге искључива ингеренција Тужилаштва БиХ. У погледу одређивања и продужења притвора, побројана су рјешења која су донесена у апелантовом случају са закључком да је том приликом разматрано постојање основане сумње у обиму у којем то захтијева фаза истраге. Даље, истакнуто је да се у апелацији користи аргументација која је већ разматрана пред овим судом, те, у вези с тим, истакнуто да поступак против апеланта није правоснажно окончан, да Тужилаштво БиХ није донијело наредбу о обустављању истраге, те, најзад, да јемство није везано за окончање истраге, већ за законски разлог због којег је одређено, а који још увијек постоји. Најзад, у одговору је истакнуто да, приликом одлучивања о предлозима за укидање јемства, нису оцијењени наводи о дужини трајања истраге, јер не постоје законска овлашћења за оцјену ове околности, односно дужина трајања истраге је питање које је искључива ингеренција Тужилаштва БиХ.

36. Тужилаштво БиХ је у одговору на апелацију оцијенило да су наводи о томе да је имало довољно времена да спроведе истрагу, као и да има правну и етичку обавезу да прекине истрагу након апелантовог пуштања из притвора и неподизања оптужнице крајње неосновани. У вези с тим је истакнуто да је Суд БиХ донио

рјешење о одређивању, односно продужењу притвора на основу чињенице да је Тужилаштво БиХ доказало да постоји основана сумња да је почињено кривично дјело у смислу члана 132 Закона о кривичном поступку БиХ, односно да је доказао да постоје посебни разлози утврђени истим чланом. У погледу навода из апелације о окончању истраге, Тужилаштво БиХ је истакло да је чланом 225 Закона о кривичном поступку БиХ регулисано да тужилац окончава истрагу када установи да је стање ствари довољно разјашњено да може подићи оптужницу, односно да није регулисано колико истрага може да траје након протека шест мјесеци. У том смислу, дата је могућност Колегијуму Тужилаштва да предузме мјере ради окончања истраге, али да предузимање овако одређених мјера, такође, није везано за временски рок. Даље, Тужилаштво БиХ је истакло да је апелант својевољним прибављањем налаза вјештака за судску медицину о свом тјелесном прегледу повриједио чл. 108 и 109 Закона о кривичном поступку БиХ, који јасно регулише да преглед осумњиченог могу да наложе само суд, односно тужилаштво ако постоји опасност од одлагања, те да у случају да је поступљено супротно наведеним одредбама, на тако прибављеном доказу не може да се заснива судска одлука. Најзад, Тужилаштво БиХ је закључило да је апелација очигледно неоснована, јер је нејасна и непрецизна, те преурађена с обзиром на то да не може да се утврди којом радњом Суда БиХ је повријеђено неко од права гарантованих чланом 6 Европске конвенције. Најзад, с обзиром на изнесене разлоге, Тужилаштво БиХ је закључило да се у апелацији неосновано позива на евентуално неправилно поступање Тужилаштва БиХ.

V. Релевантни прописи

37. **Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2

Принцип законитости

Правила утврђена овим законом треба да обезбиједи да нико невин не буде осуђен, ...

Члан 13

Право на суђење без одлагања

Осумњичени, односно оптужени има право да у најкраћем разумном року буде изведен пред суд и да му буде суђено без одлагања.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.

(...)

Члан 14

Једнакост у поступању

Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 16

Принцип акузаторности

Кривични поступак може да се покрене и спроведе само по захтјеву тужиоца.

Члан 17

Принцип легалитета кривичног гоњења

Тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је учињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано.

Члан 35

Права и дужности

Основно право и основна дужност тужиоца је откривање и гоњење учинилаца кривичних дјела која су у надлежности суда.

Тужилац има право и дужан је да:

а) одмах по сазнању да постоје основи сумње да је почињено кривично дјело предузме потребне мјере с циљем његовог откривања и спровођења истраге, проналажења осумњиченог, руковођења и надзора над истрагом, као и ради управљања активностима овлашћених службених лица везаним за проналажење осумњиченог и прикупљање изјава и доказа,

б) спроведе истрагу у складу с овим законом,

(...)

Члан 225

Окончање истраге

Тужилац окончава истрагу кад нађе да је стање ствари довољно разјашњено да може да се подигне оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.

(...)

Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала предузеће Колегијум Тужилаштва.

VI. Допустивост

38. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

39. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

40. У складу са чланом 16 став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и кад нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународна документа која се примјењују у Босни и Херцеговини.

41. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 16 став 1 и став 3 Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости у односу на право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

42. Апелант се жали на повреду права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, наводећи да Тужилаштво БиХ није окончало истрагу у разумном року.

Право на правичан поступак

43. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

44. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...).

45. Уставни суд запажа да се предметни поступак односи на кривичну истрагу која је покренута против апеланта због постојања основане сумње да је апелант починио кривично дјело - ратни злочин против цивилног становништва из члана 173 став 1 тачка ц) у вези са чланом 180 став 1 Кривичног закона БиХ. С тим у вези се поставља питање примјењивости члана 6 Европске конвенције на конкретан случај.

Примјењивост члана 6 став 1 Европске конвенције

46. Европски суд за људска права сматра да „оптужба”, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, има аутономно значење и да постоји од момента када држава предузме мјере које имплицирају тврдње да је неко лице починило кривично дјело „што значајно утиче на ситуацију осумњиченог лица” (види, Европски суд за људска права, *Foti и др. против Италије*, пресуда од 10. децембра 1982. године, серија А број 56). Дакле, од тог тренутка лицу против којег постоји „оптужба” морају бити пружене све гаранције права на правично суђење.

47. У конкретном случају против апеланта је покренута истрага због основане сумње да је починио кривично дјело, на основу наредбе Тужилаштва БиХ од 28. децембра 2005. године лишен је слободе, односно на основу рјешења Суда БиХ од 29. децембра 2005. године одређен му је притвор, те у два наврата продужаван. Најзад, притвор је замијењен изрицањем мјере јемства као гаранције у погледу обезбјеђења његовог присуства до правоснажног окончања кривичног поступка, а која је још увијек на снази. Из наведеног произилази да су према апеланту предузете мјере које имплицирају тврдњу да је починио кривично дјело и које значајно утичу на његову ситуацију. Наведене мјере предузете су против апеланта у истражном поступку, који у тренутку подношења апелације траје већ четири године и који још увијек није окончан. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да у апелантовом случају постоји „оптужба”, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, те да му морају бити пружене све гаранције права на правично суђење, укључујући и право на доношење одлуке у разумном року у кривичном поступку.

а) Релевантни принципи

48. Према конзистентној пракси Европског и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

б) Период који се узима у обзир

49. Према конзистентној пракси Европског суда, при оцјени разумног рока почетак релевантног периода у кривичним стварима везује се за тренутак у којем је лице које је у питању постало свјесно да је осумњичено за кривично дјело, јер од тог момента има интерес да суд донесе одлуку о постојању те сумње. Овакво одређивање релевантног периода очигледно је у случајевима у којим је хапшење претходило формалној оптужби (види, Европски суд, *Wemhoff против Њемачке*, пресуда број 2122/64 од 27. јуна 1968. године, став 19; *Dobbertin против Француске*, пресуда број 13089/87 од 25. фебруара 1993. године, ст. 9 и 138). Даље, као крај релевантног периода узима се тренутак у којем је окончана несигурност у погледу правне позиције лица које је у питању. У том смислу, Европски суд примјењује једнаке критеријуме и у кривичним и у грађанским стварима. При томе, у кривичном поступку одлука о оптужници, односно ослобађање од оптужбе или одбацивање оптужбе морају бити коначни. Најзад, коначно одлучивање о оптужби може да представља и одустајање од даљег вођења кривичног поступка (види, *Wemhoff*, став 18).

50. Из предоченог Уставном суду произилази да је прва мјера која је имплицирала тврдњу да је апелант починио кривично дјело предузета 28. децембра 2005. године, када је, по наредби Тужилаштва БиХ, апелант лишен слободе. Тужилаштво БиХ је наредбу издало у оквиру истражног поступка покренутог против апеланта у предмету број КТ-РЗ-170/2005. Овај поступак до данас није окончан. С обзиром на то да је лишен слободе у истражном поступку због основане сумње да је починио кривично дјело за које се сумњичи, те имајући у виду да истрага до данас није окончана, Уставни суд закључује да релевантни период у конкретном случају обухвата више од четири године.

ц) Анализа разумности трајања поступка

51. Руководећи се критеријумима установљеним праксом Европског суда у анализи разумности трајања поступка, Уставни суд ће прво испитати сложеност предмета.

52. У конкретном случају апелант је осумњичен да је починио кривично дјело ратног злочина. Кривично дјело које је у питању почињено је 12. јула 1992. године, а истрага против апеланта је покренута 2005. године, тј. 13 година након критичног догађаја. С обзиром на тежину кривичног дјела и вријеме које је протекло од тренутка када је почињено, очигледно је да је прикупљање доказа којим би били поткријепљени основи сумње да је апелант починио кривично дјело било везано за потешкоће. Даље, из предложеног Уставном суду произилази да је у ту сврху прикупљен низ материјалних доказа од различитих органа који су у вријеме почињења дјела, те у периоду након тога предузимали радње ради обезбјеђења доказа. Такође, у досадашњем току поступка саслушан је и велики број свједока. Наиме, из рјешења о продужењу притвора од 26. маја 2006. године произилази да је Тужилаштво БиХ саслушало све свједоке које је намјеровало да саслуша у току истраге. Међутим, из рјешења од 15. септембра 2006. године, којим је одбијена апелантова жалба на рјешење о одбијању предлога за укидање јемства, произилази да је у досадашњем поступку саслушано 80 свједока, али да Тужилаштво БиХ намјерава да саслуша још 30 свједока, те да прикупи још материјалних доказа. Најзад, из предложеног Уставном суду произилази да је истрага у поводу тог догађаја вођена не само против апеланта него против више лица која се сумњиче да су починила наведено кривично дјело. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да се у конкретном случају ради о изузетно сложеном предмету како у погледу чињеничних, тако и правних питања.

53. Сљедећи критеријум који ће Уставни суд испитати јесте понашање странака у поступку, полазећи при томе од Суда БиХ и Тужилаштва БиХ. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, наглашава да члан 6 Европске конвенције налаже да судски поступак треба бити брз, али да успоставља и генерални принцип о правилном администрању правде. Да ли су органи који учествују у поступку успоставили праведан баланс између ових принципа оцјењује се према околностима конкретног случаја (види, Европски суд, *Voddaert против Белгије*, пресуда број 12919/87 од 22. септембра 1992. године, став 39).

54. Из предложеног Уставном суду произилази да је Тужилаштво БиХ, у складу са законским овлашћењима које има, издало наредбу на основу које је апелант лишен слободе, односно да је поднијело предлог за одређивање, односно продужење притвора апеланту. Даље, након подношења предлога за укидање притвора и

одређивање јемства, Тужилаштво БиХ се сагласило са овим предлогом. При томе, претпоставка за одређивање мјере јемства је притвор одређен због основане сумње да је почињено кривично дјело и постојање опасности од бјекства. Из предоченог Уставном суду не може да се закључи да је у конкретном случају престала да постоји основана сумња, као ни опасност од бјекства, нити се у апелацији у том смислу нуде било какви докази. Даље, Закон о кривичном поступку БиХ примјеном принципа акузаторности утврђује да је одлука о покретању, обустављању и окончању истраге у искључивој надлежности тужиоца. Такође, тужилац, у складу са законом, има законску обавезу да предузме кривично гоњење када постоје докази да је почињено кривично дјело, те да води рачуна о расвјетљавању како чињеница које терете осумњиченог, тако и оних које му иду у прилог. Најзад, члан 225 став 3 Закона о кривичном поступку БиХ регулише да ће Колегијум Тужилаштва БиХ предузети мјере ради окончања истраге у ситуацији када истрага није окончана након шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге. У конкретном случају Уставни суд, прије свега, примјеђује да се из предоченог не може да закључи када је Тужилаштво БиХ донијело наредбу о спровођењу истраге против апеланта, али из предлога за одређивање притвора од 29. децембра 2005. године произилази да Тужилаштво БиХ „спроводи истрагу против апеланта и других”, што упућује на недвосмислен закључак да је истрага против апеланта покренута и прије него што је лишен слободе 28. децембра 2005. године. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је протекло шест мјесеци на које упућује члан 225 став 3 Закона о кривичном поступку, а у том времену је потребно да Колегијум Тужилаштва БиХ предузме мјере и радње ради окончања истраге. Међутим, из предоченог Уставном суду не може да се закључи да је Колегијум Тужилаштва БиХ предузео било какве мјере у складу са законом. Уставни суд примјеђује да Закон о кривичном поступку не прописује да се истрага мора да оконча у року од шест мјесеци, као ни најдужи рок у којем се истрага мора да заврши. Најзад, законом није прописано ни колико истрага може да траје, односно до када мора да буде окончана и у случају када Колегијум Тужилаштва БиХ предузме потребне мјере и радње у смислу члана 225 став 1 Закона о кривичном поступку. Међутим, тумачење наведених законских рјешења као право Тужилаштва БиХ да истрагу може да води неограничено дуго било би супротно једном од основних права осумњиченог, односно оптуженог, утврђених у члану 13 Закона о кривичном поступку, а којим је регулисано право осумњиченог, односно оптуженог, да у најкраћем разумном року буде изведен пред суд и да му буде суђено без одгађања. Уставни суд је већ закључио да се у конкретном случају ради о предмету који покреће сложена чињенична и правна питања. С обзиром на сложеност предметне истраге, из предоченог Уставном суду не може да се закључи зашто је Колегијум Тужилаштва БиХ пропустио да предузме мјере и радње ради

њеног окончања. Даље, из предоченог Уставном суду не може да се закључи да ли је Тужилаштво БиХ саслушало још 30 свједока и прикупило материјалне доказе на које је указало у септембру 2006. године. Најзад, из предоченог Уставном суду не може да се закључи да ли и које мјере и радње Тужилаштво БиХ предузима ради окончања предметне истраге. У одговору на апелацију Тужилаштво БиХ не нуди нити један разлог због којег Колегијум Тужилаштва БиХ није предузео мјере и радње ради окончања истраге, те не наводи потешкоће с којим се евентуално суочава у конкретном случају. Наиме, нема нити једног навода који би упутио на закључак да Тужилаштво БиХ предузима радње којим би на један од начина прописаних законом окончало истрагу у конкретном случају. У одговору Тужилаштва БиХ се указује, прије свега, на законска овлашћења тужиоца у фази истраге, која су, како је то већ констатовано у овој одлуци, неспорна, али која никако не дају право тужиоцу да неограничено дуго може да води истрагу. Такође, истицање да је апелант својевољним прибављањем налаза вјештака за судску медицину о свом тјелесном прегледу повриједио чл. 108 и 109 Закона о кривичном поступку је ирелевантно у овој фази кривичног поступка с обзиром на то да суд, прије свега, оцјењује законитост доказа, а нејасно је и на који начин је ова чињеница евентуално утицала на дужину конкретног истражног поступка. Уставни суд уважава у потпуности законско право и обавезу тужиоца да покрене истрагу онда када сматра да постоји довољно основа за сумњу да је почињено кривично дјело, као и обавезу и овлашћење да расвијетли све околности конкретног случаја, да оцијени да ли је стање ствари довољно разјашњено да би обуставио, односно окончао истрагу. Такође, Уставни суд има у виду сложеност конкретног истражног поступка, али изостанак било каквог образложења Тужилаштва БиХ које би оправдало трајање конкретног истражног поступка упућује на закључак да не постоје разумни разлози да истрага против апеланта траје четири године.

55. С обзиром на то да се поступак налази у фази истраге, Суд БиХ није овлашћен да предузима или налаже да се предузму било какве радње у овој фази поступка. Из предоченог Уставном суду произилази да је Суд БиХ благовремено и у складу са законом поступао у погледу предлога и Тужилаштва БиХ и апеланта који су у досадашњем току поступка презентовани. На основу свега предоченог, Уставни суд није могао да закључи да су апелантови наводи о пропусту Суда да преиспитује изречену мјеру јемства оправдани тим прије што из одредаба Закона о кривичном поступку БиХ произилази да јемство, одређено као гаранција за присуствовање осумњиченог у кривичном поступку, траје до правоснажног окончања кривичног поступка. Апелант има на располагању могућност да неограничени број пута подноси предлог за укидање јемства у којем може да предочи доказе да су околности због којих је јемство одређено престале да постоје. С обзиром на то да одређено

јемство траје до правоснажног окончања кривичног поступка, његово постојање или евентуално укидање нису у било каквој вези са трајањем истражног поступка. Најзад, с обзиром на принцип акузаторности, односно да је покретање, вођење, обустављање, односно окончање истраге засновано искључиво на одлуци тужиоца, Суд БиХ нема законску могућност да утиче на дужину трајања истражног поступка.

56. Уставни суд није могао да закључи да је апелант својим понашањем на било који начин доприносио дужини истражног поступка. При томе, Уставни суд примјећује да истрага која је у току може да покрене питање разумног рока у смислу права на правично суђење, али да постојећа законска рјешења не нуде осумњиченом могућност да то питање покрене у оквиру самог истражног поступка пред редовним судом. У том смислу, ефективни правни лијек представља подношење апелације Уставном суду.

57. Најзад, неспорно је да се у конкретном случају ради о ствари која је значајна за апеланта. Наиме, апелант је осумњичен за учешће у убиству девет лица, што је оквалификовано као кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва за које је прописана казна затвора од десет година или дуготрајни затвор. С обзиром на тежину кривичног дјела, неспорно је да апелант има интерес да неизвјесност у којој се налази, због евентуалног подизања оптужбе и изрицања наведене казне, буде што прије отклоњена. На другој страни, обавеза Суда и Тужилаштва, као и свих других који учествују у поступку је да обезбиједе правилно администрирање правде, прије свега, правилан и фер-поступак који пружа гаранције да нико невин неће бити осуђен. При томе, органи који учествују у поступку морају да заштите и општи интерес, да починилац кривичног дјела буде изведен пред суд и кажњен кад за то постоје услови прописани законом. У овој одлуци је већ указано на то да евентуално обустављање истраге због недостатка доказа не би имало карактер коначног одлучивања о оптужби, односно не би значило окончање неизвјесности у којој се налази апелант, а на чему се у апелацији посебно инсистира. Даље, евентуална одлука о окончању истраге и подизању оптужнице апеланта би довела из позиције осумњиченог у позицију оптуженог у случају да оптужница буде потврђена, а што значи и већи степен сумње да је починио предметно кривично дјело. Такође, у апелацији се не наводи на који начин је неизвјесност у којој се налази апелант утицала на нормално одвијање његових животних активности, нити се указује на посљедице које због тога трпи. Даље, апелант не наводи на који начин се јемство одређено на имовини његовог оца одражава на њега самог. Наиме, јемство је успостављено на имовини апелантовог оца, а с обзиром на карактер овог института, оно представља слободан израз воље и апеланта и његовог оца да се оваква обавеза преузме, а тиме и евентуалне посљедице које из тог произилазе, које

им нису могле остати непознате. Међутим, имајући у виду да је већ констатовано у овој одлуци да, прије свега, Тужилаштво БиХ није понудило нити један ваљан разлог, односно да се из предоченог Уставном суду не може да закључи да ли се предузимају мјере и радње ради окончања истраге, посебно имајући у виду да је у том смислу изостала активност Колегијума Тужилаштва БиХ у смислу члана 225 Закона о кривичном поступку, Уставни суд сматра да неизвјесност у којој се налази апелант представља претјеран терет који не може да се оправда обезбјеђењем правилног администраирања правде.

58. Имајући у виду да у конкретном случају истражни поступак траје више од четири године, а да Тужилаштво БиХ није понудило нити један разлог или образложење који би могли да се сматрају прихватљивим и оправданим за овако дуго трајање поступка, те да се из навода Тужилаштва БиХ, као и свега предоченог не може да закључи које мјере и радње Тужилаштво БиХ предузима ради окончања конкретног поступка, Уставни суд сматра да је истражни поступак у конкретном случају, упркос чињеници да се ради о сложеном предмету и значају који има за апеланта, нарушио равнотежу између захтјева за ефикасан и брз поступак и правилног администраирања правде, односно да истрага, која траје четири године, није задовољила захтјев „разумног рока” из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

59. Уставни суд закључује да постоји кршење права на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када надлежно тужилаштво спроводи истрагу више од четири године против више лица у предмету који је окарактерисан као изузетно сложен, те од посебног значаја за апеланта, а при томе не понуди нити један разлог који би могао да се сматра разумним и оправданим за трајање конкретног поступка, те пропусти да, у складу са законом, предузме мјере и радње чији би циљ био окончање истраге.

60. На основу члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

61. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 3349/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Iniproma” d.o.o. Ugljevik zbog toga što nije okončan izvršni postupak koji se vodi u Općinskom sudu u Tuzli u predmetu broj Ip-244/05

Odluka od 29. juna 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 3349/08**, rješavajući apelaciju „**Iniproma**” d.o.o. **Ugljevik**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. tačka 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 29. juna 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija „Iniproma” d.o.o. Ugljevik.

Utvrđuje se kršenje člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetu Općinskog suda u Tuzli broj Ip-244/05.

Nalaže se Općinskom sudu u Tuzli da, po hitnom postupku, okonča izvršni postupak u predmetu broj Ip-244/05, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vladi Tuzlanskog kantona da, u skladu sa članom 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, „Inipromu” d.o.o. Ugljevik, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, isplati iznos od 1.500.00 KM na ime naknade nematerijalne štete za utvrđeno kršenje ustavnih prava.

Nalaže se Općinskom sudu u Tuzli i Vladi Tuzlanskog kantona da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Iniprom” d.o.o. Ugljevik (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Amila Kunosić-Ferizović, advokat iz Tuzle, podnio je 21. oktobra 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog toga što nije okončan izvršni postupak koji se vodi u Općinskom sudu u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u predmetu broj Ip- 244/05.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda zatraženo je 20. januara 2009. godine da dostavi odgovor na apelaciju.
3. Općinski sud je dostavio odgovor na apelaciju 3. februara 2009. godine.
4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Općinskog suda dostavljen je apelantu 16. februara 2009. godine.
5. Ustavni sud je 7. maja 2010. godine od Općinskog suda zatražio na uvid spis broj Ip-244/05.
6. Općinski sud je dostavio kopiju traženog spisa 18. maja 2010. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

8. Apelant (tražilac izvršenja) je 21. aprila 2005. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje na osnovu izvršne isprave - pravosnažne Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Ps-194/02 od 29. novembra 2002. godine protiv „Tehnograd company” d.o.o. Tuzla (izvršenik) radi glavnog duga od 0,50 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 30. aprila 1992. godine pa do 31. marta 1996. godine u ukupnom iznosu od 119.204.43 KM, dok će se zatezna kamata na iznos glavnog duga počevši od 31. marta 1996. godine obračunati u skladu sa Zakonom o visini stope zatezne kamate. Apelant je predložio da se izvršenje provede pljenidbom izvršenikovih novčanih sredstava koja se nalaze na računima u poslovnim bankama.

9. Rješenjem Općinskog suda broj Ip-244/05 od 28. aprila 2005. godine određeno je predloženo izvršenje. Protiv navedenog rješenja izvršenik je 23. juna 2005. godine podnio prigovor Općinskom sudu koji je zaključkom suda od 28. augusta 2006. godine dostavljen na odgovor apelantu. Dalje, izvršenik je 22. septembra 2006. godine Općinskom sudu dostavio podnesak sa obračunom zakonskih zateznih kamata koji je sačinio vještak ekonomske struke.

10. Općinski sud je prvo ročište zakazao 26. oktobra 2006. godine, te je, uz saglasan prijedlog stranaka, odložio navedeno ročište radi apelantovog izjašnjenja o izvršenikovom podnesku od 22. septembra 2006. godine. Apelant je 28. novembra 2006. godine uredio prijedlog za izvršenje na izvršenikovim novčanim sredstvima, uz navođenje novih izvršenikovih računa u poslovnim bankama, koje je u međuvremenu dobio od Centralne banke Bosne i Hercegovine. Ročište zakazano za 23. januar 2007. godine sud je odložio za 5. februar 2007. godine konstatirajući da je izvršenikov punomoćnik otkazao punomoć. Na ročištu održanom 5. februara 2007. godine, uz saglasan prijedlog stranaka, Općinski sud je odredio da se provede vještačenje koje će izvršiti vještak ekonomske struke. Apelant je na poziv suda 13. februara 2007. godine predujmio troškove vještačenja.

11. Općinski sud je rješenjem od 9. marta 2007. godine odredio izvođenje dokaza vještačenjem radi utvrđivanja zatezne kamate na glavni dug. Općinski sud je nalaz i mišljenje vještaka od 31. marta 2007. godine dostavio apelantu uz poziv za ročište zakazano za 9. maj 2007. godine. Općinski sud je na ročištu održanom 9. maja 2007. godine konstatirao da je apelant izjavio prigovor na nalaz vještaka a da izvršenik nije prigovario. Na ročištu održanom 4. jula 2007. godine vještak se izjasnio na okolnosti apelantovog prigovora. Na ročištu od 17. jula 2007. godine apelant je izjavio da ostaje pri prigovoru u dijelu koji se odnosi na obračun kamata počevši od jula 1994. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da su mu povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zbog toga što Općinski sud u razumnom roku nije okončao izvršni postupak u predmetu broj Ip-244/05. Apelant je naveo hronologiju predmetnog postupka, a povredu prava na pravično suđenje vidi u neizvršenju pravosnažne sudske odluke, tj. u činjenici da je proteklo više od pet godina od donošenja Rješenja o izvršenju broj Ip-244/05 od 28. aprila 2005. godine, koje još uvijek nije izvršeno. S tim u vezi, apelant navodi da je pravo na pristup sudu ispoštovano samo u formalnom smislu, ali ne i suštinskom, budući da je cilj pokretanja izvršnog postupka bilo konačno izvršenje pravosnažne presude. U tom smislu, apelant smatra da mu je povrijeđeno i pravo na imovinu. Apelant je, također, predložio da se Tuzlanski kanton obaveže na naknadu nematerijalne štete u iznosu od 300,00 KM za svaku godinu trajanja postupka počevši od 21. aprila 2005. godine, kao dana podnošenja prijedloga Općinskom sudu za izvršenje presude Kantonalnog suda.

b) Odgovor na apelaciju

13. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju naveo hronologiju predmetnog postupka, s tim da se nije posebno očitovao na navode apelacije u pogledu navodne povrede prava na koju je apelant ukazao.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o izvršnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 32/03, 52/03, 33/06 i 39/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 5.

Hitnost i redoslijed postupanja

(1) *U postupku izvršenja sud je dužan postupati hitno.*

(2) *Sud je dužan da predmete uzima u rad redom kako ih je primio, osim ako priroda potraživanja ili posebne okolnosti zahtijevaju da se postupi drugačije.*

Član 9.

Podnesci, ročišta i spisi

(2) Sud održava ročišta kada je to ovim zakonom određeno ili kada smatra da je održavanje prikladno.

Član 15.

Rokovi za postupanje

Sud je po pravilu dužan da o prijedlogu za izvršenje odluči u roku od osam dana, a o prigovoru u roku od 15 dana od dana ispunjavanja uvjeta da se o prigovoru odluči.

Član 64.

Dovršenje izvršenja

Postupak izvršenja smatra se izvršenim pravosnažnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju izvršnog prijedloga, provođenjem izvršne radnje kojom se izvršenje dovršava ili obustavom izvršenja.

VI. Dopustivost

15. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. Apelant se žali na nemogućnost izvršenja pravosnažne sudske odluke, budući da je izvršni postupak, u trenutku podnošenja apelacije, trajao više od tri godine i da u vrijeme donošenja odluke o apelaciji postupak još uvijek traje.

18. Ustavni sud ukazuje na član 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda prema kojem može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štite Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni instrumenti za zaštitu ljudskih prava koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to da predmetna apelacija, prema mišljenju Ustavnog suda, zaista ukazuje na ozbiljna kršenja prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije, apelacija je dopustiva u smislu člana 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda.

19. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant se žali na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u vezi sa izvršenjem pravosnažnog rješenja u razumnom roku. Dalje, apelant se žali da mu je zbog toga povrijeđeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

23. U konkretnom slučaju apelant se žali zbog nemogućnosti izvršenja pravosnažne sudske odluke budući da predmetni izvršni postupak još uvijek nije okončan i još uvijek se praktično nalazi u početnoj fazi iako je proteklo više od pet godina od podnošenja prijedloga za izvršenje pravosnažne presude Kantonalnog suda i presude Vrhovnog suda. Stoga, Ustavni sud smatra da se ovdje radi o apelantovoj nemogućnosti da realizira izvršenje pravosnažne sudske odluke zbog neokončanja (nedovršenja) predmetnog izvršnog postupka.

24. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, „izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora biti posmatrano kao integralni dio suđenja u smislu člana 6. Evropske konvencije”

(vidi vodeće odluke Ustavnog suda: AP 288/03 od 17. decembra 2004. godine, stav 28, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 8/05 i AP 464/04 od 17. februara 2005. godine, stav 27, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 40/05). S tim u vezi, Ustavni sud je mišljenja da apelant, u ovom slučaju, uživa sve garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud naglašava da je pravo na pristup sudu inherentno članu 6. stav 1. Evropske konvencije, te da to pravo: „...traje sve dok se ne realizira utvrđeno građansko pravo. U suprotnom efektivan postupak prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza bio bi iluzoran ako u naknadnom izvršnom postupku to pravo ne može da zaživi...” (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 552/04 od 28. juna 2005. godine, stav 9, objavljena na web-stranici Ustavnog suda: www.ustavnisud.ba).

25. Ustavni sud, dalje, ukazuje na stav Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), prema kojem su države ugovornice dužne organizirati svoj sistem izvršenja pravosnažnih presuda na način koji je djelotvoran kako pravno, tako i u praksi, te osigurati izvršenje bez nepotrebnih odlaganja (vidi Evropski sud, *Fuklev protiv Ukrajine*, Presuda broj 71186/01 od 7. juna 2005. godine, stav 84).

26. Iz predložene Ustavnom sudu proizlazi da je u konkretnom slučaju apelant podnio prijedlog za izvršenje na osnovu pravosnažnih sudskih odluka, presude Vrhovnog suda i presude Kantonalnog suda, te da je Općinski sud donio rješenje o izvršenju i dostavio ga izvršeniku koji je 23. juna 2005. godine protiv ovog rješenja izjavio prigovor. Prema stanju spisa, Općinski sud je nakon toga preduzimao određene procesne radnje ali još uvijek, premda je proteklo punih pet godina, nije donio odluku o izvršenikovom prigovoru. U vezi sa navedenim, Ustavni sud podsjeća na to da se, u skladu sa članom 64. Zakona o izvršnom postupku, izvršni postupak smatra dovršenim pravosnažnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju izvršnog prijedloga, provođenjem izvršne radnje kojom se izvršenje dovršava ili obustavom izvršenja. U konkretnom slučaju, a na osnovu svega predložene Ustavnom sudu, očigledno je da odluka, čijom pravosnažnošću bi se predmetni izvršni postupak smatrao dovršenim u smislu navedene zakonske odredbe, nije donesena.

27. Ocjenjujući sve navedeno, Ustavni sud smatra da je apelantu povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije jer Općinski sud, i uz činjenicu da predmetni izvršni postupak traje više od pet godina, nije donio odluku kojom bi se, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku, predmetni izvršni postupak mogao smatrati dovršenim.

Pravo na imovinu

28. Apelant, također, smatra da mu je nedonošenjem pravosnažne odluke Općinskog suda u konkretnom postupku, iako postoji pravosnažna Presuda Kantonalnog suda broj Ps-194/02 od 29. novembra 2002. godine, povrijeđeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da nemogućnost da se osigura donošenje odluke povodom prijedloga za izvršenje s ciljem izvršenja konačne presude u apelantovu korist predstavlja uplitanje u pravo na mirno uživanje imovine, kao što je to navedeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 (vidi Evropski sud, *Jeličić protiv BiH*, presuda od 31. oktobra 2006. godine, aplikacija broj 41183/02, stav 47). Zbog razloga koji su navedeni u ovoj odluci, u kontekstu ispitivanja kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantovu imovinu nije opravdano u okolnostima konkretnog slučaja. Zbog toga je i povrijeđen član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 3060/06* od 26. februara 2009. godine, stav 20, dostupna na www.ustavnisud.ba).

Pitanje naknade nematerijalne štete

29. Apelant traži da mu se na ime naknade zbog kršenja prava na pravično suđenje zbog neizvršenja pravosnažne sudske odluke, tj. zbog neokončanja izvršnog postupka u periodu dužem od pet godina, dosudi iznos od 300,00 KM za svaku godinu trajanja postupka pred prvostepenim sudom. U smislu člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud, izuzetno na apelantov zahtjev, može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. S obzirom na to da je apelant pravno lice, prema općeprihvaćenom tumačenju pojma nematerijalne štete, kao i tumačenju u smislu odredaba Zakona o obligacionim odnosima, ne može nastupiti nematerijalna šteta. Dakle, Ustavni sud smatra nužnim razmotriti da li apelantu pripada određeni vid naknade za utvrđenu povredu ustavnih prava i prava iz Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud upućuje na praksu Evropskog suda (vidi, *inter alia*, Evropski sud, *Multiplex protiv Hrvatske*, presuda od 10. jula 2003. godine), prema kojoj se i pravnim licima može dodijeliti pravična naknada u slučaju utvrđene povrede nekog od prava garantiranih Evropskom konvencijom. Osim toga, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi izrazio stav da se apelantu koji ima svojstvo pravnog lica odredi pravična naknada zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 2590/06* od 4. septembra 2008. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 91/08). Slijedeći ovu praksu, Ustavni sud je usvojio apelantov zahtjev za naknadu štete. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od redovnih sudova, naknadu određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

30. Prilikom odlučivanja o apelantovom zahtjevu za naknadu štete, Ustavni sud upućuje na ranije utvrđen princip određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom principu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, a ukoliko se radi o hitnom postupku, iznos od 300,00 KM. S obzirom na to da se vrijednost apelantovog zahtjeva za naknadu štete uklapa u iznos koji bi bio određen u skladu sa navedenim principom, Ustavni sud je usvojio apelantov zahtjev i odredio mu naknadu štete u iznosu od 1.500.00 KM. Ovaj iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Tuzlanskog kantona.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer Općinski sud u Tuzli, i uz činjenicu da izvršni postupak traje preko pet godina, nije donio odluku kojom bi se, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku, predmetni izvršni postupak mogao smatrati završenim.

32. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

33. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 717/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Sakiba Musića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenog 2007. godine

Odluka od 9. srpnja 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 717/08**, rješavajući apelaciju **Sakiba Musića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
David Feldman, sudac
Mato Tadić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 9. srpnja 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Sakiba Musića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-GŽ-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenoga 2007. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sakib Musić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zenice, kojeg zastupa Miro Blaž, odvjetnik iz Viteza, podnio je 3. ožujka 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Her-

cegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 004-0-GŽ-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenoga 2007. godine. Apelant je istodobno podnio i zahtjev da Ustavni sud donese odluku o privremenoj mjeri kojom bi obustavio izvršenje Rješenja Općinskog suda broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenoga 2007. godine do donošenja konačne odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku o privremenoj mjeri broj *AP 717/08* od 3. travnja 2008. godine, kojom je odbio apelantov zahtjev.
3. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i JU „Centar za socijalni rad” Zenica zatraženo je 28. svibnja 2010. godine da dostave odgovore na apelaciju.
4. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 4. lipnja, JU „Centar za socijalni rad” Zenica 7. lipnja, a Općinski sud 14. lipnja 2010. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Na temelju prijedloga JU „Centar za socijalni rad” Zenica (u daljnjem tekstu: predlagatelj), Rješenjem Općinskog suda broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenoga 2007. godine apelantu i Suadi Musić oduzeto je pravo da žive sa četvero njihove zajedničke malodobne djece, a apelantu i Silvani Bajramović oduzeto je pravo da žive sa šestoro njihove zajedničke malodobne djece. Istim rješenjem, čuvanje i odgoj malodobne djece povjereno je ustanovama „Selo mira” Lukavac i „Dom-porodica” u Zenici. Izrečena mjera određena je u trajanju od godinu dana od dana smještaja malodobne djece u navedene dvije ustanove.
7. U obrazloženju citiranog rješenja Općinski sud je naveo da je postupak pokrenut na predlagateljjev prijedlog, a radi oduzimanja apelantu i ženama sa kojima živi (u daljnjem tekstu: majke malodobne djece) prava da žive sa njihovom malodobnom djecom, na temelju članka 152. stavak 2. Obiteljskog zakona. U toku postupka djeci je, prema rješenju JU „Centar za socijalni rad”, postavljen staratelj za posebni slučaj - zaposlenik Kantonalnog zavoda za pravnu pomoć. Dalje, Općinski sud je naveo da je u tijeku postupka saslušao

predlagatelja, apelanta i majke malodobne djece, osobu zaduženu za vršenje nadzora, te socijalnog radnika centra. Također je izvršen uvid u izvode iz matičnih knjiga rođenih za neku od djece, izvješće o sanitarnim uvjetima, izvješće o uviđaju lica mjesta, izvješće o obiteljskoj anamnezi i drugu materijalnu dokumentaciju. Nakon provedenog postupka, Općinski sud je utvrdio da malodobna djeca žive u izuzetno lošim uvjetima u objektu u kojem nema vode, struje niti temeljnih higijenskih uvjeta za život, zatim da postoji velika opasnost od zaraznih bolesti, da apelant nema stalno zanimanje, da djeca školskog uzrasta ne pohađaju školu, da neka od njih nisu ni upisana u matičnu knjigu rođenih, da majke malodobne djece sa kojima apelant živi u zajednici tijekom dana sa djecom prose po ulicama i da na taj način pribavljaju sredstva za život. Također, Općinski sud je naveo da je iz službenih izvješća Centra za socijalni rad utvrđeno da apelant i majke malodobne djece zanemaruju staranje o zdravlju i odgoju djece i da su stambene i materijalne prilike u kojima žive malodobna djeca izuzetno loše, kao i da postoje temelji koji ukazuju na zloupotrebu prava na staranje o djeci (činjenica da djeca školskog uzrasta ne pohađaju školu, te da se bave prosjačenjem i skitnjom kao društveno neprihvatljivim ponašanjem). Općinski sud se pozvao na odredbe članka 152. st. 1, 2. i 3. Obiteljskog zakona i članka 153. st. 1. i 2. Obiteljskog zakona, te im izrekao navedenu mjeru oduzimanja djece. Dalje, Općinski sud je naveo da nije prihvatio apelantov prijedlog da se za svu djecu dostave izvodi iz matične knjige rođenih jer bi, prema ocjeni suda, to doprinijelo odugovlačenju postupka s obzirom na to da su roditelji propustili upisati svu djece u matične knjige rođenih, a postupak se vodi u interesu djece. Također, prema ocjeni Općinskog suda, apelantov prigovor da je Centar za socijalni rad Zenica, koji je ujedno i predlagatelj, imenovao staratelja djeci, nije opravdan imajući u vidu činjenicu da je staratelj dužan štiti interese djece, te da je svrha cijelog postupka upravo zaštita djece, pa da u konkretnom slučaju ne može doći do sukoba interesa.

8. Protiv prvostupanjskog rješenja apelant je izjavio žalbu. Kantonalni sud je donio Rješenje broj 004-0-GŽ-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine kojim je odbio kao neutemeljenu apelantovu žalbu i potvrdio prvostupanjsko rješenje. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo da je Općinski sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalne propise, a da su razlozi za donošenje odluke jasno i uvjerljivo obrazloženi. U pogledu apelantovih žalbenih navoda da je postupak vođen bez evidencije iz matične knjige rođenih za malodobnu djecu, Kantonalni sud je naveo da je Općinski sud pravilno zaključio kako izostanak ove evidencije za neku od djece ne predstavlja zakonsku smetnju za vođenje postupka, posebno zbog toga što bi pribavljanje te dokumentacije predstavljalo odugovlačenje postupka i: „[...] bilo na štetu djece obzirom na uslove u kojima žive”. U pogledu sedamnaestogodišnje apelantove kćeri koja nije obuhvaćena istom mjerom kao i ostala malodobna djeca, Kantonalni sud je istakao da je dopunom

predlagateljevog prijedloga od 11. prosinca 2006. godine ona stavljena „pod nadzor ostvarivanja roditeljskog staranja” koje vrši predlagatelj, čime je apelantu ostavljena mogućnost da za vrijeme izrečene mjere pokaže je li u stanju ispunjavati svoje roditeljske dužnosti sukladno odredbama Obiteljskog zakona. Kantonalni sud je, također, istakao da nepribavljanje mišljenja malodobne djece pri izricanju navedene mjere, kao i postupak imenovanja staratelja i njegov odnos prema djeci ni na koji način nisu utjecali na donošenje zakonite i pravilne odluke. S tim u vezi, Kantonalni sud je istakao da je postupak okončan u razumnom roku, a apelant nije pobio postavljanje Nadžije Talić kao staratelja za konkretni slučaj. Dalje, Kantonalni sud je istakao da iz predlagateljeve socijalne anamneze proizlazi da se malodobna djeca ne žele odvajati od roditelja, ali da ta okolnost nije od odlučnog značaja u konkretnom slučaju s obzirom na starosnu dob djece i njihov dotadašnji način života. Također, sud je zaključio da zbog istih razloga djeca ne mogu shvatiti značenje i pravne posljedice skitnje, prosjačenja i nepohađanja škole, kao ni činjenicu da apelant i majke malodobne djece ne ispunjavaju svoje temeljne dužnosti propisane relevantnim zakonom u odnosu na prava i interese malodobne djece. Kantonalni sud je istakao da su neprihvatljivi apelantovi navodi da im se moglo pomoći da ispune roditeljsku dužnost bez izricanja navedene mjere, te da su sredstva planirana za čuvanje i odgoj djece u ustanovi trebala biti dana apelantu i majkama malodobne djece u svrhu takve pomoći. S tim u vezi, Kantonalni sud je istakao da se apelant i majke malodobne djece ni pod kojim uvjetima ne mogu osloboditi obveze izdržavanja malodobne djece, pa ni u slučaju nezaposlenosti, već su dužni iskoristiti sve svoje mogućnosti i sposobnosti kako bi malodobnoj djeci osigurali životne uvjete potrebne za razvoj. Kantonalni sud je zaključio da je pobijano rješenje najbolji način da se u danim okolnostima zaštite prava i interesi malodobne djece.

IV. Apelacija

a) Navodi iz zahtjeva

9. Apelant se žali da su mu pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Apelant navodi da je njegovo siromaštvo suštinski razlog što mu je oduzeto pravo da živi sa svojom djecom. Također, apelant ističe da malodobna djeca nisu mogla na sudu da se izjasne s kim žele živjeti „čime mu je uskraćeno pravo na pravično saslušanje”, kao i da sud nije postavio staratelja malodobnoj djeci, na što ga: „[...] obavezuje odredba člana 124. Porodičnog zakona”, nego je tu funkciju obavljala osoba koju je postavio predlagatelj, dakle stranka u postupku.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da ostaje pri svom obrazloženju danom u Rješenju broj O004-0-GŽ-08-000027. Kantonalni sud je naveo da je odluka zakonita, a apelacija očito neutemeljena.

11. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo da nisu povrijeđena apelantova prava, čemu u prilog ide činjenica da je prvostupanjsko rješenje Općinskog suda potvrđeno rješenjem Kantonalnog suda.

12. U odgovoru na apelaciju JU „Centar za socijalni rad” Zenica je istakao da nisu povrijeđena prava koja apelant navodi, te da su odluke redovnih sudova utemeljene na pravilno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava.

V. Relevantni propisi

13. **Obiteljski zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 35/05) u relevantnom dijelu glasi:

c) Nadzor nad ostvarivanjem roditeljskog staranja

Članak 152.

(1) Ako su roditelji zanemarili staranje o zdravlju i odgoju djeteta, ili kada je roditeljima potrebna pomoć u odgoju djeteta, organ starateljstva odredit će nadzor nad ostvarivanjem roditeljskog staranja koji će trajati dok to bude u interesu djeteta a najkraće tri mjeseca.

(2) U odluci o nadzoru organ starateljstva utvrdit će program nadzora i odrediti osobu koja će pratiti razvoj djeteta, kontrolirati postupke roditelja, podnositi periodična izvješća organu starateljstva i poduzimati druge mjere u interesu djeteta. Ova osoba mora ispunjavati uvjete za staratelja.

(3) Roditelji će se ovom odlukom obvezati na redovno posjećivanje organa starateljstva, odgojne ili zdravstvene ustanove, te na periodično obavješćavanje o mjerama koje poduzimaju prema djetetu.

(4) Osoba iz stavka 2. ovog članka ima pravo na naknadu opravdanih troškova i mjesečnu naknadu na teret sredstava socijalnog staranja.

(5) Pravo na naknadu iz stavka 4. ovog članka nemaju osobe koje imaju zakonsku obvezu izdržavanja djeteta.

(6) Visinu i način isplate naknade određuje federalni ministar rada i socijalne politike.

d) Oduzimanje roditelju prava da živi sa djetetom

Članak 153.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku roditelju oduzeti pravo da živi sa djetetom, a čuvanje i odgoj djeteta povjeriti drugoj osobi ili ustanovi ako roditelji, odnosno roditelj sa kojim dijete živi, ugrožava interes djeteta i u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta ili ne sprečava drugog roditelja ili člana obiteljske zajednice da se na ovaj način ponaša prema djetetu, ili ako je kod djeteta došlo do većeg poremećaja u odgoju.

(2) Izricanjem mjere iz stavka 1. ovog članka ne prestaju ostale dužnosti, odgovornosti i prava prema djetetu.

(3) Za vrijeme trajanja ove mjere sud može, kada utvrdi da je to u interesu djeteta, izreći drugu mjeru za zaštitu djeteta ili ponovno izreći istu mjeru.

(4) Sud će roditelju vratiti pravo da živi sa djetetom kada je to u interesu djeteta.

(5) O izricanju mjere iz stavka 1. ovog članka sud će obavijestiti organ starateljstva koji će djetetu, radi zaštite njegovih prava i interesa, za vrijeme trajanja ove mjere imenovati posebnog staratelja.

14. **Konvencija o pravima djeteta**, koju je 20. studenoga 1989. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija („Službeni list SFRJ” - Međunarodni ugovori broj 15/90), koju je Bosna i Hercegovina preuzela notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora 23. studenoga 1993. godine, u relevantnom dijelu glasi:

Članak 9.

1. Države potpisnice će se pobrinuti da dijete ne bude protiv svoje volje odvojeno od svojih roditelja, osim kada nadležne vlasti koje podliježu sudskom ispitivanju odluče, sukladno odgovarajućim zakonima i procedurama, da je takvo odvajanje potrebno u najboljem interesu djeteta. Takva odluka može biti potrebna u određenim slučajevima kao što su zlostavljanje ili zanemarivanje djeteta od roditelja, ili gdje roditelji žive odvojeno i mora se donijeti odluka o djetetovom mjestu stanovanja.

2. U bilo kakvim postupcima koji proizlaze iz stavka 1. ovog članka, sve zainteresirane strane će dobiti priliku da sudjeluju u postupku i izraze svoje poglede.

3. Države potpisnice će poštovati pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja da održava osobne veze i neposredni dodir s oba roditelja redovno, osim kada je to suprotno interesima djeteta.

[...]

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je rješenje Kantonalnog suda, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje je donijeto 21. siječnja 2008. godine, a apelacija je podnesena 10. ožujka 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na obiteljski život

20. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka što uključuje:

[...]

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku.

Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

a) Primjenjivost članka 8. Europske konvencije

21. Ustavni sud napominje da, sukladno praksi Europskog suda (vidi Europski sud, *W. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 8. srpnja 1987. godine, serija A, broj 121), međusobno uživanje roditelja i djece u zajedničkom druženju predstavlja temeljni element obiteljskog života. Pri tome, kako je ukazao Europski sud, prirodni roditeljski odnos se ne prekida činjenicom da je dijete dano na javno staranje.

22. Dakle, u konkretnom predmetu se radi o obiteljskom odnosu apelanta i njegove djece. Također, pobijane odluke kojima su djeca oduzeta od apelanta i dana na staranje javnoj ustanovi predstavljaju miješanje u pravo na obiteljski život. Zbog toga je neophodno ispitati je li miješanje u pravo na poštivanje obiteljskog života bilo opravdano. Da bi ovakvo miješanje bilo opravdano, ono mora: (a) biti predviđeno zakonom, (b) imati legitiman cilj od javnog ili općeg interesa, i (c) biti sukladno načelu proporcionalnosti.

b) Zakonitost miješanja i postojanje „legitimnog cilja”

23. Ustavni sud će ispitati je li miješanje bilo „predviđeno zakonom”, te postoji li za miješanje „legitiman cilj od javnog ili općeg interesa”. Ustavni sud primjećuje da su se redovni sudovi pozvali na članak 153. stavak 1. Obiteljskog zakona kojim je propisano da će sud roditelju oduzeti pravo da živi sa djetetom ukoliko roditelj ugrožava interese djeteta i u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta. Dakle, zakon nesumnjivo predviđa mogućnost miješanja javnih vlasti u pravo na obiteljski život na način na koji je to učinjeno u konkretnom slučaju.

24. Ustavni sud, dalje, podsjeća na to da je u svakom uređenom sustavu obitelj temeljna ćelija društva, te da sve što se tiče „obiteljskog prava” uživa posebnu zaštitu. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su malodobna djeca posebno osjetljiva kategorija kako zbog nemogućnosti da se sami o sebi brinu, zbog svog uzrasta i nedostatka pravne i poslovne sposobnosti, tako i zbog činjenice da o razvoju, odgoju i obrazovanju djece ovisi i budućnost djece pojedinačno ali i društva u cjelini. Zbog toga, Ustavni sud smatra da izricanje zakonom propisanih mjera kojima se, pod određenim uvjetima, ograničavaju

roditeljska prava, ima za cilj zaštitu prava i interesa djeteta, što nesumnjivo predstavlja „legitiman cilj u javnom ili općem interesu” u smislu članka 8. Europske konvencije.

c) Proporcionalnost miješanja

25. Budući da, s jedne strane, postoji apelantovo pravo da živi sa svojom djecom, a, s druge strane, javni interes da se djeca zaštite, Ustavni sud će ispitati postoji li proporcionalnost između legitimnog cilja i mjere koja je poduzeta kao tereta koji je stavljen apelantu, tj. je li bilo neophodno oduzimanje djece od apelanta. Ustavni sud zapaža da su sudovi utvrdili da su uvjeti u kojima djeca žive ne higijenski, da se radi o lošim stambenim i materijalnim prilikama, kao i da djeca školskog uzrasta ne pohađaju školu već se bave prosjačenjem i skitnjom. Ovakve okolnosti u kojima djeca žive sudovi su ocijenili kao grubo zanemarivanje roditeljske dužnosti. Ove činjenice ni apelant nije pobio, osim što smatra da sudovi nisu trebali izreći mjeru stavljanja djece pod nadzor javne vlasti već da su trebali, kako je naveo u apelaciji, sredstva koja su za to namijenjena iskoristiti da pomognu apelantu u brizi o djeci.

26. Ustavni sud primjećuje da su djeca povjerena na brigu i čuvanje odgovarajućim ustanovama specijaliziranim za čuvanje i odgoj djece. Dalje, apelantu je izrečena mjera zabrane života sa djecom u trajanju od godinu dana, dakle privremeno, s ciljem da se „popravno” djeluje na samog apelanta kako bi se ubuduće bolje starao o svojoj djeci, te kako bi se djelovalo na cijelu obitelj radi ponovnog uspostavljanja obiteljskog života. Ono što je važno u konkretnom slučaju je činjenica da se izrečenom mjerom ne prekida u cijelosti veza između apelanta i djece. Naime, apelant i dalje može posjećivati i kontaktirati djecu koja su smještena u odgovarajuće ustanove, a u pobijanim odlukama je jasno navedeno da izricanjem ovakve mjere apelantu ne prestaju roditeljske obveze i dužnosti koje ima prema djeci. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da su sudovi vrlo jasno ukazali na to da su uzeli u obzir niz činjenica i faktora, da su se vodili najboljim interesima djece, te da su na temelju toga donijeli odluku, a što je sukladno Konvenciji o pravima djeteta koja je sastavni dio Aneksa I točka 12. Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, Ustavni sud smatra da izrečenim mjerama na apelanta nije stavljen pretjeran teret, već da je izrečena mjera proporcionalna legitimnom cilju koji se želi postići - zaštita prava i interesa malodobne djece, te da je stoga „neophodna u demokratskom društvu” u smislu članka 8. Europske konvencije.

27. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u vezi sa kaznenim postupkom.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

29. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv jer se radi o postupku oduzimanja djece, a u kojem se odlučuje o apelantovim građanskim pravima i obvezama.

30. Apelant pobija sudske odluke navodeći da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije jer je sud odbio saslušati njegovu malodobnu djecu, kao i zbog načina postavljanja staratelja malodobnoj djeci. U vezi s tim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Također, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojoj svi dokazi na kojima se temelji odluka moraju biti izvedeni pred sudom, ali da odbijanje suda da izvede određeni dokaz ne vodi neophodno kršenju prava na pravično suđenje (vidi Europski sud, *Ankerl protiv Švicarske*, presuda od 23. listopada 1996. godine, aplikacija broj 17748/91, Izvješća 1996-V).

31. Ustavni sud zapaža da se navodi o odbijanju suda da u postupku sasluša malodobnu djecu odnose na navodno kršenje načela ravnopravnosti strana pred sudom. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je prvostupanjski sud jasno obrazložio zašto nije smatrao da je potrebno saslušati malodobnu djecu kao i da je imao u vidu želju djece da budu sa apelantom i majkama ali da, imajući u vidu starosnu dob djece i njihov dosadašnji način života, ta okolnost nije od odlučujućeg značaja za donošenje odluke u konkretnom slučaju. Razlozi koje su u vezi s tim dali redovni sudovi zadovoljavaju zahtjeve iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i Ustavni sud ih ne smatra proizvoljnim. Stoga, Ustavni sud smatra da ovim apelantovim navodima ni na koji način nije dovedena u pitanje njegova ravnopravnost u postupku. Dalje, apelant smatra da mu je pravo na pravično suđenje prekršeno i zato što je Centar za socijalni rad (koji je strana u postupku), a ne sud, imenovao djeci staratelja. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da su sudovi ispitali ove navode i obrazložili da je staratelj za zaštitu interesa malodobne djece postavljen sukladno zakonu, da ispunjava sve zakonom predviđene uvjete, te da nema ničega što bi ukazivalo na to da taj staratelj ne štiti interese djece u konkretnom postupku. Ustavni sud, stoga, smatra da ovi apelantovi navodi ni na koji način ne ukazuju na to da je postavljanjem staratelja djeci na način kako je to urađeno dovedeno u pitanje njegovo pravo na pravično suđenje.

32. Imajući u vidu da osim ovih navoda apelant ne nudi bilo kakve druge argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je prekršeno pravo na pravično suđenje, osim što je nezadovoljan ishodom konkretnog postupka, te uzimajući u obzir stavove Europskog i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na obiteljski život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije kada je apelantu privremeno oduzeto pravo da živi sa malodobnom djecom zbog grubog zanemarivanja roditeljske dužnosti, budući da iz okolnosti konkretnog slučaja proizlazi da je takva mjera „neophodna u demokratskom društvu” u smislu članka 8. Europske konvencije. Osim toga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je sud odbio saslušati malodobnu djecu i kada je toj djeci postavljen staratelj sukladno zakonu, a sudovi su za svoja odlučivanja dali obrazloženja koja zadovoljavaju zahtjeve prava na pravično suđenje.

34. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 1307/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација „Саринга“ д.о.о. Грачаница поднесена због немогућности извршења одређеног на основу Рјешења Општинског суда у Сарајеву број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула 2006. године

Одлука од 9. јула 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 1307/08**, рјешавајући апелацију „**CAPING**” д.о.о. **Грачаница**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantigu, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 9. јула 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација „CAPING” д.о.о. Грачаница.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажне Пресуде Општинског суда у Сарајеву број Пс-422/00 од 16. јануара 2002. године.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да изврши своје уставне обавезе и обезбиди поштовање људских права тако што ће предузети одговарајуће законске мјере с циљем да апелант, као и остали повјериоци који посједују извршне судске одлуке на терет буџетских средстава Федерације Босне и Херцеговине наплате своја потраживања у што краћем року.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. „CAPING” д.о.о. Грачаница (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Авдо Шкаљић, адвокат из Сарајева, поднио је 5. августа 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због немогућности извршења одређеног на основу Рјешења Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Општинског суда је затражено 12. маја 2008. године да достави одговор на апелацију, а 10. јуна 2009. године је затражено да достави и предметни судски спис.

3. Од Владе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Влада Федерације) је 9. априла 2010. године затражен одговор на апелацију. Одговор Уставном суду Општински суд је доставио 6. јуна 2008. године, а Влада Федерације 27. априла 2010. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Општинског суда апеланту је достављен 18. јуна 2008. године, а 30. јуна 2009. године Општинском суду је враћен предметни судски спис. Одговор Владе Федерације апеланту је достављен 7. јуна 2010. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.
6. Апелант потражује од Федерације БиХ - Федералног министарства одбране (у даљњем тексту: Федерација) новчани износ од 1.352.952,91 КМ с трошковима парничног поступка у износу од 57.700 КМ, који је досуђен на основу правоснажне Пресуде Општинског суда број Пс-422/00 од 16. јануара 2002. године, на име дуга који је настао током 1994. године на основу Уговора о производњи и испоруци средстава наоружања и војне опреме.
7. Апелант је 19. априла 2006. године поднио Општинском суду приједлог за извршење. Рјешењем о извршењу број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула 2006. године Општински суд је дозволио предложено извршење на новчаним средствима Федерације која се воде на трансакционом рачуну код УПИ банке д.д. Сарајево (у даљњем тексту: УПИ банка). Рјешење о извршењу достављено је УПИ банци на провођење 19. јула 2006. године. Банци је наложено да с трансакционог рачуна Федерације пренесе новчана средства на апелантов трансакциони рачун, и то износ главнице утврђен извршном исправом, износ трошкова парничног поступка са законским затезним каматама почев од 16. јануара 2002. године па до исплате, те трошкове извршења.
8. УПИ банка је 24. децембра 2007. године обавијестила Општински суд да предметно рјешење о извршењу није могло да се реализује јер су Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ („Службене новине ФБиХ” број 66/04) утврђене категорије унутрашњег дуга. Банка је даље навела да је наведеним законом такође прописано да ће Влада Федерације, у року од 30 дана од дана ступања на снагу закона, донијети подзаконске акте за утврђивање првенства међу категоријама обавеза за измирење потраживања. Влада Федерације је на основу овог закона донијела Одлуку о утврђивању приоритета измирења обавеза број 96/05 од 24. фебруара 2005. године („Службене новине ФБиХ” број 13/05) и Одлуку број 157/06 од 6 априла 2006. године („Службене новине ФБиХ” број 21/06) којом је утврђено да ће редослијед исплата на терет буџета утврђивати Министарство финансија ФБиХ, тако што ће сваког мјесеца достављати редослијед исплата. УПИ банка је нагласила да је чланом 27 Закона о трезору („Службене новине ФБиХ” број 58/02) утврђено да се јединствени рачун трезора налази под искључивом надлежношћу Министарства финансија и да нити једно друго лице нити институција нема право да управља овим рачуном. Даље је навела да је

Законом о допунама Закона о извршном поступку („Службене новине ФБиХ” број 33/06) утврђено да ће се извршења на терет средстава буџета провести у висини која је предвиђена на одређеној позицији буџета у складу са Законом о извршењу буџета. УПИ банка је навела да има преко 4.000 извршних судских рјешења које исплаћује по списку и налогу који за свако појединачно рјешење утврди Министарство финансија и достави банци. Због наведених разлога, УПИ банка је навела да не може да врши никакву исплату из средстава буџета без налога Министарства финансија, дакле ни исплату по основу појединачног судског рјешења. Након тога је УПИ банка, 31. децембра 2007. године, обавијестила Општински суд да је завела предметно рјешење у складу с члановима 166-176 Закона о извршном поступку („Службене новине ФБиХ” број 32/03) у вези с чланом 1 Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку. Банка је обавијестила Општински суд да ће предметно рјешење провести након провођења рјешења пристиглих у банку прије предметног рјешења.

9. Општински суд је, закључком од 23. јуна 2008. године, прихватио допуну-исправљени приједлог за извршење од 17. јуна 2008. године. Разлог за подношење исправке приједлога је тај што је Федерација у међувремену промијенила трансакциони рачун, односно пословну банку. Апелант је доставио суду трансакционе рачуне Федерације отворене у четири пословне банке. У складу с поднесеним приједлогом Општински суд је ванрасправно донио закључак којим је одредио провођење рјешења о извршењу од 4. јула 2006. године пленидбом новчаних средстава с рачуна отворених код UniCredit банке д.д. Мостар, Raiffeisen банке д.д. БиХ Сарајево, Нуро Алре Адриа банке д.д. Мостар и Нове Банке д.д. Бања Лука. Општински суд је наложио пословним банкама да изврше рјешење о извршењу у складу с овлаштењима сходно одредбама чл. 166-176 Закона о извршном поступку. Општински суд је 15. августа 2008. године доставио UniCredit банци д.д. Мостар закључак од 23. јуна 2008. године с документацијом коју је вратила УПИ банка. UniCredit банка д.д. Мостар је 3 октобра 2008. године обавијестила Општински суд да је у рјешењу о извршењу наведен рачун Федерације који је депозитни рачун за прикупљање јавних прихода. Општински суд је 7. октобра 2008. године обавијестио UniCredit банку д.д. Мостар да је апелант назначио нови трансакциони рачун Федерације код те банке. Рјешење о исправци с клаузулом правоснажности достављено је UniCredit банци д.д. Мостар 8. јануара 2009. године.

10. До дана подношења ове апелације предметно рјешење о извршењу није реализовано, тј. са трансакционих рачуна Федерације није извршен пренос новчаних средстава на апелантов трансакциони рачун.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да је дошло до повреде његовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Апелант повреде наведених права види у томе што предметно извршење не може да се проведе, јер ни двије године након доношења рјешења о извршењу те његовог достављања УПИ банци, код које Федерација има отворен трансакциони рачун, та банка није извршила блокаду рачуна Федерације, те пренос средстава на име досуђеног извршења. Апелант наглашава да би његово право на правично суђење било илузорно уколико би правни систем омогућавао да извршне судске одлуке остану неизвршене на штету само једне стране.

б) Одговор на апелацију

12. Општински суд наглашава да је 25. децембра 2007. године упозорио УПИ банку (након њеног одговора да је Министарство финансија једини субјекат који је надлежан да одређује редослијед исплата на терет средстава буџета, односно да је Влада Федерације донијела одлуку о утврђивању приоритета измирења обавеза, те да ће у складу с том одлуком наведено министарство сваког мјесеца банци достављати редослијед исплата за сваки појединачни случај) на обавезујуће одлуке Уставног суда сходно којима нико ван судске власти не може да мијења или да суспендује од извршења судске пресуде на штету појединаца. Том приликом је наведеној банци наложено да поступи сходно рјешењу о извршењу, а о свему је обавијештен и апелантов пуномоћник. Након тога, УПИ банка је 31. децембра 2007. године доставила информацију да је, у складу с одредбама чл. 166-176 Закона о извршном поступку, а у вези с одредбама члана 1 Закона о допунама Закона о извршном поступку, евидентирала предметно рјешење о извршењу у редослијед наплате који ће се извршити након исплате раније пристиглих рјешења. О наведеном је 15. јануара 2008. године обавијештен апелантов пуномоћник, док је 10. јануара 2008. године поново затражено од УПИ банке да достави извјештај о извршењу предметног рјешења.

13. У одговору на апелацију Влада Федерације је нагласила да је начин реализовања извршних судских одлука на основу „ратних” потраживања регулисан Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Хер-

цеговине („Службене новине Федерације БиХ” бр. 66/04, 49/05, 35/06, 31/08, 32/09 и 65/09, у даљњем тексту: Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза). Чланом 3 Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза прописано је: „...све обавезе које чине унутрашњи дуг дефинисане одредбама овог закона које се заснивају на извршним одлукама донесеним у судском и управном поступку извршиће се на начин прописан одредбама овог закона...”. Према члану 20 Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза прописано је, између осталог, да „...по завршетку процеса регистравања извршних судских одлука из става 2 члана 17 Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза, те по завршетку процеса верификације ратних потраживања из става 2 члана 18 наведеног закона, Влада Федерације ће почети издавати обвезнице за ратна потраживања...”. У складу с наведеним одредбама Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза, а с циљем измирења обавеза на основу ратних потраживања, Влада Федерације је донијела Одлуку о емисији обвезница Федерације Босне и Херцеговине по основу ратних потраживања физичких и правних лица („Службене новине Федерације БиХ” број 47/09 од 22. јула 2009. године, у даљњем тексту: Одлука о емисији обвезница по основу ратних потраживања). Релевантним одредбама Одлуке о емисији обвезница по основу ратних потраживања прописано је да ће се, с циљем да се намире потраживања по овом основу, емитовати обвезнице у укупном износу од 500.000.000 КМ који чини износ утврђен Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза. Износ емисије обвезница прве транше јесте 190.665.648 КМ. Износ, датум и услови емисије осталих транши одредиће се посебном одлуком Владе Федерације. Рок доспијевања обвезница из емисије прве транше је 14 година, тј. до 30. јуна 2023. године уз *grace* период од девет година, с тим да ће се у *grace* периоду власницима обвезница исплаћивати камата на годишњем нивоу у износу од 2.5% обрачуната на укупан износ главнице, а почев од 30. јуна 2010. године. По истеку *grace* периода, тј. почев од 30. јуна 2019. године, власници обвезница имаће право на дио главнице и припадајући дио камате обрачунат на преостали дио главнице. Сходно отплатном плану главница ће се исплаћивати власницима обвезница како слиједи: 30. јуна 2019. године; 30. јуна 2020. године; 30. јуна 2021. године; 30. јуна 2022. године и 30. јуна 2023. године. Власницима обвезница је омогућена трговина на берзи с обзиром да су обвезнице уврштене на службено берзанско тржиште САСЕ (Сарајевска берза).

14. У односу на апелантово потраживање наглашено је да је увидом у документацију којом располаже Федерално министарство финансија/финанција установљено да је Комисија за коначну верификацију ратних потраживања регистровала, сходно правоснажној Пресуди Општинског суда број Пс-422/00 од 16. јануара 2002. године,

потраживања за правно лице „Саринг” д.о.о. Грачаница у износу од 1.352.952,91 КМ, те су потраживања наведеног правног лица уврштена у прву емисију обвезница у складу с Одлуком о емисији обвезница по основу ратних потраживања. Наглашено је да се трошкови судског поступка из основа ратних потраживања не измирују емисијом дионица већ у готовинском износу. Тако су апеланту исплаћени трошкови предметног судског поступка 28. маја 2009. године, сходно Рјешењу о извршењу број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула и 20. септембра 2006. године, у износу од 57.700,00 КМ плус трошкови извршења у износу од 10.694,98 КМ плус камате у износу од 50.731,17 КМ, што све укупно износи 119.126,15 КМ. Наведено је да Уставни суд, у својим ранијим одлукама које се односе на питања извршења правоснажних судских одлука, није оспоравао извршење тих одлука емисијом обвезница, те је, између осталог, Уставни суд и нагласио да не умањује право законодавца да пронађе одговарајући *modus operandi* извршења правоснажних судских одлука. Проналажење одговарајућег модалитета, којим апеланти не би били лишени права признатог правоснажном судском одлуком, превасходно је задатак законодавца који је у бољој позицији да одлучи, с обзиром на околности и на слободу процјене коју ужива, на који ће начин ријешити ово питање. Стога је Влада Федерације предложила да се предметна апелација одбије као неоснована или одбаци као недопустива, како је Уставни суд већ поступио у Одлуци број АП 1777/07 од 17. децембра 2009. године.

V. Релевантни прописи

15. **Закон о извршном поступку** („Службене новине ФБиХ” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 и 39/09)

Члан 65

Извршење ради остварења новчаног потраживања одређује се и проводи у обиму који је потребан за намирење тог потраживања.

Члан 66

Више тражитеља извршења који остварују своја потраживања према истом извршенику на истом предмету извршења намирују се оним редом којим су стекли право да се из тог предмета намуре, ако законом није друкчије одређено.

Члан 138 ст. 3 и 5

Ограничење извршења

(3) Извршење на терет средстава буџета Федерације Босне и Херцеговине и кантона провешће се у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета и у складу са Законом о извршавању буџета.

(5) Више повјерилаца који остварују своја новчана потраживања из буџета намирају се оним редом којим су стекли право да се намире из буџета с тим да застаријевање не тече до коначног намирења потраживања из судске одлуке.

Члан 167

Редослијед наплате

(1) Банка наплату обавља редом, према времену доставе рјешења о извршењу ако законом није друкчије одређено.

(2) Банка води посебну евиденцију редослиједа рјешења о извршењу по дану и времену доставе и издаје тражиоцу извршења, на његов захтјев, потврду о мјесту његовог потраживања у том редослиједу.

(3) Банка не може да проведе налог извршеника прије исплате потраживања утврђене рјешењем о извршењу, ако посебним законом није друкчије одређено.

(4) С рјешењем о извршењу изједначена је исправа за коју је то предвиђено посебним законом.

Члан 169

Поступак у случају кад нема средстава на рачуну

(1) Ако на рачуну означеном у рјешењу о извршењу нема средстава, банка ће у корист тог рачуна извршити пренос извршеникових средстава у одговарајућем износу са других рачуна у тој банци, а према редослиједу који значи тражилац извршења.

(2) Уколико банка не успије да у цјелини наплати извршина потраживања због недостатка средстава на рачуну, држаће рјешење о извршењу у посебној евиденцији и по њему обавити пренос кад средства пристигну на рачун, уколико рјешењем о извршењу није другачије одређено.

(3) О томе да нема средстава на рачуну банка ће обавјестити суд без одлагања. Уз то обавјештење банка ће доставити суду и извјештај о промјенама на рачуну из става 5 члана 166 овог закона.

16. Указ о проглашењу Буџета Федерације Босне и Херцеговине за 2008. годину („Службене новине ФБиХ” број 97/07)

614800	Извршење судских пресуда и рјешења о извршењу	12.000.000 КМ
614800	Одлуке Дома за људска права	2.000.000 КМ
823400	Неизмирене плате и накнаде Војске ФБиХ	11.000.000 КМ

823400	Отплате унутрашњег дуга-обавезе према добављачу	5.000.000 КМ
823400	Отплате унутрашњег дуга-обавезе за стару девизну штедњу	45.000.000 КМ

17. Указ о проглашењу Буџета Федерације Босне и Херцеговине за 2009. годину („Службене новине ФБиХ” број 87/08)

614800	Извршење судских пресуда и рјешења о извршењу	10.800.000 КМ
614800	Одлуке Дома за људска права	500.000 КМ
823400	Неизмирене плате и накнаде Војске ФБиХ	2.000.000 КМ
823400	Отплате унутрашњег дуга-обавеза према добављачу	1.000.000 КМ
823400	Отплате унутрашњег дуга за стару девизну штедњу	10.000.000 КМ
823400	Обавезе за стару девиз. штедњу судске пресуд. главн.	18.000.000 КМ
823400	Обавезе за стару девиз. штедњу обвезнице главница	50.000.000 КМ
823400	Обавезе за стару девиз. штедњу обвезнице камата	11.000.000 КМ
823400	Разне потраживање (обвезнице-камате)	5.500.000 КМ

VI. Допустивост

18. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

20. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, израз „пресуда” мора широко да се тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлуку број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу с чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу с чланом II/2

Устава Босне и Херцеговине, права и слободe одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

21. Уставни суд напомиње да је у ранијој пракси одбацивао овакве апелације као очигледно (*prima facie*) неосноване, односно због измијењених правних околности (види Уставни суд, одлуке број АП 552/04 од 28. јуна 2005. године и АП 1777/07, доступно на www.ustavnisud.ba). Међутим, након доношења пресуде Европског суда за људска права у предмету *Чолић и др. против Босне и Херцеговине* (види пресуду Европског суда за људска права од 10. новембра 2009. године, апликација број 1218/07 и даље), Уставни суд је закључио да мора да преиспита своју ранију праксу.

22. Стога, Уставни суд апелацију тумачи тако да се апелант позива на своје право из члана 6 став 1 Европске конвенције, које садржи право на приступ суду.

23. Уставни суд, полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, истиче да приликом примјене одредби из члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда то правило мора да се примјењује уз одређен степен флексибилности, без претјераног формализма (види Европски суд за људска права, *Cardot против Француске*, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући по закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те је приликом испитивања да ли је било поштовано битно да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980; серија А, број 40, став 35). То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само да постоје формална правна средства у правном систему већ и свеукупни правни и политички контекст као и апелантове личне прилике.

24. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Федерацији БиХ, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због неизвршења правоснажних пресуда, односно стварног неизвршавања рјешења о извршењу донесеног у извршном поступку. Уставни суд сматра да недостаци у организацији правосудног система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштовање индивидуалних права и слобода који су утврђени Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције.

25. Уставни суд истиче да на појединца не може да се стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права. Такође, један од основних постулата Европске конвенције је да правна

средства која појединцу стоје на располагању треба да буду лако доступна и разумљива, те да пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може да се припише појединцу. Поред тога, дужност државе је да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А, број 194, став 21).

26. У конкретном случају, Уставни суд сматра да се ради о ефективном неизвршењу рјешења о извршењу које је донијето у извршном поступку а на основу правоснажне пресуде, те да апелант нема на располагању ефективан правни лијек којим би исходило тражено извршење.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

28. Апелант сматра да је због ефективног неизвршења Рјешења о извршењу број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула 2006. године дошло до повреде његовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

Право на правично суђење

29. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

30. Уставни суд запажа да је у конкретном случају извршни поступак пред судом окончан, а рјешење о извршењу достављено банци на провођење. Апелант није имао примједби на сам ток извршног поступка који је провео Општински суд. Проблеми су настали када је рјешење о дозволи извршења достављено банци, јер на трансакционом рачуну извршеника (Федерација) није било средстава да би извршење могло да се проведе, а прије апелантовог потраживања била су евидентирана потраживања више хиљада повјерилаца (4.000 извршних рјешења према информацији УПИ банке). Из стања списка апелације произилази да је апелант обавијештен да ће своје потраживање наплатити када буде расположивих средстава на рачуну извршеника, односно када своја потраживања наплате повјериоци чија су рјешења о извршењу евидентирана прије апелантовог, а све у складу с релевантним одредбама законских и подзаконских аката.

31. Стога, Уставни суд сматра да се у конкретном случају ради о апелантовој немогућности да реализује извршење правоснажне судске одлуке. Сходно устаљеној пракси Уставног суда, „извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио суђења у смислу члана 6 Европске конвенције” (види водеће одлуке Уставног суда: *АП 288/03* од 17. децембра 2004. године, став 28, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 8/05 и *АП 464/04* од 17. фебруара 2005. године, став 27, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 40/05). С тим у вези, Уставни суд сматра да апелант, у овом случају, ужива све гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд наглашава да је право на приступ суду инхерентно члану 6 став 1 Европске конвенције које „...траје све док се не реализује утврђено грађанско право. У супротном ефективан поступак приликом утврђивања грађанских права и обавеза био би илузоран ако у накнадном извршном поступку то право не може да заживи...” (види Уставни суд, Одлуку *АП 552/04* од 28. јуна 2005. године, став 9, објављена на web страни Уставног суда: www.ustavnisud.ba). Стога је Уставни суд мишљења да је потребно да се испита да ли је у конкретном случају наведено право доведено у питање.

32. Уставни суд наглашава да су, сходно члану I/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 1 Европске конвенције, сви нивои власти у Босни и Херцеговини дужни да обезбиједи поштовање индивидуалних људских права у која спада и право на извршење правоснажне судске одлуке сходно члану 6 став 1 Европске конвенције. Таква обавеза не може да се умањи чињеницом да, у конкретном случају, извршење иде на терет буџетских средстава једног ентитета те да, због великог броја повјерилаца, нема расположивих средстава над којима би се извршење могло да се

проведе. У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа на став Европског суда за људска права, усвојен у предмету *Јеличић против БиХ* (види пресуду од 31. октобра 2006. године, став 39), на који се Европски суд за људска права поново позвао у другом предмету ове врсте против наше државе (*Чолић и др. против БиХ*, види пресуду од 10. новембра 2009. године) према којем „...Суд и даље понавља да не прихвата да државне власти наводе недостатак средстава као исприку за непоштовање обавеза које су проистекле из пресуде. Додуше, одгађање извршења пресуде може да се оправда посебним околностима, али одгађање не може да буде такво да наруши срж права које штити члан 6 § 1 (види *Burdov v. Russia*, број 59498/00, § 35, ЕCHR 2002-III и *Teteriny v. Russia*, број 11931/03, § 41, од 30. јуна 2005).

33. Уставни суд подржава наведени став Европског суда да „...недостатак средстава не може да буде исприка за непоштовање обавеза које су проистекле из пресуде...”, мада је Уставни суд свјестан да глобална економска криза неминовно утиче на Босну и Херцеговину. Посебно се наглашава не тако давна ратна прошлост те, с тим у вези, огромна штета која је нанесена људским и економским потенцијалима, а што је имало за посљедицу и настанак великог броја различитих потраживања која егзистирају, на основу правоснажних судских одлука, према свим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини постоје „посебне околности” на основу којих би могла да се оправда одређено одгађање извршења правоснажних судских одлука. Уставни суд запажа да је, у конкретном случају Федерација, предузела кораке с циљем да се изврше правоснажне судске одлуке тако што је усвојила допуне Закона о извршном поступку. У релевантном дијелу наведеног закона (члан 138 ст. 3 и 5) прописано је да се извршење на терет средстава буџета Федерације проводи „...у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета и у складу са Законом о извршавању буџета...” те да ће се „...више повјерилаца који остварују своја новчана потраживања из буџета намирити оним редом којим су стекли право да се намире из буџета с тим да застаријевање не тече до коначног намирења потраживања из судске одлуке...”. Из буџета Федерације усвојених за 2008. и 2009. годину види се да је Федерација за извршење судских пресуда и рјешења о извршењу издвојила 12.000.000 КМ (2008) и 10.800.000 КМ (2009).

34. Сем тога, Федерација је донијела Одлуку о емисији обвезница по основу ратног потраживања, којом је прописано да ће се с циљем да се намире потраживања по овом основу емитовати обвезнице у укупном износу од 500.000.000 КМ који чини износ утврђен Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза. Износ емисије обвезница прве транше јесте 190.665.648 КМ. Износ, датум и услови

емисије осталих транши одредиће се посебном одлуком Владе Федерације. Рок доспијевања обвезница из емисије прве транше је 14 година, тј. до 30. јуна 2023. године, уз *grace* период од девет година, с тим да ће се у *grace* периоду власницима обвезница исплаћивати камата на годишњем нивоу у износу од 2.5% обрачуната на укупан износ главнице, а почев од 30. јуна 2010. године. По истеку *grace* периода, тј. почев од 30. јуна 2019. године, власници обвезница имаће право на дио главнице и припадајући дио камате обрачунат на преостали дио главнице. Сходно отплатном плану, главница ће се исплаћивати власницима обвезница како слиједи: 30. јуна 2019 године; 30. јуна 2020. године; 30. јуна 2021. године; 30. јуна 2022. године и 30. јуна 2023. године. Власницима обвезница је омогућена трговина на берзи с обзиром да су обвезнице уврштене на службено берзанско тржиште САСЕ (Сарајевска берза).

35. Кораци које је предузела Федерација, усвајањем цитираних допуна Закона о извршном поступку, те усвајањем Одлуке о емисији обвезница по основу ратних потраживања, су по мишљењу Уставног суда позитивни јер се, на тај начин, уводи обавезност у издвајању буџетских средстава из којих ће се вршити исплата повјериоцима који посједују извршне судске одлуке, а уводи се и редослијед у начину исплате у зависности од датума стицања права, те се гарантује потпуно намирење у складу с одлуком суда и искључује могућност да наступи застарјелост. На описани начин је, без сумње, прописана одређена одгода у извршењу правоснажних судских одлука која би могла да се оправда с општег аспекта заштите јавног интереса, јер би истовременом исплатом свих извршних судских одлука било доведено у питање финансирање осталих буџетских корисника, те функционисање Федерације као нивоа власти у Босни и Херцеговини. То одгађање ће, сходно Одлуци о емисији обвезница по основу ратних потраживања, трајати 14 година. По мишљењу Уставног суда, начин на који је, у конкретном случају, одгођено извршење правоснажних судских одлука не задовољава стандарде члана 6 став 1 Европске конвенције, штавише могло би да се каже да је „...нарушена срж права које штити члан 6 § 1...” (види цитирани став 39 пресуде Европског суда за људска права у предмету *Јеличић против БиХ*).

36. Прије свега, Уставни суд ће подсетити на своју ранију праксу из Одлуке У 1/09 од 29. маја 2009. године (одлука доступна на веб страни Уставног суда: www.ustavnisud.ba) у којој је разматрана уставност подзаконских аката Федерације, у вези с верификацијом потраживања и готовинских исплата по основу рачуна старе девизне штедње. У наведеној одлуци наглашено је „...Савјет министара БиХ је донио Одлуку о поступку издавања и начину поступања с обвезницама БиХ које се издају ради измирења обавеза по основу рачуна старе девизне штедње („Службени гласник БиХ” број 28/08), те је на основу ње донијело Одлуку о распореду према годинама

доспијевања обвезница БиХ које се издају ради измирења обавеза по основу рачуна старе девизне штедње за Федерацију БиХ и Дистрикт Брчко БиХ („Службени гласник БиХ” број 29/08). Том одлуком је законски рок доспијевања обвезница с девет (како је предвиђено Законом о измирењу обавеза) скраћен на седам година, за што је било потребно да Влада ФБиХ да сагласност с обзиром на то да средства за измирење обавеза обезбјеђују ентитети...” (види тачку 7 наведене одлуке). Сем тога, у наведеној одлуци наглашено је да „...Уставни суд не види ни један разлог због којег би оспорени акти покретали питање кршења људских права и основних слобода...” (види тачку 15 наведене одлуке). По мишљењу Уставног суда, начин на који је ријешено питање старе девизне штедње, најбоље илуструје колико су имаоци верификованог (признатог) потраживања по основу рачуна старе девизне штедње у бољем положају од повјерилаца којима су утврђена ратна потраживања и који посједују извршне судске одлуке, за које постоји обавеза извршења сходно члану 6 став 1 Европске конвенције.

37. Уставни суд наглашава да је Федерација, након усвојених измјена Закона о извршном поступку, те посебно након усвајања Одлуке о емисији обвезница по основу ратних потраживања, предузела мјере да коначно ријешити питање извршења правоснажних судских одлука којима су утврђена ратна потраживања. Међутим, по мишљењу Уставног суда, и даље остаје проблем извршења таквих одлука у „разумном року” из члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд понавља своје раније становиште да је право законодавца да изабере одговарајући *modus operandi* извршења правоснажних судских одлука, међутим надлежност Уставног суда је да процијени да ли ће изабрано рјешење законодавца обезбиједити да се поштују људска права. Упркос свим потешкоћама с којима се, неспорно, сусреће јавна власт у Федерацији у покушајима да обезбиједи да се изврше правоснажне судске одлуке које се односе на ратна потраживања, Уставни суд не може да сматра да је Федерација извршила своју позитивну обавезу те обезбиједила да се изврше наведене судске одлуке у разумном року, тако што је усвојила измјене Закона о извршном поступку, те што је усвојила Одлуку о емисији обвезница по основу ратних потраживања. Усвајањем Одлуке о емисији обвезница по основу ратних потраживања Федерација је прописала да ће повјериоци, који посједују извршне судске одлуке, наплатити своја потраживања у року од 14 година, тако што ће првих девет година бити *grace* период с годишњом каматном стопом од 2.5% која ће се обрачунати на износ потраживања утврђен пресудом, након чега би досуђени износ требао да се исплати у четири једнака дијела на тачно одређен датум за преостале четири године. Примјер који је Уставни суд навео у вези с верификованом „старом девизном штедњом”, је само један од аргумената да законодавац, законским рјешењима,

може да обезбиједи да се поштују права повјерилаца у знатно краћем року (мисли се на имаоце „старе девизне штедње” у односу на имаоце правоснажних судских одлука). По мишљењу Уставног суда, неприхватљиво је да повјериоци који су, у принципу, водили дуготрајне поступке који су резултовали правоснажним судским одлукама којим су им досуђена потраживања из ратног периода а која се односе (претежно) на извршене услуге, продату робу, претрпљену штету и сл., сада морају да чекају на извршење још 14 година, чиме се за многе од њих поставља сасвим реално питање да ли ће уопште доживјети да наплате своја потраживања која су, по схватању Уставног суда, од изузетног значаја за повјериоце. На овакав начин се, по мишљењу Уставног суда, повјериоцима намеће „претјеран терет” који није у складу са захтјевом из члана 6 став 1 Европске конвенције да правоснажне судске одлуке морају да се извршавају у што краћем року.

38. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на извршење правоснажне судске одлуке.

39. Уставни суд сматра да је неосновано апелантово позивање на повреду права на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, јер апелант није дао било какве релевантне наводе и доказе у односу на своје тврдње да постоји повреда наведеног права, с обзиром да су сви наводи из апелације везани искључиво за повреду права на правично суђење.

VIII. Закључак

40. Уставни суд закључује да је дошло до повреде апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције јер не постоје гаранције да ће апелант, као ималац извршног судског наслова, моћи да наплати своја потраживања од Федерације.

41. На основу члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

42. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симић

Broj predmeta AP 2009/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija V. K. podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu o čemu je obaviješten dopisom Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/155 od 28. aprila 2008. godine

Odluka od 9. jula 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2009/08**, rješavajući apelaciju **V. K.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

David Feldman, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 9. jula 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija V. K. podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/119 od 16. jula 2008. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/155 od 27. juna 2008. godine, kao i zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu, u odnosu na član II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija V. K. podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu, u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. V. K. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bijeljine, kojeg zastupa Predrag Radulović, advokat iz Banje Luke, podnio je 3. jula 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu o čemu je obaviješten dopisom Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-KR-05/155 od 28. aprila 2008. godine. Apelantov punomoćnik Duško Panić, advokatu iz Doboja, zatim je 28. augusta 2008. godine podnio novu apelaciju protiv Rješenja Suda BiH broj X-KR-05/119 od 16. jula 2008. godine i Rješenja Suda BiH broj X-KR-05/155 od 27. juna 2008. godine, kojom je zatražio donošenje privremene mjere kojom bi se obustavilo izvršenje mjere pritvora do okončanja postupka po apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom broj AP 2617/08 od 28. oktobra 2008. godine odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu s članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 2009/08. Spojene su apelacije br. AP 2009/08 i AP 2617/08.

4. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 10. jula 2008. godine i 2. septembra 2008. godine da dostave odgovor na apelaciju.

5. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 17. septembra 2008. godine, a Tužilaštvo 22. septembra 2008. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda odgovor na apelaciju dostavljen je apelantu 11. marta 2010. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Činjenice u predmetu AP 2009/08

8. Tužilaštvo je 3. marta 2008. godine protiv apelanta podiglo Optužnicu broj KT-RZ-23/08, koja je potvrđena pred Sudom BiH 3. marta 2008. godine, zbog krivičnog djela organiziranja grupe ljudi i podstrekavanje na činjenje krivičnih djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina iz člana 176. stav 2. u vezi sa st. 1. i 4. istog člana Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ BiH), te krivičnog djela zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi s tač. a), b), e), f) i k), u vezi s članom 176. stav 2. u vezi sa st. 1. i 4. istog člana, sve u vezi s članom 180. st. 1. i 2. i članom 29. KZ BiH.

9. Rješenjem Suda BiH broj X-KRN-05/155 od 7. decembra 2007. godine apelantu je određena mjera pritvora koji na osnovu navedenog rješenja može trajati najduže mjesec dana, tj. do 6. januara 2008. godine ili do nove odluke suda.

10. Apelantov branilac je povodom rješenja kojim je apelantu određen pritvor i njegovog lošeg zdravstvenog stanja, koje je rezultat Parkinsonovog oboljenja, zatražio od Suda BiH da ga obavijesti o apelantovom zdravstvenom stanju.

11. Sud BiH je dopisom broj X-KR-05/155 od 28. aprila 2008. godine obavijestio apelantovog branioca da je ekspertni ljekarski tim za analizu i davanje mišljenja izvršio uvid u kompletnu apelantovu medicinsku dokumentaciju, posjetio ga i obavio pregled u pritvorskoj jedinici, a zatim dao nalaz i mišljenje prema kojem apelantu nije potrebno bolničko liječenje.

Činjenice u predmetu AP 2617/08

12. Sudija za prethodni postupak Odjela I za ratne zločine Suda BiH je, postupajući po prijedlogu Tužilaštva za određivanje pritvora, donio Rješenje broj X-KRN-05/155 od 7. decembra 2007. godine kojim je apelantu odredio pritvor iz razloga propisanih odredbom člana 132. stav 1. tač. a), b) i d) ZKP BiH. Određena mjera, kako je dalje navedeno, na osnovu spomenutog rješenja može trajati do 6. januara 2008. godine do 20,20 sati ili do nove odluke suda. U obrazloženju rješenja kojim je apelantu određen pritvor, Sud BiH je istakao da je Tužilaštvo predložilo ovu mjeru jer postoji osnovana sumnja da je apelant, kao član Kriznog štaba i kao načelnik Stanice javne bezbjednosti Ključ, planirao,

podsticao, pomagao i učestvovao u kampanji progona nesrpskog stanovništva na teritoriji općine Ključ, čime je počinio krivično djelo zločina protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH. U prijedlogu Tužilaštva je dalje navedeno, kako je istakao Sud BiH, da osnovana sumnja proizlazi iz brojne materijalne dokumentacije koju je prikupilo Tužilaštvo. Sud BiH je povodom prijedloga Tužilaštva za određivanje mjere pritvora održao ročište 7. decembra 2007. godine, te je apelantu i njegovom braniocu data mogućnost da se izjasne o prijedlogu za određivanje pritvora.

13. Nakon razmatranja prijedloga Tužilaštva i apelantovog izjašnjenja (njegove odbrane), sudija za prethodni postupak Suda BiH je odredio mjeru pritvora, navodeći u obrazloženju rješenja da su ispunjeni uvjeti koje propisuje ZKP BiH prilikom određivanja pritvora, a to je jedan opći i jedan od posebnih uvjeta za pritvor, kao i nemogućnost primjene druge blaže mjere. Naime, opći uvjet za određivanje mjere pritvora je, kako je dalje navedeno, postojanje osnovane sumnje da je krivično djelo počinjeno, a u konkretnom slučaju postojanje osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret proizlazi iz dokaza (iskaza svjedoka i materijalnih dokaza) koje je uz prijedlog za određivanje pritvora dostavilo Tužilaštvo. U pogledu posebnih razloga za pritvor, Sud BiH je istakao razloge propisane u odredbi člana 132. stav 1. tačka a), b) i d) ZKP BiH, a radi se o sljedećim razlozima: a) realna opasnost od bjekstva; b) postojanje osnovane bojazni da će osumnjičeni ukoliko bude na slobodi uništiti, sakriti ili izmijeniti dokaze i ometati krivični postupak uticanjem na svjedoke; d) masovnost počinjenih zločina i njihove posljedice. U konkretnom slučaju Sud BiH je ocijenio da postoji realna opasnost od bjekstva jer je apelant podnio zahtjev za sticanje državljanstva Republike Srbije, jer ima prebivalište u Bijeljini, te zbog blizine granice s Republikom Srbijom postoji osnovana bojazan da bi mogao pobjeći. U pogledu razloga iz člana 132. tačka b) Sud BiH je cijenio činjenicu da se istraga vodi protiv više lica, da je apelant tokom inkriminisanog perioda bio društveno aktivan pa bi boravkom na slobodi mogao ostvariti kontakt sa saizvršiocima i pomagačima, te na taj način ugroziti dalje vođenje postupka. Odlučujući o postojanju pritvorskog osnova propisanog tačkom d) člana 132. stav 1. ZKP BiH, Sud BiH je polazeći od postojanja općeg uvjeta koji se ogleda u visini zapriječene kazne posebno cijenio masovnost počinjenih zločina i njihove posljedice, jer bi puštanje apelanta na slobodu, po mišljenju suda, prouzrokovalo nesigurnost građana. Nakon što je utvrđeno postojanje razloga za pritvor iz člana 132. stav 1. tač. a), b) i d) ZKP BiH, Sud BiH je razmotrio i mogućnost da li se ista svrha može ostvariti nekom drugom mjerom. Temeljitom analizom okolnosti konkretnog predmeta, Sud BiH je, kako je navedeno u obrazloženju, došao do nepobitnog zaključka da postoje objektivni razlozi koji opravdavaju određivanje najteže mjere, mjere pritvora u ovoj fazi krivičnog postupka.

14. Odlučujući o žalbi izjavljenoj protiv rješenja o određivanju pritvora, vanraspravno vijeće Suda BiH je, Rješenjem broj X-KRN-05/155 od 13. decembra 2007. godine, apelantovu žalbu djelomično uvažilo i Rješenje Suda BiH broj X-KRN-05/155 je preinačeno tako da je apelantu određen pritvor na osnovu odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b), koji na temelju navedenog rješenja može trajati najduže mjesec dana, tj. do 6. januara 2008. godine ili do nove odluke suda. Razmotrivši pobijano rješenje u granicama žalbenih prigovora, Sud BiH je istakao da apelantov branilac u žalbi ne pobija osnov sumnje koji je proistekao iz pravilno ocijenjenih dokaza, kao opći uvjet za određivanje mjere pritvora. Sud BiH je potvrdio pravilnost i zakonitost ožalbenog rješenja u pogledu pritvorskih razloga navedenih u odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b), dok je u pogledu žalbenih prigovora na tačku d) istog člana ocijenio da je osnovana, budući da činjenice i okolnosti navedene u pobijanom rješenju ne predstavljaju stvarne činjenice koje bi ukazivale na neophodnost određivanja pritvora po tom osnovu. Vijeće Suda BiH je potvrdilo pravilnost zaključka iz ožalbenog rješenja o neophodnosti određivanja mjere pritvora, a ne neke druge blaže mjere, zbog postojanja objektivnih razloga za tu mjeru.

15. Postupajući po prijedlogu Tužilaštva za produženje mjere pritvora, Odjel I za ratne zločine Suda BiH donio je Rješenje broj X-KRN-05/155 od 4. januara 2008. godine, kojim je apelantu produžen pritvor za naredna dva mjeseca, tj. do 4. marta 2008. godine ili do nove odluke suda. U obrazloženju rješenja je navedeno da je 4. januara 2008. godine, povodom prijedloga Tužilaštva, zakazano ročište na kojem je apelantu i njegovim braniocima data mogućnost da se izjasne o prijedlogu Tužilaštva. Apelantov branilac je tom prilikom osporio argumente koje je iznijelo Tužilaštvo, a apelant se takođe lično obratio sudu i istakao da se protivi prijedlogu za produženje pritvora zbog svog teškog zdravstvenog stanja. Između ostalog, apelant je istakao da boluje od Parkinsonove bolesti zbog čega je zatražio da mu sud dozvoli sveobuhvatan ljekarski pregled. Sud BiH je, nakon razmatranja prijedloga Tužilaštva i izjašnjenja odbrane, donio rješenje o produženju pritvora cijeneći da i dalje postoje kako opći, tako i posebni uvjeti za mjeru pritvora iz čl. 131. stav 1. i 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH. Prilikom razmatranja navoda u pogledu apelantovog lošeg zdravstvenog stanja, Sud BiH je istakao da do dana donošenja rješenja kojim je apelantu produžen pritvor nije primljena validna medicinska dokumentacija koja svjedoči o njegovom zdravstvenom stanju.

16. Apelaciono vijeće Suda BiH je odlučujući o apelantovoj žalbi, izjavljenoj protiv rješenja o produženju pritvora, donijelo Rješenje broj X-KRN-05/155 od 30. januara 2008. godine kojim je žalba odbijena kao neosnovana. U obrazloženju rješenja je navedeno da je žalbom osporen zaključak suda u pogledu dalje održivosti pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tač. a) i b), predloživši da se mjera pritvora zamijeni određivanjem blaže mjere. Apelaciono vijeće Suda BiH je, kako je navedeno u obrazloženju, u cijelosti

prihvatilo argumentaciju iznesenu u pobijanom rješenju kako u pogledu zaključka koji se tiče općeg uvjeta za pritvor, dakle postojanja osnovane sumnje, tako i u pogledu posebnih pritvorskih osnova iz člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH. Apelaciono vijeće Suda BiH je u cijelosti prihvatilo argumentaciju vanraspravnog vijeća Suda BiH u pogledu dalje opravdanosti pritvorskih razloga prema navedenim osnovama (opasnost od bijega, te opasnost od uticanja na svjedoke).

17. Sud BiH je, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva za produženje pritvora, Rješenjem broj X-KR/05/155 od 4. marta 2008. godine, apelantu produžilo pritvor do okončanja glavnog pretresa a najduže tri godine od dana donošenja navedenog rješenja. U izreci rješenja je navedeno da se kontrola opravdanosti pritvora vrši po proteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja. U obrazloženju rješenja je navedeno da je 4. marta 2008. godine održano ročište na kojem je strankama i apelantovim braniocima data mogućnost da se izjasne o prijedlogu za produženje pritvora, kojom prilikom je apelantov branilac istakao da je postojanje osnovane sumnje utvrđeno potvrđivanjem optužnice suda broj KT-RZ-23/08 od 3. marta 2008. godine, ali se usprotivio prijedlogu za produženje pritvora iz razloga navedenih u odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b). Prema ocjeni suda, opravdanost produženja pritvora apelantu leži ne samo u činjenici da postoje opći i posebni uvjeti za pritvor već i u činjenici što je postao svjestan težine optužbi koje mu se stavljaju na teret a koje se ogledaju u obimu i složenosti krivičnopravnih radnji, kao i visine zapriječene kazne, što ukazuje na mogućnost da boravkom na slobodi ostvari kontakt sa saizvršiocima i pomagačima, te na taj način ugrozi daljnje vođenje postupka.

18. Rješenjem Suda BiH broj X-KR-05/155 od 28. marta 2008. godine odbijena je kao neosnovana apelantova žalba izjavljena protiv rješenja od 4. marta 2008. godine. Povodom izjavljene žalbe, Sud BiH je zakazao ročište 28. marta 2008. godine na kojem je data mogućnost strankama i apelantovom braniocu da podrobnije obrazlože žalbene razloge. Nakon što su razmotreni navodi žalbe i odgovor na žalbu, kao i izjašnjenja stranaka i branioca, vijeće Suda BiH je žalbu odbilo kao neosnovanu budući da apelantov branilac nije pobijao postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje pritvora. Osnov sumnje je impliciran činjenicom da je protiv apelanta 4. marta 2008. godine potvrđena Optužnica broj KT-RZ-23/08 od 3. marta 2008. godine. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo iste razloge kao i u rješenju od 4. marta 2008. godine.

19. Sud BiH je u postupku kontrole opravdanosti pritvora donio Rješenje broj X-KR/05/155 od 29. aprila 2008. godine kojim je utvrđeno da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost zadržavanja apelanta u pritvoru, iz razloga propisanih u odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP-a BiH. U obrazloženju rješenja je navedeno da se okolnosti u pogledu razloga zbog kojih je apelantu pritvor određen a zatim produžen ni na koji način nisu izmijenili.

20. Odlučujući o apelantovoj žalbi protiv Rješenja broj X-KR/05/155 od 29. aprila 2008. godine, Apelaciono vijeće Suda BiH je donijelo Rješenje broj X-KR-05/155 od 19. maja 2008. godine kojim je žalba odbijena kao neosnovana. U obrazloženju rješenja je navedeno da su žalbeni razlozi neosnovani, te da vijeće tog suda u potpunosti dijeli razloge i stanovište koje je zauzeo prvostepeni sud u pogledu opasnosti od negativnog uticanja apelanta na kvalitet dokaznog postupka ukoliko bi se našao na slobodi, a prije svega od mogućeg posrednog ili neposrednog uticanja na svjedoke.

21. Sud BiH je u postupku kontrole opravdanosti pritvora donio Rješenje broj X-KR-05/155 od 27. juna 2008. godine kojim je utvrđeno da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost zadržavanja apelanta u pritvoru, iz razloga propisanih u odredbi člana 132. stav 1. tačka a) ZKP-a BiH. U obrazloženju rješenja je navedeno da se okolnosti u pogledu razloga zbog kojih je pritvor apelantu određen a zatim produžen ni na koji način nisu izmijenile. U obrazloženju rješenja, Sud BiH je naveo da je statusna konferencija u vezi s opravdanosti daljnjeg zadržavanja u pritvoru u konkretnom predmetu održana 20. juna 2008. godine, nakon čega je pretresno vijeće našlo da su se izmijenile okolnosti koje su opravdavale zadržavanje apelanta u pritvoru po osnovu tačke b) stav 1. člana 132. ZKP BiH. Sud BiH smatra da postojanje osnovane sumnje, kao opći uvjet za egzistiranje mjere pritvora, proizlazi iz činjenice potvrđivanja Optužnice Tužilaštva BiH broj KT-RZ-23/08 od 3. marta 2008. godine. Poseban pritvorski razlog, kako dalje navodi sud, koji je propisan u članu 132. stav 1. tačka a) ZKP BiH, opasnost od bjekstva, sam po sebi nije razlog za zadržavanje u pritvoru, ali je tu okolnost neophodno posmatrati u kontekstu svih činjenica. Činjenice koje je sud cijenio prilikom donošenja pobijanog rješenja su što apelant ima jake veze sa susjednom Republikom Srbijom, što je podnio zahtjev za dobijanje državljanstva te države i što je u inkriminiranom periodu bio visoko pozicioniran, te je održavao intenzivne kontakte s rukovodstvom vojnih i civilnih vlasti Republike Srbije. S druge strane, vijeće Suda BiH smatra da više ne postoje okolnosti koje opravdavaju daljnje apelantovo zadržavanje u pritvoru po osnovu tačke b) stav 1. člana 132. ZKP BiH, jer ne postoje konkretne okolnosti koje ukazuju da bi boravkom na slobodi uticao na svjedoke.

22. Odlučujući o žalbama Tužilaštva i apelanta protiv Rješenja Suda BiH broj X-KR-05/155 od 27. juna 2008. godine, Apelaciono vijeće Suda BiH je Rješenjem broj X-KR-05/119 od 16. jula 2008. godine apelantovu žalbu odbilo kao neosnovanu, a žalbu Tužilaštva BiH uvažilo tako što je utvrđeno da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost daljnjeg zadržavanja apelanta u pritvoru, iz razloga predviđenih u članu 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH, dakle po obje tačke. Apelaciono vijeće Suda BiH smatra da je prvostepeni sud u pogledu općeg i posebnog pritvorskog razloga iz člana 132. stav 1. tačka a) dao jasno i logično obrazloženje, ali ne i u pogledu posebnog pritvorskog

razloga propisanog u članu 132. stav 1. tačka b). Apelaciono vijeće Suda BiH smatra da prvostepeni sud ničim nije obrazložio daljnje nepostojanje naročitih okolnosti koje zaista ukazuju da apelant utjecanjem na svjedoke ne bi ometao istragu. S obzirom da iz stanja spisa proizlazi da je apelant u inkriminiranom periodu obavljao funkciju ministra u Vladi RS-a, kao i šefa kabineta predsjednika Vlade RS-a, te s obzirom da se krivični postupak vodi protiv više saizvršilaca, vijeće tog suda smatra da postoje naročite okolnosti koje ukazuju da bi boravkom na slobodi apelant ometao postupak uticanjem na svjedoke i pomagače, zbog čega je prvostepeno rješenje u tom dijelu preinačeno.

23. Sud BiH je u postupku kontrole opravdanosti pritvora, Rješenjem broj X-KR-05/119 od 27. augusta 2008. godine, utvrdio da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost daljeg zadržavanja apelanta u pritvoru iz razloga propisanih u članu 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP-a BiH.

24. Apelaciono vijeće Suda BiH je, odlučujući o apelantovoj žalbi protiv rješenja od 27. augusta 2008. godine, donijelo Rješenje broj X-KR-05/119 od 12. septembra 2008. godine, kojim je odbilo kao neosnovanu apelantovu žalbu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelant je u apelaciji naveo da mu je, zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu zbog lošeg zdravstvenog stanja, povrijeđeno pravo na zabranu mučenja, ponižavajućeg tretmana ili kazne i pravo na pravično suđenje iz čl. II/3.b) i e) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). U vezi s kršenjem navedenih prava, apelant je istakao svoje teško zdravstveno stanje zbog kojeg mu je neophodno liječenje u adekvatnoj ustanovi. Istakao je da pritvor sam po sebi nije adekvatna ustanova, da utiče na progresivan napredak Parkinsonove bolesti i pogoršanje njegovog fizičkog i mentalnog stanja.

26. Pored toga, apelant osporava rješenja Suda BiH koja su donesena u postupku kontrole opravdanosti pritvora od 27. juna i 16. jula 2008. kojima je utvrđeno da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost zadržavanja u pritvoru. U vezi s osporenim rješenjima apelant ističe kršenje prava na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije, ističući da u navedenim rješenjima nedostaju jasni i argumentirani razlozi koji su propisani u odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b). ZKP-a BiH. Apelant smatra da u konkretnom slučaju, osim osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje mjere pritvora, nije postojao niti jedan poseban razlog za

produženje pritvora nakon potvrđivanja optužnice i započinjanja glavnog pretresa. Smatra da Sud BiH nije konkretizirao posebne uvjete za pritvor od kojih barem jedan kumulativno mora postojati uz opći uvjet da bi se odredila mjera pritvora. S tim u vezi, apelant je istakao da pobijana rješenja nisu zasnovana na razlozima o odlučnim činjenicama budući da u tom pogledu nedostaju razlozi koji se tiču opasnosti od bjekstva, niti su predočeni bilo kakvi dokazi da je bio u bjekstvu ili pak da je pokušao pobjeći. Također, ni drugi posebni razlog za određivanje ove mjere, i to zbog tzv. koluzione opasnosti, nisu opravdani konkretnim činjenicama. Naime, apelant smatra da Tužilaštvo nije ponudilo a Sud nije utvrdio konkretne činjenice da je neposredno ili posredno pokušao uticati na svjedoke ili eventualne saučesnike. Također, smatra da je Sud BiH, suprotno zakonskim odredbama, odbio mogućnost da postigne isti procesni cilj blažim sredstvom, odnosno zabranom napuštanja mjesta boravka. Apelant u apelaciji ne osporava činjenicu da je Sud BiH ispravno utvrdio postojanje osnovane sumnje za krivično djelo koje mu se stavlja na teret, ali taj razlog sam po sebi nije dovoljan za određivanje najteže mjere pritvora, bez postojanja posebnih i konkretnih razloga. Smatra da je Sud BiH imao osnova da zamijeni mjeru pritvora mjerom zabrane napuštanja boravišta.

b) Odgovor na apelaciju

27. U odgovoru na apelaciju od 6. augusta 2008. godine Sud BiH je istakao da je u više navrata izvršeno vještačenje apelantovog zdravstvenog stanja, te da je prema nalazu tima sudskih vještaka konstatirano da nije neophodno bolnički liječiti apelanta i da na osnovu postojećeg stanja može pratiti tok sudskog postupka. Pored navedenog, vještaci su se izjasnili da je Parkinsonova bolest kod apelanta u poodmakloj fazi i da nije sposoban za veći psihofizički napor, ali da je sposoban pratiti tok suđenja. S obzirom na brojnost medicinskih nalaza i mišljenja za različite specijalnosti, Vijeće Suda BiH je zauzelo stav da je apelanta neophodno podvrgnuti konačnom vještačenju na Neurološkoj klinici Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu. Sud BiH je dalje istakao da je apelacija u pogledu navodnog kršenja prava na slobodu ličnosti neosnovana, jer je u rješenjima iznesen stav utemeljen na relevantnim odredbama ZKP-a BiH u smislu opravdanosti daljeg zadržavanja apelanta u pritvoru. Sud je, kako je dalje navedeno, razmatrao mogućnost određivanja blažih mjera, ali je temeljnom analizom svih činjenica utvrđeno da postoje objektivne okolnosti koje opravdavaju apelantovo zadržavanje u pritvoru. Sud BiH je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

28. Tužilaštvo je u svom odgovoru na apelaciju istaklo da je apelacija neosnovana jer je prilikom donošenja osporenih rješenja zaključeno da postoji opći razlog za pritvor kao i posebni razlozi. Pored toga, apelant se u konkretnom slučaju ne žali na rješenja o

određivanju i produženju pritvora u fazi istrage, niti na rješenje o produženju pritvora nakon potvrđivanja optužnice, nego se žali na rješenje kojim se utvrđuje da i dalje postoje okolnosti koje ukazuju na opravdanost daljeg zadržavanja u pritvoru. Iz takvih činjenica može se zaključiti, kako je dalje navedeno, da je pritvor apelantu određen u skladu s odredbama ZKP-a BiH, pri čemu su u potpunosti poštovana njegova prava u postupku određivanja, produženja i kontrole pritvora.

V. Relevantni propisi

29. U **Zakonu o krivičnom postupku BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08 i 12/09) relevantne odredbe glase:

Član 13.

(1) *Osumnjičeni ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.*

(2) *Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.*

(3) *Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.*

Član 132.

(1) *Ako postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo pritvor mu se može odrediti:*

- a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,*
- b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju na to da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače;*
- c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna;*
- d) u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna a koje je posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.*

(2) *U slučaju iz stava 1. tačka b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.*

Član 137.

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Nakon potvrđivanja optužnice i prije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže:

- a) jednu godinu u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet godina;*
- b) jednu godinu i šest mjeseci u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora do deset godina;*
- c) dvije godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora preko deset godina, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora;*
- d) tri godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.*

(3) Ako za vrijeme iz stava 2. ovog člana ne bude izrečena prvostepena presuda, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.

VI. Dopustivost

30. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

31. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

32. Pri ispitivanju dopustivosti dijela apelacije koja je podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. 4) tačka 9) Pravila Ustavnog suda glasi:

4) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9.) apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom;

33. Apelant smatra da mu je u vezi s odbijanjem nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu, o čemu je obaviješten aktom Suda BiH broj X-KR-05/155 od 28. aprila 2008. godine, kao i odbijanju zahtjeva za bolničko liječenje, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

34. Pri ispitivanju dopustivosti ovog dijela apelacije Ustavni sud podsjeća da je za utvrđivanje primjenjivosti člana 6. Evropske konvencije neophodno odgovoriti na pitanje da li odbijanje nadležnih organa za pružanje odgovarajuće medicinske njege i zahtjeva za bolničko liječenje pokreće pitanje u smislu člana 6. Evropske konvencije, odnosno da li je na ovaj način „utvrđivana osnovanost krivične optužbe” protiv apelanta. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da odbijanje nadležnih organa za apelantovo bolničko liječenje i odgovarajuću medicinsku njegu ni na koji način ne predstavlja utvrđivanje krivične optužbe protiv apelanta, a to konkretno znači da član 6. Evropske konvencije nije primjenjiv, zbog čega je apelacija u ovom dijelu *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

35. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

b) Dopustivost u odnosu na član II/3.b) i član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i čl. 3. i 5. stav 3. Evropske konvencije

36. U konkretnom slučaju predmet osporavanja ovog dijela apelacije u odnosu na pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije je stav nadležnih organa o načinu apelantovog liječenja, koji se odnosi na njegovo zdravstveno stanje, a koji ima za posljedicu odbijanje apelantovog zahtjeva za bolničko liječenje. Zbog činjenice da je odbijen njegov zahtjev za bolničko liječenje, apelant se žali na uvjete u pritvoru, te u svemu tome vidi povredu citiranih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije. Apelant je naveo da mu je zbog uvjeta u pritvoru umanjena sposobnost ravnoteže, da nije psiho-fizički sposoban za saradnju sa svojim braniocima

i da su zbog posljedica izazvanih Parkinsonovom bolešću njegove životne aktivnosti svedene na minimum. S tim u vezi Ustavni sud smatra da apelant, osim apelacije, nema na raspolaganju drugi djelotvorni pravni lijek kojim bi osporavao uvjete u pritvoru u vezi s odbijanjem njegovog zahtjeva za bolničko liječenje.

37. U odnosu na pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije apelant je istakao da protiv Rješenja Suda BiH broj X-KR-05/119 od 16. jula 2008. godine, koje je doneseno u postupku kontrole opravdanosti pritvora, nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje je doneseno 16. jula 2008. godine a apelacija je podnesena 28. augusta 2008. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

38. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

39. Apelant smatra da mu je zbog uvjeta u pritvoru i odbijanja zahtjeva za bolničko liječenje prekršeno pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije. Apelant osporava rješenja Suda BiH kojim mu je određen i produžen pritvor, tvrdeći da mu je tim rješenjima povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

40. Član II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju, nehumanom ili ponižavajućem postupku ili kazni;

41. Član 3. Evropske konvencije glasi:

Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

42. Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

43. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzevši u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

c. Zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode u pogledu privođenja nadležnoj sudskoj vlasti kada postoji opravdana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo, ili kada postoje valjani razlozi da se lice spriječi da izvrši krivično djelo, ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

a) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju, nehumanom ili ponižavajućem postupku ili kazni

44. Ustavni sud napominje da član II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i član 3. Evropske konvencije štite jedno od „apsolutnih prava” od čijeg poštivanja države nikada ne mogu odstupiti, a smisao zaštite koju pruža ovo pravo jeste da se spriječe, onemoguće i sankcioniraju postupci koji izazivaju mučenje i nehuman i ponižavajući postupak ili kaznu koju državni organi ili pojedinci u njihovo ime provode nad nekim osobama. Radi se, dakle, o pozitivnoj obavezi države prema Evropskoj konvenciji, odnosno obavezi državnih vlasti da preduzmu korake ili mjere da zaštite prava pojedinaca prema Evropskoj konvenciji.

45. U vezi s navedenim, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava (vidi Evropski sud, presuda *Milenko Toth protiv Hrvatske*, aplikacija broj 64674/01 od 9. jula 2002. godine), prema kojoj je u pogledu člana 3. Evropske konvencije, u odnosu na prigovore liječničkog tretmana u pritvoru, usvojen standard dokaza „van razumne sumnje”, a takav dokaz može proizlaziti i iz niza dovoljno jakih, jasnih i saglasnih zaključaka.

46. U konkretnom slučaju, polazeći od pozitivne obaveze države da prema članu 3. Evropske konvencije djelotvorno istraži predmetni slučaj, Ustavni sud uočava da je Sud BiH, postupajući po apelantovom zahtjevu da mu se omogući neophodno liječenje

u adekvatnoj zdravstvenoj ustanovi, u više navrata naložio, nakon čega je i izvršeno, medicinsko vještačenje apelantovog zdravstvenog stanja, kojeg su izvršili medicinski timovi različitih specijalnosti. Naime, izvršeno je neuropsihijatrijsko vještačenje, vještačenje tima sudskih vještaka: specijaliste za internu medicinu, neuropsihijatra i specijaliste za forenzičku psihijatriju, te je izvršen kardiološki i neurološki pregled apelanta. Tim sudskih vještaka je u svom nalazu i mišljenju od 2. jula 2008. godine, koji je između ostalog utemeljen i na internističkom pregledu koji je obavio na KCU Sarajevo tim ljekara KCU Sarajevo, na upit Suda BiH o apelantovoj sposobnosti da prisustvuje suđenju, dao nalaz prema kojem je apelant sposoban prisustvovati suđenju nakon uzimanja jutarnje terapije. Također je, po apelantovom zahtjevu, obavio neuropsihijatrijski pregled u pritvorskoj jedinici specijalist neuropsihijatrije iz Beograda, koji je izvršio uvid u postojeću medicinsku dokumentaciju i konstatirao da je Parkinsonova bolest u podmakloj fazi i da apelant nije sposoban za veći psihofizički napor, te mu je odredio novu terapiju.

47. S obzirom da je Vijeće Suda BiH od početka savjesno i detaljno ispitalo apelantove navode o njegovom zdravstvenom stanju, te potrebi bolničkog liječenja, kao i da je u tom pravcu izvršilo niz medicinskih vještačenja i pregleda više stručnjaka različitih specijalnosti, što je u konačnici rezultiralo stanovištem nezavisnih stručnjaka da je apelant sposoban pratiti tok suđenja i da nije neophodno njegovo smještanje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Stoga, Ustavni sud smatra da je na ovaj način Sud BiH izvršio pozitivnu obavezu države, što je zadovoljio standarde u smislu zahtjeva iz člana 3. Evropske konvencije

48. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da odbijanjem apelantovog zahtjeva da mu se obezbijedi bolničko liječenje nije povrijeđeno njegovo pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije.

b) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

49. U konkretnom slučaju apelant smatra da mu je osporenim rješenjima donesenim u postupku kontrole opravdanosti pritvora povrijeđeno pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije. U vezi s tim, Ustavni sud je u više svojih odluka naglasio da se pravo na slobodu ličnosti ubraja u jedno od najznačajnijih ljudskih prava, te da član 5. Evropske konvencije daje zaštitu da niko ne može biti proizvoljno lišen slobode. Proizvoljnost lišavanja slobode se cijeni u prvom redu u odnosu na poštivanje proceduralnih zahtjeva zakona koji je primijenjen u konkretnom slučaju, dakle ZKP-a BiH koji uz to mora biti usklađen sa standardima iz Evropske konvencije.

50. Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da odredba člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da je lice lišeno slobode u skladu s članom 5. stav 1.c. Evropske konvencije, tj. da je lišavanje „zakonito” u smislu navedenog člana, a obuhvata podjednako i proceduralnu i materijalnu zaštitu takvih lica. Evropski sud je zaključio da poštivanje člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je lice lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora, ali to nakon određenog vremena nije dovoljno već se mora procijeniti da li za pritvor postoje relevantni i dovoljni razlozi (vidi Evropski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. jula 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stav 63). Prema daljnjem stavu Evropskog suda, opravdanost pritvora zavisi i od okolnosti konkretnog slučaja, koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, usprkos presumpciji nevinosti, preteže nad principom poštivanja slobode pojedinca.

51. U konkretnom slučaju apelant i ne osporava da je odluka o pritvoru zasnovana na postojanju osnovane sumnje da je počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret, budući da je Sud BiH potvrdio optužnicu 3. marta 2008. godine, zbog čega se Ustavni sud neće baviti ovim pitanjem. Apelant, međutim, osporava postojanje drugih posebnih uvjeta za određivanje, odnosno produženje pritvora, navodeći da Sud BiH u odluci o pritvoru nije konkretizirao i objektivizirao razloge za pritvor. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelantu pritvor određen u fazi istrage iz razloga predviđenih članom 132. stav 1. tač. a), b) i d) ZKP BiH zbog postojanja naročitih okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva, uništenje, skrivanje ili izmjenu dokaza, kao i ometanje krivičnog postupka uticanjem na svjedoke (koluzionarna opasnost) i u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna, a koje je posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.

52. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH djelimičnim uvažavanjem apelantove žalbe preinačio rješenje o određivanju pritvora od 7. decembra 2007. godine, tako da je apelantu pritvor određen na osnovu odredbe iz člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP-a BiH, cijeneći da postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva i mogućnost da apelant boravkom na slobodi utiče na svjedoke ili ostvari kontakt sa saizvršiocima i pomagačima. Nakon potvrđivanja optužnice 3. marta 2008. godine, apelantu je pritvor produžen do okončanja glavnog pretresa a najduže tri godine od dana donošenja navedenog rješenja primjenom odredbe iz člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP-a BiH. Sva kasnija rješenja donesena u postupku kontrole opravdanosti pritvora zasnovana su, pored općeg uvjeta, na posebnim uvjetima za mjeru pritvora koji su propisani u odredbi člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH. Sud

BiH je, u pogledu razloga navedenih u tački a) citiranog člana, ocijenio da u konkretnom slučaju postoji realna opasnost od apelantovog bjekstva ukoliko bi se našao na slobodi. To uvjerenje sud je stekao imajući u vidu da je apelant u prethodnom periodu obavljao veoma značajne funkcije, da se bavi pravničkim poslom-advokat, da posjeduje brojne kontakte u Republici Srbiji, da je nakon saznanja da mu se na teret stavlja teško krivično djelo, za koje može biti izrečena kazna dugotrajnog zatvora, situacija bitno promijenjena i da sve to predstavlja, po ocjeni suda, snažan motiv da apelant napusti BiH, ode u Republiku Srbiju i na taj način postane nedostupan pravosudnim organima BiH. Dalje, uvidom u akt Tužilaštva Sud BiH je utvrdio da je apelant podnio zahtjev za sticanje državljanstva Republike Srbije. Sama činjenica da apelant trenutno nema dvojno državljanstvo ne predstavlja okolnost koja bi onemogućila skrivanje, ali je po ocjeni suda situacija nakon potvrđivanja optužnice bitno promijenjena jer je apelant postao svjestan težine optužbe koja mu je stavljena na teret. Prema ocjeni suda, sve ove okolnosti zajedno ukazuju na opravdanu bojazan da bi apelant, ukoliko bude na slobodi, skrivanjem ili bijegom mogao ugroziti krivični postupak, pa je zaključeno da je ispunjen uvjet za određivanje pritvora u skladu s članom 132. stav 1. tačka a) ZKP-a BiH. Što se tiče razloga propisanih u tački b) stava 1. člana 132. ZKP-a BiH koji se tiču osnovane bojazni da će apelant ukoliko bude na slobodi uništiti, sakriti ili izmijeniti dokaze i ometati krivični postupak uticanjem na svjedoke, Sud BiH je prije svega cijenio činjenicu da se istraga provodi protiv više lica. Ta lica su, kako je navedeno u obrazloženju rješenja, van domašaja organa gonjenja, a apelant je tokom inkriminiranog perioda i nakon rata bio društveno aktivan i politički angažiran, i uživao ogromnu pravnu i stvarnu moć na teritoriji općine Ključ koja ga je učinila jednom od najuticajnijih osoba u navedenoj općini. Apelant je tokom rata i ratnih sukoba izgradio zavidnu političku karijeru, a takva vrsta uticaja bi po ocjeni Suda BiH mogla dovesti do ugrožavanja interesa žrtava apelantovog djelovanja, svjedoka koji bi zbog osjećaja nesigurnosti mogli odbiti saradnju s organima gonjenja. Sud je također imao u vidu da je Tužilaštvo u fazi saslušavanja svjedoka koji su bili podređeni apelantu u inkriminiranom periodu, kao i drugih svjedoka za čije se saslušanje odlučilo upravo u periodu kada je apelant u pritvoru, kako ne bi mogao uticati na svjedoke i ometati tok istrage. Sud je također cijenio činjenicu da se radi o krivičnom djelu za ratne zločine u kojima je učestvovao veći broj saizvršilaca, podstrekača a između ostalih i Stojan Župljanin, apelantu neposredni nadređeni u inkriminiranom periodu, koji se nalazi u bjekstvu od procesuiranja pred međunarodnim sudom u Hagu. Prema ocjeni suda, sve okolnosti zajedno ukazuju na opravdanu bojazan da bi apelant boravkom na slobodi mogao uticati na svjedoke, čime je ispunjen uvjet za određivanje pritvora iz člana 132. stav 1. tačka b) ZKP-a BiH. Sud BiH je također razmotrio mogućnost eventualnog izricanja druge mjere obezbjeđenja apelantovog prisustva u smislu odredbe iz člana 131. stav 1. ZKP u skladu sa svojom obavezom da se ne primjenjuje teža mjera ukoliko se ista svrha može postići blažom mjerom, ali je ocijenio da objektivni razlozi opravdavaju mjeru pritvora kojom se jedino može obezbijediti uspješno i nesmetano vođenje krivičnog postupka.

53. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH jasno ukazao na okolnosti i razloge o tome zašto nije moguće ispuniti sve ciljeve krivičnog postupka protiv apelanta određivanjem mjere zabrane napuštanja boravišta umjesto pritvora. Naime, Sud BiH je jasno naveo razloge za produženje pritvora, a te okolnosti u konkretnom slučaju upućuju na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad načelom poštovanja prava na slobodu pojedinca. Ustavni sud smatra da je apelantu pritvor odredio i produžio organ sudske vlasti, što je u saglasnosti s članom 5. stav 3. Evropske konvencije da „svako ko je lišen slobode mora biti izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudsku vlast”. Ustavni sud nalazi da okolnosti konkretnog slučaja upućuju na postojanje važnog i značajnog općeg interesa koji preteže nad načelom poštivanja prava na slobodu pojedinca. Stoga Ustavni sud smatra da su neosnovani apelantovi navodi o povredi prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

54. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da osporenim rješenjima nije povrijeđeno apelantovo pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

55. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje čl. II/3.b) i II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 5. stav 3. Evropske konvencije, jer je način na koji je izvršio pozitivnu obavezu države nadležni Sud BiH, koji je poduzeo neophodne mjere da se ispita apelantovo zdravstveno stanje, zadovoljio standarde u smislu zahtjeva iz člana 3. Evropske konvencije i jer je apelantu produžen pritvor zbog postojanja realne bojazni od bjekstva i osnovane bojazni da će, ukoliko bude pušten na slobodu, uticati na svjedoke i saizvršioce, a pri tome postoje okolnosti koje nesumnjivo ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da će doći do bjekstva i zabranjenog uticanja na svjedoke i saizvršioce.

56. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 9. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

57. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Broj predmeta AP 3627/07

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Osmana Delića, Bajrame Delić, Mersada Delića i Veldina Delića podnesena zbog nedonošenja odluke u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine

Odluka od 24. rujna 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 3627/07**, rješavajući apelaciju **Osmana Delića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2, članka 64. stavak 1. i članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 25. rujna 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Osmana Delića, Bajrame Delić, Mersada Delića i Veldina Delića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog arbitrarne primjene materijalnog prava i zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-Gž-07-000589 od 14. siječnja 2008. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću koji je dužan, po hitnom postupku, donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vladi Unsko-sanskog kantona da Osmanu Deliću, Bajrami Delić, Mersadu Deliću i Veldinu Deliću, sukladno članku 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, isplati iznos od po 900,00 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja sudske odluke u razumnom roku.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću i Vladi Unsko-sanskog kantona da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Osman Delić, Bajrama Delić, Mersad Delić i Veldin Delić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Velike Kladuše, koje zastupa Aziz Adilagić, odvjetnik iz Velike Kladuše, podnijeli su 28. prosinca 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud). Apelanti su se žalili na nedonošenje odluke u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine. Apelanti su dopunili apelaciju 28. veljače 2008. godine žaleći se da im je Presudom Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine povrijeđeno pravo na pravično suđenje i imovinu. I konačno, dopunama apelacije od 23. travnja 2009. godine, 13. studenoga 2009. godine, 9. ožujka 2010. godine i 16. ožujka 2010. godine apelanti se žale i zbog toga što postupak izvršenja Presude Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine nije okončan u razumnom roku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda je 19. ožujka 2010. godine zatražen odgovor na apelaciju. Zatim, od sudionika u postupku, RO „Slapovi na Uni” OOUR „Elektrodistribucija” Velika Kladuša i ZOIL „Sarajevo” (u

daljnjem tekstu: tuženi), također je 19. ožujka 2010. godine zatražen odgovor na apelaciju. Od Općinskog suda je 24. veljače 2010. godine zatraženo da dostavi predmetni spis.

3. Kantonalni sud je odgovor na apelaciju dostavio 26. ožujka 2010. godine. Sudionici u postupku nisu dostavili odgovor na apelaciju. Općinski sud je spis dostavio 10. ožujka 2010. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantima 25. svibnja i 8. lipnja 2010. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

a) Postupak pred redovnim sudovima

6. Tužbom od 10. kolovoza 1989. godine, koja je podnesena protiv RO „Slapovi na Uni” OOUR „Elektrodistribucija” Velika Kladuša (u daljnjem tekstu: prvotuženi) i ZOIL Sarajevo, Filijala Bihać (u daljnjem tekstu: drugotuženi), apelanti su tražili naknadu nematerijalne i materijalne štete (u daljnjem tekstu: naknada štete) zbog smrti mlđb. Ekrema Delića.

7. Općinski sud (ranije Osnovni sud u Velikoj Kladuši) donio je Presudu broj P-597/89 od 17. studenoga 1989. godine, kojom je dosuđena naknada štete zbog smrti bliske osobe izražena u YU dinarima na način utvrđen dispozitivom presude. Naime, tom presudom su tuženi obvezani da na ime naknade štete apelantima Osmanu Deliću i Bajrami Delić isplate na ime duševnih bolova svakom po 100,000 000 dinara, na ime troškova sahrane i vjerskih obreda 2,700.000 dinara, na ime troškova opreme i iskopa mezarlika 3,004.590 dinara i troškove podizanja spomenika i obrade 100,000.000 dinara. Dalje, istom presudom je utvrđeno da se apelantima mlđb. Mersadu Deliću i mlđb. Veldinu Deliću na ime duševnih bolova isplati svakom po 50,000.000 dinara, te na sve ove iznose plati kamata koja se daje na oročena sredstva bez posebne namjene preko 12 mjeseci, računajući kamate od 10. kolovoza 1989. godine kao dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate. I konačno, tuženi su obvezani naknaditi troškove parničnog postupka od 30,000.000 dinara, a sve u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

8. Protiv navedene presude tuženi su 10. siječnja 1990. godine izjavili žalbu.

9. Rješenjem tadašnjeg Višeg suda u Bihaću broj Gž.147/91 od 20. siječnja 1994. godine žalbeni postupak u pravnoj stvari naknade štete apelantima je prekinut i određeno

da će se nastaviti kada pravni sljednik prvotuženog RO „Slapovi na Uni” OOUR „Elektrodistribucija” Velika Kladuša preuzme postupak ili kada ga sud na prijedlog apelanata kao tužitelja pozove da to učini, sukladno članku 215. stavak 1. tada važećeg Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ” br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, te „Službeni glasnik RBiH” br. 2/92 i 13/94: u daljnjem tekstu: ZPP).

10. Prijedlog za nastavak postupka apelanata su podnijeli dopisom od 20. ožujka 2007. godine.

11. Nakon toga, Presudom Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine žalba tuženih protiv prvostupajnske Presude broj 597/89 od 17. studenoga 1989. godine je djelomično uvažena i prvostupajnska presuda preinačena tako što je u cijelosti odbijen zahtjev apelanata za naknadu troškova na ime podizanja nadgrobnog spomenika.

12. Također, izmijenjena je prvostupajnska odluka u odnosu na početak tijeka zatezne kamate, a u ostalom dijelu žalbe su odbijene i prvostupajnska presuda potvrđena u iznosima naknade štete izraženim u YU dinarima.

b) Izvršni postupak

13. Apelanata su 15. ožujka 2008. godine Općinskom sudu dostavili prijedlog za izvršenje pravomoćne Presude Općinskog suda broj P-597/89 od 17. studenoga 1989. godine.

14. Zaključkom Općinskog suda broj 017-0-I-08-001964 od 5. ožujka 2009. godine apellantima je naloženo da taj prijedlog uredi tako da potraživanja označe samo u valuti koja je navedena u pravomoćnoj presudi, tj. u YU dinarima. Apelanata su 18. ožujka 2009. godine Općinskom sudu dostavili uređen prijedlog za izvršenje tražeći da sud nastavi sa rješavanjem ovog predmeta.

15. Općinski sud je donio Rješenje broj 017-0-I-08-001964 od 27. svibnja 2009. godine kojim je usvojen prijedlog apelanata za izvršenje, protiv kojeg su izvršenici JP „Elektroprivreda” i „Sarajevo-osiguranje” d.d., Podružnica Bihać, izjavili prigovor.

16. Rješenjem Općinskog suda broj 017-0-I-08-001964 od 5. veljače 2010. godine djelomično je usvojen prigovor izvršenika u pogledu glavnog duga, kamate i troškova parničnog postupka, tako da je umjesto potraživanja po ovim osnovama navedenim u rješenju o izvršenju određena naplata potraživanja tražitelja izvršenja-apelanata, koja su navedeni izvršenici dužni solidarno isplatiti i to: Osmanu Deliću i Bajrami Delić, roditeljima poginulog djeteta, za pretrpljene duševne bolove svakom po 10,00 KM, za troškove sahrane

i vjerske obrede 0,27 KM, i za troškove opreme i iskopa mezarluka 0,30 KM. Istim rješenjem Veldinu Deliću i Mersadu Deliću, braći poginulog, za pretrpljene duševne bolove određeno je svakom po 5,00 KM, sa kamatama kako su dosuđene drugostupanjskom odlukom i sa parničnim troškovima u iznosu od 3,00 KM.

17. Protiv navedenog rješenja apelanti su 12. ožujka 2010. godine izjavili žalbu. Prema stanju spisa, izvršni postupak povodom žalbe apelanata protiv Rješenja Općinskog suda broj 017-0-I-08-001964 od 5. veljače 2010. godine je u tijeku pred Kantonalnim sudom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelanti se žale da su im pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelanti, između ostalog, smatraju da im je povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku jer je žalbeni postupak trajao ukupno 16 godina, od čega 12 ulazi u nadležnost Ustavnog suda. Apelanti smatraju da nije bilo nikakvih razloga za prekid postupka, te da taj postupak predugo traje, pa, stoga, traže naknadu štete zbog povrede dužine trajanja postupka.

19. Dalje, apelanti navode da iz pobijane presude Kantonalnog suda nije jasno što je njome dosuđeno ni kolika je odšteta s obzirom na to da je dosuđeni iznos izražen u YU dinarima. Oni smatraju da su njihova prava povrijeđena i zbog činjenice da je naknada štete zbog smrti bliske osobe utvrđena u valuti koja već odavno nije zakonsko sredstvo plaćanja u Bosni i Hercegovini i da je neadekvatna pretrpljenoj boli zbog smrti bliskog srodnika. Osim toga, apelanti navode da se pobijane presude temelje na pogrešnoj primjeni materijalnog prava kad je u pitanju naknada štete zbog smrti bliske osobe. Apelanti posebno navode da roditeljima pripada naknada štete za podizanje spomenika bez obzira na to imaju li za to račune ili ne. Zatim, s obzirom na neisplatu štete i dugo trajanje samog postupka, apelanti smatraju da ni kamata nije pravilno dosuđena. Apelanti navode da oni nisu u ravnopravnom odnosu kad se uspoređi njima dosuđena naknada sa sadašnjom praksom sudova koji u sličnim slučajevima „dosuđuju i po 15.000 KM”. S obzirom na zakonsku promjenu valute u Bosni i Hercegovini i denominaciju dinara, drugostupanjski sud je, kako navode apelanti, trebao održati raspravu i ponovno izvesti dokaze i odlučiti o jasno izraženim zahtjevima apelanata, te naknadu štete odrediti u

konvertibilnim markama. Zbog svega navedenog, apelanti smatraju da im je povrijeđeno i pravo na imovinu.

20. Dopunom apelacije od 28. veljače 2008. godine apelanti se žale da: „Nije jasno ni šta je dosuđeno ni kolika je dosuđena odšteta tužiteljima.” Oni smatraju da nije bilo nikakvih razloga za prekid postupka jer nije bilo statutarnih promjena kod tuženih. Kako navode apelanti, Kantonalni sud je svojom presudom djelomično uvažio žalbe, preinačio prvostupanjsku presudu u zahtjevu apelanata za naknadu podizanja spomenika, te odbio tužbeni zahtjev i u pogledu dosuđenih kamata prema drugotuženom za vrijeme rata. Apelanti navode da se presuda Kantonalnog suda u dijelu u kojem se drugotuženi oslobađa obveze da plati kamate tužiteljima za vrijeme od 8. travnja 1992. godine do 23. prosinca 1996. godine, kao i odbijanje tužbenog zahtjeva za isplatu 10,000.000 dinara na ime podizanja nadgrobnog spomenika temelji na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. I konačno, ovom dopunom apelanti traže da se utvrdi povreda njihovih ustavnih prava na pravično suđenje i imovinu, obje presude ukinu i predmet vrati na ponovni postupak. Dopunom apelacije od 23. travnja 2009. godine apelanti traže da Ustavni sud uzme u hitno razmatranje ovaj predmet s obzirom na to da su oni već podnijeli prijedlog za izvršenje pravomoćne presude. Dopunom apelacije od 13. studenoga 2009. godine apelanti navode da su učinjene povrede njihovih ustavnih prava time što je drugostupanjski sud preinačio prvostupanjsku presudu i dosudio naknadu štete u novčanim jedinicama (dinarima) koje se uopće ne primjenjuju, što je dovelo do toga da je faktički nemoguće naplatiti bilo koji iznos. Odugovlačenje Općinskog suda sa donošenjem konačne odluke u uzročnoj je vezi, smatraju apelanti, sa presudom Kantonalnog suda, pa traže da se njihov predmet što hitnije uzme u rad. Apelanti su dopunom apelacije od 9. ožujka 2010. godine dostavili Ustavnom sudu Rješenje Općinskog suda o izvršenju broj 071-0-I-08-001964 od 27. svibnja 2009. godine žaleći se da sud, nakon raspravljanja o prigovoru izvršenika, još nije donio odluku. I konačno, dopunom apelacije od 16. ožujka 2010. godine apelanti su obavijestili Ustavni sud da su podnijeli žalbu Kantonalnom sudu budući da su nezadovoljni Rješenjem Općinskog suda broj 017-0-I-08-001964 od 5. veljače 2010. godine koje je doneseno u izvršnom postupku.

b) Odgovor na apelaciju

21. U odgovoru Kantonalnog suda se navodi da nisu sporni navodi apelanata da postupak u ovoj pravnoj stvari traje dugo, međutim, evidentno je da je ovaj sud u razdoblju kraćem od godinu dana donio odluku povodom žalbe, tako da u tom dijelu nema povrede ustavnih prava apelanata na koja se žale. Zbog toga, Kantonalni sud predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni list SFRJ” br. 4/55-35/91 i „Službene novine FBiH” broj 2/92) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan da nastoji da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 212.

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost u toj parnici,*
- 2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici,*
- 3) kad stranka koja je pravno lice prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravosnažno odluči o zabrani rada,*
- 4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka,*
- 5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu,*
- 6) kad je to drugim zakonom određeno*

Član 215.

Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članu 212. tač. 1. do 4. ovog zakona nastaviti će se kad nasljednik ili staratelj ostavštine, novi zakonski zastupnik, stečajni upravnik ili pravni sljedbenici pravnog lica preuzmu postupak ili kad ih sud na prijedlog protivne strane ili po službenoj dužnosti pozove da to učine.

Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 213. stav 1. tačka 1. i stav 2 ovoga Zakona postupak će se nastaviti kad se pravosnažno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom ili kad sud nađe da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviće se na prijedlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

Rokovi koji su zbog prekida postupka prestali teći počinju za zainteresovanu stranku teći u cijelosti iznova od dana kad joj sud dostavi rješenje o nastavljanju postupka.

Stranci koja nije stavila prijedlog za nastavljanje postupka rješenje o nastavljanju postupka dostavlja se prema odredbama člana 142. ovog zakona.

23. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 58/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

24. **Zakon o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službene novine FBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 173.

Šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, smatra se da potiče od te stvari, odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete.

Novčana naknada

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Lica koja imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta

Član 201.

(1) U slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, djeca i roditelji) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(2) Takva naknada može se dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

25. **Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” broj 1/97) u relevantnom dijelu glasi:

Član 38.

(1) Monetarna jedinica Bosne i Hercegovine je „konvertibilna marka” koja se dijeli na stotinu pfeninga, i čiji simboli su „KM” i „P”. Konvertibilnu marku izdaje Centralna banka Bosne i Hercegovine i stavlja u cirkulaciju preko svoje centrale i glavnih jedinica.

(2) Konvertibilna marka je zakonito sredstvo plaćanja svih javnih i privatnih obaveza i dugova u Bosni i Hercegovini. Naročito, sve javne institucije i privatna lica ili preduzeća moraju prihvatiti konvertibilnu marku u poravnanju i plaćanju bilo kojih obaveza prema njima.

26. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica („Službene novine FBiH” broj 6/98) u relevantnom dijelu glasi:

Član 37.

Na iznos naknade štete (glavnica) određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudskim poravnanjima iz osiguranja, ne obračunavaju se kamate za čitav period rata, odnosno neposredne ratne opasnosti u Bosni i Hercegovini.

VI. Dopustivost

27. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

29. Dalje, prvobitna apelacija je podnesena 28. prosinca 2007. godine i u njoj su se apelanti pozivali na kršenje prava na pravično suđenje zbog dužine postupka. Dopunom apelacije od 28. veljače 2008. godine apelanti su izričito naveli da apelaciju podnose protiv Presude Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine smatrajući da im je tom presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak i imovinu, iz čega proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je i propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Dopunom apelacije od 24. travnja 2009. godine apelanti se žale i na izvršni postupak naknade štete prema pravomoćnoj Presudi Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete

iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

30. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelanti se žale na Presudu Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine i na izvršni postupak povodom te presude tvrdeći da su im povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravičan postupak

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u vezi sa kaznenim postupkom.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

32. U konkretnom slučaju predmet apelacije je zahtjev apelanata da se ukine Presuda Kantonalnog suda broj 001-0-Gž-07-000586/07 od 14. siječnja 2008. godine, kojom je pravomoćno odlučeno o tužbenim zahtjevima apelanata o naknadi štete zbog smrti bliske osobe (čl. 200. i 201. ZOO-a). S obzirom na to da se radi o građanskim pravima apelanata, članak 6. Europske konvencije je primjenjiv u konkretnom slučaju.

33. U vezi sa navodima o kršenju prava na pravično suđenje, Ustavni sud zapaža da se apelanti žale na to da im nije na adekvatan i pravičan način utvrđena i dosuđena pravična naknada za štetu zbog smrti bliske osobe. U vezi s tim navodima, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud),

prema kojoj nije zadatak tog suda da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), niti da supstituiru domaće sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak tih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Slijedeći takvu praksu Europskog suda, Ustavni sud je, također, zaključio da je njegov zadatak ispitati je li postupak pred redovnim sudovima u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te krše li odluke redovnih sudova ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine).

34. U konkretnom slučaju Kantonalni sud je, rješavajući žalbu apelanata 20 godina nakon što je donesena prvostupanjska presuda i 16 godina nakon što je žalbeni postupak u konkretnom pravnom slučaju prekinut, potvrdio prvostupanjsku presudu u iznosima dosuđenim u YU dinarima u valuti koja je važila kao zakonsko sredstvo plaćanja u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, a koje je u međuvremenu promijenjeno u konvertibilne marke. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža dvije odlučujuće činjenice.

35. Prvo, Kantonalni sud je u vrijeme presuđenja zanemario striktnu odredbu Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine kojim je propisana isključiva primjena konvertibilne marke kao jedinog zakonitog sredstva plaćanja u BiH, o čemu je morao voditi računa, jer konkretni predmet nije bio pravomoćno okončan do donošenja odluke Kantonalnog suda. O svom stavu da apellantima u vrijeme donošenja odluke Kantonalnog suda pripada naknada štete u bivšoj valuti, Kantonalni sud nije dao bilo kakvo obrazloženje, što je suprotno pravu na obrazloženu odluku kao elementu prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

36. Drugo, Ustavni sud zapaža da ovako dosuđeni iznosi, u staroj valuti u vrijeme kada je jedino zakonsko sredstvo plaćanja konvertibilna marka, oduzimaju naknadi nematerijalne štete element pravičnosti koji propisuju čl. 200. (1) i 201. ZOO-a. Naime, kako se pokazalo u postupku izvršenja pobijane presude, pukom denominacijom i konverzijom stare valute u važeću valutu dosuđeni iznosi naknade štete zbog gubitka bliske osobe su, kako to proizlazi iz Rješenja Općinskog suda broj 017-0-I-08-001964 od 5. veljače 2010. godine, utvrđeni na po 10,00 KM za roditelje poginulog djeteta, odnosno 5,00 KM za braću poginulog. Kantonalni sud ni na koji način nije obrazložio zbog čega smatra da će ovako dosuđenim iznosima naknade nematerijalne štete u staroj valuti, i u računima o izvršnom postupku izraženim u minimalnim iznosima u konvertibilnim markama, biti ispunjen cilj zakona. Sud mora dosuditi pravičnu novčanu naknade štete zbog patnje izazvane smrću bliske osobe uzimajući u obzir intenzitet boli i straha apelanata, što je

njegova obveza eksplicitno propisana člankom 200. stavak 1. ZOO-a. Kantonalni sud je propustio primijeniti zakon u pogledu isplate naknade štete izražene u KM zanemarujući činjenicu da iznos koji je utvrđen poslije konverzije dosuđenog iznosa iz dinara u KM ni blizu ne odražava stvarnu bol i patnju roditelja poslije smrti njihovog djeteta. Stoga, Ustavni sud smatra da je u ovom dijelu prekršeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Donošenje odluke u razumnom roku

37. U pogledu navoda apelanata o dužini postupka, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku naknade štete zbog smrti bliske osobe, a Ustavni sud smatra da predmetni postupak nije naročito složen, kako u pogledu činjeničnog stanja, tako i u pogledu pravnih pitanja o kojima je trebalo odlučiti.

38. Ustavni sud smatra da se razdoblje od pokretanja tužbe do donošenja Ustava Bosne i Hercegovine (14. prosinac 1995. godine) ubraja u razdoblje koje se *ratione temporis* ne može razmatrati. Ustavni sud će uzeti u obzir i stadij postupka u kojem se predmet nalazio u vrijeme zasnivanja nadležnosti Ustavnog suda. U tom smislu, bitno je napomenuti da je Viši sud u Bihacu prekinuo žalbeni postupak 1994. godine, u vrijeme ratnog stanja, a da su apelanti zatražili nastavak postupka tek 2007. godine. Istina, apelanti nisu opravdali svoj propust da u ovako dugom razdoblju ne zahtijevaju nastavak prekinutog postupka, osim što su naveli da su bili u izbjeglištvu. Međutim, Ustavni sud ne može prihvatiti da je ukupan postupak donošenja odluke Kantonalnog suda i provođenja izvršnog postupka, a sve od 20. ožujka 2007. godine kad su apelanti podnijeli prijedlog za nastavak postupka, trajao preko tri godine. Imajući u vidu činjenicu da parnični, odnosno izvršni postupak nije okončan ni do danas, a da se radi o naknadi štete zbog smrti bliske osobe koja je izazvala bol i patnju apellantima, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pa je i u tom dijelu apelacija utemeljena.

Pitanje kompenzacije

39. Apelanti traže da im se na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku dosudi odgovarajući iznos. U smislu članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud, izuzetno, na zahtjev apelanata, može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupaka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje kao satisfakciju u posebnim slučajevima kršenja zagwarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 938/04* od 17. studenoga 2005. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 20/06).

40. U konkretnom slučaju, budući da se radi o sporu koji je zahtijevao posebnu hitnost, i da se razdoblje od 20. ožujka 2007. godine, kad su apelanti podnijeli prijedlog za nastavak postupka, do danas uzima kao neopravdano dug, Ustavni sud smatra da bi apelantima za svaku godinu neopravdano dugog trajanja postupka trebalo isplatiti iznos od po 300,00 KM, dakle iznos od po 900,00 KM za svakog apelanata. Ovaj iznos apelantima je dužna isplatiti Vlada Unsko-sanskog kantona u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke.

Ostali navodi

41. S obzirom na prethodni zaključak, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati navodne povrede prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Također, Ustavni sud smatra da zbog istog razloga nije potrebno razmatrati navode koji se tiču izvršnog postupka budući da je ukidanjem pobijane odluke Kantonalnog suda prestala postojati izvršna isprava na temelju koje je dopušteno izvršenje.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer je Kantonalni sud u vrijeme presuđenja zanemario striktnu odredbu Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine kojim je propisana isključiva primjena konvertibilne marke kao jedinog zakonitog sredstva plaćanja u BiH. Osim toga, na taj način Kantonalni sud nije poštovao načelo pravičnosti kao temeljni standard pri odlučivanju o naknadi štete zbog smrti bliske osobe.

43. Ustavni sud, također, zaključuje da je prekršeno pravo na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije kada redovni sud ni nakon tri godine od zahtjeva za nastavak prekinutog parničnog i izvršnog postupka nije okončao navedeni zahtjev.

44. Na temelju članka 61. st. 1. i 2, članka 64. stavak 1. i članka 76. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 619/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Е. Р. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године и Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године

Одлука од 24. септембра 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 619/08**, рјешавајући апелацију **Е. Р.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 9, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Constance Grewe, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Tudor Pantigu, судија
Мато Тадић, судија
David Feldman, судија
Мирсад Теман, судија

на сједници одржаној 25. септембра 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Е. Р.

Утврђује се повреда члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Кантоналног суда у Мостару број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Мостару који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу с чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Мостару да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и

Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одбацује се као недопуштена апелација Е. Р., поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године, због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Е. Р. (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Садудин Заклан, адвокат из Мостара, поднијела је 25. фебруара 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године. Апелант је 10. маја 2010. године поднио апелацију и против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Федералног министарства просторног уређења и околиша (у даљњем тексту: Федерално министарство) и Ј. Р. (носилац станарског права на спорном стану) затражено је 5. марта 2008. године да доставе одговор на апелацију.

3. Кантонални суд, Федерално министарство и Ј. Р. су доставили одговоре на апелацију 14, 19. и 26. марта 2008. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Кантоналног суда, Федералног министарства и Ј. Р. достављени су апеланту 24. априла 2008. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.
6. Апелант је 1/1 власник куће у Мостару, означене као к.ч. 58/16, уписане у зк. ул. бр. 6729, к.о. Мостар, састављене од приземља, спрата и високог поткровља. Након II свјетског рата, у стан на првом спрату (величине 123,5 м²) уселили су се, у својству сустанара, сродници апелантовог оца, родитељи Ј. Р., да би им надлежни управни органи 1963. године додијелили станарско право на том стану (у даљњем тексту: спорни стан) који је и даље остао „стан у својини грађана” (станарско право је могло да се стиче на становима у друштвеном власништву и на становима у својини грађана). Након смрти родитеља, носилац станарског права на спорном стану остала је Ј. Р.
7. Апелант је 12. новембра 2003. године поднио захтјев Министарству грађења, просторног уређења и заштите околине Херцеговачко-неретванског кантона (у даљњем тексту: првостепени управни орган) за иселење Ј. Р. из спорног стана и пресељење у други стан који се налази у високом поткровљу, величине 69,97 м². Апелант се у поднесеном захтјеву позвао на члан 56 Закона о стамбеним односима.
8. Првостепени управни орган је донио Рјешење број УП-09-25-03-437/03 од 4. априла 2005. године којим је утврдио да је апелант 1/1 власник куће поближе описане у диспозитиву рјешења, те да Ј. Р. користи стан у површини од 123,50 м² који се налази на првом спрату. Првостепени управни орган је наложио Ј. Р. да се исели из спорног стана и преда кључеве апеланту, а апеланту је наложио да уведе у посјед Ј. Р. у стан од 69,97 м² који се налази у поткровљу. Првостепени управни орган је навео да је одлуку донио на основу одредбе члана 56 Закона о стамбеним односима.
9. Поступајући по жалби Ј. Р., Федерално министарство је донијело Рјешење број УПШ/05-23-5-101/04 од 9. септембра 2005. године којим је поништило првостепено рјешење и предмет вратило на поновни поступак. У образложењу рјешења Федерално министарство је дало упуте првостепеном управном органу које радње треба да предузме како би ријешио предметни апелантов захтјев.
10. У поновном поступку првостепени управни орган је донио Рјешење број УП-09-25-03-437/03 од 4. јануара 2006. године којим је одбио апелантов захтјев као неоснован. У образложењу рјешења је наведено да не постоји законска могућност да се заснује станарско право на стану који апелант нуди.

11. Федерално министарство је донијело Рјешење број УПШ/05-23-5/101/04 од 19. септембра 2006. године којим је апелантову жалбу на првостепено рјешење одбило као неосновану. У образложењу рјешења Федерално министарство је навело да, сходно члану 46 став 1 Закона о продаји станова на којима постоји станарско право (у даљњем тексту: Закон о продаји станова), не постоји могућност стицања станарског права након 6. децембра 2000. године због тога што су након тог датума престали да важе сви уговори о коришћењу станова. Самим тим, Федерално министарство је закључило да, без обзира што је апелант у могућности да понуди Ј. Р. као носиоцу станарског права одговарајући стан или стан који одговара њеним потребама, то није од утицаја на могућност стицања станарског права на спорном стану. Због тога је и апелантов захтјев да се Ј. Р. на основу члана 56 став 2 Закона о стамбеним односима исели из спорног стана уз додјелу другог-адекватног стана, неоснован.

12. Против другостепеног рјешења апелант је тужбом покренуо управни спор пред Кантоналним судом. У тужби је истакао да управни органи нису могли да примијене члан 46 став 1 Закона о продаји станова на основу којег је престало стицање станарског права након 6. децембра 2000. године, јер се у случају из члана 56 Закона о стамбеним односима не ради о стицању станарског права, већ о специфичној врсти замјене станова. Апелант је, такође, тврдио да такво тумачење члана 56 Закона о стамбеним односима крши његово право на имовину јер се његово право власништва у односу на станарско право Ј. Р. оптерећује на непропорционалан начин. Кантонални суд је донио Пресуду број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године, којом је одбио апелантову тужбу као неосновану. У образложењу пресуде суд је навео да се у случају примјене члана 56 Закона о стамбеним односима ради о стицању новог станарског права, а што је по основу члана 46 став 1 Закона о продаји станова од 12. децембра 2000. године недозвољено. Даље, суд је закључио да нема повреде апелантовог права на имовину, јер је апелантово право ограничено одредбама Закона о стамбеним односима у јавном интересу, ради заштите носилаца станарског права.

13. Апелант је уложио захтјев за ванредно преиспитивање пресуде Кантоналног суда у Мостару. Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине је донио Пресуду број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године којом је одбио захтјев као неоснован.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант се жали на то да му је оспореним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант је истакао да су управни органи и судови произвољно протумачили члан 56 Закона о стамбеним односима, јер се ту не ради о стицању новог станарског права, већ о замјени постојећег станарског права. Наводи да је смисао члана 56 став 2 Закона о стамбеним односима био да се заштити од злоупотребе приватни власник који је остао након II свјетског рата без посједа над станом, тј. да носиоци станарског права не користе приватне станове изван стварних стамбених потреба. Такође, апелант је навео да је у случајевима у којима је стан у приватном власништву оптерећен станарским правом „илузорно примјењивати члан 46 став 1 Закона о продаји станова”, јер циљ овог закона и ове одредбе јесте приватизација станова у друштвеној својини и постепено укидање станарског права, а његов стан је већ у приватној својини.

15. Апелант је, даље навео да, уколико Уставни суд сматра да тумачење члана 56 став 2 Закона о стамбеним односима у његовој специфичној ситуацији није арбитрарно, онда је немогућност примјене овог члана због примјене члана 46 став 1 Закона о продаји станова противуставна ситуација, јер је његово право власништва ограничено на непропорционалан начин. Наиме, апелант сматра да није пропорционално да Ј. Р. живи сама у стану од 123,5 м², а он - као власник тог стана са своја два члана домаћинства, успркос чињеници да јој нуди адекватан стан, мора да живи у стану од 69,97 м². Апелант се позвао на одлуку Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) *Schirmer против Пољске*.

б) Одговор на апелацију

16. Кантонални суд је истакао да остаје код навода из донесене пресуде и разлога наведених у њој, као и да донесеном пресудом нису повријеђена апелантова уставна права и слободe.

17. Федерално министарство је навело да је Ј. Р. носилац станарског права. Додјелом другог стана било би онемогућено Ј. Р. да оствари своја права по основу члана 8 Закона о враћању, додјели и продаји станова.

18. Ј. Р. сматра да је апелација неоснована, а да је оспоравана пресуда донесена у складу с Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом. Сматра да је ограничење апелантовог права власништва предвиђено законом, у јавном интересу, а то је заштита носиоца станарског права. Осим тога, Ј. Р. је истакла да живи у спорном стану скоро 60 година, тј. као сустанар од 1949. године, а у својству члана домаћинства носиоца станарског права од 1963. године.

V. Релевантни прописи

19. **Закон о стамбеним односима** („Службени лист СРБиХ” бр. 13/74, 23/76, 34/83, 12/87 и 36/89, те „Службене новине ФБиХ” бр. 11/98 и 19/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Овим законом уређују се права и обавезе давалаца стана на кориштење и грађана у кориштењу стана у друштвеној својини и стана на којем постоји право својине.

Члан 2.

[...]

Грађанин који је до ступања на снагу Закона о стамбеним односима („Службени лист СРБиХ” број 13/74) стекао станарско право на стан у породичној стамбеној згради односно на посебном дијелу зграде (у даљњем тексту: стан у својини грађана) има сва права и обавезе који се овим законом прописују за носиоца станарског права и чланове његовог породичног домаћинства односно кориснике стана, ако овим законом није друкчије одређено.

[...]

Члан 55.

По престанку станарског права на стан у својини грађана власник стана има право да се усели у тај стан.

Члан 56.

Власник стана може од стамбеног органа тражити усељење у свој стан или дио свог стана ако носиоцу станарског права понуди у замјену одговарајући стан.

Власник стана од прије 1. јануара 1959. године може од стамбеног органа тражити усељење у свој стан или дио свога стана ако носиоцу станарског права понуди у замјену стан који одговара његовим стварним потребама.

Власник стана од прије 1. јануара 1959. године може тражити од стамбеног органа усељење у свој стан или дио свога стана у случају када носиоцу станарског права понуди у замјену стан по величини и опреми сразмјерно дијелу стана који стварно користи носилац станарског права са члановима породичног домаћинства, ако издаје дио стана подстанарима или издаје дио стана за вршење пословне дјелатности.

У складу са прописом скупштине општине утврђује се да ли понуђени стан одговара стварним потребама носиоца станарског права, односно да ли је сразмјеран дијелу стана који стварно користи.

Право на усељење по одредбама ст. 2 и 3. овог члана има и власник који је стан стекао насљеђем од умрлог власника прије 1. јануара 1959. године.

Власник стана који се усели у свој стан или дио стана по одредбама ст. 2, 3. и 5. овог члана, не може стан замијенити нити отуђити за вријеме од пет година од дана усељења.

Власник стана, у случајевима из овог члана, сноси све трошкове пресељења носиоца станарског права. Ако се странке не споразумију о трошковима пресељења, вину тих трошкова утврђује стамбени орган.

Члан 1.

Овим законом уређују се права и обавезе давалаца стана на кориштење и грађана у кориштењу стана у друштвеној својини и стана на којем постоји право својине.

Члан 2.

[...]

Грађанин који је до ступања на снагу Закона о стамбеним односима („Службени лист СРБиХ” број 13/74) стекао станарско право на стан у породичној стамбеној згради односно на посебном дијелу зграде (у даљњем тексту: стан у својини грађана) има сва права и обавезе који се овим законом прописују за носиоца станарског права и чланове његовог породичног домаћинства односно кориснике стана, ако овим законом није друкчије одређено.

[...]

Члан 55.

По престанку станарског права на стан у својини грађана власник стана има право да се усели у тај стан.

Члан 56.

Власник стана може од стамбеног органа тражити усељење у свој стан или дио свог стана ако носиоцу станарског права понуди у замјену одговарајући стан.

Власник стана од прије 1. јануара 1959. године може од стамбеног органа тражити усељење у свој стан или дио свога стана ако носиоцу станарског права понуди у замјену стан који одговара његовим стварним потребама.

Власник стана од прије 1. јануара 1959. године може тражити од стамбеног органа усељење у свој стан или дио свога стана у случају када носиоцу станарског права понуди у замјену стан по величини и опреми сразмјерно дијелу стана који стварно користи носилац станарског права са члановима породичног домаћинства, ако издаје дио стана подстанарима или издаје дио стана за вршење пословне дјелатности.

У складу са прописом скупштине опћине утврђује се да ли понуђени стан одговара стварним потребама носиоца станарског права, односно да ли је сразмјеран дијелу стана који стварно користи.

Право на усељење по одредбама ст. 2 и 3. овог члана има и власник који је стан стекао наслеђем од умрлог власника прије 1. јануара 1959. године.

Власник стана који се усели у свој стан или дио стана по одредбама ст. 2, 3. и 5. овог члана, не може стан замијенити нити отуђити за вријеме од пет година од дана усељења.

Власник стана, у случајевима из овог члана, сноси све трошкове пресељења носиоца станарског права. Ако се странке не споразумију о трошковима пресељења, висину тих трошкова утврђује стамбени орган.

20. Закон о продаји станова на којима постоји станарско право („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 77/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 36/06, 51/07 и 72/08) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Овим законом уређују се увјети и начин продаје станова на којима постоји станарско право, заједно са заједничким дијеловима и уређајима зграде, те начин одређивања цијене стана и престанак станарског права.

[...]

Члан 46.

Уговори о кориштењу стана који су закључени у складу са одредбама Закона о стамбеним односима до дана ступања на снагу овог закона, престају важити најкасније у року од три године од дана ступања на снагу овог закона.

[...].

Члан 47.

(1) Одредбе овог закона не примјењују се на откуп станова у приватном власништву који нису национализовани, а на којима је стечено станарско право.

[...].

21. Закон о враћању, додјели и продаји станова („Службене новине Федерације БиХ” број 28/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 6.

Орган надлежан за стамбене послове по службеној дужности води поступак уколико је давалац стана на коришћење предузеће које је приватизовано.

Уколико у поступку из става 1. овог члана орган утврди да су испуњени услови из одредбе члана 4. овог закона, рјешењем ставља стан на располагање општини на чијој се територији стан налази.

Члан 8.

Општина располаже становима из члана 6. став 2. овог закона тако што врши додјелу стана лицима чије је право утврђено посебним законом о реституцији, носиоцима станарског права на становима у приватном власништву, радницима даваоца стана на коришћење - предузећа које је приватизовано на начин прописан у одредби члана 7. овог закона и социјално угроженим лицима.

Кантоналним прописом утврђује се редослијед приоритета за додјелу стана категоријама лица из става 1. овог члана.

Носилац станарског права на стану у приватном власништву има право на додјелу стана уколико:

- а) на подручју исте општине нема стамбени објект у власништву или*
- б) члан његове уже породице који је с њим живио у односном стану на подручју исте општине нема стан или стамбени објект у власништву.*

[...]

22. Закон о управним споровима („Службене новине Федерације БиХ” број 9/05) у релевантном дијелу гласи:

Члан 41.

Против правоснажне одлуке кантоналног суда донесене у управном спору странка може поднијети захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке (у

даљем тексту: захтјев за ванредно преиспитивање) Врховном суду Федерације или кантоналном суду.

Врховном суду Федерације странка може поднијети захтјев за ванредно преиспитивање због повреде федералног закона или другог федералног прописа или због повреде правила федералног закона о поступку која је могла бити од утицаја на рјешење ствари, путем кантоналног суда.

[...]

Захтјев за ванредно преиспитивање не може се поднијети због повреде правила поступка која се односи на погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање.

Члан 46.

Надлежни суд пресудом одбија или уважава захтјев из члана 41. овог закона.

Пресудом којом захтјев из става 1. овог члана уважава, надлежни суд може укинути или преиначити судску одлуку против које је поднесен захтјев.

Ако Врховни суд Федерације укине судску одлуку, предмет враћа кантоналном суду чија је одлука укинута, а ако кантонални суд укине судску одлуку, предмет враћа вијећу из става 3. члана 42. овог закона односно судији појединцу чија је одлука укинута. Тај суд, односно вијеће или судија појединац дужни су да изведу све процесне радње, да расправе питања на која им је указао надлежни суд и да донесу одговарајућу одлуку.

23. Пресуда Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-33/05 од 19. јула 2006. године („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” број 55/06) у релевантном дијелу гласи:

Утврђује се да члан 47. став 1. Закона о продаји станова на којима постоји станарско право није у несагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

[...]

VI. Допустивост

24. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава,

исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

**Допустивост у односу на Пресуду Врховног суда
број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године**

26. Апелант се жали на Пресуду Врховног суда број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године, којом је одбијен његов захтјев за ванредно преиспитивање Пресуде Кантоналног суда број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године. У вези с тим, Уставни суд сматра да је потребно одговорити на питање да ли се предметни поступак тиче одређивања апелантових грађанских права и обавеза у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције. У погледу захтјева за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде Европски суд је више пута утврдио да поступци у којима се тражи ванредно преиспитивање правоснажно окончаних случајева не представљају ефективне правне лијекове, пошто у тим случајевима постоји пресуда којом је правоснажно окончан предметни поступак о меритуму апелантовог захтјева, која је добила снагу *res iudicata* (види, *mutatis mutandis*, одлуку о допустивости бивше Европске комисије за људска права, *X против Аустрије*, апликација број 1760/63, Годишњак IX (1966), стр. 166 (174)) апликација број *E 10431/83*, од 16. децембра 1983. године, Одлуке и извјештаји (ДР) 35, стр. 243). Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да се предметни поступак одлучивања о захтјеву за ванредно преиспитивање пресуде Кантоналног суда којом је правоснажно окончан управни поступак о меритуму апелантовог захтјева не тиче одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, већ се тиче искључиво одлучивања о постојању законских услова за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде. Сходно томе, Уставни суд закључује да се у предметном поступку одлучивања о захтјеву за ванредно преиспитивање пресуде није одлучивало о апелантовим правима из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, па произилази да је апелација у овом дијелу *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

27. У складу с наведеним, а имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 9 Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

**Допустивост у односу на Пресуду Кантоналног суда
број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године**

28. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је и Пресуда Кантоналног суда број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 27. децембра 2007. године, а апелација је поднесена 25. фебруара 2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација у овом дијелу испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

30. Апелант сматра да му је оспораваном одлуком повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине те члана 6 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

31. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

к) *Право на имовину.*

32. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

33. У вези с апелантовим наводима да му је повријеђено право на имовину, Уставни суд запажа да је спорни стан дио некретнине која је у земљишним књигама уписана као апелантово власништво како је то предвиђено законом, те несумњиво представља његову „имовину” у смислу члана III/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

34. Даље, Уставни суд подсјећа да право на имовину садржи три различита правила. Прво правило, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште природе, изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило, у другој реченици истог става, односи се на лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће правило, садржано у ставу 2 овог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, контролисати коришћење имовине у складу с општим интересом. Ова три правила нису различита у смислу да нису повезана: друго и треће правило се односе на поједине случајеве мијешања у право на мирно уживање имовине и требају бити тумачена у оквиру општег принципа израженог у првом правилу (види Европски суд, *Sporrong u Lönnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А, број 52, став 61). У конкретном случају, Уставни суд запажа да је оспореном пресудом дошло до мијешања у апелантову имовину у смислу трећег правила из става 2 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

35. Уставни суд подсјећа да свако мијешање у право према другом или трећем правилу мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу, мора да успоставља правичну равнотежу између права које има носилац права и јавног и општег интереса (принцип пропорционалности). Другим ријечима, да би мијешање било оправдано није довољно да само буде наметнуто законском одредбом која испуњава услове владавине права и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, да одржи разуман однос пропорционалности између средстава која су употребљена и циља који се жели остварити. Мијешање у право на имовину не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци права не смију да се подвргавају произвољном третману и од њих не смије да се тражи да снесу превелики терет у остваривању легитимног циља (види пресуде Европског суда за људска права, *Sunday Times* од 26. априла 1979, серија А, број 30, став 49, и *Malone* од 2. августа 1984. године, серија А, број 82, ст. 67. и 68).

36. У предметном случају апелант тврди да му је повријеђено право на имовину јер му је онемогућено да уђе у посјед спорног стана на којем има право својине иако испуњава законске услове за то пошто је носиоцу станарског права на спорном стану обезбиједио други стан који одговара њеним стварним стамбеним потребама. Апелант сматра да је ово мијешање незаконито, будући да је његов захтјев одбијен

позивом на члан 46 став 1 Закона о продаји станова који не може да се примијени у конкретној ситуацији.

37. У вези с питањем да ли је мијешање у апелантово право предвиђено законом, Уставни суд запажа да је чланом 56 став 2 Закона о стамбеним односима прописано да власник стана од прије 1. јануара 1959. године може од стамбеног органа тражити усељење у свој стан или дио свога стана ако носиоцу станарског права понуди у замјену стан који одговара његовим стварним потребама. Дакле, несумњиво је да према овој одредби власник стана има право, под одређеним условима прописаним законом, ући у посјед свог стана на којем неко друго лице има станарско право. У конкретном случају се поставља питање да ли је неким другим законом то право власника стана на било који начин дерогирано, како су то закључили Кантонални суд и органи управе.

38. У одговору на то питање, Уставни суд најприје указује да транзицијски режим постепеног укидања одређених права која су постојала након II свјетског рата и која су, између осталог, оптерећивала приватно власништво могу да буду у складу с тржишном економијом заснованом на приватном власништву. Слично је и са транзицијским режимом постепеног укидања јавне контроле над приватним власништвом (види Европски суд, *Schirmer против Пољске*, пресуда од 21. септембра 2004. године, апликација број 68880/01, став 38). Међутим, Европски суд је у цитираној пресуди *Schirmer против Пољске* нагласио да тешкоће које могу да се појаве за државе чланице Вијећа Европе у вези с отклањањем посљедица бившег социјалистичког режима не оправдавају државе чланице да не поштују стандарде из Европске конвенције (*идем*).

39. У конкретном случају, Уставни суд запажа да су Кантонални суд и управни органи протумачили да је апелантово право из члана 56 Закона о стамбеним односима дерогирано чланом 46 став 1 Закона о продаји, према којем је немогуће стећи станарско право након 6. децембра 2000. године. У вези с тим, Уставни суд истиче да је Закон о продаји станова донесен да би се испунила два друштвено битна интереса: окончање поступка приватизације станова у друштвеном (државном) власништву, укључујући и категорију национализованих и конфискованих станова, као и забрану даљњег стицања станарског права као посебног, социјалистичког *quasi*-имовинског права *in rem*. Циљ Закона о продаји станова јесте приватизација друштвене (државне) имовине, што укључује и право на приватизацију имовине која је постала друштвена (државна) национализацијом или конфискацијом након II свјетског рата. Даљњи циљ овог закона јесте утврђивање временских рокова до којих је могло да се стекне станарско право на овај начин, након чега је наступила

забрана даљњег стицања нових станарских права на тој имовини у сврху ефикасног провођења поступка приватизације станова у друштвеној (државној) имовини и рјешавања статуса носилаца станарског права на таквим становима.

40. Даље, Уставни суд сматра да циљ Закона о продаји станова није да се омогући откуп стана носиоцима станарског права који су то право стекли на стану који је био и остао у приватном власништву. Уставни суд указује да је експлицитном одредбом члана 47 став 1 Закона о продаји станова прописано да се „одредбе овог закона не односе на откуп станова у приватном власништву који нису национализовани, а на којима је стечено станарско право”. Такође, Уставни суд подсјећа да је одлуком Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине утврђено да наведени члан није у несагласности с Уставом Федерације БиХ (види Уставни суд Федерације БиХ, Пресуда број У 33/05 од 19. јула 2006. године, доступна на www.ustavnisudfbih.ba).

41. С друге стране, Закон о стамбеним односима регулише права носилаца станарског права на становима који су после II свјетског рата остали у приватној својини, што је посебна категорија носилаца станарских права која је називана и „заштићеним станаром”. Закон о стамбеним односима се и даље примјењује у оном дијелу у којем његове одредбе нису дерогиране ступањем на снагу других закона, а из наведене анализе произилази да такве дерогације нема у Закону о продаји станова на који су се позвали редовни суд и управни органи. На овакав став не утиче ни то што је чланом 46 став 1 Закона о продаји станова прописано да након 6. децембра 2000. године престају сва станарска права, будући да се одредбе тога закона, како је већ речено, не односе на спорну ситуацију. Чак и када „заштићени станар” не би могао користити одговарајући замјенски стан у својству носиоца станарског права, тиме власник стана не губи право усељења у свој стан. У којем својству ће тај стан користити носилац станарског права није питање које је релевантно за овај конкретни спор, већ је питање које на одговарајући начин мора ријешити надлежни законодавац. Међутим, Уставни суд наглашава да чак и евентуални пропуст надлежног законодавца да донесе такве прописе не дерогира нити умањује ни право власника да тражи усељење у свој стан нити право „заштићеног станара” да му власник у таквом случају осигура одговарајући стан у смислу Закона о стамбеним односима.

42. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су се у конкретном случају Кантонални суд и управни органи, примјеном Закона о продаји станова који се ни на који начин не односи на конкретну правну ситуацију, умијешали у право апеланта на имовину на начин који није „предвиђен законом”, те да је стога прекршено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

43. С обзиром на закључак у вези с кршењем права из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да није неопходно да испитује наводе апелације у вези с повредом права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

44. Уставни суд сматра да је прекршено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када су се Кантонални суд и органи управе, примјеном Закона о продаји станова на ситуацију која је регулисана искључиво Законом о стамбеним односима, незаконито умијешали у апелантово право на мирно уживање имовине, чиме су онемогућили апеланта да, уз испуњење прописаних услова, оствари своје право из члана 56 Закона о стамбеним односима.

45. На основу члана 16 став 4 тачка 9, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Broj predmeta AP 498/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Momira Paleka i Sanje Paleka podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine i apelacija Miljenka Rašića i Stane Rašić podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine

Odluka od 24. septembra 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 498/08 i dr.**, rješavajući apelaciju **Momira Paleke i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 5, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
David Feldman, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 26. septembra 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Momira Paleke, Sanje Paleka, Miljenka Rašića i Stane Rašić, koja je podnesena zbog utvrđivanja povrede člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pozitivnom obavezom i člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine zbog neprovođenja djelotvorne, potpune i blagovremene istrage zbog smrti njihove djece u postupku koji je okončan Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Momira Paleke, Sanje Paleka, Miljenka Rašića i Stane Rašić u dijelu koji se odnosi na osporavanje ustavnosti odredbi Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske u vezi sa procesnim pravima oštećenih u krivičnom postupku, zato što je apelaciju podnijelo neovlašteno lice.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Momir Paleka i Sanja Paleka (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Sarajeva, koje zastupa Zlatan Terzić, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 14. februara 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), registriranu pod brojem AP 498/08, protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine. Miljenko Rašić i Stana Rašić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Sarajeva, koje zastupa Zlatan Terzić, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 18. februara 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu, registriranu pod brojem AP 517/08, protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. S obzirom na to da se apelacije odnose na isti činjeničnopravni supstrat, odnosno da se odnose na istu osporenu odluku, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku broj AP 498/08.

3. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Okružnog tužilaštva Istočno Sarajevo (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo), Osnovnog suda u Sokocu (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i Almira Murića, učesnika u postupku (u daljnjem tekstu: optuženi), zatraženo je 20. i 22. februara 2008. godine da dostave odgovore na apelacije.

4. Okružni sud je dostavio odgovor na apelacije 29. februara 2008. godine, Tužilaštvo 14. marta 2008. godine, Osnovni sud 14. marta, a optuženi 6. marta 2008. godine.

5. Ustavni sud je 22. septembra 2010. godine zatražio od Osnovnog suda da dostavi na uvid cjelokupni spis. Osnovni sud je dostavio spis.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantima 19. marta 2008. godine, odnosno 6. oktobra 2008. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

8. Dana 13. septembra 2003. godine oko 00,50 sati desila se saobraćajna nesreća u kojoj su smrtno stradala djeca apelanata, Vedran Paleka i Damir Rašić. U istoj saobraćajnoj nesreći poginulo je još jedno lice a jedno je zadobilo teške tjelesne povrede.

9. Osnovni sud je donio Presudu broj K-183/03 od 18. jula 2005. godine. Navedenom presudom optuženi je proglašen krivim da je noću oko 00,50 sati na magistralnom putu Sokolac – Sarajevo upravljao teretnim motornim vozilom suprotno odredbama člana 41. Zakona o sigurnosti saobraćaja na putevima (ZOSS), uslijed čega je nastupila smrt tri lica, a četvrto je zadobilo teške tjelesne povrede. Sud je zaključio da je na taj način optuženi počinio krivično djelo ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 410. stav 3. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona (u daljnjem tekstu: KZ), pa ga je sud osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i četiri mjeseca.

10. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je u toku postupka proveo dokaze optužbe i to saslušanjem vještaka saobraćajne struke Momčila Sladoje i Boža Noga, vještaka neuropsihijatra Zorice Lazarević, apelanata (Momira Paleke i Miljenka Rašića, koji su u postupku učestvovali kao oštećeni), čitanjem ljekarskog nalaza, uvidom u zapisnik Tužilaštva, uvidom u skicu lica mjesta i fotodokumentaciju i uvidom u uvjerenje MUP-a Rožaje. Osnovni sud je proveo dokaze odbrane i to saslušanjem vještaka Vuka Bogdanovića iz Instituta za saobraćaj Novi Sad i Relje Mitrovića, zatim uvidom u nalaz alkohola u krvi za Damira Rašića, saslušanjem optuženog kao svjedoka i uvidom u potvrdu AD „Romanija putevi”.

11. Na osnovu provedenih dokaza, Osnovni sud je donio prvostepenu presudu. Osnovni sud je istakao da je na osnovu zapisnika o uviđaju Tužilaštva, nalaza i mišljenja vještaka Momčila Sladoje (koji je izašao na lice mjesta saobraćajne nezgode) i njegovog iskaza datog na glavnom pretresu, te uvidom u fotodokumentaciju i skicu lica mjesta utvrdio da se nezgoda dogodila u lijevoj saobraćajnoj traci gledano u smjeru kretanja teretnog motornog vozila kojim je upravljao optuženi. Osnovni sud je, uzevši u obzir sve utvrđene činjenice, zaključio da je optuženi, suprotno odredbi člana 41. ZOSS-a, propustio da se kreće desnom kolovoznom trakom, prešao u lijevu saobraćajnu traku, uslijed čega je prednjim čeonim dijelom udario u putničko vozilo. Osnovni sud je naveo da je kontakt ostvaren u lijevoj saobraćajnoj traci. Osnovni sud je uzeo u obzir otežavajuće i olakšavajuće okolnosti pa je optuženom izrekao kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i četiri mjeseca. Osnovni

sud je oštećene sa imovinskopravnim zahtjevom uputio na parnicu a optuženom naložio plaćanje troškova postupka.

12. Povodom žalbe optuženog, Okružni sud je Rješenjem broj Kž-99/05 od 6. aprila 2006. godine ukinuo prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred Okružnim sudom.

13. U dokaznom postupku Okružni sud je na glavnim pretresima ponovo proveo dokaze izvedene pred prvostepenim sudom. Nakon toga, Vijeće Okružnog suda je na pretresu od 29. novembra 2006. godine odlučilo da se na okolnosti uzroka predmetne saobraćajne nezgode provede novo vještačenje posredstvom stručnog tima ustanove verificirane za ovakva vještačenja (vještačenje je povjereno Saobraćajno-tehničkom fakultetu Doboj), pa je Okružni sud, nakon obavljenog vještačenja, na glavnom pretresu neposredno saslušao predstavnika ekspertnog tima vještaka saobraćajne struke Cvijetina Lekića.

14. Okružni sud je prihvatio nalaz i mišljenje Saobraćajnog instituta u Doboju, iz kojeg proizlazi da se pred udar i u momentu udara teretno vozilo nalazilo na svojoj desnoj polovini kolovoza u fazi skretanja ulijevo, radi izbjegavanja nezgode, te da je elementarni uzrok nezgode kretanje oštećenog, pod utjecajem alkohola, lijevom polovinom kolovoza, a da pri takvoj situaciji nisu postojale tehničke mogućnosti da se predmetna saobraćajna nezgoda izbjegne i da je optuženi zadržao teretno vozilo na svojoj kolovoznoj traci, kao i da nisu postojale ni minimalne tehničke mogućnosti izbjegavanja saobraćajne nezgode ekstremnim kočenjem jer je u konkretnom slučaju sudar vozila, na način kako se dogodio, bio neminovan.

15. Na osnovu svega izloženog, Okružni sud je zaključio da optuženi nije počinio krivično djelo koje mu je optužnicom stavljeno na teret, pa je na osnovu odredbe člana 290. stav 1. tačka v) ZKP odlučio da ga oslobodi optužbe.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelanti navode da su im povrijeđeni pravo na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na zabranu torture i nehumanog i ponižavajućeg postupanja iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije. Apelanti se pozivaju na pozitivnu obavezu države da svakom pod svojom jurisdikcijom zaštiti život, kao i da se omogući da okolnosti smrti određenog lica budu

detaljno ispitane i utvrđene, te, u skladu s tim, da se provede djelotvorna istraga. Dalje, apelanti ističu da je takva pozitivna obaveza nametnuta državama, pogotovo u situacijama kao što je ova, kada su u pitanju lica koja nemaju učešća u postupku pa ne mogu uživati zaštitu iz člana 6. Evropske konvencije, ali postoje garancije o djelotvornosti istrage iz čl. 2. i 3. Evropske konvencije.

17. Apelanti ukazuju na to da je osporenom presudom lice oslobođeno za krivično djelo u kojem je život izgubilo troje ljudi, a što je, prema njihovom stavu, posljedica lošeg vođenja istrage. Apelanti ukazuju na to da na mjesto nesreće nije izašao nadležni tužilac, već su radnje provodili pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova. Dalje, apelanti ističu da nije sačinjen fotoelaborat, kao ni da ispravnost vozila nije pregledao relevantni stručnjak već je to uradio vještak saobraćajne struke. Apelanti ističu da je propušteno da se pod tužiočevim nadzorom izvrši očevid šireg lica mjesta radi pronalaženja svih eventualnih tragova, kao i da od optuženog nije uzet uzorak krvi i urina s ciljem utvrđivanja da li je imao alkohola u krvi. Dalje, apelanti ističu da sud nije uzeo u obzir nalaz sudskog vještaka koji je jedini bio na mjestu nesreće, za šta je dobio nalog tužioca da izađe na lice mjesta ali bez bilo kakvih detaljnih uputa o tome na koje okolnosti treba da se provede vještačenje i u vezi sa kojim okolnostima da se dâ mišljenje. Kao jako bitnu stvar u vođenju istrage i utvrđivanju istine apelanti ističu činjenicu da Tužilaštvo nikada nije saslušalo niti predložilo sudu saslušanje jedinog svjedoka događaja, koji je i jedini preživjeli u putničkom automobilu, a koji je mogao pomoći u rasvjetljavanju okolnosti nastanka saobraćajne nezgode.

18. Apelanti se žale i na to da je sud u toku krivičnog postupka propustio da odluči o imovinskopravnom zahtjevu, već ih je uputio na parnicu sa odlukom kojom je utvrđena krivica njihovog poginulog sina, zbog čega smatraju da im je povrijeđeno pravo iz člana 13. u vezi sa pravom iz čl. 2. i 3. Evropske konvencije. Osim toga, apelanti osporavaju kvalitet ZKP, odnosno ističu da im je kao oštećenima uskraćena bilo kakva mogućnost učestvovanja u postupku. Također, izmjenama Zakona o krivičnom postupku onemogućeno je Tužilaštvu ili oštećenom da zahtijevaju da sud trećeg stepena preispita oslobađajuću drugostepenu presudu ako drugostepeni sud ukine i preinači prvostepenu osuđujuću presudu. Apelanti predlažu da Ustavni sud ukine osporenu presudu, utvrdi kršenje navedenih prava, dodijeli im pravičnu satisfakciju i utvrdi „kvalitet“ ZKP u odnosu na ulogu oštećenog u postupku nemogućnosti žalbe protiv drugostepene oslobađajuće presude.

b) Odgovor na apelaciju

19. Okružni sud je u svemu ostao pri obrazloženju svoje presude navodeći da nisu prekršeni čl. 2. i 3. Evropske konvencije i član 13. Evropske konvencije.

20. Tužilaštvo je u odgovoru na apelaciju navelo da je provelo postupak istrage u skladu sa zakonom, te da su način i ovlaštenja za provođenje određenih radnji izvršavani pravilnom primjenom odredaba ZKP. Činjenice koje je Tužilaštvo pribavilo, prema stavu Tužilaštva, kako u pogledu elemenata krivičnog djela, tako i u pogledu krivične odgovornosti, predstavljale su dovoljno osnovane sumnje za podnošenje optužnice koju je nadležni sud potvrdio. Tužilaštvo je istaklo da se apelacija uglavnom bazira na ocjeni činjeničnog stanja Okružnog suda. Dalje, Tužilaštvo ističe da nije bilo povrede prava na koju se apelanti pozivaju, te navodi da je sve vrijeme postupka zastupalo stav optužbe u skladu sa svojom ulogom iz ZKP.

21. Optuženi, prije svega, prigovara da je apelaciju podnijelo neovlašteno lice. Dalje, optuženi je osporio navode iz apelacije kao neistinite. Optuženi je naveo da je apelacija zapravo upućena protiv tužioca, a apelanti su u toku postupka imali advokata koji ih je zastupao i mogli su da sugeriraju tužiocu koje dokaze treba izvesti, te je predložio da se apelacija odbaci kao očigledno neosnovana.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik RS” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/07, 55/09 i 80/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 14.

Princip istine

Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su istinito i potpuno utvrditi, kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 217.

Sprovođenje istrage

U toku sprovođenja istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.

O preduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu s ovim zakonom.

Član 218.

Nadzor tužioca nad radom ovlašćenih službenih osoba

(1) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora preko pet godina, ovlašćeno službeno lice je dužno odmah obavijestiti tužioca i pod njegovim nadzorom preduzeti potrebne mjere da se pronade izvršilac krivičnog djela, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi i da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku.

(2) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo iz stava 1. ovog člana, ovlašćeno službeno lice dužno je u slučaju opasnosti od odlaganja preduzeti neophodne radnje radi izvršenja zadatka iz stava 1. ovog člana. Prilikom preduzimanja ovih radnji, ovlašćena službena osoba je dužna postupiti po ovom zakonu. O svemu što je preduzeto, ovlašćena službena osoba dužna je odmah obavijestiti tužioca i dostaviti prikupljene predmete koji mogu poslužiti kao dokaz.

(3) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je predviđena kazna zatvora do pet godina, ovlašćena službena osoba je dužna obavijestiti tužioca o svim raspoloživim informacijama i istražnim radnjama koje je preduzela najkasnije tri dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo učinjeno.

(4) U slučajevima iz st. 1. do 3. ovog člana tužilac će donijeti naredbu o sprovođenju istrage ako to ocijeni potrebnim.

23. Krivični zakon Republike Srpske („Službeni glasnik RS” br. 49/03, 108/04, 37/06 i 70/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 410.

(1) Učesnik u saobraćaju na putevima koji se ne pridržava saobraćajnih propisa i time ako ugrozi javni saobraćaj da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima, pa usljed toga kod drugoga nastupi teška tjelesna povreda ili imovinska šteta preko 3.000 KM, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

[...]

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ili 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

VI. Dopustivost

24. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda.

Član 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

5. apelaciju je podnijelo neovlašteno lice.

26. Ustavni sud primjećuje da su apelanti osporili odredbe ZKP, odnosno kvalitet ZKP u vezi sa ulogom oštećenog u krivičnom postupku, kao i zakonsku nemogućnost tužioca da nakon oslobađajuće drugostepene presude ima pravo na preispitivanje u još jednom stepenu, što ga stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na optuženog. Imajući u vidu činjenicu da apelanti kroz apelacionu nadležnost osporavaju kvalitet zakona, te da su ova pitanja za apelante postala sporna tek nakon drugostepene presude kojom je optuženi oslobođen, Ustavni sud zaključuje da apelanti nisu lica koja imaju pravo da u konkretnom slučaju pokrenu ova pitanja pred Ustavnim sudom.

27. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko ju je podnijelo neovlašteno lice, Ustavni sud je odlučio da u odnosu na ispitivanje kvaliteta ZKP odbaci apelaciju.

28. Dalje, Ustavni sud podsjeća na to da, u skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Okružnog suda, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 22. i 24. decembra 2007. godine, a apelacije su podnesene 14. i 18. februara 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

30. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelanti navode da su im povrijeđena prava iz člana II/3.a) i b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 2. i 3. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa čl. 2. i 3. Evropske konvencije zbog nedjelotvorne istrage.

32. Član II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

a) Pravo na život.

Član 2. Evropske konvencije glasi:

Pravo na život svakog čovjeka zaštićeno je zakonom. Niko neće namjerno biti lišen života, osim izvršenjem smrtne kazne po presudi suda kojom je proglašen krivim za krivično djelo za koje je ova kazna propisana zakonom.

33. Apelanti se žale da je povrijeđeno pravo na život uslijed propusta da se provede kvalitetna istraga i utvrde relevantne činjenice s ciljem da se otkrije uzrok saobraćajne nesreće u kojoj su njihova djeca smrtno stradala. Zbog ovog propusta, kako navode apelanti, Okružni sud je donio oslobađajuću presudu i pritom još utvrdio da je sin apelanata koji je smrtno stradao skrivio saobraćajnu nesreću.

34. Ustavni sud podsjeća na to da član 2. Evropske konvencije, zajedno sa članom 3. Evropske konvencije, predstavlja jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava, te da prava iz ovih članova nikako ne mogu biti derogirana. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, „prva rečenica člana 2. stava 1. nalaže državi ne samo da ne uzrokuje smrt na namjeran ili nezakonit način, nego i da poduzme mjere neophodne za zaštitu života osoba u okviru svoje jurisdikcije” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *I.C.B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 9. juna 1998. godine, stav 36). S ciljem djelotvornog osiguranja uživanja prava koje garantiraju članovi 2-4. Evropske konvencije, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava je usaglasila proceduralne zahtjeve, a najčešći je zahtjev za provođenjem istrage kao dijela šire obaveze uspostavljanja djelotvornog sudskog sistema. Nametanje

ovakve obaveze ima za cilj da omogući gonjenje ili pokretanje sudskih postupaka koji su naloženi u slučaju kršenja Evropske konvencije. To, međutim, ne znači da ova obaveza važi samo za slučajeve kada se događaji mogu pripisati državnim vlastima već se primjenjuje i u slučajevima kada se smatra da povreda prava iz čl. 2. ili 3. Evropske konvencije potječe od pojedinca (vidi Evropski sud za ljudska prava, *M.C. protiv Bugarske*, presuda od 4. decembra 2003. godine, st. 151). Cilj ove istrage je osiguranje djelotvorne zaštite prema odredbama domaćeg zakona i „u onim slučajevima u kojima su upleteni državni organi, predviđanje njihove odgovornosti” za činjenice koje su u njihovoj nadležnosti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Mastromatteo protiv Italije*, presuda od 24. oktobra 2002. godine, stav 89; i *Nachova i dr. protiv Bugarske*, presuda od 26. februara 2004. godine, stav 110).

35. Istraga koju zahtijevaju čl. 2. i 3. Evropske konvencije mora biti „djelotvorna”, a to će biti ako su ispunjena tri uvjeta: (1) da su lica koja su odgovorna za istragu i ona koja provode istragu nezavisna od onih koja su uključena u događaje, što podrazumijeva „ne samo nepostojanje bilo kakve hijerarhijske ili institucionalne veze nego i praktičnu nezavisnost” (*ibid.*, presuda *Nachova i dr.*); (2) da istraga bude „hitra, brza i sveobuhvatna”, pri čemu Evropski sud ne oklijeva da detaljno kontrolira mjere koje su preduzeli istražitelji a iz kojih je „isključivanjem lako zaključiti koje radnje treba realizovati prema datim okolnostima” (*idem.*); i (3) istraga mora dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih lica, pri čemu Evropski sud naglašava da se ovdje radi o „obavezi ne rezultata nego sredstava” (*idem.*). Dakle, vlasti moraju preduzeti mjere koje su im razumno pristupačne kako bi bili sakupljeni dokazi ubrajajući u to, prema Evropskom sudu za ljudska prava, ako se radi o nasilnoj smrti, uzimanje izjava očevidaca, izvještaje forenzičara i, ako je potrebno, autopsiju sa preciznim opisom povreda i što pouzdanijim uzrokom smrti (*idem.*). Ovim osnovnim uvjetima praksa Evropskog suda je dodala još jedan koji se odnosi na javnost istrage, odnosno transparentnost. Evropski sud je istakao da „mora postojati zadovoljavajući element javne analize istrage ili njenih rezultata da bi se osigurala odgovornost u praksi i u teoriji, očuvalo povjerenje javnosti u poštivanje slova zakona od strane vlasti i onemogućilo sticanje utiska o saučesništvu ili tolerisanju nezakonitih djela” (*idem.*).

36. Apelanti su u konkretnom slučaju podnijeli apelaciju navodeći propuste počinjene u toku istrage koji su, prema njihovom mišljenju, doprinijeli neutvrđivanju istine u vezi sa smrću njihove djece. Pri tome, Ustavni sud primjećuje da je Tužilaštvo, u vezi sa otkrivanjem okolnosti šta se desilo, preduzelo određene radnje, ali se postavlja pitanje da li su ove radnje dovoljne i da li je na primjeren način urađeno ono što je bilo od odlučujućeg značaja u konkretnom predmetu.

37. Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda u predmetu *Railean* (vidi Evropski sud, *Railean protiv Moldavije*, presuda od 5. januara 2010. godine, apelacija br. 23401/04) u kojoj je povodom saobraćajne nesreće u kojoj je stradao sin podnosioca apelacije Evropski sud utvrdio da istraga mora omogućiti da se utvrde činjenice i identificiraju oni koji su odgovorni kako bi se kaznili. Evropski sud je utvrdio da u slučajevima u kojima je nastupila smrt istraga podrazumijeva čak veći značaj imajući u vidu činjenicu da je osnovna svrha takve istrage da osigura djelotvornu primjenu zakona kojima se štiti pravo na život. Suština ove obaveze je postizanje svih procedura, ne rezultata. Evropski sud je naveo da zbog toga vlasti moraju preduzeti razumne korake koji su im dostupni kako bi osigurali dokaze u vezi sa nesrećom uključujući, između ostalog, svjedočenja očevidaca, forenzičko vještačenje, autopsiju, kako bi se osigurali potpuni izvještaj o smrti i objektivni medicinski nalaz uključujući uzrok smrti. Bilo koji nedostatak koji umanjuje mogućnost da se utvrde činjenice razloga smrti ili lica odgovornog za smrt nekog lica dovest će do propusta u ovim standardima.

38. Primjenjujući navedeni stav na konkretni predmet, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radilo o saobraćajnoj nezgodi koja je rezultirala smrću tri lica i teškim povređivanjem četvrtog lica. Apelanti su se žalili da se nedjelotvornost istrage ogleda u činjenici da tužilac nije lično izašao na lice mjesta i da nije preduzeo radnje, odnosno proveo dokaze od ključnog značaja za rješavanje konkretnog predmeta. Tužilaštvo je u odgovoru na apelaciju navelo da je istragu provelo u skladu sa zakonom.

39. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da u ZKP nije navedeno da je tužilac obavezan da bude lično prisutan. Ustavni sud primjećuje da kada postoji sumnja da je počinjeno krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora preko pet godina, tužilac odmah po saznanju za krivično djelo preuzima nadzor nad licima koja učestvuju u istrazi, a radi prikupljanja dokaza i provođenja djelotvorne istrage.

40. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su navodi apelanata da tužilac nije na adekvatan način ispunio svoju zakonsku obavezu jer nije bio prisutan i nije proveo mnoge dokaze od ključnog značaja u istrazi suprotni sadržaju Zapisnika o uviđaju broj KTA-169/03 od 23. septembra 2003. godine. Naime, iz zapisnika o uviđaju koji je nakon saobraćajne nesreće 13. septembra 2003. godine sačinilo Tužilaštvo proizlazi da je tužilac, odnosno njegov zamjenik bio prisutan na uviđaju neposredno nakon nesreće. Iz zapisnika jasno proizlazi da su uviđaju osim zamjenika tužioca Neđe Šutanovića prisustvovali stalni sudski vještak saobraćajne struke Momčilo Sladoje, inspektor krivične delinkvencije Dragan Jamina, te uviđajci SP za sigurnost saobraćaja Borislav Vukičević i Predrag Stanić, kao i komandir PS za sigurnost saobraćaja Vuko Čvoro. Također, u zapisniku je navedeno da su lice

mjesta nesreće do dolaska tužioca osiguravali pripadnici PS za sigurnost saobraćaja. Iz zapisnika o uviđaju proizlazi da je uviđaj započet u 1,45 a da je završio u 5,15 sati. Iz zapisnika proizlazi da su pripadnici policije zajedno sa vještakom obilježili lice mjesta nesreće, izvršili potrebna mjerenja, napravili fotodokumentaciju i evidentirali tragove i oštećenja na kolovozu i na automobilu. Suprotno navodima apelanata da nije napravljen nalaz alkohola u krvi optuženoga, iz zapisnika proizlazi da je tužilac dao naredbu da se oba vozača testiraju, te je zapisnički konstatirano da na osnovu provedenog alkotesta u krvi optuženog nije bilo alkohola. Također, u zapisniku je navedeno da je tužilac izdao naredbu da se vozila prevezu do parkinga radi vještačenja ispravnosti vozila. Na osnovu utvrđenog, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata u ovom dijelu neosnovani.

41. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su nadležna lica u konkretnom predmetu provela sve potrebne radnje na mjestu nesreće (sačinjen je zapisnik, napravljena fotodokumentacija i izvršena mjerenja i označavanje mjesta nesreće, po nalogu tužioca izašao je vještak na lice mjesta), te je na osnovu prikupljenih dokaza Tužilaštvo smatralo da postoji dovoljno elemenata za podnošenje optužnice, a što je pred prvostepenim sudom čak rezultiralo utvrđivanjem krivice optuženog. Međutim, suprotno zaključku prvostepenog suda, drugostepeni sud je, ocjenjujući iste dokaze i imajući u vidu nadvještačenje, došao do suprotnog zaključka i oslobodio optuženog.

42. Što se tiče daljnjeg toka postupka pred sudovima, Ustavni sud primjećuje da su u toku postupka pred prvostepenim sudom provedena četiri vještačenja, dva po prijedlogu Tužilaštva i dva po prijedlogu odbrane, a da je Okružni sud u svrhu konačnog odlučanja angažirao i proveo peto vještačenje, koje je proveo Institut za saobraćaj Doboj, dakle ustanova specijalizirana za davanje ovakvih mišljenja. Zbog činjenice da je Okružni sud naložio peto vještačenje, Ustavni sud zapravo smatra da je sud na veoma ozbiljan način pristupio rješavanju konkretnog slučaja, s ciljem rješavanja svih spornih pitanja i pravilnog utvrđivanja relevantnih činjenica. Dalje, Ustavni sud primjećuje da, suprotno navodima apelanata da nije uzeta izjava od jedinog preživjelog svjedoka nesreće, u spisu postoji dokaz da je otac povrijeđenog mladića (koji je preživio nesreću) pred prvostepenim sudom izjavio da se njegov sin ničega ne sjeća u vezi sa kritičnim događajem, zbog čega je logično da ga Tužilaštvo (i sud) nisu ni pozvali u svojstvu svjedoka. Osim toga, Ustavni sud zaključuje da prvostepeni i drugostepeni sud nemaju suprotna mišljenja u vezi sa načinom na koji se nesreća dogodila, ali se odluke sudova razlikuju u procjeni izvedenih dokaza i utvrđivanju činjenica koje su relevantne za odlučenje.

43. Ustavni sud, dakle, primjećuje da, suprotno navodima apelanata, istraga suda nije prestala nakon istrage Tužilaštva u smislu otkrivanja i utvrđivanja svih relevantnih

činjenica. Ustavni sud primjećuje da je sud potvrdio svojim presudama kvalitet istrage koju je proveo tužilac ali je utvrdio da optuženi nije kriv. Na osnovu svega utvrđenog, Ustavni sud zaključuje da se niti u jednom segmentu postupka ne može zaključiti da je bilo arbitrarnosti i da tužilac nije proveo djelotvornu, potpunu i blagovremenu istragu ili da je bilo arbitrarnosti prilikom ocjene istih dokaza pred sudom. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata i u ovom dijelu neosnovani.

44. Naime, imajući u vidu vrlo tragične posljedice saobraćajne nesreće, Ustavni sud naglašava potrebu da se u takvim slučajevima treba efikasno djelovati odmah na prikupljanju relevantnih dokaza, neposredno nakon nesreće, jer se na licu mjesta nesreće nalazi najveći broj dokaza koje treba prikupiti radi rješavanja slučaja. U suprotnom, svako odugovlačenje ili neefikasno djelovanje ima za posljedicu gubitak dokaza. Međutim, Ustavni sud ne može zaključiti da u konkretnom slučaju lica koja su ovlaštena za preduzimanje određenih radnji u istrazi nisu preduzela sve da se otkrije istina o predmetnoj saobraćajnoj nesreći. Ustavni sud primjećuje da su na lice mjesta neposredno poslije nesreće izašla nadležna lica, sa stručnim znanjem i sposobnostima, kao i zakonskim ovlastima da provedu određene istražne radnje i ne može da uoči bilo kakvu zloupotrebu, bilo koga, da se ne otkriju sve relevantne činjenice. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je Tužilaštvo u vrlo kratkom roku od momenta kada se nesreća desila podnijelo optužnicu (27. oktobra 2003. godine), a da je na osnovu provedene istrage i prikupljenih dokaza prvostepeni sud osudio optuženog.

45. Dakle, iz okolnosti cjelokupnog slučaja proizlazi da je povodom konkretnog slučaja vođena istraga i okončan postupak, te Ustavni sud ne može u spisu predmeta pronaći dokaze na koje apelanti ukazuju da je bilo propusta u istrazi koji su doveli do oslobađajuće presude ili da su očigledno napravljeni takvi propusti koji otvaraju pitanje garancija koje država treba da pruži u svakom konkretnom slučaju kako bi se detaljno istražili uzroci stradanja tri lica i povređivanje četvrtog. Ustavni sud naglašava da pozitivna obaveza iz člana 2. Evropske konvencije ima za cilj provođenje djelotvorne, potpune i blagovremene istrage, ali ne garantira ishod postupka u smislu obaveznog utvrđivanja krivice lica za koje se sumnja da je počinilo krivično djelo.

46. U skladu s tim, Ustavni sud smatra da nisu prekršeni član II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i član 2. Evropske konvencije budući da Ustavni sud ne može u preduzetim radnjama pronaći dokaze da je postojao propust nadležnog tužioca ili drugih lica u istrazi koji dovodi u sumnju nastojanja da se prikupe svi relevantni dokazi, zbog čega se može reći da je provedena istraga bila potpuna i djelotvorna u smislu člana 2. Evropske konvencije.

Ostali navodi

47. U vezi sa navodima apelanata o povredi člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, s obzirom na to da se apelanti u suštini žale na proceduralne aspekte zbog nedjelotvorne istrage zbog smrti njihove djece, imajući u vidu zaključak u vezi sa članom II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije, Ustavni sud neće posebno razmatrati ovaj navod.

48. U vezi sa navodima apelanata da im je povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a u vezi sa čl. 2. i 3. Evropske konvencije, zbog nemogućnosti da aktivno učestvuju u postupku, zbog procesne pozicije oštećenih u ZKP, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda koji je, ispitujući ovaj navod prema članu 13. Evropske konvencije, utvrdio da ovaj član garantira na domaćem nivou pravni lijek a s ciljem poštivanja prava i sloboda utvrđenih Evropskom konvencijom. Član 13. Evropske konvencije zahtijeva propis u domaćem zakonodavstvu koji će se baviti suštinom „osnovanosti zahtjeva” prema Evropskoj konvenciji i osigurati adekvatnu naknadu iako zemlje potpisnice imaju diskreciju u vezi sa načinom na koji će uskladiti njihove obaveze prema Evropskoj konvenciji u ovoj odredbi. Pravni lijek treba biti „efikasan” u pravu, kao i u praksi, pogotovo u smislu da njegovo izvršenje ne smije biti neopravdano onemogućeno činjenjem ili nečinjenjem vlasti. Međutim, član 13. Evropske konvencije jedino je primjenjiv na žalbene navode kojima se pokreće pitanje o Evropskoj konvenciji.

49. Imajući u vidu radnje koje su preduzete s ciljem istrage kritičnog događaja koji se desio, Ustavni sud je zaključio da ne može reći da vlasti nisu preduzele sve s ciljem svrsishodne istrage. Imajući u vidu činjenicu da je diskreciono pravo države kako će organizirati svoj sistem, bez obzira na procesnu poziciju apelanata kao oštećenih, kao i na činjenicu da apelanti u skladu sa ZKP ne mogu da učestvuju u postupku, naročito u fazi istrage, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno pravo apelanata na djelotvoran pravni lijek, prema zahtjevu iz člana 13. Evropske konvencije a u vezi sa ispitivanjem okolnosti smrti djece apelanata.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud smatra da ne postoji kršenje člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije jer u preduzetim radnjama u istrazi nije našao propust nadležnog tužioca da vodi i nadzire istragu u konkretnom slučaju, te smatra da je provedena istraga bila potpuna i djelotvorna u smislu člana 2. Evropske konvencije. Također, Ustavni sud smatra da ne postoji kršenje prava apelanata na djelotvoran pravni lijek iz člana 13.

Evropske konvencije, a u vezi sa članom 2. Evropske konvencije, vezano za istragu oko smrti njihove djece i pravnu poziciju apelanata kao oštećenih koju su imali u toku istrage.

51. Na osnovu člana 16. stav 4. tačka 5, člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje potpredsjednice Valerije Galić suprotno odluci.

53. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Izdvojeno mišljenje potpredsjednice Galić suprotno odluci

Na osnovu člana 41. Pravila Ustavnog suda BiH („Službeni glasnik BiH” br. 60/05, 64/08 i 51/09), izuzimam svoje mišljenje suprotno odluci većine sudija u ovom predmetu zbog sljedećih razloga:

Za razliku od mišljenja većine sudija, moje je mišljenje da je u ovom predmetu došlo do kršenja proceduralnih aspekata prava iz čl. II/3. a) i b) Ustava BiH i čl. 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako zbog neadekvatno provedene istrage, tako i zbog propusta Okružnog suda u Istočnom Sarajevu da detaljno razmotri sve okolnosti ovog slučaja prilikom donošenja odluke, zbog sljedećih razloga:

1. U odnosu na djelotvornost istrage konkretnog slučaja, imajući u vidu vrlo tragične posljedice saobraćajne nesreće (smrtno stradala tri mlada lica i četvrto teško povrijeđeno), a polazeći od zahtjeva čl. 2. i 3. Evropske konvencije, na koje se poziva i Ustavni sud u obrazloženju odluke, postavlja se pitanje da li je u konkretnom slučaju nadležni tužilac preduzeo djelotvornu istragu s obzirom na navode apelanata da su tokom istrage učinjeni određeni propusti koji, prema njihovom mišljenju, doprinose neutvrđivanju istine u vezi sa smrću njihove djece.

Nesporno je da iz okolnosti cjelokupnog slučaja proizlazi da je povodom konkretnog slučaja vođena istraga i okončan postupak, ali, prema mom mišljenju, zaista se postavlja pitanje da li su detaljno istraženi uzroci stradanja tri mlada lica i povređivanje četvrtog i da li je nadležni tužilac preduzeo sve mjere, koje je bilo za očekivati u situaciji kao što je ova, kako bi se osigurali preduvjeti za efikasan sudski postupak. Moje je mišljenje da u konkretnom slučaju u fazi istrage nisu preduzete određene uviđajne radnje, niti prikupljeni relevantni dokazi koji su od odlučujućeg značaja u ovom predmetu, a posebno: nije sačinjen fotoelaborat kamiona sa prikolicom i putničkog vozila iz svih kutova u momentu zaticanja na licu mjesta, a posebno eventualna oštećenja na bilo kojem dijelu vozila; na licu mjesta vještak za tehničku ispravnost nije pregledao tehničku ispravnost oba vozila (prema Zapisniku o uviđaju, tužilac ovu vrstu vještačenja povjerava vještaku saobraćajne struke); od vozača kamiona nisu uzeti krv i urin na analizu radi eventualnog prisustva alkohola u krvi, tj. nije izvršen toksikološki pregled uzorka krvi, odnosno neke druge supstance u urinu (prema Zapisniku o uviđaju, radnik policije je izvršio samo alkotestiranje); nije izvršeno vještačenje na umor vozača kamiona s obzirom na to da je vozio deset sati do trenutka saobraćajne nezgode; nije izvršeno adekvatno sudskomedicinsko vještačenje na opijenost poginulog vozača; tužilac na licu mjesta nije utvrdio i fiksirao primarno

mjesto kontakta; nije saslušan jedini preživjeli očevidac mjesta nesreće (nije saslušan ni u ponovnom postupku).

Ovakvi propusti, prema mom mišljenju, opravdano stvaraju sumnju kod apelanata u način prikupljanja dokaza s ciljem efikasnog rasvjetljavanja događaja, koji se desio i u daljnjem toku postupka. Ovakvi propusti u istrazi doveli su do toga da je tokom postupka koji je uslijedio provedeno pet vještačenja i to dva po prijedlogu Tužilaštva na okolnosti nastanka i uzroka nesreće, sa oprečnim mišljenjima za koja se ne može reći da su na pouzdan način riješila pitanje nastanka nesreće. Navedeno govori u prilog činjenici da su postojali nedostaci u istrazi oko utvrđivanja odlučnih činjenica, čiji su rezultat i dvije potpuno suprotne sudske odluke.

2. U odnosu na presudu Okružnog suda, smatram da je prilikom donošenja odluke Okružni sud propustio da detaljno razmotri sve okolnosti ovog slučaja, posebno u svjetlu proceduralnih aspekata čl. 2. i 3. Evropske konvencije. Okružni sud odbacuje nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke, koji je jedini od svih ostalih vještaka izlazio na lice mjesta prilikom obavljanja uviđaja saobraćajne nezgode i koji je jedini imao lični uvid u stvarnu situaciju same saobraćajne nezgode, a prihvata nalaz Saobraćajno-tehničkog fakulteta u Doboju od 15. marta 2007. godine, kojeg je sam sud angažirao, dakle, skoro četiri godine nakon nesreće i nakon izvršene rekonstrukcije događaja. Prema mom mišljenju, davanjem većeg značaja Institutu u odnosu na nalaz koji je uradio vještak, koji je jedini izašao na lice mjesta i koji je jedini imao lični uvid u stvarnu situaciju, postavlja se pitanje da li se sudu dopušta tako slobodno sudijsko uvjerenje pri ocjeni vještačenja koja se bitno razlikuju. Smatram da nisu uvjerljivi dokazi koji mogu podržati nalaz Instituta, pogotovo zbog toga što jedini očevidac, kako je već navedeno, nije saslušan čak ni u ponovljenom postupku. Osim toga, Okružni sud ne poklanja nikakvu pažnju činjenici da je vozač kamiona do trenutka nesreće vozio deset sati, kao ni nalazu vještaka neuropsihijatra koji je svjedočio na tu okolnost. Uzimajući to u obzir, a polazeći od nesporno utvrđene činjenice da se kamion nalazio na lijevoj saobraćajnoj traci u pravcu kretanja, te činjenice da na licu mjesta nisu zatečeni nikakvi tragovi forsiranog kočenja, smatram da ostaje opravdana sumnja da je vozač kamiona zaspao i prešao na suprotnu stranu.

Na osnovu navedenog, smatram da Okružni sud nije dao adekvatnu vremensku ni prostornu analizu ove saobraćajne nezgode, na osnovu koje bi se moglo zaključiti o njenom toku i kretanju oba učesnika. Za mene je posebno neprihvatljiv zaključak Okružnog suda da je elementarni uzrok nezgode alkoholiziranost poginulog vozača, na koji način se apelantima stvara daljnja psihička bol i nastavlja njihova patnja kao roditelja, zbog čega su izloženi i ponižavajućem postupanju u suprotnosti sa članom II/3.b) Ustava

BiH i članom 3. Evropske konvencije. Pri tome, situacija se u odnosu na apelante dodatno komplicira činjenicom da je njihov procesni položaj kao oštećenih takav da u postupku pred sudovima nisu mogli ništa učiniti da osiguraju da se vodi efikasnija istraga ili da zbog toga zatraže zaštitu.

Zbog svega navedenog, za razliku od većinskog mišljenja sudija Ustavnog suda BiH, smatram da u konkretnom slučaju nisu van razumne sumnje otklonjeni i rasvijetljeni na zadovoljavajući način uzroci ove nesreće i da je došlo do kršenja proceduralnih aspekata člana II/3. a) i b) Ustava BiH i čl. 2. i 3. Evropske konvencije.

Broj predmeta AP 1676/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Društva za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine

Odluka od 27. studenog 2010. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1676/10**, rješavajući apelaciju **Društva za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 27. studenoga 2010. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Društva za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Društvo za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, koje zastupa Branko Marić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijelo je 11. svibnja 2010. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio provođenje izvršenja prema Rješenju Komisije za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Komisija) broj 05/2-19-81/10 od 9. ožujka 2010. godine do okončanja upravnog spora koji se vodi u Kantonalnom sudu pod brojem 09 0 U 006568 10 U radi poništenja rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Komisije zatraženo je 19. svibnja 2010. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 27. svibnja 2010. godine, a Komisija 31. svibnja 2010. godine.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda i Komisije dostavljeni su apelantu 16. rujna 2010. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Rješenjem Komisije broj 05/2-19-81/10 od 9. ožujka 2010. godine apelantu je oduzeta dozvola za upravljanje imovinom Zatvorenog investicionog fonda. Apelantu je zabranjeno raspolaganje imovinom Zatvorenog investicionog fonda sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo. Određeno je da se nalozi za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira, koje je apelant dao u ime i za račun Zatvorenog investicionog fonda sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo i na temelju kojih nisu zaključene transakcije do dana donošenja predmetnog rješenja, obustavljaju i na temelju njih se ne mogu zaključiti transakcije niti se može izvršiti prijenos u Registru vrijednosnih papira u Federaciji BiH.

7. Dalje je rješenjem naloženo Registru vrijednosnih papira u Federaciji BiH da danom prijema ovog rješenja uspostavi zabranu prijenosa dionica koje su u vlasništvu Zatvorenog investicionog fonda sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo.

8. Također je apelant obvezan da omogući, a Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina, kao banka depozitar Zatvorenog investicionog fonda sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo, zadužuje se da preuzme dokumentaciju fonda i da čuva od svakog daljnjeg raspolaganja ukupnu imovinu fonda dok se poslovi upravljanja ne prenesu na drugo društvo za upravljanje.

9. Nadzorni odbor Zatvorenog investicionog fonda sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo je obvezan da sazove skupštinu fonda koja će donijeti odluku o prijenosu poslova upravljanja na drugo društvo za upravljanje sa kojim će nadzorni odbor fonda zaključiti ugovor.

10. Navedeno je da rješenje stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”. Protiv navedenog rješenja žalba nije dopuštena.

11. Apelant je 9. travnja 2010. godine protiv Komisije podnio tužbu radi poništenja rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine. U tužbi je apelant podnio zahtjev za odlaganje izvršenja pobijanog rješenja do okončanja upravnog spora. Kantonalni sud je Rješenjem broj 09 0 U 006568 10 U od 12. travnja 2010. godine navedeni zahtjev odbacio zbog neispunjenja procesnih pretpostavki, u smislu članka 17. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine FBiH” broj 9/05).

12. Podneskom od 15. travnja 2010. godine apelant je ponovno zatražio odlaganje izvršenja rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine, koji je Kantonalni sud Rješenjem broj 09 0 U 00 6568 10 U od 19. travnja 2010. godine odbio.

13. U obrazloženju rješenja se navodi da je člankom 17. st. 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima propisano da će povodom apelantovog zahtjeva tijelo nadležno za provođenje izvršenja pobijanog upravnog akta odložiti izvršenje do donošenja sudske odluke ako bi izvršenje apelantu nanijelo štetu koja bi se teško mogla popraviti, a odlaganje nije protivno javnom interesu, niti bi se odlaganjem nanijela veća nenadoknadiva šteta protivnoj strani, a i zbog drugih razloga ako to javni interes dopušta. Stavkom 4. navedenog članka propisano je da o odlaganju izvršenja upravnog akta, protiv kojeg je podnesena tužba, može odlučiti nadležni sud kojem je tužba podnesena pod uvjetima propisanim stavcima 2. i 3. ovog članka, ukoliko to apelant pismeno zatraži i samo ako prethodno apelant nije tražio odlaganje izvršenja rješenja u nadležnom upravnom tijelu.

14. Utvrđeno je da je apelant 25. ožujka 2010. godine od Komisije zatražio uvjerenje da se nije obraćao Komisiji kao nadležnom tijelu za odlaganje izvršenja tužbom pobijanog rješenja do okončanja predmetnog spora. Stoga, imajući u vidu da je 14. travnja 2010. godine apelant u Komisiji urgirao izdavanje takvog uvjerenja pozivajući se na prethodne telefonske urgencije, kao i odgovor Komisije od 15. travnja 2010. godine na apelantov zahtjev, prema mišljenju Kantonalnog suda, ispunjena je procesnopravna pretpostavka iz članka 17. stavak 4. Zakona o upravnim sporovima da sud odluči o zahtjevu za odlaganje izvršenja pobijanog rješenja jer se takvim zahtjevom apelant nije prethodno obraćao tuženom kao nadležnom tijelu.

15. Ocjenjujući postojanje uvjeta propisanih stavcima 2. i 3. članka 17. Zakona o upravnim sporovima za odlaganje izvršenja pobijanog rješenja do okončanja upravnog spora, Kantonalni sud je našao da takvi uvjeti u ovom slučaju ne postoje. U tom pogledu, Kantonalni sud je naveo da Komisija donosi pobijani akt u vršenju nadzora, u smislu odredbe članka 12. točke 1. i 10. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire („Službene novine FBiH” br. 39/98, 36/99 i 33/04), prema kojoj Komisija u interesu investitora i javnosti nadzire primjenu zakona i drugih propisa o emisiji i prometu vrijednosnih papira i provodi nadzor i kontrolu upravljanja imovinom fondova i u slučaju da su tim aktivnostima ugroženi ovi interesi obustavlja emisiju i promet. Prema tome, kako je sukladno odredbi članka 17. stavak 2. Zakona o upravnim sporovima uvjet odlaganja izvršenja da to nije protivno javnom interesu, prema mišljenju suda, očito je da taj uvjet za odlaganje nije ispunjen nego, upravo suprotno, da bi odlaganje bilo protivno javnom interesu.

16. Pri tome je navedeno da je u javnom interesu da se apelantovo poslovanje, upravljanje investicijskim fondom, odvija u potpunosti sukladno zakonskim odredbama koje reguliraju tu djelatnost, tim prije što i sam apelant navodi da je ogromna vrijednost imovine fonda, pa je zbog toga traženo odlaganje suprotno javnom interesu. Dalje, prema mišljenju suda, izvršenjem pobijanog rješenja prije okončanja predmetnog upravnog spora za apelanta ne bi nastupila nenadoknadiva šteta. Apelant upravlja označenim fondom i po osnovi ugovora od 22. travnja 2009. godine ostvaruje upravljačku proviziju, planom poslovanja za 2010. godinu planiranu u iznosu od 100.000,00 KM mjesečno, odnosno 1.200.000,00 KM godišnje, tako da je ta eventualna šteta mjerljiva i, prema ocjeni suda, nije teško nadoknadiva, odnosno nije nenadoknadiva. Prema ocjeni Kantonalnog suda, odlaganjem bi bila nanesena veća nenadoknadiva šteta protivnoj stranci, odnosno samom fondu za koji apelant i sam konstatira da ima imovinu ogromne vrijednosti. Stoga, kako nije ispunjen nijedan uvjet za odlaganje izvršenja pobijanog rješenja do okončanja predmetnog upravnog spora, Kantonalni sud je, primjenom čl. 17. i 36. stavak 7. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu rješenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant navodi da su mu pobijanom odlukom povrijeđeni pravo na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Navodi da je apelant društvo za upravljanje fondovima, koje je kao takvo registrirano u Općinskom sudu u Sarajevu, sa jedinom šifrom djelatnosti 67.120 - posredovanje u poslovima sa vrijednosnim papirima. Samim tim, donošenje pobijane odluke kojom se odbija zahtjev za odlaganje izvršenja, prema apelantovom mišljenju, znači njegovu nemogućnost da nastavi sa obavljanjem osnovne registrirane djelatnosti do konačnog rješenja upravnog spora. Imajući u vidu uobičajeno trajanje upravnih sporova, to bi značilo gašenje apelanta kao privrednog društva zbog toga što fond kojim apelant upravlja mora imati specijalizirano društvo koje njime upravlja, te bi kao posljedica upravnog akta Komisije bilo nužno da fond izabere novog upravitelja čime bi se izgubila svrha apelantovog postojanja. Prema apelantovom mišljenju, Kantonalni sud nije ocijenio konkretnu situaciju nego je pošao od pretpostavke nepogrešivosti Komisije. Smatra da se takvom odlukom suda postavlja pitanje što je svrha upravnog spora i tko će pružiti zaštitu stranci u slučaju nezakonitog postupanja onoga tko je zadužen za provođenje zakona ako i sam sud odlučuje polazeći od pretpostavke nepogrešivosti takvih tijela bez ocjene činjenica u svakom pojedinom slučaju. Dalje, apelant navodi da izvršenjem pobijanog rješenja šteta za apelanta ne predstavlja samo gubitak dobiti, odnosno materijalnu štetu, nego i prestanak društva, ukidanje svih radnih mjesta i gubitak svega onoga što je uloženo u društvo. Ukoliko to za sud ne predstavlja nenadoknadivu štetu, postavlja se pitanje kada bi se moglo smatrati da šteta nastaje. Iako donošenje pobijanog rješenja ne znači meritorno rješenje stvari, prema apelantovom mišljenju, jasno je da je ovakvim rješenjem predmetni postupak okončan budući da provođenjem pobijanog rješenja apelant prestaje postojati, te imajući u vidu činjenicu vremenskog trajanja upravnog spora. Također, apelant ukazuje na to da je potrebno imati u vidu da će Zatvoreni investicioni fond sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo zaključiti novi ugovor o prijenosu poslova upravljanja na drugo društvo za upravljanje (a da nije definiran način njegovog povrata apelantu u slučaju uspjeha u upravnom sporu).

18. Kao razlog za donošenje privremene mjere Ustavnog suda apelant navodi da oduzimanjem dozvole za upravljanje apelantu prestaje pravo na obavljanje osnovne i jedine registrirane djelatnosti, što u krajnjem vodi ka apelantovoj likvidaciji sa svim

posljedicama koje iz tog proističu. Dalje, oduzimanjem dozvole za upravljanje apelantu bi nastala direktna materijalna šteta i to kako za apelanta, tako i za osnivače koji su uložili znatna materijalna sredstva. Ističe da se mjesečni iznos materijalne štete procjenjuje na iznos od 100.000,00 KM, odnosno 1.200.000,00 KM godišnje, koliko je planirani prihod od upravljačke provizije za 2010. godinu, dok se indirektna šteta ne mogu ni kvalificirati. Apelant ostvaruje prihode iz osnovne djelatnosti po osnovi Ugovora o upravljanju broj 244/09, zaključenog 22. travnja 2009. godine sa Zatvorenim investicionim fondom sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo i nema drugih prihoda. Ukoliko se ne odloži izvršenje rješenja od 9. ožujka 2010. godine i Zatvoreni investicioni fond sa javnom ponudom „Bosfin” d.d. Sarajevo zaključi ugovor o upravljanju sa drugim društvom za upravljanje fondovima, za apelanta će nastati nenadoknadiva šteta s obzirom na to da nije definiran način povrata fonda društvu kojem je oduzeta dozvola za upravljanje. Također, oduzimanjem dozvole i raskidanjem ugovora o upravljanju doći će do prestanka radnog odnosa za pet apelantovih zaposlenika. Uzimajući u obzir navedeno, prema apelantovom mišljenju, izvršenjem rješenja od 9. ožujka 2010. godine došlo bi do nemogućnosti nastavka apelantovog poslovanja i do potpunog prestanka, odnosno likvidacije i time do nenadoknadive štete koja bi se teško mogla popraviti.

b) Odgovor na apelaciju

19. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da pobijanim rješenjem nisu prekršena apelantova ustavna prava, te da u cijelosti ostaje pri razlozima danim u tom rješenju.

20. U svom odgovoru na apelaciju Komisija smatra da pobijanom odlukom nisu povrijeđena apelantova ustavna prava, te predlaže da se apelacija odbaci, te da se, ukoliko se utvrdi da je dopuštena, apelacija odbije. Pri tome je Komisija, između ostalog, navela da apelant i društva slična njemu upravljaju zatvorenim investicijskim fondovima koji predstavljaju oblik kolektivnog investiranja i koji imaju tisuće ili desetine dioničara. Ti dioničari su apelantu povjerali upravljanje njihovom imovinom. Ukoliko to apelant ne radi sukladno propisima, ugrožen je javni interes koji predstavlja povjerenje u kolektivno investiranje i tržišnu ekonomiju uopće a i pričinjava se šteta investicijskom fondu. U konkretnom slučaju, apelant je nesumnjivo pričinio štetu investicijskom fondu a time i njegovim dioničarima. Upravo se u tome ogledaju i ovlaštenja Komisije iz članaka 11. i 12. Zakona o Komisiji jer su joj ta ovlaštenja i dana da štiti povjerenje u tržište, investitore i svu zainteresiranu javnost, što jeste javni interes. Osim navedenog, upravni akti Komisije su konačni, protiv njih se prema zakonskim odredbama ne može izjaviti žalba, što je istovjetna situacija sa rješenjima kod kojih je žalba dopuštena ali izjavljivanje žalbe ne odlaže izvršenje rješenja, a u ovakvim slučajevima sudovi su iskazali stav da bi odlaganje

izvršenja rješenja bilo protivno javnom interesu. Komisija je, također, navela da pobijano rješenje Komisije predstavlja zaštitu imovine investicijskog fonda od lošeg upravljanja, zbog čega je u predmetnoj stvari u pitanju imovina fonda a ne apelantova imovina.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o upravnim sporovima** („Službene novine FBiH” broj 9/05) relevantna odredba glasi:

Članak 17.

Tužba, po pravilu, ne sprječava izvršenje upravnoga akta protiv koga je podnijeta, ako Zakonom nije drukčije određeno.

Po zahtjevu tužitelja, tijelo nadležno za provedbu izvršenja osporenog upravnog akta odgodit će izvršenje do donošenja sudske odluke, ako bi izvršenje nanijelo tužitelju štetu koja bi se teško mogla popraviti, a odgoda nije protivna javnome interesu, niti bi se odgodom nanijela veća nenaknadiva šteta protivnoj stranci. Uz zahtjev za odgodom mora se priložiti dokaz o podnijetoj tužbi. Po svakom zahtjevu nadležno tijelo mora donijeti rješenje najkasnije u roku od tri dana od primitka zahtjeva za odgodom izvršenja.

Nadležno tijelo iz stavka 2. ovoga članka može i iz drugih razloga odgoditi izvršenje osporenog upravnog akta do donošenja sudske odluke, ako to javni interes dozvoljava.

Pod uvjetima iz st. 2. i 3. ovoga članka o odgodi izvršenja upravnoga akta protiv kojega je podnijeta tužba može odlučiti i nadležni sud kome je tužba podnijeta, ako to pisano zatraži tužitelj. Ovaj zahtjev tužitelj može podnijeti samo ako prethodno nije tražio odgodu izvršenja rješenja kod tijela iz stavka 2. ovoga članka.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

24. Sukladno članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očito (*prima facie*) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev

stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

25. U konkretnom slučaju, Ustavni sud nalazi da je predmet pobijanja apelacijom Rješenje Kantonalnog suda broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine, kojim je odbijen apelantov zahtjev za odlaganje izvršenja rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine. Pobijana odluka je donesena u upravnom sporu koji je apelant pokrenuo tužbom protiv Komisije, a radi poništenja rješenja od 9. ožujka 2010. godine. Dakle, u predmetnom postupku koji je pokrenut povodom apelantove tužbe nije donesena konačna odluka već je predmet apelacije rješenje kojim se rješavalo o zahtjevu za odlaganje izvršenja rješenja od 9. ožujka 2010. godine. Apelantov navedeni zahtjev prema domaćem pravu ima karakter zahtjeva za donošenje privremene mjere pa samim tim i odluka povodom tog zahtjeva ima karakter odluke o privremenoj mjeri.

26. Sukladno svojoj dosadašnjoj praksi i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), Ustavni sud je smatrao da apelacije podnesene protiv odluke kojom se rješava o privremenoj mjeri nisu dopustive zbog toga što su *ratione materiae* inkompatibilne sa Ustavom Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, odluke br. AP 1918/05 od 13. listopada 2005. godine, stavak 13; AP 2087/05 od 17. studenoga 2005. godine, stavak 8; i AP 2944/09 od 22. listopada 2009. godine, objavljene na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je navedeno obrazlagao time da rješenjima redovnih sudova kojima se odlučivalo o utemeljenosti određivanja privremene mjere nisu utvrđivana nova ni posebna građanska prava apelanata.

27. Međutim, Ustavni sud nalazi da je Europski sud u predmetu *Micallef protiv Malte*, presuda od 15. listopada 2009. godine, u pogledu primjenjivosti garancija iz članka 6. Europske konvencije na postupke koji se odnose na privremene mjere, promijenio svoju praksu. Objašnjavajući potrebu za razvojem sudske prakse u pogledu primjenjivosti garancija članka 6. Europske konvencije na privremene mjere, Europski sud je u navedenoj odluci naveo da Sud primjećuje da postoji široki konsenzus među zemljama članicama Vijeća Europe koji, ili implicitno, ili eksplicitno, osigurava primjenu garancija iz članka 6. na privremene mjere, uključujući i postupak izdavanja naloga o sudskoj zabrani. Istaknuto je da i Europski sud pravde smatra da privremene mjere moraju podlijegati garancijama pravičnog suđenja, a posebno pravu na saslušanje. Isključivanje privremenih mjera iz djelokruga članka 6. Europske konvencije, prema mišljenju Europskog suda, do sada je bilo opravdavano zbog činjenice da te mjere u načelu ne utvrđuju građanska prava i obveze. Međutim, u situaciji kada se ugovorne strane suočavaju sa velikim brojem

predmeta u njihovim preopterećenim pravosuđima, koji dovode do pretjerano dugih postupaka, odluka suca o sudskoj zabrani će imati istu snagu kao i odluka o meritumu zahtjeva tijekom dugog vremenskog razdoblja, pa čak i trajno u izuzetnim slučajevima. Slijedi da se, često, privremenim i glavnim postupcima odlučuje o istim „građanskim pravima ili obvezama” koji rezultiraju dalekosežnim i trajnim posljedicama.

28. Dalje je navedeno da, uzimajući u obzir povijest konkretnog slučaja, Europski sud više ne nalazi opravdanim da automatski kvalificira postupak donošenja sudske zabrane kao postupak u kojem se ne utvrđuju građanska prava ili obveze. Istaknuto je da Europski sud nije uvjeren da se nedostaci takvog postupka mogu otkloniti kasnije, tj. u postupku o meritumu predmeta koji je reguliran člankom 6. jer bilo kakvo narušavanje do tada može postati nepovratno sa malom šansom ispravljanja nanesene štete osim možda putem moguće novčane naknade.

29. Stoga je Europski sud našao da je izmjena sudske prakse u pogledu primjenjivosti članka 6. Europske konvencije u ovim postupcima nužna. S tim u vezi je dodao da je u interesu pravne izvjesnosti, predvidivosti postupka i jednakosti strana pred sudom da Sud ne treba, bez dobrog razloga, odstupiti od svoje ranije prakse koja je uspostavljena u prethodnim slučajevima, ali da bi propust Suda da se drži jednog dinamičnog i evolutivnog pristupa mogao dovesti do kočenja reforme i napretka (vidi, *mutatis mutandis*, predmete *Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [GC], broj 46827/99 i broj 46951/99, stavak 121, ESLJP 2005-I; i *Vilho Eskelinen* [GC], gore citirani stavak 56). Istaknuto je da treba imati u vidu da je Konvencija koncipirana tako da „garantuje prava koja su praktična i efikasna, a ne teoretska ili iluzorna” (vidi, *inter alia*, predmete *Folgerø i ostali protiv Norveške* [GC], broj 15472/02, stavak 100, ESLJP 2007-...; i *Salduz protiv Turske* [GC], broj 36391/02, stavak 51, od 27. studenoga 2008. godine).

30. Dalje je Europski sud podsjetio na to da se članak 6. Europske konvencije, odnosno njegov dio koji se odnosi na građanske stvari, primjenjuje samo u postupcima u kojima se utvrđuju građanska prava i obveze. Pri tome je Europski sud podsjetio na to da se takva prava i obveze ne utvrđuju svim privremenim mjerama i primjenjivost članka 6. ovisit će o tome jesu li ispunjeni izvjesni uvjeti.

31. U tom pogledu, Europski sud je kao prvo naveo da, kada je riječ o ovom pravu, i u glavnom postupku i u postupku određivanja mjere zabrane ono treba biti „građansko” u smislu neovisnog značenja tog termina prema članku 6. Konvencije (vidi, *inter alia*, predmete *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. prosinac 1994. godine, stavak 39, serija A, broj 301-B; *König protiv Njemačke*, 28. lipanj 1978. godine, stavci 89-90, serija A, broj 27; *Ferrazzini protiv Italije* [GC], broj 44759/98, stavci 24-31,

ESLJP 2001-VII; i *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], broj 32555/96, stavak 119, ESLJP 2005-X). Drugo, treba kritički promatrati samu prirodu privremene mjere, njezin cilj i svrhu, kao i njezine učinke na pravo koje je u pitanju. Kada se nekom privremenom mjerom djelotvorno utvrđuje neko građansko pravo ili obveza, bez obzira na vremensko razdoblje njezinog važenja, članak 6. će biti primjenjiv.

32. Pri tome je navedeno da Europski sud prihvaća da u izuzetnim slučajevima u kojima, naprimjer, djelotvornost mjere koja se traži ovisi o brzini procesa donošenja odluke možda neće biti moguće odmah ispoštovati zahtjeve članka 6. Europske konvencije. Stoga, u takvim posebnim slučajevima, iako su neovisnost i neutralnost suda ili suca nezamjenjive i predstavljaju apsolutnu zaštitu u takvom postupku, ostale zaštitne mjere se mogu primjenjivati samo u onoj mjeri u kojoj su kompatibilne sa prirodom i ciljem postupka donošenja privremene mjere. U svakom sljedećem postupku pred sudom, kada je riječ o cilju predmetnog postupka, Vlada će biti zadužena da utvrdi da se jedna ili više posebnih proceduralnih zaštitnih mjera ne može primijeniti bez prejudiciranja cilja koji se želi postići relevantnom privremenom mjerom.

33. Odlučujući o primjenjivosti članka 6. Europske konvencije u predmetnom slučaju, Europski sud je našao da se suština prava u glavnom postupku odnosila na uživanje imovinskih prava sukladno malteškom zakonu i da je zato to pravo građansko, i prema domaćem zakonu, i prema praksi Europskog suda. Cilj sudske zabrane je bio da utvrdi, iako za određeno vremensko razdoblje, isto pravo kao i ono koje je pobijano tijekom glavnog postupka i koje se moglo odmah provesti. Stoga je zaključeno da postupak određivanja sudske zabrane u ovom predmetu ispunjava kriterije za primjenu članka 6. i da Vlada nije utvrdila nikakve razloge koji bi limitirali djelokrug njegove primjene u bilo kojem pogledu.

34. Primjenjujući navedene stavove Europskog suda u konkretnom slučaju, Ustavni sud nalazi da je u glavnom postupku, odnosno upravnom sporu, apelant tužbom tražio zaštitu svojih imovinskih prava kroz zahtjev da se utvrdi da je nezakonito rješenje Komisije od 9. ožujka 2010. godine, a kojim se apelantu oduzima dozvola za upravljanje i zabranjuje raspolaganje imovinom Zatvorenog investicionog fonda. Pri tome, Ustavni sud nalazi da apelant upravlja fondom po osnovi ugovora od 22. travnja 2009. godine i ostvaruje upravljačku proviziju u mjesečnom iznosu od 100.000,00 KM, odnosno 1.200.000,00 KM godišnje. Iz navedenog proizlazi da je svrha apelantove tužbe u upravnom sporu zaštita apelantovih imovinskih interesa u koje se apelantu dira rješenjem Komisije od 9. ožujka 2010. godine. Svrha i cilj apelantovog zahtjeva za odlaganje izvršenja rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine također su bili da se zaštiti apelantov imovinski interes koji bi došao u pitanje izvršenjem rješenja Komisije od 9. ožujka 2010. godine, čiju zakonitost

apelant pobija u glavnom postupku. Stoga, proizlazi da je postupak za donošenje pobijanog rješenja bio odlučujući za djelotvorno ostvarivanje apelantovih građanskih prava. Prema tome, Ustavni sud, uzimajući u obzir kriterije koje je uspostavio Europski sud, smatra da se na postupak donošenja pobijanog rješenja primjenjuju garancije članka 6. Europske konvencije.

35. Na temelju navedenog, te imajući u vidu ovakav novi pristup Europskog suda u postupcima privremenih mjera, a koji Ustavni sud podržava, ovaj sud će odstupiti od svoje dosadašnje prakse u ovakvim predmetima i predmetnu apelaciju neće odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilnu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, u smislu članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

36. Ustavni sud će, dalje, ispitati dopustivost apelacije u odnosu na članak 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda. S tim u vezi, Ustavni sud nalazi da je u konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom Rješenje Kantonalnog suda broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 26. siječnja 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda.

37. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

38. Apelant opovrgava pobijano rješenje tvrdeći da su mu njime povrijeđeni pravo na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

39. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u vezi sa kaznenim postupkom.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

40. Ustavni sud podsjeća na to da se, prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda i Europskog suda, članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjuje na postupke čiji je ishod odlučujući za utvrđivanje građanskih prava i obveza. Ustavni sud je već u ovoj odluci utvrdio da je članak 6. Europske konvencije primjenjiv na konkretan slučaj. Stoga će Ustavni sud, imajući u vidu prirodu i cilj predmetnog postupka, ispitati jesu li ispunjeni temeljni zahtjevi iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

41. Razmatrajući apelantove navode o povredi prava na pravično suđenje, koji se odnose na proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način koji zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

42. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud nalazi da je Kantonalni sud, razmatrajući apelantov zahtjev za odlaganje izvršenja, imao u vidu relevantnu odredbu članka 17. Zakona o upravnim sporovima, našavši pri tome da bi odlaganje izvršenja bilo protivno javnom interesu, te da za apelanta izvršenjem ne bi nastupila nenadoknativa šteta imajući u vidu mjesečni, odnosno godišnji iznos provizije koji apelant ostvaruje. Pri tome je Kantonalni sud našao da bi usvajanjem apelantovog zahtjeva mogla nastupiti veća šteta protivnoj strani, odnosno samom fondu kojim apelant upravlja, a čija imovina ima ogromnu vrijednost. Prema mišljenju Ustavnog suda, Kantonalni sud je u pobijanom rješenju dao jasno i precizno obrazloženje iz kojeg se ne može zaključiti proizvoljnost u primjeni materijalnog i procesnog prava kako to apelant navodi. Dalje, Ustavni sud smatra da obrazloženje Kantonalnog suda zadovoljava standarde postavljene člankom 6. stavak

1. Europske konvencije naglašavajući da u navedenom postupku niti jedno procesno pravo apelantu nije bilo uskraćeno. Iz navoda apelacije, kao i iz obrazloženja pobijanih odluka proizlazi da apelantu nije bilo uskraćeno pravo na saslušanje (što je, sukladno novoj praksi Europskog suda u citiranom predmetu, temeljni uvjet koji se zahtijeva da bi odluka suda o privremenoj mjeri bila sukladna članku 6. stavak 1. Europske konvencije), apelanta je zastupala stručna osoba (odvjetnik), a redovni sud je, na način koji nije bio proizvoljan, razmotrio apelantove dokazne prijedloge i navode, dok je odluku o privremenoj mjeri zasnovao na važećoj zakonskoj odredbi (članak 17. Zakona o upravnim sporovima) iz koje se očito (*prima facie*) ne može zaključiti da bilo kome nameće pretjeran teret.

43. Stoga, Ustavni sud smatra da je apelacija neutemeljena i da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

44. S obzirom na zaključak u vezi sa kršenjem prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno ispitati apelantove navode u pogledu kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju jer se radi o suštinski istim navodima kao u odnosu na članak 6. stavak 1. Europske konvencije, o čemu je Ustavni sud već dao obrazloženje.

Pravo na život

45. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

a) Pravo na život.

Članak 2. Europske konvencije glasi:

1. Pravo na život svakog čovjeka je zaštićeno zakonom. Nitko ne može biti namjerno lišen života, osim kod izvršenja smrtne kazne po presudi suda, kojom je proglašen krivim za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom.

2. Lišenje života nije u suprotnosti sa ovim člankom ako proizlazi iz uporabe sile koja je apsolutno neophodna:

(a) u obrani svakog pojedinca od nezakonitog nasilja;

(b) prilikom zakonitog lišenja slobode ili sprječavanja bjekstva osobe koja je zakonito lišena slobode;

(c) u akciji poduzetoj, sukladno zakonu, radi gušenja nemira ili pobune.

46. Ustavni sud nalazi da članak 2. Europske konvencije nameće obvezu državnim vlastima da zaštite pravo svakoga na život, iz čega slijedi zabrana namjernog lišavanja života. Dakle, navedenim člankom se u suštini štiti pravo na fizički integritet fizičke osobe. U konkretnom slučaju, nesporno je da je apelant pravna osoba, te da, stoga, ne može uživati garancije predviđene člankom 2. Europske konvencije.

47. Stoga, slijedi da su apelantovi navodi o povredi prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije u predmetnom postupku neutemeljeni i da je apelacija u odnosu na ove navode neutemeljena.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da je članak 6. Europske konvencije primjenjiv na postupak donošenja pobijanog rješenja, koji ima karakter privremene mjere, jer su cilj i karakter takve privremene mjere bili odlučujući za djelotvorno ostvarivanje apelantovih građanskih prava. Međutim, Ustavni sud je utvrdio da pobijanim rješenjem nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije s obzirom na to da u obrazloženjima pobijanih odluka Ustavni sud nije našao proizvoljnost u pogledu primjene materijalnog i procesnog prava, niti je u predmetnom postupku apelantu bilo uskraćeno bilo koje procesno pravo propisano člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Također, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije s obzirom na to da se ovim pravom u suštini štiti fizički integritet osobe a apelant je pravna osoba.

49. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

51. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Број предмета АП 1720/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Хелене Смољан поднесе-
на против Пресуде Врховног суда
Федерације Босне и Херцеговине
број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. ја-
нуара 2008. године

Одлука од 21. децембра 2010. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1720/08**, рјешавајући апелацију **Хелене Смољан**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 21. децембра 2010. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Хелене Смољан.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. јануара 2008. године.

Предмет се враћа Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Хелена Смољан (у даљњем тексту: апеланткиња) из Љубушког, коју заступа Давор Ковач, адвокат из Љубушког, поднијела је 10. јуна 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. јануара 2008. године. Апеланткиња је, такође, поднијела захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд обуставио извршење оспорене пресуде у дијелу у којем је одлучено о трошковима поступка до доношења одлуке о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број АП 1720/08 од 28. октобра 2008. године одбио апеланткињин захтјев за доношење привремене мјере као неоснован.

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, те Доброслава Бораса и Мате Смољана, као друге стране у поступку, затражено је 2. јула 2008. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Врховни суд је 14. јула 2008. године доставио одговор на апелацију, а Доброслав Борас и Мато Смољан 16. јула 2008. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног суда, те Доброслава Бораса и Мате Смољана достављени су апеланткињи 21. септембра 2010. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апелације и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

7. Пресудом Општинског суда у Љубушком (у даљњем тексту: Општински суд) број 063-0-П-06-000 111 од 29. маја 2006. године утврђено је да је ништав Уговор број 01/04 од 8. септембра 2004. године о купопродаји удјела у привредном друштву „Мате commerce” export-import д.о.о. Љубушки, који је закључен између Доброслава Бораса (у даљњем тексту: првотужени) и Мате Смољана (у даљњем тексту: друготужени). Такође је утврђено да су апеланткиња и друготужени заједнички сопственици пословног удјела у наведеном привредном друштву, слиједом чега је одређено да се брише упис првотуженог као јединог члана друштва и сопственика пословног удјела у привредном друштву у регистру код надлежног суда. Првотужени и друготужени су обавезани да апеланткињи солидарно накнаде трошкове поступка. У образложењу пресуде Општински суд је навео да је у току поступка утврђено да су апеланткиња и друготужени били у браку од 1972. до 2005. године, те да је у току брака, тј. 1991. године, основано предметно привредно друштво. Даље, Општински суд је навео да из Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу број У/П-00770/04 од 23. септембра 2004. године произилази да је након извршене промјене сопственика оснивачког удјела у предметном привредном друштву, односно иступања друготуженог и приступања првотуженог у друштво, привредно друштво наставило да послује под истим називом, те да је друготужени, као директор, једини и даље овлашћен да заступа привредно друштво без ограничења. Такође, Општински суд је навео да је утврђено да је вриједност капитала предметног привредног друштва прије и након извршене промјене сопственика иста и да износи 396.019,40 КМ.

8. Општински суд је навео да је у конкретном случају спорно питање да ли је удио у предметном привредном друштву у вриједности капитала од 396.019,40 КМ заједничка имовина апеланткиње и друготуженог, или је то посебна имовина друготуженог. У вези с тим, Општински суд је навео да је неспорно да је предметно привредно друштво основано 1991. године, тј. након 19 година брака, да су апеланткиња и друготужени били запослени, као и да су, осим тога, обрађивали земљу, те да је апеланткиња бринула о њихово троје дјеце. С обзиром на то, Општински суд је навео да је логична претпоставка да су средства за оснивање привредног друштва била заједничка, те да је и каснија добит која је улагана у проширење привредног друштва била заједничка, без обзира на чињеницу да је само друготужени био уписан као оснивач и да је самостално водио пословање. Општински суд се позвао на одредбе члана 264 став 2 Породичног закона којима је прописано да имовина коју су брачни другови стекли радом током брачне заједнице, као и приходи из те имовине чине заједничку имовину. Такође, Општински суд се позвао на одредбе члана 265 ст. 1 и 2 Породичног закона којима је прописано да заједничком имовином брачни другови располажу споразумно, те да својим удјелом у заједничкој имовини

један брачни друг не може самостално да располагаже, нити да га оптерети правним послом међу живима. С обзиром на то да је друготужени закључио предметни уговор без апеланткињине сагласности, дакле, противно наведеним законским одредбама, Општински суд је закључио да је такав уговор ништав у смислу одредаба члана 103 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО).

9. Одлучујући о жалбама првотуженог и друготуженог против наведене пресуде, Кантонални суд у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) је донио Пресуду број 008-0-Гж-06-000 336 од 21. септембра 2006. године којом су жалбе одбијене и првостепена пресуда потврђена. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је првостепени суд правилно и потпуно утврдио чињенично стање, правилно примијенио материјално право, те у образложењу одлуке навео ваљане разлоге које у цијелости прихвата и тај суд. Наиме, Кантонални суд је навео да је у току првостепеног поступка неспорно утврђено да је друготужени за вријеме трајања брачне заједнице са апеланткињом регистровао предметно привредно друштво и да је код надлежног суда био уписан као једини оснивач. Такође, Кантонални суд је навео да је неспорно утврђено да је друготужени за вријеме трајања брачне заједнице, тј. 8. септембра 2004. године, закључио са првотуженим уговор о купопродаји удјела предметног привредног друштва без апеланткињине сагласности. С обзиром на то, Кантонални суд је навео да је првостепени суд правилно закључио да је предметни уговор ништав, будући да је противан одредбама члана 265 ст. 1 и 2 Породичног закона. При томе Кантонални суд је истакао да су неосновани жалбени наводи да је апеланткиња у конкретном случају пропустила да захтијева „поништење уписа предметног уговора у регистру код надлежног суда”, будући да је предметни уговор ништав у смислу члана 103 ЗОО јер је противан принудним прописима.

10. Врховни суд, одлучујући о ревизији првотуженог и друготуженог, донио је Пресуду број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. јануара 2008. године којом је ревизија уважена, па су нижестепене пресуде преиначене тако што је апеланткињин тужбени захтјев одбијен. Апеланткиња је обавезана да првотуженом и друготуженом накнади трошкове поступка у износу од 30.081,59 КМ. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је одредбама члана 48 Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар („Службене новине ФБиХ” број 4/00) прописано да лице које има правни интерес може да поднесе регистарском суду захтјев за брисање неоснованог коначног уписа из судског регистра, као и да тај захтјев може да се поднесе у року од осам дана од дана сазнања за упис, а најкасније у року од 30 дана од дана извршеног уписа. У вези с тим, Врховни суд је навео да се апеланткиња у тужби позвала на огласни дио „Народних новина” Западнохерцеговачког кантона од 30. новембра

2004. године у којем Кантонални суд обавјештава да су Рјешењем број У/І-00770/04 од 23. септембра 2004. године уписани у судски регистар подаци који се односе на купопродају удјела у предметном привредном друштву. Врховни суд је навео да је у конкретном случају апеланткиња поднијела тужбу 21. јуна 2005. године, дакле, знатно након протека рока који је предвиђен одредбама члана 48 Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар. Имајући у виду наведено, Врховни суд је истакао да се ревизијом правилно указује да је другостепени суд занемарио одредбе Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар, а који је *lex specialis* у односу на ЗОО и Породични закон. Такође, Врховни суд је истакао да ни Закон о привредним друштвима, ни Закон о поступку уписа правних особа у судски регистар не предвиђају давање сагласности другог брачног друга при вршењу трансакција, односно приликом купопродаје. Поред тога, Врховни суд је навео да су нижестепени судови пропустили да оцијене чињеницу да је апеланткиња на главној расправи изричито навела „да није покренула поступак за подјелу брачне имовине, али да има намјеру”. Даље, Врховни суд је навео да апеланткиња у току поступка није ни тврдила да је на било који начин допринијела оснивању предметног привредног друштва, да је уплатила дио оснивачког капитала, да је повећала оснивачки капитал, односно да је на било који начин учествовала у оснивању и управљању друштвом. Такође, Врховни суд је навео да „домаће законодавство не познаје термин заједничке својине пословног удјела”, будући да није видљиво који је то омјер су својине. Врховни суд је навео да је одлуку о трошковима поступка донио у складу са одредбама члана 397 став 2 у вези са чланом 396 став 2 Закона о парничном поступку.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апеланткиња се жали да јој је оспореном одлуком повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Апеланткиња сматра да се у конкретном случају ради о заједничкој имовини која је стечена у току трајања брачне заједнице, а да је оспореном одлуком Врховног суда лишена своје имовине. Даље, апеланткиња сматра да оспорена одлука има недостатке због којих не може да се испита. Апеланткиња наводи да је Врховни суд у оспореној пресуди истакао да нижестепени судови нису оцијенили

чињеницу да апеланткиња није покренула поступак ради подјеле брачне имовине. У вези с тим, апеланткиња наводи да из оспорене одлуке није видљиво које су то одредбе материјалног права повриједили нижестепени судови због тог наводног „пропуштања”. Такође, апеланткиња наводи да је Врховни суд у идентичној правној ствари донио другачију одлуку. Наиме, апеланткиња наводи да је Врховни суд у идентичној правној ствари закључио да је привредно друштво које је основано у току трајања брачне заједнице заједничка имовина без обзира на то ко је уписан као сопственик друштва (Рјешење број Гж-39/99 од 24. новембра 1999. године).

б) Одговор на апелацију

12. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да у цијелости остаје при разлозима наведеним у својој одлуци. Такође, Врховни суд је навео да је одлука тог суда донесена у складу са домаћим процесним и материјалним законима, одредбама Устава Босне и Херцеговине и одредбама Европске конвенције.

13. У одговору на апелацију првотужени и друготужени су навели да друготужени приликом закључивања предметног уговора није тражио апеланткињину сагласност због тога што ниједним законским прописом није предвиђено да треба да тражи сагласност. Такође, првотужени и друготужени су навели да је апеланткиња евентуално могла да тражи дио купопродајне цијене као еквивалент имовини стеченој током трајања брака, али да никако не може да истакне захтјеве према првотуженом који је при закључењу предметног уговора испунио све услове предвиђене законом.

V. Релевантни прописи

14. У **Породичном закону** („Службени лист СРБиХ” бр. 21/79 и 44/89) релевантне одредбе гласе:

Члан 264.

[...]

2) *Имовина коју су брачни другови стекли радом током трајања брачне заједнице, као и приходи из те имовине, чине заједничку имовину.*

[...]

Члан 265.

1) *Заједничком имовином брачни другови располажу споразумно.*

2) *Својим удјелом у заједничкој имовини један брачни друг не може самостално располагати нити га оптеретити правним послом међу живима.*

15. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, те „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и „Службене новине ФБиХ” број 29/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 103.

1) Уговор, који је противан Уставу Босне и Херцеговине, принудним прописима, те моралу друштва ништав је ако циљ повријеђеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон о одређеном случају не прописује шта друго.

[...]

16. У **Закону о поступку уписа правних особа у судски регистар** („Службене новине ФБиХ” број 4/00) релевантне одредбе гласе:

Члан 48.

Особа која има правни интерес може поднијети регистарском суду захтјев за брисање неоснованог коначног уписа из судског регистра. Овај захтјев може се поднијети у року од осам дана од дана сазнања за упис, а најкасније у року од 30 дана од дана извршеног уписа.

17. У **Закону о привредним друштвима** („Службене новине ФБиХ” бр. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 и 91/07) релевантне одредбе гласе:

Члан 309.

1) Друштво са ограниченом одговорношћу је друштво чији је основни капитал подијељен на удјеле.

[...]

Члан 328.

1) Удјели у друштву су преносиви.

2) Пренос удјела врши се писменим уговором и насљеђивањем.

[...]

Члан 332.

1) Ако су више лица власници једног удјела, заједнички остварују права и солидарно одговарају за обавезе који се односе на тај удио.

[...]

Члан 334.

Удио у друштву може се дијелити на идеалне дијелове и тако преносити у случају насљеђивања и преноса на друге чланове друштва и другим случајевима изричито утврђеним уговором или статутом, уз писмену сагласност друштва, али не прије истека једне године од дана уписа оснивања друштва у судски регистар.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. јануара 2008. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 11. априла 2008. године, а апелација је поднесена 10. јуна 2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

22. Апеланткиња сматра да јој је оспореном одлуком Врховног суда повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

23. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

е) *Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.*

24. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) *Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]*

25. Уставни суд, прије свега, указује да се предметни поступак односи на утврђивање ништавости уговора, дакле, на предмет грађанскоправне природе, па је члан 6 став 1 Европске конвенције примјењив у том дијелу. Такође, Уставни суд запажа да се предметни поступак односи и на утврђивање права својине, дакле, на спор приватних лица који се тиче имовинског права. Према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), коју подржава и Уставни суд, спорови између приватних лица који се тичу имовинских права увијек спадају у грађанска права, те се стога на њих примјењују и стандарди које прописује члан 6 став 1 Европске конвенције (види пресуду Европског суда, *Pretto против Италије* од 8. децембра 1983. године). С обзиром на наведено, Уставни суд ће у конкретном случају испитати да ли је предметни поступак био правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

26. Уставни суд указује да, према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види, Уставни суд, одлуке бр. *У 62/01* од 5. априла 2002. године и *АП 352/04* од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види, Европски суд, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А број 303-А, став 29). Европски и Уставни суд су у бројним одлукама указали да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види, Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36, и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број *АП 5/05* од 14. марта 2006. године).

27. Уставни суд запажа да је Врховни суд своју одлуку засновао на одредбама члана 48 Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар, образлажући да је тај закон *lex specialis* у односу на Породични закон и ЗОО. Сходно томе, Врховни суд је одбио апеланткињин тужбени захтјев уз образложење да је апеланткиња пропустила да у роковима предвиђеним Законом о поступку уписа правних особа у судски регистар поднесе „захтјев регистарском суду за брисање неоснованог коначног уписа из судског регистра”. С друге стране, Уставни суд указује да је одредбама члана 265 ст. 1 и 2 Породичног закона прописано да „заједничком имовином брачни другови располажу споразумно, те да својим удјелом у заједничкој имовини један брачни друг не може самостално да располаже нити да га оптерети правним послом међу живима”. Уставни суд запажа да се релевантне одредбе Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар односе на „сва лица” која имају правни интерес за брисање неоснованог уписа из судског регистра, а релевантне одредбе Породичног закона односе се само на апеланткињу као брачног друга друготуженог. Дакле, за разлику од трећих лица на која се односе само релевантне одредбе Закона о поступку уписа правних особа у судски регистар, на апеланткињу се односе одредбе тог закона, али и релевантне одредбе Породичног закона. Међутим, Уставни суд запажа да Врховни суд није узео у обзир наведено, односно није образложио како је дошао до закључка да је у апеланткињином случају Закон о поступку уписа правних особа у судски регистар *lex specialis* у односу на Породични закон. Такође, Уставни суд запажа да је Врховни суд пропустио да образложи генералну примјену релевантних одредаба Породичног закона на имовинскоправне односе, тј. какве последице настају по правни промет у случају поступања супротно одредбама члана 265 ст. 1 и 2 Породичног закона.

28. Даље, Уставни суд запажа да из оспорене одлуке није јасно на основу којег прописа је Врховни суд закључио да „домаће законодавство не познаје термин заједничке својине пословног удјела”. Наиме, Уставни суд указује да се одредба члана 264 став 2 Породичног закона односи на сву имовину стечену радом током трајања брачне заједнице, без обзира на то о којој се врсти имовине ради и при томе се у закону користи управо термин „заједничка имовина”. Осим тога, Уставни суд указује на одредбе члана 332 став 1 и члана 334 Закона о привредним друштвима из којих произилази да више лица могу бити сопственици „удјела”, као и да „удио” може да се дијели на идеалне дијелове. Такође, Уставни суд запажа да је Врховни суд у оспореној одлуци навео да су нижестепени судови пропустили да оцијене чињеницу да је апеланткиња на главној расправи изричито навела „да није покренула поступак за подјелу брачне имовине, али да има намјеру”. Међутим, Врховни суд

није образложио због чега сматра да је та чињеница значајна за рјешење предметног спора, већ се само паушално позвао на пропуст нижестепених судова. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да оспорена пресуда Врховног суда не садржи образложење које задовољава захтјеве из члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је оспореном одлуком Врховног суда повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

29. С обзиром на закључак у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати наводне повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

VIII. Закључак

30. Уставни суд сматра да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када суд пропусти да у образложењу одлуке наведе јасне и разумљиве разлоге на којима је засновао донесену одлуку.

31. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

32. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

REGISTRI ODLUKA

Регистар одлука по надлежности

1. Члан VI(3а) Устава Босне и Херцеговине

1.1. Предмет број У 7/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 26. новембра 2010. године

Захтјев Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Сулејмана Тихића, замјеника предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, и Бериза Белкића, замјеника предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ за оцјену уставности члана 52 став 2 Пословника о раду Уставног суда Републике Српске

страница 15

1.2. Предмет број У 13/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2010. године

Захтјев Сулејмана Тихића, предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 9.1 ст. 2 и 3 Изборног закона Босне и Херцеговине и члана 79 Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине

страница 33

1.3. Предмет број У 14/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2010. године

Захтјев Жељка Комшића, предједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности члана 16. став 1. Закона о сукобу интереса у органима власти Федерације Босне и Херцеговине

страница 47

1.4. Предмет број У 16/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. марта 2010. године

Захтјев Милорада Живковића, предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, за оцјену постојања уставне надлежности Босне и Херцеговине и Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за доношење Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини и оцјену уставности члана 5. Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини

страница 63

1.5. Предмет број У 17/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. марта 2010. године

Захтјев Милорада Живковића, у вријеме подношења захтјева предједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, за оцјену уставности члана 6 Закона о Агенцији за осигурање у Босни и Херцеговини

страница 79

1.6. Предмет број У 12/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. маја 2010. године

Захтјев двадесет три посланика Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и пет посланика Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 35 Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине и Одлуке Савјета министара Босне и Херцеговине о начину и поступку остваривања права на накнаду за породилско одсуство у институцијама Босне и Херцеговине

страна 95

1.7. Предмет број У 9/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. новембра 2010. године

Захтјев Клуба изасланика хрватског народа у Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности одредби чл. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6 и 19.7 Изборног закона Босне и Херцеговине, одредби члана VI.C. ст. 4 и 7 Амандмана CI на Устав Федерације Босне и Херцеговине, става 1 уводног општег дијела и става 2 Одлуке Високог представника за Босну и Херцеговину којом се проглашава Статут Града Мостара и одредби чл. 7, 15, 16, 17, 38, 44 и 45 Статута Града Мостара

страна 115

2. Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине

2.1. Предмет број АП 2821/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 26. марта 2010. године

Апелација Клуба делегата из реда бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске поднесена против Одлуке Вијећа за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске број УВ-2/09 од 8. јула 2009. године и захтјев за оцјену уставности Пословника о раду Уставног суда Републике Српске

страна 171

2.2. Предмет број АП 1164/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 9. јула 2010. године

Апелација Милана Милачака поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-08-000 001 036 од 2. марта 2010. године и Пресуде Окружног суда у Добоју број 013-0-Пж-07-000 102 од 6. августа 2008. године

страна 193

2.3. Предмет број АП 2391/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 27. новембра 2010. године

Апелација Вакуфске дирекције поднесена против Одлуке Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-28/06 од 16. маја 2007. године којом су одредбе Закона о продаји станова на којима постоји станарско право проглашене неуставним

страна 205

2.4. Предмет број АП 1623/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 8. децембра 2010. године

Апелација Салема Ђоговића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву

број 009-0-Гж-07-000883 од 11. априла 2008. године и Рјешења Општинског суда у Сарајеву, Земљишнокњижног уреда - Одсјек КПУ, број 065-0-Дн I-06-003369 од 6. марта 2007. године

страна 211

2.5. Предмет број АП 916/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 8. децембра 2010. године

Апелације Смаје Шатора и Агенције за пословне услуге и информатику „Пума 21“ Сарајево поднесена против низа аката различитих судова у Босни и Херцеговини

страна 219

2.6. Предмет број АП 2843/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. јануара 2010. године

Апелација Мухарема Авдића поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број У-116/05 од 4. октобра 2007. године, Рјешења Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске Бијељина - Одјељење за рјешавање у другом степену Бања Лука, број 3013228719 од 21. новембра 2005. године и Рјешења Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске - Филијала Требиње број 3013228719 од 13. јула 2005. године

страна 237

2.7. Предмет број АП 519/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2010. године

Апелација Неђе Самарџића поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-КРЖ 05/49 од 13. децембра 2006. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-КР-05/49 од 7. априла 2006. године

страна 255

2.8. Предмет број АП 575/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. јануара 2010. године

Апелација Халида Дедића поднесена због недоношења одлуке у судском поступку који је покренуо пред Општинским судом у Бихаћу ради поврата на посао и других права из радног односа

страна 289

2.9. Предмет број АП 1533/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. фебруара 2010. године

Апелација Енеса Џанића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Кж-06-000 469 од 23. марта 2007. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 071-0-К-06-001090 од 18. децембра 2006. године

страна 305

2.10. Предмет број АП 2239/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 14. априла 2010. године

Апелација Бајре Икановића поднесена против Пресуде Апелационог вијећа Суда Босне и Херцеговине број Х-Кж-06/190 од 21. маја 2007. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-К-06/190 од 10. јануара 2007. године

страна 321

2.11. Предмет број АП 2568/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 14. априла 2010. године

Апелација Нове Рајака поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Кжк-07-000010 од 18. јуна 2007. године

страна 339

2.12. Предмет број АП 3225/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 14. априла 2010. године

Апелација Н. С. поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Кжж-07-000 007 од 27. септембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Кж-К-06-000 305 од 19. марта 2007. године

страна 359

2.13. Предмет број АП 3376/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. априла 2010. године

Апелација Вајке Лугоњић која наводи да је претрес њеног дома, који је, на основу Наредбе за претрес Основног суда Дистрикта Брчко број 096-0-Кпп-06-000062 од 29. марта 2007. године, извршила Полиција Дистрикта Брчко, био незаконит

страна 377

2.14. Предмет број АП 3453/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. априла 2010. године

Апелација Марина Иванишевића против Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине број 06-1-07-1-167/09 од 22. октобра 2009. године, Рјешења Суда Босне и Херцеговине број СИж-10/09 од 14. октобра 2009. године и Рјешења ЦИКБиХ број 06-07-8-853/07 од 10. септембра 2009. године

страна 395

2.15. Предмет број АП 2130/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. маја 2010. године

Апелација Митхада Новалића због недоношења одлуке у разумном року у поступку истраге која се води пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у предмету број КТ-РЗ-170/2005

страна 419

2.16. Предмет број АП 3349/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. јуна 2010. године

Апелација „Инипрома” д.о.о. Угљевик због тога што није окончан извршни поступак који се води у Општинском суду у Тузли у предмету број Ип-244/05

страна 441

2.17. Предмет број АП 717/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. јула 2010. године

Апелација Сакиба Мусића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Гж-08-000 027 од 21. јануара 2008. године и Рјешења Општинског суда у Зеници број 043-0-В-06-000177 од 15. новембра 2007. године

страна 453

2.18. Предмет број АП 1307/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. јула 2010. године

Апелација „Цапинга“ д.о.о. Грачаница поднесена због немогућности извршења одређеног на основу Рјешења Општинског суда у Сарајеву број 065-0-Ип-0600 0635 од 4. јула 2006. године

страна 467

2.19. Предмет број АП 2009/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. јула 2010. године

Апелација В. К. поднесена због одбијања надлежних органа да му пружи одговарајућу медицинску његу о чему је обавијештен дописом Суда Босне и Херцеговине број Х-КР-05/155 од 28. априла 2008. године

страна 485

2.20. Предмет број АП 3627/07

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2010. године

Апелација Османа Делића, Бајраме Делић, Мерсада Делића и Велдина Делића поднесена због недоношења одлуке у поступку који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Бихаћу број 001-0-Гж-07-000586 од 14. јануара 2008. године

страна 505

2.21. Предмет број АП 619/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2010. године

Апелација Е. Р. поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 007-0-У-06-000 638 од 17. децембра 2007. године и Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Увп-08-000046 од 27. јануара 2010. године

страна 521

2.22. Предмет број АП 498/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 24. септембра 2010. године

Апелација Момира Палека и Сање Палека поднесена против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 014-0-Кжк-06-000011 од 8. новембра 2007. године и апелација Миљенка Рашића и Стане Рашић поднесена против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 014-0-Кжк-06-000011 од 8. новембра 2007. године

страна 539

2.23. Предмет број АП 1676/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. новембра 2010. године

Апелација Друштва за управљање фондовима „Босинвест“ д.о.о. Сарајево - „Босинвест“ Asset Menagment Ltd. Сарајево поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 006568 10 У од 19. априла 2010. године

страна 559

2.24. Предмет број АП 1720/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2010. године

Апелација Хелене Смољан поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-06-001 303 од 24. јануара 2008. године

страна 575

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) NEOSNOVANA

1.1. Predmet broj AP 2821/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. marta 2010. godine

Apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine i zahtjev za ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske

strana 171

1.2. Predmet broj AP 1623/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. decembra 2010. godine

Apelacija Salema Đogovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-Gž-07-000883 od 11. aprila 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU, broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. marta 2007. godine

strana 211

1.3. Predmet broj AP 1164/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 9. jula 2010. godine

Apelacija Milana Milačaka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-08-000 001 036 od 2. marta 2010. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Pž-07-000 102 od 6. augusta 2008. godine

strana 193

2. Član 16. stav 4. tačka 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine NENADLEŽNOST ZA ODLUČIVANJE

2.1. Predmet broj AP 2821/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. marta 2010. godine

Apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine i zahtjev za ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske

strana 171

2.2. Predmet broj AP 2391/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 27. novembra 2010. godine

Apelacija Vakufske direkcije podnesena protiv Odluke Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-28/06 od 16. maja 2007. godine kojom su odredbe Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo proglašene neustavnim

strana 205

3. Član 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJU JE PODNIJELO NEOVLAŠTENO LICE

3.1. Predmet broj AP 498/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. septembra 2010. godine

Apelacija Momira Paleka i Sanje Paleka podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine i apelacija Miljenka Rašića i Stane Rašić podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. novembra 2007. godine

strana 539

4. Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELANT JE ZLOUPOTRIJEBO PRAVO NA PODNOŠENJE APELACIJE

4.1. Predmet broj AP 916/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. decembra 2010. godine

Apelacije Smaje Šatora i Agencije za poslovne usluge i informatiku „Puma 21“ Sarajevo podnesene protiv niza akata različitih sudova u Bosni i Hercegovini

strana 219

5. Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA SA USTAVOM

5.1. Predmet broj AP 2821/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 26. marta 2010. godine

Apelacija Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine i zahtjev za ocjenu ustavnosti Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske

strana 171

5.2. Predmet broj AP 3453/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. aprila 2010. godine

Apelacija Marina Ivaniševića protiv Odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. oktobra 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. oktobra 2009. godine i Rješenja CIKBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. septembra 2009. godine

strana 395

5.3. Predmet broj AP 2009/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. jula 2010. godine

Apelacija V. K. podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu o čemu je obaviješten dopisom Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/155 od 28. aprila 2008. godine

strana 485

6. Član 17. stav 1. tačka 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

NENADLEŽNOST USTAVNOG SUDA ZA ODLUČIVANJE

6.1. Predmet broj U 7/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 26. novembra 2010. godine*

Zahtjev Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske, Sulejmana Tihica, zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, i Beriza Belkića, zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, za ocjenu saglasnosti člana 52. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske

strana 15

7. Član 17. stav 1. tačka 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

PITANJE O KOJEM JE USTAVNI SUD VEĆ ODLUČIVAO

7.1. Predmet broj U 16/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 27. marta 2010. godine*

Zahtjev Milorada Živkovića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu postojanja ustavne nadležnosti Bosne i Hercegovine i Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za donošenje Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini i ocjenu ustavnosti člana 5. Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini

strana 63

Registar odluka po katalogu prava

1. Članak II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA ŽIVOT

1.1. Predmet broj AP 498/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2010. godine

Apelacija Momira Paleka i Sanje Paleka podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. studenog 2007. godine i apelacija Miljenka Rašića i Stane Rašić podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. studenog 2007. godine

strana 539

1.2. Predmet broj AP 1676/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. studenog 2010. godine

Apelacija Društva za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine

strana 559

2. Članak II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ZABRANA MUČENJA

2.1. Predmet broj AP 2009/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija V. K. podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu o čemu je obaviješten dopisom Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/155 od 28. travnja 2008. godine

strana 485

3. Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

3.1. Predmet broj AP 2009/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija V. K. podnesena zbog odbijanja nadležnih organa da mu pruže odgovarajuću medicinsku njegu o čemu je obaviješten dopisom Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/155 od 28. travnja 2008. godine

strana 485

4. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

4.1. Predmet broj AP 1623/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 8. prosinca 2010. godine*

Apelacija Salema Đogovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-Gž-07-000883 od 11. travnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU, broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. ožujka 2007. godine

strana 211

4.2. Predmet broj AP 519/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 30. siječnja 2010. godine*

Apelacija Neđe Samardžića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. prosinca 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/49 od 7. travnja 2006. godine

strana 255

4.3. Predmet broj AP 575/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 30. siječnja 2010. godine*

Apelacija Halida Dedića podnesena zbog nedonošenja odluke u sudskom postupku koji je pokrenuo pred Općinskim sudom u Bihaću radi povrata na posao i drugih prava iz radnog odnosa

strana 289

4.4. Predmet broj AP 1533/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 11. veljače 2010. godine*

Apelacija Enesa Džanića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Kž-06-000 469 od 23. ožujka 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj 071-0-K-06-001090 od 18. prosinca 2006. godine

strana 305

4.5. Predmet broj AP 2239/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 14. travnja 2010. godine*

Apelacija Bajre Ikanovića podnesena protiv Presude Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-06/190 od 21. svibnja 2007. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-06/190 od 10. siječnja 2007. godine

strana 321

4.6. Predmet broj AP 2568/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 14. travnja 2010. godine*

Apelacija Nove Rajaka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kžk-07-000010 od 18. lipnja 2007. godine

strana 339

4.7. Predmet broj AP 3225/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 14. travnja 2010. godine*

Apelacija N. S. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Kžž-

07-000 007 od 27. rujna 2007. godine i Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 011-0-Kž-K-06-000 305 od 19. ožujka 2007. godine

strana 359

4.8. Predmet broj AP 2130/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. svibnja 2010. godine

Apelacija Mithada Novalića zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku istrage koja se vodi pred Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine u predmetu broj KT-RZ-170/2005

strana 419

4.9. Predmet broj AP 3349/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. lipnja 2010. godine

Apelacija „Iniproma” d.o.o. Ugljevik zbog toga što nije okončan izvršni postupak koji se vodi u Općinskom sudu u Tuzli u predmetu broj Ip- 244/05

strana 441

4.10. Predmet broj AP 717/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija Sakiba Musića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenog 2007. godine

strana 453

4.11. Predmet broj AP 1307/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija „Capinga” d.o.o. Gračanica podnesena protiv zbog nemogućnosti izvršenja određenog na osnovu Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-Ip-0600 0635 od 4. srpnja 2006. godine

strana 467

4.12. Predmet broj AP 3627/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2010. godine

Apelacija Osmana Delića, Bajrame Delić, Mersada Delića i Veldina Delića podnesena zbog nedonošenja odluke u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-Gž-07-000586 od 14. siječnja 2008. godine

strana 505

4.13. Predmet broj AP 1676/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. studenog 2010. godine

Apelacija Društva za upravljanje fondovima „Bosinvest” d.o.o. Sarajevo - „Bosinvest” Asset Menagment Ltd. Sarajevo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 006568 10 U od 19. travnja 2010. godine

strana 559

4.14. Predmet broj AP 1720/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. prosinca 2010. godine

Apelacija Helene Smoljan podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-06-001 303 od 24. siječnja 2008. godine

strana 575

5. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

5.1. Predmet broj AP 2239/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 14. travnja 2010. godine

Apelacija Bajre Ikanovića podnesena protiv Presude Apelacijskog vijeća Suda Bosne i Hercegovine broj X-Kž-06/190 od 21. svibnja 2007. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-06/190 od 10. siječnja 2007. godine

strana 321

5.2. Predmet broj AP 3376/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. travnja 2010. godine

Apelacija Vajke Lugonjić koja navodi da je pretres njezinog doma, koji je, na temelju Naredbe za pretres Osnovnog suda Distrikta Brčko broj 096-0-Kpp-06-000062 od 29. ožujka 2007. godine, izvršila Policija Distrikta Brčko, bio nezakonit

strana 377

5.3. Predmet broj AP 717/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija Sakiba Musića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Gž-08-000 027 od 21. siječnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj 043-0-V-06-000177 od 15. studenog 2007. godine

strana 453

6. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 1. Protokola broj 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ZAŠTITA IMOVINE

6.1. Predmet broj AP 2843/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. siječnja 2010. godine

Apelacija Muharema Avdića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Trebinju broj U-116/05 od 4. listopada 2007. godine, Rješenja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske Bijeljina - Odjeljenje za rješavanje u drugom stepenu Banja Luka, broj 3013228719 od 21. studenog 2005. godine i Rješenja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Filijala Trebinje broj 3013228719 od 13. srpnja 2005. godine

strana 237

6.2. Predmet broj AP 3453/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. travnja 2010. godine

Apelacija Marina Ivaniševića protiv Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine

strana 395

6.3. Predmet broj AP 3349/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. lipnja 2010. godine

Apelacija „Iniproma” d.o.o. Ugljevik zbog toga što nije okončan izvršni postupak koji se vodi u Općinskom sudu u Tuzli u predmetu broj Ip- 244/05

strana 441

6.4. Predmet broj AP 619/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2010. godine

Apelacija E. R. podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-U-06-000 638 od 17. prosinca 2007. godine i Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Uvp-08-000046 od 27. siječnja 2010. godine

strana 521

7. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

ZABRANA DISKRIMINACIJE

7.1. Predmet broj AP 1307/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. srpnja 2010. godine

Apelacija „Capinga” d.o.o. Gračanica podnesena zbog nemogućnosti izvršenja određenog na temelju Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-Ip-0600 0635 od 4. srpnja 2006. godine

strana 467

8. Članak 7. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

KAŽNJAVANJE SAMO NA TEMELJU ZAKONA

8.1. Predmet broj AP 519/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. siječnja 2010. godine

Apelacija Neđe Samardžića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. prosinca 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/49 od 7. travnja 2006. godine

strana 255

9. Članak 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA DJELOTVORNI PRAVNI LIJEK

9.1. Predmet broj AP 1623/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. prosinca 2010. godine

Apelacija Salema Đogovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-Gž-07-000883 od 11. travnja 2008. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, Zemljišnoknjižnog ureda - Odsjek KPU, broj 065-0-Dn I-06-003369 od 6. ožujka 2007. godine

strana 211

9.2. Predmet broj AP 3453/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. travnja 2010. godine

Apelacija Marina Ivaniševića protiv Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i

Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine

strana 395

9.3. Predmet broj AP 498/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 24. rujna 2010. godine

Apelacija Momira Paleka i Sanje Paleka podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. studenog 2007. godine i apelacija Miljenka Rašića i Stane Rašić podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 014-0-Kžk-06-000011 od 8. studenog 2007. godine

strana 539

10. Članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA SLOBODNE IZBORE

10.1. Predmet broj AP 3453/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. travnja 2010. godine

Apelacija Marina Ivaniševića podnesena protiv Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-1-167/09 od 22. listopada 2009. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj SIŽ-10/09 od 14. listopada 2009. godine i Rješenja SIPBiH broj 06-07-8-853/07 od 10. rujna 2009. godine

strana 395

11. Članak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA ŽALBU U KAZNENIM STVARIMA

11.1. Predmet broj AP 519/07

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. siječnja 2010. godine

Apelacija Neđe Samardžića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ 05/49 od 13. prosinca 2006. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/49 od 7. travnja 2006. godine

strana 255

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

**АВЕСЕДНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
РОЈМОВА**

Г

Грађанска права и обавезе

АП 1676/10 559

Д

Дискриминација

АП 2821/09 171

Дјелотворан правни лијек

АП 3453/09 395

АП 498/08 539

Доказ

АП 2239/07 321

АП 3225/07 359

Доказни поступак

АП 1533/07 305

АП 2239/07 321

АП 2568/07 339

АП 3225/07 359

АП 498/08 539

Држављанство

АП 1623/08 211

З

Законитост у контексту члана 8 ЕК

АП 2239/07 321

АП 3376/07 377

И

Избори

АП 3453/09 395

Извршни поступак

АП 3349/08 441

АП 1307/08 467

Истрага

АП 2130/09 419

АП 498/08 539

Ј

Једнакост странака

АП 717/08 453

К

Квалитет закона

АП 2843/07 237

АП 498/08 539

Конверзија и деноминација

АП 3627/07 505

М

Материјална штета

АП 3627/07 505

Мијешање у имовину

АП 619/08 521

Мијешање у право на дом

АП 3376/07 377

Мирно уживање имовине

АП 3349/08 441

Н

Надлежан суд

АП 519/07 289

Накнада штете

АП 3627/07 505

Нематеријална штета

АП 3627/07 505

Неопходна мјера у демократском

друштву

АП 717/08 453

Непристрасан суд

АП 1533/07 305

Ништавост

АП 1720/08 575

Nullum crimen sine lege – nulla poena sine lege

АП 519/07 255

О

Образложена пресуда

АП 1720/08 575

П

Пензија

АП 2843/07 237

Позитивна обавеза

АП 2009/08 485

АП 498/08 539

Породични живот

АП 717/08 453

Права из радног односа

АП 575/07 289

Право на жалбу у кривичним стварима

АП 519/07 255

Право на одбрану

АП 2568/07 339

Право на повратак

АП 2821/09 171

Претпоставка невиности

АП 2239/07 321

Приватизација

АП 1164/10 193

Пристап суду

АП 1307/08 467

Притвор

АП 2009/08 485

Произвољна примјена закона

АП 1623/08 211

АП 2568/07 339

АП 717/08 453

АП 3627/07 505

АП 1676/10 559

Пропорционалност

АП 2843/07 237

АП 717/08 453

Р

Радни спор

АП 575/07 289

Разуман рок

АП 1623/08 211

АП 575/07 289

АП 2130/09 419

АП 3349/08 441

АП 3627/07 505

Ратни злочин

АП 519/07 255

АП 2568/07 339

АП 2130/09 419

АП 2009/08 485

Ретроактивна примјена закона

АП 519/07 255

С

Својинскоправни односи

АП 1164/10 193

АП 1720/08 575

Станарско право

АП 619/08 521

Т

Трајање притвора

АП 2009/08 485

У

Укњижба

АП 1623/08 211

D

Diskriminacija

AP 2821/09 171

Djelotvoran pravni lijek

AP 3453/09 395

AP 498/08 539

Dokaz

AP 2239/07 321

AP 3225/07 359

Dokazni postupak

AP 1533/07 305

AP 2239/07 321

AP 2568/07 339

AP 3225/07 359

AP 498/08 539

Državljanstvo

AP 1623/08 211

G

Gradanska prava i obaveze

AP 1676/10 559

I

Istraga

AP 2130/09 419

AP 498/08 539

Izbori

AP 3453/09 395

Izvršni postupak

AP 3349/08 441

AP 1307/08 467

J

Jednakost stranaka

AP 717/08 453

K

Konverzija i denominacija

AP 3627/07 505

Kvalitet zakona

AP 2843/07 237

AP 498/08 539

M

Materijalna šteta

AP 3627/07 505

Miješanje u imovinu

AP 619/08 521

Miješanje u pravo na dom

AP 3376/07 377

Mirno uživanje imovine

AP 3349/08 441

N

Nadležan sud

AP 519/07 255

Naknada štete

AP 3627/07 505

Nematerijalna šteta

AP 3627/07 505

Neophodna mjera u demokratskom društvu

AP 717/08 453

Nepriistrasan sud

AP 1533/07 305

Ništavost

AP 1720/08 575

Nullum crimen sine lege – nulla poena sine lege

AP 519/07 255

O

Obrazložena presuda

AP 1720/08 575

P

Penzija

AP 2843/07 237

Porodični život

AP 717/08 453

Pozitivna obaveza

AP 2009/08 485

AP 498/08 539

Prava iz radnog odnosa

AP 575/07 289

Pravo na odbranu

AP 2568/07 339

Pravo na povratak

AP 2821/09 171

Pravo na žalbu u krivičnim stvarima

AP 519/07 255

Pretpostavka nevinosti

AP 2239/07 321

Pristup sudu

AP 1307/08 467

Pritvor

AP 2009/08 485

Privatizacija

AP 1164/10 193

Proizvoljna primjena zakona

AP 1623/08 211

AP 2568/07 339

AP 717/08 453

AP 3627/07 505

AP 1676/10 559

Proporcionalnost

AP 2843/07 237

AP 717/08 453

R

Radni spor

AP 575/07 289

Ratni zločin

AP 519/07 255

AP 2568/07 339

AP 2130/09 419

AP 2009/08 485

Razuman rok

AP 1623/08 211

AP 575/07 289

AP 2130/09 419

AP 3349/08 441

AP 3627/07 505

Retroaktivna primjena zakona

AP 519/07 255

S

Stanarsko pravo

AP 619/08 521

T

Trajanje pritvora

AP 2009/08 485

U

Uknjižba

AP 1623/08 211

V

Vlasničkopravni odnosi

AP 1164/10 193

AP 1720/08 575

Z

Zakonitost u kontekstu člana 8. EK

AP 2239/07 321

AP 3376/07 377

D

Diskriminacija

AP 2821/09 171

Dokaz

AP 2239/07 321

AP 3225/07 359

Dokazni postupak

AP 1533/07 305

AP 2239/07 321

AP 2568/07 339

AP 3225/07 359

AP 498/08 539

Državljanstvo

AP 1623/08 211

G

Gradanska prava i obveze

AP 1676/10 559

I

Istraga

AP 2130/09 419

AP 498/08 539

Izbori

AP 3453/09 395

Izvršni postupak

AP 3349/08 441

AP 1307/08 467

J

Jednakost stranaka

AP 717/08 453

K

Konverzija i denominacija

AP 3627/07 505

Kvaliteta zakona

AP 2843/07 237

AP 498/08 539

M

Materijalna šteta

AP 3627/07 505

Miješanje u imovinu

AP 619/08 521

Miješanje u pravo na dom

AP 3376/07 377

Mirno uživanje imovine

AP 3349/08 441

Mirovina

AP 2843/07 237

N

Nadležan sud

AP 519/07 255

Naknada štete

AP 3627/07 505

Nematerijalna šteta

AP 3627/07 505

Neophodna mjera u demokratskom društvu

AP 717/08 453

Nepristran sud

AP 1533/07 305

Ništavost

AP 1720/08 575

Nullum crimen sine lege – nulla poena sine lege

AP 519/07 255

O

Obiteljski život

AP 717/08 453

Obrazložena presuda

AP 1720/08 575

P

Pozitivna obveza

AP 2009/08 485

AP 498/08 539

Prava iz radnog odnosa

AP 575/07 289

Pravo na obranu

AP 2568/07 339

Pravo na povratak

AP 2821/09 171

Pravo na priziv u kaznenim stvarima

AP 519/07 255

Pretpostavka nevinosti

AP 2239/07 321

Pristup sudu

AP 1307/08 467

Pritvor

AP 2009/08 485

Privatizacija

AP 1164/10 193

Proizvoljna primjena zakona

AP 1623/08 211

AP 2568/07 339

AP 717/08 453

AP 3627/07 505

AP 1676/10 559

Proporcionalnost

AP 2843/07 237

AP 717/08 453

R

Radni spor

AP 575/07 289

Ratni zločin

AP 519/07 255

AP 2568/07 339

AP 2130/09 419

AP 2009/08 485

Razuman rok

AP 1623/08 211

AP 575/07 289

AP 2130/09 419

AP 3349/08 441

AP 3627/07 505

Retroaktivna primjena zakona

AP 519/07 255

S

Stanarsko pravo

AP 619/08 521

T

Trajanje pritvora

AP 2009/08 485

U

Učinkovit pravni lijek

AP 3453/09 395

AP 498/08 539

Uknjižba

AP 1623/08 211

V

Vlasničkopravni odnosi

AP 1164/10 193

AP 1720/08 575

Z

Zakonitost u kontekstu članka 8. EK

AP 2239/07 321

AP 3376/07 377